ignominias & supplicia proponit; studia bonorum excitat, improbitatem malorum coercet, qua sublata non domus vlla, ciuitas, mortalium inter se societas, non ipsa denique vniuersitas rerum stare, & se vel punctum temporis tueri potest. Neque etiam sine ea fieri potest, vt quisquam aut temperans sit, fortis aut prudens. Quæ cum ita sint, magnam sane eius laudis conseruationem vtrumque Ius Canonicum & Ciuile sibi vendicat, nempe quod à Iustitia tanquam flumen producitur: Quam enim vim sub fonte iustitia continet, ius quodam veluti effectu distribuit, vt quoties vel leges sciscuntur, vel legum præscripta, iam vigor iuris à iustitia in humanas actiones transijsse intelligatur, vt ita fons & origo in iustitia resideat, legitimæ actiones iure consistant. Nec profecto quenquam mouere debet, quod iura aliquando vel parum æque produntur, vel ad tempora demutantur, quasi hoc abhorrere à iustitia forsan videri possit: Eam enim variationem nec iustitiæ, nec iuri, sed rerum conditioni acceptam referri conuenit: quæ iura sæpius non simpliciter absoluta, sed quæ personis, rebus, tempori sint accommodata, efflagitat, adeoque quamuis legislator optimo proposito semper feratur: fit tamen interdum vel euentu, vel occasione, quod res ipsa diuariet. Quod vel maxime in hisce iuribus, de quib. in hisce tractatibus disseritur, euenisse compertum est. Nam etsi iure naturæ omnia sunt re ipsa communia; possint tamen à Principibus, qui eorum, quæ in nullius bonis sunt, vt feræ, volucres, pisces & reliqua animalia, dispensatione habent, quædam priuatis ita concedi, vt postea ea pri-

Digitized by Google

ea priuata, non communia sint, etiam sine corporali occupatione. Jure siquidem naturali omnia à principio fuerũt communia, & tamen distinctio rerum lege humana inter priuatos facta est, post quam distinctionem cuiquam rem alteri lege priuata addictam occupare non licet. Neque his obstat, quod dicitur, Principem ea, quæ iuris naturalis sunt, tollere non posse, cum iura naturalia sint immutabilia: propria autem iuris naturalis sit libertas venandi, piscandi & aucupandi. Etenim feræ, volucres & pisces iure naturæ non sunt communia positiue & affirmatiue, quia omniũ propria sunt communis dominij causa, sed negatiue, quia nullius sint, & iure naturæ nulli applicentur. Quamobrem lex humana vni ea potius, quam alteri ex causa concedere potest. Ex quibus recte colligitur venationem & piscationem iure naturali omnibus permissam ex variis causis per Principes prohiberi posse: neque huiusmodi iura, leges vel constitutiones, venationem, piscationem & aucupium prohibentes, rationi rectæ aut ipsi iustitiæ repugnant & refragantur, modo ea requisita, de quibus hoc loco agitur, interueniant. Nam sicut in amnibus videmus puritatem quidem fontis perpetuam, sed quæ ab eo producuntur flumina, sæpe variare, vt pro aluei natura vel terræ ingenio nunc sint turbida, iam colorem mutent, sæpe collidantur, efferuescant, & in planiores decursus subsidant. Nemo tamen est ita sanæ rationis expers, qui flumina cum fontibus esse homogenea non fateatur. Ita in humanis actionibus accidere solet, in quibus diuinæ constantis & immutabilis iustitiæ splendor & puritas perpetuo elu-

ceſcit, ſed quæ ab ea, tanquam perenni fonte proficiſcuntur iura, ſæpe pro rei, loci, perſonæ & temporis occaſione varient, nunc hoc, nunc illud vel affirmatiue, vel negatiue præcipiendo ſtatuant, vti ex his iuribus venãdi, aucupandi & piſcandi clariſſime apparet. Et quis quæſo iura cum iuſtitia eſſe homogenea negaret? Ius enim à iuſtitia nuncupatur, ſicut filia à matre, & ius à iuſtitia, ceu riuulus vberrimus defluit. Ideo autem potiſſimum hoſce de iure venandi, aucupandi & piſcandi tractatus in lucem edi curaui, vt ijs, qui hiſce egregijs exercitationum generibus delectantur, illorum ius, quo nempe iure, quaue iuſtitia tam in foro conſcientiæ, quam exteriori venari queant, vtcunque planum & apertum fiat. Huius autem dedicationis duæ è pluribus ſunt præcipuæ cauſæ. Prima eſt humilima mea & ſumma erga V. C. totamq; Domum Palatinatus, in qua ego natus & educatus ſim, obſeruantia & pietas. Ad quam me vehementer incitant, & mirifice inflammant V. C. virtutum amor, atque admiratio, vt nihil mihi vnquam dulcius & ſuauius ſit, quam de illis legere, loqui vel audire. Altera eſt, dictorum Tractatuum materia nobilis, quia cum venatio ſit exercitium nobile, & peculiare Regum, Principum, Comitum, Baronum & Nobilium; nulla enim re hi omnes magis delectantur & recreantur, quam venatione, cum ſit meditatio rei bellicæ, in qua omnia bellica exercentur. Etenim in ea ſummo mane ſurgere, equitare, currere, atroces feras obſeruare, excipere & iaculo petere, æſtum friguſque perferre, ſæpe etiam famem pati neceſſe eſt. Vnde plane decuit, hoſce Tractatus ſub V. C. patrocinio in lucem prodire,

Digitized by Google

prodire, quo Zoilorum morsus securius euitare possint. Sed ne longior sim, quam epistolæ leges ferant, dicendi finem faciam: illud tantum reliquum esse video, vt quanta possum animi veneratione ac submissione, hosce V. C. dicatos tractatus commendem, ac rogem, vt hoc qualecunque munusculum, & mei erga V. C. testificandi amoris atque obseruantiæ indicium clementissime suscipiat, adeoque me ad maiora pro insita vel potius innata magnanimitate sua accendat: id si fecerit V. C. nulla res mihi dubitationem affert: quin ex ea re mirificam animo voluptatem aliquando sit perceptura. Deus Opt. Maxim. V. C. ad suæ diuuæ Maiestatis gloriam, & totius Domus Palatinatus incrementum, propagationemque atque adeo omnium denique subditorum conseruationem, defensionem, pacem & tranquillitatem, saluam & incolumem quam diutissime tueatur & conseruet. Spiræ Nemetum, Anno redemptionis nostræ M. D. C V.

V. C.

Deuotissimus atque
humillimus,

HELIAS KEMBACH, *ciuis & Bibliopola Spirensis.*

ELEN-

Digitized by Google

ELENCHVS CAPITVM.

ELENCHVS CAPITVM HOC IN TRACTATV Dn. Friderici Pruckmanni I C. de Venatione, contentorum.

PROOEMIVM. fol. 1.

I. CAPVT. Venatio an sit regalibus computanda? fol. 1
II. Quid sit venatio? 4
III. Quotuplex sit venatio? 13
IV. Quibus permissa sit venatio? 15
V. Venatio quando permissa? 34
VI. Venatio vbi permissa? 35
VII. An, si in sylua mea alius venandi ius habeat, possim arbores complures simul, semelq; excindere? 43
IIX. Glandis legendæ ius in sylua, quæ venationem debet, cuius sit, an eius, qui venationis iura possidet, an domini, cuius sylua est propria? 45.

ELENCHVS QVÆSTIONVM, QVÆ IN HOC Tractatu D. Sebastiani Medices I C. Clariss. de Venatione, Aucupio & Piscatione continentur.

PARS I.

PRÆFATIO. fol. 47.

I. QVÆSTIO. Quid sit venatio; & quotuplex? 52
II. Quo iure sit inuenta venatio? 53
III. Vtrum venatio sit licita? 55
IV. Quibus modis seu causis non liceat venari? 57
V. Vtrum venatio possit prohiberi per Principem? 58
VI. Vtrum in alieno fundo venari liceat? 61
VII. Vtrum restituendum sit, quicquid captum fuerit in venatione, piscatione & aucupio? 62
IIX. Vtrum venatio liceat clericis? 68
IX. Quæ sit pœna clerici venantis, venatione prohibita. 70
X. An venatio possit prohiberi, ne fiat cum quibusdam retibus vel alijs instrumentis aptis ad ferarum depopulationem vel harum periculum? 72
XI. Venatio an prohiberi possit certo tempore? 72
XII. An licitum sit venari cum armis? 73
XIII. An licitum sit fossas aprorum, vrsorumve causa capiendorum facere, vel laqueos ponere? 73

XIV. An

Digitized by Google

XIV. An liceat piſcatoribus accendere lumen in littore maris? 74
XV. Vtrum vſufructuarius habeat redditum venationis. 74
XVI. Venationis fructus, an ſint fructus induſtriales. 75
XVII. Feræ, piſces, & volucres vtrum computentur inter bona mobilia, an immobilia. 76
XIIX. Venationis, piſcationis & aucupij lucrum ceſſans vtrum peti poſſit. 77
XIX. Vtrum damnum datum ex cauſa venationis reſarciendum ſit. 78
XX. Iactus retis an poſſit vendi. 78
XXI. Decima an eccleſiæ ex piſcationibus & venationibus ſoluenda ſit. 78
XXII. Piſcator ius in aqua habens, an expenſas contribuere teneatur. 79
XXIII. An venatoribus aliquid donare licitum ſit. 79
XXIV. Exceptio contra aliquem data, quod ſit venator, de quanam venatione intelligi debeat. 80
XXV. Venator fundum alienum ingrediens, domino non prohibente, an poſtea expelli poſſit. 80
XXVI. Venator an adhuc in fundo retineri poſſit, vt reddat, quod percepit. 80
XXVII. Ius venandi, piſcandi & aucupandi an ſit de regalibus? 81
XXIIX. Ius piſcandi an priuilegio Principis acquiri poſſit. 82

PARS II.

I. QVÆSTIO. Ius venandi, piſcandi & aucupandi, an præſcriptione quæri poſſit? 83
II. An ius venandi, piſcandi & aucupandi ſit actio realis, vel perſonalis. 86
III. Quæ actio pro deteriorata venatione competat? 88
IV. Statutum, quod nullus tali in loco venari poſſit, an valeat? 88
V. Conſuetudo venationem, piſcationem & aucupium prohibens, num habeat locum. 89
VI. Furtum in venatione quando committatur. 89
VII. Venationem an feudatarius prohibere poſſit. 89
IIX. Prohibens venationem, cum non habeat ad id poteſtatem, qua actione conueniri poſſit. 90
IX. Interficiens aliquē in venatione, an de homicidio teneatur. 90

Digitized by Google

X. Serui an dominis suis venari volentibus obedire teneantur, venatione prohibita. 90
XI. Serui an pœna afficerentur, qui in ludum venatorium damnati sunt. 91
XII. In via publica an venari liceat? 91
XIII. Mutuo dans alicui centum, an in sortem, quod accepit, computare teneatur. 92
XIV. Capiens lupam vel vulpem prægnantem, an vnum vel plura præmia habere debeat. 92
XV. Ceruus à venatore captus, an sit capientis? 92
XVI. Leones mansueti num occidi debeant ac possint. 93
XVII. Fera à canibus fugata, an occupantis sit. 93
XIIX. Fera in venatione vulnerata, an sit vulnerantis, an capientis. 93
XIX. Quem de ore lupi surripiens, an quod accepit, eius fiat. 94
XX. Fera si in laqueum incidit, an mea sit, an capientis. 95
XXI. Piscatio an sit concessa? 95
XXII. Genus piscandi quotuplex sit? 97
XXIII. An quis in fundo alieno piscari possit? 98
XXIV. Pisces vtrum possideri dicantur. 99
XXV. An quis possessionem vel quasi piscando adipisci possit? 99
XXVI. Princeps an alicui concedere possit, vt ipsi soli in certa maris parte piscari liceat. 100
XXVII. Aqua aucta, vtrum ius piscandi quoq; augeatur? 100
XXIIX. Populo crescente, vtrum ius portandi pisces augeri debeat? 101
XXIX. Piscationis conductor an piscinam omnino euacuare possit ac debeat? 101
XXX. Piscationes quibus in aquis sint communes? 101
XXXI. Piscatores vtrum appellentur negotiatores. 102
XXXII. Pisces in retibus capti, an sint capientium. 102
XXXIII. Concessum mihi ius aquæ ducendæ ad piscariam, an sit seruitus realis? 102
XXXIV. Lacu vendito, an naues piscatoriæ quoq; veniant? 103
XXXV. Volucres vtrum sint capientium. 103
XXXVI. Apes an capientium sint? 103
XXXVII. Columbæ an capi possint. 104
XXXIIX. Accipiens accipitrem cũ fœtis, an restituere teneatur? 104
XXXIX. Gallinæ & anseres an capi possint. 105

Digitized by Google

XL. Pauones vtrum capientium sint. 105
XLI. Venationis vtilitas quænam sit. 105
XLII. Venatio an sit nobile exercitium, & ad eos pertineat? 107
XLIII. Quinam scriptores de venatione, piscatione & aucupio proprie locuti sint. 108

ELENCHVS CAPITVM HOC IN TRACTATV Dn. Georgii Mor de Nigro-monte Brigantini, de iure Venandi, Aucupandi & Piscandi contentorum.

PARS I.

I. CAPVT. Generalia & quædam specialia traduntur de Venatione & Piscatione. fol. 1
II. An venatio ferarum, Principum, Comitum, Baronum & aliorum Dominorum merum & mixtum imperium, nec non reliqua Regalia ex concessione Romanorum Imperatoris vel Regis habentium, propria sit, & an eandem priuatis ac subditis suis iuste prohibere possint. 12
III. Venantes in alienis syluis & saltibus, an furtum committant, & quando ad restitutionem obligentur. 25
IV. Venantes in locis vetitis, an corporali vel pecuniaria pœna plecti vel puniri possint. 30
V. Furtum committunt, qui feras inclusas muro vel sæpimento, & pisces in piscinis aut stagnis repositos capiunt & auferunt. 36
VI. Piscari in mari & fluminibus publicis, omnibus licet; traduntur tamen aliquot casus, quibus piscatio in mari & fluminibus publicis prohiberi potest. 43
VII. Flumina publica ac eorundem reditus piscationũ, seu vectigal piscatorum, tanquam regalia, an in cõcessione feudi veniant. 81
VIII. Late discutitur quæstio: an fera vulnerata sit vulnerantis, an vero capientis. 54
IX. Vsufructuarius, an habeat redditus venationis, piscationis & aucupij: Et an seruitutem iuris venandi cõstituere possit in fundo, cuius vsumfructum habet, & quid iuris in vasallo. Item feræ, pisces & volucres, an inter bona mobilia vel immobilia computentur. Et deniq; vendito fundo vel stagno, an censeantur etiam venditi pisces in eo existentes. 89
X. Venationis, piscationis & aucupij lucrum cessans, an peti possit? & an piscatoris vel venatoris percussi operæ præsentes, & futuræ æstimari possint? 63

Digitized by Google

PARS II.

CAPVT I. De præscriptione iuris venandi, & tempore ad hoc ius acquirendum requisito. 67

II. Inquiritur adhuc, an omnino verum sit, ius venandi præscribi spatio 10. annorum inter præsentes, & 20. inter absentes cum titulo: sine titulo vero spatio 30. vel 40. annorum. 73

III. Ius venandi an sit seruitus personalis vel realis: Et an dominus syluæ seruitutem venandi deteriorem facere possit. Et denique; fructus syluæ venatoriæ cuius sint. 80

IV. Quomodo probetur ius venandi, & an patientia & scientia aduersarij sit necessaria in præscriptione seruitutis iuris venandi. 86

V. In probanda seruitute iuris venandi ex actibus possessorijs, an testes singulares sufficiant, & quid faciendum iudici, quando non solum actor, sed etiam reus contendit, se in iuris venandi quasi possessione esse, & testes actoris & rei contraria de actibus possessorijs testimonia dixerint. 92

VI. Inquiritur, quod sit iudicis officium, quando actor & reus iuris venandi actus possessorios pariter testibus probat. 96

VII. Quomodo consulēdum sit Principi, Comiti, Baroni vel Nobili cuius saltuarij, venatores, canes venatici, plagæ, retia & alia instrumenta ob contentiosam quasi possessionem iuris venandi, aucupandi & piscandi capiuntur, pignoriq; accipiuntur? 103

IIX. Pignorato in iure venandi an liceat rursus repignorare, necne. Et si non licet, quomodo ei sit consulendum. 106

IX. Conuentus super iure venandi, an & quatenus priuilegium primæ instantię habeat, vel non. Item traduntur duæ breues formæ libelli, vna super vtili interdicto vti possidetis: altera super actione confessoria. 109

X. Venatio quando & quibus ex causis reddatur illicita. 112

XII. Homicidium si in venatione committatur, an & qua pœna sit puniendum, & de opera licita & illicita ad casuale homicidium quædam traduntur. 116

XII. Quæ sit vtilitas venationis, aucupij & piscationis. 120

XIII. Disputatio iuridica de iure venandi, aucupandi & piscandi. 120

CLA-

Digitized by Google

CLARISSIMI VIRI

DN. FRIDERICI PRVCKMANNI, FRANCOFVRTI AD ODERAM, I. V. D. &c. TRACtatus siue Explicatio

§. VENATIO.

Partitio 1. §. Venatio.

VTI, dum Rubricam capituli nostri ausspicari exordiebamur, polliciti sumus, Rubricæ explicationi, de Venationibus doctrinam, connectere: Ita, id nobis reipsa explere, indiuiduæ trinitatis postulato suffragio, nunc cordi est. Conficietur autem idipsum, sequenti methodo. Videbimus enim

1 *Venatio an sit regalibus connumeranda.*
2 *Quid sit Venatio.*
3 *Quotuplex.*
4 *Cui permissa.*
5 *Quando permissa.*
6 *Vbi venatum exercere liceat.*
7 *An si in Sylua mea alius venandi ius habeat, possim arbores complures simul & semel excindere.*
8 *Glandis legenda ius in Sylua, qua Venationem debet, cuius sit, an eius, qui Venationis iura possidet, an domini, cuius Sylua est propria.*

CAPVT I.

Venatio an sit regalibus computanda?

1 *Verba legis vbi deficiunt, ipsa quoq; deficit dispositio.*
2 *Casus omissus in dispositione iuris communis remanet.*
3 *Lex quæ non dicit, nec nobis dicenda.*

Digitized by Google

4 *Ea, quæ notabiliter fieri debent, nisi expresse ponuntur, consulto quasi omissa videntur.*

5 *Si id, quod minus videtur ineſſe, ineſt, multo magis id, quod magis eſt, inerit.*

6 *Expressum non id tantum dicitur, quod verbis expressum eſt. ſed & id, quod ex mente legis ſeu verborum eiuſdem infertur, atq; colligitur.*

7 *Lex maius dubium decidens, minus dubium deciſum velle, ambigi non oportet.*

8 *Opinio, quam adiuuat conſuetudo, reliquis omnibus præferenda.*

1 SVbſiſtendum ideo † videbatur quorſum referēda eſſet Venatio, qui Imperator in textu noſtro omnes regaliorum ſpecies enumerare ſibi proponens, nullam tamen venationis mentionem facit. Vnde conſequens erat. Venationes regaliorum albo haud inſculpendas, cum iuris clari ſit: Tum, quod, vbi deficiunt legis verba, ipſa quoque deficiat diſpoſitio. *l. quod conſtitutum. ff. de teſta. milit. l. ita autem. in princ. ff. de admin. tut. l. 4. §. toties. ff. de damn. infect. c. indemnitatibus. §. ſed cum eas. de elect. libr. 6. Bald. l. illam. num. 1. C. de collat. Angel. l. qui ſe patris. num. 136. C. vn. lib. Hipp. de Marſl. qui falſam. num. 66. ff. ad l. Corn. de falſ. Crott. l. 1. §. ſi quis ſimpliciter. num. 16. ff. de verb. oblig. Cæſar. Contard. l. diffamari. c. 4. num. 152. C. de ingen. manum. Zoanet. l. 2. nu. 94. C. de pact. int. emt. & vendit. Thom. Ferrat. caut. 9. nu. 4. Tiraq. de vtroq; retr. p. 1. §. 2. gl. 1. nu. 15. Tiraq. rep. l. ſi vnquam verb. libertis. nu. 2. C. de reuoc. donat. vbi complurimos alios in id congeſſit Borg. Caualc. tract. de tut. & curat. num. 98. Menoch. tract. de remed. poſſ. adip. remed. 4. nu. 133. Gail. lib. 1. de pac. pub. c. 13. num. 17. & lib. de pignorat. c. 14. num. 10.*

2 Tum: quod caſus † omiſſus, in diſpoſitione iuris communis remanere debeat. *l. ſi extraneus. ibi Bart. nu. 1. Raph. Fulg. in pr. Iaſ. num. 1. & DD. ff. de cond. cauſ. dat. cauſ. non ſec. l. ſi cum dotem. in pr. ff. ſol. matr. l. commodiſſime. ibi Bart. in pr. Alex. nu. 2. Iaſ. n. 1. & DD. ff. de lib. & poſthu. c. ſuſceptū. de reſcr. lib. 6. Ferrat. caut. 24. nu. 2. Dil. tract. de art. teſt. tit. 5. caut. 5. nu. 1. & caut. 25. n. 1. Affict. deciſ. 238. num. 1. Boer. in conſuet. Bitur. tit. de præſcrip. §. 6. gloſſ. 2. ibi apoſt. Cur. tract. feud. 2. p. 3. p. p. nu. 54. Euerard. in top. in l. ab aquipolli. nu. 13. Peckius tr. teſt. coniug. lib. 4. c. 37. n. 1. & lib. 5. c. 1. ante. n. 1. c. 2. n. 2. & c. 20. n. 1. Mantic. tract. de coniect. vlt. vol. libr. 3. tit. 19. ſub. num. 5. Tiraq. tract. de iur. primig. q. 40. n. 194. Borg. Caualc. tr. tut. & curat. num. 82. Hartman. Piſtor. q. 3. n. 22. libr. 1. Rayner. de Forliu. l. omnes populi. n. 104. ff. de iuſt. & iur. Ioh. Hanibal. l. naturaliter. n. 286. ff. de vſucap. Sapia. l. 1. num. 61. ff. de offic. eius cui mand. eſt iuriſdict. Hanib. l. nemo poteſt. n. 254. ff. de leg. 1. Crott. tub. num. 36. ff. de acquir. poſſ. Neuizan. Syl. nupt. lib. 1. num. 208. ad fin. Seraphin. de Seraphin. tract. de priuil. iuram. priuil. 73. num. 31. Hippolyt. de Marſ. conſil. 13. num. 14. conſ. 30. num. 1. conſil. 61. n. 2. conſ. 101. num. 6.*

3 Tum: quod ea, quæ † lex non dicit, nec nobis quoque dicenda ſint, *l. illam. §. de collatione. ibi Cyn. poſt pr. Bart. nu. 1. Salyc. nu. 1. Alex. nu. 1. Iaſ. nu. 6. Dec. nu. 5. & DD. C. de collat. l. fin. C. vnd. vi. c. conſultuiſti 2. q. 5. c. inter corporalia. §. ſed neq;*

Digitized by Google

sed neq; extra de translat.episc.c.illa.extra.ne sed. vac.c.is qui.de sent. excom. lib. 6. Bald.tract.schisma pr.n.3.Cæsar. Contard.l.vn.not ab.1.n.5.C.si de moment.poss. fuer.appel.Neuiz.Syl.nupt.lib.1.n.223.Hipp.de Marsc.cons.53.n.33.Rol.à valle cons. 45.nu.38.vol.1.Tiber.Decian.cons.1.num.149.& cons.62.nu.78.vol.3.

Tum: quod ea, quæ notabiliter fieri debent, nisi expresse ponantur, consulto quasi omissa, neglectaq; videantur. *gl.auth.qua in prouincia. verb.excipitur. C. vbi de crim. agi oport. Tiraq. de LL. connub. gl.7.num.98. Pinellus l.2.p.1.c.1.num.3. C. de resc. vendit. text. l. item apud Labeonem. ff. de iniur. cum aliis doctorum auctoritatibus superius allegatis.* 4

Sed his nil † quicquam obstantibus, in contrariam eundum est sententiam. Textus enim noster hic expresse piscationum meminit; & inter regalia recenset. Iam vero nemo tantopere rerum omnium ignarus est, qui Venationem ferarum nobiliorem, præstantioremq; piscium piscationi esse, inficias ibit: Consequitur ergo, Venationem ius regale esse, textu nostro, satis concinne decidi posse. Si enim, quod minus videtur inesse, inest, multo magis & id, quod magis, inerit. *l. fin. ibi gl. verb. septuagenario. C. qui et. lib. 10. l. 3. C. de condict. indeb. l. si quando. C. de testib. l. si non singuli. C. si cert. pet. auth. multo magis. C. de sacrosc. eccles. l. 1. §. sed consulto. ff. de his quæ in test. delent. l. qui pignoris. ibi Ioh. de Imola. n. 1. de acquir. poss. l. 2. §. quædam. ibi gloss. verb. vt non sit. ff. de interd. l. penult. ff. si quis caut. l. si adulterium cum incestu. §. liberto. ff. ad l. Iul. de adult. §. filius familias. vers. quis enim ibi. Bald.nu.2. Inst. quib. mod. ius. pat. pot. sol. c. quæst. 13. q. 2. c. cum in cunctis. in pr. ibi Abb. num. 5. & DD. extra. de elect. c. inter corporalia in pr. ibi Ant. de But. not ab. 4. ex. de transl. epis. c. quemadmodū. vers. alioqui. ext. de iureiur. Abb. c. Venerabilem. n. 6. per. ill. tex. ext. qui fil. sint legit. Ias. l. quæ de legato n. 4. ff. de leg. 1. Ias. l. si quādo. §. & generaliter in fine. C. de inoff. test. Neuiz. Syl. nupt. lib. 1. n. 223. vers. à maiori.* 5

Nec obstant † in contrarium adductæ rationes, quia casum Venationis satis in textu nostro exprimi, expresseq; poni palā est. Tum, quia expressum in lege, non id tantum, quod verbis expressum est, verum etiam quod ex mente legis, seu verbis ipsius infertur, atq; colligitur, dicitur. *Bart. l. prætor ait. in pr. n. 1. ibi Iohan. de Imola. n. 2. Alex. n. 1. Raph. Cuman. nu. 5. Ias. n. 3. cum seqq. per ill. text. ff. de oper. non. nunc. Bald. l. ad probationem. lect. 1. n. 3. C. de probat. Bald. l. fin. nu. 10. C. de his qui ant. ap. tab. Tiraq. de LL. connub gl. 7. n. 85. Aym. Crau. tr. de ant. temp. p. 1. 5. ampliatur. nu. 38. Borg. Caualc. tr. de tut. & cur. n. 84.* quam esse communem opinionem post Baptist. à Villalob. attestatur Eman. Soarez. *in suis com. opin. lit. E. n. 133. Marius Salomon. l. Gallus. in prin. vers. mihi noua. n. 22. ff. de lib. & posth. Lancell. Galiaula l. centurio. nu. 301. ff. de vulg. & pupill. Fr. Nicolitius Rubr. n. 52. C. de edend. Crauel. l. cum filio. nu. 7. & 9. ff. de leg. 1. Tiber. Dec. cons. 34. nu. 98. & 101. vol. 3. Cephal. cons. 342. nu. 84. cons. 308. nu. 47. vol. 3. per l. 1. §. fin autem. ibi Bart. & l. quoties. §. 1. ff. de hæred. inst.* 6

Digitized by Google

7 Tum: quia lex † maius dubium (de piſcatione puta) decidens, quod minus dubium eſt, deciſum velle, ambigendum non eſt. *Hieron. Laurentius l. in fideicommiſſariam. num 59. ff. ad Trebell. per trad. Bart. l. nec in ea, num. 2. ff. ad l. Iul. de adult. iuncta l. non debet. ff. de reg. iur.*

8 Quod ſi ex textu † noſtro, Venationem inter regalia referri, elici non potuiſſet, dicendum, quandoquidem conſuetudo totius Germaniæ hoc ſtricte obſeruat, nihilominus fuiſſet idipſum. Iuris enim indubitati eſt, opinionem, quæ conſuetudinem receptam, approbatamq; habet ſociam, reliquis omnibus miſſis, ſequendam, ſectandamque eſſe. *Bertach. in repert. verb. opinio. verſ. 8. laſ. l. poſt dotem. num. 100. ff. ſolut. matr. Alc. tra. de præſumpt. 30. num. 3. poſt Matheſilan. quem allegat Octauius Simoncellus tr. decret. tit. 1. nu. 68. vbi Dec. Roch. Curt. & Corac. idem tradentes refert & eſſe communem opinionem atteſtatur Eman. Soarez. in ſuis comm. opin. lit. O. num. 17. Abb. conſ. 26. num. 5. lib. 2. Alexand. conſ. 19. num. 13. volum. 7. Tiber. Decian. conſil. 44. nu. 9. conſ. 46. num. 130. & 133. & conſ. 52. num. 1. vol. 2. per l. cum de interpretatione. ff. de LL. 6. cum dilectus. extra de conſuetud.*

CAPVT II.

Quid ſit Venatio?

1 *Diffinitio Venationis.*

2 *Venatio ius eſt reale, ſecundum aliquos, quorum opinio notatur.*

3 *Perſonalia cum Perſona exſtinguuntur.*

4 *Venatio à re Perſonæ debetur.*

Ius reale, ſeu prædiale eſt, quod à re rei pro vſu, vtilitateque, vicini prædij debetur.

5 *Fundi appellatione totus etiam populus continetur.*

6 *Ius prædiale ſeu reale conſiſtere non poteſt, niſi in duobus prædiis, quorum alterum dominans, alterum ſeruiens erit, & confuſione horum exſtinguitur.*

7 *Actio & paſſio in vno eodemque ſubiecto minime inſunt ſimul, & vno reſpectu.*

8 *Res ſua nemini ſeruit.*

9 *Venatio eſt fructus iuriſdictionis ſecundum Zoanettum, qui ſimiliter redarguitur.*

10 *Princeps arcem ſuam mercatori, vel alij cuipiam vendens, ratione arcis vendita, minime venandi ius in eum tranſfert.*

Effectus abſq; cauſa eſſe nequit, ibid.

11 *Venatio in generali conceſſione vel alienatione non comprehenditur, cum ſit ius regale, ſed ſpecialiter concedatur oportet.*

12 *Venatio eſt ius perſonale, mere & ſimpliciter.*

13 *Venatio cum perſona cuiuſq;, qui venandi ius habet extinguitur, ſed hæredi defuncti*

Digitized by Google

functi noua inuestituræ redintegratur, illique nouum venandi ius acquiritur.

Vsusfructus prose, & hæredibus constitui potest, qui nouus in persona hæredis exoritur, ibid.

14 *Bestiæ appellatione, nisi aliud communi loquendi vsu introductum sit, fera tantum animalia veniunt.*

15 *Aduocatus non opus habuisset falsis allegationibus vti, ad probandum id, quod asinus bestia non sit, de quo aduocato habetur apud Mathesilan.*

16 *Res nullius cedunt occupanti.*

17 *Bestiæ in sylua principis eius non sunt, sed tum demum, cum capiuntur, eius fiunt.*

18 *Feræ viuariis inclusæ, vti aues in cauea, pisces in piscina, sunt includentis, & capientis non fiunt.*

19 *Feræ priuæ viuariis inclusæ, inde elapsæ, pristinæq; laxitati restitutæ, cedunt occupanti.*

20 *Ceruus cicuratus, qui in pascua ire redireq; solet, quam diu reuertendi animum retinet, occupanti non cedit.*

21 *Capricorni in Valesia cicurantur, vt domo exire, redireq; soleant.*

22 *Sylua apud Virg. iustam quiritandi causam habuit, ceruo eius domato ab Ascanio sagitta confixo.*

23 *Ceruum cicuratum vel aliud animal capiens, furtum committit.*

24 *Bestia cicurata animum reuertendi deposuisse tunc iudicatur, cum viso domino, aut familiaribus eiusdem, quibus assueuerat eos fugit, vel quæ diu in Syluis, non tamen aberrans, hæsit.*

25 *Bestia, an pristinæ sese laxitati receperit nec ne, iudicis erit arbitrium.*

26 *Bestia à Titio vulnerata, à Sempronio vero capta, fit Sempronij*

27 *Intellectus ad gl.* l. naturalem. §. illud. ff. de acquir. rer. dom.

28 *Venatori, qui bestiam vulnerauerat, quam diu eam persequitur, ea eripi iure non potest.*

29 *Idem quoq; iuris est, Si canes eiusdem bestiam vulneratam insectentur.*

30 *Bestia in rete, vel laqueari alicuius capta, ei cedit, qui è casse, vel laqueari dissoluit.*

31 *Lepus vel cuniculus ædes alicuius ingressus, si dum dominus ædium eos includere cupit, elabuntur, & à tertio includuntur, fiunt includentis.*

32 *Animal meum à lupis raptum, atq; tuis canibus lupo abactum, tuum non fit, sed mihi restituendum est.*

33 *Bestiam alicuius esse, apparet ex signis.*

34 *Ceruus monili, vel falco sonaleis argenteis ornati, occupari non debent, sed si caperentur, & penes capientem morerentur, capiens in factum actione teneretur.*

Digitized by Google

35 *Ceruus monili ornatus, pristinæ laxitati sese recepisse videtur, si ex annorum numero monili insculpto appareat, multum iam effluxisse temporis, cum torques collo alligaretur atque tunc capienti ceruus cedet.*

36 *Bestiæ vt ex signis, alicuius esse, æstimari possit, oportet signa non esse naturalia, sed talia, quæ hominis manum, atq; operam deposcant.*

37 *Non probat hoc esse, quod ab hoc contingit abesse.*

38 *Principes multum delectantur Venatu.*

39 *Alexander Magnus insignis Venator.*

40 *Heroes alij Venatores.*

41 *Alberti Imperatoris apophthegma.*

42 *Henricus I Imperator, aucupis cognomen ex Venationis studio inuenit.*

43 *Maximilianus I. Imperator, aliquoties, dum venaretur, in vitæ discrimen adductus.*

44 *Venatio immodica non laudatur.*

45 *Commodum pecuniarum proprium rusticorum & mercatorum principibus autem & nobilibus res indignissima.*

46 *Venatio, typus veræ militiæ, & rerum bellicarum.*

47 *Pelopidas ex Venatione rerum bellicarum administrationem excogitauit.*

48 *Venatio animum acuit, corpusq; robustius efformat.*

1 CIrca secundum † caput concludo: Venationem esse ius personale hodie solis principibus & nobilibus concessum, quo bestias, quæ, in dominio nullius sunt, cum canibus vel absq; canibus in fundo proprio, vel alieno delectationis, vel cõmodi gratia persequi, & capere licet.

2 Genus huius † diffinitionis personale est, de quo genere maxima inter nostrates est controuersia. Alij enim Venationem ad seruitutum realium speciem crinibus quasi trahere conantur, antesignano. *Zasio singul. intell. lib. 1. c. 11. per tot. Zas. in §. æque. n. 24. Inst. de action. Zasio cons. 6. col. fin. lic. 2. quem sequitur Gail. lib. de pignor. obseru. vlt. n. 7.* Pro qua opinione iudicatum in Camera imperiali atteſtatur idem *Gail. obs. 66. num. 2. lib. 2.*

3 Eo innixti fundamento: quod Venatio † ad hæredes transmittitur, quæ tamen, si personale esset ius, seu seruitus, vna cum persona extingueretur, *l. vsus aquæ. ff. de vsu & hab. l. Lucius. ff. de seruit. rustic. prad. l. sicut in annos. §. morte. l. si vsusfructuarius. ff. quib. mod. vsusfruct. amit. l. cum in fundo. in pr. ff. de iur. dot. l. in omnibus causis id obseruatur. & l. priuilegia. ff. de Reg. Iur. l. Stychus. §. Titia. ff. de alim. leg. l. non solum. la. 2. §. tale. ff. de liber. leg. §. finitur. ibi Bald. n. 1. Inst. de vsufr. c. priuilegium de Reg. Iur. lib. 6. gl. l. si quis binas. ff. de vsufr. gl. l. 1. ff. de seruit. Bart. l. Sempronius. n. 1. ff. de vsufr. l. Bald. l. vn. §. exceptio. nu. 2. C. de ead. toll. Ias. §. æque. num. 9. Inst. de act. Cæpol. tract. de seruit. vrb. prædior. c. 3. n. 1: Bald. caut. 8. Dilect. tract. de art. test. tit. 6. caut. 42. num. 1. & caut. 57. num. 3. Marian. Soc. l. 4. §. Cato n. 153. ff. de verb. obl. Bertach. in repert. verb. seruitus perditur.*

vers. 4.

Digitized by Google

verſ.4.Gomez var.reſolut.lib.2.c.15.n.19.Menoch.tract.de remed. poſſ.retin.remed. 6.num.26. Borgn.Cauale.tract.de vſufr.mul.rel.num.81.

Sed hoc fundamentum † ea facile euertitur ratione, ſi conſidera- 4
uerimus, Venationem non à re rei, ſed perſonæ, illi etiam, quę in vicinia prædium nullum poſſidet deberi. Igitur ius reale, ſeu prædiale minime erit: Cum ius reale ſeu prædiale illud ſit, quod à re rei, pro vſu, vtilitateque vicini prædij debetur. *l. quoties.la.1. in pr.ff.de ſeruit.l.ergo. §. nec hauſtū. ff.de ſeruit.ruſt.prad.l. 1.ibi gl.verb.non poſſunt. & Bart. ff. comm. prad. l. qui aliena.§. fin.ibi Bart.num.1. ff.de neg.geſt. §.ideo autem. Inſtit.de ſeruit.l.vnus ex ſociis. ff.de ſeruit.ruſtic.prad. AZo.in ſum.verſic.& eſt hoc generale. C.de ſeruit. Bart. l.1. n.2.ff.eod. Bart.l.vt Pomum.ibi Caſtr.n.1.2.& 3.Fulgoſ.n.1.ff.eod.tit.Bald.l.ergo.§. Neratius.n.1.2.& 3.ff.de ſeruit.ruſtic.prad. Bald.l.qui filios.nu.3. C.quæ res pig.obl. poſſ.Caſtr.l.2.n.3.ff.ſi ſeru.vend. Caſtr.rub.n.1.ibi Fulg.n.4.ff.de ſeruit.Caſtr.l.ſi ædes.§.libertas.nu.2.ff.de ſer.vrb.prad.Raphael.Fulg.l.pecoris paſcendi.num.2. ff. de ſeru.ruſt. prad.Aug.Aret.§.inter ruſticorum.n.2.Inſtit.de ſeruit.Capol.tract.de ſeru. vrb.prad.c.2.in princ.laſ.l ſi domus.§.ſi fundus.nu.22.ff. de leg.1.laſ.l. huiuſmodi. §. ædes num. 2. ff.eod.tit. laſ.l. ſi prius.nu.11. ff. de oper.nou.nunc.Boer.Deciſ.212. num. 22.Menoch.tract.remed.poſſ.ret.remed.6.num.28.*

Quod obſtaculum † multum ſibi obuerſari Zaſius cernens, con- 5
fitendo remotum iri arbitratur; dicit enim Venationem omnimodo à re rei deberi, puta ex hoc nemore, ſylua, arbuſto, ſaliceto, &c. Vicinæ villæ, ciuitati, monaſterio, nobilium familiæ &c. Imo fundi vocabulo totos populos, ex Cicerone *pro M. Marcello* (quod tamen Cicero ibi, *parcant mihi ampliſſimi viri manes*, minime dixit, ſed *pro l. Cornelio Balbo*, fundi Vocabulo, in ea ſignificatione aliquoties vſus eſt) contineri affert. *Zaſius in locis ſuperius alleg.* Sed Zaſius dum elabi nititur, in priſtinum Labyrinthum incidit, nec quicquam ad contrarij reſolutionem rationes adductæ conducunt. Quod enim dicitur, ius Venationis ex hoc nemore villæ vicinæ deberi, non de villa ipſa, quid enim ad Venatum ineptius? Sed de hominibus villæ habitatoribus intelligitur. Si igitur hominibus, & ſic perſonæ debetur, qui ius reale, ſeu prædiale eſſe poterit?

Accedat quoq; contra Zaſium † & aſſeclas Venationem plerumq; 6
illi deberi, cuius eſt territorium. Ergo ius prædiale non erit. Ius enim prædiale duo requirit prędia, alterum dominans, alterū ſeruiens, & per acquiſitionem amborum prædiorum (quam confuſionem noſtri appellitant) extinguitur, adeo quidē, vt interitu alterutrius prædij ſemel exſtinctū, minime reuiuiſcat, ſed in perpetuum extinctum remaneat. *l. ſi quis ædes. ibi Bart. Florian. Caſtr.num.2.& DD.ff.de ſeru.vrb.prad.l.ſi communi.ibi Bart.ff. de ſeru.ruſt.prad.l.Papinianus.ff.de ſeruit.l.pluribus.§.1.ff.de verb.obli.Bertach.in repert.verb.ſeruitus perditur.n.20.verſ.vlt.& n.30.verſ.30. Capol. tract. de ſeruit.vrb.prad.c.24.num.2.*

Actio-

7 Actio enim & passio † vni eidemque subiecto inesse minime possunt. *l. Vranius. vers. sed cum duo. ff. de fideiuss. l. si hominem. §. qui debitorem. ff. de solut. l. debitor. ff. de separat. l. si vxor tua. ibi Bald. num. 1. C. de bon. author. iud. poss. l. si quis pro eo. §. 1. ff. de fideiuss. gloss. magna. l. frater à fratre. ff. de condict. indeb. Ias. l. debitori. num. 4. ibi Curt. n. 2. C. de pact. Ias. l. huiusmodi. §. ædes. num. 2. ff. de leg. 1. Ioban. de Arnon. caut. 70. Ias. l. cum filiofam. n. 16. ff. de leg. 1. And. ab Exea tr. de pact. num. 365. Bertach. in repert. verb. actio. el 1. num. 7. vers. 8. Carol. Molin. in consuetud. Paris. tit. 2. §. 55. gl. 3. nu. 3. Ripa resp. 86. num. 5. Schurpff. int. cons. Bruni cons. 141. n. 8. Tib. Decian. cons. 36. nu. 58. vol. 1. cons. 45. nu. 16. cons. 106. nu. 3. vol. 2.*

8 Nec res † propria alicuius illi seruire potest. *l. vti frui. ff. si vsusfruct. pet. l. in re communi. ibi Cast. num. 5. ff. de ser. vrb. præd. l. proprium. & l. quicquid. ff. com. præd. l. cum in fundo. ff. de iur. dot. gl. inst. de vsufr. in pr. verb. alienu. Ias d. l. huiusmodi. §. ædes. nu. 2. ff. de leg. 1. Capol. tract. de seru. vrb. præd. c. 24. nu. 1. Afflict. decis. 361. nu. 25. Ludou. Bologn. l. qui viam. n. 49. ff. de oper. no. nunc. Molinæus in consuetu. Paris. tit. 2. §. 55. gl. 3. num. 3. Ronchegall. l. si id quod. num. 5. ff. de duob. reis. Menoch. tr. remed. poss. retin. remed. 6. num. 6.*

9 Alij deinde mediam quasi viam eligentes, venationem † seruitutem realem esse, negarunt; sed nec simpliciter ius personale esse voluerunt. Quapropter ius, seu fructum iurisdictionis censuerunt. Quæ est opinio *Zoanetti l. 2. nu. 204. C. de pact. int. emt. & vendit.*

Idq; ab effectu demonstrare nititur multis Germaniæ nobilibus
10 post bellum † protestantium, Anno Christi 1546. aut sopitum, aut confectum, iurisdictionem inquit, ob crimen læsæ maiestatis ereptam esse, quos postea restitutos simpliciter, prius tamen venandi ius nõ recuperasse, quam iurisdictionem receperint. Item principẽ, vendendo arcem, quam prius inhabitatat, cuipiam mercatori, aliumq; locum, abiectum licet, vt domicilium, constituendo, nullo modo tamen ius venandi in mercatorem emtorem transtulisse. Rationem existimat acutissimus Zoanettus eam, quod Iurisdictio penes principem remanserit, vnde mercatori emtori venationem competere non posse infert, siquidem effectus absq; causa esse nequeat. *Marius Salomonius l. Gallus. §. quid si. n. num. 23. ff. de lib. & posth. arg. l. penult. ff. quæ res pig. obl. poss. l. huiusmodi. ff. quand. dies leg. ced.*

11 Astabitur † doctissimus Zoanettus, non causam enim, vt causam ponit. Etenim quod proscriptus ab imperio, deinde bannitorum albo exemptus, aq; principe in gratiam simpliciter receptus, Venationenon fruatur, item quod mercator, à principe emens arcem, Venatum non adipiscatur, non ea ratio causaque est, quod Venatio fructus sit, emolumentumque iurisdictionis, sed quod Venatio ius personale regaliorum sit, quod absque speciali, & nomine facta concessione; siue

absque

absque noua inuestitura non conceditur. Vt supra, *circa Rub. cap. 3.* abundantissime ostendimus.

Ego itaq; † apprime consideratis rationibus pro vtraque opinione militantibus, Venationem simpliciter ius personale esse, definiendam statui. Nec obstat, quod ad hæredes sit transitoria, cum tamen ius personale cum persona dispareat, atq; euanescat: 12

Nam & Venationem † cum qualibet persona, quæ ius Venationis habet, exstingui dico, sed deinde per nouam inuestituram in cuiusq; hæredis personam redintegrari affirmo. Exemplo eius, quod de vsufructu pro se, hæredeque suo stipulato, iure cautum est, valere nempe stipulationem: Sed nouum in persona hæredis vsumfructum, iure quo vtimur oriri. *l. stipulatio ista. §. si quis ita. ibi Bart. num. 1. & 3. Castr. num. 1. Fulg. num. 2. Iohan. de Imola. num. 16. Alex. num. 1. & 5. Ias. num. 3. & DD. de verb. oblig. Paulus de Castr. l. ambiguitates, num. 3. C. de vsufruct. Fortun. Garc. l. Gallus. §. quidam recte. num. 64. ibi Anton. Rub. num. 133. ff. de lib. & posthum. Dil. tract. de art. test. tit. 6. caut. 57. num. 4.* 13

Dico bestias: *Bestiæ* † enim appellatione proprie, & nisi communi loquendi vsu aliud introductum sit, fera tantum animalia continentur, *l. 1. §. bestias. ibi Bart. in §. remouet. num. 1. ff. de postul. Bertach. in repert. verb. bestia. Ias. l. 3. §. Nerua. num 10. ff. de acquir. poss. Cacialup. l. omnes populi. nu. 243. ff. de iust. & iur. Ferrat. caut. 52. nu. 3. Ioseph. Mascard. tr. de prob. conclus. 190. n. 2.* 14

Vnde opus † non fuisset aduocato, Rubricam (quæ non habetur) *C. asin. pro best. non hab. lib. 12.* Montono iudici allegare, falsisq; allegationibus vti, de quo aduocat. Mathes. *sing. 96.* & alij passim. 15

Dico: quæ in dominio † nullius sunt: illæ enim tantum bestiæ: volucres, pisces q; maris, quæ antea nullius sunt, capientis fiunt: diuersum est, si dominum habeant. *§. fera igitur bestiæ. ibi Bald. num. 1. Ang. nu. 1. Ioh. de Plat. num. 15. Porc. num. 3. & DD. Inst. de rer. diuis. l. 1. in fine, cum 2. LL. seqq. ff. de acquir. rer. dom. l. 1. in princ. ibi Ias. num. 7. ff. de acquir. poss. l. vsufructuarium. ff. de vsufruct. AZo in summa Instit. de rer. diuis. Luc. de Penna l. fin. quæst. 23. C. de quibus mun. nem. lic. se excus. lib. 10. Iserna. c. 1. §. nemo retia. num. 31. de pac. ten. Fortun. Garcia l. 1. §. ius naturale. num. 29. ff. de iust. & iur. Anton. Rubeus l. naturaliter. §. nihil commune. num. 19. ff. de acquir. poss. Chassan. consuet. Burg. Rub. 13. §. 1. numer. 1. vers. & primo gloss. Latina art. 61. Landtrecht libro 2. Roland. à valle consil. 9. num. 22. volum. 2.* 16

Nec obstat: quod bestiæ † plerumque à principibus & nobilibus in syluis, nemoribusque propriis capiantur. Non minus enim in dominio nullius sunt, & ab hora captiuitatis demum in dominio principis capientis esse censentur. *Ias. l. 3. §. Nerua. nu. 12. per ill. text. ff. de acquir. poss. Cuiac. obs. lib. 4. c. 2. text. d. l. vsufructuarium. ff. de vsufruct.* 17

Digitized by Google

18 Ex prædictis verbis † taliter declaratis, infertur primo: Feras in Viuariis, aues in ornithone, pisces in piscina captos, capientium non fieri, quia in dominio alicuius sunt. *gl. German. vlt. art. 62.* Iandrecht *lib. 2. Boer. in consuet. Bitur. tit. de consuet. prad. §. 5. Pirrh. in consuet. Aurelian. tit. de stagnis c. 1. Cuiac. d. lib. 4. obseruat. c. 2. d. l. vsufructuarium. §. si in viuariis. ff. de vsufruct. l. 3. §. item feras. ff. de acquir. poss.*

19 II. Inde infertur, animalia † prius viuariis inclusa, si inde elapsa fuerint, quandoquidem pristinæ laxitati restituta sunt, capienti cedere, *d. l. vsufructuarium. §. si in Viuariis. ff. de vsufruct. d. §. ferè. versic. quicquid. l. 3. ff. de acquir. rer. dom. Hostiens. in summa. num. 4. extra de rest. spoliat. Castr. l. 3. §. feras. num. 1. ff. de acquir. poss. Chassan. d. rub. 13. §. 1. num. 1. Vasq. in præfat. ad Illustr. controu. num. 25. Col. eius num. 4.*

20 III. Consequitur: † Ceruum cicuratum, vel similem feram, quę in syluam ire redireq; assueuit, quamuis fera bestia sit, occupantis tamē non fieri, nisi prius reuertendi morem depositerit. *§. ceruos. ibi. DD. Inst. de rer. diuis. l. naturalem. §. ceruos. ff. de acquir. rer. dom. l. 3. §. item feras. ff. de acquir. poss. Bald. §. pauonum. nu. 1. Inst. de rer. diuis. Mascard. tract. de probat. conclus. 157. n. 2. Host. in summa. num. 4. extra de caus. possess.*

21 Et adhuc capricornos in † Valesia primæ ætatis captos, ab habitantibus cicurari, vt ex consuetudine pastum ire redireq; soleant, autor est *Munst. in sua Cosmograph. folio mihi 349.*

22 Proindeq; liquet, iustam † quiritandi, rogitandiq; causam, apud *Virg. lib. 7. Æneid.* habuisse Syluiam, quod ceruus eius, qui animum remeandi non deposuerat, ab Ascanio sagitta confixus esset: quod ex nostris refert Mascard. *d. conclus. 157. num. 8.*

23 Cęterum eiusmodi † animalia capiens, nisi animos reuertendi abiecerint, furtum committit. *l. si Pauonem. ff. de fur. Guido Pap. decis. 218. nu. 1. ibi Steph. Ranch. in addit.*

24 Pristinam autem † libertatem animalia cicurata recepisse tunc videntur, cum visis, domini cuius erant, domesticis, fugerint, vel diu in syluis, latebrisque, non tamen aberrantia, hæserint: *Iohann. Fab. versi. reuertendi. num. 1. Instit. de rer. diuis. Ang. §. Pauonum. num. 4. Instit. eod. tit. arg. l. 2. §. si tamen. ff. de adil. edict.*

25 Vel quod verius, † iudicis id definiendum relinquitur arbitrio, vt rectius censet *Aldobr. d. versi. quicquid. Inst. de rer. diuis.*

26 IV. Hinc quoq; † deciditur: cum fera globulo tormentario icta, vel ense, vel venabulo vulnerata, adhuc vulnerantis non fit, recte tertij, qui cœperit, eam fieri. *§. illud ibi Bald. num. 1. Iohan. de Plat. num. 29. & Ang. Inst. de rer. diuis. l. naturalem. §. illud. ff. de acquir. rer. domin. Aluar. 1. §. nemo retia. num. 2. de pac. iur. fir. Cap. tract. d. seruit. rustic. prad. c. 21. num. 5.* Licet contrarium

eratium de consuetudine obseruari attestatur *gl. d.l. naturalem. §. illud. ff. de acquir. rer. domin.*

Sed gl. † ista nihil nos remoratur, quoniam de consuetudine quadam locali, intelligenda videtur. 27

Verum præcedentia ita demum vera erunt, si venator, qui vulnerauerat bestiam, vulneratam non persequatur. Quandiu enim eam persequitur, è manibus persequentis iure non eripitur. *d. §. illud. & d. l. naturalem. §. illud. ff. de acquir. rer. domin.* 28

Idem quoque erit, si canes Venatoris, qui Venabulo, vel mperone bestiam perfixerat, eam indagarentur, proinde enim erit, ac si ipse Venator prædam sectaretur. *Chassan. in consuet. Burg. Rub. 13. §. 7. gl. 1. nu. 9. arg. c. qui facit. de regaur. lib. 6.* 29

V. Hinc quoq; † patet, quid dicendum sit eo casu, quando fera laqueari alicuius illaqueata, vel quæ in foueam à certo homine effossam inciderat, ab aliquo prætereunte occidetur & auferatur. Dissoluentis enim & auferentis, eo quia in nullius bonis est, erit. *d. in laqueum. ibi gl. verb. meum. & Bart. in princ. ff. de acquir. rer. domin. Paul. de Castr. l. 1. in prime. num. 18. ff. de acquir. poss. Iohan. de plat. d. §. illud. num. 29. Instit. de rer. diuis. Alexand. q. c. 1. §. nemo retia. num. 2. de pac. tenend. Iacob. de S. Georg. tract. feud. verb. & cum venationibus. num. 5. Capol. tract. de seru. rustic. præd. in consuet. Burg. Rub. 13. §. 7. glos. 1. n. 9.* 30

VI. In tali quoque † facti contingentia quid iuris sit, hinc facile enucleabitur: nempe si lepus vel cuniculus ædes alicuius casu intrarit, cui, dum includere concupierat, elabitur, & ab alio capitur. Fieri nimirum cum, quoniam apprehensione opus est, capientis, non verò eius, qui includere concupierat, vt recte resoluit *Raphael Cumanus t. 3. §. Nerua. num. 3. ff. de acquir. poss. per l. 1. in princ. ff. eod. tit.* 31

Postremo ambigi † non oportet, animal meum, quod à lupo rapitur, cui canibus tuis robustis persequendo, prædam extorques, tuum non fieri, sed mihi restituendum esse, in cuius puta dominio remansecrit. *l. Pomponius. ff. de acquir. rer. dom. Iacob. de S. Georg. d. verb. & cum Venationibus. num. 6. Aluar. d. §. nemo retia. num. 2. Capoll. d. c. 21. num. 6. Bertach. in repert. verb. animal.* 32

Cæterum bestiam † alicuius esse, ex signis apparebit. *Bart. l. stigmata. num. 1. per ill. text. ibi Luc. de Penna. verb. agnosci. C. de Fabricens. lib. 11. Rald. c. causam. nu. 2. extra de probat. Bertach. in repert. verb. signum. vers. 9. Saison in consil. Tironens. tit. 5. art. 2. gl. 1. col. 2. Chassan. in consuet. Burg. Rub. 13. §. 1. num. 7. Afflict. decis. 23. num. 3. Gaslerr. decis. 40. num. 3. Neuiz. Syl. nupt. lib. 2. nu. 90. Stracch. tract. de mercat. p. 2. num. 72. & 73. Mascardus. tract. de probat. conc. 91. n. 1. 2. & 3. & conclus. 157. n. 3. l. quod si neg. in fin. ff. de peric. & com. rei vend. c. displicet. vers. ic.* 33

Digitized by Google

vnde idem. Salomon. 23. q. 4. c. si iudex. ibi Domin. de S. Gemin. § idem esse. num. 3. de sentent. excom. libr. 6.

34 Vnde si ceruus † monili, vel accipiter sonaleis argenteis, ornati fuerint, quoniam inde apparet, alicuius eos esse, occupantis non fient, imo si apud occupantem morerentur, in factum actione teneretur. *Bart. tract. de Falcone. Bertach. in repert. verb. accipiter. & verb. rusticus. num. 40. vers. 1. Iacob. de S. Georg. tr. feud. verb. & cum Venationibus. num. 7. Capol. tract. de seru. rustic. prad. c. 21. num. 7.*

35 Quod verum † non est, si ex annis domini monili insculptis appareret, multum iam effluxisse temporis, cum monile illud collo cerui alligaretur. Tunc enim capienti cedet, eo quod priſtinæ laxitati ſese recepisse videatur. *Per d. § fera. vers. quicquid. Inſt. de rer. diuiſ.*

36 Similiter, vt ex signis † bestiam alicuius esse appareat, opus est, vt signa illa non sint naturalia, sed talia, quæ absq; manu, factoq; hominis bestiæ accidere non possint. Vnde si ceruo, cornu fractum fuerit, vel alius vnguibus caruerit, quandoquidem id aliter, quam hominis facto contingere potest præsumptio dominij ex eiusmodi signis non exorietur. *Chaſſan. d. § 1. n. 8. Maſcard. d. concluſ. 157. num. 4.*

37 Non † enim hoc probat esse, quod ab hoc contingit abesse. *l. non hoc. ibi Iaſ. num. 2. & DD. C. vn. legit. c. in præſentia. extra. de probat. c. fin. de ſucceſſ. ab inteſtat.*

38 Dicó † *delectationis*: Principes enim & nobiles multum Venationibus delectantur. *Tiraquell. tract. nobiliit. cap. 37. num. 139. Gail. obſeruat. 67. num. 3. libr. 2.*

39 Et in specie, † Alexandrum Magnum multam à prandio venatui nauasse operam, auctor est *Plutarch. in vita eiuſdem.*

40 Heroes item † recensentur à Tiraquello, ex variis historiarum monumentis Venationibus dediti, Chiron, Melanion, Hippolytus, Mnesteus, Pollux, Antilochus, Menelaus, Cœphalus, Nestor, Palamedes, Diomedes, Machaon, Æncas, Scamandrius, Æsculapius, Theseus, Vlysses, Castor, Podalirius, Achilles, Pelopidas, Philopœmenes, Pompeius. Nec non & Imperatores, Traianus, Antonius pius, Alexander Seuerus, Hadrianus, Antonius Philosophus, Alphonsus rex, Dornadilla rex Scotorum, & alij. *Tiraq. d. c. 37. num. 14. l. cum ſeqq.*

41 Albertus Imperator † Venationem, virilem esse exercitationem, saltationem muliebrem dixit. *Tiraq. d. c. 37. num. 146.*

42 Henricus I. auceps † dictus est, eo quod cum diadema imperiale, & insignia imperij reliqua afferentur, Venationis fuisset studio occupatus. *Auctore Munſtero in ſua Coſmograph. fol. 296.*

43 Patrum † memoria Maximilianus I. Romanorum Imperator summe

Digitized by Google

ſumme ibi cum Venatione exhilaratus, vſque adeo operam illi dedit, vt ſæpiſſime per ſaxa auia atque prærupta aſcendens, inque vitæ diſcrimen præſens adductus, vix DEI benignitate clauum tenente hinc emerſerit.

Dico *delectationis † gratia*; immodica enim venatio, quæ ſit, rebus aliis neceſſariis ſemper poſtpoſitis, improbanda eſt. *Tiraquell. d. tract. nobilit. cap. 37. num. 149.* 44

Dixi *commodo*: † quod non de commodo pecuniario intellectum volo. Quippe illud ruſticorum, & mercatorum, qui omnia ex lucro metiuntur, proprium eſt: Principibus autem & nobilibus res indigniſſima, & turpiſſima. *Per l. nobiliores. C. de commer. & mercat.* 45

Sed vel de commodo † exercitationis. Eſt enim Venatio, ſpecies quaſi militiæ ſtrepitus armorum meditatio. In qua ſummo mane è thalamo ſurgere, currere, equitare, ferociſſimas beſtias indagare, inuentas laceſſere, impetum facientes excipere, teloq; ceu hoſtem proſternere, & ſudoris & algoris tædio non affici, nec famis, ſitiſq; deſiderio defatigari oportet, vt Venatio, palæſtra quaſi veriſſima ſit, in qua militiæ aſſuefieri principes, nobileſq; poſſint. *Tiraq. d. tract. de nobilit. c. 37. nu. 141. Gail. d. obſ. 67. num. 1. lib. 2.* poſt Xenophontem, & Ariſtotelem, quos laudant. 46

Imo Pelopidam † Thebanum, primum ex venationis meditatione bellica inſtituta inueniſſe placet. *Plut. in vita Pelopid.* 47

Vel Valetudinis † accipi debet. Vnde animum acui, promtioremque, corpuſq; alias obtorpeſcens, agilius effici perhibent. *Tiraq. d. tract. de nobilit. d. c. 37. num. 141. & num. 148.* 48

CAPVT III.

Quotuplex ſit Venatio?

1 *Venationem complures quadruplicem conſtituerunt.*
2 *Quid ſit Venatio oppreſſiua.*
3 *Quid ſit Venatio adulatoria.*
4 *Quid ſit Venatio arenaria.*
Matronis conſpectus Venationis arenariæ ob crudelitatem eiuſdem interdictus olim, ibid.
5 *Venatio arenaria hominum ingenuorum non erat.*
6 *Pugnantes cum beſtiis ſunt de iure infames.*
7 *Virtutis cauſa, non quæſtus gratia cum beſtiis in arena pugnantes, infames non ſunt.*
8 *Venator occidens beſtiam patriæ nociuam extra arenam, pactus de premio, infamiam metuere non debet.*

Digitized by Google

9 *Moschi pugnant cum bestiis iussu sui tyranni, etiam hodie.*

10 *Genus à quo removetur, quælibet removetur species.*

11 *Venatio Salthosa recte dividitur in eam, quæ sit cum canibus, & eam, quæ sit absque canibus.*

12 *Venatio, quæ sit absq; canibus, qualis sit.*

1 VEnationem plerique † ex nostratibus triplicem, vel quadruplicem constituere: oppressiuam nimirum, adulatoriam, arenariam & saltuosam. *gl. c. qui Venationibus. 86. distinct. Host in summ. num. 1. extra de cleric. Venat. Alb. c. 1. num. 1. extra eod. tit. Bertach. in repert. verb. Venatio. Chassan. in consuet. Burg. Rub. 13. §. 7. num. 8. Saison in consuet. Turonens. lit. 5. art. 1. Gail. observ. 68. num. 9. libr. 2.*

2 Oppressiuam † Venationem vocant, qua homines opprimuntur, ideo tyrannidem esse facile conspicis. Quo referunt illud sacri codicis dictum: *Nemrod robustus Venator erat coram domino. Genes. c. 10. n. 9.*

3 Adulatoriam † ad histriones, caprimulgos, paralytos Geldt und Schalcks narren & alia turpissimorum hominum theatra referūt. Quibus solenne est, bonum malum, malum bonum dicere, lucem tenebras, tenebras; lucem vocare, qui quicquid alij laudant, arridere sibi affirmāt: si displicuerit idipsum, rursus vituperant, quorum finis propositum est, omnibus assentari. Quippe vti nunc sunt mores, hic quæstus longe est vberrimus. *c. ve qui dicitis. 11. qu. 3.*

4 Arenaria est, qua † in ludis Circensibus cum bestia pugnaturi, in arenam prodibant. Quod tantæ fuit crudelitatis spectaculum, vt matronam his interesse, nefas putarint. *Author est Rosin. antiquit. Romanarum, libr. 5. cap. 24.*

5 Asthæc † cum bestiis pugna ingenuorum non erat sed hominum seruilium, & abiectissimorum, vt tradit idem *Rosin. d. l. 5. c. 5.*

6 Præterea infamiæ † iure nostro labe isiusmodi pugnatores aspergebantur, à postulando, reliquisq; dignitatibus arcebantur. *l. 1. §. item ex senatusconsulto. ff. de postul. l. 2. in fin. ff. de his qui not. infam. Azo in summa. n. 11. C. ex quib. caus. infam. irrog.*

7 Quod verum est, si quæstus gratia hoc facerent, quod si virtutis suæ probandæ causa id obirent, infamiæ maçula reformitanda non erat. *d. l. 1. §. deniq. ff. de postul. l. athletas. in princ. ff. de his qui not. infam.*

8 Idem quoq; erit, si † bestiam multum ferocientem, sæuientemq; patriæq; pauperiem facientem, accepta pecunia, quis occidere non in circo aggressus fuerit. Hoc enim factum, laude dignum est, à quo procul submota sit omnis infamia. *d. l. 1. §. denique. ff. de postul. Gail. d. observat. 68. num. 9. libr. 2.*

9 Cæterum nostro æuo, huius † arenariæ Venationis nusquam gentium.

Digitized by Google

tium, præsertim manſuetiorum vſus eſt, ſed tanquam facinus crudeliſ-
mum ab omnibus execratur, niſi quod Moſchus in vſu adhuc habeat,
pugnam quorundam ruſticorum cum Vrſis cicuratis pro recreatione
legatorum, exterarum nationum, inſtituere, vt ſcriptis prodiderunt Si-
giſmundus liber baro ab Herbenſtein *in ſua Moſcouiæ deſcriptione. Paulus O-
derborn in vita Iohannis Baſilidis Moſchorum tyranni lib. 3. ad finem fere.*

Videmus igitur omnes† huc vſq; recenſitas Venationum ſpecies, 10
minime venationis veræ & propriæ ſpecies eſſe. Priores enim duas: quod
attinet, non niſi figurate, & per Metaphoram Venationes dicuntur, vti
& poſterior nihil cum noſtra Venatione commune habet. Illa non niſi
terræ filiis congruebat, noſtra principibus, & nobilibus: Illa infamia
inquinabatur, noſtra inter regalia computatur: Illa ipſa denique, quod
noſtræ genus eſt, ius perſonale, minime poteſt dici. Quare cum ab ea
genus remouetur, cuiuslibet quoq; ſequetur ſpeciei remotio. *l. iuriſ-
gentium. §. ſed ſi ſi audendi. ibi Bart. num. 2. Bald. num. 4. Caſtr. num. 2. Alex. n. 6.
& DD. ff. de pact. l. 1. in fin. ff. de ſuis & legit. l. fundi in fine. ff. de fund. inſtruct. l.
fin. C. de vſuf. rei iud. l. ſi cauſa cognita. ibi Bart. num. 3. Bald. num. 5. Caſ. nu. 5.
Sal. num. 9. laſ. nu. 10. Curt. nu. 29. & DD. C. de tranſact. Bald. l. ſi dotali. §. cum mu-
lier. nu. 16. ff. ſol. mat. Bald. c. 1. in pr. nu. 18. de prohib. feud. alien. per Feder. Butigell. l.
1. nu. 11. ff. ſi cert. pet. Iac. de Nig. in rub. num. 15. ff. de leg. 1. Euerard. in Loc. à gen. ad
ſpeciem. nu. 1. Zoan. et. l. 2. nu. 95. C. de pact. int. emt. & vend.*

Quare recte à nobis † diuidetur Venatio ſaltuoſa in eam, quæ fit 11
cum canibus, & eam, quæ abſq; canibus conficitur. Prior nobilior, de
qua mentio fit *in c. 1. extra de cleric. venat.*

Alterius nomine,† omnes intelligimus modos, quibus feris inſi- 12
dias ſtruimus, puta foſſis, decipulis, item cũ laquearibus ſylua cingitur,
vulgo der Hag in vorbinden & ſi qui ſint alij, de quibus loquitur text. *c. 1.
§. nemo retia. de pac. tenend. in vſib. feudor. l. qui foueas. ff. ad l. Aquil.*

CAPVT IV.

Quibus permiſſa ſit Venatio?

1. *Venatio principibus, & nobilibus permiſſa.*
2. *Venatio ars nequiſſima.*
3. *Intellectus ad c. qui Venatoribus, 86. diſtinct.*
4. *Venatores, & aucupes, vil ſtim ſemper habiti ſunt.*
5. *Venatores, à muneribus neceſſariis non ſunt immunes.*
6. *Venatores, à grauioribus muneribus, eo quod commeatui prodeſſent, immu-
nes habebantur.*
7. *Principes ſubditis ſuis, maxime ignobilibus Venatione interdicere poſſunt.*

8 Cen-

8 Contraria opinio.

9 Declaratio posteriorisopinionis.

10 Causa semper in principe præsumitur.

11 Causa in principe non præsumitur, si aduersus ius gentium disponit. Et quomodo id intelligendum, num. 11.

12 Intellectus ad l. iniuriarum. §. penult. ff. de iniur.

13 Princeps, qui per proclamata publica venari vetat, acquirit quasi possessionem iuris prohibendi, si subditi, istis proclamatis acquieuerint.

14 Principi à talibus proclamatis cauendum secundum Rolandum à valle.

15 Bestiæ à Deo illi, cuius territorium est, datæ sunt.

16 Qui sq. rei suæ moderator & arbiter.

17 Venatio si omnibus indiscretim permissa, omnes Venatores efficerentur, agricultura desereretur.
Agros coli vberiores q. effici publice interest, ibid.

18 Vsura prohibita, etiam ex eo capite, ne omnes pecuniam fœnori dantes, parum annonæ prospicerent.

19 Venatio sine armis expediri nequit.

20 Armorum vsus interdictus.

21 Cum quid prohibetur, prohibentur omnia, quæ sequuntur ex illo.

22 Intellectus ad l. 1. ff. ad l. Iul. de vi pub.

23 Venationis facultas omnibus si esset, breui omne genus bestiarum periret. Quod esset absurdum.

24 Argumentum ab absurdo in iure est fortissimum.

25 Venatio omnibus si indifferenter liceret, latæ fenestræ iurgiis, cædibus, at q. latrociniis aperirentur.
Communio parit discordiam.

26 Reipublicæ interest, subditos quiete viuere.

27 Iudex, si partes ad rixam, armaq. propendere animaduerterit, vtriq. recte rei litigiosæ possessione interdici, & possessionis sequestrum se facit.

28 Venationis interdicto nulla subditi iniuria molestantur.
Venatio actus meræ facultatis, nullam causans possessionem, nullam obligationem, nullam actionem.

29 Priuatio præsupponit habitum.

30 Sine actione nemo experitur.

31 Obligatio mater actionis est.

32 Subditi tenentur mandatis suorum superiorum, quæ honestati non repugnant, obtemperare.
Maioris est imperare, minoris est obsequi, ibid.

33 Venationis interdictum honestati non repugnat.

34 Principes vltra hominum memoriam de feudis suis regalibus vna cum Venationibus inuestiuntur.

35 No-

35 *Nobiles non debent vacare mercimoniis.*
36 *Nobiles minime decet artificiis sordidis & mœchanicis incumbere.*
37 *Venationem plebeij nobilibus, & aliis, quos decet, relinquant intactam.*
Absurdum est, si promiscuis actibus rerum turbantur officia, & alij creditum alius subtrahat, ibid.
38 *Loca publica eius sunt, cuius est territorium.*
39 *Princeps deterioris, quam priuatus conditionis esse non debet.*
40 *Princeps ex causa dominium rei suæ alicui auferre potest.*
41 *Venatio consistit in nuda spe, vt q. Venator fallatur, multa occurrere possunt.*
42 *Venatio leonum, & similium bestiarum iure codicis tantum sine calumnia exercebatur, non vero reliquarum ferarum.*
Argumentum à contrario sensu in iure fortissimum.
43 *Prohibitus per iudicem, ne fundum alienum ingrediatur. Venandi gratia prædam ibi captam suam non facit, sed domino fundi restituere tenetur.*
44 *Occultator laudis alienæ furi rectè exæquatur.*
45 *Benignum est, plenum q. ingenui pudoris, per quos profeceris, confiteri.*
46 *Bartolus dixit: ego de omnibus mentionem facio, vt quod eorum est, furari non arguar, & in eo, quod meum est, cognoscar.*
47 *Intellectus ad dictum sacræ scripturæ, quod habet*, dominamini piscib. maris, &c.
48 *Venatio est iuris gentium.*
49 *Venatio, nostris moribus, iuris gentium amplius non est.*
Consuetudo contra ius gentium valet, ibid.
50 *Metus durat, quandiu durat causa metus & violentia.*
51 *Præscriptio sine possessione non procedit,*
52 *Possessor malæ fidei nullo præscribit tempore.*
53 *Metus non durat, quando stat per eum, ad quem pertinet, quo minus causa metus auferatur.*
54 *Scienti, & consentienti non fit iniuria, nec dolus, & metus.*
55 *Detentio ab initio, accedente domini voluntate, conuertitur in possessionem præscriptioni sufficientem.*
56 *Scientia rei alienæ præscriptioni non officit, si verisimilibus rationibus persuasus, putarim, eam a me, volente & patiente domino possideri.*
57 *Mala vel bona fides in personalium actionum præscriptione non attenditur, sed solummodo scientia, & negligentia eius, aduersus quem præscribitur.*
58 *Pœna corporis afflictiua minima, maior est quacunq. pecuniaria, etiã maxima.*
Princeps facilius consequitur ius prohibendi Venationem, si proclamatis suis mulctam pecuniariam, non vero vltimi supplicij pœnam infererit, ibid.
60 *Delicta non præsumuntur, maxime vero in principe.*
61 *Iure suo vtens, neminem iniuria afficit.*
62 *Princeps non acquirit ius prohibendi Venationi, si proclamatis eius subditi contradixerint, & ad superiorem appellauerint.*

Digitized by Google

62 *Princeps contra facientem proclamatis illis venatoriis pœna sanguinis affici non debet, comminari tamen eam poterit.*

63 *Sententia Scabinorum Lipsensium post Speculum Saxonicum, Rubrica, von* Pœn der Wildtpratbeschädiger *longe iniustissima.*

64 *Anima hominis quibuslibet rebus preciosior.*

65 *Natura cuncta hominis gratia edidit.*

66 *Qui principi resistit, DEI ordinationi resistit.*

67 *In vna eademq; sylua duo simul ius venandi habere possunt.*

68 *Vsufructuarius alicuius fundi non habet ius venandi.*
Venatio non est in fructu, ibid.

69 *Venatio tum demum vsufructuario competit, si omnes fundi reditus in venatione consistunt, vsufructusq; absq; Venatione plane esset inutilis.*

70 *Princeps aliqua vel vidua nobilis vsufructuaria relicta, Venationis exercitium si alicuius, alias vsuesr. est vtilitatis non habet.*
Lex generaliter loquens, generaliter est intelligenda, vt personas quoque in dignitate constitutas complectatur, ibid.

71 *Vsufructu alicuius fundi cum pertinentiis relicto, venit quoq; Venatio.*

72 *Clerici non debent venari.*

73 *Idem in monacho.*

74 *Clericus ob Venationes sæpius reiteratas ab officio suspenditur, si in maiori ordine fuerit constitutus.*

75 *Clericus in minoribus ob Venationes arbitrio iudicis punitur.*

76 *Trina monitio præcedere debet, antequam clericus Venator puniatur.*

77 *Clerici canes venatorios, & accipitres alere non debent.*

78 *Clerici tunc venatui operam dare possunt, quando omnes monasterij reditus in Venatione consistunt.*

79 *Clerici, quando reditus monasterij in Venatione consistunt, Venationem per alios expedire debent, non ipsi interesse.*

80 *Sublimitatur.*

81 *Episcopus, etiamsi reditus monasterij in Venatione consistunt, minime tamen Venatum ire debet.*

82 *Contrarium.*
Intellectus ad c. 1. 34. distinct. ibid.

83 *Clerici, quando prouentus monasterij in sola Venatione positus est, laqueo & rete, non canibus, & accipitribus venari debent.*

84 *Clericus causa recreationis, & valetudinis, rariuscule tamen, & cum modestia venari potest.*

85 *In dubio clericus præsumitur iussu venatum causa recreationis, non voluptatis.*

86 *Clericus venatui iure operam dat, si necessitate ad id compellitur, puta si feræ segetes vastarent.*

87 Cle-

Digitized by Google

87 *Clericus, qui nihil aliud, quo vescatur, habet, vt carnibus ferarum satietur, venatum proficiscitur iure.*

88 *Necessitas, alias illicita, licita facit.*

89 *Negotiatio omnis clericis probro est, & interdicta.*

90 *Clericus negotiator, ceu pestis vitandus est.*

91 *Clericus negociari potest, necessitate compulsus.*

VIros nostræ ætatis † longe præstantissimos, huius subiecti tractationem arripientes, male ob id vulgo audiuisse, quasi plus æquo, blanditus hac in re principibus, indulserint, me non latet. Quare, vt assentationis vitium, cuius me fatalem hostem profiteor, eluderem, diu substiti, atque cogitaui. Verum re apprime pensata, minime à maiorum vestigiis recedendum esse, visum est, quandoquidem iure optimo conniuente, locutos exploratum habebam, quo minus metuenda reprehensio. Cõcludo igitur primo: Principibus, nobilibusq; iure quasi proprio venationem permissam. *Tiraq. tr. de nobilit. c. 37. n. 139.* 1

Nec obstat, † Venationem artem dici nequissimam. *c. qui venatoribus, el 1. & 2. 86. distinct.* 2

Id enim vel respectu † clericorum, quibus venatus vsus, vt suo loco dicetur, est interdictus, dictum esto, vt placet. *Tiraq. d. c. 37. num. 148.* 3 Vel quod verius mihi videtur, de Venatione improprie & abusiue sic dicta, puta qua adulatione assentationeq; quæstum quærunt, vel quæ in arena peragitur, non vero de nostra, quæ vere nobilis est, principib. nobilibusq; competens, accipiendum erit, quæ est opinio optimi iureconsulti & domini mei, piæ memoriæ *Matth. Wesenb. in suis paratit. n. 7. ff. de acquic. rer. dom. & ante eum Hostiens. in summa. nu. 2. ext. cleric. venat.*

Similiter † non obstat, Venatores, aucupesque, eo quod seruilia erant ministeria, inter vilissimos fuisse habitos. *Tiraq. d. tr. nobilit. c. 34. n. 59. per l. seruis Vrbanus. §. venatores. ff. de leg. 3.* Id enim in iis, quorum opera retia expanduntur, & alia Venationis, aucupiiue præparamenta expediuntur, quorum etiamnum haud magna habetur ratio, procedit, non vero de eo, qui summo Venationi imperio præst. 4

Venationem † deniq; iure nostro minime sordidam, illicitamque ingenuis fuisse, vel ex eo constat, quod etsi ob hãc solam professionem, à muneribus necessariis immunitas nulli largiretur. *l. venatorib. C. de excusat. mun. lib. 10. Capoll. tract. de seru. rust. prad. c. 21 num. 11.* 5

A grauioribus tamen † muneribus, tanquã vtiles commeatui & annonæ, Venationib. dediti, vacationẽ consequerentur. *l. fin. ff. de inv. immu.* 6

Hæc conclusio † ampliatur: vt principes subditis suis, maxime ignobilibus, Venationis vsum interdicere possint. *Ioh. de Imol. l. 3. §. Neruа. n. 20. ff. de acquir. poss. Isern. c. 1. §. nemo retia. nu. 31. ibi Aluarot. ante nu. 1. Præpos. num. 1.* 7

Affl. n.2.& DD.de pac.tenend.Capol.tract.de seru.rust.prædior.c. 21.n.2. Iacob. de S.Georg.tr.feud.verb.& cum Venationib.n.1.& 2.Boßius tr.de regalib.n. 42. Ioan. Saxon.in consuetud.Turonens.tit.5.art.1.gl.2.col.1.Chassan.in consuet.Burg. Rubr. 13.§.7.n.4.Tiraq.tr.nobilit.c.37.n.150.gl.German.artic.61.Sandtrecht lib.2. Zoanet.l.2.ex n.145.cum mult.seqq.C.de pact.int.emt.& vend. Wesenb. in suis parat. n.7.ff.de acquir.rer.dom.Nicolaus Bellonus cons.49.n.9.fac.l.2.C.de noxal.act.

8 Licet contrarium † teneant.*Host.Ioh.And.Card.Florent.Ant.de But.c. non est.ext.de decim.quos sequitur Guilh.Bened.c.Raynut. verb.& vxorem nomine Adelasiam.n.898.extra de testam.*Emanuel Soarez communē dicens *in suis com.opin.lit.V.nu.10.Rol. à valle cons.9.nu.10.vol.2.*vbi Iaſ.Dec.& Afflict.in id citat Menoch.*cons.299.nu.18.per l.iniuriarum.§.penult.ff.de iniur.*

9 Sed iſthæc poſterior † opinio ita demum obtinebit,ſi princeps vel ſuperior abſq; cauſa venatū prohiberet,quare rariſſime locum ſibi vendicabit.Quandoquidem nunquam principē abſq; cauſa id facere rationis ſit,ſed cauſa ſemper in principe præſumatur.*Cyn.l.reſcript.n.7.ibi Bald. nu.10.C.de precib.imp.offer.Ant.de But. c.cum inter.verſ.in materia. extra. de renunc.Ant.de But.c.quia pleriq; verſic.Secunda opinio.extra de immu.eccleſ.Panormit.c.cum inter.n.9.ext.de except.Pan.c.niſi.nu.6.extra de off.leg.Panor.c.quanto. n.8.verſ.ex quo infero.extra.de iureiur.Pan.c.cum olim.n.17.extra de re iud.Panor. c.cum veniſſent.n.8.extra de iudic.Domin.de S.Gemin.c.grandi.n.10.de ſuppl.negl. prælat.lib.6.Iaſ.l. ſi teſtamentum.n.3.*vbi hanc communem atteſtatur. C. *de teſtam.Guilh.de Perno.tract.de principe.nu.99.Cagn.l.diem functo.n. 24. ff. de off. aſſeſ.Cotta in memoral.verb.papa.Menoch.tract.de remed.poſſ.recup.remed. 8. nu. 60.Eman.Soarez.com.opin.lit.P.num.255.Coler.in ſuo proceſſu.pag.4.c.1.num. 32. Alex.conſil.2. num.20.volum.1.conſ.216.nu.23.vol.2.*

10 Quod autem hic† replicari poſſet,principem contra ius gentium diſponentem,ſine cauſa id facere,præſumtionem eſſe. *Hip.de Marſ.l. de vnoquadque. num. 14. ff. de re iudic. Alciat. tract. de præſumt. reg. 3. præſumt. 8. numer. 3. Gail. obſerv. lib. 2 obſeruat. 58. num.1. Maſcard. tract. de probat. concluſ. 276.num.3.volum.1.*qui plures in id allegant.

11 Verum erit in his, † quæ ex dictamine rationis paſſim apud omnes peræque gentes in viridi ſunt obſeruantia,& primo iuris præcepto, honeſte nempe viuere derogant. Non vero in his, quæ quidem iuris gentium ſunt,haud quaquam tamen tanti ponderis,atque æſtimationis, vt eſt Venatio, ſine qua ſubditus quiſque, ſat poteſt commode, ſat honeſte viuere. *arg.c.vbi maius.in præd. de elect.lib.6.*

12 Nihil quoq; † priorem opinionem ſectantes,textu *l. iniuriarum. §. penult.ff.de iniur.*remoramur,quod enim habet:Sępiſſime reſcriptum eſt, quem non poſſe prohiberi aucupari, de prohibitione priuati hominis dictum eſto, non vero de prohibitione,quæ ſit ab eo,qui in iſto territorio merum,mixtumq; imperium habet. Igitur

Digitized by Google

Igitur si princeps † proclamate publico pœnali Venatum inhi- 13
buerit, cui subditi non reclamarint, sed quo pœnam euitarent, à Venationis exercitio abstinuerint, temporisq; in id definiti, puta triginta annorum meta cucurrerit, principi hinc iuris prohibendi, quasi possessio exoritur, & Venatio à subditis perditur, vt præter Dd. plerosq; pro priori opinione recitatos, idipsum tradidere. *Fr. Balb. tract. de præscript. 5. q. 4. p. 5. p. p. num. 4.* & ipsemet Roland. à valle *d. cons. 9. nu. 14. vol. 2.*

Licet rursus talia † proclamata passim diuulganda non esse sua- 14
deat ille ipse *Rol. à valle d. consil. 9. nu. 18. vol. 2.*

Quod vt dilucidius † constet; confirmo, 1. auctoritate sacræ scri- 15
pturæ, eius esse bestias, cuius est territorium dicentis, vti in specie de Nabuchodonosor, dominus per Hieremiam prophetam fatur. *Hierem. c. 27. num. 6. & c. 28. num. 14. Daniel. c. 2. num. 28.*

Ergo princeps † rei suæ legem, quam vult, dicere potest, cum qui- 16
libet rerum suarum moderator sit & arbiter. *l. in re mandata. C. mand. l. etiam. §. licet. ff. fol. matrim. l. sed si lege. §. consuluit. ff. de petit. hæred. l. nemo externus. C. de Iudæis. §. per traditionem. Inst. de rer. diuis. Stracch. tract. de mercat. p. 4. nu. 50. Andr. de Bessetis l. 1. nu. 17. C. de sacrosancte eccles. Dil. tract. de art. test. lit. 6. caut. 64. nu. 2. Iohan. Hanib. Rub. num. 84. ff. sol. matr. Ferdin. Loaz. l. fituſam. §. Diu. n. 124. ff. de leg. 1. Sap. l. 1. num. 45. C. qui admit. Hartman. Pistor. q. 58. num. 50. lib. 2. Hieron. Schurpf. ff. cons. 142. int. cons. Bruni. num. 2. Iohan. Barthol. de Scaramp. int. cons. eiusdem Bruni cons. 108. num, 28. Cardin. Paris. cons. 72. num. 3. vol. 1. Rol. à valle cons. 76. num. 31. vol. 1. cons. 35. num. 8. vol. 3.*

II. Confirmo: Quia si † cuilibet permissum integrumq; esset, 17
Venationi, quando, quomodoq; liberet, operam nauare, omnes ab artificiis auocarentur, agri inculti relinquerentur. Quare princeps Venationem recte subditis prohibebit, præsertim rusticis. Cum publice interſit, agros coli, vberiores q; effici. *arg. auth. agri cultores. C. quæ res pig. oblig. poſſ. l. 3. C. de ſerv. l. 1. ff. eodem. l. 1. C. de collat. fund. Patrim. lib. 11. l. 2. ff. de nundin.* cum plerisque aliis congestis per Ripam. *tract. de remed. præseruat. contra peſt. num. 206. cum mult. ſeqq.*

Hinc in simili traditum † reperimus: vsuras inter cætera, vel eam 18
ob causam esse prohibitas, ne vsurarum inesatione à grauioribus agriculturæ laboribus magno Reipub. malo abhorrerent. *Innoc. in Rubr. ibi Abb. num. 5. extra de vſur. Bald. Rub. num. 3. C. eod. tit. Salyc. auth. adhæc. num. 6. C. eod. tit. Pract. Papiens. in for. lib. in act. hypothecar. verb. ſine aliqua vſura. conuent. num. 6. Cotta in memor. verb. vſura. el. 1. circa med. Anton. de prato veteri int. conſ. Alexand. conſil. 49. num. 17. volum. 4.*

III. Confirmo: Venatio † absq; armorum vsu, vt plurimum ex- 19
pediri nequit, sed arma † omnibus (in quo tamen contraria, nisi quo ad 20

Digitized by Google

rusticos,& plebeos,obtinuit consuetudo) sunt interdicta,*auth.armis.per tot. c.1. §. si quis rusticus.de pac.tenend.in vsib. feudor. l. 1.lib Luc. de Penna. C. de armor. vsus lib. 11. Roman. sing. 263. Iacobus Boulenc. l. capitalium. §. famosos. n. 132. ff.de pœn. Cotta in memor. verb. armorū. Carol.Molin.in consuet.Paris.§. 1.gl. 6. num. 13. Chassan.in consuet. Burg. Rub. 1. verb. iustices. num. 109. Tiraqu. tract. de nobilit. cap.20.num.67.cum 2.seqq.Sfort. Oddus tr.de rest.in integ.q.8.num.103. Rol.à valle cons.3.num.32.volum.2.cons.90.nu.21.vol.4.*

21 Ergo & Venatio † recte prohiberi poterit.Nam cum quid prohibetur,omnia quæ sequuntur ex illo,prohibita censentur.*c.deniq; distinct. 4. c. eos.distinct.81. c.pastoralis. extra de appellat.l. fin.C.de reb.alien.non. alien.c. cum quid prohibetur.de R.I.lib.6.l.s.l.2.n.25.ff.de iurisd.omn.iud.*

22 Nec obstat † : quod *l. 1.ff.ad l.Iul.de vi pub.* arma in vsum Venationis habere licere,permissum est.Id enim de Venatione arenaria, cuius tum temporis maximus apud Quirites erat vsus,vehemensq; delectatio,non de nostra,quæ sylvas peragrando,effecta datur,accipi debet.

23 IV. Confirmo: Ni enim princeps † venandi studium vetaret,breui ferarum genus ad internecionem vsq; depopularetur. Quare vt inconueniens, & absurdum illud euitetur, princeps ne indiscriminatim venatui operam dare cuilibet liceat, edicto cauere poterit. *Tiraqu.d.tract. de nobilit. d. c.37. num. 150.*

24 Argumentum enim ab † absurdo in iure nostro, maximi est vigoris & fortitudinis.*l. fin. C. de auth.præst. l. vnic.§.pro secundo. C.de cad.toll. c.in Genesi.extra de elect.c. ex ore. ibi Panormit. num.2.extra de priuil.c.dubium.ibi gl. verb.absurdum.de præbend.lib.6.l.nam absurdum.ff de bon.libert.l.2. C. de condit. insert.Bart.l.furti.§.pactus.n.2.ff.de his qui not.infam.Bald.l.conueniculam.n.4. C.de episc.& cleric.l.s.l. diuortio.in pr.per ill. text.nu.12.ff.sol. matrim. l.s.l. si sic stipulatus l. 2.n.15.per illum tex.ff.de verb.obligat. l.s.l.existimo.n.3.ff.eod.tit.l.s.l. de pupillo.§. si quis forte.nu.1.ff.de oper.nou.nunc.Panor.c.minutum.n.2.ext. de rer. permut.Euerard.in top.in loc.ab absurdo.n.1.Neuiz. Syl.nup.lib.1.nu.192.Marian. Soc.l.cum filiofamilias.n.195.& n.205.ff.de leg.1.Butigella.l.1.§. qui præsens.n. 29. ff.de verb.oblig. Capic.decis.169.n.6.Cacheran.decis.107.nu.3.*

25 Confirmo V. Nam indifferens, † omnibusq; concessus Venationis vsus,maximum cædium & latrocinium est fomentum. Equidem fera ictus telo vulnerata,ab illo persequeretur, vel illi fas non esse, hoc in loco Venationem exercere,hic contenderet,& vt aliis modis infinitis iurgia & tumultus hanc ob rem gliscere, concitarique possent. Quare princeps, ne ad arma concurratur,pax,tranquillitasq; continetur publica,omnis dissidiorum occasio præscindatur,recte auctoritatem suam interponendo,& Venationem quasi sequestrando,illam ipsam ad se auocat.Tum quia communio parit discordiam.*l.cum pater.§.dulcissimis ff. de leg.2.*

Digitized by Google

de leg. 2. l. in re communi. ff. de seru. vrb. prad. l. sancimus. §. ne autem. ibi Sichard. n. 5. C. de donat. l. 2. C. quand. & quib. quarta pars lib. 10. l. qui neq; §. fin. ff. de reb. eor. l. si non sortem. §. centum. ff. de condict. indeb. gl. c. nullus 17. q. 4. gl. c. illud 71. distinct. Castr. l. non amplius. §. fin. ibi Ioh. de Imol. n. 4. Iaſ. n. 12. ff. de leg. 1. Iaſ. l. qui Rome. §. coheredes. n. 16. ff. de verb. oblig. Pract. Pap. in for. lib. pro hared. vel re ſing. diuid. verb. omnis communio ibi Zilett. in add. Marian. Soc. l. 4. §. Cato. num. 218. ibi Hermanno&. Det. nu. 154. & Syl. Aldob. in add. ff. de verb. oblig. Paul. de Monte Pico. l. in quartam. num. 143. ff. ad l. Falcid. Bertach. in repert. verb. communio. Iaſ. §. quædam. num. 34. Inſtit. de action. Menoch. tract. de arbit. iud. quæſt. caſu 164. num. 4. Gabr. Mudæus. l. ſi conuenerit. num. 12. ff. pro ſoc.

Tum quia Reipublicæ † intereſt, ſubditos concordiam alere, 26
auth. omnis. in pr. l. ſi quis ingenuam. §. fin. ff. de capt. l. æquiſſimum. ff. de vſufru.

Tum quia alias videmus † iudicem, ſi inter partes rixam exarſurã, 27
armorumq; ſtrepitum timeat, ob poſſeſſionem, de qua lis eſt, iure facere, ſi poſſeſſionis litigioſæ ſequeſtrum quaſi ſe faciat, & vtriq; parti eius poſſeſſionis vſu interdicat. *Bart. l. ſi vſufr. §. ſed ſi inter duos. n. 1. per ill. text. ff. de vſufr. Specul. tit. de petit. & poſſeſſ. §. 1. num. 38. Specul. tit. de ſequeſt. poſſeſſ. & fruct. nu. 1. Innocent. c. in præſentia. nu. 2. ext. de probat. Bald. l. fin. n. 3. ibi Dec. num. 6. Zuchard. 123. C. de edict. D. Hadr. toll. Bald. l. nullus. num. 3. per ill. text. C. de ſum. trinit. & fid. Cath. Bald. l. vn. num. 3. C. de prohib. ſeq. pecun. Iaſ. l. quidam æſtimauerunt. nu. 4. ff. ſi cert. pet. Panormit. c. 2. n. 12. extra de ſequeſt. poſſeſſ. Guido Papa deciſ. 578. ibi Ranchin. in add. Capyc. deciſ. 96. num. 10. Plot. tract. de in lit. iur. §. 3. num. 28. & num. 47. Neuiz. Syl. nu. nupt. lib. 1. num. 81. Menoch. tract. de remed. poſſ. adip. rem. 6. num. 13. Gail. obſeruat. 5. nu. 2. lib. 1. Raymund. Fichard. caut. 59. caut. 62. & caut. 64. Alex. conſ. 7. nu. 12. vol. 5. Mandell. conſ. 78. num. 3. per l. communi diuidundo. §. cum de vſufr. ff. com. diuid.*

Confirmo VI. Nam ſubditi, qui † à Venatione ſuperioris pro- 28
clamate arcentur, iniuriam ſibi fieri, conqueri nequeunt, quia nec dominio, nec poſſeſſione aliqua priuantur. Cum in loco aliquo Venationi incumbere, actus ſit mere facultatis, vnde nulla poſſeſſio, nulla obligatio, nulla deniq; actio proficiſcitur. *gl. German. 1. art. 61. Landtrecht/ lib. 2. Zoan. l. 2. n. 154. C. de pact. int. emt. & vend. per trad. Bar. l. 1. n. 4. ff. de cond. ex lege.*

Vnde ſpoliatis † nullum competit ad redintegrandam Venationẽ 29
remediũ. Non poſſeſſoriũ, quia poſſeſſione, quam nunquã habuerunt, nec adipiſci (cæteris tamẽ paribus) poſſunt, ſpoliati nõ ſunt; priuatio vero habitũ ſuũ præſupponit. *c. ad diſſoluendũ. extr. de deſponſ. impub. c. quod verõ formatũ. 32. q. 2. l. remittit. ff. de iureiur. Panorm. c. de infidelib. n. 5. per ill. tex. extra de conſang. & affin. Iaſ. l. ſi quis maior. n. 23. C. de tranſact. Euerar. in top. in loc. à priu. ad hab. n. 1. Ballion. de Nobil. auth. ex cauſa. n. 32. C. de lib. præt. Igneus l. neceſſarios. §. nõ alias. p. 1. n. 75. ff. ad S. C. Syll. Lud. Bolog. l. qui viã. n. 31. ff. de oper. nou. nunc. Bologn.*

Digitized by Google

Bolog. l. 4. §. Cato. num. 5. 8. & 133. ff. de verb. oblig. Gail. obſeruat. 21. num. 1. lib. 1. & libr. 2. de pac. pub. c. 11. num. 13. Tiraquell. Decian. conſil. 10. num. 80. volum. 1. & conſil. 31. num. 3. volum. 2. & alios adduxi in repet. *l. in multis memb. 3. artic. 20. num. 2. ff. de ſtat. hom.*

30 Non petitorium, quia nulla adeſt obligatio, vel quid ſimile obſi-
ligationi, qua princeps aſtringeretur, ne vſum Venationis interdiceret
Ergo nec actio, cum ſine actione nemo experiatur, *l. ſi pupilli. §. vt deamus. ff. de neg. geſt. Bart. l. vinum. num. 14. ff. ſi cert. pet. Iaſ. l. vbi pact. num. 10. C. de tranſact. Pract. pap. in for. reſponſ. rei conuent. verb. quo ad impediendum proceſſum. num. 3. ibi Maſuer. in addit. Marant. tract. de ord. iud. p. 4. diſtinct. 3. num. 3. Tiraq. de LL. connub. gloſſ. 2. num. 40. Gomez. var. reſol. libr. 2. c. 11. num. 24. Cæſar Contard. l. diffamari. c. 4. num. 153. C. de ingen. manum. Gail. obſeru. 17. numer. 3. & obſeru. 27. num. 6. lib. 1. & lib. 2. de pac. pub. c. 12. num. 13. & lib. de pignorat. c. 5. num. 12. Coraſius l. ſi Titius. num. 4. ff. de verb. obligat. Exea tract. de pact. n. 268. Sichard. l. actione. num. 8. C. de tranſact. Anton. de Petrut. l. 1. nu. 430. ff. de iureiur. Monoch. tr. de remed. poſſ. adip. rem. 6. n. 46. l. quotics. §. ita ſi temporali. ff. de admin. tut. l. ſi quis. §. illud. ff. de petit. hæred. l. nam. & poſtea. in pr. ff. de iureiur.*

31 Obligatio vero mater † actionis ſit. *l. licet. §. ea obligatio ponderando verbum parit. ff. de procurator. gl. 1. Rub. Inſt. de verb. obli. gl. 1. 1. verb. iuſtitia. ibi Fortun. Garzia. nu. 33. ff. de iuſt. & iur. Specul. tit. de locato. §. nunc aliqua. n. 52. Br. l. 1. in pr. n. 5. ff. de pecul. Iaſ. §. ſupereſt. nu. 5. & 7. Inſt. de act. Exea tr. de pact. nu. 337.*

32 Confirmo VII. Nam † ſubditi ſeu inferiores mandatis ſuorũ prin-
cipum & ſuperiorum, ſiquidem contra honeſtatem non ſit, obedire atque obtemperare iure conniuente obſtricti ſunt. Decet namq; inferioris ſortis homines maioribus honorem & reuerentiam exhibere, maioris eſt imperare, minoris cedere atq; obſequi. *l. potioru. in princ. C. de offic. rect. prouinc. l. 1. ad fin. C. de off. præf. vrb. l. tyrones. C. de tyronibus. lib. 12 l. 1. & 2. C. vt. dignit. at. ord. ſeruet. eodem lib. l. 3. in princ. ff. de alien. iud. mut. cauſ. fact. l. 1. §. denique. §. ſed et ſi vicinus. ff. de aq. pluu. arc. c. eſt. ordo naturalis 33. quæſt. 3. & fac. pleraque tradita. Fel. in Rubr. extra de maior. & ob. item Vaſq. in præfat illuſt. contr. num. 18. cum ſeqq.*

Sed præceptum † ſeu edictum, vt à Venatione ſubditi abſtineant,
33 contra honeſtatem non eſt. Non enim quicquam ſubdito, quod ſuum
eſt, adimitur, religio & conſcientia libera relinquitur, res familiaris ſarta tecta remanet, coniugum, liberorumque pudicitia non violatur. Ergo ſubditi illi præcepto atque edicto ſui ſuperioris, in ſignum præeminentiæ eiuſdem, ſuæq; ſubmiſſionis acquieſcent.

34 Confirmo IIX. Nam vſu conſuetudineq; † hominum memoriã
ſuperante, totius Germaniæ, receptum eſt, principum inueſtituris clauſulam: *Et cum Venationibus*, &c. inſeri. *Vt toto die in inueſtituris principum*

Germa-

Digitized by Google

Germaniæ videre est, & atteſtatur Zoanettus *d. l. 2. num. 169. C. de pact. inter emt. & vendit.*

Igitur, cum tali inueſtiturarum formulæ ſubditi ſeſe non oppoſuerint, ſed ſub hac figura principes inueſtiri pertulerint, conſequitur, etiam abſq; vllo proclamatum terrore ex hac inueſtiendi conſuetudine, temporiſq; immemorialis lapſu imperatori directum Venationum dominium, principibus vero & nobilibus taliter inueſtitis vtile cum iure alios prohibendi fuiſſe acquiſitum, vti hac ratione commotus, in ſpecie decidit. *Iacob. de S. Georg. tr. feud. verb. & cum Venationib. nu. 9.*

Confirmo IX. Vti enim † nobiles negationum quæſtibus inhiare. 35
l. nobiliores. C. de commerc. & mercat. Luc. de Penna. l. mulieres. col. final. verſ. primo. C. de dignit. lib. 12. Anton. de Butr. Rubr. extra. ne cler. vel monachi. Mart. Laud. tract. de dignit. concluſ. 66. Guido papa deciſ. 196. num. 1. Tiraq. tract. nobilitatis. c. 33. num. 2. Saiſ. in conſuet. Turonenſ. tit. 24. art. 8. Col. 2. in fin. Neuiz. Syl. nupt. lib. 5. num. 49. Stracch. tract. mercat. p. 2. num. 17. & p. 3. nu. 14. Gab. Mud. l. ſi fratres. in princ. num. 5. ff. proſoc.

Artificiiſq; ſordidis. & † mechanicis operam nauare non addecet. 36
Bald. d. l. nobiliores. num. 2. per ill. text. C. de comm. & mercat. Bertach. in repert. verb. nobilis. verſic. 13. Felin. c. ſuper eo. num. 5. extra de teſtib. Igneus. l. neceſſarios. §. non alias. p. 4. nu. 143. ff. ad S. C. Syllan. Chaſſan. in conſuetud. Burg. Rubr. 4. §. 19. gl. 2. num. 30. Cranet. conſil. 163. num. 2.

Ita è diuerſo negociatores, & plebeij † ſua agant Venationem, iis, 37
quos decet, relinquentes. Abſurdum namque eſt, ſi promiſcuis actibus rerum turbentur officia, & alij creditum, alius ſubtrahat. *l. conſulta diualia. C. de teſtam. l. fin. C. de aſſeſſ. l. quiſquis. §. fin. C. de poſtul. Abb. Rubr. ad fin. extra. ne cler. vel mon.*

Confirmo X. Loca enim † publica principis, cuius eſt territorii, 38
ſunt. *§. theſaurus. Inſt. de rer. diuiſ. l. 2. & l. 3. ff. ne quid in loc. pub. l. deprecatio. ff. ad l. Rhod. de iact. l. 3. C. de quadr. præſc. l. bona ciuitatis. ff. de verb. ſignif. Raimund. ſenilis. l. eum qui vectigal. num. 15. de verb. ſignificat.* Vnde conſequitur, quemadmodum dominus loci priuati, ne quis rem ſuam Venandi gratia ingrediatur, prohibere poteſt, vt ſuo loco dicemus.

Itaque que † principem, ne quis in loco publico venatui ſtu- 39
deat, vetare poſſe, cum princeps deterioris, quam priuatus, conditionis eſſe minime debeat. *l. item veniunt. §. ait ſenatus. ibi gl. verb. in publica. ff. de petit. hered. l. 1. & 2. C. de priuil. fiſci. l. 1. C. de conduct. & procurat. præd. fiſc. lib. 11. Couarr. var. reſolut. lib. 1. c. 18. num. 2.*

Confirmo XI. Nam princeps ex cauſa † dominium rei ſuæ auferre 40
poteſt alicui. *l. item ſi verberatum. §. 1. ff. de rei vend. l. Lucius. ff. de euict. l. 2. ff. de reſtit. natal. l. 2. §. ſi quis à principe. ff. ne quid in loc. pub toto tit. C. in quibus*

Digitized by Google

cauſſer. pro prem. lib. accip. Fortun. Garcia. l. conuentionum. num. 17. ff. de pact. Crottus l. Gallus. §. & quid ſi tantum. n. 121. ibi Lancell. Galiaula. nu. 59. ff. de lib. & poſthum. & tradunt innumeri, quos referunt Arius Pinel. *Rubr. p. 1. c. 1. num. 31. C. de reſc. vendit. Vaſq. ill. contr. c. 5. nu. 1. Anton. Gabr. Roman. tr. regul. lib. 3. tit. de iur. quæſt. non toll. concluſ. 1. nu. 1.*

41 Ergo multo magis † venatione interdicere, quæ tota in ſpe conſiſtit, & in qua multa, vt Venatorem ſpes fallat, contingere poſſunt. *§. illud Inſt. de rer. diuiſ. l. naturalem. §. illud ff. de acquir. rer. dom.*

42 Confirmo 12. Nam prohibitus † per iudicem fundum alterius Venandi cauſa ingredi, prædam ſuam non facit, ſed domino fundi reſtituat, oportet, vt infra ſuo loco. Ergo multo minus præda eius erit, qui contra principis edictum venari attentarit.

43 Confirmo 13. & † vltimo: per textum in id expreſſum. *l. vnica. ibi Azo in ſumma. C. de venat. ferar. lib. 11.* dum enim occidendorum Leonum nulla metuenda calumnia poteſtatem facit (quod ex identitate rationis ad ſimiles beſtias, humano generi inſidiantes, extenditur, haud perperam à contrario ſenſu recte ex eo colligitur) ſubditis alias beſtias tantopere hominibus non nociuas, venari, occidereq; fas non eſſe, imo cõtra facientibus calumnias metuendas fore. Quod argumentum à contrario ſenſu in iure noſtro eſt fortiſſimum. *l. 1. in princ. ibi Bart. num. 4. & num. 7. Bald. nu. 2. Alex. num. 9. Caſtr. num. 10. Fulg. nu. 10. Iaſ. n. 36. Decius. nu. 38. Paul. Orian. nu. 73. Iacob. de Nigr. n. 41. Sapia. num. 21. & Doctores. ff. de offic. eius cui mand. eſt iuriſdict. l. inter ſocerum. §. cum inter. ff. de pact. dotal. l. apud antiquos. C. de furt. l. ſi quis locuples. ff. de manum. teſtam. l. qui teſtamento l. 2. §. mulier. ff. de teſtam. c. cum apoſtolica. in fin. extra de his, quæ fiunt à prælat. ſin. conſ. cap. c. cum virum. extra de regular. Euerard. in top. in loc. à contrar. ſenſ. nu. 1. Neuiz. Syl. nupt. lib. 1. num. 212. Tiraq. V. R. p. 1. §. 6. gl. vn. num. 5. Ioh. Hanib. l. poſt contractum. num. 192. ff. de donat. Guido Papæ deciſ. 380. n. 2. Plot. tract. de iu lit. iur. §. 3. nu. 24. Caualc. tract. tut. & curat. nu. 83. & 84.*

44 Atque has Zoanetto & † acutiſſimo domino & præceptori meo, piæ memoriæ Weſenbecio rationes, pluribus equidem additis acceptas fero. Non enim ignarus ſum, laudis alienæ occultatorem furi recte exæquari, vt dicit *Bald. in proœm. feudor. num. 2. Iaſ. §. fin. num. 31. Inſt. de action. text. l. hæreditatum. §. fin. ff. ad l. Falcid.*

45 Item benignum † plenumq; ingenui pudoris eſſe, per quos profeceris fateri, vt ait *Cotta in memoral. verb. gemma. Neuiz. Syl. nupt. lib. 6. numer. 58. circa. med.*

46 Non deniq; me † latent, quæ Bartolus ſcripta reliquerit, dum inquit: Ego de omnibus mentionem facio, vt quod eorum eſt, furari non arguar, & in eo, quod meum eſt, agnoſcar. *Bart. Luon ſolum. §. morte. n. 10. ff. de oper. nou. nunc.*

Igitur

Digitized by Google

Igitur, vt è semita † in viam reuertar, receptissimæ huic opinioni altera sacræ scripturæ autoritas non obstat, quæ habet: Dominamini piscibus maris, & volatilibus cœli, & vniuersis animantibus, quæ mouentur super terram. *Genes. cap. 1. num. 28.* 46

Dominatum enim illum, de quo præcedens textus, in venatu consistere, omnino nego: Sed hoc sibi velle dominatum istum edico, vt ferocissima quæque bestia sit, hominem tamen expauescat, & ceu dominum suum reuereatur, quæ expositio ipsimet sacræ scripturæ optime est consentanea, comprobaturque ex eadem *Genesi cap. 9. num. 2. ibid.* Et terror vester, & tremor, &c. 47

Eadem quoque ratione † non obstat. Venationem iuris esse gentium. § *feræ igitur. Inst. de rer. diuis. l. 1. ff. de acquir. rer. dom. l. 1. in pr. ff. de acquir. poss.* Quibus Virg. astipulatur *1. Georg.* autoritas: *Tum laqueis captare feras, & fallere visco. Inuentum, & magnos canibus circundare saltus.* 48

Quia id minime † procedit iure totius Germaniæ consuetudine rioultra tempus, quod hominum memoria capi potest, introducto, quo principes Germaniæ ab Imperatoribus de feudis suis regalibus vna cum Venatione sunt inuestiti. Qua inuestitura deinde, ceu medio principes Venationem subditis vetarunt, subditisq; interdicto acquiescentibus venatu soli vsi sunt. Quare Venationem vlterius iurisgentium esse, recte non dicimus. Cum gentium iuri per consuetudinem maxime, cuius initij in contrarium memoria non existit, ex causa fit derogatum, quæ consuetudo valet. *Abb. c. fin. n. 1. & n. 22. per ill. text. ext. de consuet.* Incertus autor *in repet. l. de quibus. n. 12. ibi Zasius n. 39. cum seqq. ff. de LL.* 49

Pariter quoque † nil nobis negocij faceſſet, id quod obiici potest, subditos pœnæ sanguinis metu perterritos, proclamatis illis sui principis ausos non esse contradicere. Quapropter nunquam in quasi possessione iuris prohibendi subditis Venationem erit princeps, cum subditi etsi metu per longum, vel etiam longissimum tempus tacentes, non tamen consentiant. sed quandoquidem causa metus, violentiæque durat, metus quoq; ipse violentiaq; iuris præsumtione constabit. *Bart. l. 2. nu. 7. ibi Bal. n. 10. Sichar. n. 6. C. quod met. caus. Bart. l. ob turpem. n. 5. ff. de condict. ob. turp. caus. Bald. l. 2. num. 4. C. de his. qui prop. met. iud. non appellau. Iaſ. l. qui in aliena. §. Celsus. num. 9. ff. de acquir. hæred. Iaſ. l. Titia. in pr. ſub. nu. 6. ff. de verb. oblig. Abb. c. 1. nu. 1. & 12. per ill. tex. extra de his, quæ vi met. caus. Felin. c. cauſam, matrimonij in 2. declarat. in fin. extra de off. deleg. Neuiz. Sylu. nupt. lib. 2. n. 119. Anton. Rub. l. hoc edicto. §. morte. n. 214. ff. de oper. nou. nunc. Crottus l. ſtipulatio hoc modo. nu. 72. ff. de verb. obl. Nicolaus Mil. in ſuo repert. verb. metus illatus. Raymund. Fichard. caut. 9. Sfortia Odd. tr. de reſt. in integ. q. 7. n. 109. Maſcard. tr. de probat. concluſ. 1043. nu. 34. vol. 2. Mandellus. conſ. 77. nu. 14. & conſ. 78. num. 12.* 50

Digitized by Google

51 Conſequitur ergo † ius illud nunquam à principe præſcriptum, cum ſine poſſeſſione non procedat præſcriptio. *c. fine præſcriptione. ibi DD.de R. I.lib.6. l.qui in ſeruitute eſt.ff.eod.tit.& Porro.16.quæſt.3.c. cauſam quæ extra de præſcript.l.vnic.C.de vſucap.transform.Inſtit.de vſucap.in pr. l. 1. & 3. ff. eod. tit.Vaſq.illuſtr.controu.c.57.num.1.*

52 Vt taceam, † principem ob metum ſubditis illatum, in mala fide eſſe. Malæ vero fidei poſſeſſorem nullo præſcribere tempore. *c. vigilanti.& cap. extra de præſcript. c. poſſeſſor. ibi Conarr. & DD.de R. I. lib. 6. Balb.tract. de præſcript. 2. p. 3. p.p. quæſt.2. num. 2. Pinell.auth.niſi tricennale.num. 56. C.de bon.matern.Vaſq.ill.controu.c.79.num.1.*

53 Illud ipſum † inquam (poſito, quod princeps feras capientibus vltimum ſupplicium minatus ſit) nil nobis faceſſit negocij. Quod enim de cauſa metus, metuſq; durationeaffertur, tantiſper verum eſt, quantiſper per ſubditos non ſtat, vt ad ſuperiorem recurrendo, proclamata iſta pœnalia refigi faciant, *per trad. Innoc.c. 2. extra de regular.* & ita ſcipſum & textum ibidem explicat Abb. *d. c. 1.num.12.extra de his, qua vi met. cauſ.* Quare cum ſubditis iuribus ſuis vel priuandis à principibus, vel durius tractandis, ad Cameram Imperialem vel ipſum Imperatorem pateat recurſus, refugiumque, vt ſupra, *in fin. Rub.* diſſeruimus,

54 Illi ipſi vero † ad Cameram vel Imperatorem minime prouocarint, liberæ voluntatis & renunciationis, qua in principes ſuos omnem Venatus poteſtatem transferunt, hoc erit ſignum, & ſcientibus conſentientibuſque non fiet, neque iniuria, neque dolus, conſequenterque nec metus. *l. cum donationis. ibi Bart.num.1.Bald.num.7. Sal.num.1. Curt. nu. 1. Iaſ.nu.1. & DD.C.de tranſact.l. 1.§.vſque adeo.ff.de iniur.l.nemo videtur.ff. de reg. iur. l. venditor. C. de reſc. vend. l. 1. in fin. ff. de act.emti. Iacob.de Beluiſo in præct. crim. Rub.de iniur. verb.quod dictus.num.29.& Rubr.de furt.num. 11. Rebuff. l. vnic.num. 566. C. de ſentent. quæ pro eo quod intereſt, profert. Paulus de Monte Pico l.in quartam. num. 104. ff. ad l. Falcid. Coraſ. l. filium quem habentem. num. 169. C.fam.herc.Hipp.de Marſ.l.vnic.nu.24.C.de rapt.virgin.Dilect.tr.de art.teſt. tit.6.caut.18.n.2.& tit.11.caut.19.nu.4.Tiraq.de Vtr.Retract.p.1.§.11.gl.1.num.17. Raym.Fich.caut.49.Iodoc.Damboud.Pract.crim.c.137.nu.14.*

55 Quæ de poſſeſſione dicta ſunt: etſi prædicta ratione, quod metus ſubditorum taciturnitate purgatur, concidant: attamen & alio demoliri modo poſſunt, Certum enim eſt principem proclamatis ſuis detentionem Venationis acquirere: Iam vero ſufficit à primordio in detentione eſſe, cui ſi deinde domini voluntas acceſſerit (quod in præſenti ſubiecto, dum ad ſuperiorem ſubditi non recurrunt, fit) quin detentio in poſſeſſionem ad præſcribendum legitimam vertatur, dubium non eſt, vt ſcite admodum tradit *Vaſqu. ill. controuerſ. cap. 69. numero 8.*

per l.

Digitized by Google

per l. qua ratione. §. interdum. ff. de acquir. rer. domin. §. interdum. Institut. de rerum diuis.

Malam fidem, † de qua superius, quod attinet, eam demum rei 56
alienæ scientiam præscriptioni nocere dixerim quam comitatur, domini aduersus quem præscribitur voluntas: quod si scio, rem esse alterius illam vero à me sciente, & patiente domino, vel vere, vel præsumtiue (vti in nostro themate) possideri, crediderim, isthæc rei alienæ scientia præscriptioni minime officiet. *Vasq. tract. ill. controu. c. 32. num. 10. & cā. 79. num. 7. per l. si id quod. vers. nam & si ff. pro derel.*

Denique cum hic † agatur de præscriptione actionum personā- 57
lium, bona vel mala fides præscribentis non attenditur: Sed solummodo eius, qui præscribi patitur, scientiam & negligentiam requirimus, Vt complures alios adducens, tenent *Alex. cons. 99. num. 1. volum. 4.* vbi hanc opinionem veram esse Carol. Molin. *in addit.* attestatur. *Capell. Tholos. decis. 74. ibi Steph. Aufr. in addit. latissime.*

Aliud esse omnes † fatentur, si princeps proclamatibus suis mul- 58
ctam pecuniariam, non vero corporis afflictiuam pœnam adiecerit. Tunc enim, vt minor est metus: ita iustiorem principis præscriptionem fore arbitrantur. Cum pœna corporalis, quantumuis minima, maior sit regulariter quacunque pœna pecuniaria, etiam maxima. *text. l. in seruorum in fin. ff. de pœn. Bart. L. 1. in fin. ff. de pœn. Iaſ. rep. l. admonendi. num. 221. ff. de iureiur. Dec. l. si quis id quod num. 25. ff. de iurisd. omn. iud. Cæp. l. si fugitiui. num. 57. C. de seru. fugit. Tiraq. tract. de pœn. caus. 31. num. 29. Capyc. decis. 5. num. 5. Menoch. tract. de arbit. iud. quaſt. quæſt. 90. nu. 39.*

Vnde alia consequitur prædicti fundamenti de metu durante de- 59
structio. Cum enim versemur in iis terminis, in quibus principibus vltra memoriale tempus ius à venatione subditos coercendi fuit, nec sciamus, an primis illorum proclamatis pœna corporalis, an mulcta pecuniaria tantum, fuerit, à Venatione non abstinentibus, indicta, eccur mulctam tantum contaminatoribus indictam fuisse, non præsumemus, cum illa, hominem puta ad DEI imaginem conditum, ob bestiam captam, vel interficiendo, vel mutilando, princeps grauissime peccet, hac vero minime delinquat. Delicta vero (in principe cum primis) nunquam præsumenda sunt, *c. 1. extra. de scrutin. c. fin. in fin. extra de præsumt. c. 2. extra de reg. iur. l. igitur, vers. & generaliter. ff. de lib. caus. l. quoties. §. qui dolo. ff. de proba. Sadolet. l. quod te. n. 125. ff. si cert. pet. Fr. Niconit. rubr. nu. 66. ff. de oper. nou. nunc. Rub. l. penult. §. ad crimen. ff. de pub. iudic. Ioh. Purpur. l. ix apud quem. n. 52. C. de edend. Ioh. Hanibal l. post contractum. n. 66. ff. de donat. Caccheran. decis. 42. nu. 7. Tiraq. de vtr. rect. p. 2. ad fin. tit. nu. 127. Ant. Gab. Rom. tr. reg. lib. 7 tit. de malefic. concluſ. 2. n. 1. Card. Pariſ. conſ. 77. in pr. vol. 3. Rol. à valle conſ. 58. n. 7. vol. 4.*

Digitized by Google

60 Postremò, eo quoque † redigendum, quod libertatis Democraticæ vendicatores vlterius vrgendo obiicere solent, negari non posse, quin tamen aliqua hac prohibitione subditi afficiantur iniuria, quin lædantur, quin detrimentum capiant: Respondeti enim, olim hanc obiectionem gentium iure obtinuisse, iureq; ciuili vetustiori, contrarium vero hodierno iure consuetudinario introductum esse. Qui enim princeps quem subditorum prohibendo aggrauaret, cum solus hac de re Venationibus per summum principem inuestiatur, cum vltra hominũ memoriam hoc prohibendi iure vsus sit: nemo vero, qui iure suo vtitur, alium iniuria afficiat. *l. nullus videtur dolo facere. ff. de R.I. l.3. §. is tamen. ff. de lib. homin. exhib. l. iniuriarum. §. 1. ff. de iniur. l. si donaturus. §. si quis indebitam. ff. de condict. caus. dat. caus. nõ secut. l. cum creditor. ff. de furt. l. fluminum. §. fin. & l. proculus. ff. de dam. inf. l. si pupillus. post. pr. ff. de vulg. & pup. c. cum ecclesia. ex. de elect. Iob. Hanib. l. si insulam. n. 65. ff. de verb. oblig. Gail. obs. 101. nu. 7. lib. 2.*

61 Conclusio superius † facta, quæ vult, principes subditos à Venationibus prohibere, iurisque prohibendi quasi possessionem acquirere posse, limitatur primo: vt nõ procedat, si proclamati in hibitorio Venationum subditi statim cõtradixerint, seque in venatu iure gentiũ communitutati fuerint, protestantesq; superiorem appellauerint, vt tradũt DD. communiter in locis, in concluſ. citat. & vltra ibi relatos idem tenet Rol. à valle *cons. 9. num. 16. vol. 2.*

62 II. Hæc conclusio † limitatur, vt princeps sub pœna sanguinis edictum, ne venetur, neutiquam exequi possit, etsi vt maioris apud subditos sit ponderis, hanc cõminari contrafacientib. queat, vt hoc expressim & in specie decidit *Zoanet. d. l. 2. n. 192. C. de pact. int. emt. & vend.*

63 Cuius opinionem † vt longe æquissimam censuerim: ità è diuerso, quæ à Scabinis Lipsensibus lata, extat post Speculum Saxonicũ eius tenoris sententia, quod is, qui contra mandatum & edictum principis in principis syluis, atq; foreſtis, vt vocant, Venatus fuerit, laqueo suffocandus sit, omni & iuri, & rationi dissentaneam putarim. *Sentent. Scab. Lipsens. post. Spec. Saxon. Rubr.* von Poen der Wilde, vnd beſchedigung.

64 Si enim princeps † humanæ sortis memor, cogitet hominis animam quibuslibet rebus pretiosiorem esse. *l. sanctimus. in fin. C. de sacros. Eccles. c. cum infirmitas. extra de pœnit. & remiss. c. præcipimus 12. q. 1. Felin. c. in præsentia. num. 43. extr. de probat. l. si qua mulier. n. 5. C. de sacros. eccles. l. licet inter primatos. num. 5. C. de pact. Speculat. tit. de aduocato. §. nunc tractemus. num. 5. Bertach. in repert. verb. anima. versic. 1. Cotta in memorial. verb. anima. Neuiz. Syl. nupt. lib. 4. num. 4. Tiraq. repet. l. si vnquam. verb. donat. larg. num. 202. C. de reuoc. donat. Plot. tract. de in lit. iur. §. 40. num. 2. Feder. Schenck. tract. feud. tit. 5. §. 1. num. 11. Stracch. tract. de mercat. p. 2. num. 4. Vasqáll. contr. c. 32. num. 2. Ascan. Clem.*

Clem. tract. de pat. pot. eff. 5. num. 13. Oct. au. Simonc. tract decret. tit. 8. num. 143. Rol. à valle, consil. 69. num. 29. cons. 98. num. 33. vol. 1. cons. 70. num. 35. volu. 2. Tiber. Decian. consil. 63. num. 8. vol. 3.

Ad animum aduocet, † cuncta natura, hominis gratia, edita esse. *§.* 65
in pecudum. Inst. de rer. diuis. Bertach. tr. gabel. 1. p. 8. p. n. 2.

Subditi vero, præsertim qui Christiani nominis vere esse cupiunt, 66
obnixe operam dabunt, ne principis iram, ius suum peruicaciter defendendo irritent in se, sint memores superiorum edicta, etsi rigorem sapiant, toleranda attamen esse, ne qui principi resistit, Dei ordinationi resistere se, haud impune experiatur. *Paul. ad Rom. 13. nu. 2.*

Secundo concludo: In vna eademq; sylua † duobus principib. vel 67
nobilibus Venationem simul vel vno, vel diuersis modis ac formis competere posse, videlicet, vt hic feras maiores, ille minores Venatione insectetur, Daß dieser macht habe/das hohe Wildt zu jagen vnd zu schlagen/jener nur das niedrige, vti hoc quotidie videmus, & Germaniæ totius consuetudine recipi, attestatur *Gail. lib. de pignor. c. vlt. nu. 6.*

Tertio concludo: Vsufructuarius † alicuius feudi, vel fundi venan- 68
di ius non habere. Venatio enim in fructu non est. *l. venationem. ff. de vsur.*

Quæ conclusio fallit primo: Si omnes fundi reditus ex Venatione 69
consistent. Tunc enim dubium non est, quin & vsufructuarius, ne vsus fructus inutilis plane sit, Venationem exercere possit. *d. l. Venationem. ibi gl. ff. de vsur. Item. §. aucupiorum. ff. de vsufr. l. vsufructuarium. iunct. ibi gl. l. ff. cod. tit. Chassan. in consuet. Burg. Rub. 13. §. 7. gl. 1. nu. 7.*

Vnde infero: Principem † aliquam, vel viduam nobilem vsufru- 70
ctuariam relictam, Venationem, nisi in ea totius vsufruct. vtilitas consistat, minime exercere posse. Textus enim allegati generaliter & indistincte loquuntur, quamobrem indistincte, vt principem & reliquas in dignitate positas personas complectantur, intelligendi erunt. *l. 1. §. quod autem. ff. de aleator. l. in fraudem. in fin. ff. de test. milit. Neuiz. Syl. nupt. lib. 1. nu. 218. Curt. tract. feud. 2. p. 3. p. p. nu. 40. Plot. tract. de in lit. iur. §. 3. nu. 5. in fin. Caball. tract. de euict. §. 2. nu. 12. & §. 3. nu. 79. Stracch. tr. Sponsion. p. 4. vers. finge modo. n. 1. Gail. obseru. 88. num. 2. lib. 1. obseru. 33. nu. 2. obs. 80. nu. 2. lib. 2. & lib 2. de pac. pub. c. 13. num. 13. Oct. au. Simoncel. tract. de decretis. tit. 8. nu. 34. Cæsar. Contard. l. diffamari. c. 5. num. 108. C. de ing. manum. Lancell. Galhaula. l. centurio. num. 13. ff. de vulg. & pub. Anton. Rub. l. Titia Seio. §. imperator. num. 178. ff. de leg. 2. Zuchard. l. 1. num. 115. C. qui adm.*

11. Hæc conclusio fallit: Si vsusfr. alicuius † rei relinquatur cum 71
pertinentiis ciusdem. Tunc enim dubitandum non est, Venationem quoq; contineri, vt superius circa Rubricam annotauimus.

IV Concludo. Venationem clericis † minime permitti. *toto rub. &* 72

nig. ibi Panormit. & DD. extra. de cler. venator. gl. 1. Esau. distinct. 86. c. 1. 34. distinct. Host. in summa. num. 2. extra de cleric. venat. Specul. tit. de cleric. venat. ibi Henric. Ferrandat in addit. Bertach. in reper. verb. venatio. Capolla tr. de seruit. rust. prad. c. 21. nu. 11. Iacob. de S. Georg. tr. feud. verb. & cum Venationibus. nu. 8. Saiſ. in conſuet. Turonenſ. tit. 5. artic. 1. gl. 2. col. 1. Tiraq. tract. de nobilit. c. 37. n. 18.

73 Hæc concluſio † ampliatur primo: Vt procedat etiam in monacho: Nam & ei quoque omne Venationis interdictum eſt exercitium. *Clement. ne in agro. §. porro. ibi Ioh. de Imola. nu. 6. & DD. de ſtat. monach. Bert. in repert. verb. monachus. el 1. verſ. 8.*

74 II. Ampliatur †, Vt ob venationes ſæpius reiteratas à clericis, ſi epiſcopus ſit, à communione tribus menſibus, ſi præsbyter duobus, ſi diaconus, ab omni officio ſuſpendatur. *c. 1. ibi Abb. in pr. extr. de cler. venat. Host. in ſumm. num. 4. extr. eod. tit.*

75 In minoribus † vero ordinibus conſtituti, arbitrio iudicis puniantur. *Host. in loc. modo citato. arg. c. de cauſis. ext. de off. deleg.*

76 Quæ pœna † irrogari vt poſſit, trina omnimodo procedat, oportet monitio. *Host. in ſum. num. 4. extra de cler. venat. Iacob. Menoch. conſil. 221. num. 52. vbi Henric. Boic. & Anan. in id cit at. arg. c. omnes. el. 1. 16. quaſt. 7. c. fin. extra de vit. & honeſt. cleric.*

77 III. Hæc concluſio † ampliatur, Vt non ſolum Venationi ſtudere non poſſint clerici, & monachi: Verum etiam, nec canes, nec accipitres, aut alia id genus animalia ad venandum promta, habere, atq; alere. *c. 1. extra ne cler. vel monachi. d. c. 1. ibi Abb. not ab. 1. ext. de cler. venat. d. Clem. 1. §. porro. ibi Ioh. de Imol. n. 6. de ſtat. monach. Clem. 2. de cenſib.*

78 Limitatur autem hęc † concluſio primo: Vt non procedat, ſi reditus omnes clericorum in Venationibus conſiſtant: Tunc enim licite Venationi operam dare poterunt. *Panormit. poſt Host. in d. c. 1. ad fin. fere. & in c. 2. extr. de cler. venat. Host. in ſumma. num. 3. in fin. extra eodem. Saiſon in conſuetud. Turonenſ. d. art. 1. gloſſ. 2. colum. 2. in princ. argum. l. adigere. §. quamuis. ff. de iur. patro. c. præſentium 7. quæſt. 1.*

79 Quæ limitatio † rurſus ſublimitatur I. Vt vera non ſit religioſorum ratione. Hi enim vtilitatis quidem cauſa perſonaliter venationi intereſſe non poterunt, licet per alios expedire poſſint, *gl. Dd. Clem. 1. §. porro. verb. perſonalem.* quam ſequitur Zenzelin. ibi & Iohan. de Imola. *n. 23. per illum text. de ſtat. Monach.*

80 Quam ſublimationem † hanc rurſus recipere reſtrictionem crediderim, vt vera ſit, ita demum, ſi monachi familiam, quæ venetur, alere poſſint, quod ſi monaſterij egeſtas venatores alere nõ ſiuerit, tunc monachos ipſos Venationi, tempore tamen licito, incumbere poſſe omnimodo putarim. *arg. DD. Clem. 1. §. porro. de ſtat. monach.*

Sub-

Digitized by Google

II. Sublimitatur † vt non procedat in episcopo, Hunc enim ex causa vtilitatis Venationi operam nauare, minime decet, *gl. d. c. 1. verb. voluptate. ext. de cler. Venator. arg. c. 1. 34. distinct.* 81

Quam glossam † minime veram esse arbitror. Nec obstat textus, *cap. 1. distinct. 34.* per glossam allegatus, quia in eo episcopus, non quod vtilitatis causa venatus esset: sed quod totus venatui esset deditus, arguitur. Vti in id propositum præfatum quoque textum expendit. *Abb. cap. 2. extra. de cler. venat.* 82

III. Sublimitatur, † Vt vtilitatis causa laqueo & rete monachi & clerici venari possint, non autem canibus & accipitribus. *d. Clem. 1. §. porro. ibi Iohan. de Imola. num. 23. de stat. monach. Bertach. in repert. verb. clericus artifex. versiculo 5.* 83

II. Hæc conclusio † limitatur: Vt non procedat, si causa recreationis & valetudinis adiuuandæ, rariusque tamen ad Venandum clericus, quod absque clamore, & cum modestia fiat, profiluerit. *Host. in summa. num. 3. post med. extra. de cleric. venat. Innoc. c. dudum. el 2. num. 13. ibi Panorm. num. 37. extra de elect. Panorm. d. c. 1. ad fin. fere. extra de cleric. venat. Felin. c. auditis. num. 13. extra de præscript. Domin. de S. Gemin. c. 1. num. 11. de iurament. calumn. libr. 6. Bertach. in repert. verbor. clericis succedit. num. 70. versiculo vltimo. Saif. d. gloss. 2. colum. 2. Tiraquell. tract. de nobilitat. c. 37. num. 148. Menoch. consil. 221. num. 50.* 84

III. Hæc conclusio limitatur †, seu potius declaratur, Vt in dubio, si constat, clericum fuisse venatum, magis sit, vt dicamus, recreationis, quam voluptatis causa id eum fecisse, vt tradunt nonnulli ex proxime citatis, & vltra ibidem citatos idipsum voluere *Felin. c. fin. numero vndecimo, extra de præsumtione. Sebast. Sap. in addit. ad Panormit. d. c. 1. extra de cleric. venat. Alexand. consil. 72. num. 13. volum. 1. argument. l. merito. ff. pro socio.* 85

IV. Hæc conclusio limitatur, † Vt non procedat, si clericus necessitate, puta si feræ segetes depascerent, lupi armentorum, gregumque stabulis insidiarentur, compulsus, venaretur. Hoc enim ei fas erit. *Host. in summ. num. 3. extra de cleric. venat. Saif. in consil. Turonens. titul. 5. art. 1. gloss. 2. colum. 2. argum. c. 1. ponderando verbum voluptatis. extra de cleric. venat.* 86

Idem quoque † iuris erit, si vt famem toleraret, feras infectaretur, carnibus earum vesciturus clericus. *arg. DD. capit. primo extra de cleric. venation.* 87

Quod confirmatur, † Tum quia necessitas multa alias illicita, licita facit, *gloss. cap. pastoralis verb. mortis. extra de offic. ordin. gloss. c. cepit. verb.* 88

Digitized by Google

perciperet.24.quæſt.1. Iacob.de Belu.pract. crimin. Rubr. de iniur. verb. falſi crium. num.43. Bald. l. Diuus Pius lect.1. ſub num.1. ff. de petit. hæred. Fr. Curtius l. admonendi. num. 241. ff. de iureiur. Sapia l.1. num.27. & 76. ff. de offic. eius, cui mand. eſt iuriſd. Valaſcus l. imperium. num.186. ff. de iuriſdict. omn. iud. Hipp. de Marſ. l. 1. §. præterea. num.130. ff. de CC. Iohan. Hanibal. l. nemo poteſt. num. 51. ff. de leg. 1. Sichard. in auth. ſed nouo iure, num. 19. C. de ſer. fugit. Curt. tract. feud. 2. p. p. nu. 107. Hartman. Piſtor. q. 6. num. 51. p. 2. Coler. in ſuo proceſſu. p. 2. c. 1. num. 81. Seraphin. de Seraphin. tract. de priuil. iurament. priuileg. 52. num. 6. Tiber. Decian. conſil. 20. nu. 14. volum. 1. text. c. quod non eſt licitum. extra de reg. iur. & plures in id adduxi in repet. *l. in multis, membr. 5. art. 3. num. 11.*

89 Tum quia iure † cautum & à DD. traditum eſt, etſi negociatio omnis clericis opprobrio ſit, atque interdicta iure canonico, quam ſeueriſſime. *dict. 88. per tot. c. canonum. 14. quæſt. 4. c. 1. ibi Innoc. num. 3. Abb. nu. 6. & DD. extra ne clericus vel monach. ſecul. neg. ſeſ. immiſc. Hoſt. in ſumma. num. 2. extra. eodem tit. Abb. c. fin. num. 14. extra de vit. & honeſt. cler. Strach. tract. de mercat. p. 3. numero 4. Bertach. tract. de gabell. p. 3. numero 2. Mo Zius tract. de contract. tit. de emt. & vendit. Rubr. perſ. quæ em. poſſ. num. 4. Rol. à valle. conſil. 38. num. 24. volum. 2.*

90 Quod vſque adeo † verum eſt, vt ceu peſtis, clericus negociator fugiendus ſit. *c. negociatorem. 88. diſtinct. Dom. de S. Gemin. c. quanquam, numero decimo, de cenſib. libr. 6. Strach. tract. de mercat. p. 3. num. 4. Roland. à valle. d. conſil. 38. num. 28. volum. 2.*

91 Telò tamen † duræ id neceſſitatis vrgente, licite per clericum eam expediri. *d. c. 1. ibi Anton. de But. in princ. Abb. ſub num. 6. & DD. extra ne cleric. ſec. neg. Bertach. in repert. verb. clericus beneficiatus. numero 50. verſic. 11. Vincen. Caroc. tract. loc. cit. quibus non eſt perm. conduct. eſſ. numero quarto, argument. c. fin. 86. diſtinct.*

CAPVT V.

Venatio quando permiſſa?

1 *Venatio non debet fieri diebus feſtis, ieiuniorum temporibus.*

2 *Venatio, ſi in diebus feſtis, vt fames reſtinguatur at q; ſopiatur, fiat, licita.*

3 *Venatio diebus honori diuino, cultuiq; dictis, permiſſa, ſi, vt à ferarum deuaſtatione agri conſeruentur, fiat.*
Reipub. intereſt. frumentum & annonam conſeruari, ibid.
Vtilitas magna æquiparatur neceſſitati, ibid.

4 *Commoditas, cæleſti prouiſione conceſſa, temporis momento, vt pereat, ferendum non eſt.*

Circa

CIrca quintum caput † concludo: Venatorem tam laicum, quam clericum diebus honori Dei, ieiuniis, precibusq; pro totius Chri- 1
stianismi incolumitate fundendis, dictis, à Venatu abstinere debere. *c. an putatis. 86. distinct. c. irreligiosa. de consecrat. distinct. 3. c. ieiunia. de consecrat. distinct. 5. Bertach. in repert. verb. Venatio. versic. 7.* Licet his refragetur auctoritas (qua tamen nil quicquam remoror) Virgilij, *Georgicorum libro primo* canentis.

Quippe etiam festis quædam exercere diebus,
Fas & iura sinunt: rituos deducere nulla.
Religio vetuit, segeti prætendere septem,
Insidias auibus moliri, &c.

Hæc conclusio † limitatur I. Vt non procedat, fame dira Vena- 2
tionem fieri iubente. Tunc enim cum necessitas exlex sit, legesque sibi resistentes frangat, hoc erit permissum. *iuribus & rationibus in fin. præced. cap. adducti.*

II. Limitatur: Vt non † procedat, si diebus festis repentino ex- 3
cursu bestiæ segetes conculcarent, atq; deuastarent. Tunc enim bestias diebus etiam honori cœlestis numinis consecratis capi posse crediderim. Tum quia deuastationem frumenti præstare, maxime Reipub. est vtile. Et certum est, quod vtilitas magna necessitati sit exæquanda. *Curt. l. principalibus. ff. si cert. pet.* quem refert & sequitur Sap. *l. 1. num. vigesimo septimo, ibi Paulus de Orian. num. 128. ff. de offic. eius, cui mand. est iurisdict. per gloss. fin. Clement. 1. de procurator.*

Tum quod commoditatem † cœlesti prouisione concessam, tem- 4
poris momento perire, minime legum conueniat humanitati. *l. 3. C. de fer. Tiraq. de vtr. retract. p. 1. §. 1. gl. 11. num. 12.*

CAPVT VI.

Venatio vbi permissa?

1 *Venatio permissa, non solum in fundo proprio, sed in alieno etiam.*
2 *Ingrediens fundum alienum domino inuito, quicquid ibi capit, nihilominus suũ facit ex communi opinione.*
3 *Contrarium.*
4 *Ingrediens fundum alterius, domino inuito, committit in legem.*
Ex facto, cui lex resistit, lucri quid sperandum non est.
5 *A primordio tituli posterior formatur euentus.*
6 *Possessor malæ fidei rem vna cum fructibus restituere debet.*
7 *Pœna delicto commensuranda.*
8 *Priuati probibitio non impedit dominij translationem.*

Digitized by Google

9 *Lex ingredi venandi causa fundum alterius vetans, ingressum vitiat tantum, non Venationem post ingressum secutam.*

10 *Pœna priuationis non habet locum, nisi in casibus in iure expressis.*

11 *Regula est:* Res nullius, occupantis fieri.

12 *Regula standum, donec de exceptione doceatur.*

13 *Commodatarius, cui res subtracta erat à fure, furti actione duplum vel quadruplum consecutus, domino rei rem tantum, non duplum aut quadruplum reddit. Id namq; suo discrimine percepit.*

14 *Venator, quod in fundo alieno contra prohibitionem domini ceperat, domino restituit, si fructus omnis, vtilitasq; fundi consistit in Venatione: alias secus secundum aliquos, quorum opinio non placet.*
Doctori distinguenti potius adhibenda fides, quam indistinctim aliquid proferentibus, ibid.

15 *A separatis non fit illatio.*

16 *Venator ideo prohibetur, domino inuito, fundum eius ingredi, quod dominus incertus est, an Venator venerit possessionis adipiscendæ animo, an vero feras insectandi.*
Ratio legis vbi cessat, ipsa quoque cessat lex, ibid.

17 *Initium quando est illicitum, finis vero licitus, finem spectamus, & non initium.*

18 *Exitus acta probat, finis, non pugna coronat.*

19 *Intellectus ad l. si fundum. & l. certum. C. de rei vendic.*

20 *Damnatus iniuriarum, nisi per procuratorem litigauerit, sit infamis.*

21 *Factum legitime pœnam non meretur.*

22 *Bestiæ in fundo meo. ante non sunt meæ, quam eas incluserim.*

22 *Priuatio præsupponit habitum.*

24 *Restitutio est in pristinum statum repositio.*

25 *Prohibitus per iudicem fundum alterius ingredi, quæ ibi ceperat, sua non facit, sed domino restituenda sunt.*

26 *Ingrediens fundum alienum domino inuito, tenetur iniuriarum.*

27 *Actio iniuriarum, vt contra ingredientem, me inuito, fundum meum; locum inueniat, oportet, ingredientem à me prohiberi, priusquam intret. Cæterum si prohibitio ingressum sequatur, cessat.*

28 *Dominus ingredienti se inuito fundum etiam venandi gratia, armata manu resistere potest.*

29 *Venator quicquid in fundo alterius, eo nolente ceperat, id suum non facit, hoc ita disponente consuetudine.*

30 *Venator, qui fundum alterius contra eius voluntatem ingreditur, ab eo capi & detineri non potest.*

Circa

Digitized by Google

CIrca ſextum caput † concludo: Venari non ſolum poſſe in fundo proprio: Verum etiam in alieno. *§. feræ. verſic. nec intereſt. ibi gloſſ. Iohan. Fab. num. 1. Bald. num. 1. Iohan. de Plat. num. 26. Ang. num. 1. notab. 5. Porc. num. 3. & Dd. Inſtit. de rer. diuiſ. l. 3. §. 1. de acquir. rer. domin. l. Diuus Pius. ff. de ſeruit. ruſtic. præd. Capol. tract. de ſeruit. ruſt. præd. c. 21. num. 1. Boſius tract. de principe. tit. de regalibus. num. 43. Pyrrh. in conſuet. Aurelianenſ. Rubr. de ſlagn. & cuniculo. c. 1. Saiſin conſuet. Turonenſ. tit. 5. art. 1. gl. 2. in princ. Cuiac. obſeru. lib. 4. c. 2. Rol. à valle conſ. 9. num. 22. vol. 2.* 1

Hæc concluſio † ampliatur primo: Vt etiamſi inuito domino, fundum quis alienum ingrediatur, capta nihilominus ibidem beſtiarum præda, capientis fiat. *gl. d. l. Diuus ibi Caſtr. num. 4. & Raph. Fulg. ff. de ſeruit. ruſt. præd. gloſſ. d. l. 3. §. 1. ff. de acquir. rer. domin.* quas communiter receptas atteſtatur Bald. *d. §. feræ. num. 1. ibi Iohan. Fab. num. 1. Plat. num. 26. Ang. num. 1. verſic. in gloſſ. ſi ingrediatur. & Aldobr. Inſtit. de acquir. rerum domin. Iacob. de S. Georg. tract. feud. verb. & cum Venationibus. num. 3. Capolla d. c. 21. num. 2. Chaſſan. in conſuetud. Burg. Rubr. 13. §. 7. num. 5. Rol. à valle d. conſil. 9. num. 23.* Et hanc eſſe communem opinionem, quam communiter in praxi obſeruamus, nouiſſime atteſtatur *Emanuel Soarez. in ſuis commun. opin. lit. V. num. 12.* 2

Licet contrarium † teneant, *gloſſ. d. §. feræ. ibi Chriſtoph. porc. num. 8. Inſtit. de rer. diuiſ. Aſſi. deciſ. 321. num. 13. gloſſ. Latin. vlt. art. 62. Landtrecht libro 2. Cuiac. obſeruat. lib. 4. c. 2.* 3

Nec deſunt vtrique † opinioni ſuæ rationes, Et hanc quidem adiuuat, Tum quod ingrediendo domino inuito, fundum alienum, committitur in legem, quare conſequens eſt, neutiquam aliquid facto, cui lex reſiſtit, lucrari deberi. *Vulgatiſ. l. non dubium. C. de LL. cap. ex eo, de reg. iur. libro ſexto.* 4

Tum, quod initium † vitioſum eſt. Ergo quicquid ex eo conſequitur. Cum à tituli primordio poſterior formari euentus ſoleat. *l. vn. C. de imper. lucr. deſcript. libro decimo. Andr. ab Exea tract. de pact. nu. 76. Neuiz. Syl. nupt. lib. 1. num. 202.* 5

Tum deniq; quod malæ † fidei poſſeſſor rem vna cum fructibus reſtituere debeat. *l. ſi fundum. & l. certum. C. de rei vend.* 6

Nec obſtat, † quod replicari poſſet, ſatis eſſe, vt domino inuito ingrediens (ſicuti mox dicetur) iniuriarum teneatur. Quia reſpondetur, Venatorem quandoque plus ex venatione conſecutum, quam iniuriarum damnatus ſentiret diſpendij. Quapropter alicui adhuc pœnæ ſubiugandum, capta ſcilicet, vt reſtituat. Ita enim demum pœna, quod iuris eſt, delicto commenſurabitur *l. reſpiciendum. ff. de* 7

his quib. vt indign. Hormannoct. Det. l. 4. §. Cato. num. 127. ff. de verbor. obligation. Menoch. tract. de arbitr. iud. CC. lib. 1. quæst. 90. num. 58. Seraphin. de Seraphin. tract. de Priuil. iuram. priuil. 137. num. 7.

8 Pro communi opinione † militat: Tum quod prohibitio priuati dominij translationem non impedit. *l. ea lege iunct. ibi gloss. 2. C. de condict. ob caus. facit l. filiusfam. §. Diui. ff. de leg. 1.*

9 Tum quod lex † prohibens fundum alterius ingredi, ingressum tantum, non vero venationis actum afficit. *arg. l. virilis. §. sed si adiret. ff. de leg. præst. l. in laqueum. ff. de acquir. rer. dom.*

10 Tum quia si is, qui † quid venatione ceperat, restituere idipsum cogeretur, commodo laboris sui priuaretur, quod nulla lex dicit. Et certum est, quod pœna priuationis, nunquam nisi in casibus à lege expressis, locum sibi vendicet. *text. §. cum igitur. auth. de non elig. sec. nub. Alex. l. etiam. §. licet. num. 7. ff. solut. matrim. Thom. Parpal. l. 2. num. 25. ff. eodem. tit. Parpal. l. si quis maior. num. 68. C. de transact. Crottus Rubr. num. 15. ff. de oper. nou. nunc. Crott. l. 1. num. 22. ff. eodem tit. Iohan. de Garronib. l. 1. num. 89. C. de secund. nupt. gloss. in summa 15. quæst. 8. gloss. c. fin. extra de iur. Patron. Bald. c. 1. §. Vasallus el 1. num. 5. si de feud. fuer. contr. Goz. ad. l. 2. num. 183. C. de pact. inter emt. & vendit. Nicolitius Hubr. num. 51. C. de edend. Tract. incerti autoris de crimin. læs. maiest. quæst. 5. num. 5. Cacher. decis. 147. num. 4. Hartm. Pistor. quæst. 27. num. 12. & quæst. 50. num. 32. pag. 2.* & tradunt complures alij, relati per Soar. *com opin. lit. p. num. 126.*

11 Tum quia regula est † res nullius occupanti cedere, vt supra circa definition. diximus.

12 Huic ergo regulæ † donec de exceptione (occupata nimirum in fundo alieno, domino inuito, occupantis non fieri) doceatur, standum erit. *l. ab ea parte. ff. de probat. l. suus quoq; ff. de hæred. instit. c. 2. extra de coniug. leprot. c. ad decimas. extra de restit. spoliat. gl. Clem. fin. de rescr. Bart. l. 1. §. nunciato. n. 29. ibi Crottus. n. 74. ff. de oper. nou. nunc. Bald. l. si tutor. n. 5. C. de ser. pig. dat. manum. Bald. c. vn. nu. 2. extra de alien. iud. mut. caus. fact. Bart. l. quoties la. 2. ff. si quis caut. Iaf. l. ex quacunq; sub n. 33. ff. si quis in ius voc. non ier. Iaf. l. à Diuo Pio. in pr. n. 7. ff. de re iudic. Panorm. c. fin. nu. 22. extra de iudic. Matheſilan. sing. 19. Euerard. in top. in loc. ab except. ad regul. nu. 12. Crottus l. si constante. n. 34. ff. sol. mat. Crottus l. re coniuncti. nu. 10. ff. de leg. 3. Goz. ad. l. qui se patris. n. 110. ibi Fab. Acorambon. nu. 116. C. vnd. lib. Zoanet. l. 2. nu. 26. C. de pact. int. emt. & vend. Cæs. Contard. l. vnic. qu. 21. num. 7. & 8. C. si de mom. poss. fuer. appel. Exea tract. pact. nu. 194. Tiraq. de vtr. retr. p. 1. §. 1. gloss. 9. nu. 211. Couar. var. resolut. lib. 2. c. 12. n. 4. Strach. tr. de merc. sit. contr. mercat. n. 24. Ioh. Bapt. Asin. in sua praxi. § 2. c. 12. nu. 55. Mantic. tr. coniect. vlt. voluntat. lib. 5. tit. 15. num. 31. Vasill. cont. c. 103. num. 17.*

Tum

Digitized by Google

Tum textus *l. fin.* † *§. sed cum in secunda. C. de furt.* Vbi commodatarius, cui res subtracta erat, furti actionem, contra furem instituens, & eum in duplum, quadruplumve condemnari impetrans, domino rei aduersus se agenti, rem tantummodo, vel æstimationem eius præstat, non vero dupli, quadrupliue lucrum ex condemnatione consecutum. Quippe, suo egit furti discrimine. Pariter quoque in nostro subiecto lis dirimetur, sufficere nempe rem, id est, quietam possessionem, in qua venator ingressu suo dominum turbauerat, non vero commodum ex venatione redundans, quandoquidem id periculo suo consecutus sit, domino restituit. 13

Hoc dubium nonnulli, mediam quasi viam eligendo † distinctionibus sopiri posse, crediderunt, antesignano Angelo Perusino, Baldi fratre, & Floriano, seu, vt refert Chassanæus (quod tamen typographicum mendum esse crediderim) Alberico de Rosate: Vt scilicet prior opinio, quam communem dixi, vera sit, cum reditus fundi minime in venatione consistat: Posterior vero cum in venatione omnis fundi reditus positus sit, procedat. Quibus quidem astipulatur notissima iuris regula, doctoribus distinctim loquentibus potius, quam indiscriminatim loquentibus fidem adhibendam habens, quam tradidere, *gloss. l. apud antiquos. verb. omnibus discretis. C. de furt. gl. fin. l. si vehenda. ff. ad l. Rhod. de iact. Salyc. l. filia cuius num. 5. vers. expeditis. C. fam. herc. Ang. Aret. Inst. de emt. & vendit. in princ. num. 2. ad finem. Neuiz. Syl. nupt. lib. 5. num. 32. Ponzimb. tra. de lamiis. num. 55. Cæsar Contard. l. diffamari. c. 5. nu. 114. C. de ing. manum. Hartm. Pist. qu. 3. nu. 21. p. 2. Octau. Simoncell. tract. de decret. tit. 8. num. 228. Cardin. Paris. consil. 92. num. 32. vol. 2. Caphal. cons. 195. num. 26. cons. 208. n. 2 cons. 240. n. 21. cons. 283. nu. 21. vol. 21. volum. 2. Menoch. cons. 256. nu. 82. volum. 3.* Cuius distinctionis meminere *Angel. Chassan. & Rol. à valle in loc. modo citat.* 14

Verum ego † primam, vt communem & verissimam indistincte sequendam esse, plane censuerim. Neque enim distinctio à doctoribus tradita, vllo iuri innititur, neq; fundamenta pro posteriori opinione allata alicuius sunt momenti. Primum enim quod attinet, responsio est facilis, alium videlicet esse ingressionis actum, alium item actum esse venationis. Illum à lege domino inuito prohibitum: hunc prohibitum esse, nulla præcipit iuris dispositio. Quare ab vno, maxime cum de pœnis sit tractatus ad alium, tanquam diuerso & separato, illationem non sumendam esse. *l. Papinianus exuli. ff. de minor. Curt. tract. feud. 1. p. 3. p. p. num. 12. Neuiz. Syl. nupt. lib. 1. num. 222.* 15

Quod si rationem † prohibitionis de non ingrediendo fundum alienum inuito domino inuestigauerimus paulo altius, hanc esse conspica- 16

ſpicabimur, quod per talem ingreſſum dominus poſſeſſione ſua ſpoliari, priuarique poſſet. Latet enim animus ingredientis, num poſſeſſionis adipiſcendæ, num Venandi cauſa, fundum intrarit. Quæ ratio nihil cum Venatione commune habet. Apparet nempe animus venantis, cui, domino poſſeſſionem ſuam interuertere cordi non eſt, ſed fera, deſtinata eſt finis. Vnde cum prohibitionis cauſa abſit, qui, vt prohibitiua diſpoſitio locum haberet, fieret? contra *l. cum ceſſante. ff. de appellat. l. quod dictum. ff. de pact. l. adigere. §. quamuis. ff. de iur. Patron. l. vnicam. §. 1. ff. de fonte.*

17 Secundum quoque † fundamentum facile corruet, ſi cogitauerimus, axioma illud de initio ſpectando eſſe (vt vetuſtiores locuti ſunt) brocardicon, in quo regula fere poni non poteſt ob iurium diuerſitatem, nunc initium, nunc medium, nunc finem, nunc pariter omnia ſpectanda eſſe, iubentia. Proindeque locum ſibi in noſtro ſubiecto haudquaquam reperiet. Iura enim, quæ pro ſtabiliendo illo axiomate adduci ſolent, de vno eodemque actu loquuntur, non vti hic eſt, cum duo ſeparati, diuerſique ſunt actus, actus nimirum, vt adhuc ſemel inculcem, ingreſſus, & actus venationis. Poſito vero, ſed non conceſſo, locum eſſe illi, quod initium ſpectandum ſit regulæ, opponemus illi aliud receptum iuris axioma, quod habet: Quando initium eſt illicitum, finis vero licitus, ſpectandum eſſe finem, & non initium, quæ eſt doctrina Bartoli communiter recepta, *in l. quod ait lex. §. quod ait lex. numero tertio. ff. ad l. Iul. de adult.* per text. in id optimum *l. qui cum maior. §. 1. ff. de bon. libert.*

18 Exitus enim eſt, qui acta † probat, non pugna, ſed finis coronat. *c. qualis. in princ. 25. diſtinct. l. rem non nouam. §. Patroni autem. C. de iudic. Euer. in top. in loc. à virt. fin. num. 2. Curt. tract. feud. 4. p. p. num. 16. Neuiz. Syl. nupt. 1. num. 27. Hipp. de Marſ. conſ. 52. num. 14.*

Textus *in l. ſi fundum, & l. certum. C. de rei vendicat.* quod attinet, eſt
19 quod dicamus, in terminis † illorum textuum duo requiri, perceptionem nimirum, & bonam fidem, ad hoc, vt poſſeſſor fundi fructus ſuos faciat. Qui ſi malæ fidei ſit, non habet, quod de reſtitutione fructuum conqueratur. In noſtro vero ſubiecto vnum ſufficit, nimirum occupatio, ſiue ea bonam, ſiue malam fidem coniunctam habeat, quæ eſt reſolutio *Ioh. Fab. d. §. fera. Inſt. de rer. diuiſ.*

20 Ad vltimum ea ſuppetit reſponſio, pœnam † condemnatione iniuriarum delicto omnino commenſurari abſq; eo, quod capta venatori præda auferatur. Cum Venatori iniuriarum damnato infamiæ nota inuri queat, niſi infamiam per procuratorem litigando euaſerit, quæ eſt cau-

est cautela. *Bart. l. furti. §. si quis alieno. num. 3. per ill. text. ff. de his, qui not. infa. Cap. caut. 12. Marc. Ant. Blanch. caut. 3. Fich. caut. 38.*

Accedat, quod † Venator occupando res, quæ nullius sunt, in fundo alieno, id faciat, quod iure gentium etiam cuique liceat. Quare pœna contristandus aliqua non est. Cum factum legitime nullam mercatur pœnam. *l. Gracchus. C. ad l. Iul. de adult. Mart. tract. de ord. iudic. p. 6. rubr. inquisit. numero centesimo octauo. Zuchard. in Rubr. numero sexagesimo secundo. C. de bonorum possession. contr. tab. Tiraquell. de LL. connub. l. 9. numero primo. Menoch. tractat. de rem. poss. retin. remed. 3. num. 800. & tracta. de remed. possess. recup. rem. 9. num. 170.* 21

Adhæc bestiæ in † fundo meo, nisi eas inclusero, meæ non sunt. vti superius annotauimus circa definitionem. 22

Eccur igitur, mihi † restituendæ essent ab eo, qui eas in fundo meo, me inuito ceperat, cum is, me neque possessione, neque dominio earundem priuarit, nec defraudarit. Equidem priuatio, vbi habitus non antecesserit, esse non potest. *argum. l. manumissiones. ff. de iust. & iur. cap. exhibita. extra de homicid. l. Titio vsusfructus. ff. de condit. & demonstration. l. restituere. ff. de verborum obligationib. Neuizan. Syl. nupt. libro primo, numero 198. in fine. Cacheran. decis. 24. numero vndecimo. & decis. 120. numero 7. Hartmannus Pistorius quæstione 29. num. 17. p. 2. Mascard. tracta. de probat. conclus. 13. numero 3. Seraphin. de Seraphin. tractat. de priuileg. iurament. priuileg. centesimo nono, numero secundo. Cardin. Paris. consil. 41. numero decimoquarto, volum. 2. Roland. à Valle consilio 32. numero quinquagesimoseptimo. volum. 4. Iacob. Menoch. consil. 232. numero 27. consilio 241. num. 27. volum. 3. consil. 326. num. 2. consil. 378. num. 9. volum. 4.* 23

Et restitutio † fit ita demum, quando in pristinum statum reponi possumus. *l. quod si minor. §. restitutio. ff. de minor. Pract. Pap. in form. libr. quo arg. vt sent. resc. verb. fore in integr. restituendum. & in form. lib. sup. restit. in int. verb. eundemque Simonium. numero secundo. Gomez variarum resolutionum, libro secundo. capit. decimoquarto, numero primo, verficulo, ex quo primo. Tiraquellus de vtriusque retract. part. 1. §. 32. gloss. vnic. numero 69.* qui plures ibi citat Couar. *variarum resolutionum, libro primo, capite tertio, ante numero primo. Polit. tracta. de vulg. sub. numero 77. Menoch. tractat. de remed. poss. recup. in prælud. numero quarto. & remed. 1. numero 412. Gail. libr. 1. obseruat. 114. numero secundo. & libro secundo obseru. 61. num. 15. & de pac. pub. cap. 15. num. 6. & cap. 19. num. 2. & per tot. lib. 2.* 24

Hæc ampliatio † restringitur primo: Vt non procedat, si quis per iudicem venari in alieno prohibitus esset. Tunc enim præda quoque domino, à cuius fundo iudicis mandato arcebatur, restituenda 25

Digitized by Google

crit. Ioban. Fabr. dicto §. fera. numero secundo, instit. ut. de rer. diuis. Iacob. de Sancto Georg. tract. a feud. d. verb. & cum Venationibus. sub numero 3. Chassan. in consuet. Burg. Rubr. 13. §. 7. gloss. 1. sub num. 8. Roland. à Valle dict. consil. 9. num. 25. volumine 2. per l. qui fundum. §. qui sciens. ff. pro emptione. l. de pollicitationibus. ff. de pollicitation.

26 II. Restringitur † vel potius declaratur. Nam etiamsi fera, in fundo alieno, domino inuito capta, capientis maneat: tamen quia domino fundi inuito, ingressus est, datur contra eum iniuriarum actio. *Iniuriarum actio l. 1. §. fin. ff. de iniur. gloss. d. l. Diuus. ff. de ser. rust. prad. Iacob. de Beluis. princip. crimin. Rub. de iniur. verb. Falsarium. numero 41. Ioban. de Plat. d. §. fera. numero 26. Instit. de rer. diuis. Aluarot. cap. 1. §. nemo retia. ante. numero 1. ili Isern. num. 31. de pac. tenend. in vsibus feud. Iacob. de Sancto Georg. tract. feud. verb. & cum Venationibus. sub num. 4. Capoll. tract. de seruit. rust. prad. cap. 21. num. 1. Chassan. d. §. 7. gl. 1. nu. 3. Iul. Clar. pract. crimin. §. iniuria. nu. 2. Eman. Zoares. com. opin. lit. V. nu. 12. Rolan. à Valle. d. cons. 9. nu. 23. volum. 2.*

28 Hoc ita si dominus † Venatorem ante prohibuerit, quam fundum ingrediebatur. Cæterum si post ingressum prohibitus fuerit, iniuriarum non erit actio. *Ang. Aret. d. §. fera. num. 1. & num. 5.* per ill. tex. ponderando verbum *præuiderit. Inst. de rer. diuis. §. apium. vers. plane in illis verbis: integra re. Instit. eod. tit.*

29 III. Hæc ampliatio † restringitur, sed potius declaratur, vt Venator, armata etiam manu, à me, ne fundum meum ingrediatur, prohiberi possit. *gloss. l. 3. §. plane. ff. de acquir. rer. dom. Iacob. de S. Georg. d. verb. & cum Venationibus. sub num. 4. & Cap. tract. de seru. rustic. prad. c. 21. num. 3. arg. l. quemadmodum. vers. aliud. ff. ad l. Aquil.*

30 IV. Restringitur, † Vt non procedat, si aliud consuetudine introductum fuerit. Dubium enim non est, quin, si ob iudicis præceptum præda capientis non fiat, idipsum etiam fieri possit, consuetudine hoc ita disponente. *Ioban. Fab. d. §. fera. num. 2. instit. de rer. diuis. Iacob. de S. Georg. ver. & cum Venatio. nu. 3. Chassan. d. §. gl. 1. nu. 8. Rol. à Valle de cons. 9. nu. 26. per §. constat. Inst. de iur. natur. gent. & ciu.*

31 Secundo hæc conclusio † ampliatur: Vt etiamsi fundi dominus venatori, dum in venatus actu est, obuenerit, capere tamen eum, vel detinere nullo iure possit. *gloss. §. aptum. verb. præuideris. ibi Ang. Aret. numero primo. Instit. de rer. diuis. gloss. l. Diuus. ff. de seru. rust. prad. Christoph. Porc. §. singulorum. numero 8. in fine. Instit. eodem titul. Iacob. de S. Georg. tract. feud. d. verb. & cum venat. num. 4. Capol. d. c. 21. num. 3. argum. §. quia vero. auth. vt nulli iud. toto. rubr. & nig. C. ne quis in sua caus. toto rub. & nig. C. de priuat. Carber. in lib. iunct. l. 1. ff. de reg. iur.*

CAPVT

CAPVT VII.

An, si in sylua mea alius venandi ius habeat, possim arbores complures simul, semelque excindere.

SVMMARIA.

1 *Arbores procerae, quibus exstirpatis, venatio fit deterior, succindi non debent.*
2 *Ius seruitutis non debet effici deterius.*
3 *Mandatum absq; clausula in Camera Imperiali, ne decidantur arbores, propter Venationis deteriorationem conceditur.*
4 *Quod non licet in parte, multo minus in toto licebit.*
5 *Arbores fundi, qui Venationem impediunt; possunt succindi, si hinc non admodum laditur ius venationis.*
6 *Proprietas absq; vtilitate penes dominum relinqui non debet.*
7 *Charitas ordinata incipit à se ipsa.*
8 *Venatori, quibus potest modis, Venationem adiuuare fas est.*

THEMA quidem propositum facile resolui, iurisque medullis decidi posse animaduerto. Nolui tamen idipsum, quoniam nostram attingit materiam, negligere: Verum eius potius tractationem vno alteroque verbo suscipere, Circa quod concludo: † Domino syl- 1
uæ arbores proceras succindere, quo venatio inde deterior fiat, nefas esse. Vti hoc in specie decidit Andreas Gail, qui solus hoc in terminis thema habet ex ijs, quos mihi videre contigit, *obseruat. 67. num. 5. libro secundo.*

Ratio in promptu est: Non enim ius seruitutis † deterius effici 2
debet. *l. seruitutes. §. si ante. ff. de seru. vrb. prad. l. sed & si quid. §. proprietatis. ff. de vsufruct. l. et si forte. §. fin. ff. si seru. vend. l. certo generi. §. si totus. ff. de seru. rust. prad. l. 1. §. Labeo putat. ff. de aqu. quot. & est. l. in fraudem. §. conductor. ff. de iur. fisc. l. forma. §. si vites. ff. de censibus. Bart. l. diuortio. §. si fundum. num. 3. ff. solut. matrim.*

Hæc conclusio ampliatur primo: Vt hoc casu, quandoquidem † 3
de damno irrecuperabili agitur, (intra hominis enim ætatem vix, ac ne vix quidem arbores, quas dominus cæciderat, pristinæ proceritati restituuntur) in Camera Imperiali mandatum, etiam absque

clausula iustificatoria (mandamus, vt in termino compareas, causas, quare non tenearis mandato, allegaturus, &c.) & peti, & concedi debeant, vti hoc in Camera obseruatum in causa Comitis à Zollern, contra Comitem à Furstenberg attestatur idem *Gail.dict.obseruat.67.numero octauo, libro secundo.*

4 II. Hæc conclusio ampliatur: Vt longe minus † dominus fundi Venationem debentis arbores funditus extirpare, euellere, eradicareque possit, & nouale efficere. Cum enim hoc in parte ei denegatum sit, in toto multo minus hoc ei non licere, est quod dicamus. *arg.auth.multo magis.C.de episc. & cler.cum simil.*

5 Limitatur autem † hæc conclusio primo: Vt non procedat, si dominus Syluæ arbores quidem excinderet, at moderate tamen, si neque iuris Venandi dispendio. Hoc enim neutiquam denegari ei posse statuo. *argum.l.2.versicu.sed si non minimus.ff.de relig.& sumpt.funer.iunct.trad. per Pinel.l.2.p.2.c.1.nu.25.C.de resc.vend.*

6 II. Limitatur: † Vt non procedat, si nulla alia, præter Venationem, nisi in lignis cædendis, Syluæ esset vtilitas. Hoc enim casu, dummodo quantum fieri potest, sarta tecta maneat Venatio, ligna ferire, maxime ad ædificiorum refectionem ei permittendum. Tum ne nulla sit proprietatis vtilitas, contra. *l.si vsusfruct.ff.de vsu & vsusf.leg.*

7 Tum quod ordinata † charitas à se ipsa incipiat. *l.præses ibi Bald. & Salyc.C.de seruit. & aqu.Iaſ.l.ſi ita ſtipulatus fuerit te ſiſti. §.poſſum.nume.2. ff.de verborum obligationibus.Curt.tractat.feudal.4.p.p.numero octauo.Cotta in memoralibus verb.Eccleſiaſt.ad finem.Afflict.deciſ.290.numero octauo.& deciſ.371.numero tertio.Lup.Rubr.§.65.numero 52.extra de donat.inter virum & vxorem.Barbat.l.cum acutiſſimi.numero 197.ibi Sich.numero quarto.C.de fideicommiſſ.Bertach.in repert.verb.charitas.verſic.primo.Aſcan.Clem.tractat.de pat. pot.eff.17.numero 22.Tiber.Decian.conſil.93.numero 113.volum.2.conſil.111.numero 22.volum.3.*

8 E diuerso † vero is, qui in quasi possessione iuris Venandi est, omnia poterit in Sylua, quæ Venationem habet, per quæ Venatio feracior efficitur, & adiuuatur. Vnde folia arida, quæ ex arboribus cassitauerunt, incendere, vt gramen, & reliqua pascua, melius, inque maiori copia bestijs crescant, arbores ætate, tempestateque corruptas, ita vt exaruerint, remouere, ne hinc pascuis detrimentum inferatur, & si quæ fuerint alia, ei fas erit. *argum.l.ſi iter.ff.de ſeruit.l.ſeruitutes.§.ſi domo.ff. de ſeruit.vrb.prad.*

CAPVT

Digitized by Google

CAPVT VIII.

Glandis legendæ ius in Sylua, quæ Venationem debet, cuius fit, an eius, qui Venationis iura possidet, an domini, cuius Sylua est propria.

SVMMARIA.

1 Glandis *appellatione continentur omnes omnino fructus.*
2 *Contractus ex conuentione legem accipiunt.*
3 *Glandes fundi Venatorij, in dubio Venatori pro ferarum pascuis adiudicandæ. Alimenta denegans, necare videtur*, ibid.
4 *Glandes, si quæ vltra alimoniam ferarum extant, domini fundi erunt.*

CIrca hoc subiectum † illud cum primis notandum censeo. *Glandis* appellatione, omnes omnino fructus contineri. *l. vnica. ff. de gland. leg. l. qui venenum. §. glandis, ibi Alciat. ff. de verb. signif. l. Iulianus. §. glans. ff. ad exhib. l. qui seruandarum. §. fin. ibi Bart. ff. de præscript. verb. Specul. tit. de iniur. §. 2. numero decimo nono. Capoll. tracta. de seruit. rust. præd. cap. 19. numero quinto. Bertach. in repert. verbor. glans. Pyrrh. in consuetud. Aurelian. titul. de pascuis, capit. sexto.* 1

Vnde quod de glande † dicimus, de castaneis, auellanis, reliquisque syluestribus fructibus intelligi volumus. Hinc ad decisionem propositæ quæstionis descendentes primo concludo, si qua inter dominum syluæ, & Venatorem fuerit de fructibus pactio, huic inhærendum esse. Quandoquidem contractus ex conuentione legem accipiunt. *cap. contractus. ibi Dyn. & Dd. de reg. iur. lib. 6. l. 1. §. si conueniat. ff. depos. Pract. Pap. in form. lib. quo ag. ad reuoc. feudi. verb. nec superstitibus ex eo liber. nu. 35. Lup. c. per vestras. 6. notab. §. 11. num. 3. extra de donat. inter virum & vxorem. Zoannet. l. 2. num. 36. vers. neq; ibi. Cagnol. C. de pact. int. empt. & vendit. l. si l. sed et si quis. §. quæsitum. num. 40. ff. si quis caut. l. si ista quis promiserit. §. Seia. numero 11. ff. de verborum obligation. Petr. Rebuff. l. vnic. num. 564. C. de sent. quæ pro eo, quod interest prof. Caball. tracta. de euict. §. 4. num. 2. Stracch. tracta. de sponsionib. p. 4. vers. fic. quæro igitur. num. 1. Gail. obseruat. 23. num. 18. lib. 2. Tiraq. de vtr. retract. p. 1. §. 26. gloss. 3. num. 43. Mozzius tract. de contract. Rub. de commod. tit. de accidental. commod. num. 6.* 2

Secundo concludo: Fructus Syluestres † in dubio Venatori in alimenta ferarum adiudicandos esse; si enim fructus omnes auferrentur, breui feræ quæque famæ perirent, venationisque exitium secum traherent. Cum alimenta denegans, necare videatur. *l. necare. ff. de libr.* 3

agnosc. l. si victum. ff. de re iudic. c. pasce. 86. distinct. Pract. Pap. in form. libr. 1. pro leg. rei sing. vers. coram vobis. nu. 118. Iaf. auth. res quæ. nu. 7. C. com. de leg. Iud. Rub. §. 70. nu. 24. extra de donat. inter vir. & vxor. Marius Salomon l. 1. §. ius naturale. nu. 1. ff. de iust. & iur. Gail. obs. 88. nu. 6. obs. 122. nu. 15. lib. 2.

4 Quod vero restat † vltra ferarum victum, fructuum, eorum præsertim, quibus homines communiter cum bestijs vescimur, vti sunt castaneæ, domino fundi seu syluæ erit, penes quem alias penitus inutilis remaneret proprietas, contra *l. si vsusfr. ff. de vsu. & vsufr. leg.*

Atque eo vsque candidissime lector, iudexq; æquissime, certis rationibus commoti, progredi potuimus. Telam tamen de plenitudine potestatis exorsos, nondum tamen filum abrupisse nos scito. Interim his vtitor fœliciter, nosq; amato.

Sat habet fautorum, qui recte facit.

TRACTA-

TRACTATVS

SEBASTIANI MEDICES

FLORENTINI I. C. EQVITIS SANCTI STEPHANI, ET PROTONOTARII Apostolici.

DE VENATIONE, PISCATIONE, & Aucupio.

Pars Prima.

PRÆFATIO.

SVMMARIA.

1 *Bestiæ, volucres, & pisces capientium fiunt.*
2 *Naturali ratione quod nullius est, occupanti conceditur.*
3 *Inuocatio diuini nominis, quid operetur.*
4 *Generaliora præponi debent.*
5 *Præmissa quid operentur.*
6 *Aer est communis, & non potest impediri.*
7 *Mare quid sit, & an in eo piscari possit.*
8 *Flumen quid sit, & quando in eo piscari possit.*
9 *Lacus quid sit, & quomodo in eo possit piscari.*
10 *Stagnum quid sit, & quando in eo piscari possit.*
11 *Torrens quid sit, & an liceat piscari in eo.*
12 *Torrens vnde dicatur.*
13 *Vallis aquosa quid sit, & an ibi possit piscari.*
14 *Piscinæ pisces non possunt capi inuito Domino.*
15 *Venatio vbi fiat regulariter.*
16 *Forrestæ, Nemus, & Sylua in quo differant.*
17 *Bestiæ appellatione quid veniat.*
18 *Pecudum appellatione quid veniat.*
19 *Ferarum appellatione quid contineatur.*
20 *Apes, quomodo, & quando capi possint.*
21 *Fauos mellis, qui eximere possit.*
22 *Pauonum fera natura dicitur, & qualiter capiantur.*

23 *Cerui*

Digitized by Google

23 *Cerui quomodo capi possint.*
24 *Animalia quæ abire, & redire solent, quando capientium fiant.*
25 *Gallinarum fera natura non est, ideo capi non possunt.*
26 *Animalium tria genera.*
27 *Mansueta, & fera animalia an sint capientium.*
28 *Fera accidentaliter mansueta, an fiat occupantis.*
29 *Appellatione animi quid contineatur.*
30 *Auibus legatis, quæ animalia veniant.*
31 *Volucres quæ dicantur.*
32 *Aquatilia animalia quæ dicantur.*
33 *Pisces quando capientium fiant.*
34 *Venatio in genere sumpta quot habeat species.*
35 *Venatio quibus modis fiat.*
36 *Aucupium quibus modis fiat.*
37 *Piscatio quibus modis fiat.*
38 *Occidere an liceat quæcunq; viuentia.*
39 *Ordo naturæ est, vt imperfectiora sint propter perfectiora.*
40 *Plantæ sunt propter animalia, animalia autem propter hominem.*
41 *Natura omnia hominum causa comparauit.*
42 *Definitio est initium cuiuslibet tractatus.*

1 OMNIA animalia, † quæ Mari, Cœlo, & Terra nascuntur, simul atque ab aliquo capta fuerint, iuregentium statim illius esse incipiunt: quod enim antè nullius est, id naturali ratione occupanti conceditur. §. *fera. Instit. de rer. diuis. l. 1. & seq. ff. de acquir.* † *rer. domin.* capiuntur autem
2 bestiæ, volucres & pisces, quæ Mari, Cœlo, & Terra nascuntur, venatione, piscatione, & aucupio: de quibus Tractatum præsentem edere
3 decreui. Et inuocato diuino Trinitatis præsidio, quo consequamur † bonum initium, melius medium, & optimum finem: Doct. commu-
4 niter *Rub. ff. de oper. nou. nuntiat.* dixi ego in tract. *de leg. & stat. in proœm.* † *n.* 2. quia à generalioribus est inchoandum. §. *his igitur. Instit. de iustit. & iure.* nonnulla prius generalia præfari oportet, quæ maxime conducere vi-
5 dentur ad declarationem rei, † de qua agitur. *l. proponebatur. ff. de castr. pecul. l. 1. ff. si cert. pet.* Notandum est igitur: Primo, quod aer, eiusque vsus
6 communis est. *l. iniuriarum. §. fin. ff. ne quid* † *in loco publico. §. 1. Inst. de rerum diuis.* ideo tanquam communis perpetuo in totum occupari non potest. *l. item lapilli. vbi Bald. ff. de rerum diuis.* vnde si quis vti aere prohibuerit, actione iniuriarum tenetur. *d. §. fin.* ex quo sequitur quod aues, quæ sunt

sunt in arbore, cum dici possint esse in aere, & volucres, quæ in cœlo nascuntur, vbicunque sint, capientium fiunt, nisi expresse reperiatur prohibitum.

Secundo notandum, quod † mare est collectio multarũ aquarum salsarum. Bart. *in tract. de insula, in princip.* cuius quoq; communis est, ad cuius littus nemo accedere prohibetur. *§. 1. Instit. de rer. diuis.* in quo nemo prohibetur piscari, sicut nec etiam in flumine publico. † *d. §. 1. vers. fluminũ.* Cæpolla *tit. de fluminibus, cap. 31. nu. 6.* est autem flumen aliud publicum, aliud priuatum: publicum flumen, seu perenne dicitur, quod semper fluit. *l. 1. §. item fluminum. ff. ne quid in loco publico.* priuatũ est, quod ad tempus fluit. *l. 1. §. fluminum. ff. de flumin.* Proprietas fluminis publici, est Principis. Angel. *l. fluminum. ff. de damno infect.* priuati autem est cius, in cuius agro oritur, & discurrit per sua prædia vsq; ad flumen publicum, vel mare, gloss. *l. si quis diuturno. ff. si seru. vend.* Cæpol. *tit. de flumi. priuat. cap. 82.* Item, quod dictum est de mari, & flumine publico, quod ibi piscari possit, intellige etiam de lacu, † & stagno, quando sunt in vsu publico, nisi id expresse prohibeatur, vt in lacu Perusino, vel nisi sit priuatus. Cæpolla *tit. de lacu. cap. 30. num. 6.* & notandum, quod lacus est, qui perpetuam habet aquam. *l. 1. §. lacus. ff. vt in flumin. public. nau. lic.* † stagnum est, quod temporalem continet aquam ibi stagnãtem, quæ quotidie plerunque hyeme augetur. *d. l. 1. §. stagnum. eod. tit.* † Quarto hoc idem in torrente existente in vsu publico, quia tunc etiam ibi licitum est vnicuique piscari, not. *l. 2. §. hoc interdicto. ff. ne quid in loco publico.* Est autem torrens, qui in hyeme currit, & perennis non est. *l. 1. §. 2. ff. de flumin.* & dicitur *torrens* à *torreo*, quod significat siccare, atque arefacere. Cæpolla *tit. de torrente, cap. 38 num. 1.* † Quinto, hoc idem in vallibus aquosis, in quibus licitum est piscari cuilibet, si sunt publicæ, secus si sint priuatæ, not. *§. litt orum. Instit. de rerum diuis.* Cæpol. *tit. de vallib. aquosis. n. 2.* non tamen licitum est piscari in piscina. † nam pisces ibi collecti possidentur à domino piscinæ. Didac. Couar. *2. part. Relectionis regulæ peccatum. §. 8. num. 15.*

Tertio notandum, quod plerunque bestiæ, & feræ capiuntur in nemore, & † syluis. Franciscus Zoanettus *l. 2. nu. 144. C. de pact. inter empt. & vendi.* & differunt in hoc, † quod nemus latum sine clausura & aqua, dicitur foresta: quando vero est prope fluuiũ, dicitur sylua: sed quando concluditur muris, vel palis, vocatur Barcus. Ita Veronensis *in tit. de montibus. nu. 7.* In foresta autem, & sylua licitum est venari: in viuario autem, seu barco nequaquam. Ita Didac. Couar. *d. loco proxime citato, nu. 15. vers. animalia inclusa viuarijs.*

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16

17 Quarto notandum eſt, † quod in præſenti caſu appellatione *leſſiæ*, non venit mortua. *l. 1. §. beſtias. ff. de poſtul. l. 1. §. plane ſi ante. ſi quadr. paup. fec. dic.* not. *l. 1. ff. de caduc. pun.* Bart. to. *l. cu de lanionis, num. 1. in princi. ff. de fund. inſtr.* ſimiliter appellatione *beſtiæ*, non veniunt animalia manſueta, & domeſtica, niſi aliter ex communi conſuetudine vſurparetur. Ioannes *in tract. de primogen. quæſt. 2. num. 7.* Bartol. *l. 1. §. reinouet, in 1. not. ff. de poſtul.* Ioan. Bapt. *l. omnes, num. 243. ff. de iuſtit. & iur.* Item appellatione *beſtiæ* veniunt tantum animalia terreſtria, non aues: ſecus appellatione animalis, gloſ. *c. ſexto die, verſ. beſtiæ, 35. diſtinct.* Item *beſtiæ* appellatione veniunt Vrſi, Leones, Panteræ: quaſi mixti ſunt Elephantes, & Cameli, nam & iumentorum operam præſtant, & natura eorum fera eſt. Pecu-
18 dum † autem numero ſunt quadrupedes, quæ gregatim paſcuntur, veluti oues, capræ, boues, equi, muli, aſini. *l. 2. §. vt igitur. ff. ad leg. Aquil.*

19 Quinto notandum, † quod ferarum appellatione non venit canis: quia proprie fera animalia dicuntur nocentia. *c. fin. de iniur.* dicitur tamen Apium, Pauonum, Columbarum, & Ceruorum quoque fera natura. *l. naturalem. §. apium. ff. de acquir. rer. dom. §. apium. Inſtit. de rerum diuiſ.*

20 ibi, *apium quoq; † fera*, id eſt, *non manſueta natura eſt*. Itaq; apes, quæ in arbore tua conſederint, antequam à te alueo, id eſt, vaſe vbi manent, includantur, non magis tuæ intelliguntur eſſe, quam volucres, quæ in arbore tua nidum fecerint. idcoq; ſi alius eas incluſerit, is earum dominus erit. Fauos quoque ſi quos effecerint, eximere quilibet poteſt. Plane integra re, id eſt, antequam intret, vel priuſque eximantur, ſi præui-
21 deris † ingredientem fundum tuum, poteris eum iure prohibere, ne ingrediatur. Examen quoque (id eſt, vniuerſitas apium) quod ex alueo tuo euolauerit, eouſq; intelligitur eſſe tuum, donec in conſpectu tuo eſt, nec difficilis perſecutio eius eſt: alioquin occupantis fit. Pauo-
22 num quoque & columbarum fera, id eſt, non prorſus domeſtica vel manſueta natura eſt, nec ad rem pertinet, quod ex conſuetudine euolare, & reuolare ſolent. nam & apes idem faciunt, quarum conſtat fe-
23 ram eſſe naturam. Ceruos quoque † ita manſuetos habent, vt in ſyluas ire & redire ſoleant: quorum & ipſorum feram eſſe naturam nemo negat. In his autem animalibus, quæ ex conſuetudine abire & redire ſolent, talis regula comprobata eſt, vt eouſque tua eſſe intelligantur,
24 donec animum † reuertendi habeant. nam ſi reuertendi animum habere deſierint, etiam tua eſſe deſinunt, & fiunt occupantium. reuertendi autem animum videntur deſinere habere tunc, cum reuertendi
25 conſuetudinem deſeruerint. Gallinarum † autem, & anſerum, non eſt fera natura, idq; ex eo poſſunt intelligere, quod aliæ ſunt gallinæ, quas

feras

Digitized by Google

feras vocamus, vt phasianos, alij sunt anseres, quos feros appellamus. Ideoque si anseres tui domestici, & gallinæ tuæ domesticæ aliquo modo turbati, turbatæve, scilicet per Vulpem, per Miluum, euolauerint: licet conspectum tuum effugerint, quocunque tamen loco sint, tui, tuæve esse intelliguntur: & qui lucrandi animo (scilicet vt habeat pennas, vel oua) ea animalia detinet, furtum committere intelligitur. *§. pauonum & gallinarum. Instit. de rer. diuis. l. naturale. §. gallinarum. ff. de acq. rer. dom.* & sic notanda sunt tria genera animalium: mansueta, vt sunt † 26
gallinæ, in quibus locum habet regula hæc, vt vbicunque sint, domini esse intelligantur, *d. §. gallinarum.* item fera prorsus, & in his † habet lo- 27
cum altera regula, quod occupanti conceduntur. *§. feræ. Instit. de rer. diuis.* item fera naturaliter, sed accidentaliter mansueta: & in his procedit † regula, vt eousque esse tua intelligantur, donec animum reuer- 28
tendi habeant. *d. §. patronum. Inst. de rer. diuis.*

Sexto principaliter notandum, quod appellatione auium, venit omnis volucris, quæ oua parit, & † pennis decorata est: dicta ab auijs, 29
id est, locis secretioribus quibus aues delectantur. Cic. *ad Heren. lib. 1.* auium dulcedo ducit ad auium: vnde auibus legatis, anseres, & phasiani, & gallinæ syluestres, & auiaria, id est, gabiæ † vbi stant aues, debentur, si 30
testator talia habebat, alias secus: Phasianarij autem, id est, serui, qui sciunt artificia capiendi aues, & pastores anserum non continentur, nisi id testator expresserit. *Laubus. ff. de legat. 3.* Volucres autem dicuntur, quæcunque volare possunt, † vnde apes, vespæ, muscæ, papiliones, 31
volucres sunt, non tamen aues.

Septimo † notandum, quod omnia animalia degentia in aquis 32
generali nomine aquatilia dicuntur, nam alia corio & pilis teguntur, vt vituli marini: alia corio tantum, vt delphini: alia cortice, vt Testudines; alia silicium duritia, vt Ostreæ, & conchæ: alia crustis, vt locustæ: alia crustis & spinis, vt Echini: alia squamis, vt pisces. Plin. *lib. 9. cap. 12.* alia pelle, vt anguilla, eo dicta, quia specie anguem repræsentat. quæ aquatilia, si fuerint in loco publico, siue mari, † lacu, flumine, vel 33
stagno, capientium fiunt, nisi aliter prohibitum sit, vt dicetur inferius suo loco.

Octauo † notandum, quod venatio in genere sumpta, tres habet 34
species, scilicet ferinam, aucupium, & piscariam; ferina fit multis modis, scilicet retibus, † pedicis, laqueis, præcipitijs, arcubusis, iaculis, cu- 35
spide, indagine, pennarum odore, canibus, accipitribus. aucupium autem fit retibus, † laqueis, pedicis, præcipitijs, arcu, visco, hamo. piscatura † fit retibus, sagenis, garguslijs, hamis, iaculis. S. Ant. *1. p. tit. 1. cap. 3. §. 2.* 36 37
ver. venatio.

Digitized by Google

Nono & vltimo notandum, quod homini licet occidere quæcunque viuentia ratione carentia. nam Aug. *lib. 1. cap. 20. volum. 5. de ciuit.*
38 *Dei*, † dicit, quod illud dictum (*non occides*) non accipitur de frutetis, quia nullus eis est sensus, nec de irrationalibus animalibus, quia nulla ratione nobis sociantur: restat ergo, vt intelligamus de homine, quod dictum est, *non occides*, S. Thom. *22. quæst. 64. artic. 1.* Dom. Soto *de iust. & iure, lib. 20. quæst. 1. art. 1.* Pisan. *ver. homicidium. il 6. num. 2.* Sylu. *il 1. num. 5. Tab. nu. 2.* nullus enim peccat ex hoc, quod vtitur re aliqua ad hoc, ad quod
39 est ordinata. in rerum autem ordine imperfectiora † sunt propter perfectiora: sicut enim in generationis via natura ab imperfectis ad perfecta procedit, & inde est, quod sicut in generatione hominis prius est viuum, deinde animal, vltimo autem homo: ita etiam ea, quæ tantum viuunt, vt plantæ, sunt propter animalia, omnia autem animalia sunt
40 propter hominem: † & ideo si homo vtatur plantis ad vtilitatem animalium, & animalibus ad vtilitatem hominis, non est illicitum. Aristo. *1. Polit. cap. 5.* Inter alios autem vsus maxime necessarius esse videtur, vt animalia plantis vtantur in cibum, & homines animalibus, quod sine mortificatione eorum fieri nō potest: & ideo licitum est, & plantas mortificare in vsus animalium, & animalia in vsus hominum. & ex ipsa ordinatione diuina dicitur Genes. 1. *ecce dedit vobis omnem herbam, & vniuersa ligna, vt sit vobis in escam. & cunctis animantibus terræ.* & cap. 9. Genes. *omne quod mouetur, & viuit, erit vobis in cibum.* Et hex ciuilis ita de
41 hoc disponit, dicens, quod videtur absurdum † hominem in fructu esse; cum omnes fructus rerum natura hominum gratia comparauerit. *l. in pecudum. ff. de vsuris.* non obstat *cap. 22. Exod.* vbi prohibetur occisio bouis & ouis. nam Resp. quod occidere animal alterius, est peccatum quidem, non quia occidit illud, sed quia damnificat hominem in re sua, vnde non continetur sub peccato homicidij, sed furti, rapinæ, vel damni dati. ita dixi ego *in summa pec. cap. p. 1. tit. 4. quæst. 92.* His ita generaliter cognitis, deueniendum est ad specialiter dicenda: & primo in-
42 tium † sumam à definitione: vt dixi ego, *in proœm. tract. de defi. nu. 1.*

QVÆSTIO I.

Quid sit venatio, & quotuplex?

SVMMARIA.

1 *Venatio quid sit, & quid piscatio, & aucupium.*
2 *Venatio multiplex, & quæ sit oppressiua.*

3 *Vena-*

Digitized by Google

3 *Venatio adulatoria quæ sit.*
4 *Venatio arenaria quæ dicatur.*
5 *Venatio saltuosa quæ sit.*

PRIMO igitur quæro, † quid sit venatio? & quotuplex sit. Ad primum respondeo, quod venatio est ferarum persequutio, seu dicas, venatio est exercitium ordinatum ad captionem ferarum terrestrium: sicuti aucupium ad captionem auium, & piscatio piscium. Syl. *ver. venatio. num. 1. in princip.* Ad secundum respondeo, † quod quædam venatio dicitur oppressiua hominum, & hæc omnino illicita est *cap. non est. §. his itaque. 6. dist.* Quædam adulatoria, quæ fit per verba, & hæc quoque est illicita. *cap. qui venatoribus.* † *86. dist. cap. sunt nonnulli. 46. dist. cap. sunt plurimi. 6. quæst. 1.* quædam est † arenaria, quæ fit in arena, & mala. *cap. infamis. §. tria. 3. quæst. 7.* quæ permittitur laicis, sed si inde recipiunt pecuniam, infames sunt: si causa virtutis probandæ faciunt, ij non sunt infames: saluis torneamentis, quæ prohibentur. *cap. 1. de torneam.* clericis autem hæc omnino interdicitur, not. *capit. 1. de cleric. pugn. in duello.* Quædam autem est saltuosa † & clamorosa, licita laicis, clericis non, sed quieta, vel causa necessitatis vel recreatis, vt dicetur inferius suo loco. gloss. *cap. 1. ver. voluptate, de cler. ven.* Alij ponunt tres species tantum, videlicet; oppressiuam, arenariam, & saltuosam. gloss. *1. cap. qui venatoribus. 86. dist.* Sylu. tab. Angel. Rosella, & Armilla *ver. venatio.* Acteus *lib. 6. tit. 50. art.* Abb. Anton. Butrio. *cap. 1. num. 3. de cler. ven.* Præpos. *dict. cap. qui venatoribus. 86. dist.* Chaslan. *in consuet. Burg. rubr. 13. §. 8. versicul. sed aduerte.* Hostien. *in summa, de cler. ven. num. 1.* Turrecr. *cap. qui venatoribus, num. 2. 86. distinct.* Henricus Boich. *cap. 1. num. 1. de cler. ven.* Iacob. Menoch. *de arbitr. iud. 2. part. lib. 2. cent. 5. cas. 413. nu. 3.* Gemin. *cap. qui venatoribus. 86. dist.* Franciscus Marcus *decis. 530. num. 1. volum. 1.* Marian. Socin. Sen. *cap. 1. num. 7. de cleric. venat.* 1 2 3 4 5

QVÆSTIO II.

Quo iure sit inuenta venatio?

SVMMARIA.

1 *Quo iure sit introducta venatio.*
2 *Venatio est iuris gentium.*
3 *Deus creauit omnia in hominum vsum.*
4 *Animalia sunt homini subiecta naturaliter.*

5 *Imperfectiora cedunt in vſum perfectiorum.*
6 *Inferiora per ſuperiora gubernantur.*
7 *Homo in ſtatu innocentiæ dominabatur cunctis rebus, exceptis Angelis.*
8 *In homine quatuor conſiderantur.*
9 *Homo in ſtatu innocentiæ ad quid indigeret animantibus.*

1 SECVNDO quæro, † quod iure ſit inuenta venatio. Reſp. eſſe iuriſ-
gentium. *§. feræ, inſt. de rerum diuiſ.* Ibi, *feræ igitur beſtiæ, & volucres, &*
piſces, id eſt, *omnia animalia, quæ mari, cœlo, & terra naſcuntur, ſimulatque ab*
aliquo capta fuerint. iure gentium ſtatim illius eſſe incipiunt. quod enim ante nul-
2 *lius eſt, id naturali ratione † occupanti conceditur.* conc. *l. 1. ff. de acq. poſſ.* ſum-
3 mus enim Deus omnia animalia † creauit in hominum vſum, & ci-
bum, *cap. 1. Geneſ.* facit *l. in pecudum. ff. de vſuris*, & Cic. *lib. 3. de finibus*, cumq;
hæc omnia animalia communia ipſa natura fecerit, plane licet per ean-
dem naturæ legem cuilibet primo capienti ea ſibi acquirere. Didac.
Couar. *2. p. d. relect. regul. peccatum. §. 8. num. 1.* S. Thom. *2. 2. quæſt. 64. art. 1.*
Rom. Sot. *lib. 4. quæſt. 46. art. 4. de iuſtit. & iure.* Zoannettus *l. 2. num. 146. C.*
de pact. inter empt. & vend. Aug. Ber. *conſil. 81. num. 3. volum. 1.* Rymin. *conſi. 35.*
num. 1. Natta *conſil. 604. volum. 3. num. 1. conſil. 522. num. 6. volum. 3. conſil. 375.*
num. 1. volum. 2. Rolan. *conſil. 9. num. 2. volum. 2.* & eſt communis opinio, de
qua per Iaſ. *conſil. 119. volum. 4.* Emanuel Soarez *tract. commun. opin. ver. no-*
uatio, omnia enim animalia ſunt homini naturaliter ſubiecta, quod ap-
4 paret ex tribus. Primo, ex ipſo naturæ proceſſu, ſicut † enim in gene-
ratione rerum intelligitur quidam ordo, quo proceditur de perfecto
ad imperfectum, nam materia eſt propter formam, imperfectior pro-
pter perfectionem, ita etiam eſt in vſu rerum naturalium, nam imper-
fectiora cedunt in vſum perfectiorum, plantæ enim vtuntur terra ad
5 ſui † nutrimentum, animalia vero plantis, & homines plantis & ani-
malibus, vnde naturaliter homo dominatur animalibus. Vnde Ariſt.
1. Polit. cap. 5. dicit, quod venatio ſylueſtrium animalium, eſt iuſta & na-
turalis, quia per eam homo vendicat ſibi, quod eſt naturaliter ſuum.
Secundo apparet hoc ex ordine diuinæ prouidentiæ, quæ ſemper in-
feriora per ſuperiora gubernat. Vnde cum homo ſit ſuper cætera ani-
malia, vtpote ad imaginem Dei factus, conuenienter eius gubernatio-
6 ni alia animalia ſubduntur. Tertio apparet ex † proprietate hominis,
& aliorum animalium, in alijs enim animalibus inuenitur ſecundum
æſtimationem naturalem, quædam participatio prudentiæ ad aliquos
particulares actus; in homine autem vniuerſalis prudentia, quæ eſt ra-
tio omnium agitabilium, omne autem, quod eſt per participationem,
ſubdi-

Digitized by Google

subditur ei, quod est per essentiam, & vniuersaliter; vnde patet, quod naturalis est subiectio aliorum animalium ad hominem. S. Thom. *1.p. quæst. 96. Art. 1.* In statu autem innocentiæ homo non dominabatur Angelis, sed animalibus imperando, plantis vero, & alijs inanimatis vtendo absque vllo impedimento; in ipso enim homine † quodammodo 7
sunt omnia, & ideo secundum modum, quo dominatur his, quæ in se ipso sunt, secundum hunc eundem modum competit ei dominari alijs: est autem in homine quatuor considerare, † scilicet rationem, se- 8
cundum quam conuenit cum Angelis; vires sensitiuas, secundum quas conuenit cum animalibus; vires naturales, secundum quas conuenit cum plantis. & ipsum corpus, secundum quod conuenit cum rebus inanimatis. Ratio autem in homine habet locum dominantis, & non subiecti dominio. vnde homo Angelis non dominabatur in primo statu, & quod dicitur *Genes. 1. præsit vniuersæ creaturæ*, intelligitur, quæ non est ad imaginem Dei, viribus autem sensitiuis, sicut irascibili, & concupiscibili, quæ aliqualiter obediunt rationi, dominatur anima impetrando. Vnde in statu innocentiæ animalibus alijs per imperium dominabatur viribus autem naturalibus, & ipsi corpori homo dominabatur, non quidem impetrando, sed vtendo, & sic etiam homo in statu innocentiæ dominabatur plantis, & rebus inanimatis, non per imperium † vel per immutationem, sed absque impedimento, vtendo 9
eorum auxilio, & quamuis homines in statu innocentiæ non indigebant animalibus ad necessitatem corporalem, neque ad tegumentum, quia nudi erant, & non erubescebant, nullo instante inordinatæ concupiscentiæ motu, neque ad cibum, quia ligno Paradisi vescebantur, neque ad vehiculum, propter corporis robur: indigebant tamen eis ad experimentalem cognitionem sumendam de naturis eorum, quod significatum est per hoc, quod Deus ad eum animalia adduxit vt eis nomina imponeret, quæ eorum naturas designant. S. Thom. *1.p. quæst. 96. artic. 1. ad 3. & art. seq.*

QVÆSTIO III.

Vtrum venatio sit licita?

SVMMARIA.

1 *Venatio an sit licita.*
2 *Ius gentium permittit venationem.*
3 *Ius ciuile non prohibet venationem.*
4 *Ius canonicum quando prohibeat venationem.*
5 *Oppressiua venatio prohibita.*

6 *Adula-*

16 Adulatoria venatio qualiter prohibeatur.
7 Adulatio triplex.
8 Arenaria venatio non conceditur.
9 Taurorum torneamenta prohibita.
10 Clerici pugnare non possunt.
11 Saltuosa venatio quando concessa, & quando prohibita.
12 Tempore Quadragesimæ an sit concessa venatio.
13 Feræ vastantes agros expelli possunt quocunq; tempore.
14 Venatio quieta quibus permittatur.
15 Redditus bonorum consistentes in venatione, faciunt, vt etiam clericis venari liceat.
16 Monachi non possunt retinere canes venaticos in eorum monasterijs.

1 TERTIO quæro: † vtrum venatio sit licita? Respon. quod in hoc plura iura considerandasunt, nam si inspiciatur ius gentium, vti-
2 que reperitur licita absolute venatio ferarum, † vt dixi supra in proxima præcedenti quæstione. De iure autem ciuili ita disponitur. *l. vnic. C. de venat. fer. lib. 11.* Ibi, *occidendorum leonum cunctis facimus potestatem, neque*
3 *aliquam finimus quenquam calumniam formidare. Bestias autem, † quæ ad comitatum ab omnibus limitum ducibus transmittuntur, non plus quam septem diebus inter singulas ciuitates detineri præcipimus, violatoribus eorum quinas libras auri fisci iuribus illaturis.* De iure autem Canonico facit primo *cap. vident. 86. di-*
4 *stinct.* Ibi, *vident homines venatores, † & delectantur: væ miseris, si se non correxerint, qui enim venatorem vident, & delectantur, videbunt saluatorem, & tristabuntur.* Secundo facit *cap. Esau venator erat, quoniam peccator erat,* & penitus non inuenimus in scripturis sanctis sanctum aliquem venatorem, piscatores inuenimus sanctos. Tertio, *c. quid prodest, 86. distin.* Ibi, *quid prodest ieiunare visceribus & luxuriari venatibus? abstinere à cibis, & errare peccatis, &c.* vt igitur iura iuribus concordentur, ita distinguendum
5 dicas, aut quæris de venatione hominum oppressiua, & hæc † omnino dicitur illicita. *c. non est. §. his, 6. dist.* aut quæuis de adulatoria, hæc sem-
6 per, & omnibus est † illicita & infamat. *c. qui venatoribus. 86. dist. c. sunt, 46. dist.* & not. quod tribus modis venatur, adulando, aut tribuendo alicui
7 bonum, quod non habet, † vel nimium extollendo bonum, quod habet, vel approbando malum, quod habet. *cap. væ qui ducitis, 11. quæst. 3.* aut
8 † quæris, vtrum sit permissa laicis. si laicis, tunc, aut hi laici pro hoc pecuniam recipiunt, & tunc non est licita, sed sunt infames talem venationem exercentes, aut non recipiunt, sed hoc faciunt causa virtutis
9 exercendæ, & tunc est permissa, † nec sunt infames, saluis torneamentis

Digitized by Google

mentis, quæ prohibentur *cap.1.de torneam.* & taurorum ſpectaculis, vt dixi *in ſumma peccatum.c.p.2.tit.9.excom.200.* ſi quæris de clericis, tunc dic, quod illis venatio † arenaria eſt omnino interdicta. not. *cap.1. & ſeq.de cler.pugn.* † *in du.* aut quæris de venatione ſaltuoſa, & tunc aut de clamoſa, aut de quieta, ſeu recreatiua, ſi de clamoſa, quæ in ſaltu, vel nemore fit hominum, canum, & auium multitudine congregata, tunc, aut quæris, nunquid eſt omnibus interdicta tempore Quadrageſimæ, & ieiuniorum, ſeu præcipuarum Feſtiuitatum, *cap.1.cap.ſi.de ferijs*, quibus homines debent conuenire † in Eccleſia, & orare, & Reſpon. quod iſta tunc temporis eſt prohibita, ſiue ſint clerici, ſiue laici. *cap.an putatis, 86. diſtin.* fallit, vbi neceſſitas famis vrgeret, vel ſi feræ venirent vaſtare ſegetes, † vel vineas, *l.2.C.de fer.* aut in alijs diebus ferialibus, vel non ferialibus, & tunc Laicis eſt conceſſa. *§.feræ.inſt.de rer.diuiſ.* clericis vero eſt omnino interdicta, *cap.1.§.fin.ne cler.vel mon.cap.1.de cler.venat.* ſi de quieta ſeu recreatiua, puta, cum retibus, laqueis, † canibus, cum ſilentio, & modeſtia, tunc, aut quæris de laicis, & illis eſt permiſſa: aut de clericis, & tunc, aut fit cauſa voluptatis, vel vagationis, vel nimis frequenter, & tunc eſt eis interdicta. *cap.1. de cler.ven.* aut aliquando cauſa neceſſitatis vel vtilitatis, & tunc eſt licita, vt ſi fiat forſan ad excitandum calorem naturalem, vel etiam appetitum. *d. cap.1.* argum. à contrario ſenſu, ſimiliter ſi redditus bonorum, etiam Religioſorum † fuerint in venatione, licebit etiam eis in proprijs perſonis, ſaltem, ſi familia deficiat, venationem ſuam recolligere & vendere, dum tamen hoc faciant tempore competenti, quia hoc non eſt vagari, ſed neceſſitati, vel ſaltem vtilitati eccleſiæ prouidere, ad quod vnuſquiſque clericus eſt adſtrictus. *can.præſentium. 7. quæſt.1. cap.qui vero, 16.quæſt.1.* non tamen poſſunt † Religioſi in eorum clauſura, vbi habitant, venaticos canes retinere, nec venationi exhibere corporalem, niſi vrgens neceſſitas aliter eos adſtringat. *clem.ne in agro.§. porro de ſtat.monach.* Henric. Boich. *cap.1. num.2.& ſeq.de cleric.venat.* Hoſt. *in tit.de cleric.venat.num.2. & ſeq.* quibus autem modis reddatur illicita venatio, dicam in ſeq. quæſtione.

10 11 12 13 14 15 16

QVÆSTIO IV.

Quibus modis ſeu cauſis non liceat venari?

SVMMARIA.

1 *Venatio quibus ex cauſis reddatur illicita.*
2 *Venatio inferens damnum proximo, eſt illicita.*

3 *Personæ qualitas respicitur in venatione.*
4 *Tempus venandi est considerandum.*
5 *Affectus immoderatus reddit venationem illicitam.*
6 *Venari non potest in loco alterius contra voluntatem Domini.*
7 *Prohibens venationem, quando peccet.*
8 *Exercens venationem prohibitam, an peccet.*

1 QVARTO, † quia dictum est, venationem secundum se esse licitam: est enim vsus naturalis dominij homini præstiti super animalia, per accidens tamen redditur illicita, ideo quæro, quibus modis
2 siue casibus non liceat venari? Respondetur pluribus. Primo videl. † si fiat cum periculo aut damno proximi, non considerando, si homo percuti possit, aut si damnum inferatur agris, & tunc iudicatur illicita secundum temeritatem, periculum, & damnum. Syl. *ver. venatio. in fine.*
3 Secundo, ex consideratione personæ, † vt quia clericus, vel monachus.
4 *c. quorundam, 34. distin.* Tertio, ratione temporis, † cum impeditur debitus cultus exhibendus, vt die festo, & ieiunij. *cap. an putatis, 86. distin.*
5 Quarto, ex immoderato † affectu, ex qua causa facile omnia humana opera redduntur illicita. *Dd. c. 1. de cler. venat.* Quinto, si contra voluntа-
6 tem † Domini quis in eius loco venatus fuerit. *§. fera. Instit. de rer. diuis.*
7 vt dicam in seq. Sexto, si quis prohibuerit † venationem in casu, quo non possit. Septimo, si custos non seruauerit fideliter, quod promisit seruare. Nau. *man. conf. cap. 17. num. 170.* Caietan. *ver. venatio.* Domin. Soto *lib. 4. de iustitia, & iure. quæst. 6. art. 4.* Pisan. *verſ. venatio.* Octauo, exercens
8 † venationem aliquam ex prohibitis, nempe oppressiuam, adulatoriam, & arenariam, modis & nominibus, quibus dixi supra proxima præcedente quæstione.

QVÆSTIO V.

Vtrum venatio possit prohiberi per Principem?

SVMMARIA.

1 *Venatio an prohiberi possit per Principem.*
2 *Ratio triplex, quare Princeps venationem prohiberi possit.*
3 *Feræ, volucres, & pisces, sunt non solum pro ornamento vniuersi, sed pro vtilitate hominum.*
4 *Princeps potest loca communia proprio vsui dicare.*
5 *Princeps inferior non potest prohibere venationem.*

6 Feræ,

Digitized by Google

6 *Feræ, volucres, & pisces sunt communes.*
7 *Pœna afflictiua corporis, quando infligenda in prohibitione venationis.*
8 *Damna data ob prohibitionem venationis sunt resarcienda.*
9 *Communia, etiam iure naturæ, possunt per Principem vni applicari.*
10 *Lege humana facta est distinctio rerum.*
11 *Lege naturæ permissum, potest per legem humanam prohiberi.*
12 *Lege naturæ prohibitum, non potest humana lege concedi, &c.*

QVINTO quæro, † vtrum venatio possit prohiberi per Principem. Respond. quod sic, secundum magis communem opinionem Dd. de qua per Didac. Couarr. *secunda parte relect. reg. peccatum, nu. 1.* gloss. *cap. qui venatoribus, 86. distinct.* Caiet. *tract. quæst. 17. cap. 12.* Ioan. Medina *tractat. de restitutio. quæst. 12.* Dom. Soto *lib. 4. de iustitia, & iure. quæst. 6. art. 4. ver. pari ferme.* Faber §. *flumina. Inst. de rerum diuis.* Boer. *in consuet. Bituric. tit. de consuetudine prædiorum. §. 5.* Gulielm. *cap. Raynutius. ver. & vxorem. num. 69. de testamen.* Chassa. *in consuet. Burg. rubr. 13. §. 7.* Grammat. *decis. 67.* Rebuff. *l. 1. C. de vena. scr. lib. 11.* Bertran. *consil. 255. lib. 1. num. 9.* Tiraquel. *tract. de nobil. cap. 37. num. 141.* Rolan. *consil. 9. num. 1. volum. 1.* Gemin. *cap. ius naturale, num. 11. dist. 1.* Natta *consil. 522. num. 7. volum. 3. consil. 904. num. 2. volum. 3. §. nemo, de pace tenen. in consu. feud. titul. 27.* Ibi, *nemo retia sua, aut laqueos, aut alia qualibet instrumenta ad capiendas venationes tendat, nisi ad vrsos, apros, vel lupos capiendos,* quibus in locis Dd. omnes concludunt, Principem iusta ex causa venationem prohibere posse, conc. Turrecr. *cap. qui venatoribus, 86. distinct.* etiam nota, quod venatio potest prohiberi per Principem, non recognoscentem superiorem triplici de causa. Primo, etsi venationis locus † sit communis Ciuitatis, aut oppidi, vetari licite 2
potest à Principe, & à Domino per viam gubernationis, nam feræ, volucres, & pisces, non solum ornamento sunt, & decori Reipublicæ, † 3
verum & necessitati seruiunt, ob idq; non est vulgi temeritati venatio committenda, sed debet ordine, ac lege fieri, ne dispereat. Secundo, quia Princeps etiam communia loca Reipubl. potest alicui proprio vsui † dicare, neque ad hoc, vt quidam putant, requiritur consensus po- 4
puli, iustum quippe est, vt pro sua dignitate, gratia recreandi animi, venationem habeat paratam, præterquam, quod apros, & ceruos, & id genus bestias non condecet à plebeis venatu impeti, sed vt reseruentur ingenuis, qui præliorum simulacra aduersus eas meditentur. Tertia ratio est, quia prohiberi potest venatio, nempe, quia est in loco non communi oppidi, sed proprio ipsius domini, quo suam custodit venationem: nam si potest fundi Dominus particularis prohibere, ne quis

Digitized by Google

venationis gratia illum ingrediatur, multo magis Princeps. *§. fera, ver. plane. Instit. de rerum diuis.* Ibi, *plane qui alienum fundum ingreditur venandi, aut aucupandi gratia, potest à Domino, si ipse præuiderit, prohiberi ne ingrediatur.* declaratur tamen. Primo, vt licet Princeps prohibere possit venationem, non tamen est eadem ratio in Magnatibus ad custodiendam sui
5 gratia, † vetandamque venationem, quanta in Principe, etiam si cum suis iuribus ea fuerit ipsis largitus. Secundo declaratur, vt non conueniat Principi in suo territorio in totum venationem prohibere, sed pro loco, & tempore: nam grauamen hæret nimis Populo, cum feræ,
6 volucres, & pisces sint † iurisgentium communes, & auferretur libertas, tum animum recreandi, tum & quæritandi victum. Tertio declara-
7 tur, vt in prohibitione † cauendum sit, ne pœnæ acerbæ statuantur, quia illud non æstimatur furtum, aut latrocinium, perinde, ac dum domus, ac bursæ compilantur, vnde crudele est, pœna corporali plecti ingredientes loca vetita venationis gratia, sed satis est, si duplum, aut simplum perderent, & plagas instrumentaque amitterent, quod si in his cresceret contumacia, possent relegari in insulam, seu in certum aliquem locum alterum. Si vero isto in casu adesset contemptus superioris, tunc non ratione venationis prohibitæ, sed contemptus; posset pœna corporali puniri pro modo contemptus. Quarto declaratur,
8 vt stante † prohibitione venationis, damna data ob eam resarciantur à Principe his personis, quæ damna passæ sunt, non obstat, quod iure na-
9 turæ † omnia sint communia, quia possunt nihilominus à Principibus, qui eorum, quæ in nullis bonis sunt, dispensationem habent, quædam priuatis ita concedi, vt in posterum ea priuata, non communia sint. *§. singulorum. Instit. de rerum diuis. l. 1. ff. de acquir. rer. dom.* etiam absque corporali apprehensione, ad hoc facit, quod sicut occupatio rerum, quæ nullius sunt, priuatum iure naturali efficit illud, quod prius commune erat proprium ipsius occupantis. *l. 1. ff. de acquiren. possess.* ita ipse Princeps poterit, quæ communia prius erant, nulliusque in bonis habebantur, in priuatum iure dominij transferre, iure siquidem naturali
10 omnia fuere ab initio communia, & tamen humana † lege facta est rerum distinctio inter priuatos, post quam distinctionem non licet cuiquam occupare dictam rem, & alicui priuato lege humana addictam. Conradus *lib. de contractib. quæst. 10.* Præterea Princeps facere potest, vt dominium rei priuatæ, quæ dominum habet, absq; traditione transferatur in alterum ipsius Domini consensu, qui exigitur ad tollendam iniuriam. *l. fin. C. de sacrosanct. Eccles. l. raptores. C. de Episcop. & cler.* not. *l. traditionibus. C. de pactis.* ergo earum rerum, quæ nullius sunt, & Principis dispen-

ensationi subiacent, poterit Princeps dominium absque apprehensione corporali in priuatum transferre. Hinc etiam constat, Principem posse harum rerum, quæ communes sunt, ex causa occupationem priuatis interdicere, & sic venationem prohibere. Ad rationem autem resp. feras, volucres, & pisces, non esse communia positiue, & affirmatiue, quia omnium propria sint communis dominij causa, sed negatiue, quia nullius sint, & iure naturali nullis sint applicatæ. Sanct. Thom. *2.2.quæst.artic.5.* ideo lex humana potest ea vni potius, quam alteri ex causa concedere, ex quibus infertur, venationem iure naturali omnibus permissam, ex varijs causis posse per Principem prohiberi: non enim valet consequentia, hoc est iure naturali permissum; ergo per legem humanam † prohiberi non potest, cum multa sint iure naturæ licita, quæ inspecta Reip. vtilitate, & iuxta æquissimum communitatis regimen per legem humanam prohiberi possunt. bene procedit argumentum hoc: istud est † iure naturæ prohibitum; ergo lege humana permitti non potest. Princeps ergo potestatem habens legis condendæ, venationem prohibere poterit ex varijs causis: inferior autem, à Principe iurisdictionem habens, idem agere poterit ad tempus aliquod, & ex causa iustissima, non quidem per legem, quam statuere non valet, sed per edictum: perpetuo vero non potest Princeps, qui superiorem habet, prohibere venationem, nisi ius id per immemorialem præscriptionem legitime acquisiuerit, secundum Dd. communiter superius citatos, de qua præscriptione dicemus nos inferius suo loco. 11 12

QVÆSTIO VI.

Vtrum in alieno fundo venari liceat?

SVMMARIA.

1 *Venari num liceat in alieno fundo?*
2 *Domino inuito si quis ceperit feras, non tenetur restituere.*
3 *Actione iniuriarum conueniri potest ingrediens fundum alienum venandi causa, inuito Domino.*

SEXTO quæro, vtrum † liceat venari in alieno fundo? Resp. quod venari licet recreationis causa, etiam in fundo alieno, auibus, & canibus, non autem laqueis, foueis, retibus, & cæteris similibus artibus fraudulentis, præterquam in occidendis, capiendisque bestijs nociuis, 1

prout ſunt Leones, Lupi, Pantheræ & ſimiles. *cap. 1. §. retia, de pace tenend.*
2 vnde captum in agro alieno efficitur capientis, nec reſtituere † tenetur. gloſſ. *l. Diuus. ff. de ſeruit. ruſtic. prædio. l. 3. ff. de acquiren. rer. dom.* Franc. Marcell. *deciſ. 530. num. 14. volum. 1.* Dd. communiter. *§. feræ. Inſt. de rerum diuiſ.* Franc. Viu. *lib. 2. commun. opin. concluſ. 311.* Emanuel Soar. *in Theſauro recept. ſentent. verſic. venator.* Cæpoll. *de ſeruit. ruſtic. præd. cap. de aucupio.* Chaſſanæ. *in conſuetud. Burgund. §. 7. quæſt. 2.* Socin. Iun. *conſil. 48. num. 2. volum. 1.* Præpoſ. *c. omnes, num. 20. diſtinct. 1.* Guid. *deciſ. 218.* Fallit hoc, quando dominus prohibuit. Bartol. *l. venationem. ff. de vſur.* nam ſi quis inuito domino ingreditur alienum fundum venandi gratia, quamuis efficiatur dominus feræ captæ, vt dicam in ſequente quæſtione, tenebitur tamen a-
3 ctione iniuriarum † ſecundum communem opinionem, Dd. *§. feræ. Inſtit. de rerum diuiſ.* Ibi, *nec intereſt, quo ad feras beſtias, & volucres, verum in ſuo fundo quis capiat, an in alieno.* Plane, qui alienum fundum ingreditur venandi, aut aucupandi gratia, poteſt à Domino, ſi is præuiderit, prohiberi ne ingrediatur. Quicquid autem eorum cœperis, eouſque tuum eſſe intelligitur, donec tua cuſtodia coercetur.

QVÆSTIO VII.

Vtrum reſtituendum ſit, quicquid captum fuerit in venatione, piſcatione, & aucupio?

SVMMARIA.

1 *Reſtitui an debeat, quicquid in venatione captum fuerit.*
2 *Dominium ferarum non habet Dominus fundi.*
3 *Terra non fert animalia.*
4 *Auium tria ſunt genera.*
5 *Columbarium quando conſtrui non poſſit.*
6 *Fera vulnerata an ſit capientis.*
7 *Apes quando fiant capientium.*
8 *Pauones an fiant capientium.*
9 *Cerui quando fiant capientium.*
10 *Gallinæ non ſunt capientium.*
11 *Prohibita venatione, an reſtitui debeat, quod capitur in ea.*
12 *Clerici an teneantur reſtituere, quod cœperunt in venatione.*
13 *Laici venantes in die feſto, an teneantur reſtituere.*

14 Capta

Digitized by Google

14 *Capta in venatione cum certis instrumentis prohibitis, an sint restituenda.*
15 *Iniuria fit Domino prohibenti venari in loco suo.*
16 *Venatio facta in loco præscripto an compellat restituere.*
17 *Venatio facta in loco priuilegiato, an restituere faciat.*
18 *Venatio facta in loco muro circumsepto, obligatur ad restitutionem.*
19 *Capta in viuarijs quando sint restituenda.*
20 *Columbæ non possunt capi.*
21 *Capta extra viuaria quando sint restituenda.*

SEPTIMO quæro, vtrum restituendum sit, quicquid captum fuerit in venatione, piscatione, & aucupio? Respond. quod vbi venatio prohibetur in loco communi, arbitror ad restitutionem nullam teneri, quamuis culpa sit, facere contra legem, quoniam cum venatio sit publica, non præsumitur lex obligare ad restitutionem, sed ad pœnam, si condemnetur, quando vero locus est proprius Domini, si locum ipsum ingrediaris, species est furti, & tunc maxime, dum muro est cinctus: secus, si locus fuerit patulus, (nam licet Dominus ibi ius venandi habeat, & alios inde arcere valeat) non tamen habet † ipse dominium ferarum, quæ ibidem nutriuntur, perinde atq; arborum aut terra nascentium, quia feras terra non fert, vt cæteros fructus, sed ipsa animalia se generant, † & quia eadem animalia vaga sunt, & ad quocunque diuagandum libera; si ergo Dominus fundi non est ferarum Dominus, non tenebitur, qui ea cœperit, ei ipsa restituere, qui autem prohibitus feram cœperit, non sibi, sed Domino fundi obueniat, in pœnam scilicet, quod ingressus sit fundum alienum inuito Domino, & ante sententiam ad nihil tenetur. Circa aucupium vero dicendum est, aues esse in triplici differentia: nam aliæ sunt mere sylvestres, & harum aucupium defendere, etiam in fundo proprio, iniquum est. Dd. §. *feræ.* † *Instit. de rerum diuisio.* quandoquidem nullibi, nisi per modum transitus commorantur: aliæ sunt prorsus domesticæ, quas surripere omnino furtum est, & ad restitutionem tenetur. §. *gallinarum. Instit. de rer. diuis.* aliæ sunt mediæ, vt columbæ, quæ nec prorsus domesticæ sunt, nec prorsus sylvestres: tunc si lex municipalis prohibeat, vt infra certum locum non capiantur, tunc, si captæ fuerint infra dictum locum, iudicatur de his, sicuti de domesticis dictum est, non tamen sunt eodem rigore vrgendi, ac si de ipso columbario illas furarentur, vbi autem nullæ sunt leges ciuiles, sed solum ius naturale disponit, quod nemini, reclamantibus illis, qui damni sunt accepturi, licitum sit columbarium extruere, † quando maxime infertur ingens damnum, & domini

1 2 3 4

mini pabulum non esset sufficiens pro columbarum numero in columbario existentium, alioquin columbarium extrui potest, quia hoc genus auis non solum est in escam, verum etiam ratione stercorationis est valde vtile Reipub. Dom. Soto *lib. 6. de iustit. & iur. quæst. 6. artic. 4.*

Similiter licet fera sylvestris ab aliquo vulnerata sit, ita vt verisi-
6 militer possit capi, tamen non efficitur vulnerantis, † nisi eam cœperit, & per consequens capiens illam, non tenetur restituere, etiamsi alius eam vulnerauerit. *§. illud. Instit. de rer. diuis.* quæ omnia habentur *in §. fera. Instit. de rer. diuis.* ibi, *feræ bestiæ, & volucres, & pisces*, id est, *omnia animalia, quæ mari, cœlo, & terra nascuntur, simul atq; ab aliquo capta fuerint, iure gentium statim illius esse incipiunt. quod enim ante nullius est, id naturali ratione occupanti conceditur.* nec interest quo ad feras, bestias, & volucres, vtrum in suo fundo quis capiat, an in alieno. Plane, qui alienum fundum ingreditur venandi aut aucupandi gratia, potest à Domino, si is præuiderit, prohiberi ne ingrediatur. Quicquid autem horum ceperis, eousque tuum esse intelligitur, donec tua custodia coercetur, eum vero tuam euaserit custodiam, & in libertatē naturalem sese receperit, tuum esse definit, & rursus occupantis fit: naturalem autem libertatem recipere intelligitur, cum vel oculos tuos effugerit, vel ita sit in conspectu tuo, vt difficilis sit eius persecutio. de fera vero ita deciditur *§. illud. Instit. de rerum diuis.* Ibi, *illud quæsitum est, an si fera bestia ita vulnerata sit, vt capi possit, statim tua esse intelligatur?* Quibusdam placuit, statim esse tuam, & eousque tuam videri, donec eam persequaris, quod si desieris persequi, desinere esse tuam, & rursus fieri occupantis. Alij vero putauerunt, non aliter tuam esse, quam si eam cœperis. Sed posteriorem sententiam nos confirmamus, quod multa occidere soleant, vt eam non capias. De animalibus vero partim domesticis, & partim sylvestribus, dicitur. *§. apium. Instit. de rerum diuis.* Ibi, *Apium quoq; feræ natura est.* Itaque Apes, quæ in arbore tua consederint, antequam à te alueo includantur, non magis tuæ intelliguntur esse, quam volucres, quæ in arbore tua nidum fecerint, ideoque si alius eas incluserit, is earum Dominus erit. Fauos quoque, si quos hæ effecerint, eximere quilibet potest. Plane integra re, si præuideris ingredientem fundum tuum, poteris eum iure prohibere, ne ingrediatur: Examen, quod ex aluco tuo euolauerit, eousque intelligitur esse tuum, donec in conspectu tuo est, nec dif-
8 ficilis persecutio eius est, † alioquin occupantis fit. Pauonum quoque & columbarum fera natura est, nec ad rem pertinet, quod ex consue-
9 tudine auolare & reuolare solent. † nam & apes idem faciunt, quarum

constat

constat feram esse naturam. Ceruos quoque † quidam ita mansuetos 9
habent, vt in syluas ire, atque redire soleant, quorum & ipsorum feram esse naturam, nemo negat. In ijs autem animalibus, quæ ex consuetudine abire, & redire solent, talis regula comprobata est, vt eousque tua esse intelligantur, donec animum reuertendi habeant. nam si reuertendi animum habere desierint, etiam tua esse desinunt, & fiunt occupantium. Reuertendi autem animum videntur desinere habere tunc, cum reuertendi consuetudinem deseruerint, & tunc non cadit materia restitutionis, sed bene in primo casu, nisi in secundo lex municipalis aliter disponat. De animalibus etiam prorsus domesticis, ita disponitur §. *gallinarum. Inst. de rerum diuis.* ibi: † *Gallinarum autem, & anserum non* 10
est fera natura, idque ex eo possumus intelligere, quod aliæ sunt gallinæ, quas feras vocamus, item alij sunt anseres, quos feros appellamus, idcoque si anseres tui, aut gallinæ tuæ aliquo modo turbati, turbatæque euolauerint, licet conspectum tuum effugerint, quocunque tamen loco sint, tui tuæve esse intelliguntur, & qui iurandi animo ea animalia detinet, furtum committere intelligitur, & per consequens ad restitutionem tenetur. Ex superius dictis colligitur. Prima conclusio, † quod 11
prohibita venatione, ob venatoris, vel temporis rationem, aut propter aliam causam, vel publicam, vel priuatam, non tamen ex eo, quod animalia sint propria alicuius: acquisitum ex ea non est in conscientiæ iudicium restituendum, quia leges prohibentes venationem non prohibent, neque vetant acquisitionem ferarum, sed vsum vocationis causa honestatis, vel simili: idcirco nulla oritur à venatione prohibita obligatio restituendi, sicuti acquisitum ex meretricio, non est necessario in animæ iudicio restituendum, licet vsus meretricius iure diuino, & naturali damnatus sit atque prohibitus. nam si qua obligatio restituendi per venationem prohibitam contingere potest, in hac specie ea ducenda est, an commutatiua iustitia per hanc venationem infringatur: at hæc minime infringitur, cum nullum damnum detur alteri, si quidem captæ feræ, nullius sint, nec ex venatione auferatur alicui, quod eius sit proprium, vel ei debitum: igitur nulla est obligatio ad restituendum. Hoc tamen dictum limitari potest dupliciter. Primo, quando lex in pœnam venantis in loco prohibito obligaret ad restitutionem. nam tunc post sententiam restituere tenetur, non autem ante, nisi lex dicat, quod eo ipso restituere teneatur absque alia declaratione. Secundo limitatur, quando aliquis emeret ius venandi à Principe in aliquo certo loco: nam tunc, si quis caperet feras dicto in loco, obdatum, ementi tenetur restituere, vel ad interesse. Tertio limitatur, quan-

do venatio esset in fructu, prout contingit pluribus in locis, nam tunc, quando redditus bonorum consistit in venatione tantum, si quis in tali loco prohibito muro circumscripto, aliquid caperet, tenetur restituere.

Ampliatur tamen & declaratur hæc prima principalis conclusio,
12 vt procedat etiam, si fuerit aliquid captum à clericis, † nam licet his magis sit prohibita venatio, quam laicis, non tamen in iudicio animæ tenentur restituere.

Secundo ampliatur etiam quo ad Laicos, quibus est interdicta
13 venatio tempore † festo, ne retrahantur studio venandi à diuinis officijs, gloss. & Dd. *c. Esau. 86. distinct.* nam tunc etiam si eo tempore quis venationem exerceat, male quidem agit, sed non tenetur ad restitutionem eorum, quæ per venationem habuerit.

Tertio ampliatur, vt procedat etiam, si aliquid cœperit in vena-
14 tione prohibita, cum certis instrumentis, prout sæpe contingit. † Medin. *in tit. de restit. quæst. 12.*

Quinto ampliatur. hoc idem procedere, etiam si prohibitio facta fuisset per iudicem, possunt tamen tolli à iudice in pœnam criminis, non tamen per hoc sequitur, quin fiant capientium, & quod in foro animæ teneantur restituere, quamuis animæ grauiter peccauerint, transgredientes iudicis præceptum.

15 Quinto ampliatur, vt quãuis † grauis iniuria fiat Domino fundi priuati, si venator eum ingrediatur ipso Domino prohibente. *l. iniuriarum. §. fin. ff. de seruit. rustic. prad.* tamen ex hoc non tenebitur ad restitutionem auium, aut ferarum, qui Domino vetante fundum alienum ingressus fuerit. gloss. *l. 3. ff. de acquir. rerum domin.* Bartol. *l. 1. §. omnia. ff. eod. tit.* Et est communis opinio, vt per Ange. & Cantiunculam *§. fera. Inst. de rerum diuis.*

Ratio est, quia etsi lege humana ob iniuriam Domini vetitum sit, ne quis eius agrum eo inuito ingrediatur, non tamen ex hoc acquisitio ferarum, quæ intra eum agrum in nullius bonis sunt, est impedita, nec per hanc prohibitionem feræ ipsius agri Domino applicantur, nec eius propriæ efficiuntur, imo adhuc liberæ manent iure naturali, vt primi occupantis fiant.

Præterea, hoc idem probatur tali ratione, nam si in hac specie feræ ipsius agri priuati essent propriæ Domini fundi, vel id contingeret per applicationem legis, vel per occupationem: nullum horum hic datur, ideo adhuc ea animalia communia manẽt, nec in vllius bonis sunt iuxta propriam iuris naturalis rationem: lex equidem humana prohibens,

Digitized by Google

hibens, ne quis inuito Domino agrum alienum ingrediatur, ad venationem exercendam, non impedit animalium, quæ nullius sunt, primi occupantis acquisitionem, nec ea animalia applicat Domino fundi, donec & ipse Dominus ea occupauerit iure naturali: idcirco venator ad restitutionem non tenetur eorum quidem animalium, quæ à Domino fundi non fuerunt occupata; nam res non potest absque obligatione restitutionis obtineri, quando lex humana, siue in pœnam, siue ob aliam causam impedit primam alicuius rei acquisitionem. constitutio autem prohibens venationem cum pœna, quod captum à venatore pertineat ad dominum fundi prohibentem venationem, non per hoc impedit primam illius rei acquisitionem, sed tantum sanxit Domino fundi restituenda in pœnam vetiti ingressus: vnde, donec iudex secundum eam legem per sententiam condemnauerit venatorem ad restitutionem, legemque ipsam exequatur, minime in conscientiæ foro venator tenebitur ad ferarum restitutionem. Sexto ampliatur, vt procedat etiam si fructus agri prohibiti à Domino, ne quis ibi ingrediatur venandi gratia, consisterent in venatione. Medina *tit. de restitutione. q. 12.* quamuis in foro exteriori contrarium sit. *l. item si. §. aucupium. ff. de vsufruct.* quia feræ existentes in dicto agro non pertinent ad dominum iure dominij, cum ipse in his, quæ nullius sunt, & iure naturali communia censentur, non plus iuris habeat, quam alius. Septimo ampliatur † etiam, si quis venetur in loco, alterius præscriptione ac- 16
quisito, quo casu licet in foro conscientiæ restituere non teneatur, tenebitur tamen in foro exteriori. glos. *in §. feræ. Instit. de rer. diuis.* Octauo ampliatur etiam, si quis venatus fuerit in loco alterius † per priuile- 17
gium Principis concesso. nam etiam eo in casu non tenetur, nisi in foro exteriori, restituere. Nono ampliatur hoc idem † procedere in ve- 18
natione facta in locis adhuc publicis per inferiorem à Principe absque iusta causa, qui tamen præscriptione, aut priuilegio ius prohibendi acquisiuit: si quis aduersus hanc prohibitionem venetur, sibi feras acquirit, nec tenetur in foro conscientiæ eas restituere. Altera elicitur conclusio ex supradictis, quod venatio, piscatio, & aucupium ferarum, piscium, & volucrum in loco proprio, seu quæ priuatim alicuius proprij sint, prohibetur, & quicquid capitur, restitutione obnoxium dicitur esse, perinde ac si domesticum, ac mite aliquod animal caperetur. Probatur hoc ratione commutationis iustitiæ, à qua deducitur obligatio restituendi ex causa acceptionis iniquæ, quæ præcessit in damnum atq; iniuriam proximi, cuius propria res capitur, & auferetur, vnde & in hoc casu potest dominus aduersus venatorē agere actione furti. *§. gallinarum.*

19 *linarum. Inſt. de rer. diuiſ.* Ampliatur † primo hæc concluſio, vt venator teneatur reſtituere animalia capta, quæ priuatim ſunt incluſa viuarijs, leporarijs, piſcinis, aut ſtagnis, etiam ſi dicta animalia exire ſoleant, modo conſuetudinem habeant eundi & redeundi. Idem erit in apibus priuato alueo incluſis, & de ceruis priuatæ ſyluæ muro circundatæ. *l.3. §.item feras. ff. de acquir. poſſeſſ.* procedit tamen, quando hæc viuaria facta fuerint priuata hominum opera. quod ſi ab ipſis animalibus naturaliter facta fuerint abſq; induſtria priuatorum, ſecus erit. *§. apium. Inſtit. de rerum diuiſ.* Secundo ampliatur, vt reſtitutio fieri debeat, etiam ſi capta
20 fuerint extra locum, in quo includuntur † in vicinio, dummodo conſuetudinem eundi & redeundi non omiſerint: adhuc enim propria ſunt illius, qui ea incluſerint. Medin. *in tract. de reſtit. q. 12.* Tertio am-
21 pliatur, † vt ſi quis arte & fraude columbas deducat ab alterius columbario, atque ad proprium attrahat, tenebitur is ad columbarum reſtitutionem etiam in animæ iudicio, eritque in foro iudiciali puniendus. Didac. *par. 2. relect. §. 8. num. 15. de reg. iur. 6.* Alber. *l. Diuus. num. 2. ff. de ſeruit. ruſt. prad.* vbi etiam Paulus *num. 4.* Natta *conſi. 375. num. 6. volum. 2.* Dd. *§. fera. Inſtit. de rerum diuiſ.* Franciſc. Marc. *deciſ. 530. num. 16.* Roland. *conſil. 9. nu. 19. volum. 2.* Nauar. *man. confeſſ. c. 17. num. 120.*

QVÆSTIO VIII.

Vtrum venatio liceat clericis?

SVMMARIA.

1 *Clericis an ſit prohibita venatio.*
2 *Clerici non poſſunt alere canes.*
3 *Piſcatio ſit ſine clamore.*
4 *Venatio magis adfert delectationem, quam piſcatio.*
5 *Caro ferina luxuriam fouet.*
6 *Venatio eſt proximior crudelitati.*
7 *Venatio ſit cum maiori periculo, quam piſcatio.*
8 *Venatio eſt minus decora, quam piſcatio.*
9 *Sanctum venatorem non inuenimus.*
10 *Apoſtoli fuere piſcatores.*
11 *Venari eſt magis luxuriæ, quam rationis.*
12 *Venatio infert damnum agris alienis.*
13 *Venatio rixam parit.*
14 *Oppreſſiua venatio prohibita clericis.*

15 Adulte-

15 *Adulatoria venatio prohibetur clericis.*
16 *Arenaria venatio prohibita clericis.*
17 *Clamosa venatio quando permissa clericis.*
18 *Clericis quomodo & quando venari liceat.*

OCTAVO quæro, vtrum venatio † liceat clericis? Respond. quod de hoc est textus expressus *c. 1. de cler. venatore*, ibi: *Episcopum, Presbyterum, aut Diaconum, canes, aut accipitres, aut huiusmodi ad venandum habere non licet.* quod si quis talium personarum in hac voluptate sæpius detentus fuerit, si Episcopus est, tribus mensibus à communione, si presbyter, duobus, si diaconus, ab omni officio suo suspendatur. & *c. 1. eod. tit.* ibi: *omnibus seruis Dei venationes, & syluaticas sagittationes † cum canibus, & accipitres, aut falcones habere interdicimus.* Conc. *c. 1. 34. dist. & c. Esau, 86. dist.* Ratio † autem, quare venatio interdicatur clericis, piscatio autem non est multiplex. Prima, quia piscatio fit sine clamore, venatio autem non. Secunda, propter maiorem delectationem, qua venator detentus, non potest interim de diuinis cogitare. gloss. *c. Esau, 86. dist.* Tertia, † quia venatio fit cum maiori sumptu, comeduntq; bestiæ, quod Christi pauperes alere deberet, contra illud Euangelij, *non est bonum, sumere panem filiorum, & dare canibus.* Quarta, † quia carnes ferinæ luxuriam fouent, & vitia subministrant, quod secus faciunt pisces, ideo tempore ieiunij illæ prohibentur, isti permittuntur. Quinta, quia venatio est proximior crudelitati, quam piscatio. Sexta, quia † venatio magis affert periculum vitæ homini, † quam piscatio, quoniam, vt docet experientia, interimuntur sæpe homines à feris, vel semet impetu aliquo præcipites agunt in illis persequendis, quod raro contingit in ipsa piscatione. Septima ratio, quia venatio † est minus decora, quam ipsa piscatio, & minus grauis. quid enim turpius, quam clericum huc & illuc pedibus cursitantem, aut equo volitantem videre? Octaua ratio, † quia venatio caret exemplis sanctorum virorum. *cap. Esau. distinct.* ibi. *Esau venator erat*, quia peccator erat, & penitus non inuenimus in scripturis sacris sanctum aliquem venatorem, piscatores inuenimus sanctos, cum piscatio ipsos habeat Apostolos † ante & post resurrectionem Christi, imo Christum ipsum approbantem, & iubentem retia tendi, ac de piscatione concedentem. Luc. & Ioan. *cap. fina.* Nona, quia persequi feras, appetitus magis, & luxuriæ, quam † rationis vel necessitatis esse cognoscitur. Decima, propter damnum quod infertur à venatoribus agris † alienis. Vndecima, propter rixas multas, quæ oriuntur inter venatores, & inter dominos agrorum prohibentes † ingressum

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

ſum eorum. Quæ rationes cum ceſſent in piſcatione, merito vnum prohibetur, alterum permittitur. Qua in re ita diſtinguendo dicas, aut loquimur de venatione hominum oppreſſiua, & hæc indiſtincte pro-
14 hibetur omnibus clericis, † quibus interdicitur pugnare etiam cum infidelibus, niſi defenſionis cauſa. *cap. ex multa, de voto.* aut de venatio-
15 ne adulatoria, & illa quoque † omnino prohibita dicitur. *cap. vt qui di-*
16 *cit. 11. quæſt. 3.* aut de venatione arenaria, quæ † fit, cum homines certant cum beſtijs, & hæc quoque prohibetur clericis. *cap. 1. de cler. venat.* aut
17 vero eſt venatio ferarum ſaltuoſa, vel clamoſa, quæ † fit cum canibus, & tunc, aut ſunt in minoribus ordinibus conſtituti, & arbitrio iudicis puniuntur, aut in ſacris, & tunc, ſi habetur reditus in venatione, ſicuti plures ſunt clerici in Gallia, & licet eis, cum non faciant ad voluptatem, alioquin deberent vitare hanc clamoſam venationem, putarem tamen eos poſſe, ſi rariſſime hoc facerent, cauſa recreationis, *argum. cap. 1. de cler. venat.* dum dicitur, *in hac voluptate ſæpius dicenti*, ſecus ergo, ſi rariſſime, & non cauſa voluptatis, ſed cauſa neceſſitatis, puta exercitij, valetudinis cauſa, excitando appetitum propter morbum præcedentem. *cap. dilecti us, de homicid.* dummodo non alat canes de reditibus
18 eccleſiæ, nec eos retineat in propria † domo. venatio vero, quæ fit cum rete ſeu laqueo, licita eſt clericis, dummodo frequenter non inſiſtant, gloſſ. *cap. Eſau. 86. diſtinct.* Abb. & Dd. commun. *cap. 1. & ſeq. de cleri. venat.* Dd. *Clem. 1. porro, de ſtat. Monach.* Innocen. & Abbas *cap. dudum, il 2. de elect.* Felin. *cap. auditis, de præſcript.* Didac. *2. part. relect. cap. peccatum. §. 8. nu. 2. de regul. iur. in 6.* vbi dicit, quidquid captũ fuerit à clericis, etiam illicite venantibus, proprium capientium fit, nec iudicio animæ reſtituendum erit. concl. Poſſella. *verſ. venatio.* & Armi. *num. 2.* Bonifac. *clemen. 1. §. porro, num. 2. de ſtatu Monach.* Tiraquell. *tract. de nobilit. cap. 87. nu. 148.* concl. *6. cum ampliſſimis, num. 2. de cenſib.* Zabarel. *cap. 2. de cleric. venat.* Præpoſ. *cap. omnibus, 34. diſtin. & cap. quorundam, ead. diſtinct.* Franciſ. Marc. *deciſ. 530. numero 9. volum. 1.* Diaz *in praxi crimin. cap. 61.* pœna autem clerici venantis dicitur in ſequente quæſtione.

QVÆSTIO IX.

Quæ ſit pœna clerici venantis venatione prohibita?

SVMMARIA.

1 *Pœna clerici ratione venationis prohibitæ.*
2 *Clerici venantes venatione oppreſſiua, vt homicidæ puniuntur.*

3 *Clerici*

Digitized by Google

3 *Clerici venantes venatione arenaria, quando efficiantur infames.*
4 *Episcopus venator qua pœna puniatur.*
5 *Presbyter venator quomodo puniatur.*
6 *Diaconus & Subdiaconus venantes, an puniendi sint.*
7 *Pœna maior imponitur maiori.*
8 *Ex persona pensatur qualitas delicti, & pœnæ.*
9 *Clericus in minoribus constitutus, venando, qua pœna puniatur.*

NONO quæro, quæ sit pœna † clerici venantis venatione prohi- 1
bita? Resp. quod si venantur, venatione oppressiua hominum
tam clerici, quam laici puniuntur pœna homicidij. faciunt enim con- 2
tra præceptum, *non occides.* Turrecrem. *dict. cap. qui venatorib. num. 2. 86. distinct.* sicuti fuit Nemroth venator coram Domino, id est, hominum
oppressor. *c. 10. Genes. cap. fin. §. his itaque. 6. distinct.* si vero venantur ve-
natione arenaria, peccant mortaliter, si vero locassent ad id operas
suas, tam clerici, quam laici, † efficiuntur infames. *l. 1. §. item. ff. de post. l.* 3
2. §. fin. ff. de his, qui not. infam. si vero venantur venatione saltuosa, quia
Episcopum, Presbyterum aut Diaconum canes accipitres, aut huiusmodi ad venandum habere non decet, quod si quis † talium persona- 4
rum in hac voluptate sæpius detentus fuerit, si Episcopus † est, tribus 5
mensibus à communione, si Presbyter, duobus, si Diaconus, ab omni
officio suo suspendatur. *cap. 1. de cler. vena.* eadem pœna, qua Diaconus
punitur, & Subdiaconus punietur, vt dicunt Doctores communiter. 6
dict. can. 1. & licet videatur imposita maior pœna minori, quam † maio- 7
ri, quod est contra illud. *can. homo. 40. distinct. can. nulli, 19. distinct.* plus tamen punitur hic Episcopus, & Presbyter, quam Diaconus; maior enim
reputatur ista pœna in Episcopo, vel Presbytero, quam suspensio à be-
neficio in Diacono, vel Subdiacono propter maius scandalū. ex † per- 8
sona enim consideratur iniuria. *§. atrox. Instit. de iniur.* sic & pœna ex
persona iudicatur parua, vel magna, gloss. fin. *d. cap. 1. de cler. venat.* quid
autem clericis in minoribus ordinibus † constitutis? dicunt Dd. iu- 9
dicis arbitrio puniri. Ioan. And. & Hostien. *dict. cap. 1.* & Diaz. *in*
pract. crim. 51. num. 7. Iac. Menoch. *lib. 2. cent. 5. cas. 413.*
num. 18. de arb. iud. vol. 2.

QVÆ-

QVÆSTIO X.

An venatio possit prohiberi, ne fiat cum quibusdam retibus, vel alijs instrumentis aptis ad ferarum depopulationem, vel harum periculum?

SVMMARIA.

1 *Venatio, piscatio, & aucupium, an possint prohiberi, ne exerceant aliquibus certis instrumentis?*
2 *Feræ, pisces, & volucres sunt pro ornamento vniuersi, atq; pro vtilitate hominum.*
3 *Feræ prohibentur capi cum instrumento Zonæ.*
4 *Aues prohibentur capi cum sclopo, seu arcubusio.*
5 *Pisces prohibentur capi esca.*

1 DECIMO † quæro, an venatio possit prohiberi, ne fiat cum quibusdam retibus vel alijs instrumentis, aptis ad ferarum depopu-
2 lationem, vel hominum periculum? Respond. quod sic, quia † feræ, volucres, & pisces, non solum sunt pro ornamento vniuersi, sed etiam pro vtilitate hominum, vnde Princeps prohibet venationem, quæ fit
3 cum instrumento Zonæ, quia eo plures extinguuntur, & capiuntur feræ, atque inde sequitur animalium syluestrium & ferarum innume-
4 ra extinctio, quæ † Reipubl. incommoda est: similiter, ne quis cum sclopo aucupetur, cum propter tonitrua arcubusiorum fugentur, & terreantur aues, & feræ, item prohibere potest, ne quis piscari possit
5 cum esca, qua occiduntur pisces in magna quantitate, † prout extant leges super præmissis editæ à Sereniſſimo Magno Hetruriæ Duce in suo magno Ducatu, quæ leges consonant cum dispositione iuris communis, not. *§. nemo retio. de pace tenen. l. qui foueas. ad l. Aquil.* Plat. & Rebuff. *l. vnic. C. de ven. fer. lib. 11.* Bert. *conſ. 455. lib. 1.* Chassan. *in consuet. Burg. rubr. 46.* 12. *§. 3. num. 3.* Medina *in tract. de rest. q. 12.* Didac. *p. 2. relect. reg. peccatum. §. 8. de reg. iur. in 6.*

QVÆSTIO XI.

Venatio an prohiberi possit certo tempore?

SVMMARIA.

1 *Venatio an prohiberi possit certo tempore.*
2 *Feræ prægnantes non possunt venari.*

3 *Tempo-*

3 *Tempore ieiunij, quando liceat venari.*
4 *Die festo quando venari liceat.*

VNDECIMO quæro, an venatio prohiberi possit † certo tempo- 1
re? Respond. quod sic, nam tempore niuium quibusdam in lo-
cis, vt in Hispania, non licet venatio leporum, similiter, nec tunc licet
per dies aucupari, similiter tempore, quo feræ † sunt prægnantes, & 2
volucres faciunt nidos, ne fiat nimia depopulatio ferarum, & auium,
Didac. *2. parte relect. §. 8. nu. 3. ver. 2. de regul. iur. in 6.* item prohibetur tem-
pore ieiunij, nisi necessitas † vrgeret, gloss. *can. qui venatoribus, 86. dist. cap.* 3
quid prodest. ead. distin. ibi, *quid prodest ieiunare visceribus, & luxuriari venati-*
bus? abstinere à cibis, & errare peccatis? & *cap. an putatis, ead. distin.* ibi, *an pu-*
tatis illum ieiunare fratres, qui primo diluculo, non ad Ecclesiam vigilat, non bea-
torum Martyrum Sancta loca perquirit, sed surgens congregat seruulos, disponit
retia, canes producit, saltus syluasq; perlustrat, seruulos inquam, *secum pertrahit,*
fortasse magis ad Ecclesiam festinantes, & voluptatibus suis peccata accumulat a-
liena, nescient reum se futurum tam de suo delicto, quam de perditione seruorum.
Tertio, tempore festi non est licita venatio, quando per eam † detra- 4
himur ab audienda missa, nisi forte id faceret propter necessitatem fa-
mis. *c. licet. de fer.* Item, si apri, lupi, vel vrsi, aut similes bestiæ venirent
vastare segetes & vineas, nam tum etiam clericis, vel monachis licita est
venatio. Mar. Soc. Sen. *cap. 1. num. 12. de cler. ven.* Nau. Man. *conf. c. 13. nu. 11.*

QVÆSTIO XII.

An licitum sit venati cum armis?

SVMMARIVM.

1 *Armis an vti possint venatores?*

DVODECIMO quæro, an sit licitum venari cum armis? Respon- 1
detur, † quod non, nisi ad animalia periculosa, vt in venatione
leonum, vrsorum, luporum, & similium. Dd. *§. nemo retia. de pace tenend.*
Veron. *tract. de seruit. rust. prad. c. 21. tit. de aucup. num. 10.*

QVÆSTIO XIII.

An licitum sit fossas aprorum, vrsorumve causa capiendorum facere, vel laqueos ponere?

SVMMARIA.

1 *Fossata an fieri possint pro venatione.*

Digitized by Google

2 *Laquei quibus tendantur.*
3 *Retia quibus tendantur.*

1 DECIMOTERTIO quæro, an sit licitum † fossas aprorum, vrsorumve causa capiendorum facere, vel laqueos ponere? Resp. quod si in itineribus fiunt, in eisq; bos vel asinus, vel aliud animal ceciderit, factum deterius est, vel laqueo ponuntur in loco publico, & pecus tuum in eo ceciderit, potes agere contra facientes foueas, vel laqueos ponentes, lege Aquilia, nisi denunciassent prius Domino, vel nisi prædicta fierent in locis, vbi fieri solent. *l. qui foueas, & l. seq. ff. ad l. Aquil.* Veron. *in tract. de seruit. rust. præd. tit. de aucupatione c. 21. nu. 12.* laqueos
2 † autem & retia non tenduntur, nisi ad lupos, apros, & vrsos capiendos & similes, sicuti, nec fossæ fiunt, nisi pro istis capiendis. *§. nemo retia, de*
3 *pace tenenda.* † Veron. *d. loc. num. 8.*

QVÆSTIO XIV.

An liceat piscatoribus accendere lumen in littore maris?

SVMMARIA.

1 *Piscatores an possint accendere lumen in littore Maris.*
2 *Piscatores accendentes lumen in littore maris qua pœna puniantur.*

1 DECIMOQVARTO quæro, an liceat piscatoribus † accendere lumen in littore maris? Respond. quod de hoc est textus apertus *l. ne piscatores. ff. de incend. ruin. & naufrag.* ibi, *ne piscatores noctu lumine ostenso fallant nauigantes, quasi in portum aliquem delaturi, eoq; modo in periculum naues, & qui in eis sunt, deducant, sibiq; execrandam prædam dent, præsidijs prouinciæ religiosa constantia efficiat.* & nota quod tenentur, & puniuntur, ac si fuissent raptores. Gandin. & alij *in praxi crim. tit. si quid raptum est occasione incendij, ruinæ & naufragij, num. 15.* & hoc intellige, quando lumen ponitur in loco periculoso littoris maris, vt decipi, ac falli possent nauigantes, secus autem si ponerctur alibi, *gloss. in d. l. ne piscatores. ff. de incen. ruina, & naufr.* Cæpolla *tract. de seruit. rust. præd. tit. de igne, num. 6.*

QVÆSTIO XV.

Vtrum vsufructuarius habeat redditum venationis?

SVMMARIA.

1 *Vsufructuarius an habeat redditum venationis, piscationis, & aucupij.*

2 *Vsufru-*

Digitized by Google

2 *Vsufructuarius potest prohibere venationem.*
3 *Vsufructuarius potest vendere ius venandi.*
4 *Vsufructuarius non est Dominus ferarum.*

DECIMOQVINTO quæro, vtrum vsufructuarius † habeat reditum venationis? Respond. quod de hoc est text. *in l. item si, §. aucupiorum. ff. de vsufructu*, ibi, *aucupiorum quoq; & venationum redditum Cassius ait lib. 8. iuris ciuilis ad fructuarium pertinere*, ergo & piscationum. Ex quo tex. notan. plura. Primum vsumfructuarium posse venari in eo fundo, in quo vsumfructum habet, nec posse à proprietario prohiberi, ne venetur ipse vsufructuarius. *l. vsumfructum. ff. de vsufructu.* Secundo, quod ad vsufructuarium † pertinet, quod is permittat, vel licentiam exhibeat venandi in fundo, cuius vsumfructum habet, eademq; ratione vsufructuarius poterit prohibere, ne quis fundum ad venandum ingrediatur. Tertio, quod pecuniam pacto promissam † pro licentia venandi alicui ad vsufructuarium pertinet, quia cum ipse possit, & ius habeat prohibendi, ne fundum quis ingrediatur; poterit iuste vendere facultatem, & licentiam ingrediendi ad venandum, vel ad alium licitum vsum, non tamen sequitur feras intra † fundum enutritas, esse fundi proprium fructum, vel eas pertinere ad vsufructuarium iure dominij, cum ipse in ijs, quæ nullius sunt, & iure naturali communia censentur, non plus iuris habeat, quam quiuis alius. Didac. *parte 2. relect. reg. peccatum. §. 8. num. 9.* 1 2 3 4

QVÆSTIO XVI.

Venationis fructus, an sint fructus industriales?

SVMMARIVM.

1 *Fructus venationis an sit fructus industrialis?*

DECIMOSEXTO quæro, quia dictum † est, venationes, piscationes, & aucupia esse in fructu, *l. venationem. ff. de vsuris. l. item si. §. aucupiorum. l. vsufructuarium. ff. de vsufruct. in d. l. venationem*, dicitur, venationem in fructu fundi negauit esse, nisi fructus fundi ex venatione constaret, an sint fructus industriales? Respond. quod sic, quoniam in illis plus versatur, & operatur factum, ac industria hominis, quam natura, Aug. Ber. *in c. grauis, num. 16. de rest. spol.* 1

QVÆSTIO XVII.

Feræ, piſces, & volucres, vtrum computentur interdum mobilia, an immobilia?

SVMMARIA.

1 *Mobilia, an immobilia bona dicantur eſſe feræ, piſces, & volucres.*
2 *Vendito fundo an dicantur, venditi piſces exiſtentes in eo.*

1 DECIMOSEPTIMO † quæro, vtrum feræ, piſces, & volucres computentur inter bona mobilia an immobilia? Reſpondetur diſtinguendo, quod; aut conceduntur cum fundo, & iudicatur de illis, ſicuti de alijs mobilibus ſolo cohærentibus, aut conceditur flumen, vel lacus, & cenſentur immobilia. *c. 1. quæ ſint regal.* ſi vero ſine fundo, & tunc, ſi conceduntur certi piſces, puta qui ſunt in lacu, vel piſcina indubitanter cenſentur res mere mobiles §. *item feras, Inſt. de rerum diuiſ.* aut vero conceditur ius piſcandi, & tunc, aut ad certum tempus, aut in perpetuum. Primo caſu erit mobilis; ſecundo autem immobilis. *arg. l. diuortio. §. ſi fundum. ff. ſol. matrim.* præterea, aut piſces in ſtagno ſunt, aut in piſcina; ſi ſunt in ſtagno, cenſentur res immobiles, ſi ſunt in piſcina, ſunt res mobiles, præterea aut ponuntur in ſtagno, ſeu piſcina cauſa cuſtodiæ, aut vero vt multiplicentur. primo caſu cenſentur res mobiles; ſecundo autem immobiles. Guid. *deciſ. 91. num. 5.* ita dicit intelligendam eſſe *l. funes, ff. de actio. empt.* Ibi, *funes, labra, ſalientes fiſtulæ quoq; quæ ſalientibus iunguntur, quamuis longe excurrant, extra ædificium ædium ſunt.* Item canales: Piſces autem, qui ſunt in piſcina, non ſunt ædium, nec fundi. vbi Bartol. dicit, quod vendito fundo, veniunt † omnia, quæ ſunt intra fundum ad perpetuam vtilitatem fundi, & ex hoc arguit à contrario, quod piſces non veniunt in venditione fundi diſtracti, in quo eſt piſcina, quia non ſunt intra fundum ad perpetuam vtilitatem fundi, & ideo non cenſentur pars fundi, ſed vendito ſtagno videntur & venditi piſces in eo exiſtentes, quia ſtagna fiunt propter piſces, ſicuti arua propter fruges, & ſic, enm piſces ſint cauſa finalis ipſius ſtagni patet, quod ſunt in ſtagno propter eiuſdem vtilitatem perpetuam, & ex conſequenti, pars ſtagni eſſe intelliguntur, & hoc verum, niſi piſces eſſent in ſtagno repoſiti ad modicum tempus, quia tunc non cenſentur ibi poſiti ad perpetuam vtilitatem ſtagni. *l. fundi. §. labeo. ff. de act. empt.* addentes ad *deciſ. 91. num. 5.* Guid. Chaſſan. *in conſuet. Burg. ver. tours Meubles. num. 23.* Tiraquell. *in tract. de retract. lignagier. §. 1. gloſſ. 2. ver. ou Autres num. 117.* &

quod

quod dicitur de piſcibus, intellige quoque de alijs animalibus, ex identitate rationis.

QVÆSTIO XVIII.

Venationis, piſcationis, & aucupij lucrum ceſſans vtrum peti poſſit?

SVMMARIVM.

1 *Intereſſe an dari poſsit venationis, piſcaturæ & aucupij.*

DECIMOOCTAVO † quæro, vtrum venationis, piſcationis, & aucupij lucrum ceſſans peti poſſit? Reſp. quod non: quoniam incertum eſt, an capi aliquid poſſet, & multa accidere poſſent, vt non caperent, probarique certe non poteſt, Strach. *tract. de mercatur. de contract. mercat. 15. num. 5.* per *l. quemadmodum. §. plane. ff. ad l. Aquil.* Ibi, *plane ſi culpa nautarum id factum ſit, lege Aquilia agendum, ſed vbi damnū iniuria agitur ob retia, non piſcium, qui ideo capti non ſunt, fieri æſtimationem, cum incertum fuerit, an caperentur.* Idemque & venatoribus & aucupibus eſt probandum. Paul. *l. non vtique. §. fin. ff. de eo quod cer. loc.* Rom. *ſing. 681.* Præpoſ. *c. iuuenis de ſponſalib.* Boer. *in addi. ad Dyn. Rub. de regul. iur. in 6.* Abba. *in 6. commiſſum. de decimis*, quod dictum procedit, vt habeat locum in littoribus, & fluminibus, vbi piſcatio certa non eſt, ſed admodum rara, & incerta, quod plerumque contingere ſolet, ſiquidem piſcatores hac ratione ſæpius eluduntur, quam capiant. At vbi piſcatio, aut venatio vberrima & optima eſt, ac certiſſima, quæ fallere non ſolet, profecto tunc amiſſio captus piſcium propinquum eſt intereſſe, & probabile, vnde æſtimari poteſt. *Lait lex. ff. ad leg. Aquil.* vnde impeditus piſcari, aut venari ab eo, qui iure impedire non poterat, agere valeat, non ſolum ad retia ipſis rupta, & eorum æſtimationem, ſed conſequenter etiam ad æſtimationem piſcaturæ, quæ iuxta tempus, & locum certa imminebat, quin & præter hanc æſtimationem poteſt & altera in his piſcationibus, & venationibus conſtitui æſtimatio, ſi venator aut piſcator certum quotidie lucrum habeat ex pacto, quod cum altero pepigerit, vt ei det centum pro cuiuslibet diei piſcatura, etenim ex hac pactione piſcator habere debet pro cuiuslibet diei piſcatura centum, & ea certiſſima ſiue piſcatio, vel venatio vberrima ſit, ſiue ſterilis. *l. ſi actum. ff. de act. empt.* Did. *2. p. relect. reg. peccatum. §. 8. num. 12. de reg. iur. in 6.*

QVÆSTIO XIX.

Vtrum damnum datum ex causa venationis resarciendum sit?

SVMMARIA.

1 *Damnum datum resarciendum est à venatoribus.*

2 *Principes tenentur resarcire damna, quæ proueniunt ex causa prohibitæ venationis.*

1 DECIMONONO quæro, † vtrum damnum datum ex causa venationis, sit resarciendum? Respon. primo, quod venator tenetur ad æstimationem damni, quod per venationem Domino prohibenti dedit, in qua est habenda ratio animalium, quæ nisi extraneus venatus fuisset Domino fundi, cuiusque conductor, vel vsufructuarius feciſſet per apprehensionem habita ratione venationis, quæ in eo fundo per dominum soli exerceri solebat. Secundo tenetur ad damnum, quod agri domino intulit venator in fructibus & segetibus, etiam si expressa prohibitio non fuerit præmissa, cum sufficiat tacita, quoad istud damnum, Didac. *2.p.relect.regu. peccatum.6.8.n.11.de reg.iur.in 6.* Ang. *verſ.venatio,nu.2.* † Tertio, Princeps prohibens venationem, tenetur ad damna, quæ animalia ob prohibitionem inferunt in agris alienis. Domin. Soto *lib.4.de iuſt.& iure.q.6.Artic.*

QVÆSTIO XX.

Iactus retis an possit vendi?

SVMMARIVM.

1 *Iactus retis an vendi possit.*

1 VIGESIMO quæro, † an iactus retis vendi possit? Resp. quod sic. *l.si iactum. ff.de act.empt.* Ibi, *si iactum retis emero, & rete iactare piscator noluerit, incertum huius rei æstimandum est, sed si quod extraxerit piscium, reddere mihi noluerit, id æstimari debet, quod extraxit.* vbi gl. dicit, quod illud incertum æstimandum est, quantum est verisimile, quod esset captum, quod inspicitur, secundum quod consuetum est, etiam si maior sit æstimatio, quam pretium conuentum. nam id plerunque euenire poterit. Didac. *2.p.relect.c.peccatum.c.8.nu.12.ver. hinc & illud.de reg.iur.in 6.*

QVÆSTIO XXI.

Decima, an Ecclesiæ expiscationibus & venationibus soluenda sit?

SVMMARIVM.

1 *Decima Ecclesiæ an sit soluenda ex venationibus, & piscationibus.*

VICE-

Digitized by Google

VIGESIMOPRIMO, † quæro, an decima sit soluenda Ecclesiæ ex 1
piscationibus, & venationibus? Resp. quod sic, vbi ex consuetudine soluitur, alias secus. Didac. *2.p.relect.c.8.num.12.c.peccatum. de reg.iur. in 6.* Marian. Socin. Sen. *c.1.num.12.de cler.venat.*

QVÆSTIO XXII.

Piscatorius in aqua habens, an expensas contribuere teneatur?

SVMMARIVM.

1 *Expensas an contribuere teneatur piscator partem aquæ habens cum Molendino.*

VIGESIMOSECVNDO † quæro, si quis habeat partem in pisci- 1
bus, & aquæ super quam fiunt clusæ pro molendino, & non habeat partem in molendinis, aut si fiat vna clusa propter molendinum, quæ alias non fieret: pro piscibus tantum debeat in ea contribuere habens ius in aqua propter majus commodum piscium? Resp. quod non. Brun. *tract. de augmento. concl.20. num.7.* decidit in puncto.

QVÆSTIO XXIII.

An venatoribus aliquid donare licitum sit?

SVMMARIVM.

1 *Donare aliquid venatoribus an sit licitum.*

VIGESIMOTERTIO † quæro, an sit licitum donare aliquid ve- 1
natoribus? Respond. quod de hoc est tex. express. *in c.qui venatoribus.il.1.& 2.86.dist.* ibi, *qui venatoribus donant, quare donant? dicant mihi, quare dant venatori? hoc in illo amant, quod nequissimus est, hoc in illo pascunt, hoc in illo vestiunt, ipsam nequitiam publicant spectaculis hominum. Qui dant histrionibus, qui donant meretricibus, quare donant? nunquid non & ipsa hominibus donantur? non tantum naturam ibi attendunt operis Dei, sed nequitiam operis humani. & in c.seq.* Ibi, *qui venatoribus donant, non hominibus donant, sed arti nequissimæ. nam si homo tantum esset, & venator non esset, non ei donares, honoras in eo vitium, non naturam,* vbi gl. dicit, quod illi textus loquuntur de venatione arenaria, quæ est, cum quis pugnat in arena cum bestia, & ad hoc venator locat operas suas, quo casu ipse est infamis & ille, qui ei donat, peccat mortaliter, secus autem si donaret homini venatori venatione licita.

QVÆ-

QVÆSTIO XXIV.

Exceptio contra aliquem data, quod sit venator, de quanam venatione intelligi debeat?

SVMMARIA.

1 *Exceptio data contra aliquem, quod sit venator, de qua venatione intelligatur.*

2 *Interpretatio fieri debet in meliorem partem.*

1 VIGESIMOQVARTO † quæro, si fuerit data exceptio contra aliquem clericum, vel alterum, quod sit venator, de qua venatione intelligeretur? Respond. quod in dubio intelligi debet de venatione, quæ fiat recreationis, non autem voluptatis causa. Archid. *qui venatoribus. 86. dist.* Alex. *consil. 72. num. 13. volum. 1. cons. 175. vol. 2.* Sapia *in addit. ad lib.*
2 *c. 1. de cler. ven.* Diaz *in praxi crim. c. 61.* Rosella venatio, † interpretatio enim fiat in meliorem partem *c. festote. de reg. iur.*

QVÆSTIO XXV.

Venator fundum alienum ingrediens, domino non prohibente, an postea expelli possit?

SVMMARIVM.

1 *Venator ingressus fundum alienum, Domino non prohibente, an possit postea expelli.*

1 VIGESIMOQVINTO † quæro, an, postquam sum in fundo alieno, causa aucupandi, Domino prohibente, possim postea expelli? Respon. quod non. *§. fera. inst. de rerum diuis.* arg. ibi à contrario sensu, non obst. *l. quemadmodum. §. 1. ff. ad l. Aquil.* nam Respond. quod ibi nullo iure possum habere appensum, vel ædificium in alieno, hic autem causa venandi iure intro alienum, vt *d. §. fera.* igitur post ingressum Domino sciente, & patiente, non possum prohiberi, ita in puncto Aret. *d. §. fera. num. 1. Inst. de rerum diuis.*

QVÆSTIO XXVI.

Venator an adhuc in fundo retineri possit, vt reddat, quod percepit?

SVMMARIA.

1 *Retineri an possit venator per Dominum prohibentem ingredi fundum suum.*

2 *Resiste-*

2 *Resistere manu poterit Dominus prohibens venatorem ingredi fundum, si alias non prodest.*

3 *Bestia aliena reperta in prato suo, quando retineri possit.*

VIGESIMOSEXTO † quæro, an possit venator adhuc in fundo retineri, vt reddat, quod percepit? Respon. quod non: sed Dominus aget actione iniuriarum, si intrauit eo prohibente, *l. iniuriarum actio. §. penult. ff. de iniur. gloss. l. 3. §. 1. ff. de acq. rerum dom.* Cyn. & Bart. *l. 1. §. omnia, eod. tit.* omnis enim venatio pertinet ad venatorem, & nulla violentia per dominum fieri potest, sed tantummodo actione iniuriarum contra eum agi poterit. Dominus tamen poterit volenti ingredi fundum manu † resistere, gl. *l. 3. §. plane. ff. de acq. rerum dom.* Veron. *tract. de scr. 2 uit. rust. prad. tit. de aucupatione. num. 3.* not. *l. quemadmodum. ff. ad l. Aquil.* Simi- 3 liter eodem modo, si tu reperias in prato tuo alienam bestiam, non est tibi licitum retinere, si dominum cognoueris, sed more ciuili debes expellere eam: si autem dominum non cognosceres, posses causa tui iuris conseruandi retinere. *l. quintus. ff. ad leg. Aquil.* Porc. *§. singularium. nu. 23. Inst. de rerum diuis.* Bar. *l. prator. §. si dominus. ff. de dam. infect.*

QVÆSTIO XXVII.

Ius venandi, piscandi & aucupandi an sit de regalibus?

SVMMARIA.

1 *Regalia an dicantur venatio, piscatio, & aucupium?*

2 *Reditus venationis, piscationis, & aucupij an sint de regalibus?*

3 *Gabella quando soluatur de his, quæ venatione capta sunt.*

VIGESIMOSEPTIMO † quæro, an ius venandi, piscandi, & au- 1 cupandi sit de regalibus? Resp. quod de hoc est tex. *c. vnic. quæ sint regalia. in vsibus feud.* Ibi, *piscationum reditus, & salinarum, & bona committentium crimen maiestatis.* qui textus intelligitur, ne sit edictum prohibitorium, ne piscari liceat, sed referuantur Principi † reditus consueti pi- 2 scariarum, vt est gabella, seu aliud tributum de his, quæ piscatores faciunt, seu de † his, quæ à mercatoribus fiunt. Roderic. Soares *in alle. 17.* 3 *num. 11.* dummodo consuetudo sit talis, vt Princeps soleat exigere aliquid, & populus non præscripserit contrarium, Abbas *consil. 16. num. 11.* vel conuentio inter ipsos aliter interuenerit.

QVÆSTIO XXVIII.

Ius piscandi an priuilegio Principis acquiri possit?

SVMMARIA.

1 *Priuilegio Principis an acquiratur ius venandi.*
2 *Remunerationis causa an possit concedi ius venandi.*

1 VIGESIMOOCTAVO † quæro, an ius piscandi acquiri possit priuilegio Principis? Resp. quod sic, quia si facultas venandi, piscandi, & aucupandi quæritur præscriptione, vt dicam in seq. q. videtur, quod etiam priuilegio quæri possit, cum ista æquiparentur. *c. cum contingat. de foro compe. c. nouit. de iudic. c. si duo. de offic. ordin.* Andr. de Isern. *c. 1. §. nemo. de pace tenen.* Natta *cons. 522. num. 23.* quod priuilegium potest concedi à Principe, vt aliquis in aliqua parte maris seu fluminis publici venari possit, aliosque, ne id faciant, prohibere. *gl. l. venditor. ff. com. prad.*

2 Didac. *2. p. relect. §. 8. nn. 10. c. peccatum de reg. iur. in 6.* & † hoc maxime concedere potest ex causa remunerationis. Natta *d. loc. n. 30.* Zoannettus *l. 2. n. 170. C. de pact. inter empt. & vendit.*

TRACTA-

TRACTATVS

SEBASTIANI MEDICES FLORENTINI IVRECONSVLTI,

DE VENATIONE, PISCATIONE, & Aucupio.

Pars Secunda.

QVÆSTIO I.

Ius venandi, piſcandi, & aucupandi, an præſcriptione quæri poſſit?

SVMMARIA.

1 *Præſcriptione, an quæri poſſit ius venandi, piſcandi, & aucupandi.*
2 *Iura negatiua an poſſint præſcribi.*
3 *Seruitutes quæ præſcribi poſſint.*
4 *Iura affirmatiua, quando præſcribi non poſſint.*
5 *Præſcriptio habet vim contractus.*
6 *Conſuetudo eſt maioris efficaciæ, quam præſcriptio.*

PRIMO † quæro, vtrum ius venandi, piſcandi, & aucupandi poſ- 1
ſit quæri præſcriptione? Reſp. quod ſic, quando eſt tanti temporis, cuius initium memoriam hominum excedat, vt conſuetudine legitimo conſenſu Populi ſtatuta. Bald. *Rubr. ff. de rerum diuiſ.* Aretin. *§. flumina. Inſtitut. de rerum diuiſ.* Balb. *tracta. præſcript. 5. principali. par. 4. p. 9. 6.* Cracuetta *tract. de antiq. temp. 4. par. cap. materia iſta, num. 80.* Didac. *2. p. relect. §. 8. num. 10. c. peccatum, de regul. iur. in 6.* Natta *in conſil. 251. num. 1. & ſeq. volum. 3.* declaratur hoc, dummodo quis pluribus annis piſcatus fuerit, & alios prohibuerit. Sed ſi non prohibuiſſet, quamuis frequentiſſime, & quod tot annis ſolus piſcatus fuiſſet, non quæritur ius ad alios prohibendos, ne habeant piſcari. Vnde licet iura negatiua non poſſint præſcribi, tamen poſſunt † de conſuetudine acquiri. Vnde ſi quis pluribus 2
annis ſolus piſcatus fuerit, & alios prohibuerit, ſciente populo, & non

concedente, videtur, quod possit sibi ius quærere ex tacito consensu populi, & sic cum acquirat quasi possessionem cum diuturnitate temporis præscribit, vt dicit Boer. *in consuet. Burgund. Rubr. 13. §. 2. num. 13. vers. des foresti.* not. *l. quisquam. ff. de diuer. & tempor. præscrip.* Veron. *tract. de seruit. rust. præd. tit. de piscatione, num. 4.* cum *l. præscriptio. nu. 1. ff. de vsucap.* Pro maiori declaratione huius quæstionis notandum est, quod sunt quædam
3 seruitutes, siue iura, quæ negatiua sunt, hoc est, quæ consistunt † in prohibendo, aut affirmatiua dicuntur: si sunt negatiua, acquiritur quasi possessio eorum ex prohibitione alteri facta, veluti si te vicinum meum volentem altius tollere domum tuam, prohibeam, putans scilicet id mihi licere, prohibitionive non contradicas, tunc in quasi possessione esse incipio seruitutis, ne altius tollere queas domum tuam, gl. & Dd. *l. 1. C. de seruit. & aqua. l. fina. ff. quemadmod. seruit. amit. l. fin. ff. de itin. actuq. priu.* gl. *qui luminibus. ff. de seruit. vrb. prad.* gl. & Dd. *c. Abbate, de verbor. signif.* huic iuri, seu seruituti, si habet causam continuam, præscribitur decem annis inter præsentes, & viginti inter absentes. si vero causam non habeat continuam, præscribitur tanto tempore, cuius initij nulla sit memoria. *l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aq. quot. & est. l. 1. §. fi. ff. de aq. plu. arc.* glo & Bart. *l. 2. C. de seru. & aqua.* Quando verò sunt iura affirmatiua,
4 vtputa, † quod mihi liceat ire, agere per agrum tuum, aut aquam ducere, & similia, tunc in huiusmodi iuribus non acquiritur quasi possessio, nisi prius triginta dies eo iure fuero vsus, non vi, non clam, non precario. *l. 1. §. 1. ff. de itin. actuq. priua.* Bart. *l. 1. num. 2. C. de seru. & aqua.* Vnde post inchoatam in his iuribus affirmatiuis quasi possessionem, implebitur sicuti dixi in negatiuis præscriptio decem, aut viginti annis, si causam iura hæc habeant continuam, vel si causam nō habeant continuam, tantum desiderabitur temporis, quantum memoriam hominum excedat, quod & in præscriptione seruitutis negatiuæ dictum est. Quibus ita suppositis, si contingat, quod aliquis in alienis agris, siue nemoribus, præscriptione acquirat ius venandi, ipsi agrorum Domini poterunt iure prohiberi, vt venetur etiam in proprijs agris. Ratio est, quia quamuis ea, quæ meræ facultatis sunt, non possint præscribi. *c. possessiones, 16. quæst. 1. gloss. l. solent. ff. de offic. proconf.* Bartol. *l. 2. C. de seruitu. & aqua.* Vnde si per longissimum tempus venissem ad molendinum tuum molendi causa, aut tu, sicut & tui parentes, olim antea hospitio diutissime recepisses aliquos certæ familiæ, non ero propterea obligatus molendinum tuum posthac accedere, sed molitorem alibi potero mihi quærere, quoniam illa itio mea fuit meræ facultatis, secundum Petr. Cyn. & Bald. *d. l. 1. num. 10. de seru. & aqua.* Item non eris propterea tu in

poste-

Digitized by Google

posterum obligatus recipere prædictos in domum tuam; quia ille actus recipiendi, liberam tuam facultatem, vrbanitatemque respexit. Innocen. *c. cum Ecclesia, de causa possess. & propr.* Abb. *c. Abbate, num 10. de verb. sign.* nihilominus, si me volentem accedere ad aliud molendinum, molendi gratia, prohibueris, putans id tibi iuris esse, egoque prohibitioni tuæ patienter acquieuero, incipies tu quidem esse in quasi possessione illius iuris prohibitiui, cui per tempus longissimum postea præscribi à te recte potest, & iure, tum ipse cogar non ad aliud, ac tuum molendinum molendi causa venire. *l. si quis diuturno. ff. si serui. vendicet.* Iaf. *l. quo minus. num. 28. & seq. ff. de flumin.* Idem erit, si te prohibente, dicti de familia domum tuam recipi voluerint, si tali casu tanto tempore recepti fuerint, cuius initij memoria non est in contrarium, hoc ius præscribere dicentur. Si ergo quis in flumine piscatur, si alios ipse (nemine contradicente) volentes inibi piscari prohibeat, & prohibitioni factæ non reclament illi, quorum interest, constituitur ex eo in quasi possessione ibidem solus piscandi, ita, vt huic iuri præscribere queat. Dd. *§. flumina, Institut. de rerum diuis.* not. *l. si quisquam. ff. de diuers. & tempor. præscript.* Bald. *l. item. ff. de rerum diuis.* Vnde ingressus sæpenumero repetitus, & prohibitio facta cum patientia subsequuta, bonam fidem inducunt, nec non possessionem tribuunt, & per consequens præcunte immemorabilis temporis cursu præscriptio procedit, gloss. *c. Abbate, de verbor. signif.* Dd. in *c. non est, de decim.* quæ præscripti vim obtinet traditionis, & contractus, veritatisq; † vice fungitur. Bald. *l. 1. C. de seruit. & aqua. l. si pupillus. § ff. de administr. tutor.* qua præscriptione acquisita, non tenetur quis amplius causas, aut titulum iuris quæsiti ostendere, vel de illo vllam reddere rationem. Dd. *l. si quis diuturno. ff. de seruit. & aqua.* vetustas enim pro iure, & causa est accipienda. *l. fin. ff. de aqua plu. arcen.* & quia piscatio est iurisgentium, constituam hanc regulam, quod loca publica iurisgentium, quæ occupanti conceduntur longo tempore, post occupationem non præscribuntur, quo minus cessante occupatione redeant in pristinam causam. Et iterum concedantur occupanti. *l. fin. ff. de vsucap.* Limitatur hæc regula, vt non habeat locum in consuetudine, nam licet ea, quæ competunt de iure gentium, præscribi non possint, tamen consuetudine possunt acquiri. Aretin. *§. flumina. Institut. de rerum diuis.* Ex quo infertur, quod si pluribus annis vnus solus in certa parte fluminis publici piscatus fuerit, & alios prohibuerit sciente populo, & non contradicente, quod est sibi ius quæsitum ex tacito consensu populi, adeo, quod de cætero ipse solus piscari poterit, & alios prohibere, & sic aliud est consuetudo, & aliud est præscriptio: & in hoc differunt,

quia ex præſcriptione ius vnius, quod ab eo aufertur, alteri applicatur, ſed cum ius aliquod applicatur alteri, ita quod alicui non auferatur, tunc illa proprie dicitur conſuetudo. Sed in caſu iſto applicatur ex conſuetudine prohibenti, licet aliquid proprium alicui non auferatur: ergo non dicitur præſcriptio, nec iſtud ius ex præſcriptione ac-
6 quiritur, ſed ex conſuetudine patiente populo. † gloſſ. 1. & Bartol. *l. 1. ff. de iniur.* inpræſcriptibilia enim acquiruntur conſuetudine *c. ſuper. §. præterea, de verbor. ſignif.* & vbi per legem tollitur præſcriptio, non tollitur conſuetudo: & ad inducendam talem conſuetudinem opus erit probare, quod quis fuerit piſcatus tempore ſaltem decem annorum in tali parte fluminis publici, & quod alios prohibuerit piſcari durante illo tempore ſaltem bis, ſciente, & patiente populo, ſeu maiori parte, & non contradicente, vel quod veriſimiliter tranſierit in notitiam populi, aut maioris partis, quia iſta requiruntur ad probationem conſuetudinis, not. *l. de quibus. ff. de leg.* Secundo limitatur hæc regula, vt procedat in præſcriptione communi vel longiſſimi temporis, ſed non procedit in præſcriptione tanti temporis, cuius initij memoria non extat in contrarium. Angel. *d. l. fina. de vſucap.* Dd. *§. fluminum. Inſtit. de rerum diuiſ.* Tertio limitatur ex mente Ang. *conſil. 289.* vbi dicit, quod talia non præſcribantur, procedit, ſi ex hac longiſſima poſſeſſione velimus acquirere dominium eorum, quæ nobis iure gentium communia ſunt, ſed per ipſam talem poſſeſſionem vel quaſi, bene acquirimus ius quoddam excipiendi, vt de poſſeſſione non expellamur, cuius poſſeſſionis effectus eſt duplex: Primus eſt, quia ſi turbamur in ea, agere poſſumus contra turbantem. *l. ſane. ff. de iniur.* Secundus eſt, quia antequam expellamur, prohibere poſſumus, ne quis intret locum nobis inuitis. Vnde prohibere poſſumus ratione poſſeſſionis, nauigationem, & piſcationem maris, & fluminis, quæ alias nobis ſunt communia de iure gentium, not. *l. ſi quiſquam. ff. de diuerſ. tempo. præſcript.* gloſſ. *§. flumina, verſic. omnibus. Inſtit. de rerum diuiſ.* Balb. *in tract. a. præſcript. 4. p. 5. principal. quæſt. 6. per totam.*

QVÆSTIO II.

An ius venandi, piſcandi, & aucupandi ſit actio realis, vel perſonalis?

SVMMARIA.

1 *Seruitus realis an perſonalis ſit ius venandi.*
2 *Seruitus perſonalis extinguitur cum perſona.*

3 Facul-

3 *Facultas venandi transmittitur ad hæredes.*
4 *Venatio est in vtilitatem hominis.*
5 *Venatio est seruitus iurisdictionalis.*
6 *Iurisdictio quomodo cohæreat personæ.*

SECVNDO quæro, † an ius venandi, piscandi, & aucupandi sit ac- 1
ctio realis, vel personalis? Respond. quod de hoc sunt opiniones, nam quidam dicunt, non esse seruitutem prædialem, quia hæc deseruit ad vsum, & vtilitatem agrorum vicinorum, gloss. & Dd. *l. 1. ff. commun. præd.* quod non contingit in venatione, cum quis vtatur hac facultate in syluis alienis, etiam si agros vicinos non habeat. Alij dicunt, non esse seruitutem personalem, qui venandi potestas est, vtputa vsusfructus, quia seruitus personalis deficit † cum persona, cui debetur. *l. vsus aque.* 2
ff. de vsu & hab. venandi transmittitur ad posteros & hæredes. Alij dicunt, neque realem, neque personalem seruitutem esse, sed inter pacta personalia connumerari, quod etiam minime verum apparet, quia (vt 3
dictum est) interiret cum persona. Alij dicunt esse seruitutem realem, sed innominatam, quod etiam non est verum, cum venatio respiciat vtilitatem ac voluptatem † personæ. Faber *§. aque. Inst. de actio.* cum igi- 4
tur non sit facultas venandi seruitus realis, nec personalis, nec prædialis, dicendum est, argumentando ab effectu. *l. debitor. ff. ad Trebel.* quod ius venandi nihil aliud sit regulariter, quam seruitus à syluis, & nemoribus plebeiorum iurisdictioni † nobilium debita. Vnde, si quis pri- 5
uetur mero, & mixto imperio cum iurisdictione, quam habet, alicuius territorij, amittit quoque ius venandi. Similiter, si Princeps concederet alicui arcem suam sine tamen iurisdictione, certe ius venandi non dicetur concessisse, quod si esset seruitus prædialis, seu realis, ad quoscunque successores arcis pertineret. Dicendum est igitur, potestatem venandi esse seruitutem iurisdictionis, seu iurisdictionalem, quæ naturam realis seruitutis habet, quæ debetur à subiecto territorio, cohærent iurisdictioni, sicque à re rei: Nam quemadmodum fundus proprietatem habet, ita & iurisdictio suam dicitur habere proprietatem. Vnde Bald. proprietatē iurisdictionis nominat. *l. à procuratore. C. mand.* & quamuis iurisdictio dicatur cohærere personæ magistratus, sicut † 6
dominium rerum personæ Domini. Bartol. *l. 1. ff. de iurisd. omn. iud.* & per consequens videretur potius seruitus personalis, vtputa debitæ personæ eius, qui habet iurisdictionem, nihilominus Resp. iurisdictionem cohærere personæ magistratus secundum quid, id est, respectu exercitij ipsius iurisdictionis, sed vniuersaliter cohæret subiecto territorio,

cuius

cuius latitudinem & longitudinem non egreditur. *l. fin. ff. de iurisdict. om. iud.* Innominata quoque venationis seruitus dicetur, cum inter nominatas non computetur, Dd. *l. 1. ff. de seruit. rust. prad.*

QVÆSTIO III.

Quæ actio pro deteriorata venatione competat?

SVMMARIA.

1 *Actio, quæ competit contra deteriorantem venationem.*
2 *Actio confessoria in rem, quando competat pro venatione deteriorata.*
3 *Actio doli quando competat pro venatione.*

1 TERTIO quæro, † quæ actio competat pro deteriorata venatione? Respond. quod quatenus liceat dominis syluarum arbores excidere, poterunt illi ita syluis proprijs frui, quo tamen ipsa venatio deterior non fiat. *l. 1. §. labeo. ff. de aqua quotid. & æstiu.* alioquin ille, cui venatio competit, quanti sua intererit, à prædiorum dominis per con-
2 fessoriam, in rem actionem erunt consequuturi. *l. loci. §. in confessoria.* † *l. si quis diuturno. §. agi. ff. si ser. vend.* quam confessoriam directam soli illi exercebunt, qui iuri venandi ex immemorabili tempore præscripserunt.
3 quod si dolo malo proprietarij syluarum inuentionis detrimentum † verfarentur, actionis doli quoque, non iniuria fierent rei. *l. 1. §. denique. l. si in meo. ff. de aqua plu. arcen. l. si eo. ff. si seru. vend.* Zoanet. *l. 2. num. 208. C. de pact. inter empt. & vendit.*

QVÆSTIO IV.

Statutum, quod nullus tali in loco venari possit, an valeat?

SVMMARIVM.

1 *Statutum, quod nullus venari possit, an valeat.*

1 QVARTO quæro, an † valeat statutum, quod nullus possit venari in tali loco? Respond. quod non, quia violentiam inferre dicitur, nisi interueniat consensus eorum, quorum interest: possunt tamen timere de pœna, ne sibi auferatur de facto. Natta *consil. 375. num. 2.* Vide, quæ dixi supra, cum de prohibitione venationis disputatum fuit. Si statutum tolleret in totum facultatem venandi, piscandi, & aucupandi, non valeret.

QVÆ-

Digitized by Google

QVÆSTIO V.

Consuetudo venationem, piscationem, & aucupium prohibens, num habeat locum?

SVMMARIA.

1 *Consuetudo prohibens venationem, an valeat?*
2 *Consuetudo an faciat venationem illicitam de iure esse licitam.*

QVINTO quæro, † an valeat consuetudo prohibens venationem, piscationem, & aucupium? Respond. quod non, si in totum prohiberet. Natta *consil.175.num.4.volum.2.* dixi in proxima præcedenti quæstione. Item quæro, vtrum venatio à iure prohibita, possit per consuetudinem effici licita? Respond. quod non, quando esset venatio enutritiua peccati, alias si esset consuetudo licita, & rationabilis, faceret venationem licitam. Marian. Socin. Senior *c. fin.num.6.de cleri. venato.* vide supra *quæst.28.* 1

QVÆSTIO VI.

Furtum in venatione quando committatur?

SVMMARIVM.

1 *Furtum quando dicatur committi in venatione.*

SEXTO quæro, † quando dicatur furtum committi in venatione? Respond. quando sylua foresta, vel nemus essent muro circumacta, vel vallata sepe, ita, quod feræ adeo essent incluſæ, vt non possint exire & ammodo sint sub custodia, quia tunc venantes furtum committerent. *l.vsumfructuarium venari. §.si in viuarijs. ff. de vsufruct. l.3. §. item. ff. de acquiren. possess. l. naturalem. §. seruos. ff. de acquiren. rerum domin.* Natta *consil.379.num.9.volum.3.* 1

QVÆSTIO VII.

Venationem an Feudatarius prohibere possit?

SVMMARIVM.

1 *Feudatarius an possit prohibere venationem.*

SEPTIMO quæro, † an Feudatarius prohibere possit venationem? Respond. quod non, quia subditis faceret violentiam. Hostien. *c. non est, de decim.* Iacob. *in tract. de feudis, versic. & cum venationibus*, vbi tamen non appellaretur post prohibitionem, sequeretur præscriptio, & vbi priuilegium dicat, & cum venationibus, & Dominus ita possideat; 1

Digitized by Google

nam tunc bene poterit prohibere, Afflict. §. *nemo retia, de pace tenen.* Bossius *tit. de regali. num. 42.*

QVÆSTIO VIII.

Prohibens venationem, cum non habeat ad id potestatem, qua actione conueniri possit?

SVMMARIVM.

1 *Actio, quæ competat contra prohibentem venationem, cum non possit.*

1 OCTAVO quæro, † Quidam prohibens venationem non habens ad id potestatem, qua actione conueniri poterit? Respond. actione iniuriarum; nam impediens venationem, iniuriam infert. Dd. communiter *c. non est, de decim.* Deci. *consil. 191.* Gramma. *decis. 67. l. 2. §. si quis in mari. ff. ne quid in loco publ.* Præpos. *c. 1. column. 1. quæ sint regal.* Angel. *consil. 81. num. 31. volum. 1.*

QVÆSTIO IX.

Interficiens aliquem in venatione, an de homicidio teneatur?

SVMMARIA.

1 *Occidens aliquam personam in venatione, an teneatur de homicidio.*

2 *Homicidium inuoluntarium, quando non puniatur.*

1 NONO quæro, † Quidam venando interficit aliquem hominem, puta sagitta, vel arcobuso, an teneatur homicidio? Respon. quod aut venabatur in loco prohibito, aut non: Primo casu aut interficit prohibentem, aut alterum: si interfecerit prohibentem, tunc, quia dabat operam rei illicitæ, tenebitur de homicidio. Secundo autem casu, aut venabatur cum armis prohibitis, aut non: Primo casu tenebitur de homicidio. Secundo autem, aut vsus est ea diligentia præcauendo, ne interficiat, seu percutiat hominem, aut non: Primo casu non tenebitur, sed reputabitur fortuitus casus, de quo nemo tenetur: Secundo
2 autem sic, per ea quæ dixi late ego † *in tract. de fort. casibus. p. 2. num. 24. & seq. in q. 1. & in q. seq. per totum.* ad quem locum breuitatis causa te remitto.

QVÆSTIO X.

Serui an dominis suis venari volentibus obedire teneantur venationi prohibitæ?

SVMMARIVM.

1 *Serui an peccent venantes iussu Domini venatione prohibita.*

DECI-

Digitized by Google

DECIMO quæro, † vtrum serui teneantur obedire Dominis suis 1
venari volentibus venatione prohibita? Respond. quod non, maxime in venatione oppressiua hominum, vel arenaria. Similiter non tenentur obedire volentibus venari temporibus prohibitis, quia est contra illud præceptum, *Primum quærite regnum Dei*: isto tamen casu videntur excusari, si coguntur per iustum metum. Tab. *verſ. venatio. num. 2.* Pisan. & Angel. *d. loco.* Turrecrem. *c. an putatis, 86. distinct.*

QVÆSTIO XI.

Serui an pœna afficerentur, qui in ludum venatorium damnati sunt?

SVMMARIA.

1 *Serui an pœna afficiantur, qui in ludum venatorium damnantur.*
2 *Damnare in ludum venatorium quid sit.*

VNDECIMO quæro, an † serui pœna afficerentur, quicunque 1
erant damnati in ludum venatorium? Respond. quod sic. *l. aut damnum. §. quicunque: ff. de pœnis.* Ibi, *(quicunq; in ludum venatorium sunt damnati)* videndum est, an serui pœnæ efficiantur, solent enim iuniores hac pœna affici: vtrum ergo serui pœnæ isti afficiantur, an permaneant in libertate, videndum est. Et magis est, vt hi quoque serui efficiantur; hoc enim tantum distat à cæteris, quod instituuntur venatores, aut Pyrrhicarij, aut in aliquam voluptatem gesticulandi, vel aliter se mouendi gratia. Seruos in metallum, vel in opus metalli, item in ludum venatorium dari solere, nulla dubitatio est, & si fuerint dati, serui pœnæ efficiuntur, nec ad eum pertinebunt, cuius fuerint † antequam da- 2
mnarentur. & nota, quod in ludum damnare reos, est, eos in exercitationem conficiendi feras in theatro damnatos addicere. ita Budæus *in annotat. in Pandect. d. §. quicunque.*

QVÆSTIO XII.

In via publica an venari liceat?

SVMMARIVM.

1 *Venari an quis possit in via publica.*

DVODECIMO quæro, an sit licitum † venari in via publica? Re- 1
spond. clarum esse, quod non solum in agris priuatorum, sed etiam in via, & alijs publicis locis licita est venatio, atque permissa. *l. qui foueas. ff. ad leg. Aquil. l. in laqueum. ff. de acquir. rer. dom.* Natta *consil. 375. num. 7. volum. 2.*

Digitized by Google

QVÆSTIO XIII.

Mutuo dans alicui centum, an in sortem, quod accepit, computare teneatur?

SVMMARIA.

1 *Vsuram an committat, qui venatur in agro pignori dato.*
2 *Fructus venationis an computentur in sortem.*

1 DECIMOTERTIO quæro, Quidam † mutuauit alicui centum, & pro securitate accipit agrum in pignus, in quo venatus, piscatus, aut aucupatus est, an teneatur computare in sortem, quod accepit? Respond. quod non, nisi fructus fundi ex venatione constaret, textus
2 est expressus *in l. venationem. ff. de vsuris*, Ibi, *venationem † in fructu fundi negaui esse, nisi fructus fundi ex venatione constaret.* nam tunc venatio est in fructu, & computandi essent in sortem. *l. item. §. aucupiorum. l. vsus fructus. ff. de vsufruct.*

QVÆSTIO XIV.

Capiens lupum vel vulpem prægnantem, an vnum vel plura præmia habere debeat?

SVMMARIVM.

1 *Lupum prægnantem capiens, an habeat vnum præmium, an plura.*

1 DECIMOQVARTO quæro, † stante statuto, quod capienti lupum, vel vulpem, detur aliquod præmium, si quis caperet lupam, vel vulpem prægnantem, an debeat habere vnum, vel plura præmia? Respond. quod ei dabitur vnum præmium, non plura, Bald. *l. fin. ff. de liber. causa.* not. *l. qui in vtero. ff. de stat. homi. l. 2. §. qui autem. ff. de exc. tutor.* not. *l. in lege. ff. ad leg. Falcid.* secus si capiat lupam lactantem cum lupatinis. Imola *l. in lege. ff. ad leg. Falcid.* Felin. *c. sicut, de homicid.*

QVÆSTIO XV.

Ceruus à venatore captus, an sit capientis?

SVMMARIVM.

1 *Cerui capti quando capientium fiant.*

DECIMOQVINTO etiam quæro, Fuit † ceruus in nemore inuentus, & occisus, vel captus à venatore, an sit capientis? Resp. quod si ceruus erat domesticus, qui ire, & redire solebat, quamuis id venator ignoraret, pertinebit ad dominum, nec tamen ei actio iniu-

riarum

riarum aliqua competit, cum probabiliter venator credere potuerit, ferum esse, qui si ferus esset, occupantis fieret. Dd. *§. ceruos. Inst. de rerum diuis.* Alciat. *lib. 11. parerg. cap. 2.*

QVÆSTIO XVI.

Leones mansueti num occidi debeant ac possint?

SVMMARIA.

1 *Leones mansueti an possint occidi.*
2 *Bestiæ nociuæ quo tempore possint retineri in ciuitate.*

DECIMOSEXTO quæro, † an leones occidi possint? Resp. quod sic. Ampl. etiam, si fuerint mansueti, & habiti sint pro derelicto. *l. vnic. C. de venat. ferar. lib. 11.* Ibi, *occidendorum leonum cunctis facimus potestatem, neq; aliquam finimus quenquam calumniam formidare: Bestias autem quæ ad comitatum ab omnibus † limitum Ducibus transmittuntur, non plus quam septem diebus intra singulas Ciuitates detinere præcipimus: violatoribus eorum quinas libras auri fisci iuribus illaturis.* 1 2

QVÆSTIO XVII.

Fera à canibus fugata, an occupantis sit?

SVMMARIVM.

1 *Fera fugata à canibus cuius sit.*

DECIMOSEPTIMO quæro, † cuius sit fera fugata à canibus? Respond. quod est occupantis, non autem fugantis, quia multa accidere possunt, ne capiatur. *§. illud. Institut. de rerum diuis.* Alciat. *libr. 11. Parerg. cap. 2.* consuetudo tamen aliter se habet, vt dicam in sequenti quæstione, præsertim in leporibus. 1

QVÆSTIO XVIII.

Fera in venatione vulnerata, an sit vulnerantis, an capientis?

SVMMARIVM.

1 *Vulnerata fera an sit vulnerantis, an vero capientis.*

DECIMOOCTAVO quæro, cuius † sit fera in venatione vulnerata, an scilicet sit vulnerantis, an capientis? Respond. quod de hoc est textus clarus *§. illud. Institut. de rerum diuis.* Ibi, *illud quæsitum est, an si fera bestia ita vulnerata sit, vt capi possit, statim tua esse intelligatur? Quibusdam placuit, statim esse tuam, & eousq; tuam videri, donec eam persequaris: quod si desieris eam persequi, desinere esse tuam, & rursus fieri occupantis. Alij putauerunt,* 1

uerunt, non aliter tuam esse, quam si eam ceperis. Sed posteriorem sententiam nos confirmamus, quod multa accidere soleant, vt eam non capias. glossi. *l. vero. l. quinta. §. illud. ff. de acquir. rerum domin.* dicit de consuetudine seruari contrarium, quod scilicet sit vulnerantis, quam refert Alciat. *lib. 4. pareg. c. 2.* Bartol. *l. quo minus. quæst. 5. ff. de flumin.* Didac. *2. parte relect. §. 8. num. 13. de regul. iur. in 6.* Cæpolla *tract. de seruit. rustic. præd. tit. de aucup. num. 5.* Ego vero putarem, seruandam esse consuetudinem, scilicet dimidiam esse vulnerantis, & aliam capientis, nisi vulnus esset adeo lethale, vt nihil accidere possit, quin capiatur à vulnerante, quando fuerit probatum vulnus.

QVÆSTIO XIX.

Quem de ore lupi surripiens, an quod accepit, eius fiat?

SVMMARIVM.

1 *Surripiens auem de ore lupi, gallinam de ore vulpis, vel auem de ore falconis, an quod accepit, sit accipientis?*

1 DECIMONONO quæro, si lupus accepit auem, † vulpes gallinam, accipiter auem, & ea quidam accepit de ore istorum, an teneatur restituere priori Domino? Resp. quod sic. *l. Pomponius. in fin. ff. de acq. rer. dom.* Ibi. *Pomponius tractat, cum Pastori meo lupi porcos eriperent, hoc vicina villæ colonus cum robustis canibus & fortibus, quos pecoris sui gratia pascebat, consecutus, lupis eripuit, aut canes extorserunt, & cum pastor meus peteret porcos, quærebatur, vtrum eius facti sint porci, qui eripuit, an nostri maneant.* nam genere quodam venandi id erant nacti. cogitabat enim, quemadmodum terra, marique capta, cum in suam naturalem laxitatem peruenirent, desinerent eorum esse, qui cepissent: ita ex bonis quoque nostris capta à bestijs marinis, & terrestribus, desinant nostra esse, cum effugerint bestiæ nostram persequutionem. Quis denique manere nostrum dicet, quod auis transuolans ex area, aut ex agro nostro sustulit, aut quod à nobis miluus eripuit? Si igitur desinit, si fuerit ore bestiæ liberatum, occupantis erit, quemadmodum piscis vel aper, vel auis, cum potestatem nostram euaserit, si ab alio capiatur, ipsius fit. Sed putat potius nostrum manere tam diu, quam diu recuperari possit, licet in auibus, & piscibus, & feris verum sit, quod scribit. Idem ait: & si naufragio quid nostrum amissum sit, non statim nostrum esse desinere, denique quadrupli teneri eum, qui rapuerit. Et sane melius est dicere, & quod à lupo eripitur, nostrũ manere quam diu recipi possit, id quod ereptum est. Si igitur manet nostrum, ego arbitror etiam furti competere actionem.

Digitized by Google

nem. Licet enim non furandi animo fuerit colonus persequutus, quãuis & hoc animo fieri potuerit: sed si non hoc animo persequutus sit, tamen cum illud reposcenti non reddiderit, supprimere & intercipere videtur. quare & furti & ad exhibendum teneri eum arbitror, & vendicari ab eo exhibitos porcos posse, Veron. *in tracta. de ser. rust. præd. tit. de aucupat. c. 21. num. 6.*

QVÆSTIO XX.

Fera si in laqueum incidit, an mea sit, an capientis?

SVMMARIA.

1 *Rete illaqueata fera si capiatur, an sit capientis.*
2 *Pisces in rete capti quando sint tendentis, an accipientis.*
3 *Aues in rete capti, cuius sint.*

VIGESIMO quæro: † Fera in laqueum incidit, an sit mea, an vero capientis? Resp. per text. *l. in laqueum. ff. de acq. rer. dom.* ibi, *(in laqueum, quem venandi causa posueras, aper incidit, cum eo hæreret, exemptum eum abstuli, num tibi videor tuum aprum abstulisse? & si tuum putas fuisse, si solutum eum in syluam dimisissem, eo casu tuus esse desisset, an tuus maneret? & quam actionem mecum haberes, si desiisset tuus esse?* num in factum dari oporteret quæro? Respond. videamus, ne intersit, laqueum in publico an priuato posuerim. Et si non in publico, sed si in priuato posuerim, vtrum in meo, an in alieno, & si in alieno, vtrum permissu eius, cuius fundus erat, an non permissu eius posuerim? Præterea vtrum in eo ita hæserit aper, vt expedire se non posset ipse, an diu luctando expediturus se fuerit. Summam tamen hanc puto esse, vt si in meam potestatẽ peruenerit, meus factus sit, si autem aprum meum factum, in suam naturalem laxitatem dimisisses, coque facto meus esse desiisset; actionem mihi in factum dari oportere: veluti responsum est, cum quidam poculum alterius ex naue deiecisset. Ver. *tracta. de seruit. rustic. præd. tit. de aucupatione, cap. 21. num. 4.* Didac. *2. p. relect. §. 8. reg. peccatum, de reg. iur. in 6.* Alcia. *lib. 11. parerg. c. 2.* vbi de piscibus, in rete captis loquitur. † Chassan. *in consuet. Burg. Rubric. 13. §. 7. num. 8. & num. 10.* quid autem sit dicendum de piscibus, & auibus, dic † seruandam esse consuetudinem. 1 2 3

QVÆSTIO XXI.

Piscatio an sit concessa?

SVMMARIA.

1 *Piscatio quando sit licita.*
2 *Piscari licitum est vnicuiq; in mari, & in littore maris.*
3 *Piscari non potest prohiberi priuata authoritate.*

4 Pisces

4 *Pisces capti fiunt capientium.*
5 *Casum ponere licet vnicuiq; in littore maris.*
6 *Piscari quilibet potest in fluminie publico.*
7 *Piscari non licet in flumine priuato.*
8 *Piscatio priuata non potest turbari.*
9 *Piscari non potest in loco, vbi conuentum fuerit.*
10 *Piscari non potest in loco prohibito per Principem.*
11 *Piscari non potest, vbi consuetudo resistit.*
12 *Piscari non potest in loco præscripto.*
13 *Piscatio quando reddatur illicita.*

1 VIGESIMOPRIMO (cum † dictum sit de venatione quæro, vtrum piscatio sit licita? Respon. quod in mari cuilibet licitum est
2 piscari. *l. venditor. ff. com. præd.* similiter † in littore maris. *l. nemo. §. fin. Iriparum. ff. de rerum diuis.* littora enim sunt omnibus communia, sicuti aer.
l. iniuriarum. §. fin. ff. de iniur. vnde potest piscari in littore maris etiam an-
3 te ædes meas, † & si ipsum piscari prohibeam, teneor actione iniuriarum, *l. 2. §. si quis. ff. ne quid in loco publ.* nisi aliter conuentum esset inter
4 partes, *d. l. venditor.* Vnde cum primum quis pisces in mari, seu † littore ceperit, eius sunt. *l. quod in littore. ff. de acq. rer. dom.* & in mari piscantibus
5 licitum est † casam in littore ponere, in qua se recipiant. *l. riparum. ff. de*
6 *rerum diuis.* præterea in fluminibus, & portu ius piscandi † est commune omnibus. §. *flumina. Instit. de rer. diuis.* fallit primo, quando flumen est
7 priuatum, alias non. *l. iniuriarum † actio. §. fin. ff. de iniur.* Secundo fallit, quando ius piscandi est priuatum, puta quia est venditum per Princi-
8 pem *c. 1. quæ sint regalia:* Tertio fallit, † quando est conuentio cum vici-
9 no, vt in domo † sua piscari non possit *d. l. venditor. & ibi Dd.* quæ locum
10 habent etiam in fluminibus publicis. Quarto fallit, † quando Princeps prohiberet, ne quis piscari posset, vt est in lacu Perusino. Quinto fallit, quando esset consuetudo, vt piscaretur solum pro vsu publico,
11 & † non pro priuato, vel certo tempore tantum, quia consuetudo vim
12 legis sustinet. *d. l. venditor. §. si constat.* Sexto fallit, quando † quis præscripsisset ius piscandi, quia tunc alius in eo loco piscari non posset, quæ præscriptio procedit, quando quis fuit in possessione piscandi per tantum tempus, cuius initij memoria non existat, per quod tempus præscribuntur loca publica, *l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quot. & est.* de quo dixi supra in quæstione *de præscriptionibus.* Veron. *tit. de seruit. præd. tit. de piscat. c. 42. num. 3. & seq.* conclusio igitur fit, quod piscatio, si fiat
13 propter necessitatem, sicuti faciunt illi, qui ex illa victum quærunt, est

licita

licita Greg. *super Ioan. 21.* vbi leguntur Apostoli post Christi resurrectionem redijsse ad opus piscationis, cum Matthęus post conuersionem ad opus telonei non resederit. Similiter si fiat propter solatium, adhibitis circumstantijs, est etiam licita, si tamen fiat deficiente aliqua debitarum circumstantiarum, est illicita, & est veniale, vel mortale secundum distinctionem, quam supra de venatione posuimus, Turrecr. *c. qui venationis. nn. 6. dist. 86.* Chasian. *tract. de gloria mundi p. 11. consid. 11.*

QVÆSTIO XXII.

Genus piscandi quotuplex sit?

SVMMARIVM.

1 *Piscandi genus duplex.*

VIGESIMOSECVNDO † quæro, quotuplex sit genus piscandi? Resp. scilicet retibus, & hamo. gl. Archid. Turrec. & Bellam. *c. est, & aliud 24. q. 1.* de retibus dicitur. *c. non turbatur. 24. q. 1.* Ibi, *non turbatur nauis, quæ Petrum habet, turbatur illa, quæ Iudam, etsi multa illic discipulorum merita nauigabant, tamen adhuc eam proditoris perfidia agitabat. In vtraq; Petrus, sed quis sua meritis firmus est, turbatur alienis. caueamus igitur perfidum, caueamus proditorem, ne per vnum fluctuemus plurimi.* Ergo non turbatur hæc nauis, in qua prouidentia nauigat, abest perfidia, fides superat. quemadmodum enim turbari poterat, cui præerat is, in quo firmamentum ecclesiæ est? illic ergo turbatio, vbi modica fides, ibi securitas, vbi perfecta dilectio deniq; & si alijs imperatur, vt laxent retia sua; soli tamen Petro dicitur: *duc in altum. Luc. 5.* hoc est, in profundum disputationum; quid enim tam altum, quam altitudinem diuitiarum videre, id est, scire Dei filium, & ipsam professionē diuinæ generationis assumere, quam licet mens nequeat humana plenæ rationis inuestigatione comprehendere, fidei tamen plenitudo complectitur. De altero vero genere piscandi dicitur, *c. est, aliud. eod. c. & q.* Ibi, *est aliud Apostolorum piscandi genus, quo genere solum Petrum piscari Dominus iubet, dicens, mitte hamum, & eum piscem, qui primus ascenderit, tolle.* Et hoc genere piscandi, solus Petrus iussus est à Domino vti, ad finē soluendi tributum, vnde dixit Matthæus c. 17. *vade ad mare, & mitte hamum, & eum piscem, quem primo apprehenderis, tolle, & aperto ore eius, inuenies staterem, illum assumens, da eis pro te, & pro me.* quia iam Petrum fecerat Capitaneum super alios Apostolos; soli enim capitanei soluebant tributum. Vnde Augustin. *lib. quæst. nou. testam.* Saluator noster cum prosc, & Petro dari iubet, pro omnibus soluisse videtur, quia sicut in Saluatore erant omnes causæ magisterij, ita etiam post Saluatorem omnes in Petro cōtinentur, ipsum enim constituit caput

eorum, vt Pastor esset gregis Dominici. Turrecrem. *d.c.est aliud*, dicens ſo. ibidem intelligere per hamum iurisdictionem, quam ipse præ alijs habuit in vniuersum orbem. Vnde vocatus est in plenitudinem potestatis: vtroque igitur genere piscatus est Petrus, primo genere piscandi piscati sunt & alij discipuli. Primum genus piscandi quod fit in rete, inquisitionem denotat diuinæ scientiæ, & sapientiæ: quantum ad diuinitatem Christi: & scientiæ, quantum ad humanitatem eiusdem. Secundum piscandi genus, quod fit in hamo, ligandi, atq; soluendi potestatem insinuat. Petrus autem omnium sacerdotum figuram tenebat: rete ergo Petrus & alij piscantur, quia non solum Sacerdotes, sed & alij prudentes viri de ministerio sapientiæ, & scientiæ Dei seruntantur. Soli Petro conceditur piscari in hamo, quoniam solummodo Sacerdotes habent potestatem ligandi, atq; soluendi. retia namq; cum perplexis filis intexta, verborum diuinorum perplexitatem insinuant, quibus de interioribus Christi sacramentis disputatur. In hamo vero lineæ, vbi velut funi ferrum coniungitur; ferrea, id est, inconuincibilia Ecclesiæ vincula designantur, vel secundum aliam mysterij considerationem, putari etiam potest soli Petro vtrunq; genus piscandi esse concessum, quippe, & si cæteri discipuli piscarentur, specialiter tamen de Petro fit mentio, cum ei soli dicitur, *Duc in altum rete*, in primo genere piscandi signatur ventilatio rationis fidei: in secundo causa depositionis Episcopi. Episcopus enim præminens in sua Diœcesi, est quasi piscis, primo ascendens de mari, quia solo hamo Petri capitur, quando soli Apostolo Episcoporum causa criminalis terminanda committitur. *c. quamuis. 3. q. 7.* Similiter quando ratio fidei ventilatur, ad sedem Romanam defertur. Hæc Archid. & Bellam. *d.c.2. est, & aliud. 24. q. 1.*

QVÆSTIO XXIII.

An quis in fundo alieno piscari possit?

SVMMARIVM.

1 *Piscari an possit in fundo alieno.*

1 VIGESIMOTERTIO quæro, † vtrum quis piscari possit in fundo alieno. Resp. quod non, si ibi fuerit facta piscaria à Domino, *L. vsufructuarium. §. si viuarijs. ff. de vsufruct.* secus, si fundus esset inundatus à flumine, & ibi aqua fluens esset & pisces apportasset, quia tunc credo, quod ibi possit piscari, sicuti aucupari, *argum. l. 3. §. item. ff. de acq. possess.* vbi enim est eadem ratio, ibi idem ius statui debet. *l. illud. ff. ad leg. Aquil. Aretin. §. fera. num. 4. Instit. de rerum diuis.*

QVÆ-

QVÆSTIO XXIV.

Pisces vtrum possideri dicantur?

SVMMARIA.

1 *Possideri an dicantur pisces.*
2 *Viuaria, quæ dicantur.*
3 *Stagna quæ sint.*
4 *Piscina quid sit.*

VIGESIMOQVARTO quæro, † vtrum pisces dicantur possideri? 1
Respon. per *l.3.§.item feras. ff.de acquir.possess.* vbi Iurisconsultus respondit, animalia inclusa viuarijs, & columnarijs priuatis, pisces item in piscinam congregatos, à Domino fundi possideri, non sic pisces inclusos stagnis, nec feras in saltibus circumseptis degẽtes, & euagantes, nam hę à Domino fundi minime possidentur. quod dictum tamen intellige, quo ad dominium, non esse discrimen vllum inter stagna, & saltus, piscinas, & viuaria, modo saltus, & stagna, vtcunque longissimi spatij sint, manu hominum, & priuata industria fuerint circumsepta, & fabrefacta. nam in eis militat circa ipsa animalia eadem ratio. † Et no- 2
ta, quod viuaria dicuntur loci, quibus vel aues, vel pisces, vel feræ continentur ad victum humanum, hominum quidem industriæ animalibus in ea loca immissis, vt nutriantur, aliaque progenerent ad mensarum delicias. *l. vsufructuarius. §. viuarijs. ff. de vsufruct.* Stagna dicuntur, † 3
quæ temporalem continent aquam stagnantem, quæ plerunq; hyeme colligitur, nec fluit, nec refluit. *l.1. ff. vt in flum. publ. nauiga. lic.* piscina vero est ea, in quam † pisces humana industria mittuntur, vt ibidem nu 4
triantur. Didac. *2. part. relect. 8. §. nu. 15. de reg. iur.* Alexan. *l.3. §. Neruа. nu. 3. ff. de acq. poss. & ibi Dd. communiter.*

QVÆSTIO XXV.

An quis possessionem vel quasi piscando adipisci possit?

SVMMARIA.

1 *Possessio, vel quasi an contineatur piscando.*
2 *Cautela pro venatione.*

VIGESIMOQVINTO quæro, † Quidam in flumine publico pi- 1
scatur, si alios ipse, (nemine contradicente) volentes inibi piscari, prohibeat, & prohibitioni factæ non reclament illi, quorum interest; cõstituatur ex eo in quasi possessione ibidem solus piscandi? Resp. quod sic, ita, vt huic iuri præscribere queat. Dd. communiter *in §. flumina.*

2 *mina. Inſtit. de rerum diuiſ.* Bal. *Item † Lapilli. ff. de rerum diuiſ.* Vnde cautela eſt pro dominis terrarum, vt interdicant ſubditis venationes, qui ſi prohibitioni non contradixerint, præſcriptoq; dominorũ paruerint; dominos ſuos in quaſi poſſeſſione prohibendi conſtituunt, ac ius deniq; tandem venandi per tempus poſtea immemorabile perdunt *l. 1. & ſeq. C. de ſeru. & aqua. l. qui luminib. ff. de ſeru. vrb. prad.* Dd. *c. non eſt de decimis.* Zoan. *l. 2. nu. 155. C. de pact. inter empt. & vend.* Guid. *conſil. q. 2. nu. 2.* Port. *Inſt. de rer. diuiſ. num. 15. in prin.*

QVÆSTIO XXVI.

Princeps an alicui concedere poſſit, vt ipſi ſoli in certa maris parte piſcari liceat?

SVMMARIVM.

1 *Princeps concedere poteſt alicui, vt ipſi ſoli liceat in certa parte maris piſcari.*

1 VIGESIMOSEXTO quæro, † an Princeps concedere poſſit alicui, vt ipſi ſoli liceat in certa parte maris piſcari? Reſp. quod ſic. gl. *l. ſi quiſquam. ff. de diu. & tempor. præſcript.* gl. *l. venditor. ff. com. prad.* Ruin. *conſil. 28. num. 1.*

QVÆSTIO XXVII.

Aqua aucta, vtrum ius piſcandi quoque augeatur?

SVMMARIVM.

1 *Aucta aqua an augeatur ius piſcandi.*

2 *Piſces ingreſſi inundatione è ſtagno meo, quando eos vendicare poſſim.*

1 VIGESIMOSEPTIMO quæro, † an aucta aqua, augeatur ius piſcandi? Reſp. quod ſic, ſi augeatur miniſterio naturæ, ſi vero augeatur facto hominis; tunc habens ius piſcandi, contribuet proportionaliter arbitrio boni viri pro eo pluris, quod habet ius piſcãdi iuxta illud: *qui ſentit commodum, ſentire debet & incommodum.* Brun. *tract. de aug.*

2 *& dim. concl. 21. nu. 14.* Item quæro, † aqua tui ſtagni ita creuit, quod plures piſces deuenerunt vſq; ad fundum meum, vel ſtagnum meum: tu vis ipſos piſces ſequi, & habere, an poſſit? Reſp. quod in ſtagno meo impoſſibile eſt eos cognoſci, in loco autem meo ſicco, bene cognoſci poterunt, ideo eos habere poteris. Chaſſan. *in conſil. Burg. rubr. 4. q. 24. §. 1.* not. *l. naturalem. §. gallinarum. ff. de acquir. rerum dom.*

QVÆ-

QVÆSTIO XXVIII.

Populo crescente, vtrum ius portandi pisces augeri debeat?

SVMMARIVM.

1 *Aucto populo, an augeri debeat ius portandi pisces.*

VIGESIMOOCTAVO quæro: † Piscator, qui obligatus est pacto portare ad forum qualibet die duas salmas piscium, an teneatur portare plures, si populus augeatur? Resp. quod sic. Bart. *l. 3. in fin. C. de priuileg. lib. 11.* nisi obligatio fuerit arctata ad certum numerum personarum. 1

QVÆSTIO XXIX.

Piscationis conductor an piscinam omnino euacuare possit ac debeat?

SVMMARIVM.

1 *Conductor piscationis non potest euacuare piscinam.*

VIGESIMONONO, si quis † conduxit valles, aut paludes, vt ibi piscari possit, & in eis reperiatur certa pars terræ eleuata ab alueo, quæ *tori* vulgariter appellantur, & pisces omnes in hyeme se reducunt sub eis, vt in vallibus Paduæ contingit, an sit licitum conductori aperire dictos toros, & omnes pisces accipere? Resp. quod non, quia isto modo ius piscandi destrueretur, nisi alios reponeret. *arg. l. si merces. §. conductor. ff. loc.* nam conductor in primis tenetur conditionem seruare, quod si quid in ea prætermissum est, id ex bono, & æquo præstandum est, sed ex bono, & æquo conductor piscinæ, vt non destruat totam piscinam, quia debet habere fructus piscandi, non autem omnes pisces, ita vt piscaria consumetur. not. *l. 1. & seq. ff. de vsufr.* idem dico, si locatetur ius piscandi flumine, vel fonte, aut piscaria, quia non posset omnes pisces tollere. Veron. *tract. de seru. rust. prad. c. 13. nu. 8.* Bertach. *tract. de gabell. q. 4. num. 16.* 1

QVÆSTIO XXX.

Piscationes quibus in aquis sint communes?

SVMMARIVM.

1 *Communes in quibus aquis sunt piscationes.*

TRIGESIMO quæro, † quibus in aquis sint communes piscationes? Resp. in mari, in flumine publico, in stagno, lacu, & similib. Balb. *tract. de præsc. q. 6. quinta q. princ. n. 4.* dixi supra in quæstione, *de piscatione*, quando sit licita, Veron. *in tract. de seru. rust. prad. c. 42. nu. 2.* Hugo. *de* 1

officio quatuor Prælatorum tit. de excusatione munerum.nu.14. Not.Cor.*consil. 211.nu.1.& seq.vol.4.* in terminis Iaſ.*l.poſſideri.§. Neruа.nu.22.ff.de acq.poſſeſſ.*

QVÆSTIO XXXI.

Piſcatores vtrum appellentur negotiatores?

SVMMARIVM.

1 *Negotiatores an dicantur poſſeſſores.*

1 TRIGESIMOPRIMO quæro, † an piſcatores dicantur, negotiatores? Reſp. quod non. *l.legatis ſeruis. ff.de leg.3.* Ibi (*legatis ſeruis exceptis negotiatoribus. Labeo ſcripſit, eos legato exceptos videri,qui præpoſiti eſſent negotij exercendi cauſa, veluti, qui ad emendum, locandum, conducendum præpoſiti eſſent, cubicularios autem vel obſonatores,vel eos,qui piſcationibus præpoſiti eſſent, non videri negotiationis appellatione contineri,* & puto veram eſſe Labeonis ſententiam; vbi Alber. *nu.2.* dicit & ſic not. quod piſcatores non ſunt negotiatores, quod eſt verum, quando Domino tantum piſcantur; ſecus ſi venderent piſces,quia tunc dicerentur negotiatores.

QVÆSTIO XXXII.

Piſces in retibus capti an ſint capientium?

SVMMARIVM.

1 *Piſces in rete capti an ſint capientium.*

1 TRIGESIMOSECVNDO, quidã † piſcator naſſas labyrinthoſq; ſuos in flumine tendit, deinde æmulum artis ſuæ deprehendit, qui caſſes euacuauerat, piſceſque extraxerat, cuius erunt piſces? Reſp. dominium piſcium occupatoris eſſe, *l.in laqueum.ff.de acq.rerum dom.* dabitur tamen piſcatori iniuriarum actio. *l.iniuriarum.§.ſi quis.ff.de iniur.is,* ſi tamen piſces ceperit in loco priuato, capiens tenebitur reſtituere. Alcia.*lib.11.parerg.c.2.*

QVÆSTIO XXXIII.

Conceſſum mihi ius aquæ ducendæ ad piſcariam, an ſit ſeruitus realis?

SVMMARIVM.

1 *Ius aquæ ducendæ ad piſcariam, an ſit ſeruitus realis.*

1 TRIGESIMOTERTIO quæro, † ſi concedatur mihi ius aquæ ducendæ ad piſcariam meam, an ſit ſeruitus realis? Reſp. quod ſic, quia debetur fundo meo. *l.pecoris. ff.de ſeru.præ.l. vt pomum. ff.de ſeru.* Veron.*tract.de ſeru.ruſt.præ.c.42.nu.5.*

QVÆ-

QVÆSTIO XXXIV.

Lacu vendito an naues piſcatoriæ quoque veniant?

SVMMARIA.

1 *Vendito lacu an veniant naues piſcatoriæ.*
2 *Vendito fundo non veniunt piſces.*

TRIGESIMOQVARTO quæro, † an vendito lacu veniant etiam naues piſcatoriæ? Reſp. quod ſic Bal. *l. 2. C. de verb. ſign.* facit, *l. patronus. §. fi. ff. de legat. 3.* vbi legatus vſus balnei comprehendit omnia neceſſaria ad vſum eius, facit etiam *l. 2. ff. de iuriſd. omn. iud.* item legato fundo ad vſumfructum, comprehendit etiam inſtrumenta ad fruendum neceſſaria. *l. item ſi fundi. §. ſeminarios. ff. de vſufr.* vendito tamen fundo, in quo ſunt † piſces in piſcinis, illi piſces non ſunt ædium neq; fundi, magis, quam pulli, aut cætera animalia, quæ in fundo ſunt. *l. Iulianus. §. fi. & l. ſeq. ff. de act. empti.* 1 2

QVÆSTIO XXXV.

Volucres vtrum ſint capientium?

SVMMARIA.

1 *Aues & volucres an ſint capientium.*
2 *Aucupatio quomodo prohiberi poſſit.*

TRIGESIMOQVINTO quæro, † an aues, & volucres ſint capientium? Reſp. quod ſic. *§. feræ. Inſt. de rer. diu.* Ibi, *fera igitur beſtiæ & volucres, & piſces, id eſt, omnia animalia, quæ in mari, cælo, & terra naſcuntur, ſimul atque ab aliquo capta fuerint, iure gentium ſtatim illius eſſe incipiunt. quod enim ante nullius eſt, id naturali ratione occupanti conceditur, nec intereſt quo ad feras beſtias & volucres, vtrum in ſuo fundo quis capiat, an in alieno.* Plane qui alienum fundum ingreditur, venandi, aut aucupandi gratia, poteſt à Domino, ſi is præuiderit, † prohiberi, ne ingrediatur. Quicquid autem eorum ceperis, eouſq; tuum eſſe intelligitur, donec tua cuſtodia coercetur: Cum autem tuam euaſerit cuſtodiam, & in libertatem naturalem ſeſe receperit, tuũ eſſe deſinit, & rurſus occupantis fit: Naturalem autem libertatem recipere intelligitur, cũ vel oculos tuos effugerit, vel ita ſit in conſpectu tuo, vt difficilis ſit eius perſequutio. 1 2

QVÆSTIO XXXVI.

Apes an capientium ſint?

SVMMARIVM.

2 *Apes an occupanti concedantur.*

TRIGE-

1 TRIGESIMO SEXTO quæro, † vtrũ apes sint capientium? Resp. quod sic. §. *apum, Instit. de rerum diuis.* ibi, *apum quoque fera natura est.* itaq; apes, quæ in arbore tua consederint, antequam à te alueo inclu dantur, non magis tuæ intelliguntur esse, quam volucres, quæ in arbo re tua nidum fecerint, ideoq; si alius eas incluserit, is earum Dominus erit: Fauos quoque, si quos effecerint, eximere quilibet potest: plane integra re, si præuideris ingredientem fundum tuum, poteris eum iu re prohibere, ne ingrediatur: Examen quoque, quod ex alueo tuo e uolauerit, eousque intelligitur esse tuum, donec in conspectu tuo est, nec difficilis persequutio eius est, alioqui occupantis fit.

QVÆSTIO XXXVII.

Columbæ an capi possint?

SVMMARIVM.

1 *Columbas capiens an teneatur restituere.*

1 TRIGESIMOSEPTIMO quæro, † an columbæ capi possint? Resp. quod non, quando abire, & redire solent, prout sunt domesticæ, quæ in columbarijs domibusque retineri solent: secus autem in syluestribus, facit §. *pauonum, Instit. de rerum diuis.* Ibi, *(pauonum quoque, & columbarum fera natura est, nec ad rem pertinet, quod ex consuetudine euolare, & reuolare soleant, nã & apes idem faciunt, quarũ constat feram esse naturam.)* In ijs autem animalibus, quæ ex consuetudine abire, & redire solent, talis regula comprobata est, vt eousq; tua esse intelligantur, donec animum reuertendi habeant. nam si reuertendi animum habere desierint, etiam tua esse desinunt, & fiunt occupantium. reuertendi autem animum videntur desinere habere, cum reuertendi consuetudinem deseruerint. Ampli. quod dixi supra primo loco, quod si quis arte, & fraude columbas deducat ab alterius columbario, atq; ad proprium attrahat, tenebitur is ad columbarum restitutionem, etiam in animæ iudicio, eritq; in foro iudiciali puniendus. Didac. *2. p. relect. c. peccatum. §. 8. nu. 14. vers. tertio, de reg. iur. in 6.* Franc. Marc. *decis. 530. nu. 18. vol. 1.* Guid. *decis. 217. nu. 2.* Veron. *in tract. de seruit. verba. prad. cap. 77.*

QVÆSTIO XXXVIII.

Accipiens accipitrem cum fœtis, an restituere teneatur?

SVMMARIVM.

1 *Falconem accipiens cum fœtis, an teneatur restituere.*

TRIGE-

Digitized by Google

TRIGESIMOOCTAVO † quæro; quidam accepit accipitrē, vel falconem cum ſonaleis in pedibus iniunctis, an teneatur reſtituere priori domino? Reſp. quod ſic. ita in puncto concludit Bar. *in tract. de falcone*, quem refert Veron. *in tract. de ſeru. ruſt. præd. cap. 21. num. 7.* 1

QVÆSTIO XXXIX.

Gallinæ & anſeres an capi poſſint?

SVMMARIA.

1 *Anſeres an capi poſſint.*
3 *Gallinæ an ſint capientium.*
3 *Phaſiani capi poſſunt.*

TRIGESIMONONO † quæro, an gallinæ, & anſeres capi poſſint? 1
Reſp. quod non, ſi ſunt domeſticæ, ſecus autem ſi fuerint anſeres ſylueſtres, vel phaſiani. de his † eſt text. apertus *§. gallinarum. Inſtit. de rer. diuiſ.* Ibi, *gallinarum autem, & anſerum non eſt fera natura*, id quod ex eo poſſumus intelligere, quod aliæ ſunt Gallinæ, quas feras vocamus, vt Phaſianos. Item † alij ſunt anſeres, quos feros appellamus, ideoq; ſi anſeres tui, aut gallinæ tuæ, ſcilicet domeſticæ, aliquo modo turbati turbatæve euolauerint, licet conſpectum tuum effugerint, quocunq; tamen loco ſint, tui, tuæve eſſe intelligantur, & qui lucrandi animo ea animalia detinet, furtum committere intelligitur. 2 3

QVÆSTIO XL.

Pauones vtrum capientium ſint?

SVMMARIVM.

1 *Pauones an ſint capientium.*

QVADRAGESIMO † quæro, an pauones ſint occupantium? 1
Reſp. quod de hoc eſt text. expreſſus *§. pauonum, Inſt. de rerum diuiſ.* Ibi, *pauonum quoq; & columbarum fera natura eſt, nec ad rem pertinet, quod ex conſuetudine euolare, & reuolare ſolent.* nam & apes idem faciunt, quarum conſtat feram eſſe naturam: in ijs autem animalibus, quæ ex conſuetudine ire, & redire ſolent, talis regula comprobata eſt, vt eouſq; tua eſſe intelligantur, donec animum reuertendi habeant, nam ſi reuertendi animum habere deſierint, etiam tua eſſe deſinunt, & ſiunt occupantium: Reuertendi autem animum videntur deſinere habere, cum reuertendi conſuetudinem deſeruerint.

QVÆSTIO XLI.

Venationis vtilitas quænam ſit?

SVMMARIVM.

1 *Vtilitas venationis quanta ſit.*

Digitized by Google

1 QVADRAGESIMOPRIMO quæro, † quæ sit vtilitas venationis? Respon. quod est vtilis ad multa, & præcipue ad exercitium corporis. Vnde Plato *in lib. 6. de legib.* monet adolescentes alendis canibus, & reliquæ venationi operam dare, & *lib. 7. in fin.* dicit optimam esse quadrupedum venationem, quæ equis, canibus, corporis viribus agitur. nã quibuscunq; diuinæ curæ est fortitudo, ij quadrupedes omnes cursu, vulneribus, telisque, manu propria venando vincere debent. & paulo post, sacros hos venatores, vbicunq; venari velint, nemo prohibeat, & Cic. *lib. 1. Offi. suppeditant*, inquit, *& campus martius, & studia venandi honesta exercitia.* Diogenes Synopæus, teste Laertio, *in eius vita* pueros, quos instruendos habebat, ad venationem educabat. Heraclytus *in Politia Cretensium* scribit: docebat eum, qui pueris præerat, ex lege eos ad venandum educare debere. Lacedæmonij ex legibus Lycurgi, studia circa venationes per omne tempus agebant, nisi forte militiæ vacarent, teste Plutarcho *in vita ipsius Lycurgi.* Alexander ille Magnus post prandium sæpe diem venatu consumebat, vt docet Plutarch. *in vita ipsius*, Pelopedas Thebanus vir animi virtute, & corporis robore præcellens, primam militiæ suæ institutionem à venationis meditatione accepit, vt tradit idem author in vita illius. Philopœmenes Achæorum Dux insignis, quoties ab armis ocium nactus esset, venationi operam dabat; vt qui opinaretur rei militaris comitem esse, vt idem author est in vita ipsius. Pompeius Magnus, cum Numidiam victor peragraret, venationibus leonum, & elephantum aliquot diebus operam dedit. Plinius Secundus studijs animum, venatu corpus exercebat, vt ipse profitetur *lib. 5. Epistol. ad Apollinarem*, idem *lib. 1. ad Corn. Tac.* scribit, se crebro venationibus interesse, adijciens hæc verba: *mirum est, vt animus hac cogitatione, motuq; corporis excitetur. nam vndiq; syluæ, & solitudo, ipsumq; illud silentium, quod venationi datur, magna cogitationis inuitamenta sunt.* Traianus Imperator venationes frequentes cum amicis & familiaribus exercebat, vt tradit D. Cassius, & Hadrianus, illius in Imperio successor, venandi studio vsq; ad periculum tenebatur, teste Spartiano. Antonius Pius venando se multum oblectauit, vt scribit Iulius Capitolinus. Marcus quoque Antonius Philosophus venationi operam dedit, teste eodem Capitolino. Alexander Seuerus venatione se exercebat, teste Aelio Lampridio. Achilles apud Statium *lib. 2. Achilleidos*, venator dicitur.

——Quid nunc tibi prælia dicam.
Syluarum & vacuos sæuo iam murmure saltus.
Nunquam ille imbelles ossea per auia lynces.
Sectari, aut timido passu me cuspide damas

Sterne-

Digitized by Google

Sternere, sed triſtes turbare cubilibus vrſas,
Fulmineoſq; ſues, & ſi cubi maxima tigris.
Aut ſubducta iugis fœtæ ſpelunca leænæ
Ipſe ſedens, &c.

Horatius autem *lib.1.Epiſt.18.* de venatione dicit:

——— Pulmenta laboribus empta
Romanis ſolenne viris opus vtile famæ,
Vitæq; & membris.

Et Homerus *lib.5.Iliad.* Scamandrium laudat, tanquam bonum venatorem à Diana edoctum. Fuerunt præterea, qui habuerunt piſcinas celebres, Sergius Oſtrearum viuaria primus omniũ habuit. Licinius Murena reliquorum piſcium viuaria primus inſtituit. Lucullus ad piſcium receptacula montem excidit iuxta Neapolim. Varro ſcribit M. Catonem Vticenſem, cum hęres teſtamento Luculli, ſeu Luculij eſſet, piſces de piſcina eius quadraginta millibus vendidiſſe. murenarũ viuaria C. Hirtius excogitauit, qui cœnis triumphalibus Dictatoris Cæſaris, ſex millia murenarum mutua appendit, & dedit in pondus. Vedius Pollio immaniſſimus, cum piſcinas magno ſtudio coleret, olebat ſeruos occidere, eoſq; piſcibus vorandos præbere, vt hominum cruore paſti delicatiores eſſent, curauit, & piſcinas. Hortenſius Orator murenam adeo dilexit, vt mortuã multos dies abſtractus fleuerit. Antonia Druſi murenæ, quam diligebat, in aures, hoc eſt ornamentum ex aure dependens, addidit. Chaſſan. *tract. de gloria mundi, par.11.conſid.51.*

QVÆSTIO XLII.

Venatio an ſit nobile exercitium & ad eos pertineat?

SVMMARIA.

1 *Venatio an ſpectet ad Nobiles.*
2 *Nobilibus quando liceat venari, piſcari, & aucupari.*

QVADRAGESIMOSECVNDO † quæro, vtrum venatio ſit exercitium nobile? Reſpon. quod ſic, imo eſt propria, ac peculiaris Regum & Principum, vt dixi præcedente quæſtione. Vnde Virgil. *in 8. Æneid.* facit comitari canes Euandrum Regem nobiliſſimum, dicens: *Greſſumq; canes comitantur herilem.* Optimi enim Principes venationem exercent, vnde corpus robuſtius, & anima fortior efficitur, in qua bellica omnia exercentur, nam & in ea equitare & currere, & atroces feras excipere, & æſtum frigusque perferre, ſæpe famem pati neceſſe eſt. Cyrus, authore Xenophonte, ſuos non prius ad prandium ſiue cœnam

Digitized by Google

ire sinebat, quam sudassent: itaque in venationem educebat, qua sudor maxime euocatur, damnabat autem otium & desidiam perinde, ac rem pestiferam, & corporibus valde detrimentosam, non obst. *c. quorundam. 34. dist. c. qui venatoribus. & seq. 86. dist. & c. 1. & seq. de cler. venat.* vbi ars nequissima appellatur: nam resp. quod ibi loquitur de venatione oppressiua hominum, vel arenaria. Secundo resp. quod multa esse suapte natura & vtilia, & honesta, quæ ex tempore, etiam ex persona, sunt illicita, ideo clericis multa prohiberi, quæ cæteris sunt permissa: licet igitur clericis prohibeatur venatio, cæteris tamen permittitur, Dd. *dicti in locis.* & propterea, quod ibi dicitur, *venationis ars nequissima*, intelligitur quantum ad clericos, sed & illud intelligitur, si causa voluntatis id faciant, non si recreationis, vel salubritatis gratia: in casu tamen, quo licet nobilibus, intelligas dummmodo non sit nimium atq; immodicum venandi studium, cuiusmodi est pene omnibus nobilibus Galliæ, qui ad insaniam vsq; eo studio tenentur, aliarum rerum & publicarum & priuatarum obliti. & Cic. *lib. 2. Offic.* prodigos eos vocat, qui venationum apparatu pecunias profundunt, & Paris de Put. *tract. de syndica. cap. 3.* incessit Principes, qui omnem operam, curamq; in venationibus reponunt, notaq; est fabula Acteonis, venationis omnium hominum studiosissimi, qui in ceruum mutatus, à suis canibus dilaniatus est, quod non ob aliud finxisse Poetas, nonnullis placet, quam
2 quod omnia bona sua in canes, & venationem insumpserat. † nobiles igitur possunt venationibus, piscationibus, & aucupio modeste operam dare, modo id fiat debito tempore citra agrorum alienorum populationem, neque in eis operam suam præstent, seu locent pro certa mercede. nam tunc inter seruilia officia connumerarentur. Tyraquell. *tract. de nobil. cap. 37. num. 149.*

QVÆSTIO XLIII.

Quinam scriptores de venatione, piscatione & aucupio proprie locuti sint?

SVMMARIVM.

1 *Scriptores, qui de venatione, piscatione, & aucupio loquuti sunt.*

1 QVADRAGESIMOTERTIO † quæro, qui scriptores de venatione, piscatione, & aucupio sint loquuti? Resp. inter quos scripsit Xenophon. Oppian. quoq; de eadem libros quinq; edidit, & Gratius librum vnum, de quo est illud Ouidij, Elegia vlt.

Tityrus antiquas. & erat, qui pasceret herbas,
Aptaq; venandi Gratius arma daret.

Et Cal-

Digitized by Google

Et Calliſtenes lib.tres, quem citat Plutarch. *lib.de fluuijs*, Soſtratus lib.2. quem citat Stobæus *in Serm.62.* Marcus Aurel. Olympius Nemeſianus, Poeta Belliſarius, Aquiuiuus, Aragoneus, Ioannes Aelius *de vocabulis venatoris*, Michael Angelus Blondus, Adrianus Cardinal. Petrus Angelius. Burgeus *lib.6. de venatione* ſcripſit. Dornadilla Scotorum Rex ſcripſit *lib.de venatorijs legibus.* Officina Textoris *p.2.verſ. venatio, & verſ.piſcina.* Titus Ioannes Scandianenſis *lib.4.vernac.ling.* Plat. *lib.6.de legib.* Chaſſan. *de gloria mundi.p.11.conſid.49. & ſeq.* Tyraq. *tract.de nobil.c.37. num.143.* Didac. *2.p.relect.§.8. per totum.c.peccatum,de reg.iur.in 6.* Dd. communiter *§.fert.Inſtit.de rer.diuiſ.l.3.§. Nerua. ff.de acq.poſſ. §.nemo,de pace tenen.in vſib. feud.c. ius naturale. 1.diſt.l.1. & ſeq.ff.de acq.rer.dom.c. quorundam.34.diſt.c.qui venatorib. & ſeq.86.diſt.* Veron. *tract.de ſeru.ruſt.præd.tit.de aucupatione, c.21. & tit.de piſcatione.* Guid. *deciſ.218.* Guiliel.de Benedict. *c.Raynutius,verſ.& vxorum nomine,nu.334. & ſeq.* Dom.Soto *lib.4.de iuſt.& iur.q.6.art.4.* Zoanet. *l.2.nu.146. & ſeq.* C. *de pact.inter empt.& vend.* Dd. communiter *c.1. & ſeq.extr.de cler.ven.* Riminal. *conſil.35.* Natta *conſil.604.vol.3.* Rolan. *conſi.9. vol.2.* Summiſtæ omnes, *in verſ.venatio.* dixi ego in ſumma peccat. *c.2.par. 2.q.31.tit.7.* Boer. *in conſuet. Burg. Rubr. 13. §. 7.q.2. & ſeq.* Emanuel Soar. *in theſau.recept. ſent. verſ.venator.* Franciſc. Viui. *in commun.opin.lib.2. opin.311. verſ.venari.* Iacob. de S. Georg. *tract. de Iudæis, in verb. & cum venationibus.* Mandoſ. *tracta. de initionibus. quæſt. 62.* Romul. *l. 1. ff. de acq.poſſ.* Rebuff. Luc.de Penna,& alij, *l.vnic.C.de venatione ferarũ.l.2.* Romul. *in comp.de venatione*, citato per ipſum *d. l.1. ff.de acq.poſſ.* & Schurff. *conſ.1. cent.3.*

& hæc dicta ſufficiant pro complemento huius Tractatus de venatione, piſcatione, & aucupio.

INDEX
RERVM AC VERBORVM HOC IN TRACTATV Dn. FRIDER. PRVCKMANNI CONTENTORVM.

Prior numerus numerum marginalem, posterior vero folium denotat.

A.

ABSVRDVM est, si promiscuis actibus rerum turbatur officia, & alij creditū alius subtrahat. 39.25

Actio & passio in vno eodemq; subiecto minime insunt simul, vnoq; respectu. 7.8

Actio iniuriarum, vt contra ingredientem, me inuito, fundum meum, locum inueniat, oportet, ingredientem à me prohiberi, prius quam intret: caterum si prohibitio ingressum sequatur, cessat. 27.42

Aduocatus non opus habet vti falsis allegationibus ad probandum id, quod asinus bestia non sit, de quo aduocato habetur apud Mathesilanum. 15.9

Alberti Imperatoris apophthegma est, quod venatio sit virilis exercitatio, & saltationem esse muliebrem exercitationem. 41.12

Alexander Magnus insignis venator fuit. 39.12

Alimenta denegans, necare videtur. 3.45

Aliquid cum prohibetur, prohibentur omnia, quæ ex illo sequuntur. 21.22

Anima hominis quibuslibet rebus pretiosior. 64.30

Animal meum à lupis raptum, atq; tuis canibus lupo abactum, tuum non fit, sed mihi restituendum est. 32.11

An, si in sylua mea alius venandi ius habeat, arbores complures simul, semelq; exscindere possim. 43. & seq.

Appellatione glandis, cōtinentur omnes omnino fructus. 1.45

Arbores fundo, qui venationem debet, succindi possunt, si hinc non admodum læditur ius venationis. 5.44

Arbores procerę, quibus exstirpatus venatio fit deterior, succindi non debent. 1.43

Argumentum ab absurdo in iure fortissimum est. 24.22

Argumentum à contrario sensu in iure est potissimum. 42.26

Armorum vsus interdictus & quando. 20.21

Aucupes vilissimi semper habiti sunt. 4.19

B.

BArtolus I.C. dixit: ego de omnibus mentionem facio, vt q eorum est, furari non arguar, & in eo, quod meum est, cognoscar. 46.26

Benignū est, plenumq; ingenui pudoris, per quos profeceris, confiteri. 45.26

Digitized by Google

Beſtia cicurata animum reuertendi depoſuiſſe tunc iudicatur, cum viſo domino aut familiaribus eiuſdem, quibus aſſueuerat, eos fugit, vel quæ diu in ſylua, non tamen aberrans, hæſit. 24. 10. hæc an priſtinæ ſeſe laxitati recepit nec ne, iudicis erit arbitrium. 25. ibid. à Titio vulnerata, à Sempronio vero capta, fit Sempronij. 26. ibid. contrarium tamen de conſuetudine obſeruatur. fol. 11. in princip. Beſtia in rete, vel laqueari alicuius capta, ei cedit, qui à caſſe vel laqueari diſſoluit. 30. 11. beſtiam alicuius eſſe, ex ſignis apparet. 33. ibid.

Beſtia vt ex ſignis alicuius eſſe, æſtimari poſſit, oportet ſigna non eſſe naturalia, ſed talia, quæ hominis manum atq; operam depoſcant. 36. 12

Beſtiæ in fundo meo. ante non ſunt meæ, quam eas incluſerim. 22. 41

Beſtia à Deo illi, cuius territorium eſt, data ſunt. 15. 21

Beſtiæ appellatione, niſi aliud communi loquendi vſu introductum ſit, fera tantum animalia veniunt. 14. 9. beſtiæ in ſylua Principis eius ſunt, ſed tum demum, cum capiuntur, eius fiunt. 17. 9

C.

CApricorni in Valeſia cicurantur, vt domo exire redireq; ſoleant. 21. 10

Caſus omiſſus in diſpoſitione iuris communis remanet. 2. 2

Cauſa ſemper in principio præſumitur. 10. 20. hæc non præſumitur, ſi aduerſus ius gentium diſponit. 11. ibid. hoc quando intelligendum. ibid.

Ceruus cicuratus, qui in paſcua ire redireq; ſolet, quamdiu reuertendi animum retinet, occupanti non cedit. 20. 10. hunc vel aliud animal cicuratum capiens, furtum committit. 23. ibid.

Ceruus monili vel falco ſonaleis argẽteis ornati, occupari non debent, ſed ſi caperentur, & penes capientem morerentur, capiens in factum actione teneretur. 34. 12. Ceruus monilior natus, priſtinæ laxitati ſeſe recepiſſe videtur, ſi ex annorum numero monili inſculpto appareat, multum iam effluxiſſe temporis, cum torques collo alligaretur, atq; tuns capienti cerius cædet. 35. 12

Charitas ordinata à ſeipſa incipit. 7. 44

Clerici, quando reditus monaſterij in venatione cõſiſtunt, venationem per alios expedire debent, non ipſi intereſſe. 79. 32. Sublimitatio quæ. 80. ibid. hi quando prouectus monaſterij in ſola venatione poſitus eſt, laqueo & rete, non canibus & accipitribus venari debent. 83. 33. recreationis & valetudinis cauſa rariuſcule tamen & cum modeſtia venari poteſt. 84. ibid. in dubio clericus venatum iuiſſe præſumitur recreationis, non voluptatis cauſa. 85. ibid. venatui iure operam dat, ſi neceſſitate ad id compellitur, puta ſi feræ ſegetes vaſtarẽt. 86. ibid. qui nihil aliud, quo veſcatur, habet, vt carnibus ferarum ſatietur, iure venatum proficiſcitur. 87. 34. Clericus negotiator, ceu peſtis vitandus eſt. 90. 34. neceſſitate compulſus, negotiari poteſt. 91. ibid.

Digitized by Google

Clerici venari non debent. 72.31. Clericus ob venationes ſæpe reiteratas ab officiò ſuſpenditur, ſi in maiori ordine fuit conſtitutus. 74.32. Clericus in minoribus ob venationes arbitrio iudicis punitur. 75.ibid. Clerici canes venatorios & accipitres alere nõ debent. 77.32. hi tunc venatui operam dare poſſunt, quando omnes monaſterij reditus in venatione conſiſtunt. 78.32

Clericis vſus venandi eſt interdictus, & cur. 3.19

Commodatarius, cui res à fure ſubtracta erat, actione furti duplum vel quadruplum conſecutus, domino rei rem tantum, non duplum aut quadruplum reddit: id enim ſuo diſcrimine percepit. 13.39

Commoditas cœleſti prouiſione conceſſa, temporis momento vt pereat, ſerendum non eſt. 4.35

Commodum pecuniarum proprium ruſticorum & mercatorum; principibus autem & nobilibus res indigniſſima. 45.13

Communio parit diſcordiam. 25.22

Conſuetudo contra ius gentium valet. 49.27

Contractus ex conuentione legem accipiunt. 2.45

D.

DAmnatus iniuriarũ, niſi per procuratorem litigauerit, ſit infamis. 20.40

Delicta non præſumuntur, maxime in principe. 60.30

Detentio ab initio, accedente domini voluntate, conuertitur in poſſeſſionem præſcriptioni ſufficientem. 55.28

Doctori diſtinguenti potius adhibenda fides, quã indiſtinctim aliquid perferentibus. 14.39

Dominus ingredienti ſe inuito fundum etiam venandi gratia, armata manu reſiſtere poteſt. 28.42

Duo in vna eademq; ſylua ſimul ius venandi habere poſſunt. 67.31

E.

EA, quæ notabiliter fieri debent, niſi expreſſe ponuntur, conſulto quaſi omiſſa videntur. 4.3

Effectus abſq; cauſa eſſe nequit. 10.8

Epiſcopus, etiamſi reditus monaſterij in venatione conſiſtunt, minime tamen venatum ire debet. 81.33. huius contrarium quodnam. 82.ibid.

Exitus acta probat, finis, non pugna coronat. 18.40

Expreſſum non id tantum dicitur, quod verbis expreſſum eſt, ſed & id, quod ex mente legis ſeu verborum eiuſdem infertur, atq; colligitur. 6.3

F.

FActum legitime pœnam non meretur. 21.41

Ex facto, cui lex reſiſtit, lucri quid ſperandum non eſt. 4.37

Feræ, piſces maris & volucres, quæ antea nullius ſunt, fiunt demũ capientis. 16.9. Hæ viuarijs incluſæ, vti aues in cauea, piſces in piſcina ſunt includentis, & capientis non fiunt. 18.10. & hæ prius viuarijs incluſæ, inde elapſæ, priſtinaq; lætitiæ reſtitutæ, cedunt occupanti. 19.10

Fundi appellatione totus etiam populus continetur. 5.7

Digitized by Google

G.

Genus à quo remouetur, quælibet remouetur ſpecies. 10.15

Glandis legendæ ius in ſylua, quæ venationem debet, cuius ſit, an eius, qui venationis iura poſsidet, an domini, cuius ſylua eſt propria. 45. & ſeq.

Glandes ſi quæ vltra alimoniam ferarũ exſtant, domini fundi erunt. 4.46. *quod de glande dictum eſt, id de caſtaneis, auellanis, reliquiſq; ſylueſtribus fructibus quoque intelligi debet.* 2.43

Glandes fundi venatorij, in dubio venatori pro ferarum paſcuis adiudicandæ ſunt. 3.45

H.

HEnricus I. Imperator, aucupii cognomen ex venationis ſtudio inuenit. 42.12

Heroes alij venatores, & qui. 40.12

Hoc non probat eſſe, quod ab hoc contingit abeſſe. 37.12

Homines inferioris ſortis decet maioribus honorem & reuerentiam exhibere. 32.24

Homo ad Dei imaginem conditus eſt. 59.29

I.

ID, quod minus ineſſe videtur, ſi ineſt, multo magis id, quod magis eſt, inerit. 5.3

Ingrediens fundum alienum domino inuito, quicquid ibi capit, nihilominus ſuum facit ex communi opinione. 2. 37. *eius contrarium quodnam.* 3. *ibid. hic committit in legem.* 4. *ibid.*

Ingrediens fundum alienum domino inuito, iniuriarum tenetur. 26.42

Initium quando eſt illicitum; finis vero licitus, finem ſpectamus, & non principium. 17.40

Intellectus ad l. iniuriarum. §. pen. ff. de iniur. *q.12.20*

Intellectus l. 1. ff. ad leg. Iul. de vi pub. *q.22.fol.22*

Intellectus ad gl. l. naturaliter. §. illud. ff. de acquir. rer. dom. *q.27.11*

Intellectus l. ſi fundum. & l. certum. C. de rei vendicat. *q.19.40*

Intellectus ad can. 1. diſt. 34. *q.82.33*

Intellectus ad can. qui venatoribus. diſt. 8. q.3.19

Intellectus ad dictum ſacræ ſcripturæ, quod habet; dominamini piſcibus maris, &c. *q.47.27*

Iudex ſi partes ad rixam & arma propendere animaduerterit, vti ne quid rectè rei litigioſæ poſſeſſione interdici, at poſſeſſionis ſequeſtrum ſe facit. 27. 23

Ius reale ſeu prædiale eſt, quod à re rei pro vſu & vtilitate vicini prædij debetur. 4. 7. *hoc q; conſiſtere nequit, niſi in duobus prædijs, quorum alterum dominans, alterum ſeruiens erit, & horum confuſione extinguitur.* 6. *ibid.*

Ius ſeruitutis deterius effici non debet. 2.43

L.

LEgis ratio vbi ceſſat, ipſa quoq; lex ceſſat. 16.39

Legis verba vbi deficiunt, ipſa quoq; diſpoſitio deficit. 1.2

Lepus vel cuniculus alicuius ædes ingreſſus, ſi dum dominus adium eos includere cupit, elabuntur, & à ter-

Digitized by Google

tio includuntur, fiunt includentis. 31.11

Lex generaliter loquens, generaliter est intelligenda, vt personas quoq; in dignitate constitutas complectatur. 70.31

Lex ingredi venandi causa fundum alterius vetans, ingressum tantum vitiat, non venationem post ingressum secutam. 9.38

Loca publica eius sunt, cuius est territorium. 38.25

Lex qua non dicit, nec nobis dicenda. 3.2. hæc magis dubium decidens; minus dubium decisum vere, ambigi non oportet. 7.4

M.

MAioris est imperare, minoris vero obsequi. 32.24

Mala vel bona fides in personalib actionum præscriptione non attenditur, sed solummodo scientia & negligentia eius aduersus quem præscribitur. 57.29

Mandatum absque clausula in Camera Imperiali ne decidantur arbores propter venationis deteriorationem cõceditur. 3.43

Maximilianus I. Imperator aliquoties, dum venaretur, in vitæ discrimen adductus est. 43.12.& seq.

Metus durat, quam diu durat causa metus & violentia. 50.27

Metus non durat, quando stat per eum, ad quem pertinet, quorum causa metus auferatur. 53.28

Monachi venari non debent. 72.31

Monitio trina præcedere debet, antequam clericus venator puniatur. 76.32

Moschi pugnant cum bestijs iussu sui tyranni, etiam hodie. 9.14. & seq.

N.

NAtura hominis gratia omnia edidit. 65.31

Necessitas alias illicita, facit licita. 88.33

Negotiatio omnis clericis probro est, & interdicta. 89.34

Nemini res sua seruit. 8.8

Nemo iure suo vtens, alium iniuria afficit. 60.30

Nemo sine actione experitur. 30.24

Nimrod coram Domino fuit robustus venator. 2.4

O.

OBligatio est actionis mater. 31.24

Occultator laudis alienæ furi recte æquiparatur. 44.26

Occupata in fundo alieno, domino inuito, occupantis non fiunt. 12.38

Opinio, quam adiuuat consuetudo, reliquis omnibus præferenda. 8.4

P.

POena corporis afflictiua minima, maior est quacunque pecuniaria, etiam maxima. 58.29

Pœna delicto commensurari debet. 7.37

Pelopidas ex venatione rerum bellicarum administrationem excogitauit. 47.13

Personalia cum personis extinguuntur. 3.6

Piscet

Digitized by Google

Piſces maris, qui antea nullius ſunt, fiunt demum capientis. 16.9

Piſces in piſcina incluſi, ſunt includentis, & capientis non fiunt. 18.10. ſi vero inde euadunt, & priſtinæ laxitati reſtituuntur. 19.ibid.

Poſſeſſor malæ fidei rem vna cum fructibus reſtituere debet. 6.31

Poſſeſſor malæ fidei nullo tempore præſcribit. 52.28

Præſcriptio ſine poſſeſſione non procedit. 51.28

Primordio tituli euentus poſterior formatur. 5.37

Princeps arcem ſuam mercatori, vel alij cuipiam vendens, ratione arcis venditæ, minime venandi ius in eũ transfert. 10.8

Princeps deterioris conditionis eſſe non debet, quam priuatus. 39.25. & ex cauſa dominium rei ſuæ alicui auferre poteſt. 40.ibid.

Princeps facilius conſequitur ius prohibendi venationem, ſi proclamatis ſuis mulctam pecuniariam, non vero vltimi ſupplicij inſtrerit. 59.29

Princeps per proclamata publica venari vetans, acquirit quaſi poſſeſſionem juris prohibendi, ſi ſubditi iſtis proclamatis acquieuerint. 13.21. principi à talibus proclamatis cauendum ſecundum Rolandum à Valle. 14. ibid.

Princeps non acquirit ius prohibendi venationem, ſi proclamatis eius ſubditi contradixerint, & ad ſuperiorem appellauerint. 62.30. contra facientem proclamatis illis venatorijs pœna ſanguinis affici non debet, commi-

nari tamen eam poterit. 62.30

Princeps rei ſuæ legem, quam vult, dicere poteſt. 16.21

Princeps aliqua vel vidua nobilis vſufructuaria relicta, venationis exercitium ſi alicuius alias vſusfructus eſt, vtilitatis non habet. 70.31

Principes vltra hominum memoriam de feudis ſuis regalibus vna cum venationibus inueſtiuntur. 34.24

Principes ſubditis ſuis, maxime ignobilibus venatione interdicere poſſunt. 7.19. opinio contraria quæ. 8.20. declaratio poſterioris opinionis quæ. 9. ibid.

Principes venatu multum delectantur. 38.12

Priuatio habitum præſupponit. 23. 41

Priuationis pœna locum non habet, niſi in caſibus in iure expreſſis. 10.38

Priuatio habitum præſupponit. 29.23

Prohibitio priuati translationem dominij non impedit. 8.38

Prohibitus per iudicem fundum alterius ingredi, quæ ibi ceperat, ſua nõ facit, ſed domino reſtituenda ſunt. 25.41

Prohibitus per iudicem, ne fundum alienum ingrediatur, venandi gratia prædam ibi captam ſuam non facit, ſed domino fundi reſtituere tenetur. 43.26

Proprietas abſque vtilitate penes dominum relinqui non debet. 6.44

Pugnantes cum beſtijs ſunt de iure infames. 6.14. qui virtutis cauſa, non quæſtus gratia cum beſtijs in arena pugnant, infames non ſunt. 7. ibid.

Digitized by Google

Q.

QVi Principi reſiſtit, Dei ordinationi reſiſtit. 66.31
Quiſq; rei ſuæ moderator eſt, & arbiter. 16.21
Quod non licet in parte, multo minus in toto licebit. 4.44

R.

REditus fundi an in venatione conſiſtunt. 14.39
Regulæ ſtandum, donec de exceptione doceatur. 12.38
Reipublicæ intereſt agros coli, & vberiores eſſici. 17.21
Reipublicæ intereſt, ſubditos quietè viuere. 26.23
Reipublicæ intereſt frumentum & annonam conſeruari. 3.35
Res nullius, fiunt occupantis. 11.38
Res nullius cedunt occupanti. 16.9
Res propria alicuius illi ſeruire non poteſt. 8.8
Reſtitutio eſt in priſtinum ſtatum repoſitio. 24.41

S.

SCientia rei alienæ præſcriptioni non officit, ſi veriſimilibus rationibus perſuaſus, putarim eam à me, volente & patiente domino poſſideri. 56. 29
Scienti & conſentienti non fit iniuria, nec dolus & metus. 54.28
Sententia Scabinorum Lipſenſium poſt Speculum Saxonicum, rubrica, von Peen der Wildtban beſchediger/ longe iniuſtiſſima. 63.30
A Separatis non fit illatio. 15.39
Subditi tenentur mandatis ſuorum ſuperiorum, quæ honeſtati non repugnant, obtemperare. 32.24
Subditos concordiam alere Reipublicæ intereſt. 26.23
Syluia apud Virgilium iuſtam quiritandi cauſam habuit, ceruo eius domato ab Aſcanio ſagitta confixo. 22.10

V.

VEnatio an Regalibus connumeranda. fol.1.
Venatio tum de iure vſufructuario competit, ſi omnes fundi reditus in venatione conſiſtunt, & vſus fructus abſq; venatione plane eſſet inutilis. 69.31
Venatio cum perſona cuiuſque, qui venandi ius habet, extinguitur, ſed heredi defuncti noua inueſtitura redintegratur, eiq; nouum venandi ius acquiritur. 13.9
Venationem plebeij nobilibus & alijs, quos decet, relinquant intactam. 37.25
Venatio conſiſtit in nuda ſpe, & vt venator fallatur, multa occurrere poſſunt. 41.26. hæc leonum & ſimilium beſtiarum iure codicis tantum ſine calumnia exercebatur; non vero reliquarum ferarum. 42.26. eſt iuris gentium. 48.27. noſtris moribus iurigentium amplius non eſt. 49.27
Venatio quando permiſſa eſt. 35. diebus feſtis fieri non debet, ieiuniorum temporibus. 1.35. ſi in diebus feſtis, vt fames reſtinguatur & ſopiatur, fiat, licita. 2. ibid. diebus honori diuino cultuiq; dictis permiſſa, ſi, vt à ferarum deuaſtatione agri conſeruentur, fiat. 3. ibid. vbi permiſſa. 37.

Digitized by Google

Venatio non ſolum in fundo proprio, ſed & in alieno permittitur. 1.37

Venatio ſi omnibus indiſcretim permiſſa, omnes venatores efficerentur, agricultura deſereretur. 17.21. hac ſine armis expediri non poteſt. 19. ibid.

Venationis facultas omnibus ſi eſſet, breui omne genus beſtiarum periret, quod eſt abſurdum. 23.22. hac omnibus ſi indifferenter liceret, latæ feneſtræ iurgijs, cædibus & latrocinijs aperirentur. 25.22

Venatio non eſt in fructu. 68.31

Venatio actus meræ facultatis nullam poſſeſſionem cauſans, nullam obligationem & actionem. 28.23. huius interdicto nulla ſubditi iniuria moleſtantur. ibid.

Venatio Principibus & nobilibus permittitur, & cur. 1.19. eſt ars nequiſſima. 2.ibid.

Venatio eſt ſpecies quaſi militiæ, ſtrepitus armorum meditatio. 46.13. & eſt paleſtra quaſi veriſſima. ibidem. quotuplex. 1.14. oppreſſiua quæ. 2. ibid. adulatoria quæ. 3. ibid. Arenaria quid. 4. ibid. huius conſpectus matronis ob crudelitatem eiuſdem olim fuit interdictus. ibid. nec ea hominum ingenuorum erat. 5.14. Saltuoſa quæ, & quomodo diuiditur. 11. 15. Venatio ſaltuoſa, quæ ſit abſq; canibus, qualis. 12.ibid.

Venatio immodica non laudatur. 44. 13. eſt typus veræ militiæ, & rerum bellicarum. 46.ibid.

Venatio animum acuit, & corpus robuſtius efformat. 48.ibid.

Venationis interdictum honeſtati non repugnat. 33.24

Venatio eſt ius perſonale, & hodie ſolis Principibus & nobilibus conceditur. 1. 6. tranſmittiturque ad heredes. 3. ibid. hac plerunq; illi debetur, cuius eſt territorium. 6.7. quibus permiſſa eſt. 1.19

Venatio albo regaliorum non inſculpenda. 1.2. Eius definitio quæ. 1.6. hac eſt ius reale. 2.6. debeturq; perſonæ & re. 4.7

Venatio eſt fructus iuriſdictionis ſecundum Zoanettum, qui ſimiliter redarguitur. 9.8. hac in generali conceſſione ſeu alienatione non comprehenditur, cum ſit ius regale, ſed ſpecialiter concedatur, oportet. 11.8. eſt ius perſonale, mere & ſimpliciter. 12.9

Venator, quod in fundo alieno cõtra prohibitionem domini ceperat, domino reſtituit, ſi fructus omnis vtilitaſque fundi in venatione conſiſtit; alias ſecus ſecundum aliquos, quorum opinio non placet. 14.39. hic ideo prohibetur, domino inuito, fundum eius ingredi, quod dominus incertus eſt, an venator venerit poſſeſſionis adipiſcendæ animo; an vero feras inſectandi. 16.ibid.

Venatori, qui beſtiam vulnerauerat, quamdiu eam perſequitur, ea eripi iure non poteſt. 28.11. item, ſi canes eius beſtiam vulneratam inſectentur. 29.ibid.

Venatores à muneribus neceſſarijs non ſunt immunes. 5.19. vilißimi ſemper habentur. 4.ibid. à grauioribus muneribus

neribus, eo quod commeatui prodeſſent, immunes habentur. 6.ibid.
Venator occidens beſtiam patriæ nociuam extra arenam, pactus de præmio, infamiam metuere non debet. 8.14
Venator quidquid in fundo alterius, eo nolente, ceperat, id ſuum non facit, hoc ita diſponente conſuetudine. 29. 42. qui fundum alterius contra eius voluntatem ingreditur ab eo capi & detineri nequit. 30.ibid.
Venatori, quibus poteſt modis, venationem adiuuare fas eſt. 8.44
Volucres, qui antea nullius ſunt, fiunt demum occupantis. 16. 9. aues in cauea ſeu ornithone incluſi, ſunt includentis, & capientis non fiunt. 18.10. ſi vero inde elabuntur, & priſtinæ laxitati reſtituuntur, cedunt occupanti. 19.ibid.
Vſufructuarius alicuius fundi, ius venandi non habet. 68.31
Vſufructu alicuius fundi cum pertinentijs relicto, venit & venatio. 71.31
Vſusfructus pro ſe & hæredibus conſtitui poteſt, qui nouus in perſona hæredis exoritur. 13.9
Vſura prohibita etiam ex eo capite, ne omnes pecuniam fœnori dantes, parum annonæ perſpicerent. 18.21
Vſus venationis omnibus conceſſus eſt maximum fomentum cædium & latrociniorum. 25.22
Vtens iure ſuo, neminem iniuria afficit. 61.30
Vtilitas magnæ neceſſitati æquiparatur. 3.35

FINIS.

INDEX

INDEX
RERVM ET VERBORVM MEMORABILIVM, QVÆ IN HOC TRACTATV SEBASTIANI MEDICES I.C. CELEBERRIMI de Venatione, Piscatione, & Aucupio continentur.

Prior numerus numerum marginalem, alter paginam denotat.

A.

ACTIO, *quæ competit contra deteriorantem venationem.* 1.88
Actio confessoria in rem quando competat pro venatione deteriorata. 2.88
Actio doli quando competat pro venatione. 2.88
Actio, quæ competat contra prohibentem venationem, cum non possit. 1.90
Actione iniuriarum conueniri potest ingrediens fundum alienum venandi causa inuito Domino. 3.61
Adulatio triplex. 7.56
Adulatoria venatio prohibetur clericis. 15.69
Adulatoria venatio qualiter prohibeatur. 6.56
Animalia sunt homini subiecta naturaliter. 4.54
Animalia quæ abire, & redire solent, quando capientium fiant. 24.50
Animalium tria genera. 26.51
Anseres an capi possint. 1.105
Appellatione auium quid contineatur. 29.51
Apes quomodo, & quando capi possint. 20.50
Apes quando fiant capientium. 7.64
Apes an occupanti concedantur. 1.103. *& seq.*
Apostoli fuere piscatores. 10.69
Aquatilia animalia quæ dicantur. 32.51
Arenaria venatio non conceditur. 8.56
Arenaria venatio prohibita clericis. 16. 70
Armis an vti possint venatores? 1.73
Aucta aqua an augeatur ius piscandi. 1. 100
Aucto populo, an augeri debeat ius portandi pisces. 1.101
Aucupium quibus modis fiat. 36.51
Aucupatio quomodo prohiberi possit. 2. 103
Auium tria sunt genera. 4.63
Aues & volucres an sint capientium. 1. 103
Aues in rete capti, cuius sint. 3.95
Aues prohibentur capi cum sclopo, seu arcubusio. 4.72
Auibus legatis, quæ animalia veniant. 30.51

B.

BEstia aliena reperta in prato suo, quando retineri possit. 3.81

Bestia,

Beſtiæ, volucres, & piſces capientium ſiunt. 1.48
Beſtiæ nociuæ quo tempore poſſint retineri in ciuitate. 2.93
Beſtiæ appellatione quid veniat. 17.50

C.

Capta in viuarijs quando ſint reſtituenda. 19.68
Capta extra viuaria, quando ſit reſtituenda. 21.68
Capta in venatione cum certis inſtrumentis prohibitis, an ſint reſtituenda. 14.66
Caro ferina luxuriam fouet. 5.69
Caſam ponere licet vnicuique in littore maris. 5.96
Cautela pro venatione. 2.99
Cerui quando fiant capientium. 9.65
Cerui, quomodo capi poſſint. 23.50
Cerui capti quando capientium fiant. 1.92
Clamoſa venatio quando permiſſa clericis. 17.70
Clericus in minoribus conſtitutus, venando, qua pœna puniatur. 9.71
Clerici venantes venatione oppreſſiua, vt homicidæ puniuntur. 2.71
Clerici venantes venatione arenaria quando efficiantur infames. 3.71
Clerici non poſſunt alere canes. 2.69
Clerici an teneantur reſtituere, quod ceperint in venatione. 12.66
Clerici pugnare non poſſunt. 10.49
Clericis quomodo & quando venari liceat. 18.70
Clericis an ſit prohibita venatio. 1.69
Columbæ non poſſunt capi. 2.68
Columbas capiens an teneatur reſtituere. 1.104
Columbarium quando conſtrui non poſſit. 5.63
Communes in quibus aquis ſunt piſcationes. 1.101
Communia, etiam iure naturæ, poſſunt per Principem vni applicari. 9. 60
Conductor piſcationis non poteſt euacuare piſcinam. 1.101
Conſuetudo eſt maioris efficaciæ, quam præſcriptio. 6.86
Conſuetudo prohibens venationem, an valeat. 1.89
Conſuetudo an faciat venationem illicitam de iure eſſe licitam. 2.89

D.

Damnum datum reſarciendum eſt à venatoribus. 1.78
Damna data ob prohibitionem venationis ſunt reſarcienda. 8.60
Damnare in ludum venatorium quid ſit. 2.91
Decima Eccleſiæ an ſit ſoluenda ex venationibus & piſcationibus. 1.79
Definitio eſt initium cuiuslibet tractatus. 42.52
Deus creauit omnia in hominum vſum. 3.54
Diaconus, & Subdiaconus venantes, an puniendi. 6.71
Die feſto quando venari liceat. 4.73
Domino inuito, ſi quis ceperit feras, non tenetur reſtituere. 2.62
Dominium ferarum non habet dominus fundi. 2.63

Digitized by Google

Donare aliquid venatoribus an sit licitum. 1.79

E.

Episcopus venator qua pœna puniatur. 4.71
Exceptio data contra aliquem, quod sit venator, de qua venatione intelligatur. 1.80
Exercens venationem prohibitam, an peccet. 8.58
Expensas an contribuere teneatur piscator partem aquæ habens cum molendino. 1.79

F.

Facultas venandi transmittitur ad hæredes. 3.87
Falconem accipiens cum fœtis, an teneatur restituere. 1.104
Fauos melli, qui eximere possit. 21.50
Fera accidentaliter mansueta, an fiat occupantis. 28.51
Fera vulnerata an sit capientis. 6.64
Fera fugata à canibus cuius sit. 1.93
Feræ prægnantes non possunt venari. 2.73
Feræ, volucres, & pisces, sunt non solum pro ornamento vniuersi, sed pro vtilitate hominum. 3.72
Feræ, volucres, & pisces sunt communes. 6.60
Feræ, pisces, & volucres sunt pro ornamento vniuersi, atq; pro vtilitate hominum. 2.72
Feræ prohibentur capi cum instrumento Zonæ. 3.72
Feræ vastãtes agros expelli possunt quocunque tempore. 13.57
Ferarum appellatione quid contineatur. 19.50
Feudatarius an possit prohibere venationem. 3.89
Flumen quid sit, & quando in copiscari possit. 8.49
Foresta, Nemus, & Sylua in quo differant. 16.49
Fossata an fieri possint pro venatione. 1.74
Fructus venationis an sit fructus industrialis? 1.75
Fructus venationis an computentur in sortem. 2.92
Furtum quando dicatur committi in venatione. 1.89

G.

Gabella quando soluatur de his quæ venatione capta sunt. 3.81
Gallinæ non sunt capientium. 10.65
Gallinæ an sint capientium. 2.105
Gallinarum fera natura non est, ideo capi non possunt. 25.50
Generaliora præponi debent. 4.48

H.

Homicidium inuoluntarium, quando non puniatur. 2.90
Homo in statu innocentiæ dominabatur cunctis rebus, excepto angelo. 7.55
in Homine quatuor considerantur. 8.55
Homo in statu innocentiæ ad quid indigeret animantibus. 9.55

Digitized by Google

L.

Lactus retis an vendi possit. 1.78
Imperfectiora cedunt in vsum perfectiorum. 5.54
Inferiora per superiora gubernantur. 6.54
Iniuria fit Domino prohibenti venari in loco suo. 15.66
Interpretatio fieri debet in meliorem partem. 2.80
Interesse an dari possit venationis, piscaturæ & aucupij. 1.77
Inuocatio diuini nominis, quid operetur. 3.48
Iurisdictio quomodo cohæreat personæ. 6.87
Ius aquæ ducendæ ad piscariam, an sit seruitus realis. 1.102
Ius gentium permittit venationem. 2. 56
Ius ciuile non prohibet venationem. 3. 56
Ius Canonicum quando prohibeat venationem. 4.54
Iura affirmatiua, quando præscribi non possint. 4.84
Iura negatiua an possint præscribi. 2.83

L.

Lacus quid sit, & quomodo in eo possit piscari. 9.49
Laici venantes in die festo, an teneantur restituere. 13.66
Laquei quibus tendantur. 1.74
Lege humana facta est distinctio rerum. 10.60
Lege naturæ permissum, potest per legem humanam prohiberi. 11.61
Lege naturæ prohibitum non potest humana lege concedi, &c. 12.61
Leones mansueti an possint occidi. 1. 93
Lupam prægnantem capiens an habeat vnum præmium, an plura. 1.92

M.

Mare quid sit, & an in eo piscari possit. 7.49
Mobilia, an immobilia bona dicantur esse feræ, pisces, & volucres. 1.76
Monachi non possunt retinere canes venaticos in eorum monasterijs. 16. 57

N.

Natura omnia hominū causa comparauit. 41.52
Naturali ratione, quod nullius est, occupanti conceditur. 2.48
Negotiatores an dicantur piscatores. 1. 102
Nobilibus quando liceat venari, piscari, & aucupari. 7.107

O.

Occidere an liceat quacunque viuentia. 38.52
Occidens aliquam personam in venatione, an teneatur de homicidio. 1.90
Oppressiua venatio prohibita. 5.56
Oppressiua venatio prohibita clericis. 14.70
Ordo naturæ est, vt imperfectiora sint propter perfectiora. 39.52

Digitized by Google

P.

Pauones an sint occupantium. 1.105
Pauones an fiant capientium. 8. 64
Pauonum fera natura dicitur, & qualiter capiantur. 12.50
Pecudum appellatione quid veniat. 18. 50
Persona qualitas inspicitur in venatione. 3.58
Phasiani capi possunt. 3.105
ex Persona pensatur qualitas delicti, & pœna. 8.71
Pisces quando capientium fiant. 33.51
Pisces prohibentur capi esca. 5.72
Pisces capti fiunt capientium. 4.96
Pisces in rete capti quando sint tendentis, an accipientis. 2.95
Pisces egressi inundatione è stagno meo, quando eos vendicare possim. 2.100
Pisces in rete capti an sint capientium. 1.102
Piscari non licet in loco, vbi conuentum fuerit. 9.96
Piscari non licet in loco prohibito per Principem. 10.96
Piscari non potest, vbi consuetudo resistit. 11.96
Piscari non potest in loco præscripto. 12. 96
Piscatio quando reddatur illicita. 13. 96
Piscari quilibet potest in flumine publico. 6.96
Piscari non licet in flumine priuato. 7. 96
Piscari licitum est vnicuiq; in mari, & in littore maris. 2.96
Piscari non potest prohiberi priuata authoritate. 3.96
Piscari an possit in fundo alieno. 1.98
Piscatio quando sit licita. 1.96
Piscatio priuata non potest turbari. 8. 96
Piscatio sit sine clamore. 3.69
Piscatio quibus modis fiat. 37.51
Piscatores an possint accendere lumen in littore maris. 1.74
Piscatores accendentes lumen in littore maris qua pœna puniantur. 2. 74
Piscandi genus duplex. 1.78
Piscina quid sit. 4.99
Piscinæ pisces non possunt capi inuito domino. 14.49
Plantæ sunt propter animalia, animalia autem propter hominem. 40.52
Possessio, vel quasi an contineatur piscando. 1.99
Possideri an dicantur pisces. 1.99
Pœna afflictiua corporis, quando infligenda in prohibitione venationis. 7. 60
Pœna maior imponitur maiori. 7.71
Pœna clerici ratione venationis prohibitæ. 1.71
Præmissa quid operentur. 5.48
Præscriptio habet vim contractus. 5. 85
Præscriptione, an queri possit ius venandi, piscandi, & aucupandi. 1.83
Presbyter venator quomodo puniatur. 5.71
Principes tenẽtur resarcire damna, quæ proueniunt ex causa prohibitæ venationis. 2.78
Princeps concedere potest alicui, vt ipse soli

soli liceat in certa parte maris piscari. 1.100
Princeps potest loca communia proprio vsui dicare. 4.60
Princeps inferior non potest prohibere venationem. 5.60
Priuilegio Principis an acquiratur ius venandi. 1.82
Prohibens venationem quando peccet. 7.58
Prohibita venatione, an restitui debeat, quod capitur in ea. 11.65

R.

RAtio triplex, quare Princeps venationem prohibere possit. 2.59
Reditus venationis, piscationis, & aucupij an sint de regalibus. 2.81
Reditus bonorum consistentes in venatione, faciunt, vt etiam clericis venari liceat. 15.57
Regalia an dicantur venatio, piscatio, & aucupium? 1.81
Remunerationis causa an possit concedi ius venandi. 2.82
Resistere manu poterit Dominus prohibens venatorem ingredi fundum, si alias non prodest. 2.81
Restitui an debeat, quicquid in venatione captum fuerit. 1.63
Rete illaqueata fera si capiatur, an sit capientis. 1.95
Retia quibus tendantur. 3.74
Retineri an possit venator per Dominum prohibentem ingredi fundum suum. 1.81

S.

SAltuosa venatio quando concessa, & quando prohibita. 11.57
Sanctum venatorem non inuenimus. 9.69
Scriptores, qui de venatione, piscatione, & aucupio loquuti sunt. 1.108
Serui an pœnæ afficiantur, qui in ludum venatorium damnantur. 1.91
Serui an peccent venantes iussu Domini venatione prohibita. 1.91
Seruitus realis an personalis sit ius venandi. 1.87
Seruitus personalis extinguitur cũ persona. 2.87
Seruitutes quæ præscribi possint. 3.84
Stagnum quid sit, & quando in eo piscari possit. 10.49
Stagna quæ sint. 3.99
Surripiens ouem de ore lupi, gallinam de ore vulpis, vel auem de ore falconis, an quod accepit, sit accipientis? 1.94

T.

TAurorum torneamenta prohibita. 9.56
Tempus venandi est considerandum. 4.58
Tempore Quadragesimæ an sit concessa venatio. 12.57
Tempore ieiunij quando liceat venari. 3.73
Terra non fert animalia. 3.63
Torrens quid sit, & an liceat piscari in eo. 11.49
Torrens vnde dicatur. 12.49

V.

VAllis aquosa quid sit, & an ibi possit piscari. 13.49

Digitized by Google

Venari an posit in via publica. 1. 91
Venari non potest in loco alterius contra voluntatem Domini. 6.58
Venari num liceat in alieno fundo? 1. 61
Venari est magis luxuriæ, quam rationis. 11.69
Venatio magis adfert delectationem, quam piscatio. 4.69
Venatio quieta quibus permittatur. 14. 57
Venatio quid sit, & quid piscatio, & aucupium. 1.53
Venatio multiplex, & quæ sit oppressiua. 2.53
Venatio adulatoria quæ sit. 3.53
Venatio arenaria quæ dicatur. 4. 53
Venatio saltuosa quæ sit. 5.53
Venatio quo iure sit introducta. 1. 54
Venatio est iurigentium. 2.54
Venatio infert damnum agris alienis. 12.69
Venatio rixam parit. 13.69
Venatio quibus ex causis reddatur illicita. 1.58
Venatio inferens damnum proximo, est illicita. 2.58
Venatio, piscatio & aucupium an possint prohiberi, ne exerceantur aliquibus certis instrumentis? 1. 72
Venatio est proximior crudelitati. 6. 69
Venatio sit cum maiori periculo, quam piscatio. 7.69
Venatio est minus decora, quam piscatio. 8.69
Venatio vbi fiat regulariter. 15. 49
Venatio in vtilitatem hominis. 4. 87
Venatio est seruitus iurisdictionalis. 5. 87
Venatio an prohiberi posit per Principem. 1.59
Venatio facta in loco præscripto an compellat restituere. 16.67
Venatio facta in loco priuilegiato, an restituere faciat. 17.67
Venatio facta in loco muro circumsepto obligatur ad restitutionem. 18. 67
Venatio an sit licita. 1.56
Venatio an prohiberi posit, certo tempore. 1.73
Venatio an spectet ad Nobiles. 1. 107
Venatio in genere sumpta quot habeat species. 34.51
Venator ingressus fundum alienum, Domino non prohibente, an posit postea expelli. 1.80
Vendito fundo an dicantur venditi pisces existentes in eo. 2.76
Vendito lacu an veniant naues piscatoriæ. 1.103
Vendito fundo non veniunt pisces. 2. 103
Viuaria quæ dicantur. 2.99
Volucres quæ dicautur. 31.51
Vsuram an committat, qui venatur in agro pignori dato. 1.92
Vsufructuarius an habeat reditum ve-

nationis, piſcationis, & aucupij. 1. 75
Vſufructuarius poteſt prohibere venationem. 2. 75
Vſufructuarius poteſt vendere ius venandi. 3. 75
Vſufructuarius non eſt Dominus ferarum. 4. 75
Vtilitas venationis quanta ſit. 1. 105
Vulnerata fera an ſit vulnerantis, an vero capientis. 1. 93

FINIS.

TRACTA-

Digitized by Google

TRACTATVS
DN. GEORGII MOR DE NIGROMONTE BRIGANTINI I. V. D. DE IVRE VENANDI, AVCVPANDI, & Piscandi.

PARS PRIMA.

CAPVT I.

Generalia & quædam specialia traduntur de Venat. & Piscat.

SVMMARIA.

1 *Iuris venandi, aucupandi & piscandi materia lucrosa, pulchra & subtilis est.*
2 *Iura venandi, aucupandi & piscandi inter Principes, Comites, Barones & nobiles valde sunt controuersa.*
3 *Inuocatio diuini nominis quid operetur.*
4 *Venationum plures sunt species.*
5 *Venatio oppressiua hominum quæ sit.*
6 *Venatio arenaria quæ dicatur.*
7 *Venatio adulatoria quæ dicatur, & quibus modis fiat.*
8 *Optima traditio à definitione proficiscens.*
10 *Venatio saltuosa quid sit, & quid piscatio & aucupium. ibid.*
11 *Venatio in genere sumpta, quot habeat species.*
12 *Feræ in tria genera distinguuntur.*
13 *Venatio quibus modis fiat.*
14 *Aucupium qtibus modis fiat.*
15 *Piscatio quibus modis fiat.*
16 *Venatio, aucupium & piscatio possunt pro vno eodemq; poni.*
17 *Differentiæ inter venationem, piscationem & aucupium.*
18 *Feræ rursus in duo genera distinguuntur.*
19 *Ferarum appellatione quid contineatur.*
20 *Bestiæ appellatione quid veniat, & nu. 22.*
21 *Pecudum appellatione quid veniat.*
23 *Animalium tria genera.*
24 *Mansuetæ animalia cuius sint.*
25 *Feræ animalia an sint capientium.*
27 *Auium appellatione quid contineatur.*
28 *Auibus legatis, quæ animalia veniant.*
29 *Volucres quæ dicantur.*

Digitized by Google

30 *Apes cuius sint naturæ. Et quæ animalia sint insecta.*
31 *Aquatilia quæ dicantur.*
32 *Pisces quando capientium fiant.*
33 *Occidere an liceat quæcunq; viuentia, ratione carentia.*
34 *Ordo naturæ est, vt imperfectiora sint propter perfectiora.*
35 *Plantæ sunt propter animalia, animalia autem propter hominem.*
36 *Natura omnia hominum causa comparauit.*
37 *Primi venatores qui fuerint.*
38 *Venationum vsus vna cum genere humano cœpit.*
39 *Venatio an pro turgi & illicito exercitio sit habenda.*
40 *Venatio Clericis & Ecclesiasticis personis an prohibita, & n. 41. & 42.*
41 *Venationis abusus, non vsus in turpibus est habendus.*
42 *Vsus venationis in quo consistat.*
43 *De venationibus & piscationibus Ecclesiæ soluendæ sunt decimæ.*
44 *Abusus venationis in quo consistat.*
45 *Venatio ferarum cum silentio & modestia, seu quieta, sine clamore, Ecclesiasticis personis est licita.*
46 *Prælatis & Ecclesiasticis personis, quando & quomodo venari liceat.*
47 *Sanctum venatorem non inuenimus.*
48 *Apostoli fuere piscatores.*
49 *Venationis vsus quando Clericis illicitus reddatur.*
50 *Monachis venationes & aucupationes sunt prohibitæ, neque illis licet retinere canes venaticos in eorum monasteriis.*
51 *Necessitas non habet legem.*
52 *Necessitas non excusat à delicto.*
53 *Tempore Quadragesimæ & ieiunorum, seu præcipuarum festiuitatum, an sit interdicta Venatio.*
54 *Feræ vastantes agrotos expelli possunt, quocunq; tempore, à quocunque.*
55 *Exceptio data contra aliquem, quod sit venator, de qua venatione intelligatur.*
56 *Interpretatio fieri debet in meliorem partem in re dubia.*

EXplicaturus iura Venandi, aucupandi & piscandi, ea potissimũ de causa, quod inter cæteras vtriusque Iuris materias (vt quotidiana forensium causarum docet experientia) horum materia non minus lucrosa, quam pulchra & subtilis sit. Etenim his temporibus nulla fere iura inter Principes, Comites, Barones & Nobiles ita controuersa sunt, quam hæc ipsa. Nam videre est illos nonnunquam acerbissime de hisce inter se contendere & rixari, vt illorum conseruandorum & tuendorum gratia, sæpe ad pignorationes, nec non ad arma veniant, tranquillum Reipublicæ statum, pacemque publicam, non sine ma-

ximo

ximo, innocentium ſubditorum vicinorumque malo, atq; detrimento coactis hominibus perturbent; Vnde omnia Iudicia & tribunalia perſonant lites iuris Venandi, aucupandi & piſcandi. Diuino † igitur prius inuocato præſidio, quo conſequamur bonum initium, melius medium, & optimum finem, *gloſ.1.in Auth.de hared.& Falc.col.1.gloſ.in Rubr.Proem. Inſtitut.text.in Auth. quomod. oport. Epiſc.* §. 1. *verſ. bene autem, Dd.in Rubr.ff.de oper.nouinunciat.* Vbi enim Chriſtus non eſt fundamentum, ibi nullius boni operis eſt ſuper ædificium, *c. cum Paulus.1.q.1.* quicquid igitur agimus in nomine Domini incipere debemus, *c.non obſeruetis.26. q.7.* ad vtilitatem & commodum illorum qui hiſce egregiis exercitationum generibus delectantur, ſtatui hoc in tractatu horum iurium viam & modum, ea, qua fieri poteſt, perſpicuitate, demonſtrare, & aperire, quo tuto ſine peccato in conſcientia, & foro exteriori venentur, aucupentur, & piſcentur. 1 2

Ac † principio quidem ſciendum plures paſſim referri Venationum ſpecies. Vna † eſt Venatio, quæ dicitur oppreſſiua hominũ, quæ ſemper prohibetur *c.non eſt §.his itaq; 6.d ſt.gl.in c.qui venatoribus. 88.diſt.* Altera † arenaria, vt quando quis cum beſtia depugnatorius in arenã prodit, & illa Venatio de Iure Canonico adeo reprobata eſt, vt etiam ſpectatores mortaliter peccent, per text. *in d.c. qui venatoribus & ibid.notat.gloſ. & gloſ.in c.1.de Cler.Venat.in verb.voluptate.* De Iure vero ciuili Venatio arenaria tunc licita eſt, quando non eſt mercenaria, ſed ſit virtutis probandæ & vitium experiendarum gratia, *l.1.§.den q; ff.de poſtul.* Verum qui ad hoc locat operas ſuas, vt cum beſtia depugnet, infamis eſt, *d.l.1.§. ſenatusconſulto*, de qua ſpecie loquitur *d.c.qui Venatoribus*, & diu ſequentes *Canones & 3.q.7.§ veruntamen.* Niſi talis ſit fera, quæ regioni noceat, quo caſu locans operas ſuas extra arenam, non notatur infamia, *d.l.1.§. ſed ſi quis.* 3 4 5 6

Tertia † Venatio eſt, quæ dicitur adulatoria, quæ fit per verba, ac etiã illicita eſt, *d.c.qui venatoribus, 86.diſt.c.nonnulli, 46.diſt.c.ſunt plurimi, 6. q.1.gl.d.cap.1.de Cler.Venat.* Et hæc Venatio fit tribus modis. Primo tribuendo alicui bonum, quod non habet. Secundo nimium extollendo bonum, quod habet. Tertio approbando malum, quod habet *c.ve qui dicitis 11.qua.3.* Quarta † eſt Venatio, quæ dicitur, ſaltuoſa & clamoroſa. Nos omiſſis reliquis ſpeciebus de hac quarta Venatione, quæ eſt ferarum, agemus, quæ fit in ſaltibus cum canibus, vt loquuntur, & clamore, vnde venatio ſaltuoſa & clamoroſa vulgo appellatur. Quoniã † vero optima eſt traditio, quæ a definitione proficiſcitur, per quam plane intelligimus, quid ſit id, de quo eſt agendum, vt tradit *Cicero lib.1.de offic.* & dixi *ego in tract.meo de Diuortiis 1.part.c.1.n.1.* a definitione initium ducam. 7 8 9

10 Est † ergo Venatio, ferarum persecutio, vel exercitium ordinatum ad captionem feratum terrestrium, sicut aucupium ad captionem auium, & piscatio piscium. Et hæc exercitia sunt a natura & de se licita, *vt tradit S. Thom. quem refert & sequitur Sylue. in summa verb. venatio, n. 1. in prin.*

11 Si † tamen hæc licita venatio in genere sumatur, tres habet species, scili-
12 cet ferinam, aucupium, & piscariam. Nam † feræ in tria genera distingui solent, sicuti tribus clementis sustinentur, videlicet in feras, quæ terra in volucres, quæ in aere, in pisces, qui in mari fluminibus libere vagantur, §.
13 *feræ instit. de rer. diuis. & l. 3. ff. d. acquir. rer. dom.* Venatio † ferina fit multis modis, vtpote, retibus, pedicis, laqueis, præcipitiis, foueis, arcubusis, bombardis, iaculis, cuspide, indagine, pennarum odore, carnibus, accipi-
14 tribus. Aucupium † vero fit retibus, laqueis, pedicis, præcipitiis, arcu, vi-
15 sco, hamo, ac etiam accipitribus. Piscatura † seu piscatio fit retibus, sagenis, gargustiis, hamis, iaculis. *S. Anton. in summa 1. part. tit. 1. cap. 3. §. 3.*
16 *verb. venatio.* Quamobrem † venatio aucupium & piscatio pro vno eodemque iure poni possunt, ea ratione, quod sint species venationis in genere sumptæ, & originem ab vna eademque libertate iuris naturalis du-
17 cunt, *l. 2. & 3. ff. de acquir. rer. dom. § feræ Instit. de rer. diuis.* Quanquam † nonnullæ differentiæ inter has species sint, eam in alieno venari liceat, non sic piscari, *l. iniuriarum, § fi. ff. de iniur.* Deinde etsi aucupium venationi comparetur, *l. diuus ff. d. seruit. rustic. prædior. c. 2. de Cler. ven.* tamen piscatio ab his separari solet, tanquam ius magis licitum & spectaculum minus cruentum. Ideoq; piscatio Ecclesiasticis personis indistincte permissa, non sic venatio, *c. 1. & 2. de Cler. Venat. c. 1. ne cleri. vel monach. c. 1. &*
18 *2. dist. 34.* Et † quia Venatio est ferarum persecutio, notandum est primo quod ferę rursus in duo genera distinguendæ sunt. Nam vnum est genus earum, quas ob diritatem & perniciem occidi publice vtile est, vt sunt lupi, Vrsi, Leones, serpētes, &c. quarum venatio tanquam publice vtilis, omnibus est permittenda. *l. vnic. C. de ven. fer. lib. 11. c. vnic. §. nemo retia, de pace tenend. in vsib. feud.* Alterum genus non est æquæ noxium, & seruit publicæ annonæ & voluptati principum.

19 Secundo † notandum est, quod proprie ferarum appellatione veniant animalia nocentia, *c. fi. & ibid. gl. de iniur.* dicitur tamen apium, Pauonum, Columbarum & Ceruorum fera natura. *l. naturalem §. apium & §. pauonum & §. ceruos, ff. de acq. rer. dom. §. apium & §. pauonum & §. ceruos Iustit. de rer. diuis.* Appellatione tamen feræ non venit canis, cum sit domesticum animal, licet in numero animalium mansuetorum non contineatur. Maior enim pars canum non mordet, & maior pars non gregatim pascitur, mansueta enim animalia dicuntur, quę gregatim pascuntur. *gl. additionalis Instit. Si quadrup. paup. feciss. dic. in prin.*

20 Tertio † notandum est, quod appellatione bestiæ veniant tãtum animalia

Digitized by Google

malia terrestria, non aues, secus appellatione animalis. *gl. in c. 6. die ver. bestia 35. dist.* A Cicer. tamen bestiæ etiam pisces & volucres dicuntur. Deinde appellatione bestiæ, non veniunt animalia mansueta & domestica, nisi aliter ex cõmuni consuetudine vsurparetur, *Bar. in l. 1. §. remouet in 1. not. ff. de postu. Io. Bapt. in l. omnes popu. fi. de iust. & iur.* Præterea bestiæ appellatione veniunt Vrsi, Leones, Pantheræ, quasi mixti sunt Elephantes & Cameli, nam & iumentorũ operam præstãt & natura eorũ fera est. *l. 2. §. vt igitur ff. ad l. Aquil.* Pecudum † autem numero sunt quadrupedes, 21
quę gregatim pascuntur, & ones caprę, boues, equi, muli, asini, sues *d. §. vt igitur & inst. de leg. Aqui. in prin.* Deniq; † bestiæ appellatione hoc casu 22
non venit mortua, *l. 1. §. bestias, ff. de postu. l. 1. §. plane si ante ff. si quadr. paup. fecisse. dic. not. in l. 1 ff. de cadau. pun. Bar. in l. cũ de lanion. n. 1 ff. de fund. instr.*

Quarto † obseruandum est, tria esse genera animalium. Quædam † e- 23 24
nim sunt naturaliter mansueta, vt sunt Gallinæ & anseres domestici, in quibus locum habet regula hæc, vt vbicunq; sint, domini esse intelligantur, *§. Gallinar. inst. de rer. diu.* Quædam † vero prorsus sunt fera, vt cerui, 25
vrsi, lepores, vulpes, & in his animalibus locũ habet altera regula, cum in nullius bonis sint, quod occupanti concedantur, *d. §. fera inst. de rer. diui.* Quæ regula extenditur etiã ad apes, cum & earũ fera natura sit, ideoq; apes quæ, in arbore nostra consederint, antequã in alueo a nobis includãtur, non magis nostræ esse intelliguntur, quã volucres quæ in arbore nostra nidũ fecerint, ideo si alius eas incluserit, dominus earũ efficitur per occupationẽ sicut & fauos si quos fecerint apes in arbore tua, alius sine furto eximere poterit, nec furti tibi tenebitur, quia apes nõ fuerunt tuę, *tex. in d. §. apiũ. & ibi gl. in verb. dominus inst. de rer. diu. & d. l. naturalem §. apium ff. de acq. rer. dom. & in l. apes ff. de furt.* Quædam † vero animalia 26
fera sunt naturaliter sed accidentaliter hominũ industria & diligẽtia reddita sunt mansueta, in illis procedit regula, vt eo vsq; tua esse intelligãtur, donec animũ reuertendi habeant, nam si animũ reuertendi habere desierint, etiam tua esse desinunt, & fiunt occupantiũ. reuertendi autem animum videntur desinere habere, cum reuertendi consuetudinẽ deseruerint. *d. §. pauon. inst. de rer. diuis.* consuetudinẽ a. huiusmodi reuertendi amisisse videntur, cum ad horas & dies consuetas bis redire desinunt, post quæ accepta capientium fiunt *iuxta gl. in l. de quib. ff. de legit. Martin. ab Azpilcuet. in Enchiri. confes. c. 17. n. 128. & platea. d. §. pauon. inst. d. rer. dini.*

Quinto † aduertendum est, quod appellatione auium venit omnis 27
volucris, quæ oua parit & pennis decorata est: dicta ab auiis, id est locis secretioribus, quibus aues delectantur, *Cic. ad Heren. lib. auium dulcedo ducit ad auium.* Vnde † auibus legatis anseres & phasiani & gallinæ 28
syluestres, & auiaria, id est, gabiæ vbi stant aues debentur, si testator talia habeat, alias secus: Phasiani a. id est, serui qui sciunt artificia capiẽdi aues,

Digitized by Google

& pastores anserum non continentur, nisi id testator expresserit *l. auibus*
29 *l. gatis & ibi glos. ff. de leg. 3.* Volucres † autē quæcunque volare
possunt, vnde apes, vespæ, muscæ, papiliones, volucres sunt, non tamen a-
30 ues. Et † quanquam olim ingens inter philosophos dubitatio fuerit, An
apes feræ naturæ essent: quibusdam existimantibus, hæc immensæ sub-
tilitatis animalcula magis inter insecta, quam inter feras bestias referen-
da esse. Sunt enim insecta animalia, quæ (vt nomen ipsum declarat) in-
cisuras, nunc ceruicum loco, pectorum habent, atque alui: vt sunt terre-
stria scolopendræ, stelliones; alia volucria, vt apes vespæ: alia vtroq; mo-
do, vt formicæ: alia & pennis & pedibus carentia, vt tineæ, quæ in homi-
ne nascuntur. Nonnulli putarunt, apes nec mansuetæ, neq; feræ, sed me-
diæ cuiusdam esse naturæ, *Plin. lib. 11. Natural. hist.* Contra tamen, vete-
rum Iurisconsultorum authoritate & iudicio receptum est, eatum natu-
ram quoq; feram esse, *d. § apium vbi M nsing. Instit. de rer. diuis.*
31 Sexto † obseruandum est: Omnia animalia degentia in aquis, generali
nomine aquatilia dici: Nam alia corio & pilis teguntur, vt vituli marini:
alia corio tantum, vt delphini: alia cortice, vt testudines: alia silicium du-
ritia, vt ostreæ & conchæ: alia crustis, vt locustæ: alia crustis & spinis, vt
Echini: alia squamis vt pisces, *Plin. lib. 9. c. 12.* aliæ pelle, vt anguilla, eo di-
32 cta, quia specie anguem repræsentant. Quæ † aquatilia si fuerint in loco
publico, vt mari, lacu, flumine, vel stango capiētium fiunt, nisi aliter pro-
hibitum sit, vt dicemus infra.

Cum ergo venatio, aucupium & piscatio sint iuris naturalis, & de se li-
cita, & tamen absque occisione animalium, ferarum, auium & piscium
exerceri non possint, infertur licere homini, occidere quæcunq; viuen-
33 tia ratione carentia. Neq; † obstat illud dictum (non occides:) Etenim
non accipitur de frutetis, quia nullus eis inest sensus, nec de irrationabi-
libus animalibus, quia nulla ratione nobis sociantur: Est ergo illud di-
ctum (non occides) intelligendum de homine, quem occidere licet. *S.*
August. lib. de ciuit. Dei, c. 20. vol. 5. quem sequuntur D. Thom. 22. q. 60. art. 1.
Dominic. Soto de iust. & iur. lib. 10. q. 1. art. 1. Pisan. verb. homicidium li. 6.
n. 2. Sylvest. in 1. n. 5. Ioan. Tabien. n. 2. Nullus enim peccat in hoc, quod v-
34 titur re aliqua ad hoc, ad quod est ordinata. In † rerum autem ordine im-
perfectiora sunt propter perfectiora; sicut enim generationis via, natura
ab imperfectis ad perfecta procedit, & inde est, quod sicut in generatio-
35 ne hominis, prius est viuum, deinde animal, vltimo autē homo: ita † et-
iam ea, quæ tantum viuunt, vt plantæ, sunt propter animalia, omnia au-
tem animalia sunt propter hominem; & ideo si homo vtatur plantis ad
vtilitatem animalium, & animalibus ad vtilitatem hominis, non est illi-
citum. *Arist. lib. 1. Pol. t. cap. 5.* Inter alios autem vsus maxime neces sarius

esse

Digitized by Google

esse videtur, vt animalia plantis vtantur in cibum, & homines animalibus, quod sine mortificatione eorum fieri nequit: & ideo licitum est, & plantas mortificare in vsus animalium, & animalia in vsus hominum. Nam ex ipsa diuina ordinatione dicitur. *Genes. 1. Ecce dedi vobis omnem herbam afferentem semen super terram & vniuersa ligna, quæ habent in semetipsis sementem generis sui, vt sint vobis in escam & cunctis animalibus terræ, & c. 9. Genes. Omne quod mouetur & viuit, erit vobis in cibum.* Hinc & † lex ciuilis disponit quod absurdum esse videatur, hominē in fructu esse, cum omnes fructus in rerum natura, hominum gratia comparauerit, *text. in l. pecudum ff de vsuris.* Ex quibus euidentissime & irrefragibiliter infertur, occasionem animalium ratione carentium, & per consequens, venationem, capturamque ferarum, vt aucupium, & piscationem iure diuino, naturali & ciuili, homini permitti. Nam ferarum carnibus vescimur, pellibus contegimur *Genes. c. 1.* quæ peræque ad nostras vtilitates recte adiunguntur, atque ius dominorum diuinitus concessorum. Neque obstat *cap. 22. Exodi.* vbi prohibetur occisio bouis & ouis. Quia respondetur, quod occidere animal alterius, sit quidem peccatum, non quia occidit illud, sed quia damnum dedit homini in re sua, vnde non continetur sub peccato homicidii, sed furti, rapinæ, vel damni dati, *tradit Sebast. Medic. in summa peccat. part. 1. tit. 4. q. 92. & in præfat. tract. de venat. pisc. & aucup. n. 41.* 36

Et † quanquam Adamum protoplastum, & eius posteros credibile sit exercuisse venationes, aucupia, & piscationes, primi tamen in sacris literis venatores exprimuntur, Nemroth & Esau, *Gen. c. 10. 25. & 27.* Ex † quibus aperte constat vsum venationum vna cum humano genere cœpisse. Vnde & *Arist. supra dicto loco*, venationem ferarum inter antiquissima vitæ genera retulit. Neq; † obstat, quod aliqui hanc venationē pro turpi illicitoq; exercitio habeant. Primo quod *D. Augustin.* nequissimam eam artem appellet. *d. c. qui venatoribus.* Deinde quod Clericis & Ecclesiasticis personis venatio prohibita sit *c. 1. & 2. d. Cler. venat. c. 1. ne Cler. vel monach. c. 1. & 2. 34. dist.* Etenim respondetur, quod *D. Augustini* dictum, non de hac specie, quam tractamus, sed de arenaria venatione sit intelligendum, quæ nempe histrionico more a conductis hominibus, in publicis spectaculis depugnando cum bestiis exercetur, vti supra *n. 6.* diximus. Nam Iure Ciuili in vniuersum artificium scenicum & tota ars histrionica, vt quæ ad nullum Reipublicæ commodum, sed inanem voluptatem comparata est, pro turpi & infami vitæ genere habetur *l. 1. & 2. ff. de his qui not. infam. tot. Tit. in Auth. Scenicos non solum fideiuss. &c. & tot. Tit. C. de spectator. scen. lib. 11.* Deinde † respōdetur, quod abusus venationis, non vsus in turpibus sit habendus, *Panor. & alii in d. c. 1. de cler. ven.* 37 38 39 40

Digitized by Google

42 Vſus † vero in hoc conſiſtit, vt ſeruiat neceſſitati (victus videlicet & ve-
43 ſtitus) ſanitati & valetudini. Hinc † eſt, quod de venationibus & piſcati-
onibus (tanquam exercitiis licitis & honeſtis) Eccleſiæ ſoluendæ ſint de-
cimæ, *per text. in c. non eſt de decimis.* Quod eſt intelligendum, vbi eſſet
conſuetudo, nam ſi talis non eſſent, non forent ſoluendæ. *Conar. in c. pec-*
catum 2. par. §. 8. nu. 12. de reg. iur. in 6. Mari. Soci. ſen. d. c. 3. n. 12. de cler. ven.
44 Abuſus † autē venationis in eo conſiſtit, vt ſi quis ita ſe venationibus de-
dat, vt neceſſaria vocationis ſuę negotia omittat, *text. in c. an putatis, 86. diſt.*
& in l. venat. C. de excuſ. mun. lib. 11. Hinc tota hæc diſputatio, ea definiri
commode poteſt regula, quam tradit *idē D. Auguſt. relatus a Gratian. in c.*
quisquis, 41. diſt. vbi inquit. In omnibus talibus non vſus rerum, ſed libido
in culpa eſt.

45 Ex † qua infertur, Eccleſiaſticis perſonis venationē ferarum eſſe lici-
tam, *Panor. & Dd. in d. c. 1. & 2. de cler. venat.* modo non ſit clamoſa, & fiat
cum ſilentio & modeſtia. Eſt enim venatio ferarum duplex, quieta &cla-
46 moroſa. Prior clericis licita, non ſic ſecunda, *gl. d. c. 1. de cler. ven.* Et † ma-
xime prælatis & Eccleſiaſticis perſonis cauſſa neceſſitatis, & recreationis
cum retibus, laqueis & canibus venari licet, ſi in venationibus habeant
redditus. *Sylu. verb. venatio vbi dicit*, in Francia in venationibus Prelatos
habere redditus. Sed in Germania notū eſt, Principes Eccleſiaſticos & e-
os Prælatos maxime, qui ſunt Status Romani imperii & habent ſecula-
rem Iuriſdictionē, & ius venādi ſeu bannū ſylueſtre, vel ius foreſti vulgo,
Weltliche Obrigkeit, Geiaygd vnd Wildtbann, nonnūquam intra propri-
47 os ſui territorii ſaltus venari. Veruntamen † quia, vt inquit S. *Hier.* relatus a Gratiano *c. Eſau 86. diſt.* non inuenimus ſcripturis ſanctis, ſanctum
aliquem venatorē, piſcatores inuenimus ſanctos, cum piſcatio ipſos ha-
beat Apoſtolos ante & poſt reſurrectionē Chriſti, imo Chriſtum ipſum
approbantē, & iubentē retia tendi, ac de piſcatione comedentē, *Luc. &*
48 *Ioan. c. vlt.* Cauendum † eſt Eccleſiaſticis perſonis, ne fines neceſſitatis,
recreationis & modeſtiæ magno cum proprio ſalutis detrimento, tum
ſubditorū ſcandalo præterſiliant. Vnde *Concilium Trid. in decr. de refor.*
mat. generali c. 12. §. Veſtitu inſuper ſeſſ. 24. ſtatuit, ab illicitis venationibus
& aucupiis abſtinendum obtinentibus dignitates & præbendas, aut por-
tiones in Eccleſiis Cathedralibus aut Collegiatis.

49 Deinde etſi venationis vſus licitus ſit clericis & Eccleſiaſticis perſonis,
attamen illicitus redditur eo tempore, quo tenentur huiuſmodi perſo-
næ, munera prædicationis & viſitationis obire, *c. cum. Apoſto. §. Archidia.*
de cenſib. & ita intelligendū eſt d. c. 1. ne cler. vel monachi, & reliqua iura,
quibus probatur illicitam eſſe clericis venationem: intelligenda enim
ſunt, de his, qui venationi mentem nimis implicant & neceſſaria voca-
tionis officia negligunt. *Sylu. d. loco. Ad quod facit text. in c. vident 86. diſt.*

ibi

Digitized by Google

ibi vident homines venatores, & delectantur, væ miseris, si se non correxerint, qui enim venatorem vident, & delectantur, videbunt Saluatore & tristabuntur. Secundo facit *d.c. Esai.* vbi dicitur. Esau venator erat, quoniã peccator erat. *Tertio c.quid prodest 86.dist.ibi.* quid prodest ieiunare viscerib. & luxuriari venatib.? abstinere a cibis, & errare peccatis, &c.

Cæterum † monachis indistincte venationes & aucupationes prohibitę sunt, ita quidem, quod eis nec interesse, nec canes, vel aues venaticos per se, vel per alios tenere sit licitum, imo illis prohibetur, vt nec a familiaribus secum morantibus huiusmodi teneri permittant, nisi saltus viuaria, vel garenas proprias, vel ius venandi in alienis haberent, in quibus cuniculi, vel feræ aliæ forsan essent, quo casu hoc eis permittitur, dum tamen infra monasteria, seu domos, quas inhabitant, aut eorum clausuras, venaticos canes non teneant, nec venationi præsentiam exhibeant personalem *ita text. est in clem. Ne in agro, §. porro, de stat. monach. vbi gloss. verb. personalem inquit,* quod religiosorum redditus, quandoque consistant in venationibus, vt cuniculorum in prouincia, & ferarum in Anglia. Et olim licuit religiosis tempore competenti, maxime deficiente familia in propriis personis venationem capere, & vendere quod *per d. clem. Ne in agro, § porro,* Clemens V. quo ad monachos & religiosos correxit, & posthac fieri vetuit, Vrgens tamen necessitas ad venandum astringens religiosos excusaret, *Henric. Boic. d. cap. 1. n. 2. & seq. de Cler. ven. Host. in tit. de cler. venat. num. 2. & seq.* Necessitas † enim legem non habet. *c. sicut de consecrat. dist. 1. cap. quod non est de reg. iur. cap. 2. §. fin. de obseruat. ieiunior. & cap. quando, de consuetud. cap. licet. de feriis & c. si. eod. tit. l. item quamuis. ff. com. diuid. gl. ibid. in verb. necessitatem. l. aliquando, ff. de offic. proconsul. gl. in l. vnic. ff. de offic. Consul. in verb. expedire.* Et generaliter quæ permittantur ex causa necessitatis tradit *gl. in c. sicut 17. dist. gl. in c. discipulos, in verb. fame de consecr. dist. 5. & gl. nota. in c. querelam in verb. necessitate de Iureiur. & ibi Dd.* Necessitas † tamen non excusat a delicto, *tex. in l. palam §. non ignoscendũ ff. de ritu nuptiar. gl. in c. si quis, in verb. poeniteat, de furt. vbi tex.* an propter necessitatem liceat furari, *& tex. in d.c. discipulos, vbi gl. nota. in verb. fame. Conar. in c. peccatum 2. part. §. 1. n. 3. & seq. de reg. iur. in 6. Dd. in l. 2. §. cum in eadem ff. ad l. Rhod. de iact. vbi Angel. nota.* an milites tempore belli ex necessitate commeatum deprædari possint. *Canonist. in c. 1. de Emt. & vend.* Hinc † infertur, quod licet omnibus, siue sint clerici, siue laici, venatio interdicta sit tempore Quadragesimæ & ieiuniorum, seu præcipuarum festiuitatũ, *d. c. 1. & d. c. si. de feriis.* quibus homines in Ecclesia conuenire debent, & orare *d.c. an putatis 86. dist.* si tamen necessitas famis urgeret, vel si feræ venirent vastare segetes, vel vineas, tunc enim quocunque tempore etiam clericis & monachis venari, & feras vastantes agros, expellere licet, *leg. 3. C. de feriis. gloss. in d.*

50 51 52 53 54

Digitized by Google

in d.c.qui venatoribus 86. dist.arg.c.si nulla,23.q.8.Marian.Socin.sen.d.c. 1.n.12.de cler.venat.Martin.Nauar.in Enchirid.confessar.c.13.nu.11. cum necessitas non habeat legem, *iuribus supra allegatis.*

55 Denique † hoc loco non inutiliter quæritur, si fuerit contra aliquem clericum, vel alterum exceptio data, vel obiecta, quod sit venator, de qua venatione exceptio sit intelligenda.

Respondeo, quod in dubio intelligi debet de venatione, quæ fit recreationis, non autem voluptatis causa, *Archi.in d.c.qui venatoribus, 86. dist.Alex.consi.72.n.13.vol.1.& consil.175.vol.2.Sap.in addit.ad Abb.d.c.1.*

56 *de cler.ven.Summa Rosell.verb.ven.* Nam † interpretatio in re dubia fieri debet in meliorem partem, *c.estote, de reg.iur.& l.proxime.§.sed in re dubia. ff. de his quæ in testam. delent. l.si fuerit,§.fi.de reb.dub.& l.ea quæ in parte,§.in re dubia, ff. de reg.iur.*

SVMMARIA.

1 *Quorundam principum & Dominorum temporalium inclementia in subditos propter venationes.*
2 *Venatio an per Principem prohiberi possit, argumenta pro huius quæstionis parte negatiua & n.6.8.9.& 20.*
3 *Omnia animalia sunt homini subiecta naturaliter.*
4 *Imperfectiora cedunt in vsum perfectiorum.*
5 *Inferiora per superiora gubernantur.*
7 *Deus creauit omnia in vsum hominum.*
10 *In alieno fundo an venari & aucupari liceat.*
11 *An Dominus volentem ingredi fundum suum, causa venandi vel aucupandi, prohibere possit.*
12 *An Dominus ingredientem fundum suum, armata manu prohibere possit.*
13 *Contra ingredientem Domino inuito competit actio iniuriarum.*
14 *Venator, qui Domino non prohibente in fundum alienum ingressus est, causa venandi vel aucupandi, an positi postea expelli.*
15 *Venator in fundo detineri possit, vt reddat quod percepit.*
16 *Bestia aliena reperta in prato vel agro suo, an & quando retineri possit.*
17 *Error Principum, Comitum, Baronum & Nobilium ius venandi pro regali habentium, & recognoscentium.*
18 *Merum & mixtum imperium, & contra regalia, non inferunt necessario iura foresti, seu bannum syluestre, & vice versa.*
19 *Ex separatis nihil infertur.*
20 *Concesso castro, villa, vel pago, cui adhæret ius Venandi, conceditur etiam ius venandi ibid.*

21 *Qua-*

Digitized by Google

21 *Quæstionis principalis pars affirmatiua, nempe quod venatio per Principem prohiberi possit, asseritur, & n.12.23.24.*

22 *Ratio triplex, quare Princeps venationem prohiberi possit.*

23 *Feræ, volucres & pisces sunt non solum ornamento vniuersi, sed pro vtilitate hominum & n.60.*

24 *Princeps potest loca communia proprio vsui dicare.*

25 *Princeps prohibere potest venationem in proprio suo loco, & n.22.*

26 *Rationes quatuor, quare supremus Princeps, id est Imperator, venationem prohibuit, & n.27.28.29. & 30.*

31 *Aliæ duæ rationes, quibus Principes, & Domini temporales, ius venandi contra subditos suos acquisierunt, & n.33. & 58.*

32 *Magnorum Dominorum preces, præcepta sunt, non preces.*

34 *Quinq; requisita, vt inferior Principe venationem prohibere possit, & n. 35.36.37.38. & 39.*

40 *Non est par ratio in magnatibus, quanta est in principe, circa prohibitionem Venationis.*

41 *Feræ, volucres & pisces sunt de iure gentium communes.*

42 *Libertas pauperis quæ sit.*

43 *Ius naturale duplex est, seu affirmatiuum, & negatiuum.*

44 *Ius naturale positiuum quod.*

45 *Ius naturale negatiuum quod.*

46 *Venatio est iuris naturalis negatiui.*

47 *Communia etiam iure naturæ possunt per principem vni applicari.*

48 *Lege humana facta est rerum distinctio.*

49 *Rerum diuisio, si iure gentium non fuisset introducta, quæ damna, seu incommoda fuissent secuta.*

50 *Lege naturali permissum, potest per legem humanam prohiberi.*

51 *Lege naturali prohibitum, non potest humana lege permitti.*

52 *Inferior a Principe, iurisdictionem habens, venationem per legem prohibere non potest, sed per edictum, non tamen potest perpetuo, sed tantum ad tempus, nisi ius per immemorialem præscriptionem acquisierit.*

53 *Principes venationes maxime in locis publicis prohibere possunt.*

54 *Saltus & memoria, in quibus feræ libere vagantur, sunt loca publica.*

55 *Principes & Domini terrarum venationes & aucupia maxime in propriis syluis prohibere possunt.*

56 *Principes quando in priuatis prædiis venationes non possint prohibere.*

57 *Cautela pro subditis, quibus a suis Dominis venatio prohibetur.*

58 *Dominus alicuius loci, an possit præscribere ius prohibendi venationem.*

59 *Venatio & aucupium, etsi promiscue omnibus essent licita, possunt tamen iuste certis temporibus a principibus interdici.*

61 *Prohiberi potest venatio, quæ fit cum instrumento Tonæ.*

62 *Prohiberi potest, ne quis cum sclopo, seu arcubusio aut bombarda aucupetur.*

63 *Prohiberi potest, ne quis piscetur cum esca.*

64 *Tempore prohibito venans, an teneatur ad restitutionem captorum.*

65 *Ius venandi sortitum est naturam feudi.*

66 *Imperator concedit ius venandi, &c. Principibus, Comitibus, Baronib: &c. tamen feudum non ut Regale, sed ut ius accessorium Principatus, Comitatus, Baronatus seu Dominij, &c.*

67 *Ius venandi nõ amplius spectat ad Principatus, Comitatus, &c. nisi quãtum est præscriptum.*

68 *Modus seu exercitium iuris venãdi in duplicem forestam distingui potest.*

69 *Visi, apri & lupi an spectent ad aliam seu summam forestam.*

70 *Qui habet ius venandi, potest syluam venatoriam succisis lignis cingere.*

71 *Qui habet ius aucupandi, potest aream struere.*

72 *Vno concesso, & reliqua concessa intelliguntur, sine quibus illud commode explicari non potest.*

73 *Venatio est exercitium nobile ac proprium & peculiare Regum, Principum, Comitum, Baronum, & nobilium.*

74 *Adhortatio ad Principes, Comites, Barones & Nobiles.*

75 *Principes, Comites, Barones & Nobiles, quando & quomodo venari, aucupari & piscari possint.*

CAPVT SECVNDVM.

An Venatio ferarum, Principum, Comitum, Baronum & aliorum Dominorum merum & mixtum imperium, nec non reliqua regalia ex concessione Romanorum Imperatoris, vel Regis habentium, propria sit, & an eandem priuatis ac subditis suis iuste prohibere possint.

1 QVandoquidem † autem nostris hisce calamitosis temporibus quibusdam in locis Principes & Domini temporales subditos suos plus æquo venationibus grauent, illisque feras bestias ex proprijs eorum agris, stantibus & pendentibus adhuc fructibus abigere, & latratores molossos habere non permittant, ac insuper in venantes, non solum in ipsorum Principum & Dominorum venatorijs syluis, sed etiam proprijs syluis & fundis sæuiant, ac pœnis capitalibus animaduertant, ea potissimum ratione, quod venatio ipsorum Principũ, Comitum & Baronum propria & peculiaris sit, ac eius conseruandę gratia priuatis, & subditis suis prohibita, statui hoc capite pulchram & celebrem illam quæstionem tractare.

An nem-

Digitized by Google

An † nempe venatio per Principem, id est Imperatorem, vel Regem, aut alium principem superiorem non recognoscentem, priuatis & subditis prohiberi possit. Ex cuius quæstionis resolutione patebit, an venatio ferarum, sit Principum, Comitum, Baronum, & Nobilium propria nec ne? 2

Ad † quam quæstionem antequam respondeamus, præmittendum, quod omnia animalia sunt homini naturaliter subiecta, quod apparet ex tribus. Primo ex ipso naturæ processu, sicut enim ex generatione rerum intelligitur quidam ordo, quo proceditur de perfecto ad imperfectum, nam natura est propter formam, imperfectior propter perfectiorem; ita † etiam est in vsu rerum naturalium, nam imperfectiora cedunt in vsum perfectiorum, plantæ enim vtuntur terra, ad sui nutrimentum, animalia vero plantis, & homines plantis & animalibus, vnde naturaliter homo dominatur animalibus. Hinc ait *Arist. 1. Politic. cap. 5.* quo venatio syluestrium animalium sit iusta, & naturalis, quia per eam homo vendicat sibi, quod est naturaliter suum. 3 4

Secundo † apparet hoc ex ordine diuinæ prouidētiæ, quæ semper inferiora per superiora gubernant. Vnde cum homo sit super cætera animalia, vtpote ad imaginem Dei factus, conuenienter eius gubernationi alia animalia subduntur. 5

Tertio apparet ex proprietate hominis, & aliorum animalium, in alijs enim animalibus inuenitur secundum æstimationem naturalem, quædā participatio prudentiæ, ad aliquos particulares actus, in homine autem vniuersalis prudentia, quæ est ratio omnium agibilium, omne autē quod est per participationem, subditur ei, quod est per essentiam, & vniuersaliter: Vnde patet, quod naturalis sit subiecto aliorum animalium ad hominem, *S. Thom. 1. part. q. 96. art. 1.*

Ad † propositam igitur quæstionem respondendum videtur negatiue, scilicet Venationem per Principem prohiberi nō posse. Pro hac sententia negatiua faciunt & sequentes rationes. Primo: Ea quæ sunt iuris naturalis, Princeps tollere nō potest, *§. sed naturalia quidem, Instit. de iure nat. gent. & ciuil. text. in princ. 5. distin. & c. vlt. dist. 6.* Atqui venatio est iuris naturalis, & iusta, vt paulo ante dicebamus. Ergo ea per Principem tolli nequit. Maior propositio patet. Minor vero argumentationis pars probatur præter supradicta, primo ex iure naturali primæuo. Etenim † Deus Opt. Max. creato homine, creauit omnia animalia in vsum & cibū hominis, *Genes. cap. 1. facit, l. in pecudum. ff. de vsur.* 6 7

Secundo † probatur ex iure naturali secundario, seu gentiū, q̄ fundatū est super iure naturali primæuo, *l. 1. & 3. & l. quod in litore. ff. de acqui. rer. dom. ff. fere, Inst. de rer. diuis. l. 1. in prin. & l. 3. §. Item feras. ff. de acqu. poss.* 8

Digitized by Google

9 Ex quibus manifeſte colligitur, in his, quæ nullius ſunt, natura ipſa dominium acquiri per priorem occupantem, cuiuſmodi ſunt feræ beſtiæ, volucres, piſces & his ſimilia animalia. Hoc ipſum *Cicero lib. 3. de finib. docet, vbi inquit*, cumque hæc omnia animalia communia ipſa natura fecerit, plane licet per eandem naturæ legem cuilibet primo capienti ea ſibi acquirere. *Idem lib. 1. de officiis inquit.* Similisq; eſt priuatarum poſſeſſionum deſcriptio. Ex quo quia ſuum cuiuſq; ſit eorum, quæ natura fuerunt communia, quod cuiq; obtigit, id quiſq; teneat. *Hæc Cicero.* Ar-
10 que † hæc ſententia adeo vera cenſetur, vt de iure naturali, gentium & ciuili non ſolum cuilibet in fundo ſuo proprio liceat aucupari, venari & capere feras beſtias, lepores & ceruos, ſed etiam in alieno, *d. §. fera, & d. l.*
11 *3. in prin. ff. de acquir. rer. dom.* Is † tamen qui alienum fundum venandi vel aucupandi gratia ingreditur, poteſt a Domino, ſi is præuiderit, prohiberi, ne ingrediatur, *d. §. fera, & d. l. 3. §. 1. de acquir. rer. dom. & l. Diuus, ff. de ſeruit. reſt. it. prædior. vbi dicitur:* Diuus Pius aucupibus ita reſcripſit: Non eſt rationabile nolentibus dominis, vos in alienis agris aucupari, *& gl. ibid. dicit, idem in venatione:* Me enim inuito non licet vicinio ire per
12 agrum meum. *l. per agrum, C. de ſeruit. & aqua.* Quin † & Dominus armata manu ingredientem prohibere, & ei reſiſtere poteſt, *ſecundum gl. in ſepe, d. l. 3. in verb. prohiberi, facit l. quemadmodum, §. 1. ibi*, iure ſuo poſſe e-
13 um intercedere, *ff. ad l. Aquil.* Et † contra ingredientem domino inuito & prohibenti actio iniuriarum competit, *ſecundum gl. in d. l. Diuus, & in d. l. 3. per tex. in l. iniuriarum, §. fin. verſ. niſi quod ingredit, ff. de iniuriis. Cyn. & Bart. l. 2. §. omnia, ff. de acquir. rer. dom.*

14 Non † tamen poteſt venator, qui domino non prohibēte in fundum alienum in cauſa venandi vel aucupandi ingreſſus eſt, poſtea expelli, *d. §. fera, inſtit. de rer. diuiſ. argumento ibi a contrario ſenſu ſumpto*, quod in iure validum eſt, *l. 1. & ibi. Dd. ff. de offic. eius cui mand. eſt iuriſdict. l. conuenticula, & ibi gloſ. Dd. C. de Epiſc. & cler. cum ſimilib.* Non obſtat *d. l. quemadmodum §. 1. ff. ad l. Aquil.* Nam ad illam reſpondetur, quod ibi nullo iure poſſum habere appenſum, vel ædificium in alieno, hic autem cauſa venandi intro alienum, *vt d. §. fera.* Igitur poſt ingreſſum domino ſciente & patiente non poſſum prohibere *ita Aretin. d. §. fera, n. 1. Inſt. de rer. diui.*

15 Similiter † venator adhuc in fundo retineri non poteſt, vt reddat, quod percepit, ſed dominus aget actione iniuriarum, ſi intrauit eo prohibente, ſupra allegatis iuribus. Omnis enim venatio pertinet ad venatorem, cum id, quod ante nullius eſt, naturali ratione aucupante conceditur, *d. l. 1. & 3. & d. l. quod in littore, ff. de acquir. rer. dom. & d. l. 3. §. Item feras, ff. de acquir. poſſ. & d. § fera.* Vnde nulla violentia per dominum fundi fieri poteſt, ſed ſolum actione iniuriarum contra venatorem agere poterit.

Digitized by Google

terit. Hinc † etiam est, quod si quis in agro vel prato suo reperiat bestiam, seu animal alienum, non est illi licitum illud retinere, si dominum cognouerit, sed more ciuili debet illud expellere, si autem dominum nō cognoscceret, posset causa sui iuris conseruandi illud retinere, *l. quintus ff. l. Aquil. Bar. l. prater, §. si dominus ff. de dam. infect. Port. §. singulorum, n. 23. Instit. de rer. diuis.* 16

Ex quibus infertur Principes inferiores, Comites, Barones & Nobiles errare, eo quod ius venandi pro Regali habeant recognoscantq; cum inter Regalia nec recenseatur; neq; ad ea pertineat, *vt patet ex Tit. Quæ sint regalia, in vsib. feud. Tyraq. de nobil. c. 17. n. 150. & Dec. cons. 197.* Nam † non sequitur, habeo merum & mixtum imperium & cætera regalia: Ergo habeo etiam ius venandi, bonum syluestre, seu iura foresti, vulgo, *Geiaygdt Wiltbann vnd Forstlicher Gerechtigkeit*, vel *Obrigkeit*. Vnde quāuis Nobili, Baroni, vel Comiti sit a Principe concessum castrum cum mero & mixto imperio & omni iurisdictione, non tamen non intelligitur ius venandi concessum, nisi expresse & in specie ius venandi nominatum sit, vel vice versa, concesso iure venandi, merum & mixtum imperium, & iurisdictio simplex concessa non præsumuntur. 17 *Contra ius dicit Practica. c. 1. Nu. dic. f. 1. q. 27.* 18

Ratio † est, Quia hæc diuersa & separata sunt, ex separatis autem nihil infertur, *l. si maritus, La. 1. C. de donat. inter vir. & vxor. & ibid. Salicet. n. 1. l. Papinianus, ff. de minorib. 25. an & l. fin. ff. de calumnia. & l. neq; natales, C. de probat.* Concesso tamen castro, villa vel pago, cui adhæret ius venandi, conceditur quoq; ius venandi. *Bar. in l. inter eos ff. de acquir. rer. dom. per l. traditio, ff. eod. tit. Carol. Molin. in consuetud. paris. tit. 1. §. 1. gl. 5. Conar. c. 1. prædict. quæst. n. 10.* quia etsi loquantur de iurisdictione, idem tamen est in iure venandi ex identitate rationis. Ratio est: Quia accessorium sequitur principale. Quod autem ius venandi inter regalia nō fuerit comprehensum, ratio est: Quia † summus Princeps, id est, Imperator, venationem omnibus hominibus iure naturæ & gentium, communem auferre non potuit. Hanc negatiuam opinionem tenent. *Host. Ioan. Andr. Cardin. & Anthon. in cap. non est, de decimis, Dec. d. consil. 197. & consil. 271. Mattheus. de Afflict. in constitut. Neapolitan. lib. 3. rubr. 1. n. 9. Iacobin. d. S. Georg. in tract. de feud. verb. Et cum venationibus, n. 1. Chassan. in consuetu. Burgund. Rubr. 13. §. 7. & plures alii relati a Conar. in c. peccatum, 2. part. §. 8. n. 1. de reg. iur. in 6.* Pro quibus etiam facere videtur, *text. in c. 1. §. nemo retia, de pace tenend. & eius violatorib. in vsu feud.* Nam *in d.* §. nemo retia, ideo venatio est prohibita, quæ non fiat ad vrsos, lupos & apros capiendos ne publica pax violetur. 19

Verum † contraria sententia, & quidem affirmatiua est de iure verior, quæ & communiori Doctorum calculo approbatur, nimirum posse 20

Digitized by Google

Principem ex variis causis venationem iuste prohibere. Hanc opinionem ex Iurisconsultis tenent, *Martin. Laudens. & Cardin. Alex. & reliqui, Dd. in d §. nemo vetitia, Cardina. a Turre cremat. in c. qui venatoribus, 86. dist. Rebuff. in l. vnic. C. de venat. ferar. lib. 11. Bertrand. cons. 255. lib. 1. n. 8. Chassan loco citato, Thom. Grammat. decis. 76. n. 9. Guilielm. Benedict. in c. Raynutius, verb. & vxorem nomine Adelasiam, 868. de testam. Gemin. in c. ius naturale, n. 11. dist. 1. Faber. §. flumina, Instit. de rer. diuis. Rol. cons. 9. nu. 1. vol. 1. Georg. Natta cons. 522. nu. 7. vol. 3. & cons. 904. n. 2. vol. 3. Boer. in consuet. Bituricens. tit. de consuet. prædior. §. 5. Tiraq. allegato, c. 37. n. 140. Cou. supra d. loco, & Matthæus. Wesenb. in paratit. ff. de acquir. rer. dom. n. 7. Quibus omnibus suffragatur gl. in d. c. qui venatoribus.*

Ex Theologis eandem defendunt sententiam, *Caiet. in tract. 17. quæst. cap. 12. Ioan. a Medina de restitutione, quæst. 12. & Dominic. Soto lib. 4. de Instit. & Iure, quæst. 6. art. 4.* Huius sententiæ causæ variæ a variis adducuntur.

22 Nam Dominic. Soto *iam d. loco* tres potissimum affert causas. Primo† namq; dicit, quod etsi venationis locus sit communis ciuitatis, aut oppidi, vetari licite possit a Principe, & a Domino per viam gubernationis;

23 nam † feræ, volucres, & pisces non solum ornamento sunt & decori Reipublicæ, verum & necessitati seruiunt, ob idq; non est vulgi temeritati venatio committenda, sed debet ordine ac lege fieri, ne dispereat.

24 Secundo † quia Princeps etiam communia loca Reip. potest alicui proprio vsui dicare, neq; ad hoc, vt quidam putant, requiritur consensus populi, iustum quippe est, vt pro sua dignitate, gratia recreandi animi, venationem habeat paratam. Præterea quoniam apros accersos, & id genus bestias non condecet a plebeis venatu impeti, sed vt reseruentur ingenuis, qui præliorum simulachra aduersus eas meditentur.

25 Tertia † ratio est: Quia prohiberi potest venatio, nempe quia est in loco non communi oppidi, sed proprio ipsius domini, quo suam custodit venationem, nam si potest fundi dominus particularis prohibere, ne quis venationis gratia illum ingrediatur, multo magis Princeps, *d. §. feræ, vers. plane, Inst. de rer. diu.* Ibi, plane qui alienum fundum ingreditur venandi, aut aucupandi gratia, potesta Domino, si is præuiderit, prohiberi, ne ingrediatur, *ita Socius d. loco.*

26 Iustæ autem causæ (quibus supremus Princeps, id est Imperator, venationem prohibuit) inter cæteras esse possunt, & quatuor hæ sequentes, quas enumerat Wesenb. supra citato loco.

27 Primo † cura seruandarum specierum in animantibus. Ferę enim animantes in suo genere sunt ratiores, quam cicures, Deo nimirum ita prouidente, ne nimia multitudine ferarum aut communitas humanæ vitæ

viræ, aut agriculatio inuestaretur, & damnum faceret, ideo facile tota
ſpecies, ſaltem in aliqua regione deuaſtari poſſet, ſi cuilibet permiſſa eſ-
ſet venatio.

Secundo † hæc ipſa permiſſio venandi auocaret homines ab agricul- 28
tura, & vita ruſtica, a quo agricolas & ruſticos non abduci publice vtile
eſt. *Auth. agricultatores, C. qua res pig. & l. 2. ff. de feriis,* & hanc rationem
videtur innuere, *text. in d. cap. 1. §. ſi quis ruſticus, de pace tenend. & eius
violatorib. in vſib. feud.* qui diſerte in prohibitione ruſticorum mentio-
nem facit.

Tertio, † quia venatio ferarum præcipue maiorum, ſine armis & tor- 29
mentis exerceri non poteſt, vſus autem armorum quotidianus, multis ex
cauſis interdictus eſt, præſertim agricoli. *tot. tit. in Auth. vt armor. vſus, &
d. §. ſi quis ruſticus.* qui tamen cum ſyluas & rura inhabitent, & incolant,
ad venationem maxime ſunt opportuni. Ex quo inferri poteſt, non eſ-
ſe licitum venari cum armis, niſi ad animalia periculoſa, vt in venatione
leonum, vrſorum, luporum, & ſimilium, *Dd. in dict. §. nemo retia de
pace tenend. Capol. tractat. de ſeruitut. ruſtic. prad. capit. 21. titul. de au-
cupat. num. 10.*

Quarto, † quia ad pacem & tranquillitatem tuendam publicæ inter- 30
eſt, non eſſe omnibus commune ius venandi. Etenim vt reliquarum re-
rum communio parit diſcordiam, *l. cum pater, §. dulciſſimis fratribus, ff. de
legat. 2. gloſ. in c. 1. diſt. 71.* ita res procul dubio multis litibus & certami-
nibus, atque etiam cædibus occaſionem daret, ſi promiſcue venari eſſet
conceſſum.

His de cauſis exiſtimat *VVeſenb.* Imperatorem Fridericum, motum, 31
cur, cum iure ciuili hæc venationum iura fuerint communia, ea putaue-
rit ſubditis, præſertim ruſticis, adimenda, *d. loco, d. §. nemo retia.* Et hæ
cauſæ valde probabiles videntur.

His † cauſis accedit etiam ſubditorum voluntas & conſenſus. Nam ii 32
in gratiam, honorem & recreationem ſuorum Principum & Domino-
rum iuri venandi in propriis præſertim fundis ſponte & libere ceſſerunt,
illudque in Principes & Dominos ſuos tranſtulerunt. Vnde Principes
& Domini temporales ex huiuſmodi ceſſione a ſuis ſubditis ſibi facta ſo-
li ius venandi acquiſiuerunt. Deinde † erſi ſubditorum voluntas & con- 32
ſenſus expreſſus non interuenerit, & multo minus ceſſio ſponte & libe-
re facta fuerit, eo quod forte per metum & vim a venationibus fuerint
deterriti, vel Dominis ceſſionem venationum petentibus denegare ex
metu auſi non fuerint, cum, vt dici ſolet, magnorum Dominorum pre-
ces, ſint præcepta, *gl. in l. verb. quemadmodum, ff. quod iuſſu:* Vnde illud
vulgatum.

Digitized by Google

Eſtq; regare Ducum ſpecies violenta iubendi.

33 Quia † tamen ſubditi longa patientia, & taciturnitate prohibitioni venationum acquieuerunt, & eidem non contradixerunt, ex hac ipſa patientia & tacito conſenſu, Principes & reliqui Domini terrarum ius venandi præſcripſerunt, ita vt ſubditi facultatem ſeſe opponendi, & de iniuria quæritandi amplius, non habeant. Etenim hæc præſcriptio vtpote immemorialis, & aliquot iam ſæculorum decurſu atq; vſu roborata, inſtar eſt priuilegii, & peræque munit ius Principum, atq; lex ſeu conſuetudo, *l. 1. & 2. & l per agrum c. de ſeruit. & aqua, l. hoc iure vtimur, §. ductus aquæ. ſi. de aqua quotid. & æſti. c. ſuper quibuſdam, §. præterea, extra de verb. ſignific.* Vnde quod traditur a Doctoribus, iniuriam fieri ſubditis, prohibitione venationis, id ſecundum ius gentium & ciuile vetus recte dicitur, ſecundum vero ius nouum & conſuetudinem, & reſpectu præſcriptionis non recte. *VVeſenb. d. loco.*

Cæterum, vt inferior ſummo principe, id eſt Imperatore, vel Rege, vt Dux, Marchio, Comes, vel etiam Baro, venationem atq; piſcationem
34 35 iuſte prohibere poſſit: Quinq; † neceſſario requiruntur. Primum † authoritas Imperatoria ſeu Regia iuſta, conſenſus liber a metu, aut præſcri-
36 ptio canonica citra vim & metum introducta. Secundum, † vt occaſione feratum, extra loca prohibita, non procurantes dolis eas e prohibito loco abigi, vt extra illum, eas capiant: alias enim punire poſſet, *arg. cap.*
37 *ex tenore de reſcript. l. itaque fallo, ff. de furt.* Tertium, † vt prohibeat in ſuis propriis prædiis, quamuis ſufficiat dominos aliorum ſua ſponte in
38 id conſentire, *arg. cap. ſcienti, de reg. iur. lib. 6.* Quartum † vt reſtituat omne damnum, quo feræ aliena prædia afficiunt, quorum Domini eiuſmodi damnum non conſentiunt, quamuis in aliorum damnum con-
39 ſentiant. Quintum † vt caueat prohibens, ne ſubditi timentes eum, & miniſtros eius, fugienteſque odium, ac indignationem, & minas eorum, quia eis ſæpe opus habent, ea petere non audeant, quæ peterent ab aliis ſibi paribus, eiuſmodi namque metus, etiam ſe alioqui non foret omnino iuſtus, inducit reſtituendi neceſſitatem, *ita Martin. ab Azpilcuita.*
40 *Nauarr. in Enchirid. confeſſar. cap. 17. n. 120. & 121.* Et † quanquam Princeps ex iuſtis cauſis ſupra relatis prohibere poſſit venationem, non tamen eſt eadem ratio in magnatibus (vt Comitibus, Baronibus &c.) ad cuſtodiendum ſui gratia vetandumq; venationem, quanta in Principe, etiam ſi is cum ſuis iuribus ea fuerit ipſis largitus. Nam Rex poteſt exempli gratia in toto regno decem aut duodecim loca ſibi reſeruare: & forſan non poſſet bis aut ter centum. Si autem magnatum ſinguli in ſuis oppidis aut territoriis plura haberent loca cuſtodia, grauamen regno
41 fieret intollerabilius. Sunt † enim feræ, aues, & piſces de iure gentium commu-

Digitized by Google

communes, vti supra etiam diximus, & ideo non nimium populus est a venatione cohibendus, quandoquidem libertatem habeat etiam illo modo, tum animum recreandi: tum & quæritandi cibum, *ita Dom. Soto supra citato loco.*

Verum† hoc male seruant Principes, Comites & Barones nostri tem- 42
poris, ipsi enim soli venari volunt, & nemo est, qui eorum facta diiudicet. Proinde non iniuria cum iuuenali Aquinate Satyra tertia exclarare licet, Libertas pauperis hæc est:

Pulsatus rogat & pugnis concussus adorat:
Vt liceat paucis cum dentibus inde reuerti:

Quod tamen absque iniuria & contemptu Principum, Comitum, & Baronum scriptum, & remota præscriptione legitima, vel cessione iuris venandi (*de quibus supra num. 31. & 33. dixi.*) intellectum volo. Sequitur nunc, vt respondeamus argumentis pro opinione negatiua supra adductis.

Respondetur† igitur ad primum argumentum, Ius naturale esse du- 43
plex, vnum positiuum, seu affirmatiuum, alterum negatiuum. Positiuum† est, quod aliquid positiue præcipit, vel prohibet. Ius† naturale 44 45
negatiuum est, quod nihil de re aliqua statuit, nec præcipiendo, nec prohibendo, sed id potius omisit dispositioni legis humanæ. Ius naturale positiuum est immutabile, non sic ius naturale negatiuum. Vnde quod obiectum est in propositione maiori, nimirum, quod ea, quæ sunt iuris naturalis, Princeps tollere non possit, eo quod ius naturale sit immutabile, intelligi debet de iure naturali positiuo, non de iure naturali negatiuo. *S. Thom. 2. quæst. 94. art. 5 præpositin. eius gentium, 1 dist. n. 9. Martin. ab Azplicuata in c. ita quorundam, de Iudæis, Couar. c. peccatum 2. par. §. 11. n. 3.* Venatio vero est iuris naturalis negatiui. Nam† feræ, volucres, & 46
cætera animalia iure naturæ non sunt communia positiue, & affirmatiue, quia omnium propria sint communis domini causa, sed negatiue: quia nullius sint & iure naturali nulli sint applicatæ. *S. Thom. d. art. 5. & Caiet. d. tract. 17. quæst. c. 12.* Ideo lex humana potest ea vni potius, quam alteri, ex causa concedere. Vnde† licet iure naturæ omnia sint re ipsa 47
communia, nihilominus tamen possunt a Principibus, qui eorum, quæ in nullius bonis sunt, dispensationem habent, quædam priuatim sita concedi, vt in posterum ea priuata, non communia sint, *§. singulorum, Instit. de rer. diuis. d. l. 1. ff. de acquir. rer. dom. etiam absq; corporali apprehensione.* Ad hæc facit, quod sicut occupatio rerum, quæ nullius sunt priuatim, iure naturali efficit illud, quod prius commune erat, proprium ipsius occupantis, *l. 1. ff. de acquir. poss.* ita esse Princeps poterit, quæ communia prius erant, nulliusq; bonis habeantur, in priuatum iure dominii transferre.

Iure siquidem naturali omnia fuere ab initio communia, & tamen humana lege facta est rerum distinctio inter priuatos, postquam distinctionem non licet cuiquam occupare dictam rem, & alicui priuato lege humana addictam, vt docte docet *Conrad. Sumenhart. tract. de contract. quæst.*
49 *10. & seq. Quod & quæst. 9. conclus. 2. eleganter tradit.* Quod † si rerum diuisio iure gentium non fuisset introducta, quatuor damna seu incommoda atq; mala fuissent consecuta. Primum, terræ manfissent incultæ, & fuissent redactæ in solitudinem. Secundum, via fuisset aperta fraudibus & malitiis. Tertium, boni semper habuissent peius, & mali melius. Quartum nunquam fuisset pax habita inter homines, *Arist. 2. polit.* vbi aperte dicit, diuisionem rerum, naturæ consentaneam esse. Quibus accedit, quod lex humana, vel Princeps facere potest, vt dominium rei priuatæ, quæ dominum habet, absq; traditione transferatur in alterum ipsius domini consensu, qui exigitur ad tollendam iniuriam, *l. fi. C. de sacro sanct. Eccles. raptores, C. de Epis. & cler. notatur, in l. traditionibus, C. de pact.* Ergo earum rerum, quæ nullius sunt, & principis dispensationi subiacent, poterit Princeps dominium absq; comprehensione corporali, in priuatum transferre. Ex quibus tandem infertur, Principem posse harum rerum, quæ communes sunt, ex causa occupationem priuatis interdicere, & sic venationem iure naturali omnibus permissam, ex variis causis prohibere, vti alligati, *Dd. supra*, pro hac sententia asserunt, & præter eos ita pulchre, *Couar. d. §. 8. n. 1.*

50 Neq; † enim valet argumentatio: Hoc est iure naturali permissum. Ergo per legem humanam prohiberi non potest, cum multa sint iure naturæ licita, quæ perspecta Reipubl. vtilitate, & iuxta æquissimum cō-
51 munitatis regimen, per legem humanam prohiberi possunt. At † bene procedit argumentum hoc: Illud est iure naturæ prohibitum: Ergo lege humana permitti non potest, Princeps ergo potestatem habens legis
52 condendæ, venationem prohibere poterit ex variis causis. Inferior † autem a principe Iurisdictionem habens, idem agere poterit ad tempus aliquod ex causa iustissima, non quidē per legem, quam statuere non valet, sed per edictum, perpetuo vero non potest Princeps, qui superiorem habet, prohibere venationem, nisi ius id per immemorialem præscriptionem legitime acquisierit. Quæ quidem præscriptio caute est recipiēda, & seruanda in iudicio exteriori, item & in conscientiæ foro præsertim si ea initium a tyrannide acceperit, *vt Couar. d. §. 8. n. 1.*

53 Et ‡ hæc prohibitio venationis a Principe facta maxime procedit in locis publicis. Nam etiam si cessaret præscriptio, cuius supra mentionem fecimus, tamen in locis publicis Princeps venationem prohibere posset, præsertim ex iusta causa, neq; possent videri subditis iniuriam face-

re, cum

Digitized by Google

rē, cum iura a legibus sibi concessō vterentur, *l. 3 ff. de flumin. l. seruitutes, §. in publico. ff. de seruit, l. nullius. ff. de reg. iur. & l. iniuriarum, §. 3. ff. de iniur. l. 3. §. si nou. ff. de lib. hom. exhib.*

Nam † saltus & nemora in quibus ferae libere vagantur, sunt loca pu- 54
blica, ideo recepto quodam iure superioritatis, vt reliqua iura publica, ita etiam publica ad se Principes transtulerunt, *l. quod littora, 3. ff. ne quid in loco publ. l. de vocatio. 9 ff. ad l. Rhod. & l. 2. vbi Bald. C. de quod præscript.*

Deinde † venationes & aucupia prohibere possunt Principes nec nō 55
cæteri Domini terrarum in suis propriis syluis, quod probatur, *d. §. fera, Instit. de rer. diuis. & d. l. 3. ff. de acq. rer. dom. vbi gl. verō. prohiberi*, inquit, Quod licet principaliter prohiberi non possit quis occupare id, quod nullius est, attamen per consequentiam hoc fieri potest, cum enim prohibetur ingredi, prohibetur & capere.

Si † vero in priuatis prædiis Principes venationes prohiberent, aut a- 56
licui tertio ius venandi priuilegio præscriptione, aut alio iusto titulo acquisitum auferrent, eo casu locum habet communis Doctorum theorica, qua dicunt Principes subditis suis prohibendo venationem facere iniuriam & violentiam, *tradunt, Host. in d. c. non est, de Decimis, & ibi Anthon. de Butr. per d. l. iniuriarum, §. vlt. in verb. piscari & aucupari. ff. de iniur. Schurff. cons. 1. n. 12. Chassan. in consuet. Burg. Rub. 13. §. n. 3. & 4.* Nam hoc casu non ius in loco publico priuatis interdiceret, sed ius priuatum illis bono titulo quæsitum auferrent, quod fieri non debet, *l. 2. & ibi, Dd. C. de precib. Imperat. offer. Dd. in l. 2. & vlt. C. si contra ius vel vtil. public. l. 2. si quis a Principe, ff. ne quid in loco publ. l. meminerint, C. vn. de vi, Clem. pastoralis, de re iudic. tradunt, Dd. in l. digna. vox C. de legib.*

Hinc † Dd. cautelam subditis, quibus a suis Dominis venatio prohi- 57
betur, tradunt, vt quamprimum notitiam edicti seu proclamatis habuerint, illi contradicant, ab eoque appellent. Quod si subditi non con- 58
tradicant, & propter huiusmodi edicta & proclamata a venando desistant, Dominus terræ constituitur in quasi possessione prohibendi, & si per longum tempus subditi acquiescant, dominus præscribit ius prohibendi, *per not. in d. l. 1. & 2. C. de seruit. & aqua, & per gl. & Dd. in l. qui luminibus, offic. de seruit. vrban. prædior. Iacob de S. Georgio, d. tract. de feud. verb. Et cum venat. n. 2.* Quę maxime procedunt, quando Dominus prohiber, & subditi venentur in suis propriis fundis. Nam in alienis fundis & syluis ipsius Domini venationes & aucupia prohiberi posse, *sup. n. 25. & 55. dictū est.* Quia vero priuati & subditi fere vbiq; locorū, vel vltro & sua sponte iure venandi etiam in priuatis & propriis prædiis, in gratiam & honorē suorum principum cesserunt, vel prohibitioni venationū longa patientia acquieuerunt, Principes ius venandi etiam in priuatis

Digitized by Google

& propriis ſubditorum prædiis præſcripſerunt, quod etſi (remota ceſſione) initio forte fuerit iniurium, *d.l.ſi.§ fin.ff.de iniur. Schurff.d. conſ.1.n.12.& Chaſſan.in conſuetud.Burg allegato loco.* Attamen cum in hac prohibitione priuati fundorum dominii acquieuerint, vel ſola iam præſcriptione ab eiuſmodi iure etiam in fundis propriis excluduntur.

59 Sed † & eo caſu, vbi ſubditis promiſcue eſſent permiſſa venatio, & aucupium, attamen iuſte certis temporibus hæc interdici a Principibus, & Dominis terrarum poſſunt, nẽ vaſtentur ſpecies præſertim cum pariunt, oua ponunt, fœtum nutriunt, vel tempore niuis, aut ne his, vel illis inſtrumentis, aut canibus cubantibus (quos Galli chiens canchans, Germani *Schlifhund*, nuncupant) venatus fiat, aut ne certis artibus venandi quis

60 vtatur: Nam † huiuſmodi prohibitiones in populi vtilitatem vergunt, cum feræ, volucres, & piſces non ſolum ſint pro ornamento vniuerſi, ſed etiam pro vtilitate hominum. *Martin. Nauar. in Enchirid.confeſſ. c.17. n.124.& Bartholoma. Chaſſan. in conſuet. Burgun.d.Rubr.13.& d.§.7.n.3.*

61 Vbi † ſcribit, poſſe per Principes interdici venationem, quæ fit cum inſtrumento Tonæ, quia eo plures extinguuntur & capiuntur feræ, atque inde ſequitur animalium ſylueſtrium & ferarum innumera extinctio, quæ Reipub. incommoda eſt.

62 Similiter † prohiberi poteſt, ne quis cum ſculpo aucupetur, cum propter tonitrua arcubuſiorum, ſeu bombardarum fugentur & terreantur aues & feræ. Aucupium tamen non æque priuatis interdictum eſt, atq; venatio, quia fit ſine armis, minore q; cum tumultu atq; turba, poteſt tamen a Dominis certis temporibus, ne vaſtentur ſpecies, interdici, *Chaſ-*

63 *d.loco.* Item † prohiberi poteſt, ne quis piſcetur cum eſca, qua occidun-

64 tur piſces in magna quantitate. Qui † tamen talium prohibitionum tẽpore venantur, non tenentur ad reſtitutionem auium & ferarum, quas aucupio vel venatione acquiſierint, aut cæperint, *gl.recepta in c fraternitas,* 12.*q.2. Ioan.a Medin. de reſtit. d.quæſt.12.* quem ſequuntur *Cou.d.§.5. n.3.verſ.Secundo hinc.& Nauar.citato loco.*

Et quamquam ius venandi inter Regalia non contineatur, vti patet *ex d.tit. Quæ ſint Regalia in vſib.feud.* attamen, quia Duces, Principes, Comites & Barones ius venandi, quo ad Dominium & proprietatem ſuis Ducatibus, Principatibus, Comitatibus, Dominiis, & Ditionibus, præſcri-

65 ptione acquiſiuerunt, ſortitum eſt ius venandi naturam feudi. Nam † acceſſorium ſequitur naturam ſui principalis, *l.cum principalis, ff.de reg.iur. & c.acceſſorium, de reg.iur.lib.6.*

66 Hinc † Rom. Imperator ius venandi & bannũ ſylueſtre, ſeu iura foreſti, vulgo *Geiaygt, Forſt, oder Wiltbãn, Wald, Höltzer, Buſcher*, Principib. Ducib. Marchionib. Comitib. Baronib. & reliqs perſonis nobilib. de generaliſ-

Digitized by Google

neraliſſima totius Germanię cõſuetudine, concedit in feudũ, non vt Regale, ſed vt ius acceſſoriũ Principatus, Ducatus, Marchionatus, Comitatus & Baronatus ſeu Dominij, ita tamen, vt per huiuſmodi cõceſſionem ijs, qui in vſu, exercitio, & quaſi poſſeſſione iuris venandi longo & longiſſimo tempore ſunt, nullum fiat præiudicium. Non enim præſumitur, quod ij iuri venandi, de naturali & gentium iure ſibi licito, ceſſerint, illudque abſe abdicarint: Vnde illis ab Imperatore & reliquis Principibus ius auferri nequit. Ratio horum eſt: Quia † ius venandi ſeu ius foreſti non amplius ſpectat, ad Principatus, Ducatus, Marchionatus, & Comitatus, niſi quantum eſt præſcriptum. At nõ amplius eſt præſcriptum, niſi quantum eſt poſſeſſum, *l. 1. §. ſi quis hoc interdicto. ff. de itiner. actuque priuat. cap. auditis, cap. cum olim, de præſcript. cap. cum tua, de Decimis, & cap. cum venerabilis, de religioſ. domib.* Inde etiam eſt, quod in aliquibus S.R.I. Ducatibus & Principatibus Prælatis, Eccleſiis, & Nobilibus tanquam Statibus ſubditis Ducum & Principum vulgo *Landiſeſſen*, nec nõ in aliquibus præcipuis Ciuitatibus, Patritijs ex antiqua conſuetudine, vſu & priuilegio ius venandi capras & capreolos, apros, vrſos, vulpes, lepores, perdices & aues competat. 67

In multis enim Germaniæ partibus ius venandi pluribus in eadem ſylua, ac eodem ſaltu, diuerſis tamen reſpectibus, competit, vni ius venãdi maiores feras, *Greſs, Grob, Rot oder Schwartz weldt, oder Hochwildtpreth.* Alteri minores, *Füchs, Haſen, Rephüner, vnd andere Vögel.* Vnde non † incommode modus ſeu exercitium iuris venandi moribus Germanorum dupliciter diuidi, & in duplicem foreſtam diſtingui poteſt, altam nimirum ſeu ſummam, vulgo *Hoch oder Oberforſtliche Oberkeit, Herrligkeit oder Gerechtigkeit, Groſswey dwerck*, & ſimplicem ſeu minorem foreſtam, vulgo, *Minder oder Niderforſtliche Gerechtigkeit, oder klein Waidwerck.* Et quilibet intra præſcriptos iuris foreſtæ vel foreſti fines ſe cõtinere debet, *per text. in l. ſi mater. § ſi quis iter. ff. de except. rei iudic. Andr. Gail de pignorationib. obſeruat. 24. num. 7.* 68

Et † licet venatio, quæ fit ad vrſos, apros & lupos permiſſa ſit ruſticis, & agricolis, *per text. in d. c. 1. §. nemo retia de pace tenend. in vſib. feud.* Attamen † in quibuſdam Germaniæ partibus, hęc illis, quo ad apros interdicitur, *vnd werden die wilde Schwein, nach teutſchem Gebrauch, in die Hochforſtliche Oberkeit gezogen.* Aut illis hęc venatio ea conditione permittitur, vt apros captos & occiſos Dominis ſtatim tradant ſeu tranſmittant. 69

Notandum † hic eſt, quod is, qui habet ius venandi, poſſit ſyluam venatoriam ſuccisis lignis cingere in capturam ferarum, *per text. in l. in lege, ff. locati*, vbi † I.C. cingere ſyluam dicit vulgo *Hagen*. Pari ratione licet in 70 71

Digitized by Google

capturam auium ſtruere & præparare aream, vulgo *ein Vogelherd machē*: Vno enim conceſſo & reliqua conceſſa intelliguntur, ſine quibus illud commode explicari non poteſt, *l. 3. §. qui habet. ff. de ſeruit. ruſtic. prædior. l. 1. §. 1 ff. ſi vſusfruct. pet. & l. 2. ff. de iurisdict. om. iud.*

73 Et † quoniam venatio eſt exercitium nobile & Regibus, Principibus, & nobilibus viris maximè conueniens, cum ſit rei bellicæ Comes, & rerū bellicarum meditatio, ijſque ius venandi præſcriptione immemoriali, & aliquot ſæculorum decurſu & vſu roborata contra ſubditos acquiſierint, conſequitur ius venandi eſſe proprium & peculiare Regum, Principum, Comitum, Baronum & Nobilium.

74 Hic † tamen monendi ſunt Principes, Comites, Barones, cæterique Nobiles, ne præ nimio venandi ſtudio aliarum rerum & publicarum & priuatarum obliuiſcātur, neque immoderatos venationum ſumptus faciant, Nam *Cicero lib 2. de offic.* prodigos eos vocat, qui venationum apparatu, pecunias profundunt Et *Pariſ. de put. tract. de ſyndicat. c. 3.* inceſſit inquit Principes, qui omnem operam, curamque in venationibus reponunt, notaq; eſt fabula Actionis, venationis omnium hominum ſtudioſiſſimi, qui in ceruum mutatus, à ſuis canibus dilaniatus eſt, quod non ob aliud finxiſſe Poetas nonnullis placet, quam quod omnia bona ſua in canes & venationum inſumpſerat. Hinc vulgo dici ſolet.

Wer ſich dem jagen gar ergeit,
Wirdt gleich den Thieren mit der Zeit.

75 Deinde † hi curare debent, vt debito tempore, citra agrorum alienorum populationem operam dent venationi, aucupio & piſcationi. (nam ſi quod damnum meſſibus ac ſegetibus dederint, & intulerint, illud reſarcire ac reſtituere tenentur, vt nos dicemus ſuo loco) neque in eis operam ſuam præſtent ſeu locent pro certa mercede, nam tunc inter ſeruilia officia connumerarentur, *Andreas Tyraquell. d. tract. de nobilit. cap. 17. num. 149.*

SVMMARIA.

1 *Venantes in aliena ſylua an furtum committant.*
2 *Earum rerum, quæ in nullius ſunt dominio, furtum non committitur.*
3 *Leges prohibentes venationem, non prohibent acquiſitionem ipſum ferarum, ſed tantum vſum venationis ex iuſta cauſa.*
4 *Feræ fundo non cohærent, vnde dominus fundi, dominium ferarum non habet.*
5 *In rebus incorporalibus furtum non committitur.*
6 *Fur tenetur ad reſtitutionem rei furtiuæ.*
7 *Qui duobus, diuerſas res debet, nō liberatur ſoluendo vni, quod ei debet, &c.*

8 *Vo-*

8 *Venantes & capientes feras bestias in alienis syluis, non tenentur in foro conscientiæ, & animæ iudicio ad restitutionem capturum ferarum.*

9 *Venator ingrediens fundum, domino prohibente, an acquirat sibi feras, quas acceperit, & num. 10.*

11 *Captæ per venationem a Iudice prohibitam, an sint in animæ iudicio restituendæ, & num. 19. 20. & 21.*

12 *Clerici an teneãtur restituere, quod cœperint in venatione sibi prohibita.*

13 *Laici venantes in die festo, an teneantur ad restitutionem captorum.*

14 *Capta in venatione cum certis instrumentis prohibitis, an sint restituẽda.*

15 *Fructus agri, si consistant in venatione, an nihilominus, capta sint restituenda.*

16 *Venans in loco alteri præscriptione acquisito, an teneatur ad restitutionẽ.*

17 *Venans in loco priuilegiato, an capta restituere teneatur.*

18 *Venans in locis publicis, an teneatur ad restitutionem captorum.*

22 *Animum tria sunt genera.*

23 *Columbarium quando construi possit, vel non.*

CAPVT TERTIVM.

Venantes in alienis syluis & saltibus, an furtum committant, & an & quando ad restitutionem obligentur.

EGans† est quæstio, an in alienis syluis & saltibus venãtes, vel, quod in idem recidit, an subditi contra Dominorum prohibitionem venantes, furtum committant, & per consequens, an teneantur ad restitutionem. Ad hanc quæstionem respondeo negatiue, nempe, ita venãtes furtum non committere. Probatur hæc responsio sequentibus rationibus. 1

Primo,† earum rerum, quæ in nullius sunt dominio, furtum nõ committitur: Atqui feræ bestiæ in syluis errantes, & hinc inde vagantes in nullius sunt dominio, sed communes sunt, & primo capienti iure naturali acquiruntur, *l. 1. & l. 3. & l. quod in litore. ff. de acquir. rer. dom. §. fere, Instit. de rer. diuis. l. 1. in princ. & l. 3. §. Item feras, de acquir. poss.* Ergo venantes & capientes feras in aliena sylua furtum nõ committunt. Deinde† leges prohibentes venationem non prohibent acquisitionem ipsam ferarum, sed tantum vsum venationis ex ista causa. Nam vt ante prohibitionẽ feræ bestiæ nullius erant, ita & post nullius sunt, idcirco capientis efficiuntur, nec prohibitio domini eum effectum operatur, quod ea animalia, vel ipsius efficiantur, priusquam capiantur, vel postquam eo prohibente fuerunt per alium capta, in ipsius domini non capientis dominium trãseant, *Couar. c. peccatum, 2. part. §. 8. n. 2. & 9. versic. 5. de reg. iur. in 6.* 2 3

Igitur

4 Igitur † venantes in aliena ſylua etiam cõtra prohibitionem, furtum non committunt. Feræ enim fundo non cohærent, nec in illo continentur, nec ex eo naſcuntur, vnde eæ non pertinent ad dominum fundi, iure dominij, cum ipſe in ijs, quæ nullius ſunt, & iure naturali communia cen-
5 ſeantur, non plus iuris habeat, quam quiuis alius. Multo † minus dici poteſt, iuris venandi fieri furtum, cum in rebus & iuribus incorporalibus furtum non committatur. Ratio eſt: Quia incorporales res, vt iura & ſeruitutes attrectari nequeunt. *l. ſeruus §. incorporales, ff. de acquir. rer. dom. §. incorporales. Inſtit. de reb. corporalib. & incorporalib. §. quod autem, Inſtit. de vſucap. gloſſa in § furtum, in verb. rei Inſtit. de oblig. quæ ex delict. naſc.* Quãquam quis in quaſi poſſeſſione rerum, & iurium incorporalium turbari poſſit: Quo caſu competit turbato contra turbatorem interdictum vti poſſidetis, de quo ſuo loco agemus.

6 Præterea, † omnis fur, præter cæteras pœnas, quas incurrit, *tenetur* etiam ad reſtitutionem rei furto ablatæ, peccatum enim non dimittitur, niſi reſtituatur ablatum, *cap. peccatum, & ibi gloſſ. & Dd. de reg. iur. in 6.* Nam fur alijque rei etiam puniti publica pœna, reſtituere tenentur damna. Lex enim naturalis & diuina obligat eos ad reſtitutionem damni, parti læſæ, antequam à Iudice puniantur, punitio autem, quæ in vindictã publicam irrogatur, eſt compenſatio iniuriæ Reipublicæ illatæ, *l. ita vulneratus ff. ad l. Aquil. & cap. vt fama, de ſent. excom.* quæ non liberat à debito, quo parti obſtringitur.

7 Cum, † qui duobus diuerſas res debet, non liberetur ſoluendo vni, quod ei debet, nec ſoluendo vni, quod alteri debet, *cap. ea te, de ireiur. cap ſicut dignum, §. eos, de homicid.* & conſequenter, qui publicam pœnam paſſus, habuerit, quo priuato damno ſatisfaciat, ſoluere debebit, *Innoc. in cap. Odoardus, de ſolut.* refert & ſequitur *Martin. Nanar. in Enchirid. confeſſarior. cap. 15. num. 25.*

8 Verum † Venantes & capientes feras beſtias in alienis ſyluis etiã prohibita venatione ob venatoris vtilitatem vel temporis rationẽ, aut propter aliam cauſam, vel publicam, vel priuatam, non tenentur in foro cõſcientiæ, & animæ iudicio, ad reſtitutionem huiuſmodi ferarum. *Ioan à Medin. de reſtitut. quæſt. 12. gloſſ. recepta, in c. fraternitas, 12. q. 2. Nauarr. in Enchirid. confeſſa. cap. 17. num. 124. & Couarr. d. § 8. nu. 2. & 3.* Igitur venantes in alienis ſyluis & ſaltibus, etiam contra prohibitionem, furtum non committunt: Et conſequenter, non obligantur ad reſtitutionem. Maior propoſitio ſatis patet: Minor vero argumentationis pars præter prædicta probatur. Nam ſi quæ obligatio ad reſtituendum per venationem prohibitam contingere poſſet, ea eſſet deducenda iuſtitia commutatiua, quæ per venationem infringatur ac lædatur, verum hæc minime infrin-

Digitized by Google

infringitur, cum nullum damnum detur domino prohibenti, siquidem captæ bestiæ nullius sunt, nec ex venatione auferatur domino, quod eius sit proprium, vel ei debitum. Nulla igitur est obligatio ad restituendum. Et per consequens nullum est commissum furtum, *Couar. d. loco.*

Denique hæc ipsa sententia confirmatur ex *d. §. fera, & d. l. 3 ff. de acqu. rer. dom.* vbi dicitur, captu fieri capientium etiam in alieno fundo, quamuis domino quoque prohibente sint capta. Et hæc est communis Doctorum sententia, *in l. diuus, vbi gloss. ff. de seruit. rustic. c. 1. prad. Angel. & Fab. in d. §. fera, Chassan. in consuetud. Burgund. Rubr. 13. §. 2. Schurff. cons. 1 cent. 3.* Licet enim grauis iniuria fundi priuati domino fiat, si venator quis ipso inuito & prohibente ingrediatur, *Liniuriarum, §. fin. ff. de iniur. & d. l. diuus, & d. l. fera, versic. plane*, attamen ex hoc venator, qui domino vetanti fundum alienum ingressus fuerit, non tenebitur ad restitutionem auium aut ferarum, *Angel. & Castrens. in d. l. diuus, gloss. in d. l. 3 ff. de acquir. rer. dom. Bart. in l. 1. §. omnia, ff. eod. tit. Ratio est.*

Nam †licet legis humanæ ob domini iniuriam prohibitum sit, ne quis 9
eius fundum ipso inuito ingrediatur, ex hoc tamen acquisitio auium aut ferarum, quæ intra eum fundum in nullius bonis sunt, non est impedita, nec per hanc prohibitionem feræ ipsius fundi domino applicantur, nec eius propriæ efficiuntur, imo adhuc liberæ manent iure naturali, vt primo capientis fiant. Præterea hoc ipsum probatur tali ratione. Nam si feræ ipsius fundi priuati essent propriæ domini fundi, id contingeret, vel per applicationem legis, vel per occupationem: Atqui nullū horum hic datur: Ergo feræ adhuc communes manent, nec in illius sunt bonis, iuxta propriam iuris naturalis dispositionem: Lex equidem humana prohibens, ne quis inuito domino agrum alienum ingrediatur, ad venationem exercendam, non impedit animalium, quæ nullius sunt, primi occupantis acquisitionem, nec ea animalia applicat Domino fundi, donec & ipse
dominus ea occupauerit iure naturali: Idcirco † venator ad restitutionē 10
non tenetur, eorum quidem animalium, quæ à domino fundi non fuerunt occupata, nam res non potest absque obligatione restitutionis obtineri, quando lex humana siue in ænam, siue ob aliam causam impedit primam alicuius rei acquisitionem, constitutio autem prohibens venationem cum pœna, quod captum à venatore pertineat ad dominum fundi, prohibentem venationem, non per hoc impedit primam illius rei acquisitionem, sed tantum sanxit eam domino fundi restituendam in pœnam vetiti ingressus: Vnde, donec Iudex secundum eandem legem, per sententiam condemnauerit venatorem ad restitutionē legemque ipsam exequatur, minime in conscientię foro venator tenebitur ad ferarum restitutionem, *Couar. d. §. 8. num. 5. 6. & 9.*

Digitized by Google

10 Ex † quibus tandem apparet, quid respondendum sit, *ad glos. in d. § fera, & ibi Ioan. Fab. & eland. cort. Instit. de rer. diuis. Alber. in d. l. diuus, neo non Chassan. in Consuet. Burgund. d. Rubr. 13. § 7. & Iacob. de S. Georgio in tract. de feud. verb. & cum venationibus nu. 3.* existimantes capta per venationem a Iudice prohibitam, non effici ipsorum capientium. Nã in hunc sensum, vt per Iudicem possint ea tolli a capientibus, in pœnam criminis, illorum procedit opinio, verum inde nõ sequitur venatores ipsos eas feras, & animalia, per venationem capta, propria non fecisse, atq; ideo in animę iudicio non tenentur hi ad restitutionem, quamuis grauiter peccauerint contemnendo & transgrediendo Iudicis præceptum, *Conarr. d. § 8. n. 4.* Atque ita est intelligenda *glos. in d. § fera*, qua decidit, ingredientem fundum alienum inuito Domino, venandi aut aucupandi gratia, nõ facere capta sua. Intelligẽda enim est, quod ad forum exterius, quo venator ad restitutionem tenetur, non autem quoad forum conscientiæ, & animæ iudicium, quoad restitutionem non obligatur, hoc ipsum deduco *ex Conar. d. loco num. 10. uerſic. verum quoad.*

12 Hæc † ipsa sententia, qua tenemus contra prohibitionem venãtes, nõ teneri ad restitutionem, ampliatur primo, vt habeat locum etiam in clericis, nam licet his prohibita sit venatio, quicquid tamen illicite venando cœperint, non tenentur in animæ iudicio restituere.

13 Secundo † extenditur etiam, quoad laicos, quibus est interdicta venatio tempore festo, ne retrahantur studio venandi a diuinis officijs, probatur vtraque hæc ampliatio *gloss. & Dd. in c. Esau, & c. qui Venatoribus, 86. d. ſtin.* nam si eo tempore, quis venationem exerceat, male quidem agit, sed non tenetur ad restitutionem eorum, quæ per venationem habuerit.

14 Tertio † ampliatur, vt procedat, etiam si aliquid cœperit in venatione prohibita, cum certis prohibitis instrumentis, *Ioan. Medin. de reſtit. d. c. 12. & Martin. Hauar. d. cap. 17. num. 124.*

15 Quarto † ampliatur, vt procedat, etiam si fructus agri prohibiti a domino, ne quis ibi ingrediatur venandi gratia, consisterent in venatione, *Ioan. Medin. d. loco*, quamuis in foro exteriori contrarium obtineat, *l. Item si fundi, § ancupiorum, ff. de uſufruct.* Quia feræ existentes & enutritæ intra fundum, non sunt fundi proprius fructus, nec eæ pertinent ad vsufructuarium iure dominij, cum ipse in his quæ nullius sunt, & iure naturali communia censentur, non plus iuris habeat, quam quiuis alius, *Conarr. d. § 8. ſub num. 9.*

16 Quinto † extẽditur, etiam si quis teneatur in loco alteri præscriptione acquisito, nam in foro conscientiæ non tenebitur ad restitutionem, quãuis in foro exteriori teneatur, *allegata gloſſ. in d. § fera, in inſtit. de rer. diuiſ.*

Scito

Sexto † ampliatur, vt habeat locum, etiam si quis venatus fuerit in lo- 17
co alteri per priuilegium Principis concesso, nam & hoc casu non tene-
tur, nisi in foro exteriori, restituere, *Couarr. d. verſic. verum quoad.*

Denique † ampliatur hæc sententia, vt procedat etiam in venatione 18
prohibita, in locis publicis, per inferiorem a principe absque iusta causa,
qui tamē præscriptione, aut priuilegio, ius prohibendi acquisiuit, si quis
aduersus hanc prohibitionem venetur, sibi acquirit feras, quas ex vena-
tione habuit, nec tenebitur in foro conscientiæ restituere, *Couar. d. §. 8. n.*
10. verſic. ſeptimo.

Capta † tamen, prohibita venatione, tribus casibus sunt restituenda, 19
vnde limitatur supra dicta sententia, primo. Quando lex in pœnā venan-
tis in loco prohibito obligaret ad restitutionem, nam eo casu, post sentē-
tiam restituere tenetur, nō ante, nisi lex dicat, quod eo ipso restituere te-
neatur, absque alia declaratione.

Secundo † limitatur, quando aliquis emeret ius venandi a Principe in 20
aliquo certo loco, nam tunc, si quis caperet feras, in dicto loco, ob damnū
ementi tenetur restituere, vel ad interesse.

Tertio † limitatur, quando venatio esset in fructu, vti contingit pluri- 21
bus in locis, nam tunc, quando redditus bonorum consistit in venatione
tantum, si quis in tali loco prohibito, muro circumsepto, aliquid caperet,
teneretur restituere, qua de re infra.

Circa † aucupium vero notandum est, aues esse in triplici differentia: 22
Nam aliæ sunt meræ syluestres, & harum aucupium defendere, etiam in
fundo proprio, iniquum est, *Doctores in § fera, Inſtit. de rer. diuiſ.* quando-
quidem nullibi, nisi per modum transitus, commorātur: Aliæ sunt pror-
sus domesticæ, quas surripere omnino furtum est, & ad restitutionem te-
netur, *§. gallinarum, Inſtit. de rer. diuiſ.* Aliæ sunt mediæ, vt columbæ, quæ
nec prorsus domesticæ sunt, nec prorsus syluestres: tunc si lex municipa-
lis prohibeat, vt infra certum locum non capiantur, tunc si captæ fuerint
infra dictum locum, iudicatur de his, sicuti de domesticis dictum est, non
tamen sunt eodem rigore vrgendi, ac si de ipso columbario illas furarentur,
vbi autem nullæ, sunt leges ciuiles, sed solum ius naturale disponit,
quod nemini, reclamantibus illis, qui sara circum circa habent, damna † 23
sunt accepturi, licitum sit columbarium extruere, quando maxime infer-
retur ingens damnum, & domini pabulum non esset sufficiens, pro co-
lumbarum numero, in columbario existentium alioquin columbarium
extrui potest, quia hoc genus auis non solum est in escam, verum etiam
ratione stercorationis est valde vtile Reipublicæ, *ita Dominic. Soto lib. 4.*
de iuſtit. & iur. queſt. 6. artic. 4.

Digitized by Google

SVMMARIA.

1 *In aliena ſylua & locis prohibitis venantes tenentur iniuriarum.*
2 *Iniuriæ pœna eſt arbitraria.*
3 *An pœna arbitraria ad mortem extendi poſſit, & num. 11. & 13.*
4 *Venantes in locis vetitis, an pœna capitis, aut mutilatione alicuius membri puniri poſſint.*
5 *Venans in locis prohibitis tenetur ad eſtimationem damni, quod per venationem domino prohibenti dedit.*
6 *In venatione prohibita quæ ſit habenda ratio animalium.*
7 *Venatores tenentur ad damnum, quod agri Domino in fructibus & ſegetibus intulerunt, & num. 19.*
8 *Venantes in locis publicis, ante condemnationem, non tenentur ad reſtitutionem captarum ferarum.*
9 *Iniuria pœna tanta eſſe non debet, vt mortem, vel membri mutilationem inferat.*
10 *Venationes ad regalia non pertinent.*
12 *Pœna capitalis intelligitur altero, de tribus modis.*
14 *Qua pœna venantes in locis vetitis puniri poſſint, & nu. 15.*
16 *Tres gradus pœnarum in puniendis venatoribus clandeſtinis ſeu clancularijs obſeruandi.*
17 *Plures differentiæ & circumſtantiæ inter venatores in locis prohibitis venantes notandæ, & num. 18.*
19 *Adhortatio ad Principes & Dominos terrarum.*
20 *Prohibentes venationem, & venatores, tenentur reſtituere damnum illatum alienis agris.*
21 *Qua actione prohibẽtes venationem, & venatores, ad reſarciendum illatum damnum conuenirj poſſint.*
22 *Laqueos & decipulas ponere, vel foueas fodere, in alieno venandi gratia, an liceat.*

CAPVT QVARTVM.

Venantes in locis vetitis, an corporali vel pecuniaria pœna plecti vel puniri poſſint.

1 QVamquam † in aliena ſylua & locis prohibitis venantes furtũ non committant, vti ſuperiori capite ad lõgum probauimus, & per conſequens pœna furti puniri nequeant, attamen iniuriarum tenentur, *l. 3. § plane ff. de acquir. rer. dom. l. diuus, ff. de ſeruit. ruſt. cor. prad. l. iniuriam, §. vlt. ff. de iniur. Cæpol. de ſeruitut. ruſt. c. prad. cap. 1.*.

Iniuria

Iniuriæ † autem pœna est arbitraria, §. *in summa, Instit. de iniuriis.* At 2
† pœna arbitraria ad mortem extendi potest, *gl. in d. §. In summa, verb. ex-* 3
traordinaria, quam plures sequuntur, quos recenset, *Robert. Marant. in*
speculo suo, de ordin. iudiciorum. part. 4. dist. 1. n. 59. & disputat. 3. n. 1. & seq.
præsertim vbi in principem delinquitur, *Bald. Roman. Dec. & Dd. in c. ex*
literis, de constit. Vnde *Guido Pap. decis. 218.* dicit in Delphinatu arbitra-
ria & quidem capitis pœna venationes esse prohibitas. Audiui † ego in 4
quibusdam Germaniæ locis, quosdam contra prohibitionem venantes
in aliquorum Principum, Comitum & Baronum syluis venatoriis & sal-
tibus, qui ceruos cum instrumento archibusii vel bombardæ (vulgo *Bux*
appellant) transfixerunt, transuerberarunt, ac cœperunt, vltimo supplí-
cio, nempe pœna capitis fuisse punitos, quosdam amputatione manus
dextræ mutilatos, quosdam dextro oculo orbatos; quosdam deniq; grau-
issima pœna pecuniaria fuisse mulctatos. Quod profecto crudele & ab
omni humanitate valde alienum est. Nam posteaquam Deus creauit
hominem, potestatem ei dedit super omnia animalia, pisces, ac volucres
Gene. 1. Quare testimonium diuinum habemus, neminem eorum causa,
pœnam capitalem, vel aliam corporalem mereri posse::

Vnde ego hac in quæstione plane existimo, & indubitanter concludo 5
in locis vetitis venantes pœna capitis, aut mutilatione alicuius membri
puniri non posse, nec obligari in animæ iudicio ad restitutionem capto-
rum animalium, neque ad eorum æstimationem, sed † tantum teneri ad
æstimationem damni, quod per venationem domino prohibenti, qui iu-
re & iustitia in locis prohibitis venari solitus erat, illatum est.

In † hac vero æstimatione habenda est ratio animalium, quæ nisi pro- 6
hibiti venati fuissent, dominus prohibens, eiusq; saltuarius, vulgo *Forst-*
meister, vel ipsius conductor habuisset, suaque fecisset per apprehensio-
nem. Deinde habenda est ratio venationis, quæ in prohibitis locis per
dominum prohibentem exercere solebat. Hoc ipsum deduco *ex Ioan.*
Medin. tract. de rest. quæst. 12. & Conar. in c. peccatum, 2. part. §. 8. n. 12. ver.
Præterea, de reg. iur. in 6. vbi † etiam dicit, quod venatores omnino te- 7
nentur ad damnum, quod agri domino intulere in fructibus & segeti-
bus, etiam si expressa prohibitio non fuerit præmissa, cum sufficiat tacita,
quod ad istud damnum. Neq; venantes in locis prohibitis, ante conde- 8
mnationem tenentur ad restitutionem ferarum captarum, vti superiori
capite fuisse probauimus & tenet etiam *Dominic. Soto, de iustit. & iur. lib.*
4. quæst. 6. art. 4. Et † quanquam in locis vetitis venantes iniuriarum te- 6
nentur: Tamen iniuria pœna tanta esse non debet, vt mortem, vel mem-
bri mutilationem inferat, *Felin. in cap. ex literis, n. 21. de constit. per l. vlt ff.*
de iniur. Marant. citatis locis. Præsertim cum hic in principem, vt Prin-

cipem, & ad violandam eius personam maiestatemq;, non delinquatur.

10 Neq; † venationes ad regalia pertineant, *Tyraquel. de nobilit. c. 37. nu.*
11 *150. & Dec. cons. 197.* Nec † deniq; pœna arbitraria ad mortem extenda-
tur, nisi in delictis morte dignis, prout fuse & late tradit. *Marant. allegata*
d. st. 1. n. 62. & sequentib. & citata disputat. 3. n. 3. & aliquot sequent. b. Nec ob-
stat *gl. in d. §. In summa Instit. de iniur.* Nam loquitur illa de pœna capitis,
12 non autem de pœna mortis. Atqui † in iure clarum est, quod pœna capi-
talis intelligatur altero de tribus modis, scilicet de morte naturali, de
morte ciuili, & de exilio seu deportatione, *l. 2. in prin. ff. de pœnis, l. 2. ff. de*
publ. Iudic. notat. gl. in l. hos accusare, in omnibus, in versi. capitis, ff. de accus.
tex. cum gl. in l. sed & si quis, §. 1 ff. si quis caut. In dubio autem quando lex,
vel statutum imponit pœnam capitalem, seu capitis, semper intelligitur
de mitiori ex illis tribus, scilicet de exilio, seu deportatione, *gl. est notab.*
in l. vnic. C. ne Iude. Christ. mancip. teneat. Bald. in l. fin. in l. C. queres vendi
non posse Idem in l. quicunq;, col. 4. versicias etiam, C. de seru. fug. Ioan. de
Imol. in d. l. 2. ff. de publ. Iudic. Marant. d. disp. nu. 63. & d. disp. 3. n. 7. Ioach.
Mynsin. cent. 2 obseruat. 45. Contragl. in d. §. in summa, est alia gl. in iur. Ca-
non. in c. super his, de accus. Matthæ. de Afflict. dec. 21. n. 12 dicit, quod com-
munis Doctorum opinio sit contra *glos. in d. §. in summa.* Et quanquem
Marant. d. disp. 1. n. 69. & d. disputat. 3. sub nu. 14. dicat, opinionem illam,
quod nimirum Iudex in arbitrariis possit arbitrium suum extendere ad
pœnam mortis naturalis, esse communiorem.

13 Æquior † tamen, mitior, & tutior est opinio negatiua, vti habet addi-
tio. *ad Marant. d. disputat. 3. sub nu. 14.* quæ allegat, *Felin. in cap. inquisitio-*
nis, de accus. Alexand. cons. 121. in fin. lib. 7. Cranet. consil. 202. n. 14. & cons.
224. n. 2. versi. aduertendum, Dec. sibi contrarium, *in l. qui iurisdictioni, ff.*
de Iurisdictionib. om. Iudic. Afflict. decis. 276. n. 9. Grammat. Consil. 39. nu.
48. & cons. 8. n. 2. Hanc eandem sententiam sequitur, *Chassan. super con-*
suet. Burgund. fol. 43. n. 2. & Iul. Clar. in pract. crim. q. 85. n. 11. vbi plures alle-
gat, ac dicit, ab hac sententia in iudicando nullo modo esse recedendum.
Pro hac sententia facit, *l. hodie, l. respiciendum, ff. de pœnis, & c, si qui de seu.*
excom.

14 Vnde † existimo venantes in locis vetitis, ob iniuriam illatam Domi-
nis prohibentibus venationem, tantum puniri posse, exilio, de portatio-
ne, seu amissione ciuitatis, vel patriæ, aut relegatione in insulam, vel aliu
certum locum, & hoc non ratione venationis prohibitæ, sed contuma-
ciæ, & contemptus. Nam si absit contumacia & contemptus, crudele es-
set, pœna corporali deportationis, nimirum, exilii, vel relegationis hos
plecti, sed satis esset, si ablatis plagis & instrumentis duplum, aut triplum
soluant. *Dominic, Soto supra citatis locis.* Quæ sententia & pia & rationi

æquita-

Digitized by Google

æquitatisq; consentanea est. Quinimo † venantes in locis prohibitis, pri- 15.
ma saltem vice occidi, vel mutilari non possunt, licet id sancitum, vel cō-
suetudine inductum sit, cum huiusmodi seueritas exercenda non sit, nisi
in consuetos venari in locis vetitis, & contumaces; nam consuetudo sic
puniendi etiam prima vice, iniusta est, & qui eam seruaret, peccaret mor-
taliter, *Sylvest. in summa, verb. restitutio, 3. q. 2. §. quartum, & verb. venatio*
sub fi. Martin. ab Azpicuet. in Enchirid. confessarior. c. 17. n. 121.

Ideoq; † serio ac pie adhortādi sunt Principes, & reliqui Domini ter- 16
rarum, ne contra prohibitiones venantibus in suis syluis, saltibus, & fo-
restis, acerbas & crudeles pœnas statuant, cum ita venantes furtum, aut
latrocinium non committant, sed tres velut gradus pœnarum in punien-
dis venatoribus clandestinis, seu clancularijs obseruent. Primo vt venan-
tem in locis vetitis, prima vice puniant carcere, vel pœna pecuniaria. De-
inde, vt venantem deprehensum secunda vice, mulctent duplicata pœna
carceris, vel pecuniæ. Tertio, si quis tertia vice venari deprehensus fue-
rit, poterit talis tanquā contemptor perlatarū pœnarum, nec non peri-
turus (eo quod iuramēto renūciarit venationibus in locis prohibitis) pœ-
na corporali secundum conditionē personæ, qualitatemq; facti puniri.

Et † quia plures sunt differentię inter venatores, qui vulgo *Wilderer*, 17
oder Wildtpreth Schutzen, appellantur, vt cum aliquis, cogitauit alienā
forestam, syluam vel saltum venandi gratia ingredi, & ad actum venandi
non processit, & talis non punitur, *gl. in l. si quis non dicam rapere, & ibi*
Bald. C. de Episc. & cler. Vel quia morte præmonitus fuit, vel pœnitentia
ductus, non quod in actu venandi deprehensus, impeditus fuit: Vel cum
aliquis paupertate vel fame oppressus, venatus est, vel vbi aliquis vix exi-
guam auiculam cœpisset. Hæ & similes circumstantiæ possunt factum &
pœnam vel minuere vel augere. Quilibet autem Magistratus debet ex
iuncto sibi officio, nō ex priuato affectu (quo plerique proh dolor in his
leuibus causis venationum, piscationum & aucupiorum seducuntur) sed
secundum bonam conscientiam, ex allegatis & probatis satis informa-
tam venatores, qui in locis prohibitis venati sunt, punire, ac sequentes
circumstantias diligenter perpendere.

Primo, † quid deprehensum venatorem ad venandum permouerit. 18
Nam si quis ex ira nociuam bestiam in fundo proprio occidisset, hic tan-
quam venator temerarius puniri non posset.

Secundo considerari debet persona, vtrum sit honesta, vel leuis, & an
ea sit ætatis senilis, vel iuuenilis.

Tertio perpendi debet locus. Nam vbi quis in spelæis, & stabulis altis
ferarum, vulgo *In besten Wildtfuhren, da das Wildtpreth sein Stand*
hat, venaretur, feras vulneraret, ac caperet, magnumque damnum

Digitized by Google

paret, is profecto aliter puniendus esset, quam qui solum in syluam & saltum ingressus est.

Quarto ponderari debent qualitates, Vt, an vi armata, animo se tuendi, & an in despectum & contemptum Domini, quis venatus fuerit.

Quinto considerari debet tempus, an interdiu, vel noctu, vel alio tempore prohibito, & præsertim quando feræ gignunt & fœtum nutriunt, quis venatus sit.

Sexto perpendi debet numerus percussarum captarumque ferarum.

Septimo ponderari debet euentus seu effectus, an voluntas in actum redacta fuerit, vt cum quis indagauit feram, in illamq; archibusium, seu bombardam exonerauit, feramq; tamen non transfixerit, nec vulnerauerit, & multo minus cœperit.

Hæ & similes circumstantiæ, quamlibet pœnam, vel augent & exasperant, seu exacerbant, vel minuunt & molliunt, *l. aut facta, §. sed hec quatuor genera. ff. de pœnis.* Vnde Iudex rationem habere debet harum circumstantiarum, non communis & ordinariæ pœnæ, & curare debet, ne exaffectu priuato vnus puniatur sicut alter, *d. §. sed hec quatuor genera, & dd. respiciendum. ff. de pœnis.* Nam iura communia non exasperandas, sed mitigandas esse pœnas statuunt, *l. Præses, l. sanctio legum, Interpretatione, & ibi gl. ff. de pœnis, l. factum, §. fin. ff. de reg. iur. c. pœna de pœnitent. dist. 1 gl. in c. de canfis, de offic. de leg.* Quamobrem Iudex mitigare debet pœnam, si circumstantia aliqua & qualitas minuat delictum, vel e contra, pœnam exacerbare, si circumstantia & qualitas delicti hoc postulet, *d. l. aut facta, 1. §. si l. si quis aliquid, §. qui abortionis, ff. de pœn. l. 1. C. ad l. Iul. repet. l. quid ergo §. pœna grauior, & ibi gl. verb. onerasset. si. de his, qui not. infam. l. et si seuerior, C. ex quib. caus. infam. irrogr, cap. vlt. de transact. cap. at si Clerici, §. de adult. de iudic. & d. c. de canfis, de offic. de leg. Bart. in d. l. quid ergo, §. pœna grauior, Gandin. in tit. quando pœn. aug. p. 3. Grammat. vot. 23. Afflict. consilit. Blasphemantes, Conar. variar. resolut. lib. 2. c. 9. num. 8. idem practic. quæst. cap. 34. circ. fin. Iul. clar. in practic. crim. quæst. 60. per tot. & maxime, n. 2. & quæst. 85. n. 10.*

19 Hic † tamen rursus admonendi sunt Principes, & Domini terrarum, qui ius forestæ seu bannum syluestre (vt appellant) habent, & venationes tam in locis publicis, quam priuatis, ac etiam subditorum propriis prohibent, vt innoxios habeant saltus, ne feræ in priuatorum agros gregatim excurrant, & fata magno pauperum dolore & damno depascan-

20 tur. Nam † si alter fit, tenentur omne damnum a feris, messibus ac segetibus datum, & illatum plane resarcire, ac restituere, nisi cum Diuite Euangelico perire velint, *Caiet. in tract. 17. quæst. c. 12.* Nam Domini, vbi prohibita venatione, causam dederint animalium multitudini, ex qua vicino-

Digitized by Google

vicinorum prædia damno afficiuntur, tenentur, vel feras includere, aut earum innumeram multitudinem extinguere, aut saltem diminuere, vel permittere liberam venationem, aut illatum damnum soluere. Quæ sententia non solum pia, sed etiam iuri & æquitati valde conformis est: Et probatur *arg. tex. in l. 2. §. vlt. ff. si quadrup. paup. fecisse dic. l. item Mela, §. Item cum eo. ff. ad l. Aquil. l. hi enim, l. & generaliter, & l. qua vulgo, ff. de edilit. edict. Conar. d. c. peccatum, 2. par. §. 8. n. 11. de reg. iur. in 6. Martin. ab Azpilcuet. d. c. 17. sub nu. 124. & n. 125.*

Et † ad æstimationem damni dati vtili, *l. Aquiliæ*, vel de pastu pecoris actione, aut ex edicto si quadrup. paup. fecisse dicatur, domini conueniri possunt, *tex. in c. si. §. quod si animalia, de iniur. & dam. dat. gl. ibid. in verb. animalia, tex. in l. si. C. ad l. Aquil. & in l. quamuis ff. eod. gl. ibid. in verb. actiones, & in l. qui seruandarum ff. de præscript. verb.* 21

His † omnibus addere libet, quod etsi in alieno venari permissum sit, domino conniuente, laqueos tamen, & decipulos ponere, vel foueas fodere, venandi causa, inibi non licet, quemadmodum nec positum habere absq; seruitutis iure, *l. quemadmodum, in prin. & §. 1. ff. ad l. Aquil. §. nemo retia, de pace tenend. in vsib. feud. l. si quando, §. 1. ff. de seruit. vend.* In fundo tamen proprio licet facere foueas, dummodo non faciat in itineribus publicis: Nam si tunc bos, vel aliquod aliud animal decideret, vel factum esset deterius, faciens *L. Aquila*, ad refarciendum damnum tenetur, *l. qui foueas, iuncta. l. seq. in prin. ff. ad l. Aquil.* 22

SVMMARIA.

1 *Qui feras viuariis & Leporariis inclusas & pisces in piscinis, aut stagnis capiunt, furtum committunt, & tenentur ad restitutionem, &c.*

2 *Viuaria quæ dicantur.*

3 *Piscina quid sit.*

4 *Stagnum quid sit.*

5 *Lacus quid.*

6 *Furtum fit in animalibus, quæ habent consuetudinem eundi, & redeundi, & num 8.*

7 *In Viuariis ab ipsis animalibus naturaliter factis, an furtū committatur.*

9 *Venator arte & industria educens feras extra locum prohibitum, qui muro vel sepimento cinctus non est, non tenetur ad restitutionem animalium.*

10 *Arte & fraude columbas deducens ab alterius columbario, & ad suum pertrahens, tenetur ad columbarum restitutionem.*

11 *Intellectus, l. 3. §. item feras, ff. de acquir. rer. dom.*

12 *Quæ teneantur pœna auferentes pisces ex stagnis, lacubus, & viuariis alienis.*

Digitized by Google

13 *Capiens pisces in alterius flumine non incluso, quomodo sit puniendus.*
14 *Intellectus constitutionis prænalis 169. Caroli V. & n. 18. & seq.*
15 *Hodie in Germania fere omnia stagna, lacus & plerag. flumina non nauigabilia non sunt publica, vel communia, sed priuata, &c.*
16 *Prohibentur nonnunquam piscationes in fluminibus publicis, & nauigalibus.*
17 *Princeps concedere potest alicui, vt ipse soli liceat in certa parte maris, vel fluminis publicis piscari.*
18 *Piscans in priuatis fluminibus non incluſis, furtum non committit.*
19 *Pisces in rete capti fiunt occupaterris, & non domini retis.*
20 *Piscans in alieno, & priuato flumine non incluso, vel ex alterius retibus, casibus seu nassis, pisces capiens, tenetur iniuriarum.*
21 *In alieno riuo vel flumine piscans, an teneatur ad æstimationem piscium captorum.*
22 *Piscator & venator, an in foro iudiciali condemnari possint ad restitutionem in alieno captorum.*
23 *Piscator & venator, an etiam in foro conscientiæ, teneantur ad restitutionem piscium, & animalium captorum.*
24 *Condemnatus in foro iudiciali, an teneatur pœnam soluere in foro conscientiæ.*
25 *Piscari in fundo alieno an, & quando quis possit.*
26 *Pisces egressos inundatione e stagno meo, an & quando vendicare possim.*

CAPVT QVINTVM.

Furtum committunt, qui feras incluſa muro, vel sepimento, & pisces in piscinis, aut stagnis repositos, capiunt & auferunt.

1 ILLVD † tamen prætermittendum non est, furtum illos committere, qui feras, viuariis & leporariis incluſas, quique pisces in piscinis, aut stagnis repositos, capiunt, & auferunt. Probatur hæc conclusio, ratione commutatiuæ iustitiæ, a qua deducitur obligatio restituendi, ex causa iniquæ acceptionis, quæ processit in damnum atq; iniuriam proximi, cuius propria res capitur & aufertur. Nam tales feræ & pisces a nobis possidentur, & custodiæ nostræ subiiciuntur, vnde qui tales capit, contrectat rem alienam, inuito domino, & proinde per consequens, furtum facit, §. *Gallinar. Instit. de rer. diuis. l. 3.* § *item feras, ff. de acquir. poss. l. Pomponius scribit*, §. *Idem Pomponius, ff. famil. hercis. & l. vsufructuarium venari*, §. *si in viuariis, ff. de vsufruct. & quemadmod. quis, vt.* Ex quibus infertur venatores, & piscatores venantes & piscantes in huiusmodi viuariis, piscinis, & stagnis, teneri ad restitutionem animalium, & piscium captorum, & præterea pœna furti puniri posse.

Viuari-

Digitized by Google

Viuarium † vt hæc vocabula obiter explicem, dicitur locus, in quo vel aues, vel piſces, vel feræ continentur ad victum humanum, hominum quidem induſtria animalibus in eum locum immiſſis, vt nutriantur, aliaque pro genere ad menſuram delicias, *d.l.vſufructuarium venari*, §. *ſi in vinariis. Plin. lib. 9. c. 54. & lib. 8. c. 52.* Idem leporarium dicitur, & roborarium, Propriæ tamen piſcinæ, vbi piſces continentur. Viuaria dicuntur etiam Columellam, *lib. 8. c. 1.* loci, vbi nemoribus clauſis pecudes ſylueſtres cuſtodiuntur. Piſcina † vero eſt aqua, in quam piſces humana induſtria mittuntur, vt ibidem nutriantur. *Varro lib. 3. de ruſtica, c. 3.* Piſcinas vocat eas, quæ aqua dulci aut ſalſa incluſas habent piſces ad villam. Piſcinæ alio nomine viuaria quoq; vocantur. 2

Stagnum † a ſtando dicitur aqua ſtans. *Plin. l. 10. c. 55.* Poſtremo lamenta circa piſcinæ ſtagna. *Virgilius.* Stagnum pro parte maris profundiſſima poſuit, quod ea minime moueatur, ſemperque ſtet ac quieſcat. 3

Emiſſamq; hyemem ſenſit Neptunus & imis
Stagna refuſa vadis.

Stagnum a lureconſulto, *in l. vnic. ff. vt in flum publ. nauig. lic.* dicitur, quod temporalem contineat aquam inibi ſtagnantem, quæ plerumque hyeme cogitur, nec fluit, nec refluit. 4

Lacus † vero eſt, qui perpetuam habet aquam, *d. l. vnic. §. Lacus. ff. de acquir. rer. dom.* 5

Ampliatur, † ſupra in principio huius capitis poſita concluſio, primo vt vera ſit, etiamſi hæc animalia ab his locis exire ſoleant, dummodo habeant conſuetudinem eundi, & redeundi, §. *pauonum*, §. *apium, inſtit. de rer. diuiſ. l. naturalem*, §. *apium, & § pauonum, de acqui. rer. dom.* Cum huiuſmodi animalia non habeant libertatem omnino exeundi loca ſepta. Idem eſt in apibus priuato alueo incluſis, & de ceruis priuatę ſyluæ incluſis, *d. l. 3.* §. *Item feras. ff. de acquir. poſſ.* Procedit † tamen, quando hæc viuaria, Leporaria, piſcinæ, & ſtagna facta fuerunt, priuata hominum opera, quod ſi ab ipſis animalibus naturaliter facta fuerint abſque induſtria priuatorum, ſecus erit, *d. § apium; Inſtit. de rer. diuiſ. Conar. c. peccatum, 2. part. §. 8. n. 14. verſ. Primum hinc.* 6 7

Secundo † ampliatur, vt huiuſmodi animalium reſtitutio fieri debeat eorum priuato domino, etiamſi capta fuerint extra locum, quo includuntur, dummodo conſuetudinem eundi & redeundi non amiſerint. Adhuc enim propria ſunt illius, qui ea incluſit, *Ioan. Medin. tract. de reſtit. queſt. 12.* Verum † ſi venator arte & induſtria educat feras & animalia extra locum prohibitū, qui tamen muro vel ſæpimento cinctus non ſit, non tenetur ad animaliū reſtitutionē, licet quādoq; obligetur ad damni, 8 9

Digitized by Google

ex hac venatione illati, compensationem, ad nihilum autem tenetur venator, qui feras & animalia extra locum vetitum absq; vlla eius fraude digressa cæperit & occiderit, *Couar. d. loco, vers. Secundo hinc.*

10 Tertio † ampliatur supra dicta conclusio, Vt si quis arte & fraude columbas ab alterius columbario, ad suũ pertrahat & alliciat, semina spargendo, teneatur ad restitutionem etiam in animæ iudicio, nisi paruitas excuset, *assertore Medin. in 4. de restit. quæst. 3.* Erit q; in foro iudiciali puniendus, per ea, quæ notat. *Capol. de seruit. rustic. prædior. c. de Columbario, & c. de Venatione*, quem refert *Couar. d. loco, vers. 3.* Non tamen tenetur is ad restitutionem, qui principaliter intendit suas columbas pascere, & retinere, ne alio euocentur, *arg. l. si quis nec causam, ff. de reb. cred. Martin. Nauarr. in Manuali confessarior, c. 17. n. 127.*

11 Cæterum † his, quæ supra de viuariis, piscinis & stagnis diximus, refragatur textus singularis, *in d. l. 3. item feras, ff. de acquir. rer. dom.* quo in loco Iurisconsultus respondit. Item feras bestias, quas in viuariis inclusserimus, & pisces, quos in piscina coniecerimus, a nobis possideri, sed eos pisces, qui in stagno sunt, aut feras, quæ in syluis circũseptis, euagãtur, a nobis non possideri, quoniam relictæ sunt libertate naturali, alioqui etiam si quis syluam emerit, videre eum omnes feras possidere, quod falsum est. Hactenus Iurisconsultus.

Ex cuius verbis aperte colligitur, non par ius esse in salibus circumseptis, & stagnis quod in viuariis, piscinis, & columbariis, Cum inter hæc a Iurisconsulto ratio differentiæ constituatur.

Huic obiectioni respondet, *Couar. d. §. 8. 15.* Non esse discrimen vllum inter stagna, & saltus, piscinas, & viuaria, quod ad Dominium, modo saltus & stagna, vtrunq; longissimi spatii sint, manu hominum & priuata industria fuerint circumsepta, & fabrefacta, quam sententiam olim Salmanticæ publicæ veram esse probare conatus fuit, tametsi quo ad possessionem piscium & ferarum in particulari, distinctio Iurisconsulti illi maxime placeat. Verum ab hac discessit sententia citato loco propter rationem, qua Iurisconsultus eiusque interpretes vtuntur, quod pisces stagnorum, & veræ in saltibus circumseptis enutritæ, libertati naturali relictæ sint, quæ quidem ratio probat hos pisces hasque feras nondum in vllius dominium transisse, donec per occupationem capiuntur. Vnde inquit, pisces stagnorum, & feras in minoribus circumseptis euagantes, non esse ipsius domini, nec quo ad possessionem, nec quo ad dominium, quoties saltus vel stagna natura loci, arborum densitate aut rupibus circumsepta sunt. Quod si fuerint circumsepta nemora ipsa, & stagna, opera & industria hominum, tunc idem esse existimat, ac si pisces, & feræ nihilominus relictæ sint naturali libertati. At si hominum opera

ita

Digitized by Google

ita sint animalia circumsepta, vt naturalis libertas eorum ex hoc impedita sit, tunc huiusmodi animalia ad agri dominum pertinere asserit. Nisi quis velit ad literam obseruare Iurisconsulti responsum, *in d.§. Item feras*, qui coniectionem piscium in pistinam & conclusionem ferarum in viuaria, hominum industria, & opera facta, ne feræ euagari possint, exigit, vt earum possessio fundi domino competat & acquisita sit, *ita Conarr. d. loco.*

His † eleganter consentit *Carolus V.* Romanorum Imperator, Augustissimæ & immortalis memoriæ, is enim in S.R. Imperij Constitutionibus pœnalibus *cõstitutione 169.* in hæc verba sanciuit. *Welcher auß Weyern, Reuſern oder Behaltnuſſen Fiſch ſtielt, iſt auch einem Diebſtalgleich zuſtraffen.* 12

So † aber einer auß einem flieſſenden vngefangenem Waſſer Fiſch fienge, das einem andern zuſtünde, der iſt an ſeinem Leib oder Gut, nach Gelegenheit vnd Geſtalt deß Fiſches, der Perſonen vnd Sachẽ, nach Raht der Rechts verſtendigen Zuſtraffen. Hoc est: Qui ex stagnis, lacubus, seu viuarijs alienis clam aufert pisces, furti pœna quoque tenetur. Si vero aliquis in alterius flumine non incluso pisces capit, illa est inspecta conditione personæ, qualitatæque facti & piscationis, secundum Iurisperitorum consiliũ, in ære vel corpore puniendus. 13

Ex † cuius constitutionis priore parte manifeste patet Carolum V. secundum Iurisconsulti responsum, *in d.§. Item feras*, asserere, pisces in stagnis, lacubus & viuarijs manu hominum & priuata industria circumseptis, contentos, a nobis possideri. Etenim pisces, qui concluduntur alterius aqua, non sunt res nullius in bonis existentes, sed plane priuatæ, vt & ipsa aqua, cuius pars esse intelliguntur, *l. Limes, vbi gloss. ad verb. pisces. ff. de act. empt. l. fructus. ff. de re indic. Guid. Pap. decis. 91. Tyraquell. de retract. lig. §. 1. gloss. 7. nu. 113.* Vnde sicut non licet fructus agri alieni demetere, aut poma alienę arboris decerpere absque crimine furti, vt traditur *in tit. arbor. furt. Cæsar.* ita nõ est permissum in aliena aqua, viuario nempe stagno, & lacu, pisces capere, ceu fructus aquæ priuatæ peculiares. Vnde ex his capies pisces, tenebitur ad restitutionẽ, *Alciat. lib. 11. Parerg. lib. 2.* & præterea pœna furti puniri potest, supra allegatis iuribus. 14

Est † tamen hic obiter notandum, quod hodie in Germania fere omnia stagna, lacus & plæraque flumina non nauigabilia, non sint publica, vel communia, sed priuata, & plerumque ad dominum vel Magistratum loci spectantia. Quamquam nonnunquam ea etiam non ad dominũ territorij, sed ad alium pertineant. 15

Imo † nonnunquã prohibentur piscationes in fluminibus publicis, & nauigabilibus, vt Rheno & Danubio, præsertim ijs in locis, vbi sitæ sunt 16

Digitized by Google

Ciuitates & oppida. Hocque iure fieri posse non est dubium, vel ex concessione Principis, id est, Imperatoris, vel ex legitima præscriptione, aut antiqua & inueterata consuetudine.

17 Nam † Princeps potest priuato priuilegium concedere, vt ipse solus in aliqua parte maris, vel fluminis publici piscari possit, aliosque, ne id faciant, prohibere, *gloss. l. si quisquam ff. de diuers. & tempor. præscript. & in l. sane si maris, ff. de iureiurand. & in l. venditor, in princ. per text. ibi, ff. commun. præd.*

Sed ne quis in d. constitutionis Carolinæ posteriori parte impingat, putetque piscantem in priuato flumine, peræque furtum committere, ac si pisces caperet ex stagno, lacu, vel viuario, ideo libet d. Constitutionis posteriorem partem accuratius perpendere, ac breuiter explicare. Quã-

18 uis † ergo in priuatis fluminibus non inclusis piscans, furtum facere non dicatur, eo, quod pisces relicti sint in naturali libertate, ita vt sursum & deorsum euagari queãt, ac nunc ex hac fluminis parte, in alterius partem ad alium spectantem natare possint, & soleant.

19 Et † præterea pisces in rete, cassibus seu nassis capti, fiant occupatoris, & non Domini retis, cassium seu nassarum, *l. in laqueum, ff. de acquir. rer. dom.* attamen, quia pisces, cum aqua priuata contineantur, ex eaque & in ea nascantur, in fructu aquæ sunt, & habentur. *l. Item si fundi, §. aucupiorum, & d. l. vsufructuarium, ff. de vsufruct.* ac proinde sunt in aliquo vniuersitatis dominio, & possessione, *d. §. Item feras*, quamuis non in singulari, & propria, dominoque, vt reliqui fructus cedunt, *l. bona fidei, ff. de acquir. rer. dom.*

20 Ideoq; † piscans in alieno & priuato flumine non incluso, vel ex alterius retibus, cassibus, seu nassis, pisces capiens, iniuriarum conueniri potest, *l. iniuriarum, §. si quis, & § fin. ff. de iniur.* At pœna iniuriarum arbitraria est, per ea, quæ superiori capite late diximus. Et ita intelligẽda esse reor posteriora verba dictæ Constitutionis Carolinæ, *§. So aber einer.*

21 Est † etiam in quibusdam Germaniæ locis, statutis & consuetudine introductum, vt is, qui in alterius riuo, vel flumine piscatus fuerit, teneatur ad æstimationem piscium captorum, & sic damni dati compensationem, ac insuper in certa pecuniæ summa mulctetur. Et quamuis is, qui prohibitionem in alieno fundo, & priuato flumine non incluso, vel aliqua maris seu fluminis publici parte alteri ex priuilegio Principis cõcessa, vel præscriptione legitima acquisita, venetur, aucupetur & piscetur, in animę iudicio non teneatur ad restitutionem ferarum, auium & piscium, quos cœperit, vti superioribus duobus capitibus probauimus, in foro tamen iudiciali, cogetur ad restitutionem in hac specie, propter opinionẽ, *gloss. in §. fera, Institut. de rer. diuis.* qua decisum est, venatorem cogendum esse

ẽsse restituere ea, quæ venatus fuit, prohibente illo, qui prohibere poterat, *Couar. d. §. 8. nu. 10.* Idem † in piscatione maxime locum habere existimo, propter decisionem *Caroli V.* supra allatam, nec non locorum statuta & consuetudines. Etsi enim venator vel piscator ad animalium, vel piscium contra prohibitionem in alieno fundo, vel flumine nõ incluso captorum restitutionem, in foro conscientiæ, (eo quod huiusmodi feræ & pisces relicti sint in naturali libertate) non teneatur, tamen, si Iudex venatorem vel piscatorem in foro iudiciali per sententiam ad restitutionem condemnet, ipsamque sententiam exequatur, tenebitur perfecto ad restitutionem. 22

Sed † obijciet quis, ac dicet. Lex humana siue in pœnam, siue ob aliam 23
causam impediens primam alicuius rei acquisitionem in animæ iudicio maxime locum habet, ac seruanda est, nec potest eadem res absque obligatione restitutionis iure obtineri, *Anchor. in cap. possessor. vers. tertio quæro, de reg. iur. in 6. Dec. in cap. 1. in. 1. lect. nu. 20. & in 2. lect. num. 10. de constit. & in cap. quoniam, contra num. 31. de probat.* Vbi dicunt, quod pœna legalis in foro conscientię exigi possit. Quare piscator & venator, etiam in foro conscientiæ, tenentur ad restitutionem piscium & animalium captorum. Respondeo primo, legem humanam ob domini venantis vel piscatis vtilitatem priuatam latam, non prohibere, nec impedire ferarum vel piscium acquisitionem, quinimo omnino liberrimam facit; sed tantum vsum venationis & piscationis in alieno fundo, & priuato flumine nõ incluso, ob iniuriam domini, *d. l. iniuriarum, §. fin. ff. de iniur.*

Denique quod Constitutio *Caroli V.* & pleraque locorum statuta vel consuetudines sanciunt, pisces captos in flumine priuato nõ incluso, domino esse restituendos, non impediunt primam piscium acquisitionem, sed tantum volunt pisces restituendos esse domino priuati fluminis, vel loco horum æstimationem esse soluendam, in pœnam vetitæ piscationis in alieno flumine.

Vnde † donec Iudex secundum legem, consuetudinem, vel statutum 24
per sententiam condemnauerit venatorem & piscatorem ad restitutionem, legem vel statutum exequatur, in conscientiæ foro venator & piscator minime tenebitur ad restitutionem ferarum & piscium, *Couarr. d. §. 8. num. 9. vers. Hec tandem, idem lib. 4. de sponsa, lib. 2. part. cap. 6. §. 8. nu. 10.* vbi dicit pœnam in foro conscietiæ non deberi, & hanc communem Canonistarum sententiam asserit, à qua nec Theologi dissentiant. Quem & plures alios etiam refert, *Iulius Clar. in pract. crim. quæstione 80. num. 7.* Vbi dicit, quod committens delictum, pro quo a lege sit imposita aliqua pœna pecuniaria, vel soluenda fisco, vel danda parti, non teneatur in foro conscientiæ illam persoluere. Probatur hæc sententia auctoritate insignis.

Digitized by Google

insignis, *gl. ff. in c. fraternitas, 12. q. 2.* quæ communiter per Doctores approbatur, vt videre est apud *Couarr. d. cap. 6. §. 8. num. 10. & Iul. Clar. citato loco*, vbi subiungit, quod teneatur tamen in foro conscientiæ, emendare seu resarcire damnum ex eo delicto parti illatum. Dixi ego supra *cap. 4. num. 5.*

Et quamquam in fundo alieno nemo piscari possit, si a fundi domino ibi facta sit piscaria, *d. l. vsufructuarium, §. si in vinariis, ff. de vsufruct.* At-
25 tamen † quando inundatio aquæ, agros alienos operuisset, & pisces apportasset, tunc ibi posset piscari sicut aucupari, *arg. d. l. 3. §. Item feras. ff. de acquir. poss.* Nam vbi est eadem ratio, ibi idem ius statui debet, *l. illud. ff. ad l. Aquil. l. a Titio. ff. de verb. obligat. Angel. Aretin. d. §. fera, num. 4. I. stit. de rer. diuis.*

26 Sed † quæritur pisces egressi sunt inundatione e stagno suo, & deuenerũt vsq; ad fundum meum, vel stagnum meum, tu visipsos pisces sequi, & vendicare, an possis? Respondeo, quod in stagno meo impossibile est eos cognosci, in loco autem meo sicco, bene cognosci poterunt, ideo eos habere poteris, *Chassan. in consuet. Burgund. Rubr. 4. quæst. 24. §. 2. not. §. gallin. ff. de acquir. rer. dom.*

SVMMARIA.

1 *Occupationis tres sunt species.*
2 *Mare quid sit, & an in eo piscari liceat.*
3 *Piscari in fluminibus publicis, omnibus licitum est.*
4 *Flumina sunt duplicia, publica & priuata.*
5 *Flumen priuatum à proprio quomodo differat.*
6 *Proprietas fluminum publicorum est Cæsaris, vel illius populi & domini per cuius territorium discurrunt, & num. 26.*
7 *In lacu & stagno an liceat piscari, & quid sit torrens, & vnde dicatur.*
9 *In vallibus aquosis, an liceat piscari.*
10 *Piscatores an possint accendere lumen in littore maris.*
11 *Piscatores accendentes lumen in littore maris, qua pœna puniantur.*
12 *In mari & fluminibus publicis, quando piscatio prohiberi possit, & num. 14. & 17.*
13 *Maris & littorum publicorum dominium, an præscribi possit, & n. 17.*
15 *Ius prohibendi piscationes, quanto tempore possit acquiri, & num. 18.*
16 *Ius piscandi quanto tempore præscribatur.*
18 *Intellectus, l. fin. ff. de vsucap. & l. si quisquam, ff. de diuers. temp. præscript.*
19 *Piscari non licet, vbi consuetudo resistit.*
20 *Quot anni, & quot actus requirantur ad probandam consuetudinem.*

21 Con-

Digitized by Google

21 *Consuetudo prohibens venationem, an valeat.*
22 *Statutum, quod nullus venari possit, an valeat.*
23 *Consuetudo & præscriptio differunt.*
24 *Piscari nō licet in aliqua parte maris, vel fluminis publici, alteri per privilegium principis concessa.*
Item venari non licet in loco alteri ex privilegio Principis concesso, ibid.
25 *Remunerationis causa, an possit concedi ius piscandi & venandi.*
27 *Civitates & præsertim Imperiales, an possint in certo loco fluminis publici piscationes vendere.*
28 *Conductor piscationis, si piscari impediatur vel prohibeatur, quæ habeat remedia.*
29 *Aucta aqua, an augeatur ius piscandi.*
30 *Augmentum omne sive latens sive patens spectat ad emphyteutam.*
31 *An propter augmentum in re emphyteutica augenda sit pensio.*
32 *Piscari non licet in fluminibus publicis, quando conventio, vel obligatio resistit.*
33 *Domini terrarum an possint prohibere piscationes in fluminibus publicis.*

CAPVT SEXTVM.

Piscari in mari & fluminibus publicis, omnibus licet, traduntur tamen aliquot casus, quibus piscatio in mari & fluminibus publicis prohiberi potest.

CÆterum, † quia hic tractatus etiam de iure piscandi instituitur, φ 1
magnam cum iure venandi & aucupandi similitudinē habet: Sunt enim tres potissimum occupationis species, venatio, aucupium & piscatio. Illud inprimis notandum est, cuilibet in mari licitum esse piscari, *l. venditor. ff. commun. prad.*

Est † autem mare (vt hoc nomen obiter explicem) collectio multarū 2
aquarum salsarum. *Bart. in tract. de Insula, prin. cuius usus est communis, ad cuius littus nemo accedere prohibetur, §. 1. Insti. de rer. divis. in quo nemo prohibetur piscari, l. nemo, §. fin & l riparum, ff. de rer. divis.* Littora enim sunt omnibus communia, sicut aer. Vnde potest quis non tantum in mari, sed & in littore maris, etiam ante ædes in alterius piscari, quod si prohibeatur, competit prohibito actio iniuriarum, *iniuriarum, §. si quis me, & §. si. ff. de iniur. & l. 2. §. si quis, ff. ne quid in loco publ.* Vnde pisces in mari seu littore capti, fiunt capientis, *l. quod in littore. ff. de acquir. rer. dom.* & mari piscantibus, licitum est cum in littore ponere, in qua se recipiant, *d. l. riparum, ff. de rer. divis. & §. littorū, Instit. eod.* Præterea † in fluminibus & por- 3
tu ius piscandi est commune omnibus, *§. flumina, Instit. de rer. divis.* Nec

Digitized by Google

obſtat, *cap. 1. in verb. piſcationum, in tit. quæ ſunt regalia*, vbi videtur, quod ius piſcandi non ſit commune omnibus. Nam reſpõdetur, quòd illè textus debeat intelligi de redditibus publicis piſcationum, veluti ſi Princeps exigeret publicũ vectigal de iſtis piſcationibus, tales enim redditus ſunt Cæſaris, *iuxta l. inter publica, §. fi. ff. de verb. ſigni. Iacob. de S. Georg. in tract. feud. verb. & cum piſcationib. nu. 1.*

4 Sunt † autem flumina duplicia, publica, & priuata. Publica dicuntur, quæ ſunt perennia, & perpetuo currunt, ſeu fluunt, & ſunt nauigabilia, & ex quibus fiunt nauigabilia, vt, Rhenus & Danubius, *&c. l. 1. §. item fluminum, ff. ne quid in loco publ. iunct. d. c. 1. quæ ſint regalia in vſib. feud.* Vbi inter regalia referuntur. Priuata ſunt, quæ interdum aquis deficiant, & ad tempus fluunt, *l. 1. § fluminum. ff. de fluminib.* ita vt non ſint apta ad publicum bonum, nauigationem ſcilicet.

5 Et † differt Priuatum flumen a proprio, quia illud dicitur flumẽ, quod in agro alicuius oritur, & diſcurrit per ſua prædia, ſecundum *Iaſ. in leg. 6 minus, n. 37. ff. de fluminib.* Et flumen a riuo magnitudine diſcernitur, aut exiſtimatione circumcolẽtium, *d. l. 1. §. 1. ff. de flumin.* Proprietas † fluminum publicorum eſt Cæſaris, quia ſunt de regalibus, *d. c. 1.* quæ ſint regalia, vel illius populi, & domini, per cuius territorium diſcurrunt, ſecũdum *Angelan l. fluminum, in prin. ff. de dam. infect. & Bal. in l. ſi plures, C. de con-*7 *dit. an ſert.* ipſorum tamen vſus eſt publicus. Et † quod dicitur de mari, & fluminibus publicis, quod nempe in his piſcari licitum ſit, intellige etiam de lacu & ſtagno, quando ſunt in vſu publico, niſi id expreſſe prohibeatur, vt in lacu Peruſino, *gloſſ. in l. vſufructuarium venari, §. ſi in vinariis, ff. de vſufruct. vel niſi ſit priuatus, Cæpol. de ſeruit. ruſtic. prad. tit. de lacu. c. 30.*8 *n. 6.* quid ſit lacus & ſtagnum *ſupra cap. 5. n. 4. & 5. diximus.* Inſuper † licitum eſt, in torrendo exiſtente in vſu publico piſcari, *not. in l. 2. §. hoc interdicto. ff. ne quid in loco publ.* Eſt autem torrens, qui hyeme currit, & perennis non eſt, *d. l. 1. §. 2. ff. de fluminib.* Et dicitur torrens a torreo, quod ſignificat ſiccare atque arefacere, *Cæpol. tit. de torrente, c. 38. nu. 1.*

9 Denique † licitum eſt cuilibet piſcari in vallibus aquoſis, ſi ſunt publicæ, ſecus ſi ſunt priuatæ, *not. d. §. littorum, Inſt. de rer. diuiſ Cæpol. tit. de val-*10 *l. b. aquoſ. c. 39. num. 2.* Sed † quæri poteſt, cum licitum ſit piſcari in littore maris: An piſcatoribus liceat piſcationis gratia accendere lumen in littore maris? Reſpondeo breuiter, de hoc eſſe textum apertum, *in l. ne piſcatores ff. de incend. ruina & naufrag.* qui ius habet. Ne piſcatores noctu lumine oſtenſo fallant nauigantes quaſi in portum aliquem delaturi, eoq; modo in periculum, naues, & qui in eis ſunt, deducant, ſibiq; execrandam11 prædam dent, Præſidis prouinciæ religioſa conſtantia officiat. Ex † quo textu notatur, quod tenentur, & puniuntur, ac ſi faiſſent raptores, vt dicit

gloſſ.

gloss.verb.efficiat. Gandin.& alij in pract.crim.tit.si quid raptũ est,occasione incendij,ruina & naufragij,n.15. Et hoc intelligendum est, quando lumen in loco periculoso littoris maris, vt decipi ac falli possent nauigantes, secus autem,si poneretur alibi,*gloss.1.d.l.ne piscatores, Cœpol.tract. de seruit. rustic.prad.tit.de igne,c.44.n.6.*

Et † quamquam cuilibet permissum est piscari in mari & fluminibus 12
publicis,adeo,vt contra prohibentem iniuriarum actio competat,*d.l.iniuriarum,§ si quis me,& § fin ff.de iniur.cum similibus iuribus.* Sunt tamen aliquot casus, quibus piscatio in mari, & fluminibus publicis prohiberi potest.

Primus † est,si aliquis in quasi possessione esset illius iuris, vt ibi solus 13
piscaretur, tunc enim alium piscari volentem prohibere potest,& cõtra ipsum interdicto vti possidetis agere. Etenim maris & littorum publicorum dominum præscribi potest,tanto tempore,cuius initij memoria nõ extat,*l.usus aqua, C.de aqua duct. lib.11.* sed præscriptione longissimi temporis 30.scilicet annorum,non acquiritur propter *l. vlt. ff. de vsucap.* huius ergo rationem potissimam esse existimo, eo quod contra præscribẽtem sit vehemens,& resistens iuris communis præsumptio, qua maris & littorum publicorum dominium omnibus commune, iure gentiũ præsumitur. Idem plane dicendum est,de fluminibus publicis. Nam † quan- 14
do quis præscripsisset,vt solus piscaretur in aliquo loco fluminis publici, tunc enim alij illicitum esset ibi piscari, secundum *gloss.& Dd.in d.§ flumina.super verb. omnibus, Instit. de rer. diuis.* vt, quia solus in diuerticulo fluminis publici piscatus est,& alios piscari ibi volẽtes prohibuit, qui acquieuerunt prohibitioni: Nam † tunc a die prohibitionis constituitur in 15
quasi possessione iuris piscandi, & accedente legitimo tempore ad præscriptionem requisito illud præscribit.

Et † requiritur tantum tempus,cuius initium, memoriam hominum 16
excedat,vt est communis Doctorum sententia,vti late tradidere, *Bald.in Rubr.ff.de rer.diuis.col.1. Angel.Aret.in d.§.flumine, Francis. Balb.in tract. de præscript.5.part.princ.4 part.quæst.6. Aymon. Crauet. in tract.de antiqu. tempor.4.part.c.materia ista, nu.60.quos refert & sequitur Couar.in c.peccatum,2.part.§.8.nu 10.de reg.iur.in 6.* Hæc tamen præscriptio immemorialis magis dicetur ptiuilegium,seu præsumpta cõcessio, quam præscriptio,*c.super quibusdam,§.preterea,de verb.sign.l.hoc iure,§.ductus aquæ.ff. de aqua quotid.& æstiu.l 1.§.vlt.ff.de aqua pluu.arc. Anton. Gabriel.in lib. 5.reg.de præscript.* Potest tamen ius piscandi in flumine publico cõtra priuatum 30.vel 40.annis præscribi, si præscribens fuit in quasi possessione piscandi,*d.l.fin.ff.de vsucap.& ibi Angel.in princ.tradit Cœpol.tract.de seruit.rustic.prad.tit.de seruit.aquæ duct.c.4.sub nu.59.*

Digitized by Google

obſtat, *cap. 1. in verb. piſcationum, in tit. quæ ſunt regalia*, vbi videtur, quod ius piſcandi non ſit commune omnibus. Nam reſpõdetur, quód ille textus debeat intelligi de redditibus publicis piſcationum, veluti ſi Princeps exigeret publicũ vectigal de iſtis piſcationibus, tales enim redditus ſunt Cæſaris, *iuxta l. inter publica, §. fi. ff. de verb. ſigni. Iacob. de S. Georg. in tract. feud verb. & cum piſcationib. nu. 1.*

4 Sunt † autem flumina duplicia, publica, & priuata. Publica dicuntur, quæ ſunt perennia, & perpetuo currunt, ſeu fluunt, & ſunt nauigabilia, & ex quibus fiunt nauigabilia, vt, Rhenus & Danubius, &c. *l. 1. §. item fluminum, ff. ne quid in loco publ. iunct. d. c. 1. quæ ſint regalia in vſib. feud.* Vbi inter regalia referuntur. Priuata ſunt, quæ interdum aquis deficiant, & ad tempus fluunt, *l. 1. § fluminum. ff. de fluminib.* ita vt non ſint apta ad publicum bonum, nauigationem ſcilicet.

5 Et † differt Priuatum flumen a proprio, quia illud dicitur flumẽ, quod in agro alicuius oritur, & diſcurrit per ſua prædia, ſecundum *Iaſ. in l. quòminus, n. 37. ff. de fluminib.* Et flumen a riuo magnitudine diſcernitur, aut
6 exiſtimatione circumcolẽtium, *d. l. 1. §. 1. ff. de flumin.* Proprietas † fluminum publicorum eſt Cæſaris, quia ſunt de regalibus, *d. c. 1.* quæ ſint regalia, vel illius populi, & domini, per cuius territorium diſcurrunt, ſecũdum *Angelan. l. fluminum, in prin. ff. de dam. infect. & Bal. in l. ſi plures, C. de con-*
7 *d. t. inſert.* ipſorum tamen vſus eſt publicus. Et † quod dicitur de mari, & fluminibus publicis, quod nempe in his piſcari licitum ſit, intellige etiam de lacu & ſtagno, quando ſunt in vſu publico, niſi id expreſſe prohibeatur, vt in lacu Perufino *gloſſ. in l. vſufructuarium venari, §. ſi in vinariis, ff. de vſufruct. vel niſi ſit priuatus, Cæpol. de ſeruit. ruſtic. prad. tit. de lacu. c. 30.*
8 *n. 6.* quid ſit lacus & ſtagnum *ſupra cap. 5. n. 4. & 5. diximus.* Inſuper † licitum eſt, in torrendo exiſtente in vſu publico piſcari, *not. in l. 2. §. hoc interdicto. ff. ne quid in loco publ.* Eſt autem torrens, qui hyeme currit, & perennis non eſt, *d. l. 1. §. 2. ff. de fluminib.* Et dicitur torrens a torreo, quod ſignificat ſiccare atque arefacere, *Cæpol. tit. de torrente, c. 38. nu. 1.*

9 Denique † licitum eſt cuilibet piſcari in vallibus aquoſis, ſi ſunt publicæ, ſecus ſi ſunt priuatæ. *not. d. §. littorum, Inſt. de rer. diuiſ Cæpol. tit. de val-*
10 *l. b. aquoſ. c. 29. num. 2.* Sed † quæri poteſt, cum licitum ſit piſcari in littore maris: An piſcatoribus licitæ piſcationis gratia accendere lumen in littore maris? Reſpondeo breuiter, de hoc eſſe textum apertum, *in l. ne piſcatores. ff. de incend. ruina & naufrag.* qui, ius habet. Ne piſcatores nocte lumine oſtenſo fallant nauigantes quaſi in portum aliquem delaturi, eoq; modo in periculum, naues, & qui in eis ſunt, deducant, ſibiq; execrandam
11 prædam dent, Præſidis prouinciæ religioſa conſtantia efficiat. Ex † quo textu notatur, quod tenentur, & puniuntur, ac ſi fuiſſent raptores, vt dicit

gloſſ.

Digitized by Google

gloss. verb. efficiat. Gandin. & alij in pract. crim. tit. si quid raptũ est, occasione incendij, ruinæ & naufragij, n. 15. Et hoc intelligendum est, quando lumen in loco periculoso littoris maris, vt decipi ac falli possent nauigantes, secus autem, si poneretur alibi, *gloss. 1. d. l. ne piscatoris, Cæpol. tract. de seruit. rust. ic. præd. tit. de igne, c. 44. n. 6.*

Et † quamquam cuilibet permissum est piscari in mari & fluminibus 12
publicis, adeo, vt contra prohibentem iniuriarum actio competat, *d. l. iniuriarum, § si quis me, & § fin ff. de iniur. cum similibus iuribus.* Sunt tamen aliquot casus, quibus piscatio in mari, & fluminibus publicis prohiberi potest.

Primus † est, si aliquis in quasi possessione esset illius iuris, vt ibi solus 13
piscaretur, tunc enim alium piscari volentem prohibere posset, & cõtra ipsum interdicto vti possidetis agere. Etenim maris & littorum publicorum dominum præscribi potest, tanto tempore, cuius initij memoria nõ extat, *l. vsus aquæ, C. de aquæ ductu lib. 11.* sed præscriptione longissimi temporis 30. scilicet annorum, non acquiritur propter *l. vlt. ff. de vsucap.* huius ergo rationem potissimam esse existimo, eo quod contra præscribẽtem sit vehemens, & resistens iuris communis præsumptio, qua maris & littorum publicorum dominium omnibus commune, iure gentiũ præsumitur. Idem plane dicendum est, de fluminibus publicis. Nam † quan- 14
do quis præscripsisset, vt solus piscaretur in aliquo loco fluminis publici, tunc enim alij illicitum esset ibi piscari, secundum *gloss. & Dd. in d. § flumina. super verb. omnibus, Instit. de rer. diuis.* vt, quia solus in diuerticulo fluminis publici piscatus est, & alios piscari ibi volẽtes prohibuit, qui acquieuerunt prohibitioni: Nam † tunc a die prohibitionis constituitur in 15
quasi possessione iuris piscandi, & accedente legitimo tempore ad præscriptionem requisito illud præscribit.

Et † requiritur tantum tempus, cuius initium, memoriam hominum 16
excedat, vt est communis Doctorum sententia, vti late tradidere, *Bald. in Rubr. ff. de rer. diuis. col. 1. Angel. Aret. in d. § flumine, Francis. Balb. in tract. de præscript. 5. part. princ. 4. part. quæst. 6. Aymon. Crauet. in tract. de antiqu. tempor. 4. part. c. materia ista, nu. 60. quos refert & sequitur Couar. in c. peccatum, 2. part. § 8. nu 10. de reg. iur. in 6.* Hæc tamen præscriptio immemorialis magis dicetur priuilegium, seu præsumpta cõcessio, quam præscriptio, *c. super quibusdam, § præterea, de verb. sign. l. hoc iure, § ductu aquæ ff. de aqua quotid. & æstiu. l. 1. § vlt. ff. de aqua pluu. arc. Anton. Gabriel. in lib. 5. reg. de præscript.* Potest tamen ius piscandi in flumine publico cõtra priuatum 30. vel 40. annis præscribi, si præscribens fuit in quasi possessione piscandi, *d. l. fin. ff. de vsucap. & ibi Angel. in princ. tradit Cæpol. tract. de seruit. rust. ic. præd. tit. de seruit. aquæ ductu, c. 4. sub nu. 59.*

Digitized by Google

17 Neque † his obſtat, *d.l.ſin.ff. de vſucap.* vbi locorum publicorum vſucapio inhibetur, eoque nec longæ poſſeſſionis præſcriptio ad obtinenda loca iuris gentium publica concedi ſolet, qui tamen pluribus annis poſſederit certum aliquod fluminis diuerticulum, prohibere poteſt, quandiu piſcatur, & occupatum diuerticulum tenet, *d. l. ſi quiſquam, ff. de diuerſ. & temper. præſcript. & d.l.fin. in verb.* occupanti datam, non vero prohibere poteſt, poſtquam occupare deſijt, & retia reduxit, exercitiumque piſcationis intermiſit, niſi & in huius iuris quaſi poſſeſſione per prohibitionem longo tempore factam, ſit conſtitutus Nam poſtquam piſcari deſijt, alterum eodem iure vti prohibere nequit. *d.l fin.* Non enim ex ſola facultate & vſu piſcationis inducitur poſſeſſio alios excludens cum res ſit meræ facultatis, vt vno deſinente piſcari, (qui in ſua occupatione, quandiu piſcatio ſcilicet durat, non eſt impediendus, cum locum habeat regula. Qui prior eſt tempore, potior ſit iure, *l.2. C. qui pot. in pig.*) Alter quo minus ibidem piſcetur, prohiberi non poſſit, niſi prohibendi ius & poſſeſſionem pluribus annis, hoc eſt, longo tempore prior poſſeſſor & piſcator continuarit. Atque ita Martiani Iuriſconſulti reſponſum in *d.l. ſi quiſquam*, accipiendum videtur, quod etſi non faciat mentionem eiuſmodi factæ prohibitionis, tamen eam præſupponi, non eſt perabſurdum, cum quia prohibendi ius concedit, quod in actu meræ facultatis, & in loco publico admitti nequit, niſi eiuſmodi prohibitionis ius per longum tempus ſit continuatum, ac iuſtificatum, tum etiam, quia poſitum eſt illud reſponſum, *in tit. de diuerſ. & tempor. præſcript.* Vbi de præſcriptione agitur, quæ datur expreſſione vel quaſi longi temporis, quo abſque eiuſmodi prohibitione non acquiritur, *Inſ. d.l. quo minus. ff. de fluminibus, Bald. & Dd. in l.2. Cod. de ſeruitut. l.3. & tot. tit. ff. de diuerſ. & tempor. præſcript.* vt iuxta Rubricam & ſubiectam materiam accipi id reſponſum, ſeu (vt loquuntur Dd.) intelligi nigrum iuxta Rubricam, non ſit recta interpretandi ratione alienum. Ita eleganter *Martin. Weſenben. in paratit. ad tit. ff. de ſeruitutibus, num. 6.* Cui pro maiori perſpicuitate addendum eſt, quod etſi loca publica iure gentium, quo occupanti conceduntur, longo tempore poſt occupationem non præſcribantur, quo minus ceſſante occupatione redeant in priſtinam cauſam, *d.l. fin. ff. de vſucap.* tamen per huiuſmodi locorum publicorum poſſeſſionem vel quaſi, acquirit quis ius quoddam excipiendi, vt de poſſeſſione non expellatur, cuius poſſeſſionis effectus eſt duplex. Primus † eſt, quia ſi turbatur in ea, agere poteſt contra turbantem, *l. ſane ſi maris. ff. de iniur.* Secundus eſt, quia antequam expellatur, prohibere poteſt, ne quis intret locum eo inuito. Vnde prohibere poteſt ratione poſſeſſionis nauigationem, & piſcationem maris & fluminis, quæ alias omnibus ſunt communia de iure.

18

Digitized by Google

de iure gentium,*d.l.ſi quiſquam,gl.d.§.flumina,verſ.omnibus,Inſti.de rer. diuiſ.B.ald.d.tract.de præſcript.§.part princip.4.par.quæſt.6.*

Secundo † prohibere poteſt piſcatio,quando conſuetudine legitimo 19
populi conſenſu ſtatuta eſſet introductum; quod non liceret alicui in flumine publico piſcari,niſi pro vſu publico. Nam talis cõſuetudo valet, *l.venditor,§.ſi conſtat.ff.compend.Iacob de S.Georg.tract.feud.verb ibi fluminibus,n.11.* Licet enim ea, quæ iure gentium communia ſunt, præſcribi non poſſint,tamen conſuetudine acquiri poſſunt,*Aretin.d.§.flumina, Inſtit.de rer.diuiſ.*inpræſcriptibilia enim acquiruntur conſuetudine, *d.c. ſuper quibuſdam,§ præterea,de verb.ſignif.* Et † vbi per legem tollitur præ- 20
ſcriptio, non tollitur conſuetudo, & ad inducendam talem conſuetudinem,opus erit probare,quod quis fuerit piſcatus tempore ſaltem decem annorum in tali parte fluminis publici,& quod alios prohibuerit piſcari, durante illo tempore, ſaltem bis, ſciente & patiente populo,ſeu maiore parte,& non contradicente,vel quod veriſimiliter tranſierit in notitiam populi, aut maioris partis: quia iſta requiruntur ad probationem conſuetudinis,*not.d.de quibus,& ibi gl.& Dd.ff.de leg.Cyn.in l.2.col.18. C.quæ ſit longa conſuetudo,Alexan.conſil.45 in 2.vol.*

Sed † quæret hicaliquis: An Valeat conſuetudo prohibens venatio- 21
nem,piſcationem & aucupium. Reſpondeo eam non valere, ſi in totum 22
prohiberet, *Natta conſil.375.n.4.vol.2.vbi & n.2.*dicit,Statutum,quod nullus venari poſſit,non valere eo,quod violentiam inferre, dicatur,niſi interueniat conſenſus eorum,quorum intereſt,poſſunt tamen timere de pœna, ne ſibi auferatur de facto. Sed admitti poteſt, ſtatuta contra libertatem venandi facta valere,dummodo moderata, & innexia ſit venatio,*per text.in d.l.ſi quiſquam.ff.de diuerſ.& tempor.præſcript.& in d.l.ſane ſi maris.ff.de iniur.gl.ibid.in verb.pertineat,Dec.conſil.197.n.11.incip. In caſu inquiſitionis Andr.Gail.pract.obſeruat.lib.2.obſeruat.68.n.11.*

Hic † tamen illud notatu digniſſimum obſeruandum eſt; Quod con- 23
ſuetudo a præſcriptione multifariam differat.*Cranet.de antiquit.tempor. 4.part.initio* tredecim differentias refert. Dũæ tamen ſunt potiſſimum. Prima eſt. Quod conſuetudo ex communi & promiſcuo vſu, ius conſtituat ac acquirat omnibus eius regionis,aut populi ciuibus,nec alicui ſpecialiter proſit, nec noceat: Vnde nec certus eſt aliquis quid præſcribat, nec contra quem præſcribatur. At præſcriptio certum ac peculiarem vſum habet illius, qui præſcribit, eiq; vtilitatem & ius acquirit proprium ac peculiare. Deinde ea dirigitur contra quendã priuatum, & inſtituitur ad eius priuatum incommodum, *ita omnes Dd. & præſertim Bald. Iaſ.& Seuerinus,in l.Imperium,ff.de iuriſd:El.om.iudic.& Cranet.d.loco.Couar.c. poſſeſſor,2.par.§.3.n.2.in prin.de reg.iur.li.6.Roch.de Curt.cap.ſi.ſect.3.& 5. de conſuetud.*

Ex quo infertur, quod si priuatus aliquis pluribus annis solus in certa parte fluminis publici piscatus, & alios prohibuerit, sciente populo & non contradicente, quod sibi sit ius quæsitum ex tacito consensu populi, non quidem per consuetudinem, sed per præscriptionem. Nam quando priuatus aduersus aliquam vniuersitatem quicquam vsu temporis quæsierit, tunc erit vera præscriptio. Ita & vice versa, vbi vniuersitas quid per vsum induxerit contra priuatum, eadem ratione præscriptio dicetur.

Verum si vsu promiscuo duarum vrbium vicinarum inductum fuerit, vt absque vlla distinctione vtriusque oppidi agri sint compascui, & communia pascua vicinis & oppidanis (seu quod idem est, flumina in cõfinio & vicinia sita, communia sint, quo ad ius piscandi vtrique ciuitati) *Couar. d. loco.*

Altera differentia est: Quia maius tempus requiritur in præscriptione, quam consuetudine. Nam & hanc inducendam regulariter sufficiunt decem anni, *l. diuturna, ff. de legib. & tot. tit. C. quæ sit long. consuet.* Longum enim & diuturnum in iure dicitur tempus decem annorum, *l. si cum fidei commissario, §. Arist. ff. qui & a quib. sex. est. Instit. de vsucap. in fi. prin.* vbi longum tempus, interpretatur Imperator decem annos, *gl. in Rubr. C. quæ sit long. consuet. Bart. in d. l. de quibus, ff. de legib.* Siue consuetudo sit contra leges, siue præter, siue secundum leges, siue inducatur contra præsentes, siue absentes, siue habeat causam continuam, siue discontinuam, siue adsit titulus, siue non. At quo ad præscriptionem inter hæc distinguitur. Etenim contra absentes non nisi viginti annis, si absit titulus, non nisi triginta, si causam habeat discontinuam tempore immemoriali præscriptio currit. *Roch. de curt. d. c. fi. sect. 5. in prin. de consuet.* Ratio differentiæ est: Quia populus, cuius tacito consensu inducitur consuetudo, pro maiori parte semper est præsens, semper scit, semperq; patitur eam introduci. *Roch. d. loco sect. 3. n. 26.*

24 Tertio † quando princeps alicui priuilegium concessisset, vt solus in aliqua parte maris fluminis publici, vel agri piscari, & venari possit, alios q; ne id faciant, prohibere, *glos. in d. l. quisquam ff. de diuers. & tempor. præscript. gl. in d. l. sane si maris, ff. de iniur. & gl. in d. l. venditor, in prin. ff. Com. præd.* Etenim si facultas venãdi, piscandi & aucupandi quæritur præscriptione, vti supra dixi: Ergo pari ratione etiam priuilegio quæri potest, cum ista æquiparentur, *cap. cum contingat, de foro compet. cap. nouit. de iudic. c. si duo de offic. ordin. Andr. de Isern. c. 1. §. nemo, de pace ten. Natta con-*
25 *sil. 522. nu. 23. vbi & n. 30.* dicit. Principem † huiusmodi priuilegium piscandi & venandi maxime concedere posse, ex causa remunerationis,
26 *Zoanet. d. 2. n. 170. C. de pact. inter empt. & vendit.* Etsi † enim ius piscandi in flu-

in fluminibus publicis sit commune omnibus, ac etiam piscatio non si de regalibus, tamen mare & flumina publica quātum ad Iurisdictionem & proprietatem sunt sub protectione Cæsaris, vt tenet, *gl. & ibi. Bald. in l. 2. ff. de rer. diuis.* Hic casus etiam ad Ciuitates maxime Imperiales, quæ merum imperium & cætera regalia ex Cæsaris concessione habent, extendi potest. Nam † eæ possunt alicui vendere certam piscariam in certo loco publici fluminis, sicut in plerisq; locis Germaniæ præsertim circa Rhenum consuetudine inductum audio, quod nemini priuatorum liceat piscari in fluminibus, nisi iis solis, quibus hoc a magistratu concessum est. 27

Vnde † si quis flumen, stagnum, aut lacum publicum conduxit, si piscari prohibeatur, vtile interdictum, ob vectigalis fauorem habet, *l. vnic. ff. vt in fluminib. nauigar. liceat.* Vt propterea actio iniuriarum prohibito piscari datur, *l. 2. §. si quis, ff. ne quid in loco publ. & d. l. iniuriarum, §. fin. ff. de iniur.* 28

Sed † quæritur. An aucta aqua, augeatarius piscandi. Respondeo affirmatiue, si augeatur ministerio naturæ, si vero augeatur facto hominis, tunc habens ius piscandi, contribuet proportionaliter arbitrio boni viri pro eo pluris, quod habet ius piscandi, iuxta regulam, qui sentit commodum, sentire debet & incommodum, *l. secundum naturam est, ff. de reg. iur. & cap. qui sentit. de reg. iur. in 6. Albert. Brun. tract. de aug. & dim. conclus. 11. n. 14.* Hinc † etiam est, quod indistincte omne augmentum siue latens, siue apparens spectet ad Emphyteutam, ad quem spectat diminutionis incommodum, vt est cōmunis opinio assertorib. *Ripa in c. cum M. Ferrarien sis, col. 7. vers. 5. facit de constit. & Giachar. in collecta sua commun. opin. in verb. augmentum, n. 4. & in additio. ad Iul. Clar. §. Emphyteusis, q. 41.* Propter † augmentum tamen, in re emphyteutica contingens, non augebitur pensiō seu canon soluendus ab Emphyteuta, sed omne augmentum, quod pertinet ad Emphyteutam, cedit illi, sine onere pensionis, hocq; ita communiter teneri asserit, *Ioan. Andr. in addition. ad specul. in §. nunc aliqua de locato*, quem refert ac sequitur, *Iul. Clar. d. q. 41. n. 2.* 29 30 31

Quarto † piscari non est licitum, quandō Dominus Domino, Vicinus vicino, se obligasset per stipulationem, quod nec sibi, nec suis hæredibus vnquam liceat piscari, in aliquo publico flumine. Nam tunc talis conuentio est valida, *text. cum glos. in d. l. Venditor, in prin. ff. commun. prædior. Vbi Paul. de castro inquit*, quod hoc habeat locum, non solum in mari, sed etiam in aquis, *Iacob. de S. Georg. in tract. feud. verb. ibi fluminibus, n. 11.* 32

Quia † vero Principes possunt prohibere piscationes in fluminibus publicis, *l. seruitut. Lac. §. pen. ff. de seruit. tit. general. l. 2. ff. de flumin.* quæritur 33

ritur an etiam cæteri inferiores terrarum Domini, puta Comites, & Barones possint prohibere piscari in fluminibus publicis. Ad hanc quæstionem respondet, *Ioan. Fab. in d. § flumina, Instit. de rer. divis.* negatiue, dicit enim quod, sicut præsides prouinciarum non possunt prohibere, ita nec isti Domini terrarum, *l. 3. § plane, ff. quod vi aut clam*, nisi ex consuetudine pinguius ius sit ipsis acquisitum, quia aliquando prohibuissent suis subditis, ne irent ad piscandum in tali flumine publico, & subditi nō contradixissent: illi prohibitioni, sed propter illum destiterunt longo tempore. Nam tunc esset acquisitum ius prohibendi, *per not. Bart. in l. item lapilli, in 4. quæst. ff. de rer. diuis facit, d. l. si ff. de vsucap. Canonist. in c. significantibus, de appellat. Fab. d. §. flumina*, quem refert & sequitur, *Iacob. de S. Georg. in d. tract. feud. verb. Et cum piscationibus, n. 2. & 3.*

SVMMARIA.

Flumina publica, ac ex iisdem redditus piscationum, vel vectigal piscatorum, &c. An in concessione feudi veniant, & n. 6.

2 *Regalia in feudi concessione non nisi expressa veniunt.*

3 *Regalia sunt de publico iure.*

4 *Regalia vnde dicantur.*

5 *Regalia, consuetudine antiqua, vel præscriptione immemoriali acquiruntur.*

7 *Flumina publica quando veniant in concessione feudorum.*

8 *Flumen existens in confinio duarum ciuitatum, seu duorum territorium, cuius sit.*

9 *Delictum commissum in flumine existente in confinio duarum ciuitatum, cuius sit cognoscere & punire.*

10 *In aquis & fluminibus datur etiam Iurisdictio & imperium.*

11 *Maris in eodem diuerticulo, seu particula si plures habitent, vel ad ipsos pertineat, & ibi delictum commissum fuerit, quis primo cognoscere debeat.*

12 *Possidere vel quasi flumen, quando quis dicatur.*

13 *Fluminum nomine an inueniatur feudi comprehendatur nauigabilia.*

14 *Incrementum contingens in re feudali, an sit vasalli vel Domini.*

15 *Et quid de seruitutibus, quas vasallus pretio acquisiuit ad beneficium rei feudalis?*

16 *Habens Castrum in feudum sine Iurisdictione, si acquirat Iurisdictionem aut accrescat feudo.*

17 *Redditus piscationum sunt de regalibus.*

CAPVT

Digitized by Google

CAPVT SEPTIMVM.

Flumina publica, ac eorundem redditus piſcationum, ſeu vectigal piſcatorum, tanquam regalia, an in conceſſione feudi veniant.

CÆterum, quia ſuperiori capite diximus, flumina publica eſſe de regalibus, *per cap. vnic. quæſint regalia in vſib. feud.* merito dubitare quis poſſet; An eadem ac ex iiſdem redditus piſcationum, vel Vectigal piſcatorum, pedagia, telonia, gabellæ, 1
dariæ, &c. vulgo, *Fiſchzoll*, *Waſſerzoll*, *Pruckenzoll*, *VVegzoll*, *Schiffzoll*, *VVagenzoll*, in conceſſione feudorum veniant. Dubitandi ratio eſt. An regalia cum feudo conceſſa eſſe præſumantur, nam ſi eadem in conceſſione feudi veniunt, flumina, redditus, ac Vectigal piſcationum, &c. conceſſa eſſe intelliguntur. Reſpondeo breuiter, in generali conceſſione feudi, regalia non comprehendi, niſi in conceſſione expreſſe, & in ſpecie nominentur. *Præpoſit. in d. ca. vnic. quæ ſint reg. & Bald. in l. 2. circ. 6. colum. C. de ſeruit. & aqua, cum ibi concordantib.* Ratio eſt: Quia Regalia ſunt de publico iure, ſecundum *gloſ. & ibi text. in l. inter publica. ff. de verb. ſignif.* 2 3

Et quamuis ſint iuris publici, tamen nemo ea vſurpare & conſtituere poteſt, niſi Imperator, vel Rex; Vnde & Regalia dicuntur, quia ſunt reſeruata Imperatori, vel Regi, in ſignum ſupremæ eminentiæ, & ea nemo habere poteſt, niſi ex conceſſione Imperatoris, vel Regis, a quibus omnes dignitates tanquam a fonte fluunt. *l. ſacrilegii, cum ibi notatis, C. de diuerſ. reſcript.* Aut ex antiqua conſuetudine, vel præſcriptione tanti temporis, cuius initii memoria non extat, quia talis præſcriptio habet vim conſtituti, & priuilegii. *l. hoc iure. §. ductus aquæ, de aqua quotid. & eſtiu.* Et quod regalia ita præſcribi poſſint, *text. eſt in c. ſuper quibuſdam, §. præterea, de verb. ſignif.* Et quod poteſt Princeps, poteſt facere conſuetudo, *d. §. præterea, Cyn. l. 1. C. de emanc. p. lib, Henric. Boych. in cap. quanto de iureiur.* 4 5

Vnde infertur flumina publica ac eorundem piſcationum redditus, vel vectigal, in generali feudi conceſſione non venire, cum ſint de regalibus, *de c. vnic.* Regalia autem nemo vſurpare, & conſtituere poſſit, niſi Imperator, vel Rex, vt dictum eſt. Si tamen Princeps concedat alicui caſtrum, dicendo, concedo tibi caſtrum cum territorio, de tali flumine, vſque ad tale flumen, volunt Doctores per huiuſmodi verba, flumina conceſſa eſſe, propter dictionem De, Ad, & vſq; ac venire flumina vbi incipiunt, & vbi finiunt. *Arch. in c Eccleſias, 13. q. 1. Bald. in c. 1. § ſi quis de manſo, in pen. col. in tit. de controu. in veſt. Iacob. de S. Georg. in tract. feud. verb. Ibi fluminib. n. 7. vbi & n. ſeq.* dicit, Si flumen ſit in confinio duarum ciuitatum, ſeu duorum territorium, præſumi illud eſſe cuiuſlibet vſq; ad me- 6 7 8

Digitized by Google

dium fluminis, quia omnia quę sunt in confinio, sunt communia eorum, quia ab vtraque parte possident, *l. arbor, ff. com. diuid. l. 2. §. praterea, ff. de*
6 *aq. plu. arc. & l. adeo, §. in. de acquir. rer. dom.* Et † ideo de omni eo, quod committitur in ipso flumine, vtraq; Ciuitas habet Iurisdictionem, vsque ad medium fluminis, ita *Bar. in tract. Tyberiadis, in 6. col. verb. Item videndum est vtrum Iurisdictio*, idem tenet, *Bald. in c. ex literis, circ. pen. colide*
10 *probat.* Nam sicut in terra est dare Iurisdictionem, & imperium, ita & in aquis, & fluminibus. *Angel. in l. Insulæ Italiæ, ff. de Iud. & Bar. in l. 1. C. de Claſs. lib. 11. Canenist. in c. vbi periculum, de elect. lib. 6.*

11 Idem † dicendum est de mari: Vnde si in eodem diuerticulo, vel particula maris plures habitent, vel ad ipsos pertineat, & ibi delictum commissum fuerit, tunc quilibet poterit cognoscere, & erit locus præuentioni, *l. si quis postea, l. de Iud.* & præuenisse intelligitur quantum ad imperium ille, qui delinquentum capit in mari. Nam per personalem capturam intelligitur iurisdictio esse præuenta; secundum, *Ioan. Andr. in c. 1. de decim. & oblat. quem sequitur. Angel. in l. sane si maris, in fi. ff. de Iniur. Cœpoll. tract. de seruit. ruſt. prædior. sit. de mari, c. 26. n. 21.*

Hoc tamen, quod de flumine pro confinium duarum Ciuitatum discurrente dicitur, non obtinet, quando per alteram Ciuitatem tantum fuisset illud flumen possessum. Nam † tunc Iurisdictio & districtus per-
12 tineret solum ad illam ciuitatem. Possidere autem vel quasi aliquod flumen ille dicitur, qui habet imperium, & Iurisdictionem in illo flumine, *Bar. in d. Tract. Tyberiadis, sub Rub. de alueo*, quem sequitur, *Iacob. citato*
13 *loco, n. 9.* Præterea & illud notandum est: Quod, si princeps concedat alicui Nobili, Baroni, vel Comiti Castrum cum aquagiis, aquaticis, Vulgo *mit Wasſern, vnd Wasſerlenffen*, & venationibus, *Geiagdt*, & talis Nobilis, Baro, vel Comes deinde pætendat flumina etiam nauigabilia, & prohibitionem venationum venire in inuestitura, & talia possideat sine contradictione, acquirat sibi vtile dominium, & superiori, nempe Principi, directum, *per not. gl. in l. si vt certo, §. si duobus vehiculum, ff. commod. & per not. in §. si quis, per 30. annos, in tit. si de feud. contentio sit inter dom. & agnat. Vasal. in vsib. feud. & per not. gl. in l. 2. §. appellat ff. si cert. pet. Iacob. de S. Geor. in d. tract. feud. verb. & cum venationibus. n. 9.*

14 Et † quia proprietas feudi, est domini directi, quicquid illi accedit, debet accrescere domino, nisi alter ex tenore ipsius inuestituræ apparet, ita ita tamen, vt omne incrementum accedent feudo, etiam absq; industria vasalli, respectu proprietatis, acquiratur domino directi, respectu vero vtilis dominii acquiratur Vasallo, *Iul. Clar. recept. sententiar. l. b. 4. §. Feu-*
15 *dum, quæst. 88. n. 3. vbi & n. 4.* dicit quod seruitutes, & alia iura inseparabiliz, accedant feudo, & rem feudalem sequantur, & consequenter finito

feudo

feudo, vna cum illo ad dominum directum pertinent, non autem ad hæredes vasalli, ad quos feudum non transit, & hanc sententiam *Dd.* communiter sequuntur. Diuersum † tamen est Iurisdictione. Nam habens 16
Castrum a Principe, in feudum sine Iurisdictione, & acquirens Iurisdictionem ab alio, ipsa Iurisdictio non accrescit feudo, sed finito feudo, cui vasalli, vel eius hæredum, *Bald. in c. 1. §. contrario, n. 4. de inuestit. de rer. alien. facl. Ruin. cons. 14. post prin. lib. 1.* Vbi communem dicit hanc opinionem, quos refert & sequitur, *4. par. citato loco, n 5.* Ratio huius est: Quia Iurisdictio est quid separatum ab ipso castro, & quod per se subsistere potest, ideo feudo non accrescit.

Denique † licet ius piscandi, vt & ius venandi & aucupandis non sit 17
regale, attamen flumina nauigabilia, & ea ex quibus fiunt nauigabilia, & eorundem piscationum redditus, & vectigal sunt de regalibus, & reseruantur Principi redditus huiusmodi, dummodo sit talis consuetudo, vt Princeps soleat exigere aliquid, & populus non præscripserit contrariũ, *Abb. cons. 16. n. 11.* vel conuentio inter ipsos aliter interuenerit. Verum Romanor. Imperator, vel Rex concedit hodie communiter Ducibus, Principibus, Marchionibus, Comitibus, & Baronibus in inuestituris Regalium vulgo, *in den Regalien Brieffen*, flumina publica, & piscatorum redditus, piscationes, aquagia & aquatica, vulgo, *Fischzoll, Fischerey, Wasser vnd Wasserleuff.*

SVMMARIA.

1 *Fera ab vno percussa, & ab alio capta, cuius efficiatur? & n. 5. 6. 7. 8. 10. 12. & sequent.*
2 *Fera si in alieno rete reperiatur, an sit domini retis, vel occupantis?*
3 *Aues in laqueo alieno reperte, an sint domini laquei, vel occupantis?*
4 *Pisces in rete capti, an sint tendentis, vel accipientis*
6 *Consuetudo legem vincit & tollit.*
7 *Doctori attestanti de consuetudine est credendum. Similiter & glossæ, ibidem & n. 17.*
8 *Vbi glossa attestatur de consuetudine, res est facilior.*
9 *Argumentum a contrario sensu in iure validum.*
10 *Fera ita vulnerata, vt aliter fieri non possit, quam vt capiatur, statim efficitur vulnerantis, & n. 12.*
11 *Vulnerans quando de occisione, & quando solum de vulnere teneatur.*
13 *Aper incidens in laqueum meum, quando dicatur meus.*
14 *Feram lethali vulnere percussam, fugientem extra proprium saltum, vel syluam, persequi licet.*
15 *Non sufficit legem esse factam, sed oportet, vt etiam vsu comprobata sit, alioquin sperni potest.*

16 *Qui legem non receptam non seruat, non dicitur eius transgressor.*

18 *Eripiens feram ab ore lupi, canis, vel aucem a miluo, aut accipitre, an teneatur priori domino ad restitutionem.*

19 *Rusticus inueniens falconem cum sonaleis in pedibus inuctis, an priori domino restituere teneatur.*

20 *Et quid si falco apud ipsum moriatur, an teneatur ad estimationem falconis.*

21 *Lupam pregnantem capiens, an habeat vnum premium, an plura.*

22 *Licitum est occidere bestias nocinas.*

23 *Leones mansueti, an possint occidi.*

24 *Bestia nociua, quanto tempore possint retineri in ciuitate.*

CAPVT OCTAVVM.

Late discutitur quæstio, An fera Vulnerata sit Vulnerantis, an vero capientis.

1 IN † hoc venationis tractatu & illa sese insignis offert quæstio: Fera ab vno vulnerata, & ab alio capta, cuius efficiatur? Ad hanc quæstionem fuere olim contraria Iurisconsultorum responsa. *Trebatius enim*, vt eum refert, *Caius in l. naturalem, §. Illud quæsitum, ff. de acquir. rer. dom.* Voluit, feram vulneratam, ita vt capi possit, spectare ad vulnerantẽ, si ipsam persequatur, nec ab alio capi possit. *Caius vero, d. §. Illud quæsitum*, respõdet, feram vulneratam non aliter effici vulnerantis, quam si ab eo capta
2 fuerit, quia multa accidere possunt, vt ea non capiatur. Idem † responsum Imperator Iustinianus ad verbum suis Institutionibus inseruit, §. *Illud quæsitum, Institut. de rer. diuis.* Ex quo patet, feram ab aliquo vulneratam, etiam Lethali vulnere, secundum Theophilum ibi, non aliter effici vulnerantis, quam si ab eo capta fuerit, & ideo si ea vulnerata fugiens per alium capta sit, ipsius capientis fieri. Idem esse in fera per retia & instrumenta venatoris illaqueata, nam si per alium, quam apponentem retia fuerit capta ex ipsius laqueis, eius efficitur, non illius, qui rete posuit, *l. in laqueum, ff. de acquir. rer. dom. Iacob. de S. Georg. tract. feudo, verb. & cum venationib. n. 5. & Couar. c. peccatum, 2. part. §. 8. n. 13. de reg. iur. in 6.*

3 Vnde † auis & fera laqueo etiam alieno comprehensa, & in venta, accipientis fit, *d. l. in laqueum, & §. Illud quæsitum, Inst. it. de rer. diuis.* Nisi contraria consuetudo ei, ad quem laqueus spectat, suffragetur, *Ioan. Maior. in 4. sent. dist. 15. quæst. 10. Martin. ab Azplicuet, Nauar. in Enchir.*
4 *confes. de 7. precepto Decal. n. 176.* Pari † ratione, Pisces in rete, cassibus, seu nassis capti, fiunt occupatoris, & non domini retis, seu cassium, *d. l. in laqueum.* Dabitur tamen piscatori iniuriarum actio, *l. iniuriarũ, §. si quis, ff. de in-*

de iniur. Si vero piſces ceperit in loco priuato, capiens tenebitur reſtituere. *Alciat. lib. 11. parerg. ca. 2.* qua de re nos ſupra capite quinto fuſe diſſerruimus. Et prædictum Caij reſponſum, de iure ſcripto fuit approbatum, quod & *Imperator Iuſt. in d. §. Illud quæſitum, Inſti. de rer. diuiſ.* Confirmat, reiecta vero ſententia *Trebatij.*

Verum † etſi *Trebatij* ſentẽtia de Iure ſcripto, fuerit reprobata, de Iure tamen non ſcripto, & ſic de conſuetudine recepta eſt, vt aſſerit *gloſſ. in d. l. naturalem, §. illud quæſitum, ff. de acquir. rer. dom. quam gloſſ. Bart.* non improbat ibi, *nec in l. quo minus, quæſt. 5. ff. de fluminibus, Grammat. deciſ. 71. n. 9. Aret. & Iaſ. in addition. ad Portium, in d. §., illud quæſitum, Inſtit. de rer. diuiſ.* vbi etiam *Nicaſ. nu 8.* Nam † ea, quæ longa conſuetudine com- 6
probata ſunt, tantam obtinent auctoritatẽ, vt leges vincant, & antiquent, *l. 2. C. quæ ſit long. conſued.*

Eſt † autem communis, & vulgata interpretum ſententia. Quod Do- 7
ctori illuſtri atteſtanti de conſuetudine ſit credendum, *Bart. in l. de quibus, 4. quæſt. princip. ff. de legib. & ibid. Bald. gloſſ. in l. dos a patre, C. ſolut. matrim. Socin. conſi. 275. nu. 4.* Dec. *l. 2. §. mutui dictio, in vlt. lect. nu. 13. ff. ſi cert. pet. idem conſil. 540. nu. 10.* vbi plures allegat, & pro reſolutione dicit eſſe communem, *Cæpol. conſil. 40. in 3 col.* Vbi dicit: Quando gloſſæ dicunt, q̃ ita ſeruatur de conſuetudine, etſi illa conſuetudo non reperiatur ſcripta, ſufficit teſtimonium gloſſæ, & ſubij ibi idem eſſe, ſi plures Doctores de conſuetudine atteſtentur, quod eis ſit credendum, *Mynſing. cent. 5. obſer. 96.* Vbi plures citat; & hanc ſententiam, quod ſcilicet Doctori atteſtanti de conſuetudine, ſit credendũ in Camera Imperiali receptam eſſe, *ibid. n.* 4. aſſerit. Ex † quibus apparet eam eſſe veritatem, & vbi eſt *gloſ.* quæ ita at- 8
teſtatur de conſuetudine res eſt facilior, vt eſt exemplum, *gloſſ. in d. l. dos, a patre, C. ſolut. matrim. & in Auth. Qualitas, C. de pact. conuent. & in §. alia, Inſtit. de actionibus, vbi gloſſ. magna, in princ.* ait, libellũ procedere de conſuetudine, ſi rem peto iure dominij vel quaſi, vt per *Bart. & Dec. ſupra citatis locis*, qui dicunt, ſtandum eſſe huic aſſertioni generalis conſuetudinis, ſaltem quo vſque oppoſitum ſit probatum, vt per eos. Conſuetudo ergo iſta cum prætualeat, vt inquit *Ioan. de Platea, d. §. Illud etiam quæſitũ, inſtit. de rer. diuiſ. vbi etiam Iaſ. ad Port. & facit quod inquit Pariſ. conſil. 50. nu. 22. & conſil. 53. nu. 9. 8 lib. 3.* Sequitur, quod Trebatij ſententia potior eſſe debeat. Quin & ſi, *d. §. illud quæſitum*, ratio deciſionis conſideretur, quæ dictio, & ſic deciſioni præponitur, *Bart. in l. regula, §. cum quis [alias] ſi quis. ff. de iur. & fact. ignor. & in l. cum pater, §. dulciſſimis. ff. de legat. 2. & l. pater. §. fundum. ff. de legat. 3.* Ibi enim pro deciſionis ratione *inquit text.* Quod multa accidere ſoleant, vt eam non capias. Igitur † ſumpto argu- 9
mento a contrario ſenſu [quod argumentum in iure eſt validum, *l. 1. §. hu-*

Digitized by Google

ius rei.ff.de offic.eius cui mand.est iuris dict. l. qui testamento, §. mulier, ff. de test am. l. conueniciula, & ibi gloss. & Dd. C. de Episc. & Cler.) *text. sensit secus esse*, vbi certum esset eam capturum, *vbi Christoph. Port.* ibi considera-
10 uit. Quod † si fera ita vulnerata esset, vt aliter fieri non possit, quam vt caperetur, vtpote, quia esset semimortua, statim efficeretur vulnerantis, vt probet ille text. a contrario sensu. Quæ intelligentia confirmatur, quoniam in simili ita Iurisconsultus sensit, *in l. item Mela, §. Celsus, in fin. l. ita*
11 *vulneratus, vbi gl. in verb. teneri, ff. ad l. Aquil.* Vbi, † quando vnus vulnerauit, & alius a vita penitus exemit, distinguitur. Aut enim certum erat, quod ita vulneratus, illo vulnere erat vitam cum morte commutaturus, & vulnerans tenetur de occisione. Aut erat incertum, & tenetur solum
12 de vulnere. Ex † quibus ego infero feram ab vno ad mortem vulneratã, & deinde ab alio captam, effici non capientis, sed vulneratis. Deinde hæc ipsa sententia conualidatur ex his, quæ notantur, *l. 3. §. Neratius, & §. Nerua filius, ff. de acquir. poss. & in §. panonum, Instit. de rer. diuis.* Vbi iure gentium effectus dominus similium, definit statim esse dominus, vbi constat bona desinere esse sub sua custodia, & sic amplius non posse ea consequi. Igitur contra debent statim fieri sua, vbi apparet, quod omnino & certissimo futura sunt sua, vt contrariorum eodem sit disciplina, *l. 1. ff. de his, qui sunt sui vel alieni iuris*, & vt idem operetur oppositum in opposito, quod propositum in proposito, *l. fin. & ibi gloss. ff. de legat. 3.* Vtrumque tradunt Doctores in Rubr. *ff. de acquir. poss.* At qui feram lethali vulnere vulnerauit, in ista certitudine versatur. Ergo fera illius vulnerantis, non autem capientis efficietur. Tertio confirmatur hæc sententia ex ijs, quæ notat
13 *gloss. iuncto textu, in d. l. in laqueum, ff. de acquir. rer. dom.* Vbi † in textu quæritur, An aper, qui inciderat in laqueum meum, dicatur meus, & Iurisconsultus decidit, vt si in meam potestatem peruenerit, meus factus sit, *gloss.* ibi, quærit, quando in meam potestatem dicatur venire: Et diuersorum glossatorum refert duas saltem principales opiniones. Prima est, cum apprehendo, vel apprehendendi potestatem habeo. Secunda est, vt meus dicatur, cum diu luctando sese expedire non potest, secus si remotis oculis inspicio, cum multa accidere soleant, vt eum non capiam. Vnde si inspiciamus vel primam opinionem, & non requiritur actualis apprehensio, sed sat est habere potestatem apprehendendi, tunc alius non potest apprehendere. Idem si secundam opinionem. Nam si meus est aper, quamdiu luctando sese expedire non potest: sequitur pari ratione feram mortifero vulnere percussam vulnerantis, & non capientis effici.

14 Hæc † sententia, quam defendendam suscepimus, adeo vera est, vt liceat etiam feram lethali vulnere percussam, fugientem extra propriũ saltum

Digitized by Google

tum vel ſyluam, perſequi nec poteſt ab alio capi. Nam vbi finis habet neceſſariam dependentiam à principio, ſpectatur ipſius principiũ, *l. 3. §. ſcio, ff. de minorib. Alciat. tract. de præſumpt. reg. 2. præſumpt. 32.* maxime quando principium eſt licitum. *Bart. l. quod ait, §. quod ait, ff. de adult.* At ſine principio, ideſt percuſſione ſeu vulneratione finis, id eſt captio, ſeu prehenſio feræ, effectum ſortiri non poteſt. Hinc in multis partibus Germaniæ inter ſaltuarios & venatores vſu & conſuetudine receptum eſt, vt liceat feram bombardæ Spheræ, ſeu globo ictam, & vulneratam (*welche ſchweiſt*) fugientem extra proprium domini venantis ſaltum, vel ſyluam, viginti quatuor boris vno curſu non intermiſſo perſequi, vulgo *nacheilẽ oder nachſetzen*, & in alieno ſaltu vel ſylua capere.

Ex his tandem conſequitur, Trebatij ſententiam, non ſolum eſſe communiorem, vtpote quæ conſuetudine recepta eſt, ſed etiam eam melioribus rationibus & fundamentis probari. Proinde nõ obſtat deciſio Caij in ſæpe, *d. l. naturalem, §. illud quæſitum, ff. de acquir. rer. dom. & d. §. illud quæſitum, Inſt. de rer. diuiſ.* Quia illa nihil reſtat, ſed potius aſſiſtit, attenta præſertim conſuetudine, quæ præualet. Deinde † cum deciſio, *d. §. illud* 15
quæſitum, vſu vtentium non fuerit recepta, (qua imo Trebatij ſententia illa eſt, quæ fuit recepta) non ligat tanquam lex non recepta. Non enim ſufficit legem eſſe factam, ſed oportet, vt etiam vſu comprobata ſit, alioquin ſperni poteſt, *vt not. c. 1. de treug. & pace*, vbi inter cæteros, *Felin. late Socin. l. ſi filius eius, n. 7. ff. de liber. & poſth. Dec. conſ. 469. incip. ponderando breuiter, n. 8. lib. 4.* Etenim lex tacitam conditionem continet, ſi vtentium moribus recipiatur. Ideo † qui non obſeruat legem non receptam, non 16
dicitur eius tranſgreſſor. *Bart. in l. fin. §. ſed cum antiquas, C. de curat. furioſ. & conſil. 144. incipiente, Index Communis Aſſiſij Ruin. conſil. 13. n. 27. lib. 2. Ripa reſponſor. lib. 1. cap. 5. n. 3. Ad hoc eſt text. in c. in iſtis, §. leges, 4. diſt. text. in l. de quibus ff. de legib. & §. pen. Inſtit. de inr. nat. gent. & ciuil.* Et † iſta ne- 17
gatiua probatur per gloſſ. ita atteſtantem, *in d. l. naturalem, §. illud quæſitũ*, quæ communiter approbata eſt, & cui eſt credendum, cum teſtetur de conſuetudine. Denique reſpõdetur, *d. §. illud quæſitum*, loqui in caſu ambiguo fera potuiſſet capi. At cum fera lethali vulnere percuſſa eſt, ita vt aliter fieri non poſſit, quam vt capiatur, ea efficitur vulnerantis, & nõ primo capientis.

Sed † quæſtionis eſt, quid ſi lupus, miluus, aut canis rapiat, verbi gratia 18
Titij pecudem, vel auem, & habeat in ore, & Sempronius eripiat eam de faucibus illius, an Sempronius teneatur eam reſtituere priori Domino, ſcilicet Titio: Nam genere quodam venandi eam erat nactus, vnde cogitabat, quemadmodum terra, marique capta, cum in ſuam naturalem laxitatem peruenirent, deſinerent eorum eſſe, qui cepiſſent, vt

inquit

inquit *text. in l. Pomponius ff. de acquir. rer. dom.* Ad hanc quæstionē breuiter respondetur affirmatiue *per text. in d. l. Pomponius fin. ff. de acquir. rer. dom.*

Vbi dicitur, quod a lupo eripitur nostrum manere, quamdiu recipi possit, id quod ereptum est. *Cæpol. tract. de seruit. rusticor. prædior. tit. de aucupatione, cap. 21. num. 6. Iacob. in de S. Georg. de tract. feud. verb. & cum venationibus, num. 6. vbi, & num. vterque ex Bart. tract. de falcone*, istam quæstionem tract.

19 An † rusticus inueniens falconem cum sonaleis in pedibus iniunctis teneatur restituere priori Domino, & in puncto affirmatiue vterq; concludit *ex Bart. d. tract. de falcone.* Sed quid iuris si rusticus falconem portarit ad domum suam, & eum teneat sub scamno, dādo illi comedere carnes salsas, caseum & rapas, quibus omnibus vtebatur rusticus, & falco apud ipsum rusticum moriatur: An teneatur domino ad æstimationē falconis. Prima facio videtur ad hanc quæstionem negatiue respondēdum. Primo. Quia rusticitati est ignoscendum, *l. 2. §. final. ff. si quis in ius voc. non ire.*

Deinde quia rusticus, eo quod nemo persequebatur falconem, probabiliter credere potuit, eum peruenisse in naturalem libertatem. 1 o parte quæstionis affirmatiua ratio prima est: Quia culpa est se immiscere actibus, ad se non pertinentibus, *l. culpa, ff. de reg. iur.* Nam vti imperitia imputatur medico, qui male seruat ægrotantem, *l. illiciras, § sicut medico ff. de offic. præs.* & quemadmodum rustici non audent optare pecunias, *l. domini prædiorum, cum gloss. C. de agric. & censit. lib. 11.* ita non pertinet ad rusticum se de tam nobili aui immiscere. Præterea ignorantia nō potest rusticum excusare, cum falconē repererit cum sonaleis & gectis, vt loquuntur, per quo signum demōstratur res signata, quemadmodum ad stigmata cognoscimus fabricenses, *C. de fabricens. lib. 11.* sicut & ad signum cognoscuntur ballæ mercatorum, vt inquit *Bal. in Author. dos data, C. de donat. ante nupt.* Vnde concludit *Iacob. d. loco.* rusticum teneri non quidem, *l. Aquilia*, quia non interfecit falconem, sed, quia præbuit causam morti, actione in factum, *l. qua actione, §. Celsius, ff. ad l. Aquil.* Nec debuit credere ipsum falconem peruenisse in naturalem libertatem, quia a natura nō nascūtur falcones cum sonaleis & gectis. Ex quo signo intelligere potuit dominum non habuisse falconem pro derelicto, *l. falsus, § si iactum, ff. de furt.* ita post, *Bart. in d. tract. de falcone, Iacob. citato loco.*

21 Insuper † & hæc se offert quæstio; Quid si statuto introductum sit, vt capienti lupum vel vulpem, aut aliud animal nociuū, detur aliquod præmium, & deinde aliquis capiat lupam vel vulpem prægnantem, an capiēs debeat habere vnum, vel plura præmia? Respondeo, quod capiendi dabitur

Digitized by Google

bitur vnum præmium, non plura, *Bald. l. fi. ff. de liber. cauſ. not. l. qui vtere, ff. de ſtat. hom. l. 2. §. qui autem ff. de excuſ. tut. & in leg. la. 2. ff. ad l. Falci.* Secus ſi capiat lupam lactantem cum lupatinis, *Imol. d. l. in lege, Felin. in cap. ſicut, de homicid.*

Denique † hic annotare libet, quod omnibus licitum ſit occidere be- 22
ſtias nociuas, vt vrſos, apros, & lupos, *cap. 1. §. nemo retia, de pace ten. & eius violatorib. in vſib. feud.* capti tamen & occiſi apri in quibuſdam Germaniæ partibus ex conſuetudine Domino territorij, qui ius venandi habet, tra-
duntur ſeu tranſmittuntur, vti ſupra *cap. 2. n. 69.* mentionem feci. Imo † & 23
leones occidi poſſunt, etiam ſi fuerint manſueti, & habita ſint pro dere-
licto, *l. vnic. & ibi gloſſ. C. de venat. ferar. lib. 11.* Vbi dicitur occidendorum Leonum cunctis facimus poteſtatem, neque aliquam ſinimus quemquã calumniam formidare. Beſtias † autem, quæ ad Comitatum ab omnibus 24
limitum Ducibus tranſmittuntur, non plus, quam ſeptem diebus intra ſingulas Ciuitates detineri præcipimus: Violatoribus eorum quinas libras auri fiſci iuribus illaturus.

SVMMARIA.

1 *Venationes, & aucupia, an ad proprietarium, vel vſufructuarium pertineant.*
2 *Vſufructuarius non poteſt a proprietario prohiberi, ne venetur.*
3 *Vſufructuarius poteſt prohibere venationem.*
4 *Vſufructuarius poteſt vendere ius venandi.*
5 *Vſufructuarius non eſt dominus ferarum.*
6 *Vſufructuarius an fundo, in quo vſumfructum habet, ſeruitutem iuris venandi imponere poſſit.*
7 *Vaſallus, an poſſit ſine conſenſu domini in re feudali conſtituere ſeruitutem vel vſumfructum iuris venandi.*
8 *Fructus venationis, aucupij & piſcationis, an ſint fructus induſtriales.*
9 *Vſuram an committat, qui venatur in agro pignori dato.*
10 *Fructus venationis, an computetur in ſortem.*
11 *Fera piſces & volucres, an bona mobilia. vel immobilia eſſe dicantur.*
12 *Vendito fundo, an dicantur venditi piſces exiſtentes in ea.*
13 *Vendito ſtagno, an cenſeantur etiam venditi piſces in eo exiſtentes.*
14 *Vbi eſt eadem ratio, ibi debet eſſe eadem iurisdiſpoſitio.*

CAPVT NONVM.

Vſufructuarius, an habeat redditus venationis, piſcationis & aucupij: Et an ſeruitutem iuris venandi conſtituere poſſit in fundo, cuius vſumfructum habet, & quid iuris in vaſallo. Item fera, piſces, & volucres, an inter bona

mobilia vel immobilia computentur. Et denique vendito fundo, vel ſtagno, an cenſeantur etiam venditi piſces in eo exiſtentes.

1 NOn † inutiliter hoc tractatu, & illa quęſtio tractari poteſt: An venationes & aucupia ad vſumfructuarium, an vero ad proprietarium ſpectent. Reſpondetur ad hanc quæſtionem breuiter, venationum & aucupiorum redditus pertinere ad vſufructuarium, *tex. eſt in l. item ſi fundi, §. aucupiorum, ff. de vſufruct.* Vbi Iuriſconſultus inquit: Aucupiorum quoque & venationum redditum Caſſius ait in libro octauo iure ciuili ad fructuarium pertinere, ergo & piſcationum.

2 Ex † quo textu deducuntur plura. Primo vſufructuarium poſſe venari in eo fundo, in quo vſumfructum habet, nec poſſe à proprietario prohiberi, ne venetur ipſe vſufructuarius. Quod itę probatur, *in l. vſufructuarium ff. de vſufruct.*

3 Secundo † infertur ab auctoritate Iuriſconſulti, ad ipſum vſufructuarium pertinere, quod is permittat, vel licentiam cõcedat venandi in fundo, cuius vſumfructum habet, eademq; ratione vſufructuarius prohibere poterit, ne quis fundum ad venandum ingrediatur.

4 Tertio † infertur, pecuniam pacto promiſſam, pro licentia venandi alicui conceſſa, ad vſufructuariũ pertinere. Ratio eſt: Quia cum ipſe poſſit, & ius habeat prohibendi, ne fundum quis ingrediatur, poterit iuſte vendere facultatem, & licentiam ingrediendi, ad venandum, vel allum licitum vſum.

5 Inde † tamẽ non ſequitur, feras intra fundum enutritas eſſe fundi proprium fructum (huic enim ferę non cohærent, nec illo continentur, nec ex eo naſcuntur.) vel eas pertinere ad vſufructuarium iure dominij, cum ipſe in ijs, quæ nullius ſunt, & iure naturali cõmunia cenſentur, non plus iuris habeat, quam quiuis alius. *Couar. cap. peccatum, 2. part. §. 8. n. 9. verſic. primum, & verſic. tertio.*

6 Vſufructuarius † tamẽ non poteſt fundo, in quo vſumfructum habet ſeruitutem iuris venandi imponere, *l. æquiſſimum, §. fin. ff. de vſufr. Cœpol. tract. de ſeruit. vrban. prad. tit. Quis poſſit conſtituere ſeruitutes reales, ca. 14. n. 11.* Pari ratione, nec vaſallus poteſt ſine conſenſu Domini conſtituere ſeruitutem iuris venandi in fundo, ſeu ſylua feudali, imo neque vſumfructum iuris venandi, nempe in præiudicium Domini, & agnatorum, qui ſuccedere debent in feudo, ex prouidentia primi acquirentis, *gloſſ. in cap.*

7 *1. in verb. alienationes, de capite Conrad. in vſib. feud.* Poteſt † tamen vaſallus in ſui præiudicium conſtituere ſeruitutem iuris venandi in re feudali ſine conſenſu Domini, *per tex. in. 1. §. quid ergo, de inueſtitur. in re alie. facta in vſib. feudo. Curt. Iun. de feud. in 4. part in vlt. cauſ. admittend. feud. quæſt. 105 Iul. Clar. receptar. ſent. lib. 4. §. feudum, quæſt. 37. n. 1. Cœpol. de. 14. nu. 1. Card.*

Digitized by Google

Card. Pariſ. conſil. 99. n. 4. vol. 2. At eueniente caſu, quo feudum domino aperitur, extinguitur omne onus feudo impoſitum per vaſallum: Sic etiam quo ad agnatos, qui ſucceſſuri ſunt in feudo, finiuntur & extinguuntur ſeruitutes, & onera in præiudicium agnatorum feudo impoſita. Cõmunis tamen eſt Doctorum concluſio, quod vaſallus ſine conſenſu Domini, non poſſit alteri conſtituere vſumfructum in re feudali, *Curt. Iun. in d. 4. part. q. 106. quem ſequitur Iul. Clar. d. quæſt. 37. n. 2.* Ratio eſt: Quia Vaſallus prohibetur alienare vtile dominium: at vſusfructus eſt pars vtilis dominij: Igitur Vaſallus non poteſt alienare vſumfructum. Quamquã Vaſallus non poſſit in re feudali concedere vſumfructum, vel vſum ſine conſenſu Domini, attamen bene poteſt vendere fructum rei feudalis pro tempore, quo feudum remanet apud eum, vel ad certum tempus: Quia iſta non dicitur alienatio feudi, *l. in aditibus, §. 1. ff. de don. at. Curt. Iun. d. qu. 106.* Et non dicitur rem alienare ille, qui alienat fructus ſeparatos, *d. l. in aditibus, §. 1.*

Sed quia venationes, piſcationes & aucupia ſunt in fructu, & ad vſufructuarium pertinent, *d. §. aucupiorum, & d. l. vſufructuarij, ff. de vſufr. & l. venationem, ff. de vſuris.* Vbi† dicitur, ver ationem in fructu fundi negauit eſſe, niſi fructus fundi exvenatione conſtaret, quęritur: An venationis, piſcationis & aucupij fructus ſint induſtriales? Reſpondeo affirmatiue: Quia in illis plus verſatur & operatur factum ac induſtria hominis, quam natura. *Aug. Ber. in c. grauis, n. 16. de reſtit. ſpol. lat.* 8

Ex his infertur reſponſio, ad quæſtionem, qua quæri ſolet; An mutuans alicui centum, & pro ſecuritate mutui accipiens agrum in pignus, in quo venatus, piſcatus, aut aucupatus eſt, teneatur computare in ſortem, quod accepit, infertur inquam reſponſio negatiua: Niſi † fructus fundi ex venatione conſtaret, nam tunc venatio eſt in fructu, & fructus computandi eſſent in ſortem, *d. l. item ſi fundi, §. aucupiorum, & l. vſufructuario, ff. de vſufruct.* 10

Verum † hoc loco non incongrue quæritur: Verum feræ, piſces, & vo- 11
lucres computentur inter bona mobilia, an immobilia. Ad hãc quæſtionem cum diſtinctione aliquot caſuum reſpondendum eſt. Nam aut concedũtur cum fundo, & iudicatur de illis, ſicuti de alijs mobilibus ſolo cohærentibus: Aut conceditur flumen, vel lacus, & cenſentur immobilia, *cap. 1. quæ ſint regalia, in vſib. feud.* Aut vero ſine fundo, & tunc, ſi cõceduntur certi piſces, puta, qui ſunt in lacu, vel piſcina, indubitanter cenſentur res mere mobiles, *§. fera, Inſtit. de rer. diuiſ.* At vero conceditur ius piſcandi, & tunc aut ad certum tempus, aut in perpetuum. Primo caſu erit res mobilis, ſecundo autem immobilis, *arg. l. diuortio, §. ſi fundum, ff. ſolut. matrim.* Præterea aut pitces in ſtagno ſunt, aut in piſcina. Si in ſtagno,

censentur res immobiles si sunt in piscina, sunt res mobiles. Insuper aut ponuntur in stagno, seu piscina causa custodiæ, an vero vt multiplicétur. Primo casu censentur res mobiles: Secundo autẽ immobiles, *Guid. Pap. decis. 91. nu. 5.* vbi dicit ita intelligendam esse, *l. funes* (alias limes) *ff. de act. empt.* quæ sequentia habet verba, Funes & labra, salientes fistulę quoque, quæ ex salientibus iunguntur, quamuis longe excurrant, extra ædificium ædium sunt, item canales: Pisces autem qui sunt in piscina, non sunt ædi-
12 um, nec fundi. Vbi † *Bart.* dicit, quod vendito fundo, veniant omnia, quæ sunt intra fundum ad perpetuam vtilitatem fundi, & ex hoc arguit a contrario, quod pisces non veniunt in venditione fundi distracti, in quo est piscina, quia non sunt intra fundum ad perpetuum vtilitatem fundi, & †
13 ideo non censentur pars fundi, sed vendito stagno, videntur & venditi pisces in eo existentes, quia stagna fiunt propter pisces, sicuti arua propter fruges, & sic cum pisces sint causa finalis ipsius stagni, patet, quod sunt in stagno propter eiusdem vtilitatem perpetuam, & ex consequenti, pars stagni esse intelliguntur, & hoc est verum, nisi pisces essent in stagno repositi ad modicum tempus, quia tunc non censentur ibi positi ad perpetuam vtilitatem stagni, *l. fundi, §. labeo, ff. de act. empt. ita Guid. d. decis. 91. n. 5.* cui suffragantur *Bartholoma. Chassan. in consuetud. Burgund. verb. tontes Membles, n. 23. Tyraqu. in tract. de retract. lignagior. §. 1. gloss. 2. verb. an Antres, n. 117.* quos refert & sequitur *Medi. tract. de venat. pisc. & aucu-*
14 *pat. quæst. 17. prim. part.* Et † quod dicitur de piscibus, intellige etiam de alijs animalibus, ex identitate rationis. Vbi enim est eadem ratio, ibi idem ius statui debet, & quæ non differunt ratione, non differunt iuris dispositione, *l. illud. ff. ad l. Aquil. & l. Titio. ff. de verb. oblig.*

SVMMARIA.

1 *Venationis, piscatura & aucupij æstimatio, vel interesse, an dari possit? & num. 7.*
2 *Responsio ad quæstionem sub distinctione duorum casuum.*
3 *Impeditus venari, vel piscari, agere potest ad damni dati restitutionem, ob retia rupta, ac instituere etiam actionem iniuriarum.*
4 *Actio iniuriarum, & legis Aquiliæ possunt cumulari.*
5 *Conductor fluminis, vel stagni, aut loci publici, impeditus piscari intentare potest vtile interdictum ob vectigalis fauorem.*
6 *Impeditus in proprio fundo venari, vel priuato flumine piscari, quod habeat remedium propter actionem iniuriarum.*
7 *Alia dari potest æstimatio piscationis & venationis.*
8 *Factus retis an vendi possit?*
9 *Piscatoris, aut venatoris percussi, vel occisi opera, an æstimari possint?*

CAPVT

CAPVT DECIMVM.

Venationis piſcationis, & aucupii lucrum ceſſans an peti poſſit? Et an piſcatoris vel venatoris percuſſi operæ præſentes, & futuræ æſtimari poſſint?

PVlchra quæſtio & notabilis eſt: An impeditus piſcari aut venari, vel aucupari ab eo, qui eum iure impedire non potuit, agere valeat non tantum ad retia rupta, eorumq; æſtimationem, ſed & ad intereſſe piſcaturæ, & venationis. Ad hanc quęſtionem diſſoluendam eſt pulcher, *text. in l. quemadmodum. §. plane, ff. ad l. Aquil.* qui hęc ſequentia habet verba. Plane ſi culpa naturam id factum ſit, *lege Aquila agendum*, ſed vbi damni iniuria agitur ob retia, non piſcium, qui ideo capti non ſunt, fieri æſtimationem, cum incertum fuerit, an caperentur. Idemque & in venatoribus & aucupibus eſt probandum. Hactenus text. Ex quo etiam aperte colligitur, quod venationis, piſcationis & aucupii lucrum ceſſans, peti non poſſit, quoniam incertum eſt, an capi aliquid poſſet, & multa accidere poſſent, vt non caperent, probarique certe non poteſt. Verum † ad propoſitam quæſtionem, clarius ſub diſtinctione duorum 2
caſuum, reſpondeo. Aut enim piſcatio vel venatio eſt certa, copioſa ac optima. Aut rara & incerta Priori caſu concludo affirmatiue, ſcilicet impedientem piſcationem & venationem, aut procurantem amiſſionem piſcium, vel ferarum, teneri ad æſtimationem piſcaturæ, & venationis, quæ iuxta tempus, & locum citra imminebat, ac præterea ad damni dati reſtitutionem ob retia rupta, *l. ait lex, in fi. ff. ad l. Aquil. cum l. ſeq.* Poſteriori caſu reſpondeo negatiue, ſcilicet impedientem aliquem piſcari vel venari, non teneri ad intereſſe vel æſtimationem piſcaturæ, vel venationis. Ratio eſt: Quia incertum piſcium, aut ferarum in piſcationibus, & venationibus æſtimari non poteſt.

Plura enim contingere poſſunt, ob quæ nec piſces, nec feræ caperentur, *d. § plane*, quem dicit, *Couar. c. peccatum, 2. part. §. n. 12. de reg. iur. in 6.* ita accipiendum eſſe, vt habeat locum in littoribus & fluminibus, vbi piſcatio certa non eſt, ſed admodum rara & incerta, quod plerumque contingere ſolet, ſiquidem piſcatores hac ratione ſæpius eluduntur, quam capiant. Hoc † tamen poſteriori caſu impeditus venari, vel piſcari agere 3
poterit; ad damni iniuria dati reſtitutionem ob retia rupta, *d. §. plane*, Quin & vtroque caſu iniuriarum agere poteſt, *per tex. in l. iniuriarum, §. ſi quis me, & §. fin. ff. de iniuriis, l. 2. § ſi quis in mari, ff. ne quid in loc. public.* Et † poteſt actio iniuriarum cum legis Aquiliæ actione cumulari, *per* 4
tex. in l. qui ſeruum ff. de act. & oblig. Dd. in l. dominium, C. de iniur. Mynſing. cent. 1. obſeruat. 25. Andr. Gail. lib. 1 obſeruat. 63. n. 9.

Quod † ſi prohibitus vel impeditus piſcari, conduxerit flumen vel 5

ſtagnum aut lacum publicum, poterit contra prohibentem vel impedientem, inuentare vtile interdictum, ob vectigalis fauorem, *l. vnic. ff. vt in*
6 *flum. publ. naui g. lic.* Si † vero in fundo venari, & priuato flumine piſcari impediatur, ac turbetur, poterit præter actionem iniuriarum, etiam inſtituere vtile interdictum vti poſſidetis, *l. ſicuti autem, §. Arifto. verſ. dicit igitur, in fin. ff. ſi ſeruit. vendic. l. §. ſi ff. de aqua plu. arc. l. pen. ff. de ſeruitut. gl. in l. ſeruitutes, La. 4. in verb. certam, ff. eod. gl. notab. in l. apud Trebatium, in verb. impediri, ff. de aq. plu. arcen. cum ſimilib.* Vel etiam poteſt actione confeſſoria experiri, quæ datur contra quemcunque poſſeſſorem turbantem vel impedientem aliquem vti iure ſuo, vel ſeruitute, *l. 2. & l.*
7 *ſi quis diuturno, § fin. ff. de ſeruit. vendic. § aque, Inſtit. de actionib.* Poſtea † tamen in piſcationibus & venationibus præter æſtimationem ſupra primo caſu poſitam, altera conſtitui æſtimatio. Si piſcator, aut venator quiſpiam certum quotidie lucrum habeat ex pacto, quod cum altero pepigerit, vt ei det certum pro cuiuſlibet diei piſcatura. Nam ex hoc pacto piſcator habere debet pro cuiuſlibet diei piſcatura certum, & ea certiſſima, ſiue piſcatio vel venatio vberrima ſit, ſiue ſterilis, *l. ſi iactum ff. de act.*
8 *empt.* Vbi Iuriſconſul. inquit. Si † iactum retis emero, & iactare rete piſcator noluerit, in certum huius rei æſtimandum eſt, ſi quod extraxit piſcium, mihi reddere noluerit, id æſtimari debet, quod extraxit, hactenus Iuriſconſul. Qui illum contractum approbat, quo iactus retis emitur, quicunque is futurus ſit. Vnde ſi piſcator promiſſo pacto inito nolit remittere, emptor aduerſus eum agere ad æſtimationem, atque æſtimabitur incertum illius iactus, id eſt, alea illa, quæ in venditionem deducta fuit, *Bar. in l. eodem. §. qui maximos, 2. co. ff. de publ. facit tex. in l. nec emptio, ff. de contrah. empt. Couar. d. loco.* Nec obſtat, *d. §. plane*, quo dicitur, incertum piſcium non æſtimari. Quia primo reſpondetur, in actione, *l. Aquilee*, non fieri incerti æſtimationem, ſed in actione empti, *gl. in d. l. ſi iactũ*, Secundo reſpondetur, quod non ſit incerta huius rei æſtimatio, ſed ſit æſtimanda alea illa, & iactus retis, qui ob varium ſucceſſum, & dubium, incertum quid a Iureconſulto dicitur. Deinde quod dicitur in actione, *l. Aquiliæ*, non fieri æſtimationem incerti, ratio eſt: Quia actio, *l. Aquilie* non datur niſi pro damno præterito, & ideo non æſtimatur futurum, *gl. in d. §. plane, verb. fieri æſtimationem, ff. ad l. Aquil. per l. nunquam, §. Item quæſitum ff. de priuat. delict.*

9 Ex his † infertur reſponſio, ad quæſtionem, qua quæri ſolet: An is, qui piſcatorem, aut venatorem, qui victum ex piſcatione, & venatione quærebat, percuſſerit, vel occiderit, tenetur ad æſtimationem operatum piſcatoris, vel venatoris percuſſi, aut occiſi? Et quanquam, *Paul. de Caſt. in l. non vtiq;, §. vlt. ff. de eo quod cert. loc. Roman. in ſingulari, 681. Præpoſ. in cap.*

Digitized by Google

in cap. Iuuenis de disponsalib. 3. col. Boer. in addit. ad Dyn. in Rubr. de reg. iur. 2. col. quos recenset *Conar. d. §. 8. n. 12.* existiment, piscatoris aut venatoris percussi, vel occisi operas, vt omnino incertas, minime esse æstimandas, ad quod facit, *tex. in § Illud quæsitum, Inst. de rer. diuis.* licet alioqui operæ percussi, aut occisi præsentes & futuræ soleant æstimari, *l. ex hac lege, ff. si quadrup. paup. fecisse dicat.* Ex supradictis tamen probatur, piscatoris & venatoris percussi, aut occisi operas æstimandas fore, & posse iustissime æstimari, quicquid allegati Doctores voluerint ita *Conar. præcitato loco.*

Primæ partis tractatus de Iure Venandi Aucupandi & piscandi.

FINIS.

TRA-

TRACTATVS DE IVRE VENANDI, AVCVPANDI ET PISCANDI.

PARS SECVNDA.

AVTHORE GEORGIO MOR, IVRIS VTRIVSque Doctore, &c.

Ex capite primo Summaria.

1 *Error Principum, Comitum, Baronum & Nobilium, putantium, cum habeant merum imperium, se quoq; habere ius venandi, seu iura foresti & vice versa.*

2 *Separatorum separata ratio, & n. 7.*

3 *Foresta vel forestum quid?*

4 *Forestum, nemus, sylua, Insula, Barchus, in quo differant.*

5 *Foresta non infert necessario merum imperium.*

6 *Saltus quid?*

7 *Venatio & aucupium inter se specie differunt. Possessio vnius actus, an operetur ius vniuersale. ibid.*

8 *Ius venandi in eadem sylua pluribus in Germania competere, diuersis tamen respectibus.*

9 *Turbato in iure venandi, datur actio confessoria, vel vtile interdictum vti possidetis, contra turbantem.*

10 *Seruitutes an inter res mobiles, vel immobiles referantur.*

11 *Seruitutes & iura negatiua, an & quando præscribi possint.*

12 *Seruitutes & iura affirmatiua, an & quando præscribantur.*

13 *Seruitus iuris venandi est discontinua, & non nisi tempore immemoriali præscribitur, secundum communem opinionem.*

14 *Verior opinio est, seruitutem iuris Venandi, & aliam quamlibet seruitutem, siue personalem, siue realem, siue continuam, siue discontinuam præscribi longo tempore, & n. 22.*

15 *Distinctionem seruitutum in continuas & discontinuas legibus non probari.*

16 *Tripliciter aliquid dici continuum, vel discontinuum.*

17 *Actus est duplex.*

18 *Conciliatio, l. seruitutes, 3. ff. de seruitut. & l. foramen. ff. de seruitut. Vrban. prædior.*

19 *Ante Iustinianum Imper. nullæ seruitutes potuerunt vsucapi & præscribi, Vetant lege Scribonia, & quæ eius fuerint rationes ibid.*

20 *Incorporalia quasi possidentur, & patientiam, quæ est instar traditionis, admittunt.*

21 *Vsi-*

Digitized by Google

21 *Vnicus actus sufficiens est, ad constituendam quasi possessionem iuris incorporalis.*

22 *Omnes seruitutes, sine personales, sine reales, sive continuæ, sive discontinuæ sint, cum titulo præscribi decem annis inter præsentes, & viginti inter absentes. Sine titulo triginta vel quadraginta annis.*

CAPVT PRIMVM.

De præscriptione iuris Venandi, & tempore ad hoc ius acquirendum requisito.

CÆterum, cum hodie inter Principes, Comites, Barones, & Nobiles nullum fere ius ita controuersum sit, atq; ius venandi, vno asserente ad se illud ex antiquo priuilegio, vel concessione feudali, & longæuo vsu pertinere, altero excipiente sub illud præscriptione, aut alio iusto titulo esse acquisitum, ideo operæpretium me facturum esse existimo, si de huius iuris præscriptione aliqua, ea qua fieri potest, perspicuitate, tradidero, vt Juris candidati sciant, cum ad administrationes Rerumpublicarum assumpti, vel in Principum auleas asciti ac vocati fuerint, quid certi de hoc controuerso iure respondere. Antequam autem de præscriptione iuris venandi agam, quædam ad faciliorem huius rei cognitionem præmittam.

Primo: Quod † aliqui Principes, Comites, Barones, & Nobiles plu- 1
rimum hallucinentur, putantes, cum habeant in suis districtibus seu territoriis merum imperium, vulgo, *die Weltliche hohe Obrigkeit*, se quoque habere ius venãdi, seu ius foresti, vulgo *Geiagdt, den Forst, oder Forstliche Oberkeit*, Aut † vice versa, cum habeant ius foresti, se quoq; habe- 2
re merum imperium, cum tamen merum imperium, ac ius foresti sint diuersa, ac separata, & ex separatis non recte inferatur, *l. si maritus, La. l. C. de donat. inter vir. & vxor. & ibi Salicet. n. 1. l. Pipinianus. ff. de minorib. 25. an. & l. fi. ff. de calumniat.* Est † enim foresta', vel forestum, locus, in 3
quo feræ habitant, vel includuntur, & in quo quis vsum venandi habet, *gl. in c. cum dilecti, de donat. & dicunt ibi, Ioan. Andr. & Cardin.* quod hæc vocula sit vulgaris Franciæ, & Angliæ. Imo & apud nos Germanos est maxime vulgaris, & communissima, vt notum est. Et † vbi sunt talia lo- 4
ca, dicitur forestum latum nemus sine clausura, & sine aqua: Vbi est flumen dicitur sylua: Vbi circundatur aquis, dicitur insula: Vbi autem includitur muro vel palis, dicitur barchus secundum, *Ioan. Andr. in d. cap. cum dilecti.* Vnde † nec forestum, vel foresta necessario infert merum 5
imperium: licet quandoq; contingat, quod ibi quis etiam merum imperium habeat, vbi forestum habet, *Mynsing. responsor. 16. iur. 36. 37. & 46.* Nam videmus quotidie, quod Comites, Barones, & Nobiles in alicuius

Digitized by Google

Principis siue Ducis districtu castra, & villas habeant, & circumquaque ius forestæ eidem Principi competat: tamen huiusmodi castra, & villæ, quo ad iurisdictionem ei non sint subiecta. Sic etiam nonnunquam Comes in Comitis alterius Comitatu, & Baro in Baronis alterius Baronatu, seu ditione, ius forestæ, seu ius venandi habet, non tamen Iurisdictionē,

6 vel merum & mixtum imperium. Saltus † autem dicitur nemus, rara habens arbores, vbi feræ, & venatores & canes bene saliunt.

Est saltus nemus & salientis dicitur actus, *notat. gl. in Clem. Ne in agro, §. porro, in verb. saltus, de statu monachor.*

7 Secundo † præmittendum: Quod ius venationis, & aucupii inter se specie differunt. Nam non sequitur, Habeo ius venandi, ergo etiam aucupii, vel vice versa. Habeo ius aucupandi, ergo etiam venandi: Quia hæc etiam separata sunt: At ex separatis nihil infertur, *supra allegatis Iuribus.* Quemadmodum qui vsus est vna specie Iurisdictionis, non acquirit iurisdictionem in aliis diuersis speciebus: Quia regula est quantū possessum tantum præscriptum, & non amplius, *l. 1. § si quis hoc interdicto, ff. de inter. actu, q. priuat. Bart. ibid. per tot. c. auditis, c. cum olim, de præscript. & ibi Felin. n. 18. c. cum in tua, de decim. & c. cum venerabilis, de religios. domib. Iaſon in l. 3. n. 35. de acquir. poſſ.*

8 Tertio † præmittendum: Quod in Germania pluribus ius venandi in eadem sylua, diuersis tamen respectibus competat: videlicet huic ius venandi minores feras, *Haſen oder Rephuner*, alteri maiores, *Hirſch, Hohes, Grob oder Schvvärzvvildt.* Vnde ius venandi minoribus Germaniæ in duplicem forestam, *supra 1.ª part. c. 2. n. 68.* distinxi, Altam nimirum seu summam, Germanice *Hoch oder Oberforſtliche Herrligkeit*, & simplicem seu minorem forestam vulgo *Minder oder N. derforſtliche Gerechtigkeit.*

9 Et † quilibet intra præscriptos forestæ seu iuris venandi seruitutis fines, se continere debet, *per tex. l. ſi mater, § ſi quis iter, ff. de except. rei indic.* si secus fecerit recte pignora capiuntur, & turbato actione confessoria directa, vel vtili consulitur; aut etiam vtili interdicto vti possideris succurritur. *per notata ab Andr. Gail. de pignorat. obſcrnat. 24. n. 7. & 8. & allegata iura a nobis ſupra, a 1. parte c. 10. n. 6.*

10 Quarto † præmittendum: Quod licet seruitutes tanquam iura incorporalia proprie neq; res mobiles, neq; immobiles dici possint, sed tertiā quandam & separatā speciem constituant, vt notat, *Panorm. in c. nulli n. 10. de reb. Eccleſ. non alien. Philip. Franc. in c. 2. n. 4. cum ſeq. eod. lib. 6.* attamen quia rebus immobilibus adhærent, recte inter immobilia computantur, *per gl. in l. 1. in verb. intelliguntur, C. de vſucap. transform. Alexand. conſ. 211. incip. ponderatis verbis ſtatuti, n. 4. vol. 6. Anthon. de Butr. & Imol. in d. c. nulli, Franc. in d. c. 2. nn. 4. Andr. Tyraquel. de retract. §. 1. gl. 5. p. 1. tot.*

Vbi

Vbi pro hac ſententia allegat, *tex. in l. ſed ſi pecunia, §. ſimili modo, ff. de reb. eor. qui ſub tutela vel cura ſunt.*

Quinto † ſciendum: Quod ſunt quædam ſeruitutes, ſiue iura, quæ negatiua ſunt, hoc eſt, quæ conſiſtunt in prohibendo: Quædam iura ſunt, quæ affirmatiua dicuntur. Iurium negatiuorum quaſi poſſeſſio acquiritur ex prohibitione alteri facta, veluti ſi te vicinum meum volente altius tollere domum tuam prohibeam, putans ſcilicet id mihi licere, & tu prohibitioni meæ non contradicas, tunc in quaſi poſſeſſione eſſe incipio ſeruitutis, ne altius tollere queas domum tuam, *gl. & Dd. l. 1. C de ſeruit. & aq. l. ſi. ff. quemad. ſeruit. amit. l. ſi ff. de itin. actuq. priuat, l. etſi forte, §. 1. ff. ſi ſeruit. vendic. gloſ. in l. qui luminibus, ff. de ſeruitut. vrban. prad. gloſ. & Dd. cap. Abbate, de ver. ſignif.* Huic iuri ſeu ſeruituti, ſi habet cauſam continuam, præſcribitur decem annis inter præſentes, ſi vero cauſam non habeat continuam, ſed diſcontinuam, præſcribitur tanto tempore, cuius initii nulla extet memoria, *l. hoc iure, §. ductus aquæ, ff. de aqua quotid. & eſtiu. l. 1. §. fin. ff. de aq. plu. arc. gloſ. & Bart. l. 2. C. de ſeruitut. & aqua.* 11

Iurium † vero affirmatiuorum quaſi poſſeſſio, puta quod mihi liceat ire, agere per agrum tuum, aut aquam ducere, & ſimilia non acquiritur, niſi triginta dies eo iure fuero vſus, non vi, non clam, non precario, *d. l. 1. §. 1. ff. de itin. actuq. prin. Bar. d. l. 1. n. 2. C. de ſeruit. & aq.* Vnde poſt inchoatam in his iuribus affirmatiuis quaſi poſſeſſionem implebitur, ſicuti in negatiuis, præſcriptio decem aut viginti annis, ſi cauſam hæc iura habeant continuam, quod ſi cauſam habeant diſcontinuam, requiritur tantum tempus cuius initii nulla extet memoria, quod in præſcriptione ſeruitutis negatiuæ dictum eſt. 12

His † ita præmiſſis, ad propoſitam initio huius capitis quæſtionem reſpondeamus, quomodo & quanto tempore ius venandi præſcriptione acquiratur. Et quia Venationes ſine facto hominis exerceri non poſſunt, conſequens eſt, ſeruitutem iuris venandi eſſe diſcontinuam, quia facta, ſeu actus hominis ſunt diſcontinui, *l. ſeruitutes, La. 4. ff. de ſeruitut.* Quamobrem non præſcribi huic ſeruituti iuris venandi, niſi tanto tempore, cuius initii memoria non extet in contrarium, tradidere, *Dd. communiter, per tex. in d. l. 1. §. fin. ff. de aq plu. arc. gloſ. ibid. in verb. quamdiu, gloſ in d. l. ſeruitutes, la. 4. verb. certam, Zaſ. conſil. 6. incip. Illuſtris, n. 2. lib. 2. Andr. Gail. obſeruat. lib. 2. obſeruat. 66. n. 7. Mynſing. cent. 4. obſeruat. 53.* Et quamquam Doctores communiter contendant, diſcontinuas ſeruitutes præſcriptione non acquiri, *per d. l. ſeruitutes, la. 4 ff. de ſeruit. l. 4. in f. & l. ſi aliena, § hoc iure, ff. de vſucap.* quibus traditur, ſeruitutes nō vſucapi, 13

prohibente vſucaptionem lege Scribonia, niſi tempore immemoriali, quod vim conſtituti potius, ſeu conceſſionis & tituli, quam præſcriptionis obtinet, *d. l. hoc iure, §. ductus aquæ, ff. de aq. quotid. & æſtiual.* Atqui ſeruitus iuris venandi inter ſeruitutes reales exinueterata Germaniæ conſuetudine (vti infra, *cap. 3. & 4.* dicemus) & quidem diſcontinuas recenſetur, vnde illi non præſcribitur, niſi tempore memoriam hominum excedente.

14 Verum † quicquid ſit, errant ea in re Doctores: Verior enim eſt opinio, quod quælibet ſeruitus, ſiue perſonalis, vt vſusfructus, ſiue realis, ſiue continua, ſiue diſcontinua ſit, vt Iuriſdictio, conſuetudo ius venandi & ſimilia iura territoriis cohærentia, præſcribatur longo tempore. An-

15 tequam † ad leges ſupra pro contraria parte allegata reſpondeamus, ſciendum communem Doctorum diſtinctionem, qua diuidunt ſeruientes in continuas & diſcontinuas, legibus non probari, ſumendo *continui, &* diſcontinui nomen eo ſenſu, quo ipſi ſumunt, volunt enim aliquas ſeruitutes eſſe continuas tantum, aliquas diſcontinuas tantum, quam diſtinctionem ſi quis a Iuris veritate exigere velit, reperiet ſane eam neq; iure, neq; ratione probari. Etenim omnes ſeruitutes ex æquo ſunt continuæ, & diſcontinuæ, ſed diuerſo reſpectu.

16 Nam † tripliciter poteſt aliquid dici continuum, vel diſcontinuum. Primo, ratione cauſarum, per quas res fit, ſed hoc ſenſu cum cauſę omnium ſeruitutum ſint iuges, & perpetuæ, omnis ſeruitus eſt perpetua. Secundo, quid dici poteſt continuum, ratione exiſtentię, quia videlicet *eius* eſſentia & natura continua exiſtit. Et hoc pariter modo omnes *ſeruitutes* ex æquo ſunt continuæ, ſiue ſint perſonales, ſiue reales, ſiue ſint ruſticæ, ſiue Vrbanæ. Etenim quo ad eſſentiam, naturam & ſubſtantiam continuo iugiter & perenniter exiſtunt, verbi gratia. Etſi actu non pluat, nec aqua per ſtillicidium cadat, at ipſum tamen ius, ac ipſa ſeruitus ſtillicidii eſt continua, & perpetua. Rurſus etſi perpetuo non eam per agrũ, ipſum tamen ius, ipſaq; ſeruitus eundi agendi, &c. eſt continua & perpetua. Itẽ etſi ſingulis diebus non creſcant pyra, & poma, ipſum tamen ius vtendi eſt continuum ac iuge. Tertio poteſt res dici continua vel diſcontinua, ratione vſus, exercitii ſeu actus, & hoc ſenſu omnes ex æquo ſeruitutes ſunt diſcontinuæ. Probatur. Nam nulla ſeruitus eſt in perpetuo actu, vſu ac exercitio ſed omnes actus ſunt diſcontinui ac per interualla temporum exercentur: Non enim perpetuo pluit, vt ſtillicidii actus exerceatur, non homo perpetuo adſiſtit feneſtræ, & luminum ſeruitute vtitur, non ſingulis diebus matureſcunt frumenta, vt ſeruitute eundi, agendi quis vtatur.

17 Vnde † duplex eſt actus. Primus qui eſt ipſa rei forma & eſſentia & hoc actu

Digitized by Google

actu omnes sunt continuæ, quia quo ad essentiam continuo & iugiter exi-
stunt. Secundus † actus est rei ipsius vsus & operatio. Et iuxta hunc actũ 18
omnes seruitutes sunt discontinuæ. Ex hac theorica cõciliandæ sunt duæ
leges, quæ e diametro pugnare videntur, *l. seruitutes, 2. ff. de seruitut.* quæ
dicit omnes seruitutes causam habere discontinuam, *& l. foramẽ, §. de ser-
uit. Vrban. prad.* quæ dicit omnes seruitutes causam habere continuam.
Illa enim loquitur de continuitate & discontinuitate ipsius vsus & opera-
tionis; Hæc de continuitate existentiæ naturæ & causarum, *ita Ioan. Lon-
goual. in repetit. l. Imperium, 4. part. ff. de Iurisdict. omn. iud.*

Ad † confutandas leges supra in contrarium adductas, notandum, an- 19
te Iustinianum non potuisse seruitutes vsucapi & præscribi, non modo
discontinuas, *d. l. seruitutes, 14. ff. de seruitut.* sed nec quidem cõtinuas, *d. l. ser-
uitutes, la. 4. §. Item, & in seruitutibus prædiorum Vrbanorum seruetur, d. l. si
aliena, §. hoc iure, ff. de vsucap. & l. seruus, 43. §. incorporales, ff. de acquir. rer.
dom.* non modo reales, sed ne quidem personales, vt vsum fructum, & si-
miles & iusto errore, *§. non mutat, ff. de vsucap.* idque propter legem Seri-
boniam, quæ eiusmodi vsucapionem certis ex causis inhibuit, *l. 4. §. vlt. ff.
de vsucap.* Primo fauore libertatis, & odio seruitutis, vt prædia manerent
libera. Deinde quod seruitutes per se non possideantur, *d. l. seruitutes, 14.
d. l. 4. §. si viam. ff. de vsucap. & l. 1. ff. de vsu. & vsufruct. leg.* Tertio quia in-
corporalia traditionem nõ recipiunt, adeoq; nec possessionem, *vel* præ-
scriptionem, *d. l. seruus, §. incorporales. ff. de acquir. rer. dom.* Quarto: Quia
seruitutes maxime discontinuæ, continuum vsum non habeant, adeoq;
iuris subtilitate continuo possideri non videntur, & proinde nec recte v-
sucapi possent, cum absq; continua possessione nulla vsucapio compleatur,
*l. 2. & l. nemo, 10. C. de præscript. long. temp. cap. illud, 8. de præscript. l. 3. in
verb. per continuationem possessionis. ff. de vsucap.* Ob has causas iure Dige-
storum prohibita fuit seruitutum omnium vsucapio. Quæ rationes topi-
cæ sunt, & probabiles, vanam iuris subtilitatem potius, quam veritatem
continentes. Nam † etsi corporalia proprie non possideantur, attamen 20
quasi possessio eorum datur, & quamquam traditionem proprie non ad-
mittant, attamen patientiam, quæ instar traditionis est ferunt, *l. quoties, in
1. §. vlt. & l. quoties, in 2. ff. de seruit. l si ego, §. 1. ff. de publican. l. 1. ff. de seruitu.
rust. prad. ad fin. l. 3. §. dare, ff. de vsufruct. cum similib.*

Denique licet in continuo vsu seruitutes discontinuæ esse nequeant
nihilominus earum quasi possessio continua est, non enim exactũ con-
tinuitate, sed ex animi possidendi constantia, & perpetuitate de continua
earum possessione est iudicandum, & æstimandum.

Etenim ad constituendam quasi possessionem iuris incorporalis, suffi-
cit vel omnibus Doctoribus testibus vnicus, vt tradit, *Conar. cap. possessor,*

Digitized by Google

part.initio, n.6.de reg.iur.in 6. Quare vt ſeruitutū perſonalium, ita realiū. Rurſus vt continuarum, hoc eſt, quarum vſus eſt alternis annis, quaſi poſ-
22 ſeſſio per actum vnicum cōparatur, & retinetur animo. Quam † ob cauſam Iuſtinianus totum vſucapionum & præſcribēdarum ſeruitutum vetus ius mutauit, transformauit, correxit, conſtituitque, vt omnes in vniuerſum ſeruitutes, ſiue perſonales, ſiue reales, ſiue continuæ, ſiue diſcontinuæ, cum titulo præſcriberentur ſpacio decem annorum inter præſentes, & viginti inter abſentes, *l.fin.C.de præſcript.long. temp.* Sine titulo vero triginta, vel quadraginta annis, *tot.tit.C.de præſcript.30.vel 40.annor. Ioan.Longouall.in d.l.Imperium, 4.part.ff.de Iuriſdict.om.ind. Ioan.Coraſ.d. l.ſeruitutes, 14.nu.21.ff.de ſeruitut.fuſe & erudite Matthæ.Weſenbec.in cōmentar.ff.de ſeruitutib.n.6.* Vbi is in eandem ſententiam citat Cuiacium, Contium, & alios nonnullos. Non videtur diſſentire doctiſſimus, *Conar. lib.1.variar.reſolut.cap.17.n.11.& clarius, d.c.poſſeſſor.2.part.§.2.n.8.verſic. Tertia ſpecies.*

Ex quibus euidentiſſime inſertur, & probatur, ſeruitutem iuris venādi longo tempore, nimirum cum titulo ſpatio decem annorū inter præſentes, & viginti inter abſentes, ſine titulo autem triginta, vel quadraginta annis præſcribi poſſe, iam allegatis iuribus. Et quod diximus de præſcriptione iuris venandi, intellige etiam de præſcriptione iuris aucupandi & piſcādi, cum in his ſit eadem ratio, vnde idem ius ſtatui debet, *l.illud, ff.ad l.Aquil. & l.Tritio, ff.de verb.oblig.*

SVMMARIA.

1 *Communis opinio de præſcribendis ſeruitutibus diſcontinuis, an & quatenus admittenda.*
2 *Error communis quando faciat ius.*
3 *In quæſtionis præſcribendarum ſeruitutum deciſione, opus eſſe pragmatica ſanctione.*
4 *A communi opinione regulariter non recedendum.*
5 *Quod a pluribus indagatur, melius inuenitur.*
6 *Iudex quando a communi opinione recedere poſſit.*
7 *Opinio communis non ex numero opinantium, ſed ex pondere auctoritatis producitur.*
8 *Nobilis contra Nobilem, Baro contra Baronem, Comes contra Comitem, Dux contra Ducem, ius venandi in plenum dominium vel quaſi quāto tempore præſcribat.*
9 *Dominium de rebus incorporalibus improprie tantum dicitur.*
10 *Seruitus large loquendo, in bonis noſtris eſſe dicitur, cum pro ea conſequēda nobis detur actio realis, nempe confeſſoria.*

11 No-

Digitized by Google

11 *Nobilis contra Nobilem, Baro contra Baronem, Comes contra Comitem, Dux contra Ducem, si ius venandi non plenum dominium vel quaſi, ſed vt illud recognoſcit in feudum ab Imperatore, vel alio, præſcribere velit, quantum tempus requiratur.*

12 *Rem Domini liberam pro feudali 30. annis poſſidens, etiã ſine inueſtitura ius feudi acquirit.*

13 *Ratio differentiæ, cur in præſcribendo iure venandi quo ad plenum dominium vel quaſi, minus tempus, in præſcribendo vero in feudum, maius tempus requiratur.*

14 *Romanorum Imperator concedit hodie ius venandi, ſeu ius foreſti vel bannum ſyluestre Ducibus, Comitibus, Baronibus & Nobilibus in feudum, non vt Regale, ſed vt ius acceſſorium Ducatus, Comitatus, & Baronia, &c.*

15 *Si vaſallus contra vaſallum præſcribat ius foreſti in feudum, an teneatur Imperator, Rex vel alius Princeps, tanquam directus Dominus, vaſallum præſcribentem agnoſcere pro vaſallo, illumque feudo iuris foreſti inueſtire?*

16 *Dominus concedens vaſallo ius venandi ſeu ius foreſti alienum in feudũ, an teneatur de euictione?*

17 *Si ius venandi in vno eodemque loco duobus diuerſis temporibus, a Principe in feudum concedatur, vter eorum præferatur?*

18 *In Principe debet eſſe conſtans voluntas.*

19 *Princeps debet habere vnum calamum, & vnam linguam.*

20 *Prima conceſſio, vel donatio Principis, poſteriori præfertur.*

21 *Primatus, & inferior è Principe, quanto tempore ius venandi cõtra Principem, id eſt, Imperatorem, vel Regem præſcribit?*

CAPVT SECVNDVM.

Inquiritur adhuc, an omnino verum ſit, ius venandi præſcribi ſpacio decem annorum inter præſentes, & viginti inter abſentes, cum titulo, ſine titulo vero ſpatio 30. vel 40. annorum.

ET † quamquam hæc ſententia, quam ſuperiori capite probauimus, vera ſit, & a ſolida iuris ratione dẽducatur, nempe in vniuerſum omnes ſeruitutes, ſiue perſonales, ſiue reales, ſiue continuæ, ſiue diſcontinuæ ſint, cum titulo præſcribi ſpatio decem annorum inter præſentes, & viginti inter abſentes, *l. ſin. in fin. C. de præſcription. long. temp.* ſine titulo vero triginta vel quadraginta annis, *tot. ſi. de præſcript. 30. vel 40. annorum.*

Non † audeo tamen eõtrariam opinionem (quæ habet, quod ſeruitutes diſcontinuæ, nõ niſi tempore immemoriali, quod genus præſcriptionis non

nis non est, sed potius priuilegium, & præsumta concessio, *capit super quibusdam, §. præterea, de verb. signif. l. hoc iure, ff. de fluctus aquæ. ff. de acqu. quotid. & astiu. præscribantur*) omnino reijcere, non quod vera sit, cũ Iustinianus Imperator vetus ius vsucapiorum & præscribendarum seruitutum mutarit, transformarit ac correxit, vti superiori capite *num. 22.* diximus, sed quod ea communi Doctorum calculo, [seu potius errore communi, qui facit ius, vt tradit, *gloss. sing. in cap. ant epenunlt. de sentent. & re iudic. gloss. in §. sed cum aliquis, verb. liberalitate, Inst. de test. am. ordinand.* Vbi dicit communem errorem veritati præferri, quando Reipubl. interest, latissime *Dd. in l. Barbarius, ff. de offic. pretor. Angel. d. §. sed cum aliquis*] approbetur, ac ob id in foro frequenter, *Guid. Pap. decis. 573. & Conarr. variar. resolut. lib. 1. cap. 17. n. 11.*

Nam etsi totum hoc ius & discrimen præscribendarum seruitutũ veteris, [vt alia vsucapionum iura, *l. vnic.* [de vsucap. transform.] a Iustiniano transformatum correctumque ad supradictum modum sit, reliquiæ tamen illius veteris iuris atque discriminis in Pandectas fuere relatæ: seu ea iuris mutatio, compositis iam Digestis, hac parte saltem primatenus facta sit, *d. l. vnic.* quæ data est post consulatum Lampadij, quo tẽpore Digesta iam componebantur, & tantum non erant absoluta, seu errore aliquo atque incuria, vt alia multa, seu quod absque huius aliqua cognitione reliqua iura seruitutum & vsucapionum, de libris Iurisconsultorum conquisita & collecta, satis commode intelligi non posse viderentur. *Ita Wesenbec. in Commentar. ff. de seruit. n. 6.*

3 Et † quia maior pars Iurisconsultorum veteribus seruitutum & vsucapionum iuribus mordicus inhærent, existimarem ego ad huius quæstionis dissolutionem, & ad plenissimam veterum legum de præscribendis seruitutibus latarum abrogationem, opus esse Cæsarea decisione, & pragmatica sanctione, quæ e bono Reipublicæ esset, ne fierent lites seruitutum præscribẽdarum immortales, & ne Iudices, propter dubias Do-
4 ctorũ opiniones, in iudicando fluctuarent. Etsi † enim iudices in iudicãdo a communi opinione recedere non debeat, *per text. in cap. nouimus, de verb. signif. sibi*, opinio a pluribus approbata, *text. in l. 1. ff. de offic. pretor. sibi*, & sane crebrior apud veteres opinio est, *text. in l. Athletis, ff. de his qui not. infam.* ibi & generaliter ita omnes opinantur, *Ioan. Andr. & Panorm. in c. 1. nu. 15. de constitut. Bart. in l. fin. C. de pœn. Iudic. qui mal. iudic. Dec. cons. 414. nu. 10. incip. viso eleganti, & cons. 441. nu. 14. incip. præsens consultatio, & cons. 480. n. 17. incip. In casu qui contigit, Alex. cons. 25. n. 2. vol. 6. incip. viso processu.*

5 Ratio † est: Quia communiter maior pars melius veritatem inuesti-
6 gat, & quod a pluribus indagatur, melius inuenitur. Attamen † Iudex opinio-

Digitized by Google

pinionem ſequi non tenetur, ſi appareat communé opinionem eſſe falſam, vel euidentiſſimis rationibus eam ſubuerti poſſe, (prout hæc ſupra relata opinio ſubuertitur) *per text. elegant. in l. 1. §.* ſed neque ex multitudine Authorum, ſed quod melius eſt iudicatoꝛe cum poſſis vnius forſitan, & deterioris ſententia, & multos & maiores in aliqua parte ſuperare, refert *Panorm. in d. c. 1. nu. 15. de conſtitut. & cap. tuanos, n. 9. de vſur. & c. prudentiam, n. 4. de offic. Iudic. deleg. text. in ca. Capellanus, verſic. ſubtiliore ratione, de ferijs, Dec. conſil. 259. n. 1. incip. viſis his, & conſil. 456. n. 1. incip. conſului alias, & conſil. 630. n. 9 incip. in cauſa quæ. Laſon. in l. vt vim, n. 34. in fin. ff. de iuſtit. & iur.*

Non † enim vna opinio appellanda eſt communis, quo præiudicet alteri, eo ſolo, quod crebriori calculo approbata ſit, inſtar ouium, quarum aliæ alias præcedentes ſine iudicio ſequuntur, ſecundū *Dec. in conſi. 494. incip. Quod ſuper col. fin.* Communior enim ad hoc exiſtimanda eſt ea, quam ſex vel ſeptem Authores Claſſici ac melioris notæ rem ex profeſſo tractãtes aſſerunt, quã probata à quinquaginta ſola fere auctoritate priorum nixis. Nam opinio communis non ex numero opinantium, ſed ex pondere auctoritatis producitur, *Alex. conſil. 202. lib. 7. n. 6. refert & ſequitur Martin. Nauar. in Enchir. confeſſarior. c. 27. n. 289.* tradidi ego in Tract. meo de Diuort. *2 part. c. 8. n. 14. & 15.* 7

Vnde † ex his contra communem opinionem infertur, Nobilem cõtra Nobilem, Baronem contra Baronem, Comitem contra Comitem, Ducem contra Ducem, ius venandi in plenum Dominium vel quaſi præſcriptione acquirere inter præſentes ſpacio decem annorum, inter abſentes vero viginti, ſi adſit titulus, *l. 2. C. de ſeruit. & aq. & l. fin. C. de præſcr. long. temp.* Quod ſi deeſt titulus, aut aduerſarij ſcientia, requiritur ſpatium 30. annorum, *Bart. & ibi additio, l. ſi publicanus, ff. de public. & vectigalib. Cœpol. de ſeruit. Vrban. prad. cap. 20. Balb. de præſcript. 2. part. 5. part. princip.* Quia in omni præſcriptione, ſi adeſt titulus, tempus requiritur minus. Etenim titulus auget ius præſcribentis, *d. l. ſinal. & Cœpol. d. capit. 20.* 8

Et † quamquam rerum incorporalium nullum ſit proprium dominium, *l. recte dicimus. ff. de verb. ſign.* Vt ſeruitutum, poſſeſſionis, obligationis, attamẽ improprie accipiendo dominium, res quoque incorporales, ſeu iura dominij nomine comprehenduntur, *l. 3. ff. ſi vſusfruct. pet. l. ſemper, §. hoc interdicto. ff. quod vi aut clam.* Vnde † hac ratione poteſt quis vocari dominus ſeruitutis, vſusfructus, poſſeſſionis. Licet enim a Doctoribus poſt *gloſſ. in verb. habentur, Inſtit. de rer. diuiſ.* in principio, ſeruitutes nec ſint in, nec extra patrimonium noſtrum, cum per ſe exiſtere nõ poſſint; ſed hæreant in aliqua re, *l. 1. ff. de vſufr.* Large † tamen loquendo, ſeruitus 9 10

Digitized by Google

uitus etiam in bonis nostris esse dicitur, cum pro ea consequenda habeamus realem, confessoriam scilicet actionem *l.2. & l.si quis diuturno, §.fin. ff.si seruit.vend.§.4.&2. Inst.de action.* Rem in bonis nostris intelligimur habere quoties possidentes exceptionem, aut amittentes, ad recuperandam eam actionem habemus, *l.rem in bonis ff.de acqu.rer.dom.*

11 Si vero Nobilis contra Nobilem, Baro contra Baronem, Comes contra Comitem, Dux contra Ducem, ius venandi non vt plenum dominiũ vel quasi, sed vt illud recognoscit in feudum ab Imperatore, vel alio præscribere velit, tunc requiruntur triginta anni, *per text.in cap.vnic.§.si quis per triginta annos, tit.si de feud.defuncti controuersia sit inter dom. & agnat. vasall', in vsib.feud.* Et hoc procedit siue agatur de acquirẽdo formato iure venandi, id est præscribendo & transferendo in se, eo, quod est penes alium: Aut deformando iure venandi nouo, id est, de acquirendo in feudum iure venandi, vt antea nullum fuit, *per text.in d.§.si quis per 30.annos,*

12 qui indistincte loquitur, & per tradita *ab Myosing.cent.4.obs.29.* Vbi †dicit. Quod vasallus rem non feudalem præscriptione 30. annorum spatio acquirere possit, contra dominũ, puta Nobilis tenuit rem Principis liberã tanquã feudum per 30.an. præstitit seruitia tanquam vasallus, profecto acquiret in feudum talem rem etiam sine inuestitura, *d.§.si quis per 30.an.*

Sed †quæret aliquis: Cur in præscribendo iure venandi, quo ad plenũ

13 quasi dominium sufficiat decennium, in præscribendo vero in feudum requiratur tempus triginta annorum. Respondeo: Ideo: Quia cum quis in feudum ius venandi, seu ius foresti præscribit contra præscribentẽ est præsumptio iuris. Nam quælibet res præsumitur libera, & allodialis, non feudalis, *l.si vsusfructus, la.1.in prin.ff.de vsufruct.tex.in d.c.vnic.§.defuncto, si de feud.defuncto controuers.sit inter dom. & agnat. Vasalli l.altius, C. de seruit.& aq.l.ex meo, l.Imperatores.ff.de seruit.vrban.prad.§.fin.Instit.de seruitut.Alciat.in tract.de præsumpt.2.regula.*

Hinc † est, quod facilius acquiritur res, quæ est formata, quam de no-

14 uo fiat, & in habentibus symbolum, facilior est transmutatio, secundũ *Arist.2.de generatione.* Quare facilius & minori tempore præscribitur in feudum ius venandi, seu ius foresti, quod iam alteri in feudum fuit concessum, quam de nouo in feudum præscribatur ius venandi, quod antea nulli in feudum fuit concessum.

Hanc differentiam præscriptionis iuris venandi, quo ad plenum dominium vel quasi, & quo ad vtile quasi dominium, seu feudum, ideo tradidi, cum hodie Romanorum Imperator venationes, seu ius venandi, vel ius foresti aut bannum syluestre vulgo, *Geleyt, den Wildban oder Forstliche Herrligkeit* vel *Gerechtigkeit* vel *Oberkeit*, Ducibus, Comitibus, Baronibus & Nobilibus concedat in feudum, non quidem Regale, vti supra

Digitized by Google

1.part.c.2.n.66. dixi, sed, vtius accessorium Ducatus, Comitatus, & Baroniæ, &c. Deinde quia aliqui Principes, Comites & Barones liberum habent ius venandi, quare differentia de prescribendo iure venandi, quo ad plenum quasi dominium, & quo ad vtile quasi dominium nempe ius vtile seu feudum, tradenda erat.

Vnde † occasione huius pulchra hic oritur quæstio; An, si vasallus cõtra vasallum, puta Nobilis contra Nobilem, Baro contra Barónem, Co- 15
mes contra Comitem præscribat ius venandi, seu ius foresti in feudum, teneatur Imperator, Rex, vel alius Princeps, tanquam dominus directus, vasallum præscribentem agnoscere pro vasallo, illumque in feudo iuris foresti inuestire? Dubitandi ratio est: Quia Dominus non tenetur aliquẽ in vasallum recipere inuitus. *Cranet. de antiquitatib tempor. 4. part. §. absolutis, n. 27.* concludit quod Dominus directus, non possit rem in feudum præscriptam, vasallo præscribenti auferre, aut recusare inuestituram, sed quod teneatur vasallum volentem præstare seruitia agnoscere, eique inuestituram concedere. Primo: Quia talis vasallus præscriptione acquisiuit ius vtile, quod dominus ei auferre non potest. Deinde: Quia id fit sine domini præiudicio, cum ipse retineat ius directum, recipit iuramentum fidelitatis, seruitia vt antea.

Sed † hic alia exurgit quæstio: An dominus concedens vasallo ius venandi, seu ius foresti alienum in feudum, teneatur de euictione: Ad hanc 16
quæstionem respondeo cum distinctione duorum casuum. Aut enim vasallus scienter ius alienum venandi, in feudum accepit: Aut ignoranter. Primo casu dominus ad euictionem non obligatur, *cap. vnic. si vasallus de feud. ab aliq. interpell. fuer. & ibi Dd. in vsib. feud.* Imo nec ad defendendũ vasallum, vel ad litem susciendam est obnoxius: Quia quem non tenet euictio, ipsum non tangit defensio, iuxta vulgatam regulam. Secundo casu dominus ad euictionem obligatur, *d. cap. vnic. & vnic. de inuest. rei alien. in vsib. feud.* Quando vero vasallus scienter de re aliena facit se inuestituri, cautela est, vt tempore infeudationis per pactum sibi prouideat de euictione, tali enim casu dominus ad euictionem obligatur, etsi vasallus scienter se fecerit inuestiri de re aliena, secundum *Aluarot. & Andr. de Isern. in d. cap. vnic. si vasall. de feud. ab aliqu. interpell. fuer. in princ.* Si vero dominus concedat vasallo feudum, quod deinde illi euincitur, eo quod forte dominus non habuit ius concedendi, & hoc ignoret vasallus, profecto hoc casu tenetur vasallo ad alium feudum, si illud, quod concessum erat, vasallo euinciatur, *d. cap. vnic si de feud. vasal. ab aliq. interpel. fuer. & dominus. eũ defender. n. 61.* Ratio est: Quia concessio feudi numeratur loco beneficij, beneficijs autẽ nos iuuari, non decipi oportet, vt dicit *rex, in l. in commodato, § sicuti, in fin. ff. commodati, & c. vnic. in fin. extra de cõmodato.*

Digitized by Google

17 Insuper † hic quæri posset: Quid si ius venandi seu ius foresti, vulgo, *der Wildtban vnd Forstliche Gerechtigkeit* a Principe duobus, diuersis temporibus, in feudum in vno & eodem loco concedatur, vter eorum præferatur? Respondeo breuiter quod prior præferatur. Nam concessio semper in dubio intelligitur facta sine præiudicio, & læsione priorum, *l. 2. §. merito, & § si quis a Principe, ff. ne quid in loco public. facit quod notat, Dyn. in cap. qui prior, de reg. iur. libro 6.* Vnde prima Principis concessio, posteriori præualet, *per text. sing. in l. prædia, C. de locat. præd. Ciuil. lib. 11.* Hinc *Iason. in l. quotics, num. 7. C. de rei vendic.* dicit, Si Princeps concedat alicui bene merito castrum, postea vero idem illud alteri concedat, quod secunda concessio erit ipso iure nulla, quia præsumitur circumuentus importunitate impetrantis, vel priorem concessionem obliuioni tradidisse, adeo, vt contrarij probatio non admittatur, *per textum in l. si qua lo-*
18 *ca, C. de feud. & saltibus rei domin. lib. 11.* Ratio † est: Quia in Principe tanquam fonte iustitiæ constans voluntas esse debet. Conuenit enim Principibus verbum illud, Semel locutus est Deus, & quod scripsi, scripsi. Et
19 † ideo Princeps vnum debet habere calamum, & vnam linguam, & non plures, quia scriptum est, quæ processerunt de facie mea, non faciam irrita, vnde debet esse immobilis, sicut lapis angularis, & polus in Cœlo verba sunt *Baldi, consilio 327. num. 4.* Vnde limitatur singulariter, *d. d. quotics*, quia illa non procedit in Principe, in quo singulariter receptum est, quod rei concessæ vel donatæ dominium statim absque vlla traditione transeat, *Iason d. l. quotics, num. 5. & 10. Couar. variar. resolut. lib. 2. cap. 17. nu. 3. vbi plu. allegat.*

21 Ex † hactenus dictis satis patet, quanto tempore priuatus contra priuatum, Nobilis contra Nobilem, Baro contra Baronem, Comes contra Comitem, ius venandi seu ius foresti præscriptione acquirat, nunc non incommode quæritur, quanto tempore inferior a Principe contra Principem puta Imperotorem, vel Regem præscribat saltus ferarum, & ius venandi? Ad hanc quæstionem cum distinctione duorum casuum respondeo: Primo: Aut enim saltus ferarum Principis sunt, vt Principis, vtpote quæ Regiæ coronæ competunt, & eius proprij sunt, & tamen possent esse iure communi alicuius priuati, hoc casu contra Principem non esse admittendam præscriptionem minorem contentaria tenent *glos. in Authen. de non alienand. aut permutand. §. vt autem lex, in verb. nec multum, Angel. & Bald. in l. 2. C. commun. de vsucap. Bal. in l. 1. col. 2. C. de annali except. idem Bald. in l. ficut, de præscript. 30. annor. col. vlt. Alex. consil. 24. lib. 5. num. 14. Felin. in cap. ad audientiam, num. 22. de præscript. Alexan. cons. 84. n. 2. lib. 1. Mattha. Afflict. in constitut. Neapolit. lib. 3. Rubr. 31. constitutione, Quod regenale, n. 4. & 5. Isern. in Rubr. de prohibita feud. alien. per Frider. §. præter-*

Digitized by Google

preterea, n. 7. Couar. in c. poſſeſſor. 2. part. §. 2. n. 8. verſi. Quarta ſpecie, nu. 9. verſic. Secundo illud, de reg. iur. in 6. Vbi pro hac ſententia allegat etiam, *Bart. in l. In omnibus ff. de diuerſ & tempor. præſcript. Alberi. & Imol. in l. quamuis, ff. de vſucap. Abb. in cap. cum nobis, col. penul. de præſcrip. Angel. in §. reſiſti, Inſtit. de vſucap. Socin. in conſil. 86. col. vlt. verſic. Quinto hac concluſio, lib. 1. Aymon. Crauet. in tract. de antiquitat. tempor. 4. part. c. abſolutis, n. 40.*

Secundo: Aut ſaltus ferarum Principis proprii ſunt, non tamen hos Princeps habet iure Principatus, ſed vt priuatus, quippe qui hos habuerit priuſquam Princeps eſſet, vel hos iure priuato acquiſierit. Hoc caſu aduerſus Principem admittitur præſcriptio ea, quæ aduerſus priuatum iure admittenda eſt, ſecundum, *Bald. in d. l. 2. in prin. C. commu. de vſucap.* Cuius opinionem pluribus comprobat, *Crauet. in d. 4. part. de antiquit. temp. c. abſolutis, n. 33 & 34.* præſertim, *ex gl. in c. poſſeſſiones, 16. q. 4. ita Couar. d. §. 2. n. 9. verſic. vltima ſpecies.*

SVMMARIA.

1 *Ius venandi, an ſit ſeruitus realis vel perſonalis, n. 4.*
2 *Seruitus perſonalis cum perſona extinguitur.*
3 *Ius Venandi, an inter pacta perſonalia connumeretur.*
5 *Seruitus venandi ad hæredes tranſit.*
6 *Conſuetudo eſt optima legum interpres.*
7 *Ius Venandi dici poteſt ſeruitus Iuriſdictionis, ſeu Iuriſdictionalis quæ tamen naturam realis ſeruitutis habet.*
8 *Merum & mixtum imperium, nec non Iuriſdict. & ius venandi ſeparata diuerſa ſunt.*
9 *Ius foreſti neceſſario non importat merum imperium.*
10 *Qui habet ius foreſti, habet etiam ius prohibendi venationes & aucupia.*
11 *Poſſeſſor vel Dominus ſylua venatoria, an arbores excindere poſſit.*
12 *Seruitutem quis deteriorem facere non poteſt.*
13 *Mandata ſine clauſula, quando decerni poſſint, contra dominum ſylua venatoria.*
14 *Quando periculum eſt in mora, receditur a regulis iuris communis.*
15 *Actio doli, quando competat pro venatione.*
16 *Sylua dominus, an ligna & arbores vendere poſſit.*
17 *Conſuetudo an poſſit induci, vt liceat in alieno nemore ſcindere ligna, vel in alieno fundo paſcere animalia.*
18 *Dominus ſylue venatorie, an poſſit agrum noualem ex ſylua facere.*
19 *Proprietarius ſylue, vel fundi, in quo alius ius venandi habet, an poſſit ſyluam, fundum, vel agrum deſtinatum ad paſcua, vel cultiram aperire? & quid ſit ſylua paſcua ibid.*

Digitized by Google

20 *Vno concesso, reliqua pertinentia concessa videntur, & n 28.*
21 *Exercitium iuris venandi restrictum est ad syluas, nemora, saltus, & ea loca, in quibus per illud priuatis fundis nullum damnum inferatur.*
22 *Syluam venatoriam an cingere liceat, & quid sit bannum syluestre.*
23 *Ius glandis legendæ, in sylua venatoria, ad quem spectet.*
24 *Pactum valet, vt sylua sit feudalis, vel emphyteutica, deductis fructibus. Vetustas vicem legis obtinet ibid.*
25 *Longi temporis consuetudo, vicem seruitutis obtinet.*
26 *Ad inducendam consuetudinem, quot anni requirantur.*
27 *Fructus syluestres vtiles, & inutiles, plerumque syluæ seruienti, pro vsu & alimentis ferarum debentur.*
29 *Sylua diuiditur in saltus, nemora, syluam caduam, & materiaram.*
30 *Saltus qui sint.*
31 *Nemora quid, & nemus vnde dictum; & n. 33.*
32 *Venatio robustiores Iuuenes reddit.*
34 *Sylua cædua quid.*
35 *Sylua materiaria quæ dicatur.*

CAPVT TERTIVM.

Ius venandi, an sit seruitus personalis, vel realis, & an Dominus syluæ seruitutem venandi deteriorem facere possit. Et denique fructus syluæ venatoriæ cuius sint.

1 IN † hoc venationis tractatu, & illa celebris proponitur quæstio. An ius venandi, piscandi, & aucupandi sit actio, seu seruitus realis, an vero personalis. De qua quæstione contrariæ sunt Doctorum opiniones. Nam quidam dicunt, non esse seruitutem prædialem, quia hæc deseruit ad vsum & vtilitatem agrorum vicinorum, *gloss. & Dd. in l. 1. ff. commun. prad.* quod non contingit in venatione, cum quis vtatur hac facultate in syluis alienis, etiam si agros vicinos non habeat. Alii dicunt, non esse seruitutem personalem, quia venandi potestas est, vt puta v-
2 susfructus: Quia † seruitus personalis deficit cum persona, cui debetur, *l. vsus aqua, ff. de vsu & habit.* Venandi autem potestas transmit-
3 titur ad hæredes, & posteros. Sunt alii, qui dicunt, Iura venandi, aucupandi, in alieno, hauriendi aquam ex vicini puteo, &c. neque realem, neque personalem seruitutem esse, sed inter pacta personalia connumerari, quod etiam non verum apparet, quia (vt dictum est) interiret cum
4 persona. Alii † denique dicunt, esse seruitutem realem, quam opinionem tenet *Vdalric. Zas.* Germaniæ nostræ Papinianus, *singular. intellect. lib. 1. cap. 11. per tot. & in §. aque, Instit. de actionib. nu. 24. cum seq. Idem consil. 6. incip. Illustris, num. 30. lib. 2.* Quia a syluis tanquam prædio seruienti

enti ſeruitus illa venandi caſtro, vel villæ, tanquam fundo dominanti debetur. Nam ſeruitutes non perſonis, ſed prædiis debentur, *per tex. notab. in l. vnus ex ſociis, ff. de ſeruit. ruſt. prædior.*

Item ſeruitus venandi ad hæredes tranſit, & pro ea aſſerenda, datur contra quemcunq; poſſeſſorem, ſyluæ, actio in rem confeſſoria, *per tex. in l. 2. ff. de ſeruit. vendic.* Licet † communis ſit opinio, quod Iura venandi aucupandi in alieno, hauriendi aquam ex vicini puteo, ligna ex ſylua ſecandi, paſca pecorum pacta ſint perſonalia, & non proprie ſeruitutes vti refert, *Zach. d. ca. 11. num. 10.* quæ probatur, *per gloſſ. in l. pecoris, ff. de ſeruit. ruſtic. prad. in verb. non eadem, gloſ. in l. vt pomum, ff. de ſeruit. in verb. non poteſt. gloſ. in l. Mela, §. ſi. in verb. perſonæ, ff. de aliment. & cib. leg.* Verum notiſſima Germaniæ conſuetudine opinio Zaſii in praxi obſeruatur, & ſecundum eandem in Camera Imperiali iudicatum aſſerit, *Andr. Gail practicar. obſeruation. lib. 1. obſeruat. 66. n. 2. & eo*, quod huiuſmodi iura ad hæredes tranſeunt. Quæ † conſuetudo, tanquam optima legum interpres ſeruanda eſt, *c. cum dilectus, de conſuetud. & l. ſi interpretatione, ff. de legib.* 6

Sed quia hodie Romanorum Imperator ius venandi, ſeu ius foreſti, vulgo *den Wiltbann oder Forſtliche Oberkeit* Ducibus, Comitibus, Baronibus, & Nobilibus concedit in feudum, non quidem vt Regale, ſed vt acceſſorium ius Ducatus, Comitatus, Baroniæ, Caſtri, &c. dici † poteſt ius venandi ſeruitus Iuriſdictionis (improprie ſeu generaliſſima ſignificatione) ſeu Iuriſdictionalis, quæ tamen naturam realis ſeruitutis nihilominus habeat, quæ nempe debetur a ſyluis & nemoribus plebeiorum, caſtro, vel Villæ Ducis, Comitis, Baronis, Nobilis, &c. ſicq; a re rei. Hinc tamen non ſequitur, ſi quis priuetur mero, & mixto imperio, cum Iuriſdictione, quam habet in aliquo territorio amittat quoq; ius venandi. Niſi expreſſe etiam priuetur iure venandi ſeu iure foreſti, vel additum ſit cum omnibus iuribus & pertinentiis. 7

Merum † enim & mixtum imperium, nec non Iuriſdictio, & ius venandi, ſeu ius foreſti, ſeparata & diuerſa ſunt. At ſeparatorum & diuerſorum, ſeparata & diuerſa eſt ratio, *l. ſi maritus, l. a. i. C. de donat. inter vir. & vxor. & ibi ſcilicet, n. 1. l. Papinianus, ff. de minorib. 25. annor. & l. ff. C. de calumniat.* Sic † etiam Ius foriſti neceſſario non importat merum imperium, &c. Licet quandoq; contingat, quod ibi quis etiam merũ imperium habeat, vbi ius foreſti habet. Moribus † tamen Germaniæ, qui habet ius venandi, tam in alieno fundo, quã proprio, is etiam habet alia iura Juri foreſti (*denn Wildtbãn*) acceſſoria, vt ius edicti & prohibitionis venationis & aucupii, vulgo, *Gebott vnd verbott des Jagen vnd Vogelfangens* & ius glandis legendæ ſeu fructus ſylueſtris, vulgo *Eychelen, Frucht, vnd* 8 9 10

ander

ander VVildtbos, ſo im Forſt erv vechſt auffzuleſen, zuneretzen. Item ius prohibendi, ne fructiferæ arbores excidanter *Gerechtigkeit vber die berende Beum zugebieten.* Hæc tamen iura non ita generaliter obſeruantur, cum ius glandis legendæ in dubio ad dominum ſyluæ ſpectet, ſicuti infra dicemus & arbores fructiferæ, vtiles, & inutiles eius ſint, cuius eſt ſolum.

11 Verum † hic non inutiliter quæritur. An poſſeſſores, vel domini ſyluarum venatoriarum, vulgo *der Fron vnd Schvvartzvvelden*, in quibus Principes & Domini terrarum ius venandi habent ſublimes & annoſas arbores magno numero vna vice excidere, & ad quæſtum proprium transferre poſſint? Et quia ius venandi inter ſeruitutes reales recte recenſetur, reſpondendum eſt ad hanc quæſtionem negatiue. Nam hoc fraudi & damno eſſet Domino ſeruitutem venandi habenti, quæ ſeruitus eo ipſo longe deterior fieret. Atqui † iuris eſt expediti, quod *nemo* propria authoritate ſeruitutem recte conſtitutam deteriorem facere poſſit, *per text. notab. in l. ſeruitutes, §. ſi antea, ff. de ſeruit. Vrban. prad. & in l. ſed ſi quid, §. proprietatis, ff. de vſufruct. Andr. Gail. lib. 2. obſeruat. 67. n. 7.* 12

13 *cum multis allegatis, vbi nu. 8.* infert, Dominum † ſyluæ venatoriæ, tale quid nouare, & attentare volentem, competentibus remediis imploratoIudicis officio prohiberi poſſe, ne faciat. Et tali caſu, cum de damno irrecuperabili agatur, quia grandes & annoſæ arbores, vna vice, magno numero ſucciſæ, non poſſunt hominis ætate priſtinæ altitudini & vtilitati reſtitui, mandata etiam ſine clauſulæ iuſtificatoria, contra dominum & poſſeſſorem ſyluæ venatoriæ decerni poſſe, vt ab incepto, vel proposito

14 deſiſtat. Nam † quando periculum eſt in mora, tunc receditur a regulis iuris communis, *l. de pupillo, §. ſi quis rivos, vbi Roman. nu. 1. & Alexandr. num. 1. ff. de noui oper. nunt. l. ſi quis filio ex hæreditate, §. hi autem. ff. de iniuſt. rupt. teſtam. l. Dinus, ff. de petit. hæred. gloſ. in l. ſi. in verb. fideiuſſion. C. de feriis.*

15 Quod † ſi proprietarii ſyluarum, dolo malo venationis detrimentum verſarentur, actionis doli quoq; non iniuria fierent rei, *l. 1. §. denig, l. ſi in meo, ff. de aqua plu. arcen. l. ſi eo, ff. ſi ſeruit. vendic. Zoanet, l. 2. n. 208. C. de*

16 *pact. inter empt. & vendit.* At † cum quilibet rei ſuæ ſit moderator & arbiter, *l. in re mandata, C. mand.* ſupra dicta reſolutio ita accipienda eſt, vt dominus & poſſeſſor ſyluæ venatoriæ, in qua Princeps, Comes, vel Baro, aut alius temporalis Dominus, ius venandi habet, non prohibeatur ex ea ligna cædere, ac arbores ad vſum ædificiorum, vel ob aliam neceſſitatem commodi & lucri ſui gratia, aliis vendere, dummodo moderate hoc fiat, more maiorum & ſecundum conſuetudinem antiquitus obſeruatam, ita videlicet, ne officiat ſeruituti iuris venandi, *per text. in l. æ ſyluæ. ff. de vſufruct.*

Digitized by Google

vſufruct. cum mult. ſimilib. Alias enim quis rei ſuæ nullam haberet vtilitatem, nullum vſum, quod eſſet abſurdiſſimum, *l. Diuus, ff. de vſu & habitat.* Sed quia fructus ſyluæ venatoriæ ex venatione conſtat. *l. venationem, ff. de vſur. l. item ſi fundi, §. aucupiorum, & l. vſufructuarium, ff. de vſufruct. gl. ibid. in verb. dicitur*, ideo res ex bona fide agenda, vt ciuiliter & humaniter tali facultate proprietarius ſyluæ vtatur, & non in præiudicium alterius, *per tex. in l. creditor, §. Lucius, in fi. ff. mand. & in l. ſi cui, ff. de ſeruit. ibi ciuili tamen modo. Ita Gail, d. obſerv. 67. n. 9.*

Sed † an poſſit induci conſuetudo, vt liceat in nemore ſcindere ligna, 17
vel in alieno fundo paſcere animalia, *Abb. in c. dilecti filii*, de arbitris reſpondet affirmatiue, dummodo conſuetudo non ſit inducta per violentiam, quod tamen intellige oblato pretio, ſed limitationem recipit, quãdo ligna, & paſcua domino, & extraneo ſufficiunt, alias enim dominus præferendus eſt.

Nullam † tamen dubitationem habet, dominum ſyluæ venatoriæ to- 18
tam ſyluam radicitus, & ſtipitus euertere, aratrum inducere & inuerſo ceſpite arborum radices necare, adeoq; ex ſyluis agrum noualem facere non poſſe, quia hoc pacto tota forta mutaretur, totaq; venandi ſeruitus inutilis fieret, quod iuri & æquitati conſentaneum non eſt, *per tex. notab. in l. 3. §. reficere, ſi. de itin. actuque priuat. tex. in l. præſes, & in l. manifeſte, C. de ſeruit. & aqua, text. in l. 2. C. ad l. Aquil. & in d. l. ex ſylua, Capoll. tract. de ſeruit. ruſticor. prad. c. 9. nu. 40. cum ſeqq.* vbi concludit, dominum prædii ſeruientis, non poſſe paſcua aut ſyluam reducere in culturam, inuito eo, cui ſeruitus iuris paſcendi debetur, & præterea docet, qua actione agendum ſit, pro reductione ſeruitutis nouatæ ad priſtinam & antiquam formam, refert & ſequitur, *Gail, de obſeruat. 67. n. 10.*

Cæterum, † ex his non prohibetur proprietarius ſyluæ vel fundi ſyl- 19
uam, fundum, ſeu agrum proprium, deſtinatum ad paſcua, vel culturam, in quo Princeps, vel Comes, aut Baro, ſeu quiſpiam alius ius venandi habet, propter culturam aut paſcua, aperire, Vepres, virgulta & fruteta radicitus excidere, & extirpare, ac ſic exciſa & extirpata, combuere, terram aratro vel ligone inuertere, eamque conſeminare. Sicuti in quibuſdam Germaniæ partibus, præfertur Almangauiæ fieri ſolet. In quibus agricolæ non tam proprios, quam communes fundos, & montes propter fruges & paſcua aperiunt, & exciſa, & extirpata Virgulta & fruteta comburunt, quod licitum eſt (vulgo dicunt. *Ein Brandmachen*) *Plin. lib. 18.* Eruteta igne optime tolluntur) Sylua enim paſcua eſt, quæ paſcuis pecudum deſtinata eſt, *l. ſylua cædua, §. fi. ff. de verb. ſignif.*

Nam † naturali & æquitati & iuſtitiæ congruit, vt qui habet in feudo, 20
vel monte ius paſcendi, colligendi fructus, & herbam falce ſecandi, ha-

Digitized by Google

beat etiam ius fundum, vel montem plenum ſpinis, Vepribus, virgultis
20 & frutetis, purgandi & aperiendi. Nam † vno conceſſo, reliqua conceſſa intelliguntur, ſine quibus illud commode explicari non poteſt; *l. 3. §. qui habet, ff. de ſeruit. ruſticor. prædior. l. 1. §. 1. ff. ſi vſusfruct. pet. l. 2. ff. de Iuriſdict. om. iudic. Nicol. Euchard.* in loco a conceſſione antecedentis. Hoc enim modo ſeruituti iuris venandi, cuius exercitium ad ſyluas & nemo-
21 ra proprie reſtrictum eſt, non officitur. Quamquam † enim Principes & Domini terrarum, omne ius venandi ad ſe tranſtnlerint, ita quidem, vt etiam domino priuati prædii in propriis fundis venari & capere feras non liceat, attamen exercitium iuris venandi reſtrictum eſt ad ſyluas, nemora, ſaltus, & ea loca, in quibus per illud priuatis fundis nullum inferatur damnum. Nam ſi quod infertur, illud reſarciendum eſt; vti ſupra *1. parte, c. 4. n. 7. 19. & 220. diximus.*

Hinc tenentur Domini ne ex eruptionibus ceruorum, *& ſimilium* ferarum, meſſibus exitium ac deuaſtatio inferatur, aut feras includere in-
22 ſylua venatoria, aut damnum illatum reſtituere. Et ſolent etiam Domini, qui ius venandi habent, ſucciſis lignis cingere ſyluam venatoriam in capturam ferarum, vulgo, *Iagen, Zaſ. d. conſil. 6. n. 1. facit tex. in l. ff. locati, vbi 1. C. cingere ſyluam dicit, Virg.* cingere ſaltus indagine, *Ouid.* ambire ſyluas nexilibus plagis, *Lucretius*, ſepire ſaltum plagis, dixerunt. *Den Forſt oder Waldt mit Gärten vmbrichten. Zaſ. d. conſil. 6. n. 3. 23.* fines & banna ſyluarum, ſiue bannum ſylueſtre, vocat quod Germanice *Forſt*, vel *Wiltbann* appellatur. Vnde Iura foreſti. *Forſtliche Gerechtigkeit oder Obrigkeit. Andr. Gail. obſer. lib. 2. obſeruat. 68. n. 7.*

23 Eſt † tamen hic etiam obiter notandum, quod fructus ſyluæ venatoriæ, ſeu ius legendæ glandis in dubio ad dominum ſyluæ ſpectet, in eo enim non modica vtilitas domini verſatur, & huiuſmodi fructus ſunt pars ſyluæ: glans caduca eſt, quæ ex arbore cecidit, *d. l. ſylua cædua, §. glans, ff. de verb. ſignif.* De aliis fructibus ſylueſtribus (licet glandis nomine omnes fructus contineantur, *l. vnic. ff. de glande legenda*) perpendendum eſt, an in conſtituenda ſeruitute de iis, vel etiam de glande legenda aliquid nominatim conuentum ſit, nec ne, ſit conuentum, pacta ſeruentur, *l. 1. & l. iuriſgētium, §. prætor ait. ff. de pact. d. l. in lege, & l. ea lege, ff. locati, l. ſemper*
24 *in ſtipulationibus ff. de reg. iur. l. fin. §. 1. C. de iure dom. impetran.* Valet † enim conuentio & pactum, quod ſylua feudalis, vel emphyteutica, ita tamen, vt fructus ſylueſtres domino directo cedant, *l. certo generi ff. de ſeruit. ruſticor. prad. vbi gl. in verb. actum erit, §. ſi quis velit Inſtit. de ſeruit. prædior.* Modus enim ſeruitutibus adiici poteſt, *l. ſeruitutes, La. 3. §. fi. ff. de ſeruitut. b. l. ſi quis duos, & l. ſeq. ff. de ſeruit. Vrban. prad. l. ſi quis duas, & l. ſi in vend. l. one. ff. commun. p. adier.*

Quod.

Digitized by Google

Quod si nihil in specie conuentum sit, videndum est, quomodo longo vel longissimo vsu sit obseruatũ. Vetustas enim vicem legis obtinet, si agri lex non inueniatur, *l. 1. §. fi. ff. de aqua plu. arcend. l. 1. C. de seruit. & aqua.* Vbi † dicitur, longi temporis consuetudinem vicem seruituris obtinere, *vbi gl. verb. longi*, decem vel viginti annos sufficere ait, quibus suffragatur, *tex. in l. venditor, §. 1. ff. commun. prædior. Gail. d. obseruat. 68. n. 182.* Ad † inducendam consuetudinẽ sufficere decem annos sine distinctione, siue sint præsentes, siue sint absentes, qui consuetudinem introduxerunt, tradit, *gl.* a Doctoribus communiter approbata in Rubr. (quæ sit longa consuetudo. Plerumq; † tamen vtiles & inutiles fructus syluestres, syluæ seruienti pro vsu & alimentis ferarum debentur. Vno enim concesso & reliqua concessa intelliguntur sine quibus illud commode explicari nequit, *supra allegatis Iurib. n. 20.* 25 26 27 28

Coronidis loco hic annotare libet ex *Francis. Patric. de institut. Reip. lib. 7. tit. 5.* Quod † sylua quadrifariam diuiditur, nempe in saltus, nemora, syluam cæduam, & materiariam. Saltus appellarunt veteres, in quibus frutices, virgulta, & minores arbusculæ, ad vsum pecoris, inter herbas passim oriuntur, in illis vtiles sunt myricæ, arbuti, cythisi, dumi, lentisci, salices, & calami syluestres, & præcipue hyberno tempore: Nam minus aliuuibus pessundantur. Myrteta etiam vtilia essent, non modo pecori, verum coriariis, serota enim illis foliis præcipue molliuntur. Iuniperi baccis suis hybernas volucres nutriunt, quibus etiam capones saginati, elegantiores mensas nostro tempore adiuuant. Ligna etiam igni admota, adoratum fumum mittunt, & saluberrimum, per æstatem ad omnes noxios flatus pellendos. Nemora † syluæ sunt maiores, in quibus arbores proueniunt, quæ baccas habent, aut glandes, aut castaneas, suillo pecori vtiles admodum, & syluestribus animalibus, quæ propter venationis vsum, non iniucunda sunt, nec ciuibus respuenda. Venatio † robustiores Iuuenes reddit, desidiam ignauiamque vmbratilem tollit, & populum promptiorem alacrioremque ad rem bellicam præstat. 29 30 31 32

Nemus † Græcum est nomen, & a pascendo ducit originem, nemo enim pasco est, quo circa non possum non admirari, quosdam nostri temporis nemora, syluas manufactas opinari, & voluptatis duntaxat gratia inuentas, & præcipue cum non modo verbi origo, sed Virgiliana proprietas illa in ore pene omnium sit, cum air. 33

Venatum AEneas, vnaq; miserrima Dido
In nemus ire parant, vbi primos castrinus ortus
Extulerit Vtan, radiisq; retexerit orbem.

Non enim ex syluis voluptatis gratia censitis descendunt feræ

Digitized by Google

illæ, quas paulo post Ascanius mediis in vallibus optare inducitur a Poeta, cum ait:

Spumantem dari pecora inter inertia votis,
Optat aprum, aut fulvum descendere monte leonem.

34 Sylua † cædua est, quæ in hoc habetur, vt cæderetur. Seruius tamen Sulpitius ait, eam esse syluam cæduam, quæ succisa rursus ex stitipibus aut radicibus renascatur, vt scribit Paulus Iurisconsultus, *l. sylua cædua, ff.*
35 *de verb. signif.* Sylua † materiaria ea dicitur, quæ materiam ædificiis naui-gijisque præstat. Hanc diligentius asseruandam esse scribit, *Patric. d. loco*, emendandamque singulis annis a sentibus ac Vepribus, ne nouis surculis arbusculisque crescentibus impedimento sint, ita *Patric. cito loco*, cuius verba referre volui, eo quod pulchre species syluæ describat.

SVMMARIA.

1 Seruitus iuris Venandi quomodo probetur.
2 Patientia in corporalibus pro traditione habetur.
3 Practica articulandi seruitutem.
4 Ad præscriptionem iuris venandi sufficit longum tempus, &c.
5 Actus vnicus sufficit, ad constituendam quasi possessionem iuris incorporalis.
6 In præscriptione sufficit extrema probare.
7 In præscribendis iuribus incorporalibus, an sit necessaria scientia, & patientia, & n. 12.
8 In præscriptione immemoriali, non requiritur scientia aduersarii.
9 Testes de tempore immemoriali, quomodo recte deponant.
10 In antiquis testes senes requiruntur.
11 Tempus centum annorum, an idem sit, quod tempus immemoriale.
13 Quando tempus immemoriale, non sufficiat ad præscriptionem.
14 In præscriptione contra summum Principem, an sufficiat scientia ipsius officialium.
15 Ignorantia officialium, & procuratorum nocet Domino.

CAPVT QVARTVM.

Quomodo probetur ius venandi, & an patientia & scientia aduersarii, sit necessaria in præscriptione seruitutis iuris venandi.

1 PRobari autem seruitutem iuris venandi in sylua aliena, per actus
2 possessorios, si quis aduersario sciente & patiente, longissimo tempore in sylua venatus sit, communiter tradidere, D d. Quia † per patientiam & scientiã aduersarii inducitur quasi possessio seruitutis,

Digitized by Google

uitutis, adeoque patientia in incorporalibus pro traditione habetur, *per text. in l. quoties, la. 1. & l. penult. ff. de seruitutib. vbi Bart. n. 3. dicit.* Ad probandam † præscriptionem seruitutis, scientiam & patientiam aduersarij 3
in libello disertis verbis articulandam, quod videlicet ea seruitute tanto tempore patiente & sciente aduersario vsus sit, idem annotauit, *Bart. in l. seruitutes, 14. n. 6. ff. de seruitutib.* Verum supra, *cap. 1. n. 14. & 22. hac. 2. par-* 4
te, ostendimus, contra communem opinionem, ad præscriptionem seruitutis iuris venandi sufficere longum tempus decem annorum cum titulo inter præsentes, viginti vero inter absentes, *l. fin. in fin. C. de præscript. long. temp.* Sine titulo vero, longissimum tempus, scilicet 30. vel 40. annorum, *tot. tit. C. de præscript. 30. vel 40. annorum.* Et † ad constituendam 5
quasi possessionem iuris incorporalis, sufficit vnicus actus, vt communiter tradunt *Dd. Couar. c. possessor. 2. part. initio, n. 6. de reg. iur. in 6.* vbi multos allegat.

Sed † & in præscriptione sufficit extrema probare, nempe principium præscriptionis, & finem, *gloss. in cap. volumus, 16. quæst. 4.* Et hæc est 6
communis opinio secundum *Panormitan. in cap. accedentibus num. 6. de priuileg. Imo & Bart.* dicit, *in l. Celsus, ff. de vsucap.* sufficere, quod probetur initium possessionis, & allegetur nunc possessio de præsenti. Et quia seruitutes & omnia iura incorporalia, vt Iurisdictio, consuetudo, ius venandi, & similia iura territorijs cohærentia sine patientia & scientia aduersarij non acquiruntur, infertur hoc contra ignorantem nullo modo præscribi posse. Etenim † iurium incorporalium quasi possessio non aliter acquiritur, nec retinetur, quam per patientiam eius, contra quem acquiritur, vel retinetur, *d. l. quoties, §. fin. & l. fin. ff. de seruit. & l. si ate emero, ff. si seruit. vendic.*

Quibus accedit, quod seruitutes adeoque iura incorporalia non aliter constituantur quam per traditionem, & patientiam, *l. si ego, §. 1. ff. de publican. in rem act. l. 1. ff. de seruit. rusticor. prad.* sed patientia & traditio sine patientia non contingunt, *l. qui patitur, vbi gloss. ff. mandat.* Non enim pati dicitur, qui omnino ignorat, *l. 1. §. scientiam, ff. de tribut. act. l. 2. §. fin. ff. solut. matrim.* Nam patientia est actus voluntatis concedentis, aut tollerantis aliquid, secundum Philosophos. Atqui nemo dicitur id pati, quod ignorat. Nam voluntas non fertur in incognitum, & quod latet ignotum est: Ignoti nulla cupido.

Denique probatur hæc ratio, *per l. 2. C. de seruit. & aqua.* Vbi Imperator, si aquam, inquit, per possessionem Martialis, eo sciente duxisti, seruitutem exemplo rerum immobilium tempore quæsiisti. Ex quo textu aperte colligitur, quod scientia, adeoque patientia requiratur ad quasi possessionem seruitutem iuris venandi, hanc rationem reddit. *Cranett. de*

Digitized by Google

antiquit.tempor.4.part,§.absolutis, num.15.& 16.Bart.in l.si publicanus,§. in omnibus.ff.de publican.& vectigali.b.Idem l.1.§. denique.ff. de aqua plu. arc.& plures alij.

Verum contra hanc communem sententiam insurgit *Ioan. Longoual. in repetit.l.imperium.ff.de iurisdict.om.iudic.4.art.2.* Vbi dicit falsum esse, Iurium incorporalium, quasi possessionem non aliter acquiri, quam per scientiam, hoc que pluribus probat. Primo, *l.quotiès, 2.ff.de seruitut.* Vbi dicitur, ad quali possessionem seruitutis sufficere vsum; eumque esse instar traditionis. Igitur superflue requiritur scientia aduersarij. Deinde *per l.vsum.ff.quemad seruit.amitt.* Vbi dicitur solo vsu retineri seruitutē. Tertio per *d.l.1.§ 1.ff de itiner. actuque priuat.* qua probatur, vsum seruitutis sufficere, vt quis experiri possit de itinere actuque priuato, & secundum *Bart.* ibi scientia non est necessaria, cum tamen secundum eundem *Bart.* id interdictum ei competat, qui iuis seruitutis possider. Consequitur ergo iurium incorporalium quasi possessionem acquiri absque scientia illius, in cuius præiudicium quasi possidetur. Denique probatur Longoallij opinio auctoritate, *textus in d.l.fin. C.de præscript.long.temp.* Vbi Imperator primum sanciens in rerum corporalium vsucapione, scientiam non requiri, subijcit, idem iuris esse in vsufructu & cæteris seruitutibus. Vnde probatur in eo responso ad iurium incorporalium quasi possessionem, scientiam eius, contra quem præscribitur, non esse necessariam. Ad communis opinionis argumentum respondet Longoallius, negando minorem, quod patientia sine scientia consistere non possit, vult enim, quod etiam is dicatur pati, qui non impedit, & si non sciat, sicuti is dicitur consentire, qui non dissentit, etiam si sit ignorans, *d.leg. 2 §. voluntatem, ff. solut. matrimon.* contenditque patientiam, quæ locotraditionis habetur, nullam inferre aut exprimere scientiam, quod is, qui non impedit, dicatur pati, & per illam patientiam coniunctam cum vsu acquiratur quasi possessio iuris incorporalis, *leg. etsi forte, ff. si seruitut. vendicat.*

Sed hæc Longoallij responsio falsa est: Nam proprie ignorans, quatenus ignorat, vt non consentit, ita non patitur, proprie loquendo, cum patientia sit actus voluntatis, & voluntas præsupponat cognitionem intellectus, per supradicta. Et confunditur Longoallij solutio, per *d l.2.§. voluntatem, ff. solut. matrim.* Vbi habetur, filiam, quę lapit, non aliter consentire repetitioni dotis per patrem factæ, quam si expresse vel tacite sciens non contradixerit: Et probatur, *l non videtur, vbi Dyn.& Dec. ff. de reg. iur.* vbi non videtur consentire, qui errat, pulcher *text. si per errorem, ff. de iurisdict. om. iudic. l. non idcirco, C. de iur.& facti ignor.* Nam errantis vel ignorantis nulla est voluntas, *l. sed hoc ita. ff. de aqu. plu. arc.* Si nulla vo-

lun-

Digitized by Google

luntas: Ergo nulla patientia. Nam patientia præsupponit voluntatem, voluntas requirit scientiam. Aliter respondet, *Conar. in c. possessor. 2. part. initio n. 8. versic.* Ego vero, constituens ac distinguens duos casus. Aut enim agitur de constituenda seruitute, aut alio iure incorporali, vel ea tradenda ex contractu & consensu constituentis, & tunc necessaria est scientia, & patientia illius ad hanc expressam constitutionem, & traditionem. Etenim in hisce iuribus incorporalibus patientia illius, qui tradere & constituere potest, pro traditione habetur. Et hoc casu tenetur constituens, vel ex contractu concedens, seruitutem, patientiam præstare. Et hoc casu intelligendæ sunt, *d. l. quoties, l. 1. §. vlt. ff. de seruit. d. l. 1. de seruit. rust. prædior. d. l. si ergo, §. 1. ff. de publican. in rem act. & d. l. si a te emero, ff. si seruit. vendic.* Aut vero secundo tractatur de acquirenda seruitute, aut alio iure incorporali, per præscriptionem, tunc quasi possessio acquitur ac retinetur per vsum seruitutis, ac iuris, absque vlla scientia illius, contra quem præscribitur, modo is non impediret eiusdem seruitutis aut iuris vsum. Ita accipiendo sunt Leges pro Longouallij opinione adductæ, scilicet *d. l. quoties, 2. ff. de seruit. d. l. 1. §. 1. ff. de itiner. actuque priuat. d. l. fin. C. de præscr. long. temp.*

Deinde † communis opinio, quæ habet, quod in rerum incorporaliũ 8
præscriptione requiratur scientia & patientia, non habet locum in præscriptione immemoriali: Etenim vbi hæc præscriptio fuerit probata, nõ est necessaria scientia aduersarij, *glos. in l. hoc iure, §. ductus aquæ ff. de aqua quotid. & æstiu. Conar. d. loco versic.* Tertio, vbi plures allegat, *Anthon. Gabriel. commun. conclus. lib. 5. tit. de præscrip. conclus. 1. n. 61. vbi vl. ra 50. citat. Mynsing. Cent. 1. obser. 30.* Ratio huius est: Quia præscriptio immemorialis est priuilegiata, ita quod nec titulum, nec bonam fidem, nec scientiã, nec quicquam aliud in ea necessum sit probare, cum hæc omnia vel fingãtur, vel præsumantur a iure, ita *Gabriel. d. conclus. 1. n. 61. & Conar. d. versic. Tertio, vbi versic.* Deniq; in fine dicit, quod hi, qui hanc communem sententiam veram esse censent, facile admittant hanc assertionem, licet contrariæ opinionis auctores præmittant, non tantum fore necessariam scientiæ allegationem, sed etiam eius probationem, vtilem tamen semper esse scientiæ allegationem his præscriptionibus, quarum tempus memoriam hominum excedit. quod si ea probari potuerit, cõtrouersia cessaret, sin autem non probetur, obseruandum esse, quæ opinio ex his iustiorem habet causam.

Testes † autem de tempore immemoriali recte deponunt, si dicant, 9
se vidisse semper ita fieri; & nunquam viderint contrarium actum esse, & a senioribus & maioribus audiuisse, id ita factum fuisse, nec vnquam audiuisse contrarium actum esse, atque huius rei publicam esse famam,

& opi-

Digitized by Google

& opinionem, *gloss in ca. 1. in verb. memoria, de præscript. in 6. & ibi Philip. Franc. Conar. in d.c. possessor. 2. part. §. 3. n. 7. de reg. iur in 6. Mynsing. d. observat. 30.*

10 Nam † quoties de antiqua probanda, vel facto antiquo agitur, recurrendum est ad seniores, *l. si chorus*, ibi & sæpe audiuisse rusticos senex ita dicentes, *ff. de lega. 3.* licet alias sit arbitrarium, cui nempe sit credendum, Iuueni aut seni, *gloss. in l. cum quid, in verb. nouum, ff. si cert. pet. Panor. in c.*

11 *quoties, n. 2. de test ib. Spec. in tit. de test ib. §. nunc tractandum, in fin.* Hic † tamen & illud obiter est notandum, cum de tempore immemoriali se offerat sermo, quod *gloss. n prin. d.c. 1. de præscript. in 6.* quam plerique ibi sequuntur, erret, dum putat tempus centum annorum idem esse, quod tempus immemoriale minus centum annis, vt si ante 90. annos possessio initium cœperit, eius tamen nemo recordetur. Rursus potest esse, quod ante centum & viginti annos possessio cœperit initium, & de initio constet. Ex quo colligitur, non idem esse tempus centum annorum, quod immemoriale, vt docet *Conarru. in d. cap. possessor. 2. part. §. 3. num. 7. de regul. iuris, in 6.*

Ad Argumentum Longouallij supra *ex l. 2. C. de seruitut. & aqua* desumptum, respondendum est, quod illud procedat eo casu, quo quis si-

12 ne titulo præscribit seruitutem, vel aliud ius incorporale. Nam † in præscriptione iurium incorporalium, quoties titulus non concurrit, cum quasi possessione, est necessaria scientia & patientia aduersarij. Verum si præscribens habeat titulum, nempe constitutionem seruitutis ab eo factam, qui rei dominus non est, tunc non est necessaria scientia nec patientia domini. Ita est concordanda, *d. l. vlt. C. de præscription. long. tempor. cum d. l. 2. C. de seruitut. & aqua*, quarum illa in seruitutum præscriptione nullam, hæc scientiam requirit. Nam *l. vlt.* loquitur in casu, quo quis præscribit sine titulo, *ita Conar. d. c. possessor. 2. part. initio, num. 8. versic. Secundo.*

Ex his manifeste apparet quasi possessionem iurium incorporalium ab vsu illorum, & sufficienti exercitio, etiam absque vlla scientia & patientia illius, in cuius præiudicium possidentur. Quod vero *in d. l. 2. Cod de seruitut. & aqua*, requiritur aduersarij scientia, id non fit, quod sine ea seruitutis quasi possessio nequeat haberi. Verum potius quod Iura incorporalia proprie non possideantur, & seruitutes plerunque absque titulo præscribantur.

13 Est † igitur huius sententiæ, quam hactenus probauimus, vera ratio: Quia, quando agitur de acquirendis Iuribus incorporalibus, quorum vsui & exercitio ius ac præsumptio iuris resistit, vel quorum acquisitio in magnum vergit Summi Principis præiudicium, tunc enim exigitur scientia

entia Summi Principis. Etenim quando præscriptio contingit in illis, in quibus contra præscribentem est vehemens, & constituta iuris præsumptio, non sufficit quasi possessio ad præscriptionem, nec tempus immemoriale, sed vlterius requiritur sententia Principis, contra quem præscribitur, ita obscure, *Cranet. de antiquit. temp. 4. part. c. absolutis, n. 15.* clarius & apertius, *Conar. d. 2. part. initio, versic. Denique mihi, prope finem. Idem 2. part. §. 2. n. 8. versic. tertia species, per text. in d. c. 1. de præscript. in 6.* tradidi ego supra *c. 2. n. 21. 2. hac parte.*

Sufficit † tamen scientia officialium, vel Magistratus, qui Summi Prin- 14
cipis nomine, eo loci exercent venationes. *Cranet. d. loco, n. 23. Gabriel citato loco, n. 64. Bart. in d. l. si publicanus, §. fin. ff. de publican. & vectigalibus, Franc. Balb. de præscrip. 2. part. 6. part. princ. quæst. 3, dubio, 2. Conar. d. 2. par. initio, n. 8. versic. Tertio.* (qui etsi loquantur de iurisdictione, idem tamen locum habet in iure venandi, ex identitate rationis, vbi enim militat eadē ratio, ibi idem ius statui debet, *l. illud ff. ad l. Aquil. & l. Titio ff. de verb. oblig.*) Nam ignorantia officialium & procuratorum nocet Domino, *l. procuratoris ff. de trib. act.*

SVMMARIA.

1 *Vnicus actus sufficiens est, ad quasi possessionem iuris incorporalis constituendam.*
2 *Ad complendam præscriptionem iuris incorporalis, requiritur continua, & nunquam interrupta quasi possessio.*
3 *Sine possessione vel quasi, nulla procedit præscriptio.*
4 *Possessio vel quasi non probatur, nisi per actus possessorios.*
Actus possessorij ad iustificandam possessionem vel quasi alicuius rei, vel iuris probandi sunt testibus ibid.
5 *Testes singulares, regulariter non probant.*
6 *Fallit in nobile, & in probanda Iurisdictione, aut seruitute.*
7 *Ad probandum vnum integrale, sufficit probare eius partes per testes singulares.*
8 *In incorporalibus, satis est probare possessionem vel quasi, certi temporis, & proximi ante litem motam.*
9 *Turbatus in iure venandi, aucupandi & piscandi, & duo habet remedia contra turbatorem.*
10 *Forma pronunciandi contra turbatorem seruitutis iuris venandi, &c.*
11 *Quando non solum actor sed etiā reus, se contendit in iuris venandi quasi possessione esse, & testes actoris & rei contraria & repugnantia testimonia, de actibus possessoriis dixerint, quid faciet Iudex, &c. & nu. 15. & sequentibus.*

Digitized by Google

12 *Interdictum vti possidetis, duplex est iudicium.*
13 *Duplex est interdictum vti possidetis directum & vtile.*
14 *Pro defensione iurium incorporalium, vim vi repellere licet.*
15 *In conflictu testium, tres gradus sunt considerandi.*
16 *Auctoritas & honestas testium diligenter perpendenda.*
17 *Qui testes ratione dignitatis aliis præferantur.*
18 *Dicta testium dignitate æqualium diligentius ponderanda.*
19 *Rationes, quibus testium dicta confirmantur, considerandæ.*
20 *Numerus testium quando potissimum inspiciatur?*
21 *In iudicandis testibus amplum iudicis arbitrium.*
22 *Dominium est iuris, non facti, testis autem tenentur deponere de facto. Dominium est difficilis probationis, ibid.*
23 *Subditi in causis dominorum, an testificari possint.*
24 *Testes qui pro aliquo produci nequeunt, contra illum produci possunt.*

CAPVT QVINTVM.

In probanda seruitute iuris venandi ex actibus possessoriis, an testes singulares sufficiant, & quid faciendum iudici, quando non solum actor, sed etiam reus contendit, se in iuris venandi quasi possessione esse, & testes actoris, & rei contraria de actibus possessoriis testimonia dixerint.

1 ET † quamquam ad constituendam quasi possessionem iuris incorporalis, vnicus actus sufficiens, sit, vt est communis Doctorum sententia, quam tradit, *Ripa in c. cum Ecclesia, de caus. possess. & propriet. num. 52. & sequentib. text. optimus, in cap. consultationibus, de iure patronat. gloss. Panorm. & alij in cap. si vero eod. tit. Couar. cap. possessor. 2. part. initio, n. 2 6. de reg. iur. in 6.* Vbi † plures allegat. Attamen ad complendam præscriptionem iuris incorporalis, vt iuris venandi, aucupandi & piscandi, requiritur longum tempus, si adsit titulus; si desit titulus, longissimum scilicet 30. vel 40. annorum, vt supra hæc *2. part. c. 1. n. 14. & 22.* diximus, & continuata & nunquam interrupta quasi possessio, nempe quę medio tempore non fuerit interrupta, & *si quis diuturno, ff. si seruitut. vendic. & l. 2. C. de 3 seruit. & aqua.* Etenim † sine possessione vel quasi, nulla procedit præscriptio, *l. 1. §. si quis hoc interdicto ff. de itiner. actuq. priuat. ca. cum olim, de præscript. cap. sine possessione; de reg. iur. in 6 l. qui in seruitute ff. eod. tit. l. sine possessione, ff. de vsucap.*

4 Possessio † autem vel quasi non probatur, nisi per actus possessorios, actus autem possessorij, ad iustificandam possessionem vel quasi, alicuius 5 rei, vel iuris probandi sunt testibus. Vnde † hoc venationis tractatu diligenter obseruandum est, quod licet regulariter testes singulares de actu vel facto aliquo deponentes, nõ probent, *l. ob carmen, in fin. ff. de testibus, cap. li-*

Digitized by Google

cap.licet causam,verſic.quamquam de probat.c.bonæ memoriæ, elect.1.verſic.porro,de elect.& elect.poteſt.Felin.c.licet ex quadã,n.2.cum ſeq de teſtib. Specul.tit.de teſte,§.1.verſicatem quod teſtes varij.Bald.in l. inriſiurandi,n. 4.C.de teſtib.Hippolyt.de Marſil.in repetit.l.vlt.C.de probat.idẽ ſingul.114.

Vbi † hoc limitat in Nobile, cuius tanta ſit apud omnes ſpectatę fidei, in- 6
tegritatis, & probitatis opinio, vt Iudicem ad indubitatam fidem adducere queat. *Paul.de Caſtr.in l.admonendi, ff.de iureiur. & in l.Lucius,ff.de his,qui not.infam.* quod fuſe proſequitur. *Andr.Tyraquell. de nobil.tate,c. 20.n.33.facit text.in §.ſancimus,Auth.de teſtib.vb: gloſſ.in verb.perdignitatis,& in verb.militiæ,text.in l.3.ff.eod.gloſſ.ibid.in verb.plebeius.* Licet inquam teſtes ſingulares, de facto vel actu aliquo deponentes, non probẽt, attamen hoc non obtinet in probanda Iuriſdictione, vel ſeruitute, vt plene & eleganter notat, *Felin.in d cap.licet ex quadam.* Vnde † in ſeruitute 7
venãdi, vnus teſtis deponat de vno actu, alius de alio, licet ſingulares ſint, tamen probant. Ratio eſt: Quia ad probandum vnum integrale, ſufficit probare eius partes per teſtes ſingulares, quia reſpectu eiuſdem finis cõcordant, etſi in tempore & actibus diſcordent, & ſic non dicuntur ſingulares. *per text.notabilem l.qui ſententiam, C.de pœnis,* ibi, in vnum conſpirantes concordanteſque rei finem, *Andr.Gail practicar.obſeruation.libro 2. 66.num.10.& 11.* Ad eundem ſcopum tendunt, quæ ſcribit *Ioachim, Mynſing.cent.2.obſeruat. 20.* Vbi dicit, teſtes per varia media ad eundem finem tendentes, non dici ſingulares. Et per diuerſa genera probationum, vnam perfectam fieri probationem, ſi ibi ad inuicem conſonent, & per conſonantiam ſint coniuncta, quia ex multis conſonantijs formalis intellectus augeatur, *cap.fin.de ſucceſſ.ab inteſtat.Bald.in l.per hanc,3.quæſt. Cod.de tempor.appellat.* Quin † & in corporalibus ſatis eſt probare poſ- 8
ſeſſionem certi temporis, & proximi ante litem motam, *Ioann.Fab.§. retinendæ,num.23.Inſtitut.de Interdiction.Conarr.practicar.quæſtion.cap. 17.in fin.*

Notandum † eſt autem, quod is, qui turbatur in Iure venandi, aucu- 9
pandi & piſcandi duo habeat remedia, quibus ſe cõtra turbationem tueri poteſt. Nam poteſt, vel interdicto vti poſſidetis experiri, *l.ſicuti autem, §.Ariſtot.verſic.dicit igitur,in fin.ff.ſi ſeruit.vendic.l.1.§.fin.in fin.ff.de aqu. plu.arcen.l.penult.ff.de ſeruit.gloſſ.in l.ſeruitutis, 14.in verb.certam ff.eod. tit.gloſſ.notab in l.apud Trebatium,in verb impediri.ff.de aqu.plu.arc.* Vel actione confeſſoria, quæ datur contra quemcunque poſſeſſorem turbãtem, vel impedientem aliquem vti ſeruitute, vel iure, *l.2.& d.l.ſi quis diuturno,§.fin ff.ſi ſeruit.vendic.& d.l.1.§.fin.vbi gloſſ.in verb quaſi. ff. de aqua plu.arcen.§.aqua, Inſtit.de act.*

Et † probata ſeruitute iuris venandi, & piſcandi, &c. ex temporis 10

Digitized by Google

præscriptione,& actibus possessorijs, sententia fertur definitiua, quod nempe reo turbatori non licuerit,actorem in iure venandi,piscandi,&c. taliter turbare,& quod in posterum non turbet, & eo nomine sufficienter caueat.*per text.in l.harum actionum,ff.si seruitut.vend.c tex.in l.egi ius, ff.eodem,gloss.in d.l.2 in verb.qui negat.gloss in d.l.apud Trebatium,in verb. non prosperexerit,Bart.in l.1.§.interdictum,ff. vti possidetis: Andr. Gail.d.observat.66.num.13.& Ferrarien.in forma libell.pro turbata possessione, verb. ad cessandum.*

11 Porro † quando non solum actor, verum etiam reus in iuris venandi aucupandi & piscandi quasi possessione,se esse contendit, vt plerumque accidit,& testes actoris & rei,contraria ac plane repugnantia testimonia de actibus possessorijs dixerint, quid faciet iudex, cuius actoris,an vero rei testibus fidem adhibebit, & vti actori ne, an reo quasi possessionem
12 iuris venandi,aucupandi, & piscandi adiudicabit? Ad hanc *quæstionem* antequam respondeamus,sciendum primo,quod interdicto vti possidetis,tanquam iudicio duplici,vbi quilibet contendit se possidere,vterque litigãtium dicitur actor & reus,*l.1.§.hoc interdictum,l.si duo, §.1.ff.vti possidetis,§.penult.Instit.de interdict.c.ex literis,de probat.* Hinc etiã est,quod actor possit vti defensionibus rei, & e contra reus defensionibus actoris ad obtinendam victoriam,secundum *Bart.in d.l.1.§.quod ait prætor, in fin. ff.vti possidetis.*

13 Deinde † sciendum est. Duplex esse interdictum vti possideris, directum & vtile, Directum pro possessione rerum corporalium competit. Hæ enim proprie possideri dicuntur, *l.possideri in princ.ff. de acquir.poss.* Vnde & verba,& mens legis, directam hanc actionem producunt. Vtile vero pro tuenda quasi possessione rerum, & iurium incorporalium datur, secundum *gloss.1.in l.1.ff. vti possidetis,& in l.1.super verb.fundum, C. eod.text.in d.l.sicuti,§.Aristot.in fin.ff.si seruit.vendic.cum similib.iurib.supra allegatis.*

14 Et † pro defensione iurium incorporalium vim vi repellere licet, vt tradit *Bart.in l.1.§.hoc interdicto,ff.de itin.actuq; privat.Angel.in d.§.aqua,*
15 *in fin.Instit.de actionib.* Ad † propositam ergo quæstionem respondendum est,Quod vbi actoris,& rei testes,contraria &repugnantia testimonia de actibus possessorijs dixerint,tres gradus obseruandi sint, ne in huiusmodi perplexa causa, iudicantis animus, ob varios motus confundatur,cæcutiatque in dijudicanda veritate. Hi sunt, Auctoritas personã-
16 rum,qualitas testimoniorum,& numerus testium. Primo † itaque personarum auctoritas, & honestas respicienda est, quæ in dignitate mori-
17 bus,ac gravitate consistit,*per l.2.& 3.ff.de testibus.* Nam † seniori iuniori,nobilis ignobili, decurio plebeio, vir fœminæ,ingenuus libertino, incul-

Digitized by Google

inculpatæ vitæ homo irreprehensibili, diues pauperi præferendus est, *d. l. 3. & c. testium fides, 4. q. 2. l. vlt. ff. de instrum. l. semper. de iure immun. l. non debet, de dolo, & l. in multis, ff. de statu hom.* Secundo, † Si qualitas perso- 18
narum par sit inter testes, tunc respicienda sunt testimonia, ac considerandum qualia sint, id est, quam verisimilia, quam naturę negotii, quo de agitur conuenientia, *d. l. ob carnem, § si testes. ff. de testib. vbi tex. est pulcherrimus, qui hos duos gradus probat.*

Ex † quo discimus, in testibus ponderanda quoq; argumenta dicto- 19
rum testium, hoc est rationes, quibus dicta testium firmentur. Hinc *Bal. in l. testium, C. de testib.* inquit, testes, qui dicta sua meliotibus rationibus confulciunt, melius etiam probare; & eos qui factum, siue negotium probandum melius cognitum habent, melius etiam probanda astruere. Vnde etiam recte dicitur, testibus non testimoniis credi oportere, *d. l. 3. §. Idem.*

Tertius † gradus, vt si testes, & personarum & testimoniorum fide 20
sint pares, tum demum, ad numerum testium recurratur, *per tex. in c. nostra, vers. mandamus. de testib & d. l. 3. § eiusdem quoq;, de testib.* Hos tres gradus recenset, *Mynsing. cent. 4. obseruat. 38. per tot. idem cent. 1. obser. 93.* tradit etiam, *Syluest. in summa, verb. testis. quæst. 7.*

Verum † tamen in his non potest certa & inuariabilis regula præscri- 21
bi, sed in vniuersum hæc tota res pendet ex arbitrio boni, & circumspecti Iudicis, cuius est perspecta varietate & qualitate actuum, & factorum æstimare quantum fidei testibus adhibere debeat, *d. l. 3. §. 1. & d. l. ob carnem, §. fi. ff. de testib.* dummodo supra relatos gradus: in discutienda fide testium, non præterfiliat, *Mynsing. d. obseruat. 38. in fi.* Quibus addendum 22
est, Quod dominium est iuris, non facti, testis autem tenetur dicere de facto, vnde ad probationem dominii testes debent deponere de facto, non de iure, *vt not. Cyn. in l. cum res, C. de probat.* Dominium enim est difficilis probationis, vt notant, *Dd. in d. l. cum res.*

Deniq; † hic quæri potest; An subditi in causa in iuris venandi, pro & 23
contra Dominum testificari possint. Ad hanc quæstionem breuiter respondeo, quod subditi etiam in causis Dominorum (relaxato iuramento) testificari possint, si non sentiant priuatum commodum ex testificatione, *Felin. in c. ex literis, de testib. Dd. in l. idenei, C. eod. tit. idem Felin. in c. insuper, d. tit. de testib.* Et maxime probant huiusmodi testes, quando sumus in mero possessorio, in quo non tam exactum requiritur testimonium, sicut in petitorio. Testes † autem, qui pro aliquo produci nequeunt, 24
contra illum produci possunt, secundum *Bar. post gl. in l. vltim. ff. de testib. & l. omnibus, C. eodem.*

Digitized by Google

SVMMARIA.

1 *Qualiter & quomodo a Iudice iudicandum sit, quando actor & reus seruitutem iuris venandi actibus possessoriis probant, & testes sunt vtrinque numero & dignitate pares, & n. 3 9.10. & 11.*

2 *Incorporabilia proprie non possidentur, sed quasi possidentur, & pro illorum quasi possessione, vtile interdictum vti possidetis competit.*

4 *Quando actor de antiquiori quasi possessione probat, præsumitur rei quasi possessio iunior, clandestina, violenta, &c.*

5 *An cogatur, quis ad victoriam probare, se litis contestatæ tempore possedisse.*

6 *Probata possessione temporum extremorum initii & finis, præsumitur ipsa possessio medio tempore continua.*

7 *Habenti possessionem vel quasi iuniorem, & etiam probanti de titulo, præfertur habens antiquiorem sine titulo.*

8 *Dominus stultitiæ arguitur, si petitoris locum suscipiat, quando est in possessione seruitutis.*

12 *Quatuor opiniones glossatorum, & n. 13. 14 & 15.*

16 *Ius venandi ad duos vel plures in solidum spectans, non debet ab vno sine aliis exerceri.*

17 *Seruitutes sunt indiuidua.*

18 *Vsus, modus, & exercitium seruitutis iuris venãdi, diuidi potest, & n. 25.*

19 *Vsusfructus diuidi potest.*

20 *Fera intra fundum enutrire, non sunt proprius fundi fructus.*

21 *Ius venandi in eadem sylua pluribus competere potest, diuersis tamen respectibus.*

22 *Quid iuris, & quomodo Iudex iudicare debeat, quando non apparet, vter possideat vil quasi seruitutem iuris venandi.*

23 *Possessio litigiosa sequestrari poterit, ne partes ad arma veniant.*

24 *Quando constant de Iure venandi, & eius quasi possessore, quod Iudicis sit officium.*

CAPVT SEXTVM.

Inquiritur, quod sit Iudicis officium, quando actor, & reus iuris venandi actibus possessoriis pariter testibus probat.

1 MAtor † tamen difficultas est, quid iuris, si testes sint numero & dignitate pares, & actor & reus seruitutem Iuris venandi actibus possessoriis probet, vtri Iudex, actori ne an reo seruitutem iuris venandi adiudicabit? Ad hanc quæstionem antequam respondea-
2 mus, hic rursus monere opus est, Quod † etsi iura incorporalia, vt seruitutes, ius venandi, piscandi, & similia iura proprie non possideantur, attamen

men quasi possidentur, *l. sequitur, si viam. ff. de vsucap. l. si edes, §. libertas. ff. d. seruit. vrban. predior. cum similib.* Vnde pro illorum quasi possessione vtile interdictum vti possidetis retinendæ possessionis competit, secundum, *Bar. in l. 1. in prin. ff. vti possidetis, & Bart. in l. fin. ff. quor. bonor. Specul. tit. de causa posses. & propriet. §. 1. vers. cæterũ, & vers. si quaritur, & per Dd. in c. querelam, de elect. Bald. in cons. 425. in 3. vol. & Philip. Dec. cons. 136. co. 1. Rober. Maran. in spec. suo 4. part. dist. 7. n. 27.* Nam Iura Canonica & eorum commentatores non dubitant, quin possessio iurium animo etiam retineatur, & fit repetitio vsus vltima vice facti, & sufficit si actor probet se vsum illa vltima vice, *Ioan. Fab. §. retinẽda, n. 22. & 23. Inst. de interdict.*

Ad † propositam quæstionem cum distinctione quatuor casuum re- 3
spondeo. Primo, aut enim actor probat actus possessorios antiquiores iuris venandi, piscandi, &c. & reus actus possessorios recentiores, seu iuniorem iuris venandi, vel piscandi quasi possessionem, hoc casu ius venandi vel piscandi, in loco controuerso actori adiudicandum est: Ratio est: Quia † eo ipso quod actor de antiquiori quasi possessione probat, 4
præsumitur rei quasi possessio iunior, clandestina, violenta, vitiosa, *cap. licet causam, de probat. ca. vl. de restit. spoliat. Bal. in l. penult. nu. 15. C. si a non compet.* Quamquam † enim olim cogebatur, quis ad victoriam probare, 5
se litis contestatæ tempore possedisse, *§. sed interdicto, Instit. de interdict.* Attamen cum hodie locupletiora sint lræ remedia, non ita arctatur litigator, sed sufficit eiantiquiorem atq; iustiorem possessionem probasse, *d. c. licet causam, Bar. in d. l. 1. § quod ait prætor, n. 13. & 18. ff. vti possidetis, Ias. in l. non hoc, C. vnde legit. Couar. c. possessor, 2. part. §. 1. n. 4. vers. sed expressim, de reg. iur. in 6. Ferrar. in form. libell. pro turb. possess. verb. hodie tenet, n. 3. & 4. Matthe. Wesenbec. in addit. margin. ad Schneidewin. §. pen. Instit. de interdict.* Quin † probata possessione temporum extremorum, initii qui- 6
dem & finis, præsumitur ipsa possessio medio tempore continua, *gl. in c. volumus, 16. q. 4. & in c. cum Ecclesia de posses. & propriet.* nam probatis extremis, media præsumũtur, *c. inter delictos, & ibi Abb. & Feli. de fid. instr. u. c. accedens, vbi gl. de contron. coniungat, l. talis script. vbi Bal. ff. de leg. 1. Coud. loco, n. 1.* Et licet is, qui habet possessionem vel quasi iuniorẽ, probaret 7
de titulo, tamen præfertur habens antiquiorem sine titulo: nam ille titulus præsumitur habitus ab iniusto actore, stante possessione vel quasi, antiquiore, *Paul. de castr. cons. 445. col. 2. in 2. vol.* Vbi plus dicit, quod id, quod dicitur in possessorio obtinere eum, qui probat de titulo, intelligatur stante probatione æquali in tempore hinc inde; secus quando vnus probat de antiquiori possessione, quia tunc non curamus de titulo, refert & sequitur, *Robert. Marant. d. dist. 7. n. 19.* Vbi subiicit, quod isto casu, quãdo antiquior possessor vult obtinere, debeat allegare in suis articulis

quod.

Digitized by Google

quod eius aduersarius possideat clam respectu suæ possessionis, secundum, *Bart. in l. si de eo, §. si. ff. de acquir. poss.* Quem Dd. cõmuniter sequuntur, alias enim si hoc non articularet, succumberet: Quia præfertúr, qui probat de titulo. Si tamen is qui probat de antiquiore possessione vel quasi, cecidisset ab ea facto suo, puta per propriam alienationem, quia tunc non prodest ei antiquior possessio, *Philip. Dec. consil. 56. col. fi. Marant. d. loco, nu. 25.*

8 Dominus † autem stultitiæ agitur, si petitoris locum suscipiat, quando est in possessione seruitutis, cum sufficiat illi sola possessio, siue illa iusta, iniusta sit, *l. si de possessione, C. de probat. l. iusta, ff. uti possidet, Luc. de pen. in l. si coloni, uers. 3. quæritur, C. de agric. & censib. lib. 11.* dummodo non sit violenta, clandestina aut precaria, *l. 1. ff. uti possidet.*

9 Secundo † aut de possessione vel quasi antiquiore iuris venandi constare nequit, tunc is obtinere debet, qui meliorem & iustiorem ac magis colo ratam possessionem vel quasi probauit, *Iason. in l. naturalem, §. nihil commune, n. 39 ff. de acquir. possess. Bart. in d. l. si de eo, § si seruus, n. 3 ff. co d. tit. Cyn. in d. l. 1. num. 16. C. uti possid. Montan. tract. fi. regund. c. 67. n. 4. & 8. per ostensionem tituli, idem c. 59. n. 3. & 4.* contra quem non valent probationes coniecturales ac præsumptiuæ. *Socin. consil. 194. n. 9. cum seq. vol. 2. Cranet. de antiquit. temp. part. 1. §. viso de fama, n. 32. Montan. precitato loco, c. 60. n. 12. aut per testes firmiores, & gniores, honestiores, c. 3. l. cet de probat. VVesenbec. supra allegato loco.*

10 Tertio, † aut actor tantum prouocauit ad iudicium, & vterq;, hoc est, actor & reus pariter de possessione vel quasi, æquali titulo, pari numero & dignitate testium probat ius venandi, nempe per actus possessorios, ita vt per omnia sint æquales probationes, & sciri non possit, quis illorum meliorem & iustiorem possessionem, vel quasi probauerit, hoc casu pro reo erit pronunciandum, vt is absoluatur ab actione eius, qui prouocauit, *Bald.* & communiter, *Dd. in l. in tribus, ff. de Iudic. Iaf. post Alexan. & Imol. in l. duo Iudices, n. 14. ff. de re iudic. Canonist. in d. c. licet de probat. late Montan. d. tract. fi. regund. c. 48. n. 1. 6. & 7. c. 59. n. 18. pro quo facit tex. in c. ex literis, verb. possessoris testes præferantur*, quem ad hoc notat ibi, *Panor. n. 19. de probat.* sequitur, *VVesenb. citato loco.*

11 Quarto, † Aut vterq; simul prouocauit ad iudicium, ac vterq; æqualiter probauit, de possessione vel quasi seruitutis Iuris venandi, eiusdem temporis, de æquali titulo, ac pari numero & dignitate testium, ita vt per omnia probationes omnino sint pares, hoc casu reperiuntur quatuor

12 opiniones. Prima † est quorundam antiquorum glossatorum tenentium, quod Iudex debeat pronunciare simpliciter, vti possidetis, ita possideatis refert, *gloss. in d. l. 1. & ibi Iacob. Butrius, C. uti possidet, & in d. c. licet causam, in verb. uti possidetis, de probat.* Verum hæc opinio, *per d. gloss. in d. l. 1. &*

Digitized by Google

l.1.& d c.licet causam, & ibi per omnes, Dd. reprobatur. Quia sententia hoc casu non esset certa, neq; per se, neq; per relationem ad aliud, contra *§.curare, Instit.ut de actionib. & l.ex sententia, C.de sent.quæ sine cert.quant. profer.* neq; per talem sententiam imponeretur finis controuersiæ, sed eam in primæuis terminis Iudex relinqueret, & partes de facili ad rixas & arma venirent contra *l.æquissimum, ff.de usufruct.* Nec obstant verba, *l.t. ff.vti possidetis:* Quia sunt verba edicti, non sententiæ.

Secunda † est opinio, quod Iudex debeat supersedere, & possessionē, 13
vel quasi, suspendere & reponere in sequestrum, vt partes tædio ductæ per amicos & arbitros componant controuersiam, *arg.l.si usufructus, §. fi.cum d.l.æquissimum, in prin. ff.de usufruct.* Videlicet ob timorem armorum, quod non iniquum est, quando non apparet vter possideat, *Panor. c.2.n.14.de sequest. poss. Ioan. Andr.c. locupletari, col 3. de reg. iur. in 6. Bal. consil.224.num.1.part.1.Corn.consil.292.incip. visci, n.6. vol 3.* Et quanquam iura incorporalia proprie non possideantur, attamen quasi possidentur, vnde Iuris venandi quasi possessio vtriq; parti adimi & prohiberi, & alteri committi potest, qui neutrum ad actus possessorios venandi in loco controuerso admittat, donec causa finiatur in iudicio, *d.l.si usufructus, §.fi.cum l.fi.ff.de offic.procura.Cæsar.* Sed quia partes & tali dilatione etiam ide facile ad arma venirent, & hæc opinio a plerisque reprobatur.

Tertia † est opinio: Quod forte lis sit dirimenda, *arg.l.sed cum ambo,* 14
ff.de Iudic. & l.si duobus, in princ.C.Commun.de legat. At quia hæc quæstio, quis sit possessor vel quasi est facti, & iudicium sortis non habet locum in facto incerto, *l.duo sunt Titii, ff. de testam. tutel.* sed tantum in dubio iuris, *d.l.sed cum ambo.* Et hæc opinio a Bart. & communiter, *Dd.in l.si duo, ff. vti possid.* reiicitur, nisi partes super hoc conuenirent, vt talis sententia pronunciaretur, hoc enim facere possunt, *l. cõuenerit, ff. de re iud.* Quarta † est opinio, *Bart.in d.l. si duo, num.4.* quod Iudex debeat adiudi- 15
care possessionem vtrique parti pro dimidia parte, pro indiuiso. Et mouetur hac ratione, quia inquit, idem videmus esse in legato, quando pluribus in solidum vna res legatur, & vterq; eam rem in totum habere non potest, faciunt sibi legatarii partes per concursum, ita, vt quilibet habeat dimidiam partē rei legatæ, vt notatur post *tex. in l. coniunctim, ff.de leg.3.* Ita & hic dicendum est, quando vtraque pars plene probauit de quasi possessione seruitutis iuris venandi in solidum, cum non sit possibile duos in solidum eiusdem rei, seruitutis vel iuris esse dominōs, possessores vel quasi, *l.3.§.ex cõtrario, ff.de acquir.poss.* Iudex pronunciabit vtrumque istorum possidere communiter & pro indiuiso. Nec obstat, quod tunc iudex videtur pronunciare super non petitis, cum de iure sententia

Digitized by Google

debeat esse conformis libello, *l.fi. C. de fideicom. libert.* Nam satis vtraque pars hoc petiit, dum quilibet petiit alium a turbatione compesci. Vnde & Iudex vtriq; præcipere debet ne alterum turbet, quo minus medietatem pro indiuiso possidere liceat, vt inquit, *Abb. d.c. licet causam, num. 37. circ. med.* refert & sequitur, *Ioan. Schneidewin. § retinendæ, n. 92. Inst. de interdict.* eandem tenet sententiam, *VVesenb. additio. marginali b.* ad eundem *Schneid.* præallegato loco.

16. Et † hoc casu, quo ius venandi ad duos, vel plures insolidum spectat, non debet illud ius, quantumuis indiuiduum ab vno sine aliis exerceri, *per tex. in l. si fundum, § litis verbis, ff. de legat. 1. text. not. ab. in l. itinere, ff. de seruit. rustic. prædior. tex. in l. vnus ex sociis, ff. cod. tit. tex. in l. 2. ff. de seruit. tit. generali, tex. in l. per fundum, ff. seruit. rustic. & in l. hæredes mei, § fi. ff. ad S. C. Trebel. Natta conf. 294. vol. 2. Felic. de cum omnes, de constitut. Andr. Gail. de pignor. obseruat. 20. n. 4.*

17. Et † quamuis seruitutes sint indiuiduæ, eo quod sint incorporales, *l. 1. § vsusfructus ff. ad l. Aquil. l. 2. § ex his, vbi Iason. n. 2. & l stipulationes non diuiduntur, & ibi gl. & Bar. ff. de verb. obligat. l. vlt. ff. de seruitut. § incorporales autem, Inst. de reb. corporalib. & incorporalib.* Ius venandi autem sit seruitus, & quidem realis, vti supra, *hac secunda part. c. 3. n. 1. 4. & seq.* probauimus, & ideo indiuiduum, licet inquam seruitutes diuidi non pos-

18 sint, attamen vsus & modus illarum diuidi potest. Hinc † seruitutis iuris venandi vsus, modus, & exercitium diuidi potest; ita vt vnus habeat vsum & exercitium venandi in tali loco, & alius in alio; Vel vt vsus seu exercitium venandi alternis annis, & alternis vicibus recurrat, *per tex. in l. cum constet, § fin. ff. de aqua quotid. & æstiu. Bart. in l. inter tutores, n. 6. ff. de administrat. tut. per illum, tex. Gail. d. obseruat. 20. n. 6, tex. etiam in l. via, § vsus, vt Iurisconf.* inquit, vsus seruitutum temporibus secerni potest, forte vt quis post horam tertiam vsq; ad horam decimam eo iure vtatur, vel vt alternis diebus vtatur, hactenus Iurisconsul. Sic fieri potest, vt alternis temporibus quis seruitute iuris venādi vtatur, *tex. in l. Lucio, & ibi glos. elegans in verb. vtile iudicium, ff. de aqu. quotid. & æst. in. Angel. in d. l. 2. § ex his, ff. de verb. oblig.* Vbi allegat. *Innocent. in c. prudentiam, in glos.* quæ incipit nobis, *ext. de offic. de legat panor in c. fi. in 1. col. ext. de reiudic.* qui allegat, *glos. peregrinam, in c. licet, 16. q. 3. Iacobin. de S. Georg. tract. de feud. verb. Marchio, §. dubitatur etiam nu. 5.* qui omnes licet de Iurisdictione loquantur, idem tamen est in iure venandi, & alio quolibet iure incorporali seu seruitute ex identitate rationis. Et probatur ante allegatis legibus. Nam seruitutum vnum & perpetuum ius esse, & vsum quidem intermissione temporis diuisum esse, ius non esse. Sic enim Iurisconsultus comparat ius seruituti, & eius vsum, *l. 1. § duo autem sunt genera ff.*

Digitized by Google

ra,ff.de aqua quotid. & æstiu.Ioan.superior in repetit.l.4.seruitutes,4.§.modum,n.2.ff.de seruitut.

Deinde † vſusfructus diuidi poteſt, *d.§.vſusfructus,gl.in d.l.ſtipulationes non diuiduntur.* At captæ feræ venationis ſunt fructus,& ad fructuarium ſyluæ vel fundi pertinent,*l.item ſi fundi,§.aucupiorũ,ff. de vſufruct. l.vſufructuarium venari,ff.ad tit.l.venationem,ff. de vſur.* Vbi dicitur venationẽ in fundi fructu eſſe,ſi fructus fundi ex venatione conſtet. Non † tamen ſequitur feras intra fundum enutritas eſſe fundi proprium fructũ vel eas pertinere ad vſufructuariũ iure dominii, cum Ipſe in iis quæ melius ſunt,& iure naturali communia cenſentur,non plus iuris habeat,quã quiuis alius, niſi eas cæperat,vti ſupra,*1.par.c.9.n.5.* diximus. 19 20

In † multis Germaniæ partibus vſu & conſuetudine introductum eſt, vt pluribus ius venandi in eadem ſylua, diuerſis tamen reſpectibus competat,vni nempe ius venandi minores feras,*Fuchs,Haſen,Rephuner*, alteri maiores,*Hirſch,Groß.Grob oder Schwvartz vvildt*,& quilibet ſe intra præſcriptos ſeruitutis iuris venandi fines ſe continere debet, *l.ſi mater,§.ſiquis iter,ff.de excep. rei iudic. Andr. Gail. de pignorationib. obſeruat.24.num.7.* 21

Sed † quæret hic aliquis quid iuris, & quid facit Iudex, aut quomodo iudicabit, quando neuter probauit de poſſeſſione vel quaſi Iuris venandi, & non apparet vter poſſideat vel quaſi ſeruitutem iuris venandi. Reſpondeo, Iudicis officio incumbere inter loquendo vtrique parti præcipere, ne venentur in ſyluis & locis controuerſis, & ne ad arma & contentionem priuatam accedant, donec caſu fuerit diſcuſſa, in ordinario iudicio ſcilicet petitorio. Hæc interloquendi praxis ex Iuriſconſulti reſponſo, *in d.l.æquiſſimum,in prin. & ibi gloſ.ff.de vſufruct.* deducitur, *& apud practicos Hiſpanos interim appellatur. Couar. practicar. quæſtion.c.17.n.1.* 22

Quin † & hoc caſu Iudex, ſi ſibi videbitur ob metum annorum, poterit Iuris venandi quaſi poſſeſſionem alicui tertio committere, qui neutrum ad actus poſſeſſorios venandi in ſyluis & locis controuerſis admittat, niſi prius de Iure venandi & eius quaſi poſſeſſione in ordinario iudicio liqueat, *d.l.ſi vſusfructus,§.ſi.cum,l.ſeq. æquiſſimum,ff. de vſufruct. & d.l.ſi.ff.de procurat. Cæſar.* Quod non iniquum eſt, quando non apparet vter poſſideat, *Panor.in d.c.2.nu.14.de ſeq.poſſ.Ioan.Andr.in d.c.locupletari,col.3.de reg. iur.in 6,Bald.d. conſil.224.num.1.part.1.Cor.d.conſil.292. incip.viſis,n.6.vol.3.* 23

Hinc in S.R.I. Imperio ſalubérrime prodita eſt conſtitutio ſuper litigioſa poſſeſſione, de qua in ordinat. Cameræ Imperialis *part. 2. tit.21.* diſponitur & promulgata & reuiſa & ampliata fuit in Comitiis Wormac.

Digitized by Google

& Augustanis Anno 1521. Anno 1548. & Anno 1555. Ne igitur partes ad arma veniant, pacemq; publicam violent, potest Imperator, vel vice suæ Cæsareæ Maiestatis Camera Imperialis vtriq; parti ex officio, vel alterutra parte postulante inhibere, vt possessione abstineant, vel loco inhibitionis possessionem sequestrare poterit, tantisper, donec summarie cognoscatur, vtri momentanea possessio adiudicanda sit, *Andr. Gail. lib. 2. practic. observ. observat. 5. n. 2. Ioach. Mynsing. Cent. 2. observat. 96.*

Hanc inter loquendi praxim seu practicam Hispani interim, Galli Recredentiam, Belgæ Prouisionale remedium, siue fiduciariam possessionem, alii processum informatiuum appellare solent, *Gail. d. loco, n. 3. & Couar. pract. quæstion. c. 17. n. 1.*

24 Quod † si constat de iure venandi & eius quasi possessore, non debet Iudex vsum & exercitium auocare & interdicere, sed mandare alteri parti, ne quasi possessorem Iuris venandi impediat, nec eum in sua possessione vel quasi, vsu & exercitio venandi turbet, donec causa in ordinario cognoscatur, *Bald. in l. vnic. num. 1. C. de prohibit. seq. & in l. vlt. n. 10. C. de edict. Diui Adria. toll. Zabarell. Clem. 1. n. 9. de prohibit. sequest. facit, l. penult. ff. de aq. quotid. & æstiu. & d. l. aquissimum, & d. l. fi. ff. de offic. procurat. Cæsar.*

25 Ex † quibus tandem consequitur, vsum vt & fructum Iuris venandi commode diuidi posse iuxta partem ac portionem, quam quis vel maiorem vel minorem in saltibus & syluis venatoriis habet.

SVMMARIA.

1 *Pignorationes omni iure sunt prohibitæ.*
2 *Nemo alterius odio debet pragranari.*
3 *Constitutio pignorationis in sacro Romano Imperio prodita est.*
4 *Pignorationis processus.*
5 *Mandatum super pignoratione sine clausula decernitur.*
In causa mandati sit præceptum de restituendis pignoribus, vel relaxatione personarum ibid.
6 *Constitutio pignorationis vt locum habeat quæ inter venire debeant.*
7 *Primo requiritur, quod vterq; pignorator & pignoratus sit immediate sub imperio.*
8 *Secundo requiritur possessio ex parte pignorati.*
9 *Tertio noui iuris vsurpatio.*
10 *Quarto requiritur, quod res alia capiatur propter rem aliam.*
11 *Quinto vt sit causa ciuilis, non autem criminalis, & n. 9.*
12 *Capiens & auferens feras vel pisces inclusos vinariis, leporariis, piscinis & stagnis alterius furtum committit.*
13 *Exceptio maleficii admittitur ante paritionem.*

14 Fo-

Digitized by Google

14 *Forum quis sortitur ratione delicti, in loco delicti.*

15 *Captus in loco domicilij ab alio ob commissum maleficium est relaxandus, & qua actione dominus territorij.*

16 *Fraus legis fieri non debet.*

17 *Iurisdictiones confundi non debent.*

CAPVT SEPTIMVM.

Quomodo consulendum sit Principi, Comiti, Baroni vel Nobili cuius saltuarij, venatores, canes venatici, plagæ, retia & alia instrumenta ob contentiosam quasi possessionem iuris venandi, aucupandi & piscandi capiuntur pignorique accipiuntur?

FIt non raro maximo cum subditorum innocentium malo & dispendio, vt Princeps, Comes, Baro, aut Nobilis, alterius Principis, Comitis, Baronis vel Nobilis saltuarios venatores, piscatores, canes venaticos, plagas, retia, & alia instrumenta ob contentiosam quasi possessionem iuris venandi, aucupandi & piscandi, capiat, & pignori accipiat, quæ potest, quomodo consulendum sit Principi, Comiti, Baroni vel Nobili, cuius saltuarij, venatores, canes venatici, &c. capti & pignori accepti sunt.

Et † quoniam pignorationes omni iure prohibitæ sunt, *ca. 1. de iniur. 1 li. 6. Auth.* vt non fiant pignorationes pro alijs personis. *Auth.* vt nulli iudicium, *§. quoniam vero contingit, & tot. tit. C. vt nullus ex vicar. pro alien. vicarior. debit. teneat. l. nullam, C. de executorib. & exactorib. lib. 12. l. hac declaratione, C. de omni agro deserto, lib. 11.*

Nemo † enim alterius odio prægrauari debet, *tot. tit. C. ne vxor pro marit. & l. non debet, ff. de regul. iur. cap. non debet, eodem tit. lib. 6. cum similib.* 2
Non enim habet rationem alium quidem esse debitorem, alium vero exigi, sed nec alteri molestum esse pro altero quodam, tanquam inuasionem, aut iniuriam committentem, aut alium quasi vicarium existentem cædi, aut iniuriam sustinere, & aliquid pati, quod non competit pro alio, & absque legitima occasione quamlibet perferre calumniam, & supplicia sustinere in corpore; ita Iustinianus Imperator, *in d. Authen. vt non fiant pignorationes, §. 1.* vbi dicit, pignorationes esse inhonestas, & odio dignas.

Hinc † in sacro Romano Imperio saluberrime proditum est remedium Constitutionis pignorationis, vt patet ex *odinat. Camera Imperialis, part. 2. tit. 22.* 3

Ideo Princeps, Comes, Baro, seu Nobilis pignoratus, vel cuius subditi, serui seu famuli capti vel pignorati sunt, supplicabit in Camera Imperiali super dicta Constitutione pignorationis pro mandato de relaxandis captiuis, vel restituendis rebus ablatis, cui dato (quod sine clausula iustificato- 4

ficatoria decernitur) pignorator ſub certa pœna pecuniaria parere debet, nimirum captiuos ilico & ſine ſuis ſumptibus *ohne Engeltnuß* relaxare & pignora capta, ſeu res ablatas è veſtigio, integre pleneque reſtituere, adiecta citatione, non ad contradicendum, vel allegandum cauſas, quare non teneatur mandato parere, ſed docendum de vera partitione, & demum ad deducendum & allegandum cauſas pignorationis in termino præfixo ſub pœna perpetui ſilentij, iuxta *text. in l. Titia. ff. de accuſation.* Et hæc citatio ad poſſeſſorium retinendæ, ſeu interdictum retinendæ poſſeſſionis pertinet, quod datur ſolum pro poſſeſſione rerum immobilium, *l. 1. §. hoc interdictum ff. vti poſſidetis, l. poſſideri. ff. de acquir. poſſeſſ.* & appellatur directum interdictum, vtile vero datur etiam pro quaſi poſſeſſione rerum & iurium incorporalium *gloſſ. 1. in d. l. 1. & in l. 1. ſub verb. fundum, C. eod.*

6 Verum † vt prædicta conſtitutio locum habeat, & citato ſuper iure pignorationis in Camera impetretur quinque requiruntur. Primo requiritur, quod vterque pignorator, & pignoratus immediate ſubſint imperio. Nam † ſi vterque immediate Imperio ſubiectus non ſit, proceſſus ex illa conſtitutione ſcilicet, mandatum ſine clauſula iuſtificatoria de captiuo relaxādo vel reſtituenda re ablata, & citatio ſuper iure pignorationis in Camera obtineri nequit, ſed pignorator coram competente iudice conueniendus eſt. Secundo, † quod pignoratus ſit poſſeſſione vel quaſi eius loci vel iuris, cuius reſpectu facta eſt pignoratio. Et notandū eſt quod ſufficiat aliquem eſſe in poſſeſſione vel quaſi iuris venandi, etiam ſi alius, dominus ſcilicet ſit in poſſeſſione loci, & dominiū rei habeat: Hæc enim ſeparata ſunt, *l. naturaliter, §. nihil commune. ff. de acquir. vel amit. poſſ.* Et enim fieri poteſt, vt alter poſſeſſor ſit vel quaſi, dominus non ſit: alter dominus quidem ſit, poſſeſſor vero non ſit, vt inquit Vlpian. *in l. 1. §. huiuſmodi autem interdicti ff. vti poſſid. §. retinendæ, Inſtit. de interdict. l. inter litigantes. ff. de Iudic.* Item poteſt quis habere ius venandi in aliena ſylua iure ſeruitutis, *l. 1. & l. Item ſic, & tot. tit. ff. de ſeruit. ruſt. prad.* & vſus talis iuris pro poſſeſſione habetur, *l. penult. ff. de ſeruitut. l. ſeruitutes. ff. de ſeruit. verb. prad.* Qui ergo in iure venandi, aucupandi vel piſcandi turbatur, aut eo vti prohibetur captis pignoribus, vtili interdicto vti poſſidetur ex conſtitutione Imperij de pignorationibus recte aget, *d. l penult. & l. ſicuti autē, §. Ariſt. verſic. dicit igitur, in fin. ff. ſi ſeruit. vendic. l. 1. §. fin. in fin. ff. de aq plu. arc. gloſ. in l. ſeruitus, 14. verb. certum. ff. de ſeruit. d. l. 1. §. hoc interdictum ſuffiſit. ff. vti poſſidetis, gloſſ. notabil. in l. quod Trebatium, in verb. impediri, ff. de aqua plu. arc.*

9 Tertio † requiritur, quod pignorator ibi loci, vbi fit pignoratio aliquid, noui iuris ſibi pro huiuſmodi pignoratione vſurpare & acquirere velit, talis

talis enim pignoratio ad interdictum vti possidetis pertinet, ne vis ei fiet, qui possidet, *d. l. 1. §. sed si inter eum, §. seq. ff. vti possidetis.* Quarto † requiri- 10
tur, quod res tertia, & quidem innocens, quod alius pro alio graueturilla enim turbatio pignoratio dicitur, *d. cap. vnic. de iniur. lib. 6. & iurib. supra allegat.* Quinto † requiritur, quod pignoratio facta sit ex causa ciuili non 11
ob delictum, & commissum maleficium, quia constitutio pignorationis maleficia expresse & nuncupatim excipit, ne crimina maneant impunita, ibi *allein Malefitz sachen außgenommen*, hoc est, criminalibus causis tantum exceptis. Interest † enim Reipubl. ne maleficia impunita maneant, 12
vulgo, *l. sita vulneratus, in fin. ff. ad l. Aquil. l. si operis, C. de pœnis, l. Stichum, ff. de solutionib. l. congruit, ff. de offic. præsid. c. vt fame, de sent. excom. Andr. Gail. lib. de pignorat. obseruat. 3. per tot.* Ex quo infertur, si alicuius Principis, Comitis, Baronis, vel Nobilis tanquam Status Imperij, subditus, alterius Principis, Comitis, Baronis vel Nobilis etiam Status Imperij, feras vel pisces inclusos viuarijs, leporarijs, piscinis & stagnis capiat & tollat, quod talis furtum committat. Ratio est: Quia huiusmodi feræ & pisces a nobis possidentur & custodiæ nostri subiecti sunt, & proinde qui eos capit, contrectat rem alienam inuito domino, & per consequés furtum cõmittit, *l. 3. §. Item feras, ff. de acquir. poss. & l. vsufructuarium venari, §. si in viuariis, ff. de vsufruct. Natta consil. 375. vol. 2. nu. 9. Couarr. ap. peccatum, 2. part. §. 8. nu. 14. de reg. iur. in 6.* Carolus V. Romanor. Imperator in S. R. I. cõstitutionibus pœnalibus cõstitutione 169. ibi; *welcher auß Weyern, Reussern, oder Behaltnussen Fischstilt, ist auch ein Diebstal gleich zu straffen.* Id est: Qui ex stagnis, lacubus, seu viuarijs alienis clam pisces aufert, furti pœna quoque tenetur.

Vnde † si captiui Princeps vel Dominus ex constitutione pignoratio- 13
nis agat pro relaxatione captiui, & pignorator in termino citationis, vel paritionis opponat contra iniunctam paritionem, causam esse criminalem, captiuum detineri ob maleficium, vt furti, homicidij, &c. profecto ante paritionem audiendus est, quia hunc casum constitutio pignorationis disertis verbis excipit, hocque optima ratione, ne crimina maneant impunita supra allegatis iuribus. Etenim malefici comprehendi & carceri mancipari possunt & debent, *l. 1. ff. de custod. & exhib. reor.* maxime si in territorio eius, qui cœpit, delictum commissum sit. *Auth. qua in prouincia, C. vbi de crim. agi oportet.* Forum † enim quis sortitur non solum 14
ratione originis & contractus, *cap. 1. §. contrahentes, de foro compet. & l. 2. origine, Cod. de incol. libro 10. & l. hæres absens, §. fin. ff. de iudicio*, sed etiam ratione maleficij, si ibi loci reperiatur, & in vincula conijciatur, *cap. fin. de foro compet. & l. si cui, §. idem Imperator, & l. fin. ff. de accusat. l. fin. Cod. vbi de crim. agi oport. Canonistæ, in ca. licet ratione, de foro comp. Andr. Gail. lib.*

de pigno-

de pignorat. obseruat. 14. n. 4. vbi & nu. 5. dicit, captum in loco domicilij ab alio ob commissum maleficium non esse relaxandum, eo quod sæpedi-
5 cta† Constitutio pignorationis generaliter causas criminales excipiat absque illo discrimine, sed turbatum in sua iurisdictione ob captum suū subditum in loco domicilij ordinaria iuris via coram competente Iudice contra turbatorem actione iniuriarū, aut ratione violati territorij actione, *l. Iulie, de vi publica experiri debere, l. fin. ff. de offic. præfect. vrb. glos. ibid. in verb. iubere, & l. 3. ff. de offic. præsid.*

15 Quapropter† supra relata quinque requisita diligenter obseruanda sunt, ne fiat *d.* constitutioni fraus, & beneficio primarum instantiarum,
17 quod Statibus† & Nobilibus ex Imperij Ordinationis præscripto, concessum est, derogetur, & ne Iurisdictiones confundantur, *11. quæst. 1. L. nemo, C. de Iurisdict. om. Iud. glos. ibid. in verb. auxilium*, §. *nulla, Auth. de defensorib. ciuitat. Guid. Pape decis. 436. n. 3.*

SVMMARIA.

1 *Mutuæ pignorationes an sint licitæ nec ne & nu. 3.*
2 *Bellum pro defensione rerum an sit licitum.*
4 *In iure venandi ab alio pignoratus recte & sapienter facit, si non repignoret, sed supplicet pro mandato de relaxandis captiuis, vel restituendis rebus ablatis.*
5 *In iuris venandi quasi possessione ab alio turbatus instituere potest vtile interdictum vti possidetis.*
6 *In vtili interdicto super iure venandi tria probare oportet.*
7 *Turbatio qualiscunque sufficit in interdicto vti possidetis.*
8 *Quasi possessio iuris venandi an probari debeat, duobus temporibus adfuisse, nempe tempore litis contestationis, & tempore illatæ turbationis.*
9 *Olim possessor, hodie possessor præsumitur.*

CAPVT OCTAVVM.

Pignorato in iure venandi an liceat rursus repignorare nec ne. Et si non licet quomodo ei sit consulendum.

SOpius tamen accidit, vt non vnus tantum possideat vel quasi ius venandi, aucupandi & piscandi, & alter turbet, sed vt alteruter se magis possidere contendat, quo casu solent mutuæ & reciprocæ pignorationes fieri, vulgo *Gegenpfandung* magno profecto subditorum seruo-
1 rum & famulorum, malo & detrimento. Quæritur ergo: Vtrum† licitæ sint huiusmodi pignorationes, præsertim prius pignorato & offenso. Et prima facie videtur affirmatiue esse respondendum; Eo quod vim vi repellere

Digitized by Google

pellere omni iure ſit licitum, *l. vt vim ff. de iuſt. & iur. l. 1. §. vt vim, ff. de vi, & vi arm. l. itaq;, & l ſcientiam, §. qui cum aliter, ff. ad l. Aquil. c. ſi vero el. 1. de ſent. excom. & c. ſignificaſti, el. 2. in fin. de homicid.* Adeoque † bellum iuſtum exiſtimatur, quod pro defenſione rerum ſuarum ſuſcipitur, vt tradunt *Dd. in l. ex hoc iure, ff. de iuſt. & iur. Bart. in l. hoſtes, nu. 9. ff. de capt. & poſtlim. reuerſ. Innocent. in ca. olim cauſare, nu. 2. de reſtit. ſpoliat. Iacob. de S. Georg. tract. feud. in verb. & promiſerunt, n. 10.* 2

Verum † ad hanc quæſtionem negatiue eſt reſpondendũ, nempe mutuas pignorationes eſſe illicitas, quia illæ non ad neceſſariam defenſionẽ, quæ in continenti cum moderamine inculpatæ tutelæ permittitur, *d. l. vt vim*, & ibi communiter Dd. Pignoratus enim via iuris, id eſt repignorationis ius ſuum & poſſeſſionem vel quaſi defendere & tueri debet, *l. extat ff. quod met. cauſ. l. quod meminerint, C. vnde vi, §. ſi quis vero, depace tuend. & iuram. firm. author. Sed omnino, C. ne vxor. pro marit.* Hinc in Camera Imperiali, ſi fiat repignoratio, ſiue mutua pignoratio, vtrique parti in cauſa mandati paritio iniungitur, vt ſcilicet ablata pignora reſtituant, non obſtantibus quibuſcunque exceptionibus, vt tradit *Andr. Gail de pignorat. obſer. 12. n 2.* 3

Recte † ergo prudenterque faciet Princeps, Comes aut Baro in iure venandi vel piſcandi ab alio ſtatu pignoratus, ſi non repignoret, ſed ſupplicet pro mandato de relaxandis captiuis vel reſtituendis rebus ablatis, vti ſuperiori capite diximus. Quod † ſi aliquis ſtatus ab alio ſtatu in iure venandi vel piſcandi non pignoretur, ſed ſolum in eius quaſi poſſeſſione turbetur, inſtituere poterit turbatus vtile interdictum vti poſſidetis, quod pro tuenda quaſi poſſeſſione iurium incorporalium, in qua quis turbatur, competit, *l. quoties ff. de ſeruitut. l. ſicuti, §. Ariſt. ff. de ſeruit. vend.* cum alijs iuribus, ſuperiori capite ſub num. 8. allegatis, & probant *Dd. in l. 1. C. vti poſſidetis, & in cap. licet, de probat. teſte Bart. in l. 1. in princip. ff. vti poſſidetis.* 4 5

In † hoc autem vtili interdicto ſuper iure venandi potiſſimum hæc tria ponere & probare oportet: Primum, quod actor ſit in quaſi poſſeſſione iuris venandi, vel piſcandi, in quo turbatur & moleſtatur: Deinde quod hactenus vſus ſit iure venandi, vel piſcandi: Denique, quod aduerſarius conuentus actorem in iuris venãdi quaſi poſſeſſione turbet & moleſtet, iuxta Dd. in locis ſupra allegatis, facit, *§. ſed interdicto quidem, Inſtit. interdict.* 6

Sed † & turbatio qualiſcunque ſufficit in interdicto vti poſſidetis, & per quemcunque modum ſit facta, vt probant *Gloſſ. & Dd.* & præſertim, *Bart. in d. l. 1. §. reſtituende. ff. vti poſſid. & l. vnà facit. ff. de vi & vi arm. & l. vim facit, ff. quod vi aut clam.* adeoque vt etiam contra diffamatorem de- 7

Digitized by Google

tur hoc interdictum secundum *Bart.d.l.1.§.hoc autem interdictum,n.2.& in l.si priusquam,n.3.ff.de nou.oper.nunciat.*

8 Et† quamquam regulariter quasi possessio iuris venandi probari debeat,quod duobus temporibus adfuerit, videlicet tempore litis cõtestationis & tempore illatæ turbationis,*§.retinendæ, & §. commodum, Inst.de interdict.Bar.in d.l.1.§.ait prætor,Ferrar.in libel.pro turb.poss.verb.hodie te-*

9 *net & possidet*. Attamen † si quis probet se fuisse in possessione vel quasi iuris venandi ante cæptum iudicium,& ante factam turbationem per aliquod tempus,allegãdo se adhuc possidere vel quasi, tunc præsumitur suã possessionem fuisse continuatam. Ratio est: Quia si probet se possedisse ante redditum iudiciũ,cum possessio retineatur animo,iuxta *l.3.in princ. & §.in retinenda,ff.de acquir.poss.* Ergo nunc etiam de præsenti præsumitur possidere per *l.sive possideatis, C. de probat. Conar.c.possessor,2.part.relection.§.1.n.1.de reg.iur.in 6.*tradidi ego supra hac *2.par.c.6.n.6.* Nisi ex aduerso probetur de medio tempore,quod alius ingressus sit possessionem, & quod actor desierit habere animum possidendi, & se suspicetur posse repelli,*l.quod meo,§.vlt.& l.peregre,§.fin. & l.Pomponius,§.quæsitum,*& §., *præterea,ibi gloss.& Dd.ff.de acquir.poss.*

Hinc probatio præsumptiua tolleratur circa tempus possessionis, vt tradunt *Canonist.in d.cap.licet causam,& probat. & Bart.in l.si duo,ff. vti possidetis.*

SVMMARIA.

1 *Forma priuilegij primæ instantiæ ad amussim ratione actionis super iure venandi seruanda est.*

2 *Vnica requisitio,an sufficiat in den Austregen.*

3 *Nobiles,Barones & Comites,mediate Imperio subiecti, Comites, Barones, & Nobiles immediate Imperio subiectos in Camera in prima instantia conuenire possunt.*

4 *Princeps conuentus a Comite,Barone,ves Nobile mediate Imperio subiecto super iure venandi,&c.habet priuilegium primæ instantiæ.*

5 *Actor agens vtili interdicto vti possidetis ratione turbati iuris venandi,vt obtineat,aliquando necesse habet probare de dominio vel quasi.*

6 *Aduocati in interdicto vti possidetis, facere debent positiones & articulos probatorios,non tantum super possessione,sed etiam dominio & titulo.*

7 *Præsumptum dominium in iudicio proponi & allegari debet.*

8 *Actor in vtili interdicto vti possidetis, debet petere reum condemnari ad quatuor.*

9 *Forma libelli in vtili interdicto vti possidetis ratione iuris venandi.*

10 *Forma libelli in actione confessoria ratione iuris venandi.*

CA-

Digitized by Google

CAPVT NONVM.

Conuentus ſuper iure venandi, an & quatenus priuilegium primæ inſtantiæ habeat, vel non. Item traduntur duæ breues formæ libelli, vna ſuper vtili interdicto vti poſſidetis: altera ſuper actione confeſſoria.

CÆterum † meminiſſe oportet, quando Princeps Imperij contra 1
alium Principem Imperij, vel quando Princeps contra Prælatum, Comitem, Baronem, aut Nobilem immediate Imperio ſubiectũ, ratione iuris venandi ſeu iuris foreſti, &c. agere velit. Quod forma priuilegij primæ inſtantiæ, *vermög der Auſtrãg* in Ordinatione Cameræ Imperialis *part. 2. tit. 2. itẽ tit. 3. & tit. 4.* præſcripta ad amuſſim obſeruari debeat, modo non interceſſerint pignorationes, de quibus duobus præcedentibus capitibus egimus. Item vice verſa, quãdo Comes, Baro vel, Nobilis conuenire vult Principem, tuenda eſt eadem forma. Pari ratione, quando Prælati, Comites, Barones aut Nobiles Imperij ſe inuicem ratione iuris venandi, &c. conuenire volunt, ſeruanda eſt ordinatio, *par. 2. ti. 5.*

Reus † enim in prima inſtantia in Camera conueniri non poteſt, niſi ad 2
requiſitionem actoris, non tres, ſed vnum vel duos tantum Principes nominauerit, quo caſu, quia non eſt ſatis factum legi, abſq; vlteriore requiſitionis neceſſitate, decurſo mẽſis ſpatio cauſa ad Cameram deuoluitur, quo caſu etiam vnica requiſitio ſufficit, vt tradit *Gail. lib. 1. obſer. 1. n. 35. & Mynſ. cent. 1. obſer. 91.* Vel niſi pignorationes interceſſerint, quo caſu cauſa etiam in prima inſtantia ad Cameram pertinet, dummodo quinque illa requiſita interueniant, de quibus ſupra hac *2. part. ca. 7. n. 7. 8. 9. 10. & 11. agimus.*

Nobilis † tamen, Baro, vel Comes, qui non ſubeſt immediate Impe- 3
rio, ſed alicui Principi, & ratione iuris venandi, &c. alium Nobilem, Baronem aut Comitem immediate ſubditum Imperio, conuenire poteſt in Camera: Nam hoc caſu conueniendus non habet priuilegium primę inſtantiæ, ſcilicet *der auſtrãg.* Quia *ſecundum præfatum titulum, 5. ſeu Rubricam, 5. d. 2. part. Ordinationis*, vterque & actor & reus immediate ſubiecti eſſe debent Imperio adhoc, vt priuilegium primæ inſtantiæ locum habeat, *d. aſi die auſtrãg ſtat haben, Mynſ. d. cent. 1. obſ. 89. & Gail. d. obſerv. num 17.*

Secus † tamen eſſet, quãdo Nobilis, Baro vel Comes Imperio mediate 4
ſubiectus conuenire, ſeu in ius vocare vellet, aliquem Principem ratione iuris venandi, &c. quia tali caſu habet locum priuilegium primæ inſtãtię. Rationem differentiæ eſſe exiſtimat. *Gail. cit. n. 17.* quod ſtatibus & ordinibus Imperij ita viſum fuerit, forte propter præeminentiam & excellẽtiam principalis dignitatis.

Digitized by Google

5 Illud † tamen vel maxime obseruandum est, quod actor agens ratione turbati iuris venandi, vtili interdicto vti possidetis, vt obtineat, aliquando necesse habet, probare de dominio vel quasi, quando nempe vterque tam actor, quam reus de possessione vel quasi probāt, tunc enim ille obtinet, qui etiam de dominio vel quasi & titulo probauit. Ipsius enim possessio tunc iustior præsumitur, *d.c.licet causam, de probat. Ferar. in form. libel. pro turb. poss. super verb. tenuit & possedit.*

6 Hinc † aduocati debent esse cauti, vt pro agente & conuento Interdicto vti possidetis faciant positiones & articulos probatorios, non tātum super possessione, sed etiam dominio & titulo. Neq; poterit pars aduersa contra tales articulos tāquam impertinentes excipere, quasi agatur possessorio non petitorio iudicio. Quia respondetur hoc casu esse pertinentes articulos, cum vtraque pariter probante de possessione obtineat ea, quæ probauit titulum, & multo magis, quæ dominium, *Lanfranc. Orian. in repetit. Rubr. de caus. poss. & propriet. §. nunc est transeundum, num. 27.*

7 Et † quamuis ex possessione dominiū præsumatur, *l. 2. & ibi gloss. in verb. dominium, Cod. de probat. gloss. in l. cum res, in verb. vacuam, in fin. & ibid. Dd. C. eod. tit.* tamen ad victoriam nec esse est tale præsumptum dominiū in iudicio proponere & allegare, *Bart. in l. rem alienam, n. 6. ff. de pign. act. Bald. in l. etiam, n. 10. C. de except. rei iudic. Iason, in l. cum quid, prima Lect. n. 23. ff. si cert. pet.*

3 c. 7. n. 9. & c. 8. n. 5.

8 Et † quoniam turbatus in iure venandi duo habet remedia, vti sæpe diximus, potest enim vel vtili interdicto vti possidetis, vel actione confessoria contra turbatorem experiri. Et petere debet in vtili interdicto vti possidetis reum ad illa quatuor cōdemnari. Primo, vt cesset a turbatione. Secundo, vt in futurum non turbet. Tertio, vt caueat de non turbando in futurum. Quarto, vt restituat ablata, damna & interesse. Et potest libellus in vtili interdicto super iure venandi in hunc vel similem modum formari.

9 Coram † vobis Domine Iudice, comparet N. actor, & actionem instituit contra N. breuiter dicendo. Quod quamuis actor in possessione vel quasi venandi & aucupandi in sylua N. fuerit, & adhuc sit, ita vt a nemine in sua possessione vel quasi molestandus, turbandus, vel inquietandus sit. His tamen minime perpensis, maxime etiam, quod omnes probationes & molestationes in iure prohibitæ sint, reus actorem in vsu & exercitio venandi in dicta sylua turbauit, inquietauit, & plagas actoris deiecit atque abduxit. Per hoc actorem in sua quieta possessione vel quasi iniuste turbando. Quare super hoc actor a reo exigit solidam ac Cathegoricam responsionem, eaque facta, petit iure decerni ac pronunciari, actorem a reo iniuste turbatum esse, & hunc a tali turbatione ac molestatione

Digitized by Google

ſeſtatione deſiſtere, actori ablatas plagas, cum reſtitutione intereſſe & damnorum reddere & reſtituere. Inſuper actorem in ſua poſſeſſione vel quaſi venandi de facto turbare vel inquietare minime debere, ſed ad ſufficientem cautionem de amplius non turbando præſtandam, cum refuſione expenſarum teneri, eumq; legitimis iuris remediis compelli. Petens ſuper his & ſingulis ſibi ius & iuſtitiam adminiſtrari, &c.

Libellus in actione confeſſoria breuiter ita formari poterit.

Coram † vobis Domino Iudice comparet N. Actor & proponit contra & aduerſus N. Reum actionem. Quod quamuis longiſſimo tempore retro acto in vſu & quieta poſſeſſione vel quaſi venandi in N. loco & circumcirca fuerit. Eo tamen non attento & quod omnes illicitæ turbationes & moleſtationes iure communi vetitæ ſint Reus actorem in exercitio venandi in loco præfato turbauit & inequitauit, eiuſq; plagas abduxit, venantes ibidem pignorans, eaq; pignora apud ſe de facto, contra iura & æquitatem, cum damno & iactura Actoris detinens. Quamobrem Actor iudiciali veſtra ſententia pronunciari & declarari petit, quod Reus Actorem in iure venandi impediens & turbans, iniuſte fecerit, & poſt hac Actorem in vſu & exercitio venandi citra moleſtationem & turbationem relinquat, & ſufficientem cautionem de non vlterius moleſtando vel turbando præſtet, pignora vna cum refuſione expenſarum intereſſe & damnorum reſtituat. Super omnibus & ſingulis veſtrum nobile officium implorando.

SVMMARIA.

1 *Diebus feſtis an licitum ſit piſcari & venari.*
2 *Venantes diebus feſtis non audita miſſa peccant mortaliter.*
3 *Venatio non eſt ſeruile opus.*
4 *Tempore feſto etiam non audita miſſa, & nulla vrgente cauſa venans, an teneatur ad reſtitutionem captorum.*
5 *Tempore quadrageſimæ & ieiunii illicita eſt venatio.*
6 *Venatio inferens damnum proximo, eſt illicita.*
7 *Venatio illicita redditur ex qualitate perſonæ, vt quia Clericus vel Monachus.*
8 *Affectus immoderatus reddit venationem illicitam.*
9 *Venatio redditur illicita, ſi contra voluntatem Domini in loco alterius exerceatur.*
10 *Prohibens venationem, quando obligetur ad reſtitutionem emolumenti, quod veriſimiliter impediuit.*
11 *Serui, famuli, & ſubditi tempore prohibito iuſſu domini venantes an peccent.*
12 *Metus nunquam excuſat nec a mortali, nec a venali crimine.*

13 *Omnes Christi fideles diebus dominicis & reliquis festis sacrum seu missam sub reatu mortalis culpæ audire tenetur.*

14 *Serui famuli & subditi, si a dominis suis iubeantur die prohibito non prius audita missa venari, parere non debent.*

15 *Affirmatio & negatio, ad idem referuntur genus.*
Omissio pura, cur dicatur factum negatiue ibid.

16 *Nolle audire sacrum, non est tam actus omissionis, quam commissionis ratione acediæ vel contemptus.*

17 *Actus coactione vel metu factus licet non sit secundum quid voluntarius, est tamen simpliciter talis.*

18 *Die festo vel tempore ieiunii quando venari liceat.*

CAPVT DECIMVM.

Venatio quando & quibus ex causis reddatur illicita.

1 ILlud † tamen omittendum non est. Quod etsi Venatio, piscatio & aucupium exercitia sint licita, attamen ratione temporis illicita reddantur. Diebus enim festis nec piscari nec venari licitum est, ne homines impediantur & retrahantur studio venandi ab officiis diuinis, *gloss. & Dd. in c. Esau, & c. qui venatoribus, 86. dist.* Non tamen peccant, qui piscantur die festo, certum piscium genus, quod tantum certis diebus aduenit, vel conspicitur, & illico recedit, nisi tunc capiatur. Quod genus sunt Thuni, Haleca, & Sardæ. Est tamen aliqua Eleemosyna in Ecclesias viciniores, aut pauperes eroganda secundum, *tex. in cap. licet, de fer. cum ibi notat, per gloss. & Panorm. Angel. in summa, verb. feria, §. 34. & 35. Caiet. 2. 2. q. 122. art. 4. Sylnest. verb. piscari, & verb. dominica, quæst. 5. nu. 7. vbi ex d. cap. licet*, dicit in maioribus solennitatibus (nempe natiuitatis Domini, diei Epiphaniæ, pascæ, Ascensionis Domini & Pentecostes, (vt tradit, *gloss. in d. c. licet,*) illicitam esse piscationem, in dominicis vero, vel inferioribus licitam solum ex causa vrgente, & cum licentia, quam intelligo proprii Episcopi, vel Parochi, Causa autem vrgens est lucrum fortuitum, statim periturum, & quia apparet halecia, & huiusmodi, & a fortiori fames, *dict. cap. licet.* Et quamuis *d. c. licet*, non loquatur, nisi de Halecibus, siue Aringuis, eadem tamen ratio idem suadet in reliquis nominatis piscibus. *Martin. ab Azpliceat. in Enchirid. confessar. c. 13. n. 9. vbi & nu. 11. inquit.*

2 Venantem † festis diebus non audita Missa peccare mortaliter secundum omnes, non tamen si eam audit, etiamsi venaretur quæstus seu lucri
3 causa, *Caiet. in summa, verb. festos dies, & verb. feria, §. 11.* Ratio est: Quia venatio non est seruile opus, neq; de numero quinq; non seruilium prohibitorum, neque lucelli finis efficit, vt tale sit, quicquid dicant Rosella, verb.

Digitized by Google

verb.dominica,q.5.& Syluest.eod.verb.d.q.5.n.7. Sed & qui tempore festo 4
etiam non audito missa, & nulla iusta vrgente causa venatur, non tamen
tenetur ad restitutionem eorum, quæ ex venatione habuit, quamquam
male agit, quod tempore festo venationem exerceat. Ratio est: Quia Ca-
nones festis diebus prohibentes venationem, non prohibent nec vetant
acquisitionem ipsarum ferarum, sed vsum tantum causa honestatis, pie-
tatis, seu cultus diuini. Ideo nulla oritur a venatione prohibita obligatio
restituendi, sicuti supra, *1.ª part.c.5.* fuse tradidimus.

Pari † ratione tempore Quadragesimæ & ieiunii illicita est venatio, 5
nisi necessitas vrgeret. *gl.in d.c.qui venatoribus, 85. dist. & c. quid prodest*
ead.dist. Vbi dicitur, Quid prodest ieiunare visceribus, & luxuriari vena-
tibus, abstinere a cibis, & errare peccatis, &c. an putatis, *ead.dist.* Vbi dici-
tur. An putatis illum ieiunare fratres, qui primo diluculo non ad Eccle-
siam vigilat, non beatorum Martyrum sancta loca perquirit, sed surgens
congregat seruulos, disponit retia, canes producit, saltus syluasq; perlu-
strat, seruulos inquam secum pertrahit, fortasse magis ad Ecclesiam fe-
stinantes, & voluptatibus suis peccata accumulat aliena, nesciens reum
se futurum tam de suo delicto, quam de perditione seruorum.

Secundo † illicita redditur venatio, si fiat cū periculo aut damno pro- 6
ximi, non considerando, quod homo lædi aut percuti possit, aut si damnū
inferatur agris, & fiat venatio cum agrorum aliorum populatione, nec
damnum restituitur, *Hostien.in sum.de pœnit.& remiss.Syluest.verb.vena-*
tio, in fi. Martin.ab Azplic.in Enchir.confes.c.17.n.125.

Tertio † illicita efficitur venatio ex consideratione personæ, vt quia 7
Clericus vel Monachus, *c.quorundam, 34.dist.Clem.Ne in agro, §. porro,*
de statu Monach.c.1.& tot.tit.de cler.venat.vbi Dd.

Quarto, † ex immoderato affectu, ex qua causa facile omnia humana 8
opera redduntur illicita, *Dd.d.c.1.de Cler.ven.*

Quinto † si contra voluntatem Domini, quis in eius loco venatus fu- 9
erit, *§. fera, Instit.de rer.diuis.*

Sexto † si quis prohibuerit venationem, cum iusse prohibere nō pos- 10
set, hoc enim casu obligatur ad restitutionem emolumenti, quod verisi-
militer impediuit, *Gabriel,in 4.sent.dist.15.q.5.art.2.conclus.5.corol.1.arg.*
l.in laqueum.ff.de acquir.rer.dom. Martin.ab Azplic.d.c.17.n.120. Dd.in c.
non est, de Decimis.

Verum † hic quæritur. An serui famuli, & subditi tempore prohibi- 11
bito iussu Domini venantes peccent nec ne? Ad hanc quæstionē respō-
deo cum distinctione duorū casuum. Aut enim serui famuli vel subditi
sunt iussi & compulsi a suis heris & dominis ad venandum festis die-
bus non ob contemptum festorum, sed ob incidentem vrgentem ne-
cessi-

Digitized by Google

ceſſitatem, vt famis, vel ſi agri & vineæ a beſtiis vaſtarentur, & hoc caſu non peccant, maxime ſi ob id miſſa non fuerit prętermiſſa. Imo ſi ob imminens huiuſmodi periculum vel damnum perſonale, aut reale audiri miſſa non potuerit, ſimiliter non peccant, non ſolum ſerui & famuli, ſed etiam ipſorum heri & domini, neceſſitas enim non habet legem, per allegata iura a nobis ſupra, *1. cap. num. 51. part. 1.* Aut iuſſi ſunt venari in contemptum feſtorum & Eccleſiæ, quæ ea ſanxit, & obedire dominis non tenentur, quando nimirum illis prius miſſa audire non permittitur. Licet enim venari opus ſeruile non ſit, neq; de numero quinq; non ſeruilium prohibitorum, attamen diebus feſtis venantes non audita miſſa peccant mortaliter, vt paulo ante notauimus. Eſt enim contra illud præceptum: Primum quærite regnum Dei. Hoc tamen poſteriori caſu videntur excuſari, ſi cogantur per iuſtum metum, vt inquit, *Ioan. Tab in ſumma, verb. venatio, n. 2. Piſan. & Angel. eod. verb. Turre crem. d. c. an putatis, 86. diſt.* Quod ego verum eſſe exiſtimo, vt excuſentur, non a toto peccato, ſed a tanto, id eſt eos ſaltem venaliter peccare.

12 At † metus etiam mortis neminem excuſat nec a mortali, nec veniali crimine, *text. in c. ſacris, & ibi Abb. de his quæ vi metuue cauſa.* Nam mihi nihil male venaliter factum, poteſt dici iuſto metu factum, cum omnis culpa etiam venalis, ſit maius malum, quos alio malo, quod non eſt peccatum, ſecundum *Abb. in d. c. ſacris, & omnes Theologos ac Canoniſtas, & gloſſ. in c. ſi aliquid, 22. q. 4. Couarr. in Epitom. lib. 4. deſponſalib. 2. part. cap. 3. §. 4. n. 3.*

13 Cum † ergo omnes Chriſti fideles diebus dominicis & reliquis *feſtis* ſacrum ſeu miſſam ſub reatu mortalis culpæ audire teneantur, *c. omnes fideles, c. Miſſas, & c. qui de ſolenni, de conſecrat. diſt. 1.* Conſequitur ſeruos, famulos & ſubditos dominis tempore prohibito, & maxime non audito ſacro venari volentibus, mortem gerere non debere, *d. c. ſacris.* Et huiuſmodi famuli ſeu ſerui ſtipendiarii, finito tempore, in quod operas ſuas locarunt, diſcedant a ſuis dominis, nec intra id tempus debent parere ſuis dominis, ſi iubeantur non audita prius miſſa, die prohibito venari.

15 Nec † obſtat, ſi quis obiiciat, ac dicat: Peccatum eſt dictum, factum, aut concupitum contra legem Dei, vt hoc definit *S. Auguſt. in. lib. 2. contra Fauſtum, c. 27. & ſequitur gl. in c. Ille Rex, de pœnit. diſt. 3.* At peccati definitio non videtur cõuenire puræ omiſſioni, quæ nec dictum eſt, factum aut concupitum. Nam non audire die feſto ſacrũ eſt pura omiſſio, quæ non conſiſtit in dicto, facto, aut concupito. Etenim reſpondeo: Licet illa omiſſio (audiẽdi ſacri) non ſit dictum, factum aut concupitum affirmatiuum, eſt tamen negatiuum, cum ſit non dictum, quod debeat fieri,

Digitized by Google

dici, non factum, quod debebat fieri, vel non concupitum, quod erat concupiscendum, quoniam affirmatio & negatio reducitur ad idem genus, vt docet, *S. Thom. 1.2. q.17. art.6.* & probatur *per l. si mora, ff. solut. matrim.* quæ non factum, quod fieri debebat, vocat factum, vt ibi adnotauit, *gl.* Ibi enim Iurisconsultus appellat factum omissionem traditionis dotis faciendæ mulieri, *& gl. recepta ibi per Bart. Alex. & alios, in l. 2 ff. de verb. obliga.* ait diuisionem illam Iurisconsulti, qui diuidit stipulationem, in stipulationem de faciendo & dando, comprehendere etiam stipulationem de non faciendo & non dando. *Martin. ab Azplic. in Enchirid. confes. prælud. 7. n. 6.*

Deinde† dici potest; Si quis nollet audire sacrum, vel non haberet vo- 16
luntatem audiendi sacrum, non esset tam actus omissionis, quam commissionis, nempe ratione acediæ, vel contemptus.

Deniq; actus coactione vel metu factus (vt hic venatio & omissio sa- 17
cri facta a seruis die prohibito contra illorum voluntatem, adeoque per metum dominorum) licet non sit secundum quid voluntarius, est tamen simpliciter talis, vt docet, *S. Thō. 1. 2. q. 6. art. 6. c. merito, 15. q. 1. l. 2 ff. quod met caus.* Nam coacta voluntas est voluntas, *l. si mulier, § si metu ff. quod met caus.* Vnde Versus:

Sumq; volens factus, quod nollem velle coactus.

gl. in d. § si metu, verb. volui. Is enim qui metu mali alicuius quippiam facit, vult illud, quamuis non propter se, sed propter aliud, vt tradit, *Martin. ab Azplic. in Enchirid. confess. prælud. 6. n. 4.*

Postremo dari potest casus, quo etiam tempore festi, vel die ieiunii li- 18
cita est venatio non solum laicis, sed etiam clericis vel Monachis, nempe si apri, lupi, vel vrsi, aut similes bestiæ nociuæ venirent vastare segetes & vineas, nam tunc huiusmodi bestias venari & capere etiam clericis vel Monachis licitum est. *Marian. Socin. sen. d. c. 1. n. 12. de cler. venat.* Similiter licitum est Clericis & Monachis venari ob vrgentem necessitatem famis, vti tradidimus, *supra 1. part. c. 1. n. 50. 53. & 54.*

SVMMARIA.

1 *Venatio militiæ comparatur.*
2 *Occidens hominem in venatione, an teneatur de homicidio, & n. 5.*
3 *Homicidium casuale quid sit? & casus quid, ibid.*
4 *Operam dans rei illicitæ, & omnem tamen adhibens diligentiam, quam potest, ac debet, & si inde nihilominus sequatur homicidium, an puniendus sit pœna ordinaria, & n. 6.*
6 *Homicidium casuale an & quando sit peccatum mortale, vel non.*
8 *Actus illicitus quis dicatur.*

9 *Dans operam venationi prohibitæ & illicitæ, etiam si omnem adhibeat diligentiam ad præcauendum homicidium, an contrahat irregularitatẽ.*

10 *Episcopus venator, qua pœna puniatur.*

11 *Presbyter venator quomodo puniatur.*

12 *Diaconus & Subdiaconus venantes, an puniendi sint.*

13 *Pœna maior imponitur maiori.*

14 *Ex persona pensatur qualitas delicti & pœnæ.*

15 *Clericus in minoribus Ordinibus constitutus, si venetur, qua pœna puniatur.*

16 *Venatio causa necessitatis & vtilitatis clericis licita est.*

CAPVT VNDECIMVM.

Homicidium si in venatione committatur, an, & qua pœna sit puniendum, & de opera licita & illicita ad casuale homicidium quædam traduntur.

1 CÆterum, † quia venatio ferarum est spectaculum cruentum, *l. cruenta spectacula, C. de gladiat. lib. 11.* Xenophon in Cyripædia, cum sit rei bellicæ comes, & rerum bellicarum meditatio, in qua omnia bellica intercedunt, fit, vt nonnunquam non sine vitæ periculo venatio exerceatur, & in ea homicidia committentur. Quæri potest: 2 Quid † si quis venando interficiat hominem, puta sagitta, sclopo, arcu- 3 buso seu bombardæ globulo an teneatur de homicidio. Ad † quam quæstionem antequam respondeam, præmittendum primo, quod homicidium casuale est, quod casu fortuito præter intentionem & voluntatem committentis, vel causam illi dantis accidit. Casus enim est, vt *inquit Aristot. 2. Physicor.* causa agens præter intentionem. Secundo prætermittendum est, Quod magna sit Doctorum concertatio, Vtrum is, qui dedit operam rei illicitæ, omnem tamen quam potuit, ac debuit, diligentiam adhibuit, & inde secutum est nihilominus homicidium, veniat puniendus pœna ordinaria. Ratio dubitandi est: Quia huiusmodi homicidium præter intentionem euenire videtur; *D. Thom. 2. 2. q. 69. art. 8.* quẽ postea secutus est; *Dom. de Soto, lib. 5. de Iustit. & iure, q. 1. art. 8.* dicunt talem posse puniri vt homicidam voluntarium. Cuius hanc assignant rationem. Nam qui non remouet ea, quæ remouere debuisset, & præcauere, si inde sequatur homicidium, incidit in eius pœnam. Sed is qui dat operam rei illicitæ, non remouet ea, quæ deberet remouere. Igitur, &c. Verum Iurisconsulti vtuntur hac distinctione, quod scilicet veniat quidem puniendus talis, sed tamen non pœna ordinaria, sed extraordinaria, vti tradit, *Bar. Rom. tract. de homicid. par. 3. n. 36.*

5 Ad † supra propositam quæstionem respondeo cum distinctione aliquot casuum. Nam aut interficiens hominem venatur in loco prohibi-

to, aut

to, aut non prohibito. Primo casu, aut interfecit prohibentem, aut alterum: Si interfecit prohibentem, tunc quia dabat operam rei illicitæ, tenebitur de homicidio. Quando nimirum non adhibuit diligentiam, quam debuit & potuit, ne prohibens occidatur. Quod si dolo & data opera venans in loco prohibito prohibentem occidat, tenetur ordinaria pœna Legis Corneliæ de Sicariis nempe homicidii, pœna autem ordinaria homicidii est pœna mortis, & quidem gladii, seu amputatio capitis, *l.3 §.fi.d.l.pen.ff.ad l.Cornel.de Sicar.l.pen.C.eod.§. Item lex Cornelia, Inst.it. de public.Iudic.* Secundo autem casu, vt venabatur cum armis prohibitis, aut non. Primo casu tenebitur de homicidio. Etenim non est licitum venari cum armis, nisi ad animalia periculosa, vt in venatione Leonum, Vrsorum, Luporum & similium, ne publica pax violetur, *Dd. in §. nemo retia, de pace tenend. in vsib. feud. Capoll. tract. de seruit. rusticor. prad. c.21. tit. de aucupat. n.10.* Secundo casu, aut vsus est ea diligentia, præcauendo ne interficiat, seu percutiat hominem, aut non. Primo casu non tenebitur, sed reputabitur fortuitus casus, de quo nemo tenetur. Casus enim fortuitus extra dolum & culpam est, qui humana diligentia prouideri non potest, *l. quæ fortuitis, C. de pignor. act. Abb. in c.1. commodati*, vbi dicit casum fortuitum esse inopinatum rei euentum, quem nulla hominum prouidentia vel cura cauere aut præuidere possit. Secundo autem casu de homicidio tenebitur. Nam imputatur illi homicidium, quod non adhibuit diligentiam, quam adhibere, & tenebatur & poterat ad præcauendum ne homicidium sequeretur. Sed † & is, qui dat operam rei illicitæ, si adhibuit diligentiam, quam debuit & potuit, ne homicidium casuale sequeretur & nihilominus casu id contigerit, erit reus illius actus illiciti, cui dabat operam, non tamen homicidii, sicut nec quo ad peccatum erit homicidii reus, qui dedit operam rei illicitæ, & aliam absq; dolo culpam habuit, tenetur tamen pœnitere, *gl. & Dd. in c. presbyterum, de homicid. tex. in c. vlt. 15. q.1. Couar. in Clem. si furiosus, 2. part. §.4. num.1. de homicid. Martin. ab Azpliquet, in manuali confessor, de quinto præcepto decalogi, c. 15. n.6.* vbi dicit. Ad † hoc, vt homicidium casuale sit peccatum mortale, vel non, parum ad rem facere, an opus, quo mors consequitur licitum sit, vel illicitum. Nam vtroq; casu crimen erit lethale, si præcessit culpa, in non adhibendo, debitam diligentiam, ad periculum mortis vitandum, neutro vero, si ea fuerit adhibita.

Hic † tamen adnotandum est eum actum dici illicitum, qui prohibitus fuerit ratione huius periculi ad homicidium, vel mortem, aut membri absciſſionem. Nam si actus non prohiberetur ratione huius periculi, sed ex illa causa, profecto huius prohibitionis transgressio nullam nec minimam haberet homicidii culpam, vt docte tradit, *Couarru. cit.*

9 §.4.n.10.verſic. Secundo deducitur, vbi & verſic. Quarto † infertur, inquit, dantem operam venationi prohibitæ, & illicitæ, etiamſi omnem venator adhibuerit diligentiam ad præcauendum homicidium contrahere irregularitatē, vbi nimirum venatio eſſet prohibita ob pericula homicidii, mortis, aut vulnerum, quæ ſolent contingere ex ſimili venandi modo. At vbi venatio eſſet interdicta propter honeſtatem, vt clericis interdicitur, aut propter cuſtodiam animalium, tunc nullam contrahi vult irregularitatem, ſi nulla alia culpa in ipſo actu contigerit, quam quod operam venator debeat in rebus venationi. Etenim illa culpa illicitæ venationis non ad homicidium pertinet, ſed tantum ad tranſgreſſionem præcepti de non venando conſtituti, quæ non ſufficit ad irregularitatem ex homicidio priuato conſtituendam. Nam ſi non eſſet interdicta venatio, nulla contraheretur ex hac ſpecie irregularitas. Igitur irregularitas non eſt dicenda ex illa culpa, quæ nulla ex parte ad homicidium fertur, ſed ad tranſgreſſionem præcepti, cuius violatio iuxta canonicas ſanctiones non producit irregularitatem, *ita Couar. præcitato loco.*

Loco caronidis huius capitis libet breuiter pœnas, quas perſonæ Eccleſiaſticæ, quibus venationes prohibentur, incurrunt, annectere. Hæc recenſentur, *in c.1. de Cler. venat.* his verbis. Epiſcopum presbyterum, aut Diaconum, canes aut accipitres, aut huiuſmodi ad venandum habere non licet, quod ſi quis talium perſonarum in hac voluptate ſæpius deten-
10 11 tus fuerit, Si Epiſcopus eſt, tribus menſibus a communione, Si † presby-
12 ter, duobus, Si Diaconus ab omni officio ſuo ſuſpendatur. Eadem † pœna, qua punitur Diaconus, punitur etiam Subdiaconus, vt tradunt, *Dd. communiter, in d. cap.1.* Et † quanquam videatur impoſita maior pœna
13 minori, quam maiori, quod eſt contra illud, *cap. homo, 40. diſtin. cap.*
14 *nulli, 19. diſt.* plus † tamen punitur hic Epiſcopus & Presbyter, quam Diaconus, maior enim reputatur iſta pœna in Epiſcopo, vel Presbytero, quam ſuſpenſio a beneficio in Diacono vel Subdiacono, propter maius ſcandalum ex perſona enim conſideratur iniuria, §. *atrox, Inſtit. de Iniur.*
15 Sic † & pœna ex perſona iudicatur parua vel magna, *gloſſ. d.c.1. de cler. ven.* Cæterum clerici in minoribus ordinibus conſtituti puniuntur arbitrio Iudicis, *Ioan. Andr. & Hoſt. d.c.1. Iacob. Menoch. de arbit. Iudic. lib.2. cent.5. caſu 413. nu.18.* Hæc tamen intelligenda ſunt de venatione, quæ fit
16 cum clamore, & caſu voluptatis vel vaginationis. Nam † venatio cauſa neceſſitatis & vtilitatis clericis licita eſt, vt ſi fiat forſan ad excitandum clamorem naturalem, vel etiam appetitum, *d. cap.1. de cler. venat.* argumento in contrario ſenſu, dum dicitur, in hac voluptate ſæpius detenti, ſecus ergo ſi rariſſime & non cauſa voluptatis, ſed neceſſitatis, nempe exercitii & valetudinis gratia, excitando appetitum propter morbū præce-

dentem.

Digitized by Google

dentem venatio fiat, *cap. dilectus, de homicid.* dummodo clerici non alant canes de redditibus Ecclesiæ, nec eos retineant in proprijs domibus. Et maxime Prælatis & Ecclesiasticis personis causa necessitatis, & recreationis cum retibus, laqueis & canibus venari licet, si habeat in venationibus redditus, *Sylvest. verb. venatio*, tradidi ergo supra, *1. part. c. 3. n. 46.*

SVMMARIA.

1 *Venatio conducit sanitati.*
2 *Venationibus Principes delectantur.*
3 *Venatio militiæ comperatur.*
4 *Venatio homines duriores, robustiores & animo promptiores reddit.*
5 *De laudibus venationis qui auctores scripserint.*
6 *Qui Imperatores, Reges & Principes venationibus delectati fuerint, & n. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. & 16.*
9 *Viriatus Lusitanus ex pastore venator, ex venatore Imperator belli factus est.*
17 *Venatio peculiare exercitium Regum, Principum & hominum Nobilium.*
18 *Venator venationem somniat, piscator Maria, lacus, flumina, retia, pisces, &c.*
19 *Aucupium finitimum est venationi.*
20 *Aucupij, quod cum accipitribus exercetur, initium a Thracibus manauit.*
21 *Aucupio, quod cum accipitribus exercetur, recreantur Reges, Principes & Nobiles quique homines.*
22 *Aucupium cum accipitribus etiam militiæ comparatur.*
23 *Piscatio est honestum & vtile exercitium, & non solum laicis, sed etiam clericis & religiosis licitum.*
24 *Piscatio militibus nocet.*
25 *Venatio est minus decora, quam piscatio, & cur venatio clericis sit prohibita, ibid.*
26 *Venatio caret exemplis Sanctorum.*
27 *Apostoli fuere piscatores.*
28 *Venatio fit cum maiori sumptu, quam piscatio.*
29 *Caro ferina luxuriam fouet.*
30 *Venari est magis luxuriæ, quam rationis.*
31 *Venatio inferi damnum agris alienis.*
32 *Venatio rixam parit.*
33 *Piscatio Eccl. siasticis personis indistincte permissa est, non sic venatio.*

84 *Piscatio significationem quandam habet ad prædicationem Euangelicam.*

85 *Piscandi genus duplex.*

86 *Piscatio, ex qua, victus quæritur, est licita.*

87 *Piscatio, quæ sit propter solatium, adhibitis debitis circumstantiis, est licita.*

88 *Piscatio quando reddatur illicita.*

89 *Piscationis, venationis, & aucupij nimius vsus Scholaribus obest.*

90 *De piscinis & vinariis quædam traduntur.*

CAPVT DVODECIMVM.

Quæ sit vtilitas venationis, aucupij & piscationis.

1 ET † quoniam quælibet res ab vtilitate, quam hominibus & Reipub. affert, commendari, vel incommodo, quod ijsdem infert, vituperari solet, libet hoc capite venationis, aucupij & piscationis vsus tanquam licitum & humanæ necessitati & valetudini seruientem laudare & commendare. Nam venationis exercitium non solum vtile est Reipublic. sed etiam valde conducit sanitati conseruandæ. Cyrus Rex Persarum, vt auctor est Xenophon, suos non prius ad prandium siue cœnam ire sinebat, quam sudassent: Itaque in venationem educebat, qua sudor maxime euocatur, damnabat autem otium & desidiam perinde ac rem pestiferam & corporibus valde nociuam. Vnde Plato in *libro 6. de legibus*, monet adolescentes alendis canibus, & reliquæ venationi operam dare, & *libro 7. in fin.* inquit, optimam esse quadrupedum venationem, quæ equis, canibus, corporis viribus agitur. Nam quibuscunque diuinæ curæ est fortitudo, ij quadrupedes omnes cursu, vulneribus, telisque manu propria venando vincere debent: Et paulo post: sacros hos venatores, vbicumque venari velint, nemo prohibeat. Et Cicero *libr. 1. offic.* Suppeditant, inquit, & campus martius, & studia venandi honesta exercitia. *Diogenes, Sygnopæus, teste Laertio*, in eius vita, pueros, quos instruendos habebat, ad venationem educabat. *Heraclytus in Politia Cretensium* scribit: docebat eũ, qui pueris præerat, ex lege eos ad venandum educare debere. Lacedæmonij ex legibus Lycurgi, studia circa venationes per omne tempus agebant, nisi forte militiæ vocarent, *teste Plutarcho*, in vita ipsius *Lycurgi*.

2 Hinc † venatio claris Principibus semper gratissima fuit, & quasi pecu-
3 liaris quædam exercitatio: nec quidem immerito: Speciem † enim non paruam fortitudinis præ se fert, & similitudinem quandam cum re bellica tenet. In ea enim omnia bellica exercentur. Ducem præficit sibi venatio, cuius dicto omnes auscultant, hostem excursoribus prouocat, explo-ratores in speculis disponit, insidias abdit, apertum Martem simulat di-uortia,

Digitized by Google

uortia, quæ ad fugam patent, obſeruat, per ſaltus & arua pedites præmittit, loca plana & aperta equitum alis præcingit, cornuum ſtrepitu progreſſui receptuique canit, dat ſigna prædæ ac victoriæ, prædam aduentantem, aut euadentem ſignificat, moueri caſtra indicat, adeo vt concludendum ſit venationem bello ac pugnæ ſimillimam eſſe. Nam † in ea diluculo ſurgere, & equitare, currere, proſilire, atroces feras obſeruare, excipere, ac iaculo petere, æſtum friguſque perferre, ſæpe etiam famem pati neceſſe eſt, ita vt venatores feris congrediendo fiant duriores, robuſtiores, nec non animo promptiores. De † laudibus venationis præclare ſcripſerũt Xenephon Socraticus, ille Philoſophus, qui ob ſuauitatẽ dicẽdi Muſica Attica cognominatus eſt, quem refert & ſequitur *Franciſ. Patric. Senenſ. de regno & Regis inſtitutione, lib. 3. tit. 6. Ariſtot. lib. 1. Polit. c. 5.* & plures alij, quos recenſet *Andr. Tyraquell. in tract. de Nobilit. ca. 67. num. 139. Alexander Macedo*, qui ob res, præclare geſtas, dictus eſt *Magnus*, vbi ab acie & armis quies aliqua dabatur, aſſidua venatione oblectabatur. Nam † Leonem miræ magnitudinis quaſi laborũ Herculis æmulus peremit, & præcipuam venatorum curam ſemper habuit, & maxime poſt prandium diem venatu conſumpſit, vt ſcribit Plutarchus in vita ipſius. Mithridates † Rex Ponti, qui cum Romanis ſex & quadraginta annis varia fortuna bellum geſſit, quum puer admodum patrem amiſiſſet, vitam non ſolum noto antidoto tutatus eſt, ſed venationis quoque ſtudio. Altero enim venenum, quod ſibi quotidie tutores dilurbant, euaſit: Altero autem inſidias. Similabat quidem ſe nimia venationis voluptate teneri, adeo vt reliqua omnia ſtudia contemptui neglectuique haberet. Annos enim circa ſemptem neque vrbis, neque ruris tecto vſus eſt, ſed inter ſylues quaſi errabundus vagabatur, & vt ſors ei præbebat occaſionem diuerſis regionis montibus pernoctabat, ignaris omnibus vbi locorum eſſet, ſic quotidiè feras curſu fugare atque inſequi conſueuit, & cum ferocioribus beluis etiam viribus congredi, quibus quidem ſtudijs & proditionis inſidias euaſit, & corpus ad omnium laborum tolerantiam obduruit, effecitque, vt animi etiam virtutibus omnes ætatis ſuæ Reges anteiuerit, & dignitate maieſtatique Imperij Priſcos quoque omnes adæquauerit, refert *Patric. d. loco:* Vnde venatio maximarum rerum meditationi valde idonea eſt, teſtis eſt Plinius Secundus Iunior *lib. ad Cornel. Tacit.* Pelopedas † Thebanus vir animi & corporis robore præcellens, primam militiæ ſuæ inſtitutionem a venationis meditatione accepit, vt tradit *Plutarchus in vita illius*, & Viriatus Luſitanus primus ille in Hiſpania magnus Dux, qui canendi peritia omnibus Imperatoribus ac Ducibus ſui temporis, prælatus eſt, qui Romanos quoque annos circiter decem vario Marte fatigauit, quum paſtor eſſet, militarem diſciplinam ex

ſola

sola venatione didicit, cui quidem diuturnam operam dedit: & a venatoribus Dux factus, quum nulla generis aut maiorum commendatione clarus esset, vniuersum Hispaniæ exercitum magna cum laude diutius du-
10 xit. Philopœmenes † Achæorum Dux præclarissimus, quoties ab armis otium nactus esset, venationi operam dabat, vt qui opinaretur eam rei militaris Comitem esse, & Regum, Imperatorum, Ducumque palæstrã.
11 Persarum † Reges, quorum maiestas augustior, sanctiorque habebitur, venatione etiam gloriabantur, hoc cernimus ex inscriptione sepulchri Darij, quam eiusmodi fuisse Onesicritus scripsit, vt refert Strabo: Amicus amicis fui, eques & sagittator optimus, venatores omnes superaui: & quæcumque volui, facere potui. Quæ & alia refert *Patric. Senensis de re-*
12 *gno & Regis institutione libro 3. titul. 6.* Pompeius † Magnus, cum Numidiam victor peragraret, venationibus Leonum & Elephantum aliquot
13 diebus operam dedit. Traianus † Imperator venationes frequentes cum amicis & familiaribus exercebat, vt tradit D. Casius & *Hadrianus illius* in Imperio successor, venandi studio vsque ad periculum tenebatur, te-
14 ste Spartiano. Antonius † Pius venando se multum oblectauit, vt scri-
15 bit Iulius Capitolinus. Marcus † quoque Antonius Philosophus venationi operam dedit, teste eodem Capitolino. Alexander Seuerus ve-
16 natione se exercebat, teste Ælio Lampridio, in vita eius. Pulchre † Statius de venatione scribit *libro 2. Achilleidos*, apud quem Achilles venator dicitur.

——— Quid nunc tibi prælia dicam.
Syluarum, & vacuos sæuo iam murmure saltus,
Nunquam ille imbelles ossea per auia Lynces
Sectatus, aut timido passune cuspide damas
Sternere, sed tristes turbare cubilibus vrsas,
Fulmineosque sues, & sicubi maxima trigis,
Aut subducta iugis fetæ spelunca leæna
Ipse sedens vasto facta expectabat ab antro.

Horatius vero lib. 1. Epist. 18. de venatione sic scribit.

Pulmenta laboribus empta
Romanus solenne viris opus vtile famæ,
Vitaque & membris

Et Homerus lib. 5. Iliad. Scamandrium † laudat tanquam bonum venatorem a Diana edoctum. Ex quibus exemplis patet venationem esse peculiare exercitium Regum, Principũ & hominum nobilium. Nam † Principes nulla re magis delectantur & creantur, quam venatione, & nonnunquam ad reprehensionem vsque, & cum periculo venatu inuigilant, syluasque fatigant, adeoque nihil somniant, quam venationem, quod il-

lustre

luſtre illud & ſanctitatis & eruditionis exemplar, *D. Thomas* Motus eleganti pulchroque expreſſit diſticho.

Venator defeſſa thoro cum membra reponit,
Mens tamen ad ſylvas & ſua luſtra redit.

Tanta enim vis eſt veteris conſuetudinis & vitæ exercitationis, quam agimus, vt eam ſæpiſſime ſomniemus. Hinc eſt, quod piſcator fere ſomniet maria, lacus, flumina, retia, piſces, venator, nemora, ſaltus, montes, feraſque: miles turbarum ſonitus, fragores armorum, vulnera, ſanguinem, cædes. Lepide quidam apud Theocritum piſcator, omnis, inquit, canis panes ſomniat, & ego piſces, tradit *Benedict. Perer. lib. de obſeruat. ſomnior. quæſt. 2.*

Finitimum † venationi eſt aucupium, quod cum accipitribus exerce- 19
tur, quod Priſcis ſeculis aut prorſus ignotum, aut paucis agnitum fuit. Etenim Græci ſcriptores, qui in minimis etiam rebus fuerunt vel diligẽtiſſimi, vel curioſiſſimi, hoc egregium exercitium non tacuiſſent. Quamquam † illorum reperiantur ſcripta, quibus docent, quo ſibilo, quaue fi- 20
ſtula aues alliciuntur, quibuſque decipiantur dolis & quibus rebus irretiuntur, quo etiam modo area concinnatur, quæ ſemina ſparguntur, quo geſtu, plagaque ex tugurijs obducuntur. Aucupij, † quod cum accipitri- 21
bus exercetur, initium a Thracibus manaſſe exiſtimat, *Patric. d. libro 3. tit. 7.* Hoc † exercitij genere mirum in modum recreantur Reges, Prin- 22
cipes, Nobiles & ingenui quique. Habet † enim non diſſimilem ſpeciem a diſciplina militari, diſponit namque iuuenum Comitatum, equitum quaſi alas adijcit, indagatores cum ſagaciſſimis canibus, quaſi milites leuis armaturæ præmittit, qui aues terrore excitens, & ad volandum compellant, ſpeculatores in montium verticibus ſtatuit, qui volatum obſeruent. Adſunt ſuo ordine, qui elata ſiniſtra manu accipitres ferant, aduerſuſque volantes alites artificij iactu eos dimittant. Alij ſurgentem e terra volucrem, quam primum reperiunt. Alij per opertum volantem inuadunt. Alij in ſublime ſeſe offerentem, deinde ſinguli vocati, ſibiloque allecti ad notam proprij heri læuam, redeunt, *Patric. d. tit. 7.* & naturam Accipitrum deſcribit. Cæterum † piſcatio, cuius & honeſtum & vtile exer- 23
citium, & non ſolum laicis, ſed etiam clericis nec non religioſis licitum, vti docui ſupra *1. parte cap. 1. num. 47. & 48.* & pluribus in locis plurimum adiuuat tenuem atque inopem turbam. Hæc † tamen militibus officit, 24
eum quod piſces male nutriant, & corpora inualida atque ægrota præſtent (quod Homeri quoq; teſtimonio probari poteſt, qui bellatores ſuos, qui iuxta littus maris caſtra habebant, nunquã piſcem guſtare facit, & helleſpontianos piſces Ichthyophagos per irriſionem appellat, quaſi im-

Digitized by Google

belles & effæminatos) tum quod piſcator algens nudus atque inops ſemper videatur, vt inquit *Patria. d. lib. 7. tit. 12.*

25 Et † licet venatio ſit exercitium & nobile & vtile, eſt tamen venatio minus decora, minuſque gratioſa ipſa piſcatione, ea ratione, quod hæc indiſtincte clericis ſit licita, non illa, quid enim turpius, quam clericum huc illucque pedibus curſitantem, aut equo volitantem videre, vnde venatio tantum hominibus ſæcularibus, & præſertim nobilibus conuenit, cum ſit rei bellicæ meditatio, & omnia bellica in ea exerceantur. Hinc ſicut clericis prohibetur pugnare in bellis & prælijs, *cap. clerici, & cap. quicunque, 23. quæſt. 8. cap. clericum qui, & cap. de his clericis, 50. diſt. cap. ex multa. de voto.* Ita eis prohibita eſt venatio non ſolum propter pericula homicidij, mortis, aut vulnerum, quæ ſolent ex ſimili venandi modo contingere, vt docet experientia, ſed etiam propter honeſtatem, *cap. quorundam, 34. diſt. clem ne in agro, §. porro, de ſtatu Monach. cap. 1. & per tot. tit. de cler.*

26 *venat.* vbi Dd. Vnde venatio magis affert periculum vitæ homini, quam piſcatio. Deinde † venatio caret exemplis Sanctorum, *cap. Eſau, 86. diſt. i-*

27 *bi.* Eſau † venator erat, quia peccator erat, & penitus non inuenimus in ſcripturis ſanctis, ſanctum aliquem venatorem, piſcatores inuenimus ſanctos, cum piſcatio ipſos habeat Apoſtolos ante & poſt reſurrectionem, imo Chriſtum ipſum approbantem & iubentem retia laxari, ac

28 de piſcatione comedentem, *Luc. & Ioan. cap. vlt.* Tertio † venatio fit cū maiori ſumptu, comeduntque beſtiæ, quod Chriſti pauperes alere deberet, contra illud Euangelij, non eſt bonum ſumere panem filiorum, &da-

29 re canibus. Quarto † carnes ferinæ luxuriā fouent, & vitia ſubminiſtrant, quod non faciunt piſces, ideo tempore ieiunij illę prohibetur, hi permit-

30 tuntur. Quinto † perſequi feras eſt magis appetitus & luxuriæ, quam rationis vel neceſſitatis, vnde venator propter delectationem, qua detentus eſt, non poteſt interim de diuinis cogitare, *gloſſ. d. c. Eſau.* Sexto † plerunque a venatoribus infertur damnum prædijs, agris, aut ſatis alienis,

31 32 quod non fit in piſcatione, aut ſaltem raro. Septimo, † venatio rixam parit inter venatores & dominos agrorum prohibentes ingreſſum eorum.

33 Denique † piſcatio Eccleſiaſticis perſonis indiſtincte permiſſa eſt tanquā ius magis licitum & ſpectaculum minus cruentum, quam ſit venatio, *ca. 1. & 2. de cler. venat. & cap. 1. 2. ne cler. vel monach. c. 1. & 2. 34. diſt.* Quo enim cruentius eſt ius venationis, eo videtur magis ab humanitate eſſe a-

34 lienum, *l. cruenta ſpectacula, Cod. gladiat. lib. 11. Xenephon in Cyripædia*, minuſque Eccleſiaſticis conuenire perſonis, *d. c. Eſau.* Et † præterea piſcatio abundat exemplis Sanctorum, & quandam ſignificationē habet ad prædicationem Euangelicam, ideo libet aliquanto plenius hoc loco in piſcationis materiam diſcurrere. Sciendum igitur, duplex eſſe genus piſcandi.

Quod-

Digitized by Google

Quoddam † enim genus piſcandi fit retibus, quoddam hamo. *gl. Archid. Turrecrem. & Bellam. c. eſt aliud, 24. q. 1. de retibus dicitur, c. non turbatur, 24. q 1. vbi dicitur.* Non turbatur nauis, quæ Petrum habet, turbatur illa, quæ Iudam, etſi multa illic diſcipulorum merita nauigabant, tamen ad huc eam proditoris perfidia agitabat. In vtraque Petrus, ſed qui ſuis meritis firmus eſt, turbatur alienis, caueamus igitur perfidũ, caueamus proditorem, ne per vnum fluctuemus plurimi. Ergo non turbatur hęc nauis, in qua prouidentia nauigat, abeſt perfidia, fides ſuperat, quemadmodum enim turbari poterat, cui præerat is, in quo firmamentum Eccleſiæ eſt? Illic ergo turbatio, vbi modica fides, ibi ſecuritas, vbi perfecta dilectio. Denique & ſi alijs imperatur, vt laxent retia ſua, ſoli tamen Petro dicitur: duc in altum (*Lucæ 5.*) hoc eſt in profundum diſputationum, quid enim tam altum, quam altitudinem diuitiarum videre, id eſt, ſcire Dei filium, & ipſam profeſſionem diuinæ generationis aſſumere, quam licet mens nequeat humana plenæ rationis iuueſtigatione comprehendere, fidei tamẽ plenitudo complectitur, *ita c. non turbatur.* De altero vero genere piſcãdi dicitur. *c. eſt aliud, ead. cauſ. & quæſt. his verbis.* Eſt aliud Apoſtolorum piſcandi genus, quo genere ſolum Petrum piſcari Dominus iubet, dicẽs, mitte hamum, & eum piſcem, qui primus aſcenderit, tolle, hactenus, *c. eſt aliud.* Et hoc genere piſcandi ſolus Petrus iuſſus eſt a Domino vti, ad finẽ ſoluendi tributum. Vnde dixit *Matthæi 17. cap.* vade ad mare, & mitte hamum, & eum piſcem, quem primo apprehenderis, tolle, & aperto ore eius, inuenies ſtaterem, illum ſumẽs, da eis pro me & te, quia iam Petrum fecerat Capitaneum ſuper alios Apoſtolos, ſoli enim Capitanei ſoluebãt tributum. Vnde *Auguſtinus libro quæſtion. Noui Teſtamenti ait.* Saluator noſter cum pro ſe & Petro dari iubet, pro omnibus ſoluiſſe videtur, quia ſicut in Saluatore erant omnes cauſæ magiſterij, ita etiam poſt Saluatorem, omnes in Petro continentur, ipſum enim conſtituit caput eorum, vt paſtor eſſet gregis Dominici, *Turrecrem. d. cap. eſt aliud*, dicens, *gloſ. ibid.* intelligere per hamum iuriſdictionem, quam ipſe præ alijs habuit in vniuerſum orbem. Vnde vocatus eſt in plenitudinem poteſtatis. Vtroq; igitur genere piſcatus eſt Petrus, primo genere piſcandi piſcati ſunt & alij diſcipuli. Primum genus piſcandi, quod fit in rete, inquiſitionem denotat diuinæ ſcientiæ & ſapientiæ: Sapientiæ, quantum ad diuinitatem Chriſti, & ſcientiæ, quantum ad humanitatem eiuſdem. Secundum piſcandi, quod fit in hamo, ligandi, atque ſoluendi poteſtatem inſinuat. Petrus autem omnium Sacerdotum figuram tenebat: rete ergo Petrus & alij piſcantur, quia non ſolum Sacerdotes, ſed & alij prudentes viri, de miniſterio ſapientiæ & ſcientiæ Dei ſcrutantur. Soli Petro conceditur piſcari in hamo, quoniam ſolummodo Sacerdotes habent poteſtatem ligan-

di, atque soluēdi, retia namque cum perplexis filis intexta, verborum diuinorum perplexitatem insinuant, quibus de interioribus Christi sacramentis disputatur. In hamo vero lineæ, vbi velut funi ferrum coniungitur: ferrea, id est inconuincibilia Ecclesiæ vincula, designantur, vel secundum aliam misterij considerationem, putari etiam potest soli Petro vtrũque genus piscandi esse concessum, quippe, & si cæteri discipuli piscarentur, specialiter tamẽ de Petro fit mentio, cum ei soli dicitur, duc in altum rete, in primo genere piscandi signatur ventilatio rationis fidei: In secundo causa depositionis Episcopi. Episcopus enim præeminens in suaDiœcesi, est quasi piscis, primo ascendens de mari, quia solo hamo Petri capitur, quando soli Apostolo Episcoporum causa criminalis terminanda committitur, *cap. quamuis, 3. quæst. 6.* Similiter quando ratio fidei ventilatur, ad Sedem Romanam defertur. Hæc *Archid. & Bellam. d. c. est aliud.*

36 *24. q. 1.* Hinc † piscatio si fiat propter necessitatem, sicuti faciunt *illi, qui* ex illa victum quærunt, est licita *S. Greg. super Ioan. 21.* vbi leguntur Apostoli post Christi resurrectionem redisse ad opus piscationis, cum Mat-

37 thæus post conuersionem ad opus telonei non redierit. Denique † etiam licita est piscatio, si fiat propter solarium adhibitis debitis circumstã-

38 tijs. Si † tamen fiat deficiente aliqua debitarum circumstantiarum, est illicita, & peccatum veniale, vel mortale, secundum distinctionem, quam de venatione posuimus. *Turrecrem. d. cap. qui venatoribus, num. 6. dist. in.*

39 *86. Chassan. in catalogo de gloria mundi, part. 11. consid. 11.* Et † quamquam piscationis, venationis & aucupij vsus humanæ necessitati perutilis sit, studiosis tamen adolescentibus, qui literarum studijs incumbunt, *nimius* vsus obest iuxta illũd tritum.

Per Pisces & aues multi periere scholares.

40 Fuerunt † etiam qui habuerunt piscinas celebres. Sergius Ostrearum varia primus omnium habuit. Licinius Murena reliquorum piscium viuaria primus instituit. Lucullus ad piscium receptacula montem excidit iuxta Neapolim. Varro scribit Marcum Catonem Vticensem, cum hæres testamento Luculli, seu Lucullij esset, pisces de piscina eius quadraginta millibus vendidisse. Murenarum viuaria *C. Hirtius* excogitauit, qui cænis triumphalibus Dictatoris Cæsaris sex millia murenarum mutua appendit & dedit in pondus. Vedius Pollio immanissimus, cum piscinas magno studio coleret, volebat seruos occidere, eosque piscibus vorandos prębere, vt hominum cruore pasti, delicatiores essent, curauit & piscinas. Hortensius Orator murenam adeo dilexit, vt mortuam multos dies abstractus fleuerit. Antonia Drusi murenæ, quam diligebat in aures, hoc est ornamentum ex aure dependens, addit. *Chassan. in catalog. de gloria mundi, part. 11. consid. 51.*

Hæc

Hæc ſunt candide Lector, quæ in materiam Iuris venandi, aucupandi & piſcandi commentari volui, quæ tu pro tua in me beneuolentia & humanitate boni conſules, etenim tui commodi gratia hæc typis mandaui, quod ſi te benignum lucubrationum mearum æſtimatorem intellexero, aſpirante Deo, hunc tractatum auctiorem caſtigatioremq; aliquando in lucem edam. Et ſi quid interim vel mea feſtinatione, (cum enim in colligendo hoc tractatu operam meam ponerem, ab Illuſtribus, Generoſis, Nobilibus Strenuis & Clariſſimis Dominis, D. Præſidente & Conſiliariis Regiminis & Cameræ ſuperiorum, Auſtriæ, Prouinciarum, Oeniponti commorantibus, Dominis meis clementibus, benignis, perpetua fide & obſeruantia colendiſſimis nomine ſacræ Cæſareæ Maieſtatis ad adminiſtrationem Præfecturæ vtriuſque Dominii Brigantini & Hochenecenſis vocatus fui) vel operarum incuria emendandum exciderit, tu id temporis breuitati, qua interclusus fui, adſcribes, non etiam ignarus communis Typographicæ ſortis, pro tua humanitate condonabis, cum & hoc prudentiſſimis & vigilantiſſimis non raro euenire ſoleat. Vnum tamen volo tibi plane perſuadeas, me hoc in tractatu in nullius vel fauorem, vel odium quicquam ſcripſiſſe, atq; ita me nulli adulatum fuiſſe, nec quemquam acerbe perſtrinxiſſe, ſed me tractaſſe materiam iuris venandi, aucupandi & piſcandi pro vtroq; foro, tam interiori) quod conſcientiæ appellant) quam exteriori (quod contentioſum vocant.) His igitur pro tuo libitu libere vtere, fruere, donec Deo adiutore meliora aliquando in tuum vſum proferam, & mei apud Deum ſubinde in tuis precibus recordare.

HVIVS TRACTATVS FINIS.

Digitized by Google

IVRIDICA

ELEGANS DISPVTATIO

DE IVRE VENANDI, AVCVPANDI, ET PISCANDI, INSCRIPTA SERENISSIMO PRINCIPI AC DOMINO, DOmino Maximiliano, Comiti Palatino Rheni, vtriusque Bauariæ Duci, &c. & publice proposita, in celeberrima Ingolstadiana Academia,

PRÆSIDE,

NOBILI, CLARISSIMO, ET CONSVLTISSIMO viro Domino Hieronymo Arnoldo Rathio, I. V. Doctore, & ibidem Professore ordinario,

RESPONDENTE,

IOANNE GEORGIO HAYDENPVECHERA KAVFFRINGEN, NOBILI BAVARO.

IN NOBILI SPIRA.
Typis ac Sumptibus Ioannis Philippi Spiessij.
Anno M.D.CII.

Digitized by Google

DISPVTATIO IVRIDICA, DE IVRE VENANDI, AVCVPANDI, ET PISCANDI.

Quantumuis prima fronte videatur hac de iure venandi disputatio non tam ex ipso Iure petita esse, quam ex communi fere locorum consuetudine & hominum vsurpatione: atq; ideo de eo multum inquirere non magnopere ad Iurisconsultos pertinere: summa tamen ratione non passim omnes, sed certos tantum, & hos nobiliores sibi solis Venationem sumere, satis ex sequentibus intelligetur. Et hanc quidem rem quanti referat bene discutere, satis etiam me tacente, ex infinitis controuersiis, quæ inter Principes, nobiles, q; viros quotidie enascuntur est videre.

THESIS PRIMA.

QVamuis vtroq; Iure cum Gentium, tum Ciuili multi ac varii modi sint inuenti, quibus rerum dominia acquirantur, inter illos tamen facile antiquissimus ac latissime patens habetur, occupatio earum rerum, quæ nullius sunt, §. *singulorum instit. de rer. diuis. & ibidem Doctores.*

II. Complectitur vero occupatio hæc præter alia etiam venationem, Aucupium & Piscationem: de quibus nos hic agemus. Et hoc quidem ordine, vt primo de Venationibus in genere, deinde de singulis earum speciebus tractemus. *Videatur, §. flumina, seqq. §. fere, §. aptum instit. dict. tit.*

III. Licet vero Venationum tres species soleant recenseri: Oppressiua, Arenaria, & Saltuosa siue Syluatica, nos tamen de hac tantum posteriore, quæ proprie Venationis vocabulo continetur, hic agere constituimus. *Videantur, glos. Dd. & Canonista, ad c. vident, c. quid prodest, d. 86. Sebastianus Medices in tract. de Venatione, part. 1. q. 3. n. 1. & seqq. Hieronymus Schurpfius, consil. 1. initio centur. 3.*

IV. Est ergo hæc Venatio libera facultas occupandarum ferarum animantium, in nullius dominio existentium, Iure naturali, gentium & ciuili hominibus concessa, *c. 1. Genes. l. 1. 3. l. qui in littore. ff. de acquir. rer. dom. Inst. C. de Venat. ferar. lib. XI. l. in pecudum. ff. de vsur. Couar. part. 2. relect. ad c. peccatum, de Regulis Iuris, §. 3. n. 1. tom. 1. Franciscus Zoannetus de duplici Venat. n. 21.*

V. Et hinc omnia animalia quæ mari, cœlo & terra nascuntur, simul atque ab aliquo capta fuerint, Iure gentium statim illius esse incipiunt, *Iam d. iuribus. Dd.*

VI. Quod tamen non obtinet in animalibus mansuetis natura, vel fessis quidem, sed arte cicuratis, vel alias dominio alicuius per occupationem,

nem, aut inclusionem subiectis: hæc enim si quis alius lucrandi animo acceperit, neq; domino restituere voluerit, tam furti, quam ad exhibendum actione huic tenebitur, §. *gallinarum, institut. d. t. l. 3. §. fin. l. 5. §. 1. l. 6. cum similibus, ff. ad exhibend. iuncta, l. naturalem in fine, ff. de acquiren. rer. dom.*

VII. Ferarum autem Venatio adeo libera est, vt nihil referat siue quis in suo siue in alieno, siue priuato, siue publico loco eas cæperit. Fundum tamen alienum Venandi gratia ingressurus, recte ab eius fundi domino, si id præuiderit, ne ingrediatur, prohiberi potest, *d. § feræ, & d. l. 3. ff. de acquirend. rer. dom.*

VIII. Cuius prohibitione neglecta, si quis nihilominus ingrediatur, iniuriarum actione ob id illi tenebitur. Sic tamen captam a se feram, non obstante prohibitione, nihilominus suam facit, *l. iniuriarum, 13. §. vlt. ff. de iniur. d. §. feræ, d. l. 3. §. plane, & sic gloss. ad l. Diuus, 16. ff. de seruit. rustic. prad.*

IX. In loco vero publico hoc amplius obtinet, quod nec prohiberi quis possit, quo minus illum ingrediatur, vel ibi venetur: prohibens quoq; recte iniuriarum actione a prohibito conueniatur. Nisi post factam prohibitionem alter ius illud eo loci acquisierit, vt sibi soli ibi venari liceat, *d. l. iniuriarum, l. 2. §. si quis, ff. ne quid in loc. publ. l. si quisquam, ff. de diuers. & tempor. præscript. videatur VVesenbeccius in Paratit. suis, T. de rer. dom.*

X. Et hæc quidem circa facultatem vbiuis Venandi olim ita constituta fuere: postea verum Principum constitutionibus ea paulatim immutata sunt. Quemadmodum & hodie ex recepta & inueterata Germaniæ consuetudine aliter videmus obtinere.

XI. Atque primum Imperatoris Friderici constitutione interdictum fuit hominibus priuatis, præsertim rusticis, ne in publicis locis atq; saltibus retia, laqueos, & alia instrumenta tendant, nisi ad lupos, vrsos, & similes noxias bestias, *c. 1. §. si quis rusticus arma, vers. nemo retia, T. de pace tenend. & eius violat. in vsibus Feudor. & ibi Aluarot. & alii.*

XII. Potuisse vero Principes ius Venandi sibi solis sumere, atque aliis Venationem interdicere, vel quia Principes sunt, vel quia id longa consuetudine ita introduxerunt, vel quia iustæ eos causæ mouerũt, communis apud Dd. nostros est receptum, & quoq; nos defendemus, *Videatur VVesenbec. d. T. de acquirendo rer. dom. Couar. supra d. loco nu. 1. Zoannetus de duplici Venatione, nu. 42. & seqq. D. Andreas Fachineus Præceptor meus obseruandus, lib. 1. controu. iur. c. 1. l. cet contra velit Grauetta, par. 4. consil. 643. per totum, par. 5. cons. 945. nu. 6. part. 6. cons. 518. n. 18. Schurpfius cent. 3. cons. 1. n. 12. n. 31. & alii quos citat. Couar.*

XIII. Quin

Digitized by Google

XIII. Quin & illud licuiſſe Principibus defendemus, vt ſubditis non
ioc tantum interdicerent, ne in publicis locis venarentur, ſed etiam ne
uis in ſuis priuatis. Atq; illud cum iuſtitia non pugnare. *Per ea quæ trac-
ſit Couar. d. loco n. 12. Zoannetus, d. loco n. 51. & ſeqq.*

XIV. Et hoc ius Venandi ita ſubditis ademptum, tam in priuatis, quam
ublicis locis, poſtea ſingulari Imperatorum priuilegio in inueſtituris
eudorum, recte Imperii Electoribus, Ducibus, Comitibus, aliiſq; No-
ilioribus conceditur, *facit, l. ſeruitutes, 14. §. publico, ff. de ſeruit. l. 2. initio,
i ſi quis a principe, ff. ne quid in loco publico, Zoannetus, d. loco n. 41. & ſeqq.
maxime, 70.*

XV. Vtrum vero & inferiores a Summo Principe, qui tamen ab eo o-
nnem iuriſdictionem per inueſtituram acceperint, idem ſubditis pro-
ibere valeant, valde controuertitur. Nos eos putamus poſſe ad tempus,
ex iuſta cauſa. *Per ea quæ docet Couar. d. loco n. 2. Sebaſt. Medices part. 1.
5. D. Fachinæus d. loco.*

XVI. Immo dicimus etiam hos idem poſſe in perpetuum, ſi illud iuris
abuerint a ſummo Principe, vel tacitus, vel expreſſius conſenſus ſubdi-
orum interuenerit, vel legitimæ præſcripſerint. *Idem Couarr. d. loco ex
ardin. Hoſtie. ſ. atq; aliorum ſententia, quos ibi citat Binſfeld. tract. ſuo, de
iur. & dam. dat. quæſt. 4. concluſ. 10.*

XVII. Et in tantum Principes aliis Venationem prohibere poſſe puta-
ius, vt hoc ius quod habent etiam ex priuilegio poſſint remunerationis
rgo Vaſallis, & Nobilibus ſuis concedere, vt ſcilicet in certis aliquibus
ocis ſoli venentur, ibiq; alios prohibeant. *Argumento, l. venditor, ff. com-
unia præd. l. ſi quis, ff. & de diuerſ. tempor. præſcript. l. ſane ſi maris, ff. de
iur. & ſic, Couar. d. loco, nu. 10 Natta, conſ. 522. n. 22. prout eum citat & ſe-
quitur Zoannetus, ad l. 2. n. 170. C. de Pact. inter empt. & vend. Medices par.
quæſt. 28. n. 1. & 2.*

XVIII. An autem & ſic minores Vaſalli ſubditis ſuis Venationem in-
rdicere poterunt? Id negamus, niſi ſubditi acquieſcerent, ſubſequere-
irq; præſcriptio, vel ſic inueſtitura quoq; cautum fuiſſet, *Iacobin. d. S.
eorgio in tract. de feud. verſ. & cum Venat. Boſius, T. de regalibus, num. 4.
ti eos citat, & ſequitur Medices, quæſt. 7. ſecunda partis, d. l.*

XIX. Illud valde controuertitur, num ius Venandi ſit de regalibus?
bi licet de conſuetudine aliud videatur eſſe dicendum, iure tamen no-
ro verius eſſe exiſtimamus illud, excepta Piſcatione in publicis flumi-
bus, inter regalia non numerari. *Videatur, c. vn. T. quæ ſint regalia, lib.
in vſibus, FF. Tyraquellus de Nobilitate, ca. 37. n. 150. Decius conſil. 197.
Sedices parte 1. q. 27. n. 2. 3.*

XX. Illud autem verius exiſtimamus, Venationem ab Imperatore, per

Digitized by Google

inuestituram Vasallis Principibus, atq; Nobilibus non aliter concedi, quam accessionem ditionum, & seruitutem in fundis subditorum, Iurisdictioni Principum debitam. *Vt docet Zoannetus in sua duplici venatione, n.105. & seqq.*

XXI. Ita tamen ut qui hoc ius vel ex principali rescripto, priuilegio, præscriptione, vel consuetudine habent, teneantur suis subditis, damna, quæ iis venando vel occasione Venationis intulerunt, vel quia feras abigere prohibuerunt compensare, *Toto T. ff. & C. ad l. Aquiliam, & maxime, l. qui occidit, §. in hac. ff. eod. 9.*

XXII. Quinimo amplius dixerim, quod si ex hac causa, nimia multitudine ferarum subditorum fructus immensum damnum paterentur, quod ob hoc ipsum domini feudi, vasallos feudo possint priuare. *Albericus de Rosate, in l. bene a Zenone, C. de quadriennii præscrip. afflictus, decis. 265. n. 15. & seqq. Zoannetus, d. loco. n. 75.*

XXIII. Quo tamen casu oportet prius Vasallum a domino aliquoties fuisse admonitum: alias feudo eiici non posset, *C. 1. §. publici latrones, vbi Bald. & Alvarot. T. de pace tenend. Curtius de Feud. par. 6. n. 11. Zoannetus, d. loco, n. 77. vbi dicit se ita de facto consuluisse.*

XXIV. Controuersia vero magna inter Dd. est, vtrum ius Venationis instar realis, vel personalis seruitutis se habeat? Et nos quidem eam inter reales potius, quã personales debere numerari existimamus, & plerũque a subiecto territorio adiunctæ iurisdictioni deberi. *Ita Zasius, singular. intellect. c. XL. & in §. aq. Instit. de action. n. 24. cum seqq. Zoannetus, d. loco n. 105. Geyl. lib. 2. ob. 66. n. 1. & seqq.*

XXV. Dicitur plerumq;, non enim semper ius Venandi territorio, vel iurisdictioni cohæret: nec ideo sequitur vno concessio, alterum quoque concessum videri. *Facit, l. 1. §. plane. ff. de vi & vi armat. l. obligationum fere, §. placent. ff. de Obligat. & action. & ea qua tradit Baldus & Iason, in l. 1. C. de iure Emphyteut.*

XXVI. Et hinc pro diuersitate actuum dicimus aliquando ius Venandi venire tacite in consequentiam, aliquando vero non.

XXVII. Vt vendito castro, vel vniuersitate cum omnibus iuribus & pertinentiis, etiam locis syluestribus, vbi plurimæ sint feræ, licet nihil dictũ sit de iure venandi, transit tamen illud vna cum reliquis. *Facit, l. quæro, 39. ff. de action. empt. Bald. & Iason. d. loco, Ludolphus Scharderus, tract. feud. part. 3. c. 4. n. 48. cum seqq.*

XXVIII. Contra vero si quis inuestitus sit de aliquo castro cũ omnimoda iurisdictione, talis non censetur simul eriã accepisse ius Venandi, nisi expresse de eo dictum fuerit. *Ita Bart. Castrens. Iason. ad Imper. ff. de iurisdict. omnium iud. prout eos refert & sequitur Noe Meurer, in tract. suo de iure Foresti, par. 2. c. 18. & sic quoq; Schrad. d. loco n. 47.*

XXIX.

Digitized by Google

CXIX. Quemadmodum vero ſeparatum quid a iuriſdictione eſt Venatio, ita quoq; in ipſo iure venãdi notandũ eſt quædã eſſe ſeparata, nec id-circo vno genere venandi conceſſo, cenſeri quoq; ſtatim conceſſum alterũ. *Vi videre eſt ex generali locorum conſuetudine, & iam, d. Dd.*

CXX. Et hinc illa quæſtio etiam deciditur, non eo ipſo quod quis vnũ, vel alterum venationis actum exercuerit, poſſe ſtatim alios omnes qui ſub nomine Foreſti, vel Venationis comprehenduntur, exercere. *Facit, l. maritus, 1. C. de donat. inter vir. & vxor. l. Papin. ff. de minor. & cum aliis nos citat Andr. Geyl. lib. ſingul. de piguor. obſer. 24. n. 3. 4. & ſeqq.*

CXXI. Et illud diſputant, Dd. an generali facta conceſſione Venationum in aliquo loco, veniat quoq; facultas feras venandi nobiliores, vulgo *Hohes Wildt?* Vbi exiſtimamus eas ex communi loquendi conſuetudine non venire, niſi expreſſe dictum fuerit. *Argumento, l. 1. ff. de off. eius cui mand. eſt iuriſdict. & ſic quoq; Schraderus, ſupra d. loco n. 47.*

CXXII. Ex his patet Principes & Nobiles in publicis priuatiſque locis venationes iamdudum aduerſus ſuos ſubditos conſuetudine & præſcritione acquiſiuiſſe: Atq; ido hoc nomine eos plane ſecuros reddi. *Facit, ſi quis diuturno initio, ff. ſi ſeruit. vendic. l. 3. §. ductus aquæ. ff. de aq. quotid. & aſt. ff. de aq. plu. arcen.*

CXXIII. Neq; præſcriptione tantum hoc ius venãdi acquiri poteſt, ſed & feudi nomine, emptione, donatione, ſtipulatione, teſtamento, & aliis ſimilibus modis. *Argumento, § ſi. inſtit. de ſeruit. prædior. l. Si partem, §. 1. ff. quemadmod. ſeruit. amit.*

CXXIV. Si vero in feudum datum ſit, tunc recte probabitur ex ipſis literis inueſtituræ aliiſq; inſtrumentis, viuis quoq; teſtibus. *Per l. 3. l. vbi, ff. de teſtib. l. vlt. C. de probat. & t. t. ff. & C. de fide inſtrum. & de teſt.*

CXXV. Quemadmodum & præſcriptio potiſſimum probatur viuis teſtibus, de actibus poſſeſſoriis deponentibus, Quod ſcilicet in alieno ſolo ſciente & non contradicente domino per legitima temporum ſpacia huius venatus fuerit. *Facit, l. 2. C. de ſeruit. & aq. l. 1. in fin. ff. de ſeruit. ruſtic. præd. l. ſi ego, §. 1. ff. de Publicana.*

CXXVI. Teſtes autem melius eſt adhibere ſeniores qui dicere poſſint, ſe ſemper vidiſſe, & ex maioribus ſuis audiuiſſe, nec ab vllo vnquam audiſſe, ante completam præſcriptionẽ, impeditum. *Facit l. ſi chorus, ibi vnicum ſemen dicentem. ff. de leg. 3. & ſic Andr. Geyl. lib. 2. obſ. 66. n. 7. & 8.*

CXXVII. Probãt quoq; teſtes, ſingulares, modo tamen in vnum finem conueniant, vno ſcilicet de vno actu venandi deponente, alio de alio: alias ſiquidem teſtes ſingulares nihil probant. *Facit, l. qui ſententiam, C. de pœnis, c. licet cauſam, 1. verſ. quanquc Ext. de Elect. & late Andr. Geyl. d. loco num. 10.*

Digitized by Google

XXXVIII. In constituta vero venandi facultate si quis turbetur, vel ea vti prohibeatur, is contra turbantem, vel impedientem interdicto vti possidetis, vel confessoria actione experiundi potestatem habet. *Facit, l. vn. C. vti possidet, l. sicut autem. §. Aristoteles, ff. si seruit. vendic. l. 2. §. final. de aqui. plu. arcen. l. fina. ff. de seruit. Dd. communiter, in §. atque instit. de Action.*

XXXIX. Reus itaque victus refusis damnis actori ex turbatione illatis sufficienti præstita cautione eundem securum reddere debet, neque se, neque successores suos eum deinceps in venatione impediturum. *Sic Andr. Geyl. sup. d. l. n. 13. & facit, l. legi ius. ff. si seruit. vindic. l. si. ff. de seruit.*

XL. Quod circa damni æstimationem partes non consentiant, nec cõuenire possint, Iudex Actori iuramentum defert, vt scilicet iuret quanti damni acceperit, vel rerum suarum deterioratum fuerit. *Argumento, l. 3. C. de reb. credit. & l. admonendi cum simil. ff. de iureiur.*

XLI. Quemadmodum vero diximus supra, Principes subditis suis Venationem posse prohibere, ita quoq; & multo magis potestatem venandi possunt restringere: vt scilicet non nisi has, vel illas feras, hoc illo tempore, vel instrumento alii capere possint, *Dd. in supra, d. c. nemo retia, de Pace tenenda, Coüar. sup. d. l. n. 3. Medices, q. 10. par. 1. Schneid. in comment. instit. ad §. fera, T. de rer. diuis. & ibid. alii.*

XLII. Et hinc videmus solere aliquando prohiberi certorum animalium Venationem, quando nimirum ea circa partum sunt, oua ponunt, aut partum edirum nutriunt. Similiter passim fere prohibent, ne quis venetur tempore niuium, aut quadrigesimæ, certis escis, aut instrumentis quibus multa simul pereãt, *Dd. iam d. locis. Et ratio est, vt ea animalia melius in suo genere conseruentur, cuius non tam singulorum, quam totius vniuersi interest.*

XLIII. Non tamen hanc amplam Principum aliorumq; venandi potestatem ita accipere debemus, quasi & aliis quibus, vel ab illis ipsis, vel aliunde venandi facultas concessa fuit, vel alias iure competit, præiudicare amplius queant. Dicimus enim eos nec hoc posse, nec etiam in dubio censeri velle. *Facit, l. 2. ff. ne quid in loc. publico, l. id quod nostrum. ff. de reg. iur. l. meminerint, C. vnde vi, l. digna vox, C. de legib. videatur, Panor. ad ca. qua in Ecclesiarum, ex. de constit. Cum aliis ques citat Gabriel, com. concl. 1. de iur. quasi non tollendo circa initium.*

XLIV. Quod vero ante dictum est in alieno fundo, si non fuerit interdictum, venari licere cum canibus, auibus, &c. non eo debeat extendi vt quoque retia, laqueos, vel similia instrumenta ad instituendam Venationem in alieno solo quis possit tendere, *c. 1. §. nemo retia, T. de pace tenen. l. Si fundum, C. de rei vindic. l. per agrum, C. de seruit. & aq.*

XLV. Du-

Digitized by Google

XLV. Dubitatur quoque, an fundum alienum ingrediens, non obſtãte prohibitione, tamẽ feram quam ibi cepit ſuam faciat? Et hic Dd. communiter ſic diſtinguunt, vt ſi ingreſſus fundum ſit, cuius fructus totus in venatione fuerit, feram ſuam non faciat, ſed ad eius reſtitutionem teneatur. In alijs vero fundis, feram quidem ſuam faciat, ſed tamen actione iniuriarum teneatur, quia ingreſſus fuerit. *Videatur gloſ. in l. Diuus. ff. de ſeruit. ruſtic. prad. l. 3 ff. de acquir. rer. dom. §. fera, Inſtit. de rer. diuiſ. l. venationem. ff. de vſur. Et ſic Florentinus, quem citat Cœpolla de ſeruit. ruſt. prad. c. 1. n. 2. Et latius dictum ſupra.*

XLVI. Quod vero damnum quis alterius frugibus, vel fundo ſua venatione intulerit, illud indiſtincte ſemper domino fundi reſundendum eſt, ſiue eum ingredi prohibuerit, ſiue non. *Facit, l. nam hoc natura, ff. de condict. indebit. cum aliis vulgaribus, videatur Couar. ſupra, d. l. n. 11. & gl. in d. Diuus. Et quoq; inſinuatum ſupra.*

XLVII. Vbi etiam ratio habetur eorum animalium, quæ ſecundum tempus & locum certa imminebant, vt ſcilicet ſi ea extraneus quis non cepiſſet, dominus fundi ipſe ea certo ſua facturus fuiſſet. *Ita Sebaſtian. Medices, parte 1. quæſt. 18. & 19. argumento, Lait Lex, in fin. cum l. ſeq. ff. ad l. Aquil.*

XLVIII. Alias vero intereſſe, ſiue lucruus ceſſans venationis, piſcationis & aucupij, peti non poteſt, cum incertum ſit, & multa accidere poſſint quo minus capiatur, imo nec certo probari poſſit. *Per l. quemadmodum, §. plane, ff. ad l. Aquil. & ſic Medices, d. q. 18.*

XLIX. Amplius quæritur, an venatores fera animalia contra iuſtam prohibitionem capta, adeo ſua faciant, vt nec in foro conſcientiæ ea reſtituere teneantur? Et veriorem eſſe exiſtimamus opinionem eorum, qui firmant etiam in foro conſcientiæ eos ſecuros reddi. *Videatur Couarr. l. n. 2. 3. 5. 9. vbi etiam alios plures citat huius ſententiæ auctores.*

Quod tamen ſic intelligẽdum eſt, niſi Lex, vel Princeps in pœnam, vt aliam ob cauſam, etiam ferarum acquiſitionem impediat: tunc ſiquidem etiam in foro conſcientiæ animal ita captum venitet reſtituendum, atque fieret capientis. *Sic Couar. ſupra, d. l. num. 10. verſ. verum quo R. P. Gregorius de Valentia, tom. 3. diſput. 5. quæſt. 6. de reſtit. puncto 5. verſ. ſecundus caſus.*

Imo & hoc caſu in foro exteriori dominij translatio impedietur, itaque talia animalia cepit, etiam in hoc foro ea reſtituere debebit. *Ioannes Faber, & alij in d. §. fera, Inſtit. de rer. diuiſ. Poteſt ſiquidem non minus incepti, quam lex ipſa dominij translationem impedire, vt videre eſt, l. vlt. de reb. alien. non alienan. auth. res quæ, com. de legat.*

L. Et hinc quoque ſequitur, eum qui contra prohibitionem ſimpli-

cem venationis, in alterius fundo venatus est, cum illud ipsum suum faciat, non posse ab aliquo dum id rursus restituat, in eo fundo retineri. *Per d.l.3.§.plane, ff.de acquir.rer.dom. Auth.vt nulli indic.§.quia vero, collat.9. Capol.de seruit.rust.prad.c.21.n.5.*

IV. Vnde praeterea efficitur, si quis etiam contra poenam statuto comprehensam venatus fuerit, eum quidem ad dictam poenam praestandam teneri, non tamen ad restituendam feram captam. Nisi venatio in fructu eius loci fuerit, vel prohibita etiam ferae acquisitio. *Sic Ioannes Medina q. 12.de restit.vers.est tamen dubitatio. Prout eum citat Medicis q.7.part.1. Et d.supra.*

LIV. Ardua quoque apud Dd.nostros illa quaestio est, quae poena Principes eos punire possint, qui contra edicta sua venationibus operā dant? Verius autem nobis videtur eos ex prima venatione morte, vel membri mutilatione mulctandos non esse, sed vel poena carceris, vel pecuniaria tantum, aut simili. *Sic D.Fachinaeus in suis controuers.c.1.vbimultorsin hanc rem Dd.citat, vt Sotum, Nauarrum, Alphonsum de Castro, &c.*

LV. Venantibus vero contra Principum edicta non semel tantum, sed iterum & saepius, non tantum dictae poenae infligi possunt, sed & relegationis, imo & corporalis: Si ita facti & personarum qualitas requirat. *Per l.3.C.de Episcop. Audien. l.capitalium, § solant ff.de poenis, l.3. vers. si plures, ff.de re militari.*

LVI. Quod si vero quis pluries contra Principis edicta venerit, adeo quidem, vt eum quoque videatur contemnere, & incorrigibilis factus esse, talem etiam poena capitali aliquando plecti posse putamus. *Per l.1.C.de super Exactoribus, lib.X.in verbis capitali periculo, & sic D.Fachinaeus, d.loco. Atque huc faciunt ea, quae tradit Prosper Ferinacius criminal.praet.lib.1. q.12.n.2.*

LVII. Vt autem saepius delinquens grauius quoque hoc nomine puniri possit, id verum esse existimamus, siue is antea saepius punitus fuerit, siue nunquam. *Per ea quae tradit Gomezius tom.3.Tit. de furto, numero 9. & sequent. & Farinacius d.loco, quos etiam citat Fachinaeus loco supra citato.*

LVIII. Colophonem venationi in genere imponat Nobilis illae quaestio, quanto nimirum tempore ius venādi praescribi possit? Et reiecta distinctione continuitatis & discontinuitatis decem annis inter praesentes, & viginti inter absentes illud praescribi iuris esse dicimus. *Per l.foramen, ff.de seruit.vrb.prad.l.fin.C.de praescript.long.temp, l.2.C.de seruit.late Wesenb.in Paratit.ff.de seruit.*

DE VE-

Digitized by Google

DE VENATIONE IN SPECIE.

LIX.

VEnatio in ſpecie recte definitur ius perſequendi feras terreſtres, atque id genus quadrupedum. Quod quam olim late patuerit, & quam hodie reſtrictum ſit, iam ſatis ex ſuperioribus patet.

LX. Quamtumuis autem Principibus Nobilibuſque viris, & hæc venatio noſtris moribus ſit acquiſita, ita tamen eos venari oportet, vt quam minimum ſubditis & pauperibus damnum inferant, eorum ſegetes & vineas non poterant. Quod ſi contra fecerint, præſtare ijs damnum illatum tenentur, etiam ſub pœna peccati. *Facit l. item Mela, §. item cum eo, ff. ad l. Aquil. l. qua vulgo. ff. de Ædilit. edict. & ſic Couar. ſupra d. l. num. 11. & dictum ſupra.*

LXI. Et huc quoque illud ſpectat, vt nec illorum canes ad venationem educti, alienis auibus & animalibus noceant: vel etiam feræ beſtiæ ſubditorum fruges, vel agros deuaſtent. *Facit l. 2. ff. ſi quadrup. paup. & t. Ti. ff. & C. ad l. Aquil.*

LXII. Vnde & ſubditis aduerſus feras ſepimenta facere licebit, modo in locis vſitatis id faciant, & cum debito interuallo & altitudine: non veto fraudulenter, vt feræ ijs implicentur, & ſic capiantur. *Per l. finalem, & ibi Dd. ff. finium regund. l. ergo in fin. ff. de ſeruit. ruſt. prad. l. in re mandata, C. mandat. & ſic Capol. d. c. 21. in fine.*

LXIII. Quod autem dictis locis etiam vbi venari licitum eſt, captum fuerit, eo vſque occupantis manet, donec cuſtodia eius coercetur, vel reuertendi conſuetudinem retinet: quam ſi deſeruierit, cuiuis eam poſtea capienti, rurſus acquiretur. *§. fera, Inſtitut. de rer. diuiſ. l. 3. ff. d. t. de acquir. rer. dom.*

LXIV. Tunc vero dicitur fera noſtram cuſtodiam exceſſiſſe, & naturalem libertatem recepiſſe, cum vel oculos noſtros penitus effugerit, vel in conſpectu quidem noſtro adhuc verſetur, ſed ita, vt eius perſequendi facultas videatur eſſe adempta. *L. 5. ff. de acquir. rer. dom.*

LXV. Itaque reiecta Trebatij, & aliorum ſententia, recte conſtitutum eſt, beſtiam etiam lethaliter ab aliquo vulneratam, aut laqueis eius irretitam, non prius tamen illi acquiri, quam ſi eam ipſe quoque, aut canes ui apprehenderint, vel vinculis exemerit. *§. Illud quæſitum, d. T. l. naturam, §. 1. in laqueum. ff. de acquir. rer. dom. Bartolus in l. quo minus, q. 5. ff. de luminib.*

LXVI. Attendenda tamen erit hic, loci cuiuſque conſuetudo, quæ in materia iſta venationum plurimum valet, cui, vbi vigebit, ſemper ſtandum eſt. *Ita paſſim Dd. & c. ad §. illud quæſitum, Inſtit. d. t. & §. ex non ſcripto eiusd. natur. gent. & ciu. ibid.*

LXVII.

Digitized by Google

LXVII. Sed quæritur, quid si aliquis in suo fundo, vel nemore mortifera plaga effecerit bestiam, vel quam alias canes acriter insecuti fuerint in aliam syluam, antequam cadat, an licitum sit eam persequi & apprehendere in vicini fundo? Et respondetur, id esse licitum, modo fiat sine clamore, & sonitu buccinæ siue cornu; nec consuetudo loci sit cõtraria. *Argumento, d.l. naturalem, §. 1. Ioannes a Platea, Schneidewinius & alij, in d. §. illud quæsitum, Binsfeld. cap. 4. de iniur. & dam. q. 4. conclus. 14. vbi etiam plures recenset.*

LXVIII. Rursus quæritur, an stante statuto quod capienti lupum, vel vulpem detur aliquod præmium, si quis caperet lupam, vel vulpem prægnatem, an debeat habere vnum vel plura præmia? Dicimus quod vnum tantum, nisi lupam lactantem cum lupatinis ceperit. *Bald. in l. fin. ff. de liberal. caus. facit, l. qui in vtero, ff. de stat. hom. Immola in l. in lege, ff. ad l. Falcid. quos citat, & sequitur Medices, d. loco q. 14. parte 2.*

LXIX. Quid si autem lupus inuadat ouem, vulpes gallinam, accipiter columbam, alius vero obuiam veniens eam prædam ex faucibus & vnguibus illorum rursus eripiat, an ereptam suam faciat, an vero priori domino restituere debeat? Et verius est, quod restituenda illi sit, cuius ante fuit. *Argumento l, Pomponius in fine, ff. de acquir. rer. dom. sic Medices d. loco q. 19.*

LXX. Occasione venationum & illa hic quæstio se offert, cum fiat sæpe vt feram petens, hominem traijciat, quæritur an talis teneatur de homicidio? Quod negamus. *Per l. 1. l. in lege Cornel. ff. ad l. Cornel. de sicariis, Medices part. 2. q. 8.*

LXXI. Id quod dubitari posset, an foueas facere liceat, vel laqueos, & similia instrumenta tendere ferarum capiendarum gratia? Et decisum est posse, modo non fiat in locis & itineribus publicis, vnde pecoribus sit aliquod periculum: nisi & eius rei denunciatio præcessisset, vel in eo loco simile quid solitum esset fieri. *L. qui foueam, cum l. sequent. ff. ad leg. Aquil. & ibi Dd.*

LXXII. Quæritur etiam, an quemadmodum de fructibus, ita quoque de venationibus Ecclesiæ soluendæ veniant decimæ? Et existimamus venire. *Facit ea. in aliquibus, & t. T. Ext. de Decimis, l. venationem ff. de vsur. & fruct.*

LXXIII. Sed an ita quoque vsuram committat, qui venatur in agro pignori dato? Quod non videtur, nisi fructus fundi ex venatione constaret. *Per d. l. venationem, ff. d. t. l. item, §. aucupiorum, ff. de vsufruct. & quemad. & sic Medices 2. part. q. 13. d. loco.*

LXXIV. Cum vero ius venandi, vt supra dictum est, seruitutibus annumeretur, etiam illud inde recte sequitur non posse loci seruientis dominium,

Digitized by Google

minum, aliquid in eo facere quo iuri iſti præiudicetur. *argumento l. ſeruitutes §. ſi antea. ff. de ſeruit. urban. prad. l. ſed ſi quid, §. proprietatis, ff. de uſufr. & quemad. Geyl. lib. 2. obſ. 67. n. 4. 7. & ſeqq.*

LXXV. Et hinc arbores licet annoſas, ibi pro ſuo libitu excindere, quot velit non poteſt, vti nec quot velit nec quæuis animalia ibi paſcere; ſed tantùm ad neceſſitatem & vtilitatem ſuam, prout antiquitus obſeruatum fuit. *d. LL. Capolla item de ſeruit. ruſt. prad. T. de ſeruit. iuris paſcendi c. 9. n. 40. & ſeqq.*

LXXVI. Illud certum planè eſt multò minus dominum ſylvæ eam prorſus poſſe eradicare, vel inuerſo ceſpite arborum radices necare, vel illi aratrum inducere, agrumq; noualem facere, quo aliquod iuri venandi incommodum adferatur. *Facit l. 3. §. reficere, ff. de itinere actuq; priu. l. ſi manifeſtè C. de ſeruit. & aq. ita Andr. Geyl. d. loco num. 9. Couar. pract. quæſt. c. 37. tom 2 & lib. 1. var. reſol. c. 17. n. 11.*

LXXVII. Si tamen ſylua cædua eſſet, ibi pedamenta & ramos benè excindere dominus poteſt: quemadmodum & aliis eam vendere, locare non prohibetur. Quantumuis alij in ea ius venandi habeant. *Per ex ſylua cædua cum ſeqq. ff. de uſufruct. & quemad.*

LXXVIII. Quod verò de arboribus excindendis ex ſylua ſua ad vtilitatem & neceſſitatem ſupra dictum eſt, id adeò obtinet vt etiam alteri, imò duobus vel tribus hoc ipſum locare poſſit, ſiquidem ſylua illa omnibus ſufficiat. *argumento l. Lucio, ff. de aqu. quotid. & eſtiu. l. 2. §. ſiual. ff. de ſeruit. ruſt. Capolla de ſeruit. ruſt. prad. c. 22. n. 15.*

LXXIX. Nec illud abſurdum eſt, vt aliquis ſibi in aliquo nemore ius aliquod venandi reſeruet, & aliis aliquod concedat: cum & plures diuerſo iure, & quoque ſinguli in ſolidum in eadem ſylua venari poſſint. Vnde videmus ſæpè eodem loco vnum maiora animalia roth vnd roth ſchwartz Wild/ alios minora tantum poſſe capere. *Ita Zoannetus in ſuo lib. rer. quotid. c. 56. nu. 2. allegans in hanc rem Paulum Caſtrenſ. Alexandr. quibus adde Andr. Gayl. lib. ſingul. de pingnorat. obſer. vlt. nu. 7. Zaſium in l. 3. §. contrario, concluſ. 18. 19. ff. de acquir. rer. poſſeſſ.*

LXXX. Poſſe quoq; vſufructuarium venari eo loco in quo vſumfructum habet, nec in eo poſſe illum à proprietario prohiberi, iuri noſtro maximè eſt conſentaneum. *Item ſi fundi, §. aucupiorum l. vſufructuarium. ff. de vſufruct. & quemad.*

LXXXI. Imò & poteſt vſufructuarius aliis permittere & poteſtatem facere vt in fundo ſuo vſufructuario venentur; quemadmodum & quoſuis prohibere, ne fundum ſuum venationis gratia ingrediantur. *Per d. iura & ſic Couar. d. l. loco n. 9.*

LXXXII. Et hinc quoque ſequitur pecuniam quæ eo caſu promiſſa

missa est pro illa potestate venandi, ad vsufructuarium pertinere. *d.l. Couar.*

LXXXIII. Ad quem ius glandis pertineat difficilis est quæstio? Nos putamus verius esse, illud ad dominum syluæ pertinere, non ad illum qui in ea ius venandi prætendit: nisi consuetudine, vel legitima præscriptione aliud alicubi obtineat. Quemadmodum in multis Germaniæ locis videmus. *l. Iulianus §. glans ff. ad exhibend. l. vn. ff. de glande legen. Andr. Gayl. d. obser. 68. n. 1. & seqq. Noë Meurer in tract. Foresti. fol. 25.*

LXXXIV. Et licet glandis nomine omne genus fructuum intelligatur, nihilominus tamen inutiles & viles fructus syluæ seruienti, pro vsu & alimentis ferarum debentur. *l. sylua cædua §. glans ff. de verb. signif. & facit l. 2. ff. de iurisdict. om. iud. & ibid. Dd. maximè Iason num. 11. videatur Gayl. d. loco.*

LXXXV. An autem sylua venatoria succisis lignis cingi possit in capturam ferarum, ab eo qui ius venandi habet, vulgò Hagen/ quæstio quoq; trita est? Vbi affirmatiuam sententiam, vt communiorem ita & veriorem putamus. *Zasius consil. 6. n. 1. vol. 2. incipiente Illustrissime facul. in leges ff. locati, l reflectionis ff. communia præd. tra quoq; Gayl. d. l. n. 7.*

LXXXVI. Quæstio etiam illa monetur à Dd. casu quo tàm domino proprietatis, quàm qui ius venandi habet in sylua, eius custodia incumbit, an iste possit in dicta sylua domunculam extruere, an verò proprietarius tantum? Et existimamus etiam hunc posse. *Per l. veluti in fine ff. de seruit. rust. præd. Et sic Noë Meurer in tract. Foresti. fol. 28. Capolla d. loco c. 16. n. 1.*

LXXXVII. De Vasallo quæritur, an is possit in fundo feudali venandi seruitutem, sine domini consensu alteri constituere? Et hoc quoque eum posse facere iure defendi potest, vt tamen caueres domino feudi, si quando ad illum feudum reuersurum sit, non præiudicet. *c. 12 §. quid ergo de inuestit. de re alien. facta, facit quoque l. 18 cui. §. 1. ff. quemadm. seruit. amitt.*

LXXXVIII. Circa tempora Venationis & personas quæ venari possint quoque difficultates aliquæ sunt. Et hinc quæritur primò, an etiam diebus festis, dominicis, & tempore quadragesimæ venari liceat? Et simpliciter loquendo dicimus non licere: si tamen vel necessitas, vel euidens vtilitas ita requireret, nec ideò diuina officia omitterentur, putamus, nec istis temporibus esse prohibitum. *c. Esau, c. quid prodest, c. an putatis, & ibi Dd. 86. Sebast. Medica, d. l. parte 1. quæst. 3. & 11. per totum.*

LXXXIX. Secundò quæritur de clericis & aliis personis Ecclesiasticis, an & hi in syluis suis licitè venari possint? Et hic quoque simpli-

citer

Digitized by Google

terloquendo, dicimus iis Venationem illam clamorosam & syluaticam esse interdictam : Non tamen, quin vel necessitatis, vel vtilitatis, vel honestæ recreationis causa, modestè tamen, venari possint. *Facit Tit. de cens. et. de Clerico Venatore. Clement. nein agro, §. porrò, de statu Monach c. cum Apostolus, §. Archidiacon. Extr. de Censib. Syluester in summa verbo, Venatio. Zoannettus, d. loco, nu. 27. & seqq. Medices d. loco, quæst. 3. 14. 1 parte. Menochius consil. 221. nu 50. & seqq. Vbi quod recreationis gratia venari possint multis probat ex glos. Abbate & aliis.*

C. Illud quoque controuertunt, si non constet quo animo & fine Clericus sit venatus, in quam partem debeat fieri interpretatio, an quod licito, vel illicito modo venatus fuerit ? Et putamus in dubio emendam benigniorem interpretationem, quod scilicet vel vtilitatis, vel recreationis gratia, vel similem ob causam licitam venatus sit, &c. *Per ea quæ docet Menoch. supra, a. l. Alexandr. libr. 1. consil. 72. nu. 13. Per text. l. meritò. ff. pro socio, c. 2. Ext. de re iudic. Qui etiam in hanc rem citat. Cardinalem, ad c. qui Venationibus 86. d.*

DE AVCVPIO IN SPECIE.

CI. Aucupium dicitur auium atq; id genus volatilium iusta perquendi facultas.

CII. Nec hic quoque distinguitur publico ne loco fiat; an priuato suo, an alieno: licet alium prohibere possimus, ne fundum nostrum aucupij gratia ingrediatur. *d. l. 3. §. plane, ff. de acquir. rer. dom. §. l. quemadmodum. mitio. ff. ad l. Aquil. & latè dictum supra.*

CIII. Quemadmodum & hic consuetudine aliud introductum, quam olim obseruatum fuit, vt scilicet non amplius cuiuis vel aream construere, vel inescationes, vel retia, vel viscum, vel decipulas ponere liceat, nisi cum potestate illorum qui hoc ius sibi quæsierunt.

CIV. Auium autem appellatione, intelligimus hic omnia volatilia, quæ pennis sunt decorata, & oua ponunt, item quæcunque volare possunt. *Vt videre est, §. apum quoque, & §. pauonum cum seqq. & vbi d. instit. de rer. diuis.*

CV. Et hinc legatis auibus veniunt quoq; anseres, phasiani, gallinæ syluestres, & auiaria, si modo talia testator habuerit, nec aliud exresserit. *l. auibus. ff. de legat. 3. Medices parte 1. q. 1. n. 29. & seqq.*

CVI. Fit verò Aucupium variis modis, & præcipuè falconibus, decipi accipitribus, retibus, laqueis, pedicis, visco, hamo, sclopo: & quæcunq; sic capta fuerint, etiam contra prohibitionem cedunt occupanti. *Ita Medices, q. 1. n. 36. parte 1. Et patet ex dictis supra.*

Digitized by Google

XCVII. Quod tamen intelligendum est de auibus feris, non verò mansuetis: hæc enim occupantis nunquàm fiunt. Licet eæ consuetudinem reuertendi amiserint. *§. gallinarum, instit. d. T.*

XCVIII. In quo rursus feræ differunt à mansuetis: illæ enim licet cicuratæ semel fuerint, simul atque tamen animum reuertendi amiserunt, fiunt vnius cuiusq; qui eas ceperit. *d. §. pauonum, d. T.*

XCIX. Qui verò anseres, aut gallinas alterius, licet conspectum domini effugerint, quocunque loco ceperit, adeò suum nihil facit, vt etiam detinendo furtum committat: Si quidem lucrandi animo detinuerit. *d. §. gallinarum.*

C. Disputant verò Dd. quid si etiam aues feræ insidiis alterius animum reuertendi amiserint, vt si v. g. quis columbis vicini insectationes parauerit, an eas suas faciat? Et sanè tantum hoc abest, vt etiam furti sic captarum columbarum nomine teneatur: atq; sic *non in animo* tantum iudicio, sed etiam in foro exteriori eas debeat restituere. *Facit l. Pomponius, §. idem Pomponius ff. fam. erciscun. l. qui seruo. cum l. seqq ff. de furt. Mynsingerus in d. §. pauonum, Conar. d. l. n. 14.*

CI. Minus verò ille peccat, qui columbas alterius in syluis vel campis ceperit, quam qui surripit de columbario, id que propter damnum quod inferunt frugibus. Vnde nec columbaria inuitis vicinis habere licet, nisi de suo alat. Licet aliud de consuetudine obtineat. *Ita Sotus lib. 6. de iustit. & iure q. 6. a. 4. quem citat & sequitur Sebastianus Medices parte 1. q. 7. n. 4. & 5.*

CII. Quæstio pulchra hic mouetur à Dd. si inter Aucupandum alicui falco iunctis sonalcis pedibus euadat, anis occupantis fiat, vel priori domino sit restituendus? Et verius putamus, vt priori domino restituatur. *Ita Bartol. in tract. de Falcone. Medices 2. parte q. 38. per l. falsus §. factum ff. de furt. Capoll. de seruit. rust. prad. d. c. 21. n. 7.*

CIII. Quod si verò Falco occasione mali cibi interierit, tenebitur capiens actione in factum ad damnum, quod ea ratione domino Falconis factum est. *Per l. qua actione, §. Celsus, ff. ad l. Aquil. Bartol. ibid.*

DE PISCATIONE.

CIV. Piscatio est captura Piscium, similiter licita, tam in communi, publico, quàm suo flumine. *Sæpè d. §. fera, & ibi Dd. instit. de rer. diuis. sic VVesembeccius d. T. ff. de acquir. rer. dom. n. 7.*

CV. Et hinc adeò cuilibet iam dictis locis piscari licet, vt si prohibeatur, eo nomine aduersus prohibentem iniuriarum actionem habeat *l. iniuriarum §. si quis me. ff. de iniur. & dictum quoq; supra.*

CVI. Quod verum est, nisi alius in quasi possessione esset illius in-

Digitized by Google

ris, vt ibi solus piscaretur: tunc enim alium ibidem piscari volentem rectè prohibet, imò & contra eum interdictum vti possidetis intentat. *l. si quisquam. ff. de diuers. & tempor. præscript. & sic Mynsinger. & Schneidewinius ad §. & quidem naturali iure. instit. de rer. diuis.*

CVII. Potest siquidem quis triginta vel quadraginta annis in mari, aut flumine publico illud ius piscandi soli sibi acquirere. *Facit l. diligenter. l. vsum aquæ, C. de aq. ducl. lib. 11. l. præscriptio, & l. fin. ff. de vsucap.*

CVIII. Illud verò valdè Dd. controuertunt, an hoc casu sufficiat aliquem tanto tempore solum aliquo loco esse piscatum, an verò illud quoque requiratur quod alios ibidem piscari volentes prohibuerit? Et prohibitionem hanc quoque requiri putamus. *Per ea quæ docet Schurpfius centur. 3. consil. 1. n. 21. & seqq. Henningius Goden consil. 76. num. 7. & seqq. Vbi etiam hoc addunt nihil interesse siue illa prohibitio iudicialis fuerit, siue extra iudicialis.*

CIX. Quæ verò dicta sunt de mari & fluminibus quod ibi piscari liceat, eadem obtinent in lacu, stagno, torrente, vallibus aquosis, publici tamen iuris & vsus: nisi diuersum vel populi, vel Principis voluntate, vel præscriptione vel consuetudine vel pactis sit constitutum. *Late Capolla T. de lacu. c. 30 n. 6. T. de Torrente c. 38. n. 1. T. de vallibus aquos. n. 2. d. libro de seruit. rust. prad.*

CX. In alieno verò piscari omninò licitum non est: quod secus esse in Venatione & Aucupio dictum supra. Si tamen fundus alienus inundatus esset a flumine, & istuc pisces aqua opportasset, tunc eos ibi piscari cuius licitum foret. *Facit l. funes, & ibi gloss. ff. de act. Empt. l. vsufructuarium, §. Si vinearis. ff. de vsufruct. l. fructus, ff. de rei vindic. cum alijs. Et sic Medices parte 2. q. 23.*

CXI. Quæstio huic non absimilis est, num quando aqua tui stagni ita creuit vt inde multi pisces ad meum fundum deuenerint, an tu illos sequi & recipere possis? Et rectè negatur. *Ita Chassanæus in consuetud. Burgund. rubr. 4. §. 24. §. 2. verbo de droit & appartenans meubles.*

CXII. Pisces verò regulariter eius esse qui cepit, non verò eius qui retia retendit iam constat ex dictis, supra thesi 65.

CXIII. Nec illud hic prætereire Dd. solent, an pisces quemadmodum & feræ & volucres, inter mobilia, vel inter immobilia sint numerandi? Item an vendito fundo venditi quoque censeantur pisces ibi existentes? Vbi respondendum putamus secundum distinctionem Sebastiani Medices q. 17. primæ partis. Et breuitatis ergò videatur quoque Chassanæus d. loco num. 23.

CXIV. Circa Piscationem verò illud in primis quoque notandum est, debere quem ea vti bona fide, maximè si titulo conductionis Piscatio-

Digitized by Google

tionem habeat. Et hinc ab omnibus illis modis abstinendum, quibus vel omnes, vel magna pars piscium tolleretur. *Facit l. si mercem, ff. de conduct. & locat. l. i. ff. de vsufruct. & quemad.*

CXV. Coronidis loco hæc quæstio fit vtrum ius Lutras & Castores capiendi, spectet ad ius Venationis & nemoris, an verò ad ius Piscationis? Et communius obtinuit, illud potius ad Piscationem esse referendum. *Sic Noë Meurer de iure Foresti. vlt. fol. 61 per l. qui sentit. ff. de diuers. & l. citans ad hoc Ioannem Fabrum, instit. de lege Fusia, &c.*

INDEX

INDEX RERVM ET VERBORVM COPIOSIS-SIMVS.

PRIMVS NVMERVS, PARTEM, ALTER CAPVT, TERTIVS NVMERVM MARGINALEM, QVARTVS PAGINAM DEMONSTRAT.

ACTIO quæ competat contra deteriorantem Venationem. 2 parte, cap. 3. n. 12. 13. & 15. pag. 82.

Actio Iniuriarum & Legis Aquiliæ cumulari possunt 1. c. 10. n. 4. p. 63

Actione iniuriarum conueniri potest ingrediens fundum alienum, Venandi caussa, inuito domino 2. 2. n. 13. p. 14

Actio doli quando competat pro Venatione pag 82

Actione quâ, prohibens Venationem & Venatores ad resarciendum damnũ illatum conuenire possint 1. 4. n. 21. pag. 35

Actor quando non solum, sed etiam reus se contendit in iuris Venandi quasi possessione esse, & testes actoris & rei contraria & repugnantia testimonia de actibus possessoriis dixerint, quid faciet iudex 2. 5. n. 11. cum seqq. pag 94 95

Actor quando de antiquiori quasi possessione probat, præsumitur rei quasi possessio iunior clandestina, violenta 2. 6. n. 4 p 97

Actus est duplex 2. 1. n. 17. p. 70. 71

Actus illicitus qui dicatur 2 11. n. um 8. pag 117. 118

Coactione vel metu factus licet non sit secundum quid voluntarius, est tamen simpliciter 2. 10. n. 17. p. 115

Actus vnicus sufficiens est ad constituendam quasi possessionem iuris incorporalis 2. 1. n. 21. pag. 71. & 2. 4. n. 5. p. 87. & 2. 5. n. 1. p. 92

Actus possessorij ad iustificandam possessionem vel quasi alicuius rei, vel iuris, probandi sunt testibus 2. 5. n. 4 p. 92

Adhortatio ad Principes, Comites, Barones, & Nobiles 1. 2. n. 74. p. 24. & 1. 4. n. 19. p. 36

Adulatoria Venatio, quæ dicatur, & quibus modis fiat 2 1 n. 7. p. 3.

Aduocati in Interdicto vti possidetis, facere debent positiones, & articulos probatorios non tantum super possessione, sed etiam dominio & titulo 2. 9. n. 6. p. 110

Affectus immoderatus reddit Venationem illicitam 2 20 n. 8. p. 113

Affirmatio & Negatio ad idem referuntur genus 2 10. n. 16. p. 114. & 115

Animalia sunt homini subiecta naturaliter 1. 2. n. 3 p 13

Anima-

Digitized by Google

Animalia quę abire & redire solēt, quando capientium fiant 1.1.n.26.p.5
Animalia insecta, quæ dicantur 1.1.n.30.p.6
Animalia mansueta, cuius sint 1.1.nu.24.p.6
Appellatione Auium quid contineatur 1.1.n.27.p.5
Aper incidēs in laqueum meum, quando dicatur meus 1.8.n.33.p.56
Apes, cuius sint naturæ 1.1.n.30.p.6
Apes, quando fiant capientis 1.4.n.25. pag.5.
Apostoli fuere piscatores 1.1.n.48 p.8. & 2.12.n.27.p.324
Aquatilia animalia quæ dicantur 1.1.n.31.p.6
In Aquis & fluminibus datur etiam Iurisdictio, & imperium 1.7.n.10.p.52
Arenaria Venatio quæ dicatur 1.1.n.6. pag 3
Argumentum à contrario sensu in iure validum 1.8.n.9.p.55
Armis an vti possint Venatores 1.1.n.29.p.17
Arte & fraude columbas deducens ab alterius columbario, & ad suum pertrahens tenetur ad columbarum restitutionem 1.5.n.10.p.38
Aucta aqua, an augeatur ius piscandi 1.6.n.29.p.49
Aucupium quibus modis fiat 1.1.n.1.p 2
Aucupium finitimum est Venationi 1.12 n.19.p.123
Aucupium cum acupitribus etiam militiæ comparatur 2.12.n.22.p.cad.
Aucupium vel Aucupatio quomodo, & quando prohiberi possit 1.2.n.59 & 62.p.22
Aucupij, quod cum acupitribus exercetur, initium à Thraubus manauit 2.12.n.20.p.123
Aucupio, quod cum acupitribus exercetur, recreantur Reges, Principes, & Nobiles, quique homines 2.12.n.21. pag.cad.
Augmentum omne siue latens, siue patens spectat ad Emphyteutam 4.6.n.30.p.49
Augmentum propter in re Emphyteutici an augenda sit pensio. Ibid. n.31. pag.cad.
Auium appellatione quid contineatur 1.1.n.27.p.5
Auium tria sunt genera 1.3. n.22.p.29
Aues in laqueo alieno reperto, an *sint* domini laquei, vel occupantis 1.8. n.3.p.54
Aues prohibentur capi cum sclopo seu Arcubusio 1.2.n.62.p.22
Auibus legatis quæ animalia veniant 1.1.n.28.p.5.& 6.
Authores qui scripserint de laudibus Venationis 2.12.5
Authoritas & honestas testium diligenter perpendenda 2.5.n.16.p.94

B

BAnnum syluestre, quid? 2.3. n.22. pag.84
Baro contra Baronem, vide verb. Nobilis contra nobilem. Bellum pro defensione rerum an sit licitum 2.8. n.2. p.107
Bestia reperta in agro, seu prato suo, an & quando retineri possit 1.2.n.16.p.13
Bestiæ, Volucres, & pisces capientium fiunt 1.2.n.9.p.14
Bestiæ nociuæ quo tempore *possint* retineri in Ciuitate 1.8.n.24.p.59
Bestiæ appellatione quid veniat 1.1. n. 20.& 22.p. 4.& 5

C

CAnis appellatione feræ an veniant 1.19.p.4
Capiens & auferens feras vel pisces inclusos in viuariis, leporariis, piscinis, & stagnis alterius, furtum committit 2.7.n.12.p.101
Capta in Venatione cum certis Instrumentis prohibitis an sint restituenda 1.3.2.14.p.28
Capta per Venationem à Iudice prohibitam, an sint in animæ iudicio restituenda 1.3.n.11.19 20.& 21.p.28.& 29
Captus in loco domicilij ab alio ob commissum maleficium est relaxandus, & qua actione dominus territorij agat 2.7.n.15.p.106

Digitized by Google

Caro ferina Luxuriam fouet 2.12.nu.29.p.124
Casam ponere licet vnicuique in littore maris 1.6.n.2 p.43
Casus, quid sit 2.11.n.1.p.116
Castrum habens in feudum sine iurisdictione, si acquirat iurisdictionem, an accrescat feudo 1.7.n.16.p.53
Castro concesso, cui adhaeret ius Venandi, conceditur etiam ius Venandi 1.2.n.19.p.15
Cautela pro subditis; quibus à suis dominis Venatio prohibetur 2. cap. 2. n.57. p 21
Ciuitates, & praesertim Imperiales an possint in certo loco fluminis publici piscationes vendere 1.6.n.27.p.49
Clericus in minoribus Ordinibus constitutus si venetur, qua poena puniatur 2.11.n.15.p.118
Clerici pugnare non possunt 2.12.nu.25.p.124
Clericis cur prohibita sit Venatio Ibid.
Clerici an teneantur restituere, quod ceperint in Venatione sibi prohibita 1.3.n.12.p.28
Columbarium an & quando construi possit 13.n.23.p.29
Columbas arte & fraude deducens ab alterius columbario, & ad suum pertrahens, tenetur ad columbarum restitutionem 1.5.n.10.p.38
Comes contra Comitem. Vide verb. Nobilis contra Nobilem
Communia etiam iure naturae possunt per Principem vni applicari 1.2.nu.47.p 19
Concessio prima Principis posteriori praefertur 2.2.n 20.p.78
Concesso vno & reliqua concessa intelliguntur, sine quibus illud commodè explicari non potest 1.2.n.72.p.24
Conciliatio l. Seruitutes. 1. D. Seruitut. & l. foramen. D. Seruitut. Vrban. praedior 2 1.n.18.p.78
Condemnatus in foro iudiciali, an teneatur poenam soluere in foro conscientiae 1.5.n.24.p.41
Conductor Fluminis vel stagni, aut lacus publici impeditus piscari intentare potest vtile Interdictum ob vestigalis fauorem 1.10.n.5.p.63.64
Conductor piscationis, si piscari prohibeatur, quae habet remedia 1.6. nu. 28.p.47
In conflicta testium tres gradus sunt considerandi 2.5.num.11. & seqq. p.94.95
Consuetudo est optima legum interpres 2.3.n.6.p.81
Consuetudo legem vincit & tollit 1.8. n.6.p.55
Consuetudo & praescriptio differunt 1. 6.n.23.p 47
Consuetudo prohibens Venationem, an valeat 1.6.n.21.p.47
Consuetudo an possit induci, vt liceat in alieno nemore scindere ligna, vel in alieno fundo pascere animalia 2.3.n. 17.p.83
Consuetudo longi temporis, vicem seruitutis obtinet 2.3.n.25.p.85
Consuetudinem ad inducendam quot anni requirantur 2.3.n.26.p.85
Consuetudinem ad probandam quot anni & quot actus requirantur 1.6. n.20. p 47
Continuum vel Discontinuum aliquid dici tripliciter 2.1.n.16.p.7

D

Damnum datum resarciendum est à Venatoribus, & prohibentibus Venationem 1.4.n.20.34
Ad damni dati estimationem qua actione Venatores conuenire possint. Ibid. n.21.p.35
Decimae, de Venationibus, & Piscationibus an sint soluendae Ecclesiae 1.1. n.43.p 8
Pro defensione iurium incorporalium vim vi repellere licet. 2.6.n.14.p.94
Delictum commissum in flumine existente in confinio duarum ciuitatum, cuius sit cognoscere, & punire 1.7.n.9.p.52
Deus creauit omnia in vsum hominum 1.2.n.7.p.13
Diaconus & Subdiaconus venantes an

Digitized by Google

sint puniendi 2.11.n.12.p.118
Dicta testium dignitate æqualium diligentius ponderanda 2.5.n.18.p.95
Die Festo, vel tempore Jeiunij quando venari liceat 2.10.n.18.p.115
Diebus festis, an sit licitum piscari, & venari 2.10.n.1.p.112
Diebus Festis venantes non audita missa peccant mortaliter. 2.10 n.2.p.ead.
Differentiæ & circumstantiæ plures inter Venatores in locis prohibitis venantes notandæ 1.4.n.17.& 18.p.33
Differentiæ inter Venationem, Piscationem, & Aucupium 1.1.n.17.p.4
Distinctionem seruitutum in continuas, & discontinuas, legibus non probari 2.1.n.15.p.70
Doctori attestanti de consuetudine est credendum 1.8.n.7.p.55
Dominus alicuius loci an possit præscribere ius prohibendi venationem 1. 2.n.58.p.21
Dominus concedens Vasallo ius venandi seu ius foresti alienum in feudum, an teneatur de Euictione 2. 2.n. 16. pag.77
Dominus volentem ingredi fundum suum cauſsa venandi vel aucupandi an prohibere possit 1.2.n.11.p.14
Dominus ingredientem fundum suum armata manu an prohibere possit 1. 2.n.12.p.ead.
Dominus syluæ venatoriæ an possit agrum noualem ex sylua facere 2.3.n. 18.p.83
Dominus syluæ an ligna, & arbores vendere possit 2.3.n.16.p.82
Dominus stultitiæ arguitur, si locum petitoris suscipiat, quando est in possessione seruitutis 2.6.n.8.p.98
Domino, contra ingredientem fundum suum eo muito, competit actio Iniuriarum 1.2.n.13.p.14
Domini terrarum an possint prohibere piscationes in fluminibus publicis 1. 6.n.33.p.49.50
Dominorum magnorum preces præceptæ sunt, non preces 1.2.n.32.p.17
Dominium est iuris non facti, testis autem tenetur deponere de facto 2.5.n. 22 p.95
Dominium est difficilis probationis. Ib.
Dominium de rebus incorporalib⁹ impropriè tantum dicitur 2.2.n.9.p.75
Donatio prima Principis posteriori præfertur 2.2.n.20.p.78
Duobus qui diuersas res debet, non liberatur soluendo vni, quod ei debet 1.3.n.7.p.26
Duplex est Interdictū, Vtipossidetis; Directum, & vtile 2.5.n.13.p.94
Dux contra ducem. Vide verb. Nobilis contra Nobilem.

E

E Piscopus venator, qua pœna puniatur 2.11.n.10.p.118
Eripiens feram ab ore Lupi, Canis, vel auem à miluo, aut accipitre, an teneatur priori domino ad restitutionem? 1.8.n.18.p.57.58
Error communis quando faciat ius 2. 2.n.2.p.74
Error Principum, Comitum, Baronum, & Nobilū, putantium, cum habeant merum Imperium, se quoque habere ius venandi, seu iura Forestij, & vice versa 2.1.n.1.p.69
Exceptio dicta contra aliquem, quod sit venator, de qua venatione intelligendum sit 1.1.n.55.p.10
Exceptio maleficij admittitur ante partionem 2.7.n.43.p.105
Exercitium Juris Venandi restrictum est ad syluas, nemora, saltus, & ea loca, in quibus per illud priuatis fundis nullum damnum infertur 2.3.n.21 p.84
Ex separatis nihil infertur 1. 2. n.19.18. p.15.& 2.1.n.2.p 49.

F

F Acultas venandi transmittitur ad hæredes 2.3.n.5.p.81
Falconem inueniens cum sonaleis in pedibus iunctis, an teneatur restituere 1.8.n.19.p.58
Et quid si Falco apud ipsum moriatur, an teneatur ad restitutionem. Ib.n.20
Fera accidentaliter mansueta, an fiat occupantis 1.1.n.26.p.6

Fera

Digitized by Google

Fera ab vno percussa, & ab alio capta, cuius efficiatur 1.8.nu.5.6.7.8.10.12.& seq.p.55.56

Fera ita vulnerata, vt aliter fieri non possit, quam vt capiatur, statim efficitur vulnerantis 1.8.n.10.& 12 p.56

Fera animalia an sint capientium 1.8.n. 25.p.5

Fera si alieno reti capiatur, an sit domini retis, vel occupantis 1.8.n.2.p.54

Feram eripiens ab ore Lupi, Canis, vel auem à miluo aut accipitre, an teneatri priori domino restituere 1.8.n.18. p.57.& 58

Feram lethali vulnere percussam fugientem extra proprium vel syluâ persequi licet 1.8.n.14 p 56.& 57

Feræ in tria genera distinguuntur 1.1.n. 12.p.4

Feræ rursus in duo genera distinguuntur 1.1.n.18.p.4

Feræ, Volucres, & Pisces, non solum pro ornamento vniuersi, sed etiam pro vtilitate hominum sunt 1.2.n.23.p.16

Feræ, Volucres, & Pisces, sunt communes de iure gentium 1.2.n.41.p.18.19

Feræ intra fundum enutritæ, non sunt proprius fundi fructus 2.6. nu. 20. pag 101

Feræ vastantes agros, expelli possunt quocunque tempore à quocunque 1. 2.n.2.54 p.9.10

Feræ, Pisces, & Volucres, an bona mobilia, vel immobilia, esse dicantur 1.9.n. 11.p.61

Ferarum appellatione quid contineatur 1.1.n.19.4

Feudatarius seu Vasallus an possit prohibere venationem 1.2.n.52.& 58.cum seq.p.20.21.& 22

Flumen quid sit, & quando liceat in eo piscari 1.6.n.4.& 7.p.44

Flumen priuatum à proprio quomodo differat ibid.n 5

Flumen existens in confinio duarum Ciuitatum, seu duorum territoriorum cuius sit 1.7.n 8 p.51.52

Flumina sunt duplicia, publica & priuata 1.6.n.4.p.44

Flumina publica, ac ex iisdem redditus Piscationum, vel vectigal pulcatorum an in concessione feudi veniant 1.7. n.1.p.51

Flumina publica quando veniant in concessione Feudorum 1.7.num.7. pag.ead.

Fluminum nomine an in inuestitura feudi comprehendantur nauigabilia 1.7.n.3.p.52

Fluminum proprietas est Cæsaris, &c. 1.6.n.6.p.44

Fodere foueas, vel laqueos, & decipulas ponere in alieno venandi gratia an liceat 1.4.n.22.p.35

Foresta, vel Forestum quid 2.1.n.3.p.49

Forestum, Nemus, Sylua, Insula, & Barchus in quo differant 2.1.num.4. pag.ead.

Foresta non infert necessario merum Imperium 2.1.n.5.p.ead.

Forma libelli in vtili interdicto, Vti possidetis, ratione iuris venandi 2.9.n. 9.p.110

Forma libelli in actione confessoria, ratione iuris venandi 2.9.n.10.p.ead.

Forma priuilegij primæ Instantiæ ad amussim ratione actionis super iure venandi seruanda est 2.9.n.1.p.109

Forma pronunciandi contra turbatorem seruitutis iuris 2.5.num. 10. p.93.94

Forum sortitur quis ratione delicti; in loco delicti 2.7.n.14 p.105

Fraus legi fieri non debet 2.7.num.16. pag.106

Fructus Venationis, Aucupij, & Piscationis, an sint industriales 1.9.n.8.p.61

Fructus venationis an computentur in sortem 1.9.n.10.p.ead.

Fructus agri, si consistant in venatione, an nihilominus capta sint restituenda 1.3.n.15.p.28

Fructus syluestres, vtiles & inutiles plerunque syluæ, seruienti pro vsu & alimentis ferarum debentur 2.5.n. 27. pag.85

Fur tenetur ad restitutionem rei furtiuæ 1.3.n.6.p.26

Digitized by Google

Furtum earum rerum non committitur, quæ non sunt in alicuius dominio 1.3.n.2.p 25
Furtum in incorporalibus rebus non committitur 1.3.n.5.p 26
Furtum committunt, qui feras viuariis, & leporariis inclusas, & pisces in piscinis aut stagnis capiunt, tenentur ad restitutionem 1.5.n.1.p.36
Furtum fit in animalibus, quæ habent consuetudinem eundi & redeundi 1.5.n.6.& 8 p.37
Furtum an committatur in viuariis ab ipsis animalibus naturaliter factis 1.5.n.5.p.ead

G

GAbella seu tributum an soluatur de Piscationibus 1.7.n.17.p.53
Gallinarum fera natura non est, ideo capi non possunt 1.1.n.24.p.5
Glossa vbi attestatur de consuetudine, res est facilior 1.8.n.8.p.55
Glossæ attestanti de Consuetudine est credendum 1.8.n.7 & 17.p.ead.& 57

H

HAbenti possessionem vel quasi, iuniorem, etiam probanti de titulo, præfertur habens antiquiorem sine titulo 2.6.n.7.p.97
Homicidium casuale, quid sit 2.11.n.3. pag 116
Homicidium casuale, an & quando sit peccatum mortale, vel non 2.11.n 7. pag.117

I

IActus retis an vendi possit 1.10. nu.8. pag.64
Ignorantia officialium, & procuratorum nocet domino 2.4. n.14 p.91
Imperatores, Reges & Principes qui Venationibus delectati fuerint 2.12.nu. 6.7.8 9.10.11.12.13.14.15.& 16. pag 121. & 22
Imperium merum & mixtum, & cætera Regalia non inferunt necessariò iura foresti, & vice versa 1.2.n.18.p.15
Imperfectiora cedunt in vsum perfectiorum 1.2.n.4.p.13
Inclementia quorundam Principum, & dominorum temporalium in subditos propter venationes 1.1 2.n.1.p.12
Incrementum contingens in re feudali, an sit Vasalli vel Domini 1.7. nu.14. pag.52
Et quid de seruientibus ad beneficium rei feudalis Ibid.& pag.53
In conflictu testium tres gradus sunt considerandi 2.5.n.15.p.94.& 95
Incorporalia quasi possidentur, & patientiam quæ est instar traditionis, admittunt 2.1.n.20.p.70
Incorporalia proprie non possidentur, sed quasi possidentur, & pro illorum quasi possessione vtile
Interdictum Vtipossidetis, competit 2.6.n.2.p.96.& 97
In incorporalibus satis est probare possessionem vel quasi certi temporis, & proximi ante litem motam 2.5.n.8. pag.93
Inferior à Principe Iurisdictionem habens, venationem an & quomodo prohibere possit 1.2.n.23 & 24.& 32. p.16.& 20
Inferior à Principe, quanto tempore iusvenandi contra Principem, id est, Imperatorem, vel Regem præscribat 2. 2.n 21.p.78.79
Inferiora per superiora gubernantur 1.2. n.5.p.13
Iniuria fit domino prohibenti venari in loco suo 1.2.n.13.p.14.& 1.4.n.1.p.30
Iniuriæ pœna est arbitraria Ibid.n.2 p.31
Iniuriæ pœna tanta esse non debet, vt mortem vel membri mutilationem inferat 1.4. n.9.p.31
Intellectus l. 3. §. item feras. D Acq. rer. dom. 1.5.n.11.p.38.39
Intellectus l. fin. D. Vsucap. & l quisquis. D. aduers. & tempor. præscript. 1.6.n. 17 p.46
Intellectus constitutionis pœnalis 169. Caroli V. part.1. c.5. nu.14.& 18.pag. 39.& 40
Interdictum Vti possidetis, duplex est Iudicium 2.5.n 12 p 94
Interdictū Vti possidetis duplex est; Directum & vtile Ibid.n.13 pag.eod.

In

Digitized by Google

In interdicto vtili super iure venandi tria probare oportet 2.8.n.6.p.107
Interesse Venationis, Piscationis, & aucupij an dari possit 1.10.n.1 & 7.pag. 63 64
Interpretatio fieri debet in meliorem partem 1.1.n.5.6.p.3
Inuocatio diuini Nominis, quid operetur 1.1.n.3.p.3
Iudex quando à communi opinione recedere possit 2.2.n.6.p.74.75
Iudex quid faciet, quando testes contraria testimonia de actibus possessoriis dixerint 2.5.n.11.15.& seq p.94
Iudicis amplum arbitrium in iudicandis testibus 2.5.n.21.p.95
A iudice qualiter, & quomodo sit iudicandum, quando Actor & reus seruitutem iuris venandi actibus possessoriis probat: & testes sint vtrinque numero, & dignitate pares 2.6.n.1.3.9.10.& 11.p.96.& seqq.
Ius aucupandi qui habet, is potest etiam aream struere 1.2.n.71.p.13.& 14
Ius Foresti necessario non importat merum Imperium 2.3.n.9 p.81
Ius foresti qui habet, is etiam habet ius prohibendi venationes & aucupia Ibid.n.10
Ius glandis legendæ in sylua venatoria ad quem spectet 2.3.n.23.p.84
Ius naturale duplex est, positiuum seu Affirmatiuum & Negatiuum 1.2.n.43.p.19
Ius naturale positiuum, quid. Ibid.n.44
Ius naturale Negatiuum, quid. Ibid.n.45
Ius piscandi quanto tempore præscribatur 1.6.n.16.p.45
Ius prohibendi Piscationes quãto tempore possit præscribi 1.6.n.15.& 18.p.45.& 46
Ius venandi sortitum est naturam feudi 1.2.n.65.p.22
Ius venandi nõ amplius spectat ad Principatus, Comitatus, &c. nisi quantum est præscriptum 1.2.num.67.pag.23
Ius venandi qui habet, is potest syluam venatoriam succisis lignis cingere &c. 2.n.70.p.23
Ius venãdi an inter pacta personalia connumeretur 2.3.n.3.p 60
Ius venandi dici potest seruitus Iurisdictionis seu Iurisdictionalis, quæ tamen naturam realis seruitutis habeat 2.1.n.7.p.81
Ius venandi ad duos vel plures in solidum spectans, non debet ab vno sine aliis exerceri 2.6.n.16.p.100
Ius venandi in eadem sylua pluribus competere potest, diuersis tamen respectibus 2.6.n 21.p.101
Ius venandi si in vno eodemque loco, duobus diuersis temporibus Principe in feudum conceditur, vter eorum præferatur 2.2.n.17.p.78
Iuris venandi, aucupandi & piscandi materia, lucrosa, pulchra, & subtilis est 1.1.n.1.p.2
Iuris venandi modus seu Exercitium in duplicem forestam distmgui potest 1.2.n.68.p.23
In iuris venandi quasi possessione ab alio turbatus instituere potest vtile Interdictum vtipossidetis 2.8.n.5.p.107
In iure venandi ab alio pignoratus rectè & sapienter facit, si non repignoret, sed supplicet pro mandato de relaxandis captiuis, vel restituendis rebus ablatis 2.8.n.4.pag.ead.
Iura venandi, aucupandi, & piscandi inter Principes, Comites, Barones & Nobiles valde sunt controuersiæ 1.1.n.2.p.2
Iurisdictiones confundi non debent 2.7.n.17.p.106

L

Laeus quid sit 1.5.n.1.p.37
In lacu an liceat piscari 1.6.n.7.p.44
Laici venantes in die festo, an teneantur ad restitutionem captorum 1.3.n.13. pag.28
Laqueos & decipulas ponere, vel foueas fodere in alieno venandi gratia an liceat 1.4.n.22.p 35
Lege humana facta est rerum distinctio 1.2.n.48 p.20

Digitized by Google

Lege naturali permiſſum, poteſt per legem humanam prohiberi 1.2.nu.50. pag.20
Lege naturali prohibitum, non poteſt humana lege permitti 1.2.n.15.p.44
Legem eſſe factum non ſufficit, ſed oportet, vt etiam vſu comprobata ſit, alioqui ſperni poteſt 1.8.n.15.p.57
Legem non receptam qui non ſeruat, non dicitur eius transgreſſor 1.8.nu. 16.p.ead.
Leges prohibentes venationem non prohibent acquiſitionem ipſarum ferarum, ſed tantum vſum venationis exiuſta cauſſa 1.3.n.3.p.25
Leones manſuefi an poſſint occidi 1.8. n.23.p.59
Libertas pauperis, quæ ſit 1.2.n.42.19
Licitum eſt occidere beſtias nociuas 1.8. n.22.p.59
Lupam prægnantem capiens an habeat vnum præmium, an plura Ibid.n.21. p.58.& 59

M

Mandatum ſuper Pignoratione ſine clauſula decernitur 2.7.n.5.p.104
Mandata ſine clauſula quando decerni poſſint contra dominum ſyluæ venatoriæ 2.3.n.15.p.82
In Mandati cauſſa ſit præceptum de reſtituendis pignoribus, vel relaxatione perſonarum. Ib.d.
Mare quid ſit, & an in eo liceat piſcari 1. 6.n.2.p.43
Maris in eodem diuerticulo, ſeu particula, ſi plures habitent, vel ad ipſos pertineat, & ibi delictum commiſſum fuerit, quis primo cognoſcere debeat 1.7.n.11.p.52
In mari & fluminibus publicis quando piſcatio prohiberi poſſit. ead. part. &c. 6.n.42.44.&c 47.p.52.& p.53
Merum & mixtum Imperium, nec non Jurisdictio, & ius venandi, ſeparata & diuerſa ſunt 2.3.n.8.p.81
Metus nunquam excuſat nec à mortali, nec à veniali crimine 2.10.n.12.p.114
Mobilia, an immobilia bona dicãtur eſſe, ferę, piſces, & volucres. 1.9.n.11.p.61
Monachi non poſſunt retinere canes venaticos in eorum monaſteriis 1.1.nu. 50.p.9
Monachis Venationes & Aucupationes ſunt prohibitæ. Ibid.

N

Natura omnia hominum cauſa comparauit 1.1.n.36.p.7
Naturali ratione quod nullius eſt, occupanti conceditur 1.2.n.9.p.44
Neceſſitas non habet legem. 1.1.n.31.p.9
Neceſſitas non excuſat à delicto. Ibi.n.32
Nemo debet alterius odio prægrauari. 2. 7.n.2.p.103
Nemora quid, & nemus vnde dictum 2. 3.n.31.&31.p.85
Nobilis contra nobilem, Baro contra Baronem, Comes contra Comitem, Dux contra Ducem, ius venandi in plenum dominium, vel quaſi quanto tempore præſcribat 2.2.n.8.p 75
Nobilis contra nobilem, Baro contra Baronem, Comes contra Comitem, Dux contra ducem, ſi ius venandi non in plenum dominium, vel quaſi, ſed vt illud recognoſcat in feudum ab Imperatore, vel alio, præſcribere velit, quanto temp⁹ requiratur. 2.2.n.11.p.76
Nobiles, Barones, & Comites mediate Imperio ſubiecti, Comites, Barones, & Nobiles, immediate Imperio ſubiectos in Camera in prima inſtantia conuenire poſſunt 2.9.n.3.p.109
Nobilibus quando liceat venari, piſcari, & aucupari 1.2.n.75.p.74
Nolle audire ſacrum, non eſt tam actus omiſſionis, quam commiſſionis, ratione accediæ vel contemptus 2 10. n.16.p.116
Non ſufficit legem eſſe factam, ſed oportet, vt etiam vſu comprobata ſit, alioquin ſperni poteſt 1.8.n.15.p.57
Numerus teſtium quando potiſſimum inſpiciatur 2.5.n.20.p.95

O

Occidere an liceat quæcunq; viuentia ratione carentia 1.1.n.33.p.6
Occidere beſtias nociuas licitum eſt 1.8. n.22.p.59

Digitized by Google

Occidens hominem in venatione, an teneatur de homicidio 2.11 n.2.p.116
Occupationis tres ſpecies 1.6.n.1.p.43
Olim poſſeſſor, hodie poſſeſſor præſumitur c.8.n.9.p.108
Omiſſio pura, cui dicatur factum Negatiue 2.10.n.15.p.114.115
Omnes Chriſti fideles diebus Dominicis, & reliquis feſtis ſacrum ſeu miſſam ſub reatu mortalis pœnæ audire tenentur 2.10.n.13.ibid.p.114
Operæ piſcatoris, aut venatoris percuſſi, vel occiſi, an æſtimari poſſint 1.10.n.9.p.64.65
Operam dans rei illicitæ, omnem tamen adhibens diligentiam, quam poteſt ac debet, etſi inde nihilominus ſequatur homicidium, an puniendus ſit pœnâ ordinariâ 2.11.n.4.& 6.p.
Operam dans venationi prohibitæ & illicitæ etiamſi omnem adhibeat diligentiam ad præcauendum homicidium, an contrahat irregularitatem 2.11.n.9.p.117.& 118
Opinio communis de præſcribendis ſeruitutibus diſcontinuis, an & quatenus admittenda 2.2.n.1.p.73 74
Opinio communis non ex numero opinantium, ſed ex pondere authoritatis producitur 2.2.n.7.p.75
Ab Opinione communi regulariter in Judicando non eſt recedendum 2.2.n.4.p.74
Opiniones quatuor Gloſſatorum 2.6.n.13.14.& 15.p.98.99
Oppreſſiua venatio eſt prohibita 1.1.n.5.p.4
Ordo naturæ eſt, vt imperfectiora ſint propter perfectiora 1.1.n.34.p.6

P

PActum valet, vt ſylua ſit Feudalis vel Emphyteutica deductis fructibus 1.3.n.24.p.84
Patientia in incorporalibus pro traditione habetur 2.4.n.2.p.86.& 87
Pauones an fiant capientium. 1.1.n.26.p.5
Pauonũ fera natura dicitur. 1.1.n.17.p.4
Pecudum appellatione quid veniat 1.1.n.21.p.4
Periculum quando eſt in mora, recedituꝛ à regulis iuris communis 2.2.n.14.p.82
Perſonæ qualitas inſpicitur in venatione 2.10.n.7.p.
Ex perſona penſatur qualitas delicti & pœnæ 2.11.n.14.p.113
Pignorationis conſtitutio in S.R.I. prodita eſt 2.7.n.3.p.103
Pignorationis proceſſus Ibid.n.4
Pignorationis conſtituitio, vt locum habeat, quæ requirantur 2.7.n.6.7.& 9.10.& ſeq.p.104
Pignorationes omni iure ſunt prohibitæ 2.7.n.1.p.103
Pignorationes mutuæ an ſint licitæ, necne 2.8.n.1.& 3.p.106.& 107
Pignoratus ab alio in iure Venandi rectè & ſapienter facit, ſi non repignoret, ſed ſupplicet pro Mandato de relàxandis captiuis, & reſtituendis rebus ablatis 2.8.n.4.p.107
Piſces quando capientium fiant 1.1.nu.32.p.6
Piſces ex ſtagnis, lacubus & viuariis alienis auferentes, qua teneantur pœna 1.3.n.13.p.39
Piſces prohibentur capi eſca 1.2.nu.63.pag.22
Piſces reti capti fiunt occupatoris, & non domini retis 1.3.num.19.pag.40.&c. c.8.n.4.p.54
Piſces capiens in alieno flumine, tenetur Iniuriarum 1.3.n.20.p.40
Piſces egreſſos inundatione è ſtagno meo, an & quando vendicare poſſim 1.3.n.26.p.42
Piſcari in fundo alieno, an & quando quis poſſit 1.3.n.25.p.42
Piſcari in fluminibus publicis licitum eſt 1.6.n.3.p.43.44
Piſcari in lacu, & ſtagno an liceat 1.6.n.7.p.44
Piſcari an liceat in torrente Ibid.n.8
Piſcari non licet, vbi conſueto reſiſtit 1.6.n.19.p.47
Piſcari non licet in aliqua parte maris, vel fluminis publici, alteri per priuilegiũ Principis conceſſa. 1.6.n.24.p.48

Digitized by Google

Piscari non licet in fluminibus publicis, quando conuentio vel obligatio resistit 1.6.n.32.p.49
Piscari an liceat in vallibus aquosis 1.6. n.9.p.44
Piscans in alieno, & priuato flumine non incluso, vel ex alterius retibus, cassibus seu nassis pisces capiens tenetur iniuriarum 1.5.n.20.p.40
Piscans in alieno riuo vel flumine, an teneatur ad æstimationem piscium captorum 1.5.n.21.p.ead.
Piscans in priuatis fluminibus non inclusis, furtum non committit 1.5.n. 18.p.ead.
Piscandi genus duplex 2.12.n.35.p.125
Piscandi ius quanto tempore præscribatur 1.6.n.16.p.45
Piscatio quibus modis fiat 1.1.n.15.p.4
Piscatio est honestum, & vtile Exercitium, & non solum Laicis, sed etiam Clericis & Religiosis licitum 2.12.n. 23.p.123
Piscatio quando sit licita 2. 12. nu. 37. pag.126
Piscatio quando reddatur illicita Ibid. num.38
Piscatio Ecclesiasticis personis indistincte permissa est, non sic venatio 2.12. n.33.p.124
Piscatio, ex quâ victus quæritur, est licita 2.12.n.36 p.126
Piscatio, quæ fit propter solatium adhibitis debitis circumstantiis, est licita 2.12.n.37. p.126
Piscatio in mari, & fluminibus publicis quando prohiberi possit 1.6.n.12.14. & 17.p.45.46
Piscatio militibus nocet 2. 12.num.24. p.123
Piscatio significationem quandam habet ad prædicationem Euangelicam 2.12.n 34.p.124
Piscationes nonnunquam prohibentur in fluminibus publicis, & nauigabilibus 1 5.n.16.p.39.40
Piscationis, Venationis, & Aucupij minus vsus Scholaribus obest 2.12.n.39 pag.127
Piscator & Venator an in foro iudiciali condemnari possint ad restitutionem piscium, & animalium captorum Ibid.n.23.p.123
Piscator somniat maria, lacus, flumina, retia, pisces 2.12.n.18.p.122.& seq.
Piscatores an possint accendere lumen in littore maris 1.6 n.10.p.44
Piscatores accedentes lumen in littore maris, quâ pœna puniantur 1.6.n.11. p.ead & p.45
Piscatoris, aut venatoris percussi vel occisi operæ an æstimari possint 1.10.n. 9.p.64.65
Piscina quid sit 1.5.n.3.p.37
De Piscinis & Viuariis quædam traduntur 2.12.n.40.p.126
Plantæ sunt propter animalia, animalia autem propter hominem 1.1.nu.35. p.6.& 7
Pœna iniuriæ est arbitraria 1.4.n.2.p 31
Pœna arbitraria an ad mortem extendi possit 1.4.n.3.11.& 13.p.31 & 32
Pœna Iniuriæ tanta esse non debet, vt mortem vel membri mutilationem inferat 1.4.n.9.p 39
Pœna capitalis intelligitur altero de tribus modis 1.4.n.12.p.32
Pœna maior imponitur maiori 2.11.n. 13.p.118
Pœna Clerici ratione venationis prohibita 2.11 n.11.12. & 15.p.ead.
Pœna Episcopi Venatoris, quæ 2.11.n. 10.Ibid.
Pœna qua venantes in locis vetitis puniri possint 1.4.n.14.& 15 p.32.& 33
Pœnarum tres gradus, in puniendis venatoribus clandestinis seu clanculariis, sunt obseruandi 1.4 n.16 p 33
Possessio vnius actus, an operetur ius vniuersale 2.1 n.7.p 63
Possessio vel quasi non probatur, nisi per actus possessorios 2.5 n 4.p.92
Possessio litigiosa sequestrari potest, ne partes ad arma veniant 2.6.n.23 p.101
Possessionem vel quasi iuniorem habenti, & etiam probanti de titulo, præfertur habens antiquiorem sine titulo 2.6 n.7.p.97

Digitized by Google

Poſſeſſione probata temporum extremorum, initij & finis, præſumitur ipſa poſſeſſio medio tempore continua 2 6.n.6.p.97
Sine poſſeſſione vel quaſi nulla procedit præſcriptio 2.5.n.3.p.92
Poſſeſſor olim, hodie poſſeſſor præſumitur 2.8.n.9.p.108
Poſſeſſorij actus ad iuſtificandam poſſeſſionem vel quaſi alicuius rei vel iuris, probandi ſunt teſtib⁹. 2.5.n.4.p.92
Poſſidere vel quaſi flumen quando quis dicatur 1.7.n.12.p.52
Practica articulandi ſeruitutem 2.4 n.3.p.87
Prælatis, & Eccleſiaſticis perſonis, quando & quomodo venari liceat 1.2.nu.46.p.8
Præſcriptio nulla procedit ſine poſſeſſione 2 5.n.3.p.52
Ad præſcriptionem iuris venandi ſufficit longum tempus 2.4 n.4 p.87
In præſcriptione ſufficit extrema probare 2 4.n.6.p.ead.
De præſcriptione iuris venandi, aucupandi & piſcandi, & tempore ad hæc iura acquirenda requiſito. Vide 2. part.c.1 per tot. & c.2. per tot.
In præſcriptione contra ſummum Principem, an ſufficiat ſcientia Officialium 2.4.n.14.p.91
In præſcriptione immemoriali non requritur ſcientia aduerſarij. 2.4.n.8.p 89
In præſcribendis iuribus incorporalibus an ſit neceſſaria ſcientia & patientia ead. part. & cap.n.7 p.88.89
Præſumptum dominium in iudicio proponi & allegari debet 2.9.n.7.p.110
Preces magnorum Dominorum præcepta ſunt, non preces 1 2.n.32.p 17
Presbyter venator quomodo puniatur 2.11.n.12.p.118
Princeps debet habere vnum calamum, & vnam linguam 2.2.n.19.p.76
Princeps concedere poteſt alicui, vt ipſi ſoli liceat in certa parte maris, vel fluminis publici piſcari 1.5.n.17.p.40
Princeps inferior, non poteſt prohibere venationem 1.2.n.4.p.13
Princeps inferior, vt venationem iuſte prohibere poſſit, quæ requirãtur. ead. part. & cod. c.n.34.35.36.37.38.39 p.18
Princeps ſummus an venationem prohibere poſſit 1.2.n.2.6.8 19.20.21 22. 23 24.25.26.27.28.29.& 30.31.32.33.& 31.33 13 14.& ſeq.
Princeps poteſt loca communia proprio vſui dicare 1.2.n.24 p.16
Princeps conuentus à Comite, Barone, vel Nobili mediate imperio ſubiecto ſuper iure venandi, &c. an habeat priuilegiũ primę inſtantię. 2.9.n.4.p.109
Princeps prohibere poteſt venationem in proprio ſuo loco 1.2.nu.25.& 55.p. 16. & p. 21
Principis prima conceſſio vel Donatio poſteriori præfertur 2.2.n.20.p.78
In principe debet eſſe conſtans voluntas 2.2.n.18.p.78
Principes venationes maxime in locis publicis prohibere poſſunt 1.nu.33. p 20.21
Principes & Domini terrarum venationes & aucupia maxime in propriis ſyluis prohibere poſſunt, ead.part.& cod.cap.n.55.p.23
Principes, Comites, Barones, & Nobiles, quando & quomodo venari poſſint 1.2.n.75.p.24
Principes quando in priuatis prædiis venationes non poſſint prohibere 1.2. n.56.p 21
Principes & Domini temporales ius venandi contra ſubditos ſuos quomodo acquiſierint 1.2.nu.31.33.& 58.p. 17.18.& 21
Principum & Dominorum quorundam temporalium inclementia in ſubditos propter venationes 1.2.n.1.p.18
Priuatus & inferior à Principe, quanto tempore ius venandi contra Principem, id eſt, Imperatorem vel Regem præſcribat 2.2 n.21.p 78 79
Ad probandum vnum integrale, ſufficit probare eius partes per teſtes ſingulares 2.5.n.7.p.93
Probata poſſeſſione. Vide ſupra, verb. Poſſeſſione probata.

Digitized by Google

Prohibens venationem, quando obligetur ad reſtitutionem emolumenti, quod veriſimiliter impediuit 2.10.n.10.p.113

Prohiberi poteſt, ne quis cum ſclopo ſeu arcubuſio, aut bombarda aucupetur 1.2.n.62.p.22

Prohiberi poteſt, ne quis piſcetur cum eſca 1.2.n.63.p.cad.

Prohiberi poteſt venatio, quæ fit cum inſtrumento Jonæ 1.2.num.61. pag. cad.

Proprietarius ſyluæ vel fundi, in quo alius ius venandi habet, an poſſit ſyluam, fundum, vel agrum deſtinatum ad paſcua, vel culturam aperire 2.2.n.19.p.83.

Q

QUaliter & quomodo à Judice iudicandum ſit, quando actor & reus ſeruitutem iuris venandi actibus poſſeſſoriis probat, &c. 2.6.n.1.3.6.9.10. & 11.p.92.93.& ſeq.

Quando conſtat de iure venandi, & eius quaſi poſſeſſore, quod Judicis ſit officium 2.6.n.24.p.102

Quaſi poſſeſsio Juris Venandi an probari debeat, duobus temporibus adfuiſſe, nempe tempore litis conteſtationis, & tempore illatæ turbationis 2.8.n.8.p.108

In quaſi poſſeſsione iuris venandi ab alio turbatus, inſtituere poteſt vtile Interdictum vtripoſidetis 2.8.num.5.p.107

Qui habet ius venandi, poteſt ſyluam venatoriam ſucciſis lignis cingere 1.2.n.70.p.23

Qui haber ius Aucupandi, poteſt aream ſtruere 1.2.n.71.p.cad.cum ſeq.

Qui legem non receptam non ſeruat, non dicitur eius transgreſſor 1.8.n.36.p.57

Quid iuris, & quomodo Judex iudicare debeat, quando non apparet, vter poſſideat vel quaſi ſeruitutem iuris venandi 2.6.n.22.p.101

Quod à pluribus indagatur, melius invenitur 2.2.n.5.p.74

R

RAtio differentiæ, cur in præſcribendo iure Venandi quoad plenum dominium vel quaſi, minus tempus; in præſcribendo vero eo in feudum, maius tempus requiratur 2.2.n.13.p.76

Ratio non par eſt in Magnatibus, quanta eſt in Principe, circa prohibitionem Venationis 1.2.n.40.p.18

Ratio triplex, quare Princeps Venationem prohibere poſſit 1.2.nu.21.p.15. & ſeq.

Ratio vbi eſt eadem, ibi debet eſſe eadem iuris diſpoſitio 1.9.n.14.p.62

Rationes duæ quibus Principes & Domini temporales ius venandi contra ſubditos ſuos acquiſiuerunt 1.2.n.31.33.& 58.p.17.18.& 21

Rationes quatuor, quare ſummus Princeps, id eſt, Imperator, venationem prohibuit 1.2.n.26.p.16

Rationes, quibus teſtium dicta confirmantur, ſunt conſiderandæ 2.4.n.19.pag.95

Redditus bonorum in Venatione conſiſtentes faciunt, vt etiam Prælatis, & Eccleſiaſticis perſonis venari liceat 1.1.n.46.p.8

Reges & Principes qui venationibus delectati fuerint. 2.12.n.6.7.8.9.10.11.12.13.14 15.& 16. p.121.& 22

Regalia an dicantur Venatio, Piſcatio, & Aucupium 1.7.n.17.p.53

Regalia ſunt de publico iure 1.7.num.3. pag.52

Regalia in Feudi conceſsione non niſi expreſſa veniunt 1.7.n.2.p.cad.

Regalia conſuetudine antiqua, vel præſcriptione immemoriali acquirantur Ibid.n.5

Rem Domini liberam pro Feudali 30. annis poſsidens, etiam ſine inueſtitura ius feudi acquirit 2.2.n.12.p.76

Remunerationis cauſſa an poſsit concedi ius Piſcandi, & Venandi 1.6.n.25. pag.48

Requiſita quinque, vt Inferior à Principe venationem prohibere poſsit 1.2.n.34.35.36.37.38.& 39.p.18

Requi-

Digitized by Google

Requisitio vnica an sufficiat, In dem Außträchten. 2.9.n.2.p.109
Rerum Diuisio si iure gentium non fuisset introducta, quæ damna seu incommoda fuissent secuta 1.2.n. 49. pag.20
Resistere manu armata dominus ingredienti fundum suum an possit 1.2.n. 12.p.14
Restitui an debeat quicquid in venatione prohibita captum fuerit 1.3.n.8. 12.13.14. 15. 16. 17. & 18. pag. 16. & 18. cum seq.
Reti illaqueata, feræ, vel auis, si capiatur, an sit capientis vel retetendentis 1.8. n.2.& 3. p.54
Retineri an possit venator per Dominum prohibentem ingredi fundum suum 1.2.n.15.p 14.& 15
Romanorum Imperator. vide verb. Imperator Romanorum.
Rusticus inueniens Falconem cum sonaleis in pedibus iunctis, an priori domino restituere teneatur. 1.8.n.19. pag. 58. Et, quid si Falco apud ipsum moriatur, an teneatur ad æstimationem Falconis Ibid.n.20.

S

Saltuosa venatio quæ sit 1.1.n.8.p.3
Saltuosa venatio quid sit Ibid. n.16. pag.4
Saltus quid 2.1.n.6.p.68
Saltus qui sint 2.3.n.30.p.85
Saltus & nemora, in quibus Feræ liberè vagantur, sunt loca publica 1.2.n.54. pag.21
Sanctum venatorem non inuenimus 1. 1.n.47.p 8
Scriptores qui de laudibus venationis scripserint 2.12.n.5.p.121
Separatorum separata ratio 2.1.n.2.& 7.p.49.& 50
Serui, Famuli & Subditi tempore prohibito iussu domini venantes, an peccent 2.10.n.11.p.113.& 114
Serui, Famuli & Subditi, si à Dominis suis iubeãtur die prohibito non prius audita Missa venari, parere non debent 2.19.n.14. Ibid.
Seruitus large loquendo in bonis nostri dicitur esse, cum pro ea consequenda non detur actio realis nempe Confessoria 2.2.n.10 p.75.& 76
Seruitus iuris Venandi quomodo probetur 2.4.n.1.p.86
Seruitus realis an personalis sit ius venandi 2.3.n.1 & 4.p.80
Seruitus personalis extinguitur cum persona 2.3.n.2.p.ead.
Seruitus venandi ad hæredes transit 2. 3.n.5.p.81
Seruitus iuris venandi est discontinua, & non nisi tempore immemoriali præscribitur, secundum communem opinionem 2.1.n.13.p.69
Seruitutem Juris venãdi, & aliam quamlibet seruitutem, siue personalem, siue realem, siue continuam, siue discontinuam præscribi longo tempore verior est opinio 2.1.n.14.p.70.
Seruitutem quis deteriorem facere non potest 2.3.n.12.p.82
Seruitutes an inter res mobiles, vel immobiles referantur 2.1.n.10 p.78
Seruitutes & Jura Affirmatiua, an & quando præscribantur 2.1. num. 12. pag.69
Seruitutes & Jura Negatiua an & quando præscribantur 2.1.n.11.p.ead.
Seruitutes omnes, siue personales, siue reales, siue continuæ, siue discontinuæ sint, cum titulo præscribi decem annis inter præsentes, & viginti inter absentes, sine titulo 30. vel 40.annis. 2.n.22 p.72
Seruitutes sunt indiuiduæ 2. 6.nu.17. pag.100
Seruitutes nullæ ante Justinianum Imperatorem potuerunt vsucapi & præscribi, vetante lege Scribonia, & quæ eius fuerint rationes 2.1 n.19.p.71
Seruitutis iuris venandi vsus modus, & Exercitium diuidi potest 2.6.n.18.& 25.p.100 & 102
Seruitutem distinctionem in continuas, & discontinuas, legibus non probari 2.1 n.15.p.70
In seruitutem præscribendarum quæ-

Digitized by Google

stionis Decisione, opus esse pragmatica sanctione 2.2.n.3.p.74
Stagnum quid sit 1.5.n.4.p.37
In Stagno an liceat piscari. 1.6.n.7.p.44
Stagna fere omnia, & lacus, & pleraque flumina non nauigabilia hodie in Germania non sunt publica vel communia, sed priuata 1.5.n.15.p.39
Statutum, quod nullus venati possit, an valeat 1.6.n.22.p.47
Subditi in causis dominorum an testificari possint 2.5.n.23.p.95
Sylua diuiditur in saltus, nemora, syluam cæduam, & materiariam 2.3.n.35.p.86
Sylua cædua quid 2.3.n.34.p.86
Sylua materiaria quæ dicatur 2.3.n.35. pag.ead.
Sylua pascua quid 2.3.n.19 p.83
Syluæ dominus an ligna, & arbores vendere possit 2.3.n.16.p.82 83
Syluam venatoriam an cingere liceat, & quid sit Bannum syluestre 2.3.n.22. pag.84

T

TEmpus centum annorum, an idem sit, quod tempus immemoriale 2.2.4.n.11 p.90
Tempus immemoriale quãdo non sufficiat ad præscriptionem 2.4. nu. 13. p 90.91
Tempore Festo, etiam non audita Missa, & nulla vigente causa venans, an teneatur ad restitutionem captorum 2.10.n.4.p.113
Tempore prohibito venans, an teneatur ad Restitutionem 1.2.n.64.p.22
Tempore quadragesimæ & Jeiuniorum, seu præcipuarum festiuitatum, an sit interdicta venatio 1.1.n.53.p.9
Terra non fert animalia 1.3.n.4.p.16
Testes de tempore Immemoriali quomodo recte deponant 2.4.n.9.p.89
Testes in antiquis requiruntur 2.4. nu. 10 p.90
Testes singulares regulariter non probant 2.5.n.5.p.92
Fallit in Nobili & in probanda Jurisdictione, & seruitute Ibid.n.6.p.93
Testes qui pro aliquo produci nequeunt, contra illum produci possunt 2.5.nu. 24.p.95
Testes qui ratione dignitatis aliis præferantur 2.5.n.17.p.94.95
Testes quando contraria & repugnantia testimonia de actibus possessoris dixerint, quid faciet Judex 2.5.n.11.15. & seq.p.94
Testium authoritas, & honestas diligenter consideranda 2.5.n.16.p cad.
Testium dicta dignitate æqualium diligentius ponderanda 2.5.n.16.p.94
Torrens quid sit, & an liceat in eo piscari 1.6.n.8.p.44
Torrens vnde dicatur Ibid.
Traditio optima à definitione proficiscens 1.1.n.9.p.3
Tripliciter aliquid dici continuum vel discontinuum 2.1.n.16.p.70
Turbatio qualiscunque sufficit in Interdicto vti possidetis 2.8.nu.7.pag.107. & 108
Turbatus in iure Venandi, aucupandi, & piscandi duo habet remedia contra turbatorem 2.5.n 9.p.93
Turbato in iure Venandi datur actio Confessoria vel vtile interdictum vti possidetis contra turbantem 2.1.n.9. pag.ead.

V

VAllis aquosa quid sit, & an ibi licitum sit piscari 1.6.n.9.p.44
Vasallus an possit sine consensu domini in re feudali constituere seruitutem, vel vsumfructum iuris venandi. 1.9.n.7.p.60.61
Vasallus si contra vasallum præscribat ius Foresti in Feudum, an tenetur Imperator, Rex, vel alius Princeps tanquam directus dominus vasallum præscribentem agnoscere pro vasallo, illumq; in feudo iuris foresti inuestire 2.2.n.15.p.77
Venatio est multiplex 1.1.n.4.p.8
Venatio Adulatoria, quæ dicatur Ib.n.7
Venatio Arenaria quæ dicatur Ibid.n.6
Venatio saltuosa quæ sit Ibid. num.8. pag cad.

Digitized by Google

INDEX.

Venatio quid sit, & quid aucupium, & piscatio 1.1.n.10.p.4
Venatio in genere sumpta quot habeat species Ibid.n.11
Venatio quibus modis fiat Ibid.nn.13. pag.ead.
Venatio, Aucupium, & Piscatio possunt pro vno eodemq; iure poni Ibi.n.16
Venatio est iuris Naturalis negatiui 1.2. n.46.p.19
Venatio & Aucupium inter se specie differunt 2.1.n.7.p.68
Venatio an pro turpi & illicito exercitio sit habenda 1.1.n.39.p.7
Venatio non est opus seruile 2.10.n.3.p.3
Venatio Clericis, & Ecclesiasticis personis an sit prohibita 1.1.n.40.41.pag. 7.& 8
Venatio causa Necessitatis, & vtilitatis Clericis licita est 2.11.n.16.p.118
Venatio quieta Clericis & Ecclesiasticis personis permittitur 1.1.n.45.p.8
Venatio est minus decora, quam piscatio 2.12.n.25.p.124
Venatio cur sit Clericis prohibita. Ibid.
Venatio ferarum cum silentio, & modestia, Ecclesiasticis personis est licita 1.1.n.45.p.8
Venatio conducit sanitati. 2.12.n.1.p.120
Venatio militiæ comparatur 2.11.nu.1. p.116.& 2.12.n.3.p.120
Venatio maiorem adfert delectionem, quam piscatio 2.12.n.30.p.124
Venatio caret exemplis sanctorum. Ibid. n.26.p.ead.
Venatio fit cum maiori sumptu, quam piscatio Ibid.n.28.pag.
Venatio est Exercitium nobile, ac proprium & peculiare Regum, Principum, Comitum, Baronum, & Nobilium 1.2.n.73.p.24 & 2 12.n.17. pag.122
Venatio an per Principem prohiberi possit 1.2. n. 2 6.8.21.22.23 & 24.& multis seqq.p.13.15 & 16
Venatio & Aucupium etsi promiscue omnibus essent licita, possunt tamen iuste certis temporibus à Principibus interdici 1.2.n.59.p.22
Venatio prohiberi potest, quæ fit cum Instrumento Jonæ Ibid. num. 61. pag.ead.
Venatio inferens damnum proximo, est illicita 2.10.n.16.p.115
Venatio rixam parit 2.12.n.32.p.124
Venatio infert damnum agris alienis 2. 12.n.31.p.ead.
Venatio robustiores Iuuenes reddit 2. 3.n.32.p.85
Venatio illicita redditur ex qualitate personæ, vt quia Clericus, vel Monachus 2.10.n 7.p.113
Venatio redditur illicita, si contra voluntatem Domini in loco alterius exerceatur Ibid.n.9
Venatio homines duriores, robustiores, & animo promptiores reddit 2.12.n. 4.p.121
Venationis, piscaturæ, & aucupij æstimatio vel Interesse an dari possit 1. 10.n.1.& 7.p 65.64
Venationis, & Piscationis alia potest dari æstimatio Ibid.n.7.p.64
Venationis vsus in quo consistat 1.1.n. 42.p.8
Venationis vsus quando in Clericis illicitus reddatur Ibid.n.49 p.8.& 9
Venationis abusus in quo consistat. Ibi. n.44.p.8
Venationis abusus non vsus in turpibus est habendus Ibid.n.41.p.7
Venationem prohibens, quando obligetur ad Restitutionem emolumenti, quod verisimiliter impediuit 2.12. n 10.p 113
Venationem prohibentes tenentur restituere damnum illatum alienis agris 1.4.n.20.p.34.35
Venationem prohibentes, & venatores, qua actione ad refarciendū damnum conueniri possint Ibid n.21.p.35
In venatione prohibita, quæ sit habenda ratio animalium 1.4.n.6.p.31
Venationes, & Aucupia an ad proprietatem vel vsufructuarium pertineant. 1.9.n.1.p.60
Venationes ad Regalia non pertinent 1. 4.n 10 p.32

Digitized by Google

Venationum vſus vnà cum humano genere coepit 2.1.n.38.p.7
Venationibus Principes delectantur 2.12.n.2.p.120
De Venationibus, & Piſcationibus Eccleſiæ an ſint ſoluendæ decimæ 2.1.n.43.p.8
Venari an liceat in alieno fundo 2.2.n.20.p.14
Venari non licet in loco, alteri ex priuilegio Principis conceſſo 2.6.nu.24.pag.48
Venari diebus Feſtis. Quære, Diebus Feſtis. Venari eſt magis luxuriæ, quam rationis 2.c.12.n.30.p.124
Venari, vel Piſcari impeditus agere poteſt ad damni reſtitutionem ob retia rupta, ac inſtituere etiam actionem Iniuriarum 2.10.n.3.p.63
Venari in proprio fundo, vel in priuato flumine piſcari impeditus, quod habeat remedium præter actionem Iniuriarum Ibid.n.6.p.64
Venari Prælatis, & Eccleſiaſticis perſonis quando & quomodo liceat 2.1.n.46.pag.8
Venans in loco, alteri præſcriptione acquiſito, an teneatur ad Reſtitutionem 2.3.n.16.p.28.29
Venans in loco priuilegiato, an capta reſtituere teneatur Ibid.n.17.p.29
Venans in locis prohibitis tenetur ad æſtimationem domino prohibenti dedit 2.4.n.5.p.31
Venans in locis publicis, an teneatur ad reſtitutionem captorum 2.3.nu.18.pag.29
Venantes in alienis ſyluis vel ſaltibus, an furtum committant 2.3.n.1.p.25
Venantes & Capientes feras, vel beſtias, in alienis ſyluis, non tenentur in foro conſcientiæ, & animæ iudicio ad reſtitutionem captorum Ibid.n.8.p.26 & 27
Venantes in aliena ſylua, & locis prohibitis tenẽtur Iniuriarum. 2.4.n.1.p.30
Venantes in locis vetitis, an pœna Capitis, aut mutilatione alicuius membri puniri poſſint Ibid.n.4.p.31
Venantes in locis publicis, ante condemnationem non tenentur ad reſtitutionem captarum ferarum 2.4.n.8 pag.31
Venantes in locis vetitis quà pœnà puniri poſſint 2.4.n.14.& 15.p.32.& 33
Venandi ius. Quære verbum. Jus venandi. Venator ingreſſus fundum alienum, Domino non prohibente, an poſſit poſtea expelli 2.2.n.14.p.14
Venator an in fundo retineri poſſit, vt reddat, quod percepit Ibid.num.15.pag.ead.
Venator ingrediens fundum, domino prohibente, an acquirat ſibi feras, quas accepit 2.3.n.9.p.27
Venator venationem ſomniat 2.12.n.18.p.123
Venator arte & induſtria educens feras extra locum prohibitum, qui muro vel ſepimento cinctus non eſt, non tenetur ad reſtitutionem animalium 2.5.n.9.p.37.38
Venator, & Piſcator an in foro iudiciali condemnari poſſint ad reſtitutionem in alieno captorum 2.5.n.22.p.41
Venator, & Piſcator, an etiam in foro conſcientiæ teneantur ad reſtitutionem animalium, & piſcium captorum Ibid.23.p.ead.
Venatorem ſanctum non inuenimus 1.1.n.47
Venatores primi qui fuerint 2.11.nu.37.pag.7
Venatores tenentur ad damnum, quod agri domino in fructibus & ſegetibus intulerunt 2.4.n.7.& 17.p.31.& 34
Vendito fundo an dicantur venditi piſces in eo exiſtentes 2.9.n.12.p.62
Vendito ſtagno, an cenſeantur etiam venditi piſces in eo exiſtentes. Ibid.num.13
Vetuſtas vicem legis obtinet 2.3.n.24.pag.84
Viriatus Luſitanus ex paſtore venator, ex venatore Imperator belli factus eſt 2.12.n.9.p.121
Viuaria quæ dicantur 2.5.n.2.p.37
In viuariis ab ipſis animalibus naturaliter

ter factis, an furtum committitur. Ibid. n. 7
Volucres quæ dicantur 1. 1. num. 29. pag. 6
Vrsi, Apri, & Lupi, an spectent ad aliam seu summam foreſtam 1. 2. num. 69. pag. 23
Vſuram an committat qui venatur in agro pignori dato 1. 9. n. 9. p. 61
Vſufructuarius non potest à proprietario prohibere ne venetur 1. 9. num. 2. pag. 60
Vſufructuarius potest prohibere Venationem Ibid. n. 3. p. 60
Vſufructuarius potest vendere ius Venandi Ibid. n. 4
Vſufructuarius non est dominus ferarum Ibid. n. 5
Vſufructuarius an fundo, in quo vſumfructum habet, seruitutem iuris Venandi imponere possit Ibid. n. 6
Vſusfructus diuidi potest 2. 6. num. 19. pag. 101
Vſus, modus, & Exercitium seruitutis Juris venandi diuidi potest Ibid. nu. 18. & 25. p. 100. & 102
Vſus venationis in quo consistat 1. 1. nu. 42. p. 8
Vſus venationis in quo consistat 1. 1. n. 42. p. 8
Vſus venationis quando Clericis illicitus reddatur Ibid. n. 49
Vſus Venationum vnà cum humano genere cœpit Ibid. n. 38
Vtilitas Venationis, Aucupij, & Piscationis quanta sit 2. 12. per tot.
Vulnerans quãdo de occisione, & quando solum de vulnere teneatur 1. 8. n. 11 p. 56
Vulnerata fera an sit vulnerantis, an vero capientis 1. 8. num. 1. 5. 6. 7. 8. 10. & seqq. pag. 54. 55. & 56.

F I N I S.

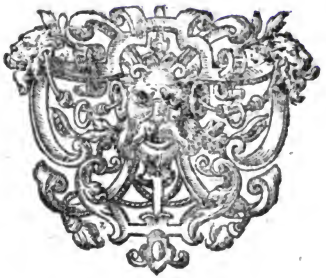

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google